

בלמים
סודי ביותר

ועדת החקירה - מלחמת יום הכפורים

דין וחשבון שלישי ואחרון

כרך שני

ירושלים - תשל"ה - 1975

סודי ביותר
בלמים

תלג שלישי: המערכה נ-8 באוקטובר

(הדרג המדיני, המטכ"ל והפיקוד)

תוכן הענינים

עמ' 325 - 332	מפקדה פקוד דרום, 0900-0630	.1
עמ' 333 - 345	המטכ"ל, 0900-0630	.2
עמ' 346 - 355	פיקוד דרום, 1030-0900	.3
עמ' 355 - 367	המטכ"ל, 1030-0900	.4
עמ' 367 - 375	ישיבת הממשלה, 1000	.5
עמ' 376 - 389	פיקוד דרום 1330-1030	.6
עמ' 390 - 405	המטכ"ל, 1330-1030	.7
עמ' 406 - 420	פיקוד דרום, 1700-1330	.8
עמ' 421 - 436	המטכ"ל, 1700-1330	.9
עמ' 437 - 448	פיקוד דרום, 1700-חשיכה	.10
עמ' 449 - 467	המטכ"ל והדרג המדיני, 1700 - לילה	.11
עמ' 468 - 481	שר הבטחון והמטכ"ל - לפני ואחרי הכיכור בפיקוד דרום כליל 8-9 באוקטובר	.12
עמ' 482 - 520	סיכום	.13

1. מפקדת פסוד דרום 0630 - 0900

א. כללי

בשעה 0615 בכוך לערך נסתיים מתן פקודות הפיקוד לקראת

התקפה הפיקודית האמורה להערך באותו יום.

פרק הזמן שבין 0630 ועד 0900 עומד בסימן ההכנות של הפיקוד לקראת
המתקפה, ובשלבים הראשונים שלה, והקו האופייני לפרק זמן זה הוא, שכעיקרו
של דבר פועל הפיקוד לפי התכנית שהתגבשה סופית לפנות בוקר. (וראה לעיל
עמ' 297 ואילך).

הפעולות העיקריות של הפיקוד בשלב זה הן:

א. מתן פקודות הקשורות בהבהרת המשימה, בתיאום כיון הכוחות
ובהקצאה צירים.

ב. הפעלת חיל האויר בסיוע לאוגדה 162 בכל הגזרה הצפונית
והמרכזית.

ג. מסירת אינפורמציה לכוחות על פתיחת המתקפה של 162.

ד. מתן אתראות ל-143 על אפשרות לתקוף מערכה וחילוץ מעוזים.
בשלב הנדון נושא זה הוא היתידי החורג מהתכנית שסוכסו
לפני כן. (וראה לעיל עמ' 283-285, עמ' 293-294, עמ' 300-301,
עמ' 305 ועמ' 316-318).

בשלב זה רווחת בפיקוד ההרגשה שההתקפה של 162 מתבצעת כדיוק לפי

התכנית.

כפועל נעים כוחות אוגדה 162 כשלב זה באיזור שכמעט ואין בו

אויב. תמונת המצב לפי הדיווחים היא של התקדמות לפי התכנית (ראה

להלן, עמ' 546 - 564). תמונה מצב זו מכשירה את הקרקע

כפיקוד לשלב שני, שבו חורג הפיקוד בהדרגה מהתכנית המקורית.

הפעולות העיקריות של הפיקוד, לאחר סיכום

התכנית, הן בתחום התיאום והארגון.

מסתבר, כאמור (לעיל עמ' 305 - 306), כי בגמר השלב

של סיכום התכנית ומתן הפקודות, עדיין אין התכנית הפקודית ומקום
אוגדה 143 כפסגרתה ברורים למפקד אוגדה 162, וב-0629 (מוצג 421) הוא
אומר לסגן אלוף הפיקוד, אל"ם אורי בן-ארי:

"אדן: קיבלנו הוראות שלכם, יש לי קצת חוסר בהירות שאני רוצה
להבהיר או חו עד הסוף,

בן-ארי: רות, עבור.

אדן: [האם] לחצות את ציר ספונטני דרומה לכיוון של חזיון-פורקן?

בן-ארי: המחז. עדיין לא, עדיין לא

אדן: כמו כן לא ברור לי בכלל מה עושה 2 [אוגדה 143] אשר נמצא
בגזרה הדרומית לי,

בן-ארי: 2 נמצא בבלימה ואתה חבצע את שלך.

אדן: רות, התכנית שלי לרדת בציר חזיון, וממערב לו, לכיוון דרום,
ולנצל גם את ציר כרטיסן, עד לספונטני, ועד לסליסמן ולנוע
דרך סליסמן וספונטני מערבה, זה כמובן בגזרה של 2. האם
זה אפשרי?

בן-ארי: רות, זה אפשרי, נתאם את זה.

אדן: אבל בינהיים אינני עובר את ספונטני, ומחכה להוראות שלכם."

האלוף אדן גם מתריע לפיקוד (שם) על אי-תכליתיות הסיוע האוירי

(רא להלן, עמ' 560 - 563) ומבקש להפעיל את הסיוע דרך האוגדה,

וכן הוא מבקש סיוע מן הארטיילריה של אוגדה 143. אל"ם אורי בן-ארי

עונה לו:

"מרבוע שחחחיל לנוע, חלק מהם [מהמטוסים]
יעבור דרכך."

ובקשר לסיוע הארטיילרי:

"חקבל גם משכנך וגם מדבר סיועד ששמנו שם.
אנשים אצלך יודעים."

טודי ביותר

ב-0637 (שדצג 421) מחבר, משיחה בין אלוף אדן לתא"ל מגן (זיהויו

של תא"ל מגן אינו ודאי לגמרו וזמכן, לפי תוכן השיחה, שהיא מתנהלת עם פיקוד זרום, אולי בחיזור מיסטר) כי יש בעיות בזיהוי כוחות הדדי של אוגדות 162 ו-143.

ב-0718 (שם) שוב מבקש האלוף אדן תא"ל מ אורי בן-ארי:

"הייתי רוצה להבהיר מה המטרה או מה המטרות? ... האם הן חזיון-פורקן, או רק חזיון, או חזיון-פורקן?"

בן-ארי: המטרות: קודם כל כבדים של האויב בשטח, כולם, ואתרי זה הקלים, ואח"כ הרגלים.

אדן: אבל מה הגזרה הכי ורומית שאני יכול להחקדם בה?

בן-ארי: אתה צריך להגיע עד מצמד, ולפי הוראת המנהל שלי לפנות. האם זה ברור?

אדן: זה ברור לי. אני מחכה לאישור. רות, סוף".

משעה 0645 מודיע קצין האג"מ הפיקודי לקצין האג"מ של 143 כי

אוגדה 162 חנוע בציר ספרנסני לכיוון חזיזית.

מיד אח"כ מודיע קצין האג"מ הפיקודי לקצין האג"מ של 162 על פריסת

אוגדה 143 בציר בנוסח הבא:

"בצומת כרטיסן-ספרנסני יש גדוד של אהו, כהברגה יושבה מחלקה של חיים ארז. יש לתאם מעבר כוחות, סומם עם 143, פריסה; פרום לאורך חזיזית ומחלקה כהברגה, מחלקה בנוזל ומחלקה בסגול 239 קצת דרומית מערבית ללזל. חמדיה הכוח הבא הקרוי שלו על ציר פוטון. לעדכן את מי שינוע." (מוצג 343, עמ' 0037).

אם אכן נכון רישום זה כיומן המבצעים כי אז מסתבר שהפיקוד אינו יודע את פריסת אוגדה 143 לאשורה שכן בשלכ זה עומדים כהברגה כבר שני גדודים מחטיבה 421, גדוד 599 וגדוד 257, וכנוזל נמצאים חלקים משני גדודים מחטיבה 14, גדוד 196 וגדוד 79.

בשעה 0731 רושם רל"ש אלוף פיקוד הדרום:

"0731 שטופר [מפקד חפ"ק חיל האוויר] לא לדפוק אף גשר מצרי בחעלה." (מוצג 345, עמ' 28).

זוהי, כפי שכבר ציינו (ראה לעיל עמ' 345), הוראה משמעותית ביותר, שכן היא מעידה שהפיקוד שם דגש מרכזי בבר בשלב זה על המשימה של צליחת התעלה, ובהפעלת חיל האוויר הוא נותן למשימה זו עדיפות על התקפת ראשי הגשר. פגיעה בגשרים מסייעת לחיסול ראשי-הגשר אך מפריעה כמובן לצליחה המתוכננת המבוססת על גשרי "טרמפ".

בשעה 0730 גותן תפיקוד אתראה לאוגדה 143 להיות מוכנה לתקיפה מערבה. הדברים נרשמו על ידי רל"ש האלוף בנוסח הבא:

"0734 האלוף התקשר לגדעון אלטשולר*דורות לו על המצב, טנקים בחווה הסינית עם פנלים אדומים על לכסיקון מערבה. האלוף הורה לו לתכנן התקפה לאיזור, שמדרום לעמיר [אמיר] במקרה של לחץ בצפון. " (מוצג 345, יומן רל"ש דרום, עמ' 28).

כיומן המבצעים הפיקודי נרשמה פניה זו:

"0730 אלוף - רמ"ט דרום** אין קשר עם אריק, תגיד לו שיתכנן התקפה לתוך החווה הסינית כמקרה שלברן יהיו קשיים." (מוצג 343, עמ' 37)

בהמשך להוראה זו רושם רל"ש האלוף:

"0740 גדעון צלצל האם אנחנו מחכים עד שברן גומר או זזים לפני כן. האלוף הורה לו לזוז רק לפי פקודה וזאת תתקבל בהתאם למצב....." (מוצג 345, יומן רל"ש דרום, עמ' 28).

הפקודה ל-143 הועברה גם לידיעת הכוחות האחרים ורל"ש האלוף רושם:

"0744 קלמן צלצל לאלוף, האלוף מסר לו שבמקרה וקשיים לברן, אריק יכנס לכיוון החווה הסינית." (מוצג 345, עמ' 28).

* אל"ם גדעון אלשור, ראש מטה אוגדה 143.
** צ"ל: אוגדה.

ג. פתיחת ההתקפה

לקראת השעה 0800 שנקבעה כשעת ה"ש" מתחילים הפקודות והדיווחים לקראת התחלת ההתקפה. בפועל, מטתבר כי הפקודות והדיווחים לא גרמו לתחילת הפעולה, שכן אוגדה 162 החלה בתנועתה עוד כלילה (ראה להלן, עם' 546 ואילן), והפקודות והדיווחים נתנו תוך כדי תנועה. רובם נרשמו על ידי רל"ש האלוף:

"0755 האלוף הורה לכוון לתקוף ובהצלחה" (מוצג 345, יומן רל"ש דרום, עם' 28).

"0758 האלוף הודיע לאלכרט שברן מתחיל כמשימתו. אריק לא עונה" (מוצג 345, יומן רל"ש דרום, עם' 29).

"0800 לשי*, לרווח למסכ"ל שהתחלנו" (מוצג 345, יומן רל"ש דרום, עם' 29).

הפקודה לתזוזה של 162 וההודעה הפיקודית על כך לאוגדות אחרות

נרשמו בשיכוש-מה גם ביומן רל"ש האלוף.

"0803 ברן מבקש את ציר טליסמן וספונטני. האלוף אישר לו. האלוף הורה לקצין האג"מ של אריק שנתן לברן להשחמש בציר טליסמן וספונטני. האם זאת" (מוצג 345, יומן רל"ש דרום, עם' 29).

הדברים נרשמו גם ביומן המבצעים הפיקודי (מוצג 343, עם' 37).
(על הנסיבות של בקשת הציר על ידי אוגדה 162, ראה להלן, עם' 560-562).

"0807* שהארטילריה של אריק חסבוד עבור ברן (למח"מ)" (מוצג 345, עם' 29).

הוראה זו נרשמה גם ביומן המבצעים הפיקודי (מוצג 343, עם' 37).
הוראה זו משקפת את אחד הליקויים בחכנון ההתקפה, שכן תכניח הסיוע שבה

* קצין האג"מ הפיקודי, אל"מ ש' המרי

** מפקד הוחתנים פיקודי

מרכזים את כל הארטיילריה שיש בפיקוד - שבלאו-הבי דלה ביותר - היחה צריכה להעשות עוד בלילה.

"0808 האלוף התקשר לברן והזכיר לו לא להתקרב לסוללה" (מוצג 345, עמ' 29).

הוראה זו נרשמה ביומן המבצעים הפיקודי בשעה 0805 (מוצג 343, עמ' 37).

מיד עם תחילת ההתקפה רושם רל"ש אלוף פיקוד דרום הוראה בנושא

סיוע האויר:

"0809 האלוף רואה מאמץ עיקרי בגזרת מפצח וצפונה והורה לשטופר להעביר את כל האויריה לאזור זה. ומדי שעה יעבור מסוס בודד לאזור הדרומי עד לניסן לאיתור חנועות נוספות" (מוצג 345, עמ' 29).

ההודעה נרשמה גם ביומן המבצעים הפיקודי כך:

"0807 ק. אג"מ - קלמן: מעבירים אליך את כל האויר לסיוע" (מוצג 343, עמ' 37).

ההודעה על תחילת ההתקפה הועברה ע"י קצין האג"מ הפיקודי למטכ"ל

ובשעה 0818 נרשם ביומן המבצעים במצפ"ע:

"0818 מאת: שי [קצין אג"מ פיקוד דרום] אל: תמ"ל פיקוד דרום החל בחנועה". (מוצג 272 א').

בפיקוד שוררת אוירה אופטימית. כבר ב-080810 מודיע אלוף הפיקוד למח"ט 35, אל"מ עוזי יאיר, שישב אותו זמן כראס-סודאר: "החחלנו בהתקפה מקנסרה לאגס המר. אם יהיה בסדר נצלת; אתר הצהרים מכיוון הג'ידי למסה - נצלה". (מוצג 343).

ב-0825 (שם) מורה אלוף הפיקוד לאל"מ עוזי יאירי להחכונין לתזוזה

צפונה, למקרה שההתקפה חצליח וניתן יהיה לנצל את ההצלחה ולשתף אותו בכך.

חצי שעה אחרי תחילת ההתקפה, כבר נשמע בחמ"ל הפיקוד רמז לכיוון

המחשבה של האלוף; הרל"ש רושם:

" 0827 למחנ"ש * שיפנינו את ציוד
הגישור כי באם ברן מצליח הוא שולח אותו לצפניה
מורחב." (מוצג 345, עמ' 29).

כינתיים מסטיך הפיקוד להקצות סיוע אוירי לאוגדה 162. הרל"ש

רושם:

" 0832 שטופר לתח אויר ביז מילנו ומפרקת
לאזור ברן" (מוצג 345, עמ' 29).

זאת בעקבות בקשה של האלוף אדן מאל"מ אוירי בן-ארי (מוצג 421,
080832); וביומן המבצעים הפיקודי נרשם:

" 0835 ברן - רמ"ט סנקס סיוע אוירי במילנו"
(מוצג 343, עמ' 38).

בקשות הסיוע פתרכזות לגזרה הצפונית שבה נלחמת חטיבה 217 שאיננה
נעה בשלב זה דרומה (וראה להלן, עמ' 607-608).

חשובת הפיקוד היא, שהסיוע יכול להנתן רק כעבור שלושה-רבעי שעה
(מוצג 421, 080833).

בהמשך מזכיר אלוף הפיקוד לאלוף אדן, להזהר מסקיעה בביצות (מוצג
421, 080845):

"גונן: אני מזכיר לך את ענין הכיחות. שיזהרו מסקיעות.
אדן: רוח. מה עם סיוע אוירי?
גונן: אנחנו עושים כל מאמץ להשיג מהר, אבל יש פה קרבות אויר".

כשעה לאחר הפקודה הראשונה ל-143, להיות מוכן לתקוף מערבה, שוב
נותן הפיקוד אחראה לאוגדה זו, ורל"ש פיקוד הדרום רושם:

" 0847 לרמ"ט 143 שיודיע לאריק להיות מוכן
לתקיפה מערבה." (מוצג 345, עמ' 29).

הפקודה נרשמה במ ביומן המבצעים הפיקודי:

" 0850 אלוף - אוגדה 143 להיות מוכן לתקיפה
מערבה." (מוצג 343).

שתי הפקודות, זו של 0730 וזו חזוכחית, מעידות, שנשלב זה לוקח

הפיקוד בחשבון אפשרות של כשלון התקנת 162.

לקראת השעה 0900 מתקבל בפיקוד הרושם, שאוגדה 162 מתקרמת בהצלחה

ואלוף הפיקוד מחליט לדרוזה להמשיך המשימות. הרל"ש רושם:

"0851 האלוף שאל את כרן לאן רוצה אויר, ענה שבין מילנו למצמד. האלוף הורה לו לרדת דרומה מהר." (מוצג 345, עמ' 29).

וכהקלטות רשת אוגדה 162 (מוצג 421) נרשמה השיתה כדלקמן (080849):

- "בונן: איפה אתה רוצה את האויר?"
- אדן: תיובכי, עבור.
- בונן: לאן?
- אדן: האם יכולים לתח רק בצד שלנו או גם בצד השני?
- בונן: רק בצד שלנו בינחיים.
- אדן: אני אם כן רוצה שהתנו על קו ההפצצה לאורך התעלה בין מילנו למצמד.
- בונן: רות. מה מצב ההתקדמות?
- אדן: אנחנו בהתקדמות. אני עצרתי כעת... את פחם שלי [חס' 460] בזנגביל ואני רוצה לאסוף ידיעות על חזיון ואז להמשיך.
- בונן: רות. האם אתה מתכוון לעלות עם פחם שלך צפונה לעזור לסלה שלך [חס' 217]?
- אדן: לא. 1 שלי [חס' 217] מסתדר שם בעצמו. הוא דפק שם 7 כלים כבדים וחוליות חיל רגלים, ועכשיו נחתי לו לנוע כדי לצאת מתחת להפגזה ככדה, אני עדיין מעכב אותו, ... הוא קיבל את האחריות לגזרה.
- בונן: מה שחשוב זה לרדת מה שיותר מהר דרומה, סוף."

2. המסכ"ל: 0630 - 0900

א. כללי:

בשעה 0617 דיווח אלוף פיקוד הדרום לרמטכ"ל על חכנית
התקפה. משעה זו ואילך מחקבלים דיווחים ומתנהלים במסכ"ל מספר דיווחים
מהם ניתן לעמוד על האירע במסכ"ל.
בשעה 0719 מגיע גם שר הכסחון למצפ"ע ומדבריו שהוקלטו ניתן ללמוד גם
על השקפותיו.

קיימת אצל הרמטכ"ל שביעות רצון מסוייגת מהמצב. מקורה של שביעות
הרצון - הכניסה המהירה להתקפה של כוחות המילואים.
מקור ההסתייגות - חוסר אינפורמציה נוספת וגישה זהירה.
גם שהב"ט נשמע מרועה מהמצב.
כמסגרת האופטימיות המשותפת של שהב"ט והרמטכ"ל מתפתח ביניהם ויכוח עקרוני
על מסרות הקרב. הרמטכ"ל שם דגש על החזרת המצרים לקו החעלה ואילו
שה"כס רוצה להשיג הישגים מעבר לחעלה משיקולי מיקוח, הקשורים בצווי
הפסקת האש וישיבות מועצת הכסחון. בפועל, אין למסכ"ל בשלב זה תמונה
נכונה של יחסי הכוחות ומצב כוחותינו בחזית.

לקראת סיומו של השלב מחחילוח להגיע למסכ"ל מהפיקוד ידיעות על

התקרבות אוגדה 162 לפי התכנית.

ב. דיווח ראשון

כבר בשעות הבוקר המוקדמות, בסרם התחילה למעשה ההתקפה של אוגדה 162, נרשם בשעה 0635 כיומן המבצעים במצפ"ע הדווח הבא:

"0635 מאח: אלחוט אל; תס"ל
האויב בנסיגה - דולקים אחריו - אוגדה 162"
(מוצג א'272).

רישום זה משקף ידיעה שנמסרה סהאזנה במצפ"ע עצמו, אולם צורה הרישום מאפיינת מספר תופעות בעבודת המצפ"ע באותו יום.

בפועל מחיחסת|הידיעה, כנראה, למוע עם אויב שיש לחסיכה 217 (ראה להלן, עמ' 547-548). אולם המצב באוחה שעה אינו דומה כלל לרישום בדיווח; נוסח הדיווח וההתיחסות הבלתי מדוייקת לכל אוגדה 162 עלולים להטעות את המצפ"ע ביחס למצב האמיתי.

ג. הכנות להזקפה

בהתאם לסיכום במספ"ע בשעות הלילה, תקפו מטוסי חיל האוויר באור ראשון

גשרים באזור התעלה.

שעה 0655 (לערך):

הרמטכ"ל: בני, אחס הולכים היום על גשרים?

פלד: אנחנו הלכנו על גשרים הבוקר.

הרמטכ"ל: ויש תוצאות?

פלד: אני עוד לא יודע, זה ערפל הקרב, אבל כנראה שמה שהחברה
ראו - הם תקפו.

הרמטכ"ל: ואתה הולך עוד פעם?

פלד: כרבע שחפ"ק פיקוד דרום יביד לי שצריך, אז אני הולך.

הרמטכ"ל: תודה. " (מוצג 349, סליל 3, עמ' 25).

התקפת הגשרים נסתיימה בשלב זה לפי בקשת פיקוד דרום שחש מפגיעה.

בסיכויי ה"טרמפ" (ור' לעיל, עמ' 327-328).

(1) הרמטכ"ל

בשעה 0700 מחקיימת בלשכת הרמטכ"ל שיחה ממנה ניתן ללמוד על מצב רוחו המעודד של הרמטכ"ל, לאחר שבפעם הראשונה מאז החילת המלחמה החל צה"ל ליטול את היוזמה ליזיון. עם זאת, כאמור, ניכרת הסתייגותו מציפיון אופטימיות מדי.

"הרמטכ"ל: עוד לא עברו 48 שעות, חבר'ה הקשיבו! 48 שעות, הצבא הזה שהוא כנוי לבייס את המילואים ולזרוק אותם לקרב כעבור ארבעים ושמונה שעות - הוא חוקף התקפה-נגד עם מילואים. הבוקר 36 שעות בשתי התזיחות. 36 שעות אחרי שהתחילה המלחמה יפה? אל"ף.

בי"ת - למה פה עוד לא מספיק טוב, עדיין... בפנים גם פה וגם פה אנחנו לא בשלב שמיצינו את התקפות הנגד של המערך. לכן למה אני לא אומר: לא הרבה יותר טוב? מספיק סלפון מצפון סלפון מדרום, פה התקפה נחקקה - ברי שזה יהיה כבר יותר גרוע מאשר אתמול....." (מוצג 349, סליל 3, עמ' 28).

על הערכותיו של הרמטכ"ל וחמונת המצב שלו ניתן ללמוד ממספר

דיונים אחרים:

בשעה 0720 (לערך) משוח הרמטכ"ל בלשכתו על ההתקפה שעומדת להתחיל

בדרום. שתי נקודות עולות מחוכן השיחה:

א. הרמטכ"ל בטוח שהכוחות לא יתקרבו לתעלה;

ב. הרמטכ"ל סבור שהאוגדה של האלוף אדן (162) מונה כ-300 טנקים.

להלן נוסח השיחה:

0720 (משוער)

"הרמטכ"ל: אני אתמול דיברתי איתם. הבוקר דיברתי עם שמוליק, גם שמוליק אמר להם....

קריאה* דווקא ברן - ראשון... את הנזיחות... לחימה אחרת.

זאכי: החץ מה שצוייר - איפה אני נדלקתי? פה בחדר, כשראיתי את החץ מצוייר משיק לתעלה.

* מילה זו מצויינת בהקלטות המודפסות, כי זהות הדובר לא ידועה למדפיס.

- הרמטכ"ל: זה סתם חציים ,
- זאבי: אז אמרו לי שזה סתם חץ כמקום...
- הרמטכ"ל: לא, לא, בסדר, דווקא ברץ היה ער לזה, אחסול הוא בעצמו אמר לא להתקרב.
- קריאה: לא להתקרב... בפניס. בפסך הלילה יפלו...
- זאבי: אחסול עד מערב היו שש-פאור, והלילה - מה שיודעים - זה על שהחילה לנוע דיביזיה שש שהיא ממוכנת.
- הרמטכ"ל: יש לנו חטיבת סנקים. אני לא אומר...
- זאבי: אז יהיו עוד 100, אז יהיו 700. עכשיו תוריד מה-600.
- קריאה: חיל האויר.
- זאבי: שחיקה, ... להם לפחות 100-150 שחיקה.
- הרמטכ"ל: ... היה מצבנו יותר טוב ממה שנראה... מעבר ל-700.
- קריאה: כן? אתה חושב?
- זאבי: כוא נביד שאנחנו ביחסי כוחות...
- הרמטכ"ל: מעבר ל-700.
- זאבי: אני חושב, אני חושב, דדו - שאנחנו בניזרה המצריח עכשיו, מיסית, כלחימה, ביחסי כוחות של אחד לאחד, מקומית.
- קריאה: כן?
- זאבי: מקומית אחד לאחד, ואחד לאחד לתקיפה. זה בלתי רגיל.
- קריאה: יש סיכוי לפעולה...
- הרמטכ"ל: תשמע. אובדה שלנו, אובדה של אריק, סליחה אובדה של ברץ זה 300 סנקים.
- קריאה: היום?
- הרמטכ"ל: כן.
- קריאה: 300?
- הרמטכ"ל: 300 סנקים, עכשיו.* (מוצג 349, סליל 3, עמ' 32-33).

* על המספר בפועל ראה לעיל, עמ' 169.

בהמשך השיחה, בשעה 0730 לערך, מציע האלוף זאבי לרמטכ"ל להכין אמצעי חובלה להעברת אוגדה מחזית לחזית (שם, עמ' 34).

הרמטכ"ל מקבל את הצעתו ומתשובתו נראה שהוא צופה שפיקוד דרום יצליח לחזור לקו התעלה ואז יוכל להעביר אוגדה מפיקוד הדרום לצפון. הרמטכ"ל מרגיש שהוא רואה הישגים קרקעיים מעבר לקו הסגול השוכים יותר בצפון מאשר בדרום.

ואלה דברי הרמטכ"ל:

"... דבר שני, דבר שני הוא - אמצעים להעברת אוגדה, אני חושב, מדרום לצפון. מדרום לצפון. זה בעדיפות ראשונה, אבל זה גם יכול להיות להיפך. כי אני אגיד ככה: אם אנחנו מצליחים - לי אין פרטנזיות גדולות מה... תעלת סואץ; כן נעשה מאחז, לא נעשה מאחז, אז גם גורודיש מתייצב בחזרה על התעלה, אני לא צריך כלום. אבל שמה, בצפון, 'The sky is the limit', ויכול להיות שאני מכיא עוד אוגדה מהתעלה והולך עם אוגדה אחת להר הדרוזים ועם אוגדה אחת לדמשק, ואני לא יודע לאן... שמה, אם ניצול הצלחה - זה שם.

קריאה: ככל זאת אולי [צפניה]?

הרמטכ"ל; בסדר, צפניה זה כוחות מקומיים. וכרן יעבור, או לא יעבור, ואם אנחנו מתייצבים על התעלה כחזרה, והם, התירגולת הרוסית הלכה ואין דיב' חי"ר ודיב' פמוכנת; נשאר שחי המשוריינות - לא תהיה עוד פעם צליחה כזו; אז אני רואה שלושה צירים בראש; אחד - בירות-דמשק, דרך פתח'לנד לתקוף את דמשק מצד אחד. זו משימה לאוגדה אחת. משימה שניה - מרפיד לכיוון... (מוצג 349, סליל 3, עמ' 36).

על ההחלטה להכין אמצעים להעברת אוגדה מחזית לחזית רושט רל"ש

הרמטכ"ל:

"הרמטכ"ל... אמצעים להעברת אוגדה מדרום לצפון, אבל יכול להיות גם להיפך, עדיפות לצפון, ניצול הצלחה לצפון, לסוריה 'השמים הם הגבול' (מוצג 348, עמ' 4).

בהמשך להחלטת הרמטכ"ל להכין אמצעים להעברת אוגדה מדרום לצפון

רושט רל"ש הרמטכ"ל מדברי הרמטכ"ל:

"גורודיש יגיע לתעלה מספיק לי, הכל ישחבש לחם, הדוקטרינה השחבשה" (מוצג 348, עמ' 4).

2) שר הבטחון

בשעה 0719 נפגשים הרמטכ"ל ושחב"ט עם מפקד חיל האוויר במפקדת

ח"א. משיחתם רשם דל"ש הרמטכ"ל:

*0719 'נגיחה מסודיה' (בגור ח"א).

משה לבני: חושב שחיתה לחוסי [חוסין] החלטה לתקוף |
מורד לו באצבעות. מה שיעלה לערבים
המלחמה חזו, לערבים שזו הפעם האחרונה בחיים
שהם לא יקבלו התקפת פנע.

דרו: כאם ילך הם ישכרו עד כדי כך שאמרחי להבין
אפשרות לכה מדרום לצפון.

משה: חשוב מאד שאנחנו נהיה בצד השני של החעלה. עד
עכשיו הם לא רוצים פועב"ט, לבן חשוב להיות
אצלם, אילו נוכל לגמור היום-מחר בצד השני של
החעלה, מאד נעוף [נחוף?] על פורט-סעיד גם שחרומים
יצאו, הזדמנות בלתי רגילה, מציע לקחת את פורט-
סעיד מסתד 1 כאם אפשר. יתכן שחציר כל כך צר
יעמדו סנקים ולא נוכל לרוץ". (מוצב 348, עמ' 4-5).

בשעה 0733 נערך דיון במפקדת חיל אוויר כנוכחות הרמטכ"ל ושחב"ט:

ח"א פרונין לתקוף את שדה התעופה הכינ"ל של דמשק. הרמטכ"ל
מסכים, משה-נגד דמשק בינ"ל. לא מאשר, (מוצב 348, יומן דל"ש
הרמטכ"ל, עמ' 5).

"דמשק שלילי (גם משה אמר שלילי)". (שם, עמ' 7).

ד. מטרת השלב הבא בחזית הדרום

בשעה 0829 מחיימת שיחה במצפ"ע, בין שהב"ט והרמטכ"ל.
 בפתיחת השיחה מציע שהב"ט להביא לישיבת הממשלה ב-1000 הצעות לצליחה
 ולכיבוש שטחים מעבר לתעלה. מהילופי הדברים ברור שהמטכ"ל קיבל בקשה
 מפיקוד הדרום שלא לפגוע בגשרים המצרים כדור-סואר וכסואץ - המקומות
 בהם מתכנן הפיקוד צליחה בנוסח ה"טרמפ" (ר' לעיל, עמ' 327-328).
 הרמטכ"ל מסתייג מאפשרות הצליחה באותו יום ורואה בה דבר שסיכויי
 מעטים, לעומת זאת מצייץ הרמטכ"ל, שאם יצליחו באותו יום בהתקפות-הנגד
 יתכנן למחרת צליחה בעזרת האוגדה של אלברט. שהב"ט מבקש מהרמטכ"ל
 להציג לממשלה תכניות צליחה עוד בישיבה של היום, וזאת כהחלטת
 הממשלה שמבצע מטוב זה יועבר לאישור מוקדם. נוסף על כך מעלה שהב"ט
 את תכנית כיבוש פורט-סעיד כבעלת חשיבות מכריעה, הן מבחינת ייצוב קו
 המעוזים והן מבחינת אחרות. הרמטכ"ל סבור שעדיין מוקדם לדבר בממשלה
 על חוכניות אלה, טרם התברר מהלך החקפת-הנגד. שהב"ט מציע שידובר
 בעיקר בענין פורט-סעיד. השיחה מסתיימת ללא סיכום.

ואלה עיקרי נוסח השיחה ביניהם:

"שר הכתות: יש לי שלושה דברים. דבר אחד זמן... ודבר שלישי
 בקשר לאופציות היום בגשר, בזמנו, בחתילת המלחמה,
 נאמר בממשלה, שאם נעבור להתקפה ונרצה לעשות התקפות
 מתוכננות מעבר לקוים, נביא לאישור הממשלה, אם
 יקרה משהו היום עד עשר, שיעברו, לא צריך להביא.
אבל היום ובעשר אנוא לממשלה, אני מציע להביא כבר
היום תכניות - אם זה... דמשק, אם זה מעבר בתעלה;
 אפשר לומר מה אנחנו חושבים רוצים אופציות, הייתי
 רוצה שנקיים דיון גם בענין זה. נחחיל מה בקשר
 ל... גורודיש ביקש לא לפגוע בגשרים בשום מקום.
 לא אם לא פוגעים. (קריאה: אחד הוא ביקש...)
 זה אני לא יודע. הם אומרים שגם מהמזח ביקשו לא
 לתקוף את זה, לא לתקוף את כוחות האויב בסביבות
 המזח.

זאבי: הוא החכוון למצמד ולניסן.

קריאה: למה?

זאבי: מצמד וניסן, זו היתה הבקשה. מזח ודוואר סואר

הרמטכ"ל:

כפי שהצגתי אתמול, ברן יתקוף לפני הצהרים את האיזור הצפוני, ואריק יתקוף את הצהרים את האיזור הדרומי. כל אחד מהם יש לו אופציה, אני אמרתי, שאם הולך לו טוב, והוא השמיד את הכוחות, והוא רואה שיש פה גשר והוא יכול לצלוח, הוא רשאי לקבל אישור מפני, כמובן, ואז אני רוצה לתפוס פה ראש גשר, אם זה יילך, כן זה פה והגשר הוא בדוואר סואר, אריק, אני מעריך אחרי הצהרים, אם יילך לו טוב, פורט-תאופיק וכיבוש סואר, אני רואה בזה ניצול הצלחה אפשרי, איך לי בזה בטחון. זה לא על גשר ברזל; זה על גשר "שרמפ", וניצול הצלחה - אם כן, אתה רוצה תערכה שלי? פחות מ-50% אבל מוכן, מתוכנן, מקורה, אם זה לא יהיה היום, אז אנחנו נעשה מאמצים עם הבישור שלנו, ואם הצליחו פה שתי התקפות, פה ופה, ואנחנו חזרנו להתזיק את המרחבים האלה, והם מחזיקים אמנם את הסוללה שלנו, את הצד השני, אז אני אחכנן היום את הצהריים, למחר, התקפה נוספת, התקפה נוספת עד מחר אלברט כבר יהיה כח קוב להקפאה, כי הוא יעמוד כסדר בודל של 250 טנקים, שלוש חטיבות, שמתוכנן שתי חטיבות לא השתתפו עוד במלחמה. אחת זה קונגלומרט של הסדירים שכן השתתפו והותשו, זה תהיה לי אובדן טובה מאד. בי"ת, נראה איך הצאנה שתי האובדות האלה מהקרב, ואז אני אכוא עם הצעה, אם זה הצליח, איפה לצלוח מחר, לצלוח מחר יש לנו שלושה חכנונים אפשריים, התכנון האפשרי האחד זה לצלוח פה באיזור קנטרה-ג'סר אחרש וללכת לעבר פורט-סעיד; מכאן... דרוסה; אפשרות אחת, אפשרות שניה זה דוואר סואר, איסמעיליה ופריצה לאורך החייץ התקלאי; האפשרות השלישית היא פה - סואר וכניסה למרחב הזה, וכמובן, צירוף של אחת או שתי או שלוש אפשרויות כאלה, תלוי במצב האויב, אלה חרעיונות חסכועיים. הם גם מבוססים על תכנונים אופרטיביים, אני כשלב זה אינני רוצה לקבוע מידת סבירות, זה פותנה כתוצאה חיום, אנחנו מכינים, אבל אני, גם פסיכולוגית, אני עוד לא ב-mood להשקיע בזה את המחשבה שלי - מה מעבר לזה, מספיק לי לחשוב על שלוש האופציות האלה, זה כאן. אני יכול להגיד שהתכנונים האופ-רטיביים שלנו, בימי הפסקת האש, הם מדברים, אם אנחנו נמצאים בצד שני, עם שתיים או שלוש אובדות, אנחנו מדברים על סיהור כל השטח הזה כערך ברוחב כזה כלי מבמה ללכת לקהיר, אבל גם כן, יותר פתוכנית אופרטיבית אינני מסוגל חיום להתעמק בזה; סח יהיה פה; זה כאן. מה שקורה בצד השני - ברן החחיל באיחור של רבע שעה, שמונה ורבע.

שר הבטחון:

אני מבחין בין שני דברים, אחד, דברים שהקרב יאפשר - הכל פתוח, לכיך מסרוח שלנו לשנות את הקו - קו הפסקת האש, היום יש פועצת בטחון, מאור לא נוח לאמריקאים לא לרצות לתכוע הפסקת אש, אנחנו דחינו אותם, בסופו של דבר הם... עד עכשיו יש להם שוחפים, גם הרוסים לא רוצים לקרוא, מפני שלערכים הולך טוב, כששניהם ירצו אז יקראו, עם חשיבות יותר גדולה או פחות גדולה, אבל יש בזה חשיבות מסויימת, בעיקר שבהמשך השיחה עם קיסנינג'ר, בארבע עיניים, מאוד מסביר שלא רוצים לתח לנו עוד מאנטומים.

(לא רוצים?)

הרמטכ"ל:

שר הכסחון:

לא רוצים, שמחה אמר שהתנאי שנכה אותם שיהיו לנו עוד פאנטומים, טוב, אבל הוא אומר שהפנטאגון עויינים מאוד ולא רוצים, ולא רוצים. בקיצור, אני אומר בעיקר עם ההקשר הזה ולא...
עכשיו, אנחנו צריכים לומר לממשלה היום, זה פייר' וצריך לעשות את זה, על מגמות משני סוגים, אחד, אם ילך לנו הדעו שאנו עלולים לעבור פה ופה ופה, וזה יתנו; תעבדו - העברו, ואחר כך נראה אם אנחנו נרצה להשאר כצד השני, או שלנו לא נוח, ואם יהיה לחץ ויאטרו לנו לסגת, אם נרצת לסגת או לא, אבל זה בינתיים חלק מהמלחמה,
אני חוזר לענין פורט-סעיד, אני מעריך כל מאמץ ששתי נקודות, אחת, שיש לנו הזדמנות היום, בפעם הראשונה, מבחינה פוליטית, בפעם הראשונה מאז 1967, מבחינת סיכוי של אישור גם ממלח ישראל, גם משום שהרוסים אינם בפנים וגם 'to get away with it'... לקחת את פורט סעיד, רצינו הרבה פעמים - אינני יודע אם היינו יכולים, אבל עכשיו, מבחינת סיטואציה, זה אפשרי, אני מעריך שמבחינה אופרטיבית זה עלול להיות - רגע אחד;
 ביחס ל... צריך לבדוק את זה והליכה בשני צירים צרים מאוד, יעמדו שם מול סנקים אחדים יכולים למנוע כל אפשרות להתקדמות, חלוי מה המצב שם, אינני יודע גם אם אנחנו ערוכים על שפת הים היום ירך כודפסט ללכת, אני יודע שבקושי מחזיקים את גודפסט, אבל אם אפשר להפנות לשם שריון, אם הדרך פתוחה - אולי כן. עקרונית, אם זה ניתן מבחינה אופרטיבית, אני מאד בעד לקחת את פורט-סעיד,
כמטרת קבע, על שני הצדדים, זו המלחמה הראשונה שנכנסנו אליה מאז 67 וזה יכול להיות מאד משמעותי גם בקו, אם נגיע לשני הצדדים, וגם בטיפול עם מצרים, אם פורט-סעיד נפלה, חוץ מכוחות שאיבדו הם גם שלמו בעד העסק הזה, והחעלה חתיה כולה אצלנו, אם אצלכם הוחלט שלא, אין להגיד לממשלה, אם זה אופציה אפשרית, זה אחד הדברים שבאמת צריך להביא לממשלה... אם היא מאשרת אפשרות כזאת או לא, הדברים האחרים, בשלב זה של מחטפים הם יאשרו, ואם אנחנו לא נאמר...

הרמטכ"ל:

אני לא מספיק התעסקתי בזה. אני רוצה להגיד לך מה עולה בדעתי. בתפיסה אני חושב כמון, אין תילוקי דעות, יחד עם זאת, אני, יש לי פה איזו הרגשה של מוקדם מדי. למה? אנחנו עכשיו מתחילים את ההתקפה

מוקדם לפעולה או מוקדם לממשלה?

שר הכסחון:

הרמטכ"ל:

מוקדם לדבר כממשלה. אנחנו מתחילים את החקפת הנגד, ואני מקווה שחיא חתיה טובה. אנחנו לא כשלב, מה שאני יכול לתאר לכם, יש "דאון" זיש "אפ". אחרי שעובדים את התכנית אנחנו לא ב"אפ", אנחנו מתחילים אנחנו עוד ב"דאון". אני מקווה ששתי האוגדות האלה היום ידפקו את שני ראשי הגשר המצריים, אך עוד לא דפקו אותם, אז אני לא הייתי רוצה בשלב זה לבוא לממשלה להציג את כיבוש סואץ ואח הצד השני, ואחר כך לכוא בישיבת ערב ולהגיד: אנחנו עוד כאמצע החקפת נגד, כי לכוין זה לקח יותר מדי זמן, אריק עוד לא התחיל, או לכוין היו קשיים - זה עוד מוקדם לי, מבחינת ההרגשה,

- קריאה: מחי יש היום ישיבת ממשלה? בוודאי אחר הצהריים.
- שר הבטחון: שאלה פשוטה לי: האם יש לכם חכניח?
- הרמטכ"ל: אני פשוט מרגיש, יש לי איזה מעצור, אני כבר מדבר איחס על פורט-טעיד, אני כבר "קומיסד", אני בתחילת התקפת הנגד, חיכנונים אופרטיביים יש לנו, יש לנו זה ויש לנו זה.
- שר הבטחון: או קיי.
- הרמטכ"ל: ההרגשה.....
- שר הבטחון: אני חושב שאתה לא תימנע מזה. לא ליטול את כל... טוב, החפלה היא תעלה, היא... טוב, יש לכם חכניות - יש לכם.
- קריאה: אתה יכול לקבל מה שאומרים שיק דחוי.
- שר הבטחון: לא, אבל מה מדובר - נניח אתה חאמר להט: יש חכניות. כבר אתמול בערב יבאל דיבר בהרחבה על הליכת דמשק, לא לכיבוש דמשק - הליכה. אז באו אחרים, יש לו דעה כזו. יש עוד דיונים שם, עוד דעות. אתמול בערב היה דיון על דמשק. אף אחד לא ידע מי רוצה מה.
- קריאה: 'זה סקיי איז דה לימיט'.
- שר הבטחון: 'דה סקיי איז דה לימיט', אני יודע מה?
- קריאה: 'דמשק איז דה לימיט'.
- שר הבטחון: ברגע ששר אחד אומר, אז יש שרים אחרים שאומרים שהם נגד, ושרים ושרים כאלה זה....
- הרמטכ"ל: מה שאני אמרתי בשלב קודם זה עונה על העניין? אמרתי: היום יש לנו התקפת כזאת, אם היא מצליחה יש לי פה שחי אופציות כאלה; אם זה הולך טוב למחרת עוד שתיים.
- שר הבטחון: זה עונה על ידיים חופשיות בעניין זה. זה לא יענה אם ישאלו: בסדר, יקראו למועצת הבטחון, יקראו להפסקת אש, ייצוב חקורים וכן הלאה - אתם רוצים אח הקורים הקודמים או אתם רוצים קו חדש? שנוי כקו.

אם אתה חומר: אנחנו עוד לא יודעים אם נגיע לזה, בסדר אנחנו לא מבקשים שטר לביצוע. אבל אנחנו מבקשים מכם שטר למחשבה. אנחנו נכנסנו למלחמה, אנחנו רוצים לדעת: אחס רוצים את הקו הקודם או אחס מעוניינים בקו אחר, עם שינויים, ואיזה. זה הממשלה זכאית לדעתי אפילו לשאול או לומר חושבים ככה, אלה מחשבות שהם בעצמם צריכים לעכל. אם את הדבר הזה אנחנו עוד לא יודעים, או עוד לא יודעים, או עוד לא החלטנו, יקנו את זה. אינני אומר שיחפלו מזה, אם אתה לא יודע... היית רוצה - מה יהיה הקו החדש. יש עוד שאלה בקשר לקו החדש, שלא תבוא לממשלה.....

אם אנחנו רוצים לחזור לכל... המעוזים או לא, אבל ענין זה לא משנה, כי ברור שהממשלה יוצאת מהנחה שעד התעלה בוודאי אנחנו צריכים להגיע.

הרמטכ"ל: אם אתה שואל אותי, אני חוזר בדיוק למעוזים - נגמר הוויכוח. הוויכוח נגמר. זה דיכוח שנמשך - כמה? מ-69. נגמר. הנאומים הנלהבים האלה, שצריך לפוצץ את המעוזים וזה רצח של בני אדם, נגמר. היחידים שאתמול דיווחו מי עובר ועיניים על התעלה היו המעוזים.

שהב"ט: בהקשר זה תעמוד היאלה של הציר הצפוני. את הציר הצפוני פינית לכל האורך. השאלה של פורט סעיד, בענין זה שמעוזים זה דבר טוב, אני אומר: אם זה טוב, האם אנחנו מעוניינים לעשות את הקו הזה עד הסוף ומשני הצדדים, כי המעוזים של הציר הצפוני פרובלמטיים. וראיה: שפינינו אותם.

הרמטכ"ל: לציר הצפוני אני באמת לא רוצה לחזור; במעוזים - אני רוצה לשבת בצד השני.

שהב"ט: אז חזרנו לאותה נקודה. הציר הצפוני והמעוזים רוצים, אבל בתנאי שזה משני הצדדים וכן הלאה. טוב. לדעתי, ענין פורט סעיד, בין שזה בהקשר למעוזים, בין שזה בהקשר לזה שהרוסים יצאו, בין שזה בהקשר לקו, ואני אינני רואה סיבה למה לא לומר לממשלה שאם יהיו תנאים טובים לזה אנחנו מעוניינים לנקות שם את הקו עד הסוף, לא לשבת במעוזים בצד אחד, וראיה שפינינו אותם. וכל פעם משלמים בעד זה וזה קשה. אם יהיו תנאים אופרטיביים נוחים, היינו רוצים ללכת עד הסוף, ומשני הצדדים. עד עשר תחליט.

הרמטכ"ל: אם אתה שואל אותי מבחינת הסיימינג הייתי מעריך את זה בערב, או מחר בבוקר, להתחיל לדבר... יש פה עוד דבר: אני באמת לא יודע. אני די בדילמה. אני עוד לא יודע איך ייגמר הקרב במצרים. כי מצרים עוד לא הכניסה את הדיב' המשוריינת בפנים, דיב' 21, דיב' 4 שתי דיב', עם כ-600 טנקים. עם טי. 62, יושבים בצד השני של התעלה. אלף. בית. אנחנו לא עשינו להם היסול טילים. אני לא יודע אם אנחנו בכלל יכולים. אז חופש פעולה אווירי על התעלה לא יהיה לנו. החיכונים שם היו בנויים על זה שחיסלנו את הסילים ואז חיל האוויר קוסל ואנחנו מתקדמים. אני בספק אם נקבל חופש פעולה. יהיה לנו חופש פעולה כמו היום - אנחנו גונבים ומחגנכים ואנחנו סאבדיס מסוסים.

שהב"ט: אז יהיה לך חופש פעולה בציר הצפוני דווקא לענין של פורט סעיד. הולכים היום על הראדאר, על סוללת הטילים שם.

הרמטכ"ל: יכול להיות שהולכים על עוד כמה דברים.

שהב"ט: כל מה שאמרה על הסילים לא הל על פורט סעיד, אני סנונד לך, אני יודע, חזק. דווקא מפני זה, הדברים האחרים, לאן נגיע, לאן לא נגיע - אינני יודע. לא חרצה... כשאלה זו, אבל במידה שזה נובע לענין, אל"ף אני בעד; בי"ח, אני רואה את זה כדבר האופרטיבי כרגע היחידי. לומר לממשלה, אנחנו פוחחים שם בהפצה... בציר הצפוני...

הרמטכ"ל: ... הצילום של פורט סעיד, גדי, צילום פלוס חיזור כל המטרוח...

שהב"ט: ... הוא היחידי שאין שם דיב' משורינות שיכולות לגרום לנו בעיות, וזה הדבר היחידי המשמעותי לשינוי הקו החדש. לא נוכל - זה ענין אחר; אבל אם כן, הציר הצפוני הזה... נוכל עם שני גדודים...

הרמטכ"ל:

שהב"ט: חשוב, חראה.

הרמטכ"ל: פה כבר יש דבר שצריך להגיד לממשלה, כי פה אנחנו רוצים כבר אחרי הצהרים לעשות...

שהב"ט: באיזה שעה יוצאים... לפעולה נחרטוץ" (מוצג 349 סליל 4 עם 3-7).

עיקרי הדברים נרשמו גם ביומן רל"ש הרמטכ"ל (מוצג 348 עם 8-9).

ה דיווחים ראשונים מהפיקוד

כסביבות השעה 0900 (מוצג 349, סליל 4, עם 11-12, קביעת העיתוי

על-ידי השוואה לרישום שעת ההקפה על רפידים במוצג 343) מתקשר הרמטכ"ל עם אלוף פיקוד דרום, רבין השאר שואל אותו: "איך הולך לברז?" (אין שומעים את התשובה, אך מיד אחר-כך אומר הרמטכ"ל לאלוף של הנמצא אותו זמן בפיקוד צפון, כי "למטה בסדר, ברז התחיל, הוא כבר מדליק טנקים. זה מתחיל... הוא כבר מדליק טנקים, של האויב כמובן, וזה הולך לו לאט"). באותה שיחה ביקש אלוף פיקוד דרום מהרמטכ"ל בקשה, שחוכנה לא הוקלט, והרמטכ"ל ענה לו: "זה בסדר, אבל אני מבקש שחדבר איחי לפני שאחה מחליט".

עיקרי הדברים שנאמרו בשיחה נרשמו גם על ידי רל"ש הרמטכ"ל

(מוצג 348, עם 10) בנוסח הבא: "איך הולך לברז? בסדר, חדבר איחי לפני שאחה מחליט".

לערך בשעה זו, שומע גם הרמטכ"ל לראשונה על תכניחו של פיקוד דרום

להטיל על אוגדה 162 אח הגישה למעוזים וחילוצם. בשעה 0856 נרשם ביומן

המבצעים כמצפ"ע (מוצג 272א', דרום): "0851 מאת זאב אל יוסי: שולחים

בוח של 162 לחזרון פורקן ומצמר. לנסות למצוא אנשים שלנו".

א. כללי

החל משעה 0900 בבוקר מתחילות להשתנות תכניות הפיקוד. ביוזם שנראה שהתקדמות אוגדה 162 אינה נתקלת בהתנגדות קשה, מפנה הפיקוד בשלב ראשון את האוגדה מערבה לעבר חזיון. תחילה מדגיש, עדיין, אלוף הפיקוד שהמשימה היא השמדת כוחות האויב, אולם בהדרגה עוברת נקודת הכובד לנושא הצליחה - משימה, שהיה צריך לבצעה רק כניצול ההצלחה. תחילה מדובר על "מאחז קטן" לאחר השמדת האויב, ואילו הצליחה הגדולה מתוכננת באזור מצמד, אולם בהמשך, כבר מבקש האלוף אישור למספר מאחזים קטנים באזור חזיון ואף נותן פקודות לאלוף אדן כרוח זו.

בסקביל לפקודות ל-162 נותן הפיקוד פקודות לאוגדה 252 -

שאמורה היחה לבלום - להתחיל ללחוץ לכיוון מערב.

כשלב זה אף מתחיל אלוף הפיקוד לשקול את הורדת אוגדה 143

דרומה. רעיון זה אינו הופך עדיין לפקודה.

מקורם של שינויי התכניות בפיקוד הוא שניים:

1. שביעות דיון ממצבה ומדיווחיה של אוגדה 162;

2. ידיעות על נסיגה מצרית.

ב. הפניית אוגדה 162 מערבה:

ראשיתו של שינוי התכניות בפיקוד הוא

בהחלטה שאוגדה 162 תפנה מערבה מן הציר שעליו היא נעה. בשעה 0905

מתנהל שיחה בין האלוף גונן לאלוף אדן. משיחה זו נראה שקיימת הסכמה

בין שניהם שהאוגדה תפנה מערבה. להלן נוסח השיחה:

גונן: 40 [אדן] כאן 103 עבור

בדן: כאן 40 רוח, עבור.

גונן: כאן 103, מכין שאתה נתקל יחסית במעט כבדים, עבור.

בדן: נתקל ביצע תקיפה, שלושה נפגעים וחוז מזה עוד אין לנו פגעים.

גונן: כאן 103. אולי כדאי לנסות לחפש אותם יותר מערבה.

בדן: אנחנו עד עכשיו נמנענו ממערב מזרח, אני כעת רוצה לגשת לחזיון זה יהיה הגישה הראשונה מערבה. היינו כבר היום במערב אבל אין לנו מספיק חי"ר אחנו, ואין... וארסילריה, עבור.

גונן: כאן 103 רות. כל הנסיון שלכם ל חזיון ...
ואחר כן נראה להשיג מוצב אחר. כדאי לראות
[לפנות?] כלפי מערבה כדי להשיג את זנגביל.

בר: חוליה שלנו נעצרה במעברים...

גונן: כאן 103, אני מוחיר [סתיר] לך לגשת*
(מוצב 343 עם 801 - ההקלטה בפיקוד הדרום, *
שיחה זו לא נמצאה בהקלטה האוגדה, מוצב 421).

שיחה זו נרשמה גם על ידי רל"ש אלוף פיקוד דרום בנוסח הבא:

"0908 האלוף שאל את ברוך באם הוא נפגש עם הרבה
סנקים; נענח שלא הרבה, האלוף הורה לו לנוע יותר
מערבה" (מוצב 345 עם 29).

ג. פקודה לצליחה בחזיון

השלב השני בשינוי תכניות אוגדה 162,

הוא ההחלטה לצלוח בחזיון. בשעה 0922 מודיע האלוף אדן כי הוא מבקש סיוע

אזירי לחטיבה 460 הנעה מערבה, ומבקש הנחיות לגבי המשימה שלו בחזיון

מתשובת האלוף גונן מסתבר, שהוא רוצה בהשמדת כוחות האויב, אחר כך לצלוח

בכוח קטן, ולשאלת האלוף אדן הוא מוסיף לו שעליו גם לחלץ את אנשי המעוז

חזיון

להלן נוסח השיחה ביניהם (על פי מוצב 421 080921):

גונן: אני חיפשתי אותך, מה החכמיות שלך להכא?

אדן: עכשיו, העניין הוא פשוט, אני רוצה לעשות נסיון
לגבי חזיון, הנאי לזה - יש לי ארטיילריה -
זה בסדר, הנאי לזה שיהיה לי אזיר ביד של
פחם שלי [חט' 460].

גונן: רות, איפה אתה רוצה אותו?

אדן: הוא נמצא עכשיו בזנגביל, ואני רוצה שהוא לומד
בעת את הפרטים על השטח ועל רשתות, ואני ארצה
אותו להכניס פנימה, ואני ארצה שהוא יקבל את
האזיר, והרכה אזיר, וינטרל כמו שאומרים את
הסוללות כשהוא מחקרב אליהן.

גונן: אני כבר מתחיל לסדר את זה. עכשיו, מה ההמשך?

אדן: אם ילך לו טוב, השאלה מה אתם רוצים בחזיון?
האם רק לפנות או לעבור לזה השני?

גונן: לפני המעבר אני רוצה להשמיד את כל כוחות האויב
שדרו. רות, עד כאן, עכור.

אדן: רות, התהליך של הכניסה לחזיון יהיה תהליך של
השמדת כוחות.

גונן: רות, אני מתכוון שאחא השמיד את כל כוחות האויב
שכנזרה ממילנו דרום עד קצה גבול הגזרה עד מצמד,
לאחר שתבמור להשמיד את כל הכוחות האלה, תעבור
באחד המקומות.

- אדן: הבנתי. אם כן, הפתן.
- גונן: לכן, חשוב מאוד שהתנועה דרומה תמשיך כמו זרם בלי הפסקה, ובשתיגע למצמד, שם התכוונתי שהעבור, ותתיצב על ציר חבית.
- אדן: אם ככה, זה יהיה בסדר. עם 2 שלי [חש' 500], מתקדם לתפיסת השטחים השולטים על איזור מצמד, וכיוונתי, לא עם 2 שלי, תיקון, המתן.
- גונן: רות.
- אדן: האם אתה רוצה שאני אוציא אנשים מחזירון?
- גונן: רות, תירובי.
- אדן: הבנתי. אם כן המשימה שאני אסיל זה להוציא משם אנשים להשמיד כוחות בסביבה תהיא, אני אחזור אחר כך חזרה ואמשיך להשמיד כוחות באזור הזה. אני אעשה תכנית ואמסור לך. כינתיים אני מרכז גם כוחות למצמד.
- גונן: רות, תירובי. אם בחזירון אפשר לעבור, היה טוב מאוד לעבור עם יחידה קטנה, שרק נשארת בגדה השנייה.
- אדן: רות. הצרה היא שפחם [חש' 460] שלי לא גדול מדי, וע"י זה אני אחליש אותו.
- גונן: בכל זאת זה שווה. מאחז בצד שני זה מצב חדש.
- אדן: בסדר, אני אשב על הרשת ואחליש לפי ההתפתחות.
- גונן: רות, אז שני דברים חשובים: לתפוס כאן מאחזים קטנים אחד או שניים, בצד השני, מהר מאוד לרדת דרומה ולעבור במצמד ולהתייצב על ציר חבית, סוף".

השיחה מופיעה גם בהקלטות פיקוד דרום (מוצג 343 א') אולם בפיענות מקוטע, ורישום זה הוא המלא והמהימן ביותר, הוא גם המקובל על אלוף פיקוד דרום (ראה להלן עמ' 877).

בערך בשעה שמתנהלה שיחה זו, נוחן פיקוד הדרום הוראה להפ"ק חיל האויר לסייע לאוגדה 162. אם אכן נכון רישום רל"ש אלוף הפיקוד, מסתבר שהסיוע אינו מרוכז אלא צריך להנתן לרוחב כל הגזרה המרכזית של התעלה:

"0920: שטופר להוריד אויריה ממילנו עד פורקן" (מוצג 345, עמ' 29).

השיחה שבין האלוף גונן לאלוף אדן נרשמה על ידי הרל"ש בנוסח הבא:

"0925: אלוף לברן ניתן לך אויר על חזירון. בכיוונתי להשמיד כל כוחות האויב שנכנסו לפני הצליחה שלנו. אם בחזירון אפשר לעבור, היה טוב באם היית עובר עם יחידה קטנה לצד השני למאחז בצד השני" (מוצג 345 עמ' 29).

אלוף, בפיקוד אמנם גורס את משימת הצליחה כחלק מתכניהו עוד בשלב
גיבוש. התכנית אולם אז, גם לדעתו, הצליחה היא במצמד, ורק לאחר השמדת
כל ראש הגשר. הפקודה לצלוח בחזיון, זלו על ידי מאחו של כוח קטן, מהווה
ראשית שינוי בתכנית; משום שהיא ניתנת לפני השלמת חיטול ראש הגשר,
ומכיוון שאיננה במקום שנקבע מראש, שהוא איזור מצמד.

האלוף גונן בעדותו (עמ' 7712) מסתמך על שיחה זו בסענהו, כי
היזמה למעבר בחזיון יצאה מהאלוף אדן: "הוא יוזם את המעבר. הוא בשטח.
אין סיבה שאני אומר לו לא". על בעייה זו ראה להלן עמ' 491-494.

האלוף שרון ממשיך בינתיים ללחוץ על הפיקוד בענין הסיוע למעוזים
ואולם האלוף גונן כבר מודיע לו, שהמשימה הוטלה על האלוף אדן. רל"ש
אלוף פיקוד הדרום רושם כך:

"0932 לאריק: יודע שהמצב בחזיון קשה, ברן
מספל בזה...". (מוצג 345 עמ' 29).

ד. הנעת אוגדה 143 לדרום - הרעיון

ב-0935 משמיע האלוף גונן בפעם הראשונה - לפי המסמכים
שבידינו - באלחוט הודעה, לפיה הוא מתכנן להוריד את אוגדה 143 דרומה.
לפי עדותו של האלוף גונן (עמ' 7752), הוא משוחח עם האלוף אדן או עם
סגנו חא"ל תמרי:

50" כאן 103 דרכך ל-40 שלך מה הודעתו? אמור שנית.

50: האם רצית ממנו משהו?

גונן: הוא חיפש אותי כרשת 'כריש' מה הוא רוצה לומר?
עבור.

50: שואל מה רצית ממנו כ'כריש'.

גונן: כאן 103 אני מתכוון עכשיו להוריד את אריק למטה
לגיזרה הדרומית...". (מוצג 343 א' עמ' 805).

החלטתו של אלוף הפיקוד להוריד את אוגדה 143 דרומה נרשמה גם

על ידי רל"ש האלוף, המכנה זאת "הערכת מצב", בנוסח הבא:

"0937 הערכת מצב - רוצה להוריד את אריק עכשיו
דרומה לצליחה" (מוצג 345 עמ' 29).

ספק אם המונח "הערכת מצב" מכוון לעבודה מטה בנושא, הכוונה היא

לרעיון מבצעי שעלה בדעתו של האלוף,

גם הרישום הבא של חרל"שן *0950 - הערכת מצב" (שם) אינו מכטא
 הערכת מצב מסודרת עם המטה, שכך באותה שעה מוקלטוח בחמ"ל פיקוד הדרום
 שיחות של אלוף הפיקוד עם מפקד אוגדה 252 (ראה להלן, עם' 351).
 תכניתו החדשה של האלוף גונן ביחס לאוגדה 143 מועברת גם למטכ"ל,
 ורל"ש האלוף רושם:

"0955 הרמטכ"ל החקשר, קיכל דו"ח מצב כולל הערכת
 המצב המתודשת" (שם, עם' 30).

מכיוון שהרמטכ"ל כבר הלך באותה שעה לישיבת הממשלה, נראה שהשיחה
 התנהלה עם האלוף זאבי (וראה להלן עם' 363).

כמה דקות לאחר שהחליט על הנודת אוגדה 143 - התלטה שקיכל עליה
 אישור מאת הרמטכ"ל רק בשעה 081040, (ראה להלן, עם' 376-377) - שומע
 אלוף הפיקוד לראשונה ממפקד אוגדה 162 כי כוחותיו נתקלו בקשיים המחייבים
 דחייה של ביצוע המשימה בחזיון.

מחקיימת ביניהם השיחה הבאה (מוצג 421, 090938):

"גונן: רות, חזיון, עבור.

אדן: תראה, בקשר לחזיון אנחנו באן בסביבה בקרב אש
 עם טנקים. סה"כ זה דוחה את זה, הכל זה.
 בינתיים אני מחכה למסוסיים ואני לא רוצה להכנס
 ללא מסוסיים.

גונן: מסוסיים יורדים שם.

אדן: 47 שלי [מפקד הסיוע האוגדתי] אמר שספרכים לתת.

גונן: שלילי. הם יורדים שם.

אדן: האם אני יכול לוודא? כרגע אני לא יכול להכנס.
 אני עסוק בקרבות עם טנקים. כשאתפנה, אני הייתי
 רוצה לקבל אח האויר ליעד של פחם שלי [חם' 460]
 שיבנס.

....

גונן: אה המסוסיים לאן? ... האם אתה רוצה את המסוסיים
 אליך? זה לא יתכן כי יש להם בעיות של טיסה
 מיוחדת.

אדן: רות, האם הם יכולים לטפל בחליל וכרמלה?
 באיזור ההוא, משם מציקים לנו.

גונן: אני הולך לבדוק, סוף.*

ה. פקודות לאוגדה 252

הפקודה ל-162 לנוע מערכה ולנסות לצלוח, והרעיון להוריד את 143 דרומה, הם חלק מאוירה כללית של "מעבר להתקפה" הנוצרת בפיקוד. במסגרת זו ניהגות פקודות גם לאוגדה 252, (שהיתה אמורה לבלום) להחחיל ללחוץ בגזרתה.

בשעה 0941 אומר האלוף גונן לאלוף מנדלר:

גונן: האם אתה יכול עכשיו מיד ליצור מגע עם כוחות חטנקים שבגזרה בלי להסתער? ליצור מגע אש וחילופי יריות שיהיה להם לחץ.

אלברט: חיובי, אבל יש בעיה של קו הפצצה, עבור.

גונן: כאן 103, אני אזיז אותו תיצור מבע, ואני אזיז את קו הפצצה,

אלברט: יודיעו לי קו הפצצה וז אני יוצר מגע!
(מוצג 'א' 343 עמ' 806).

כסיומה של השיחה מבקש האלוף מנדלר לקבוע לו קו הפצצה קילומטר אחד מזרחית לציר לכסיקון. דבר זה מלמד שבגזרה הדרומית לא העמיקו המצרים את ראשי הגשר שלהם ונשארו באיזור שפת התעלה עד ציר לכסיקון.

דקות אחדות לאחר מכן משוחת שוב האלוף גונן עם האלוף מנדלר, והפעם הוא מביא גם נימוק נוסף להשיכות הלחץ: יש סימנים לנסיגה מצרית. מחשבתו של האלוף מנדלר ניתן ללמוד שהמצרים הפסיקו את התקדמותם באיזור והסתפקו בהישגיהם, למרות שכוחותינו ניתקו מגע איתם למרחק ניכר - כ-10 קילומטר.

ואלה הדברים הנאמרים בשיחה:

אלברט: ערוך עם במעט כל הכוחות החדשים במקומי נצ עם היחידות בהתאם למה שקבענו קודם עדיין עוסק בנושא במסוסי... עד כאן עבור.

גונן: האם אתה יוצר מגע עם הכוחות שממערב לך? עבור

אלברט: כאן 40 חיובי.

גונן: בדוק איפה בדיוק מקום חמגע בכל נקודה, כמה שנקים שלהם רואים ודווח לי.

אלברט: הם יראו דק דברים מוגבלים יש שם כמויות הרבה יותר גדולות ואדווח לך מה שניתן.

גונן: רות, חודה, סוף.

...

- גונן:** האם אתה יכול להגדיל את הלחץ על האויב?
יש סימנים לנסיגה.
- אלברט:** אני בעצם נע עם כל מה שיש לי בגזרו עבוד.
- גונן:** כאן 103 שלילי: את הקו החזיק עם איזה דבר,
אבל היצור מגע איתו קדימה ואם הוא נסוג חתקום.
לזה אני מחכוון עבוד.
- אלברט:** ברור לגמרי. אנחנו נלך איתו.
- גונן:** האם נוצר מגע?
- אלברט:** טרם, אני חושב שיש 10 ק"מ בינינו לכינס.
- גונן:** כשיווצר מגע תודיע לי, ייצלחה"
(מוצג 343 א' עם 807-808).

שתי שיחות אלו נרשמו על ידי רל"ש אלוף פיקוד דרום בנוסח הבא:

"0947 האלוף התקשר לאלברט לשמוע דו"ח מצב עדכני...
האלוף שאל אותו האם הוא יכול ליצור מגע עם כוחות
הסנקים בגזרה... תיצור מגע עם אויב מבלי להפקיר את
הקו.
... 1010 אלברט: תגביר את הלחץ כי יש סימנים לנסיגה.
תודיע כשיווצר מגע" (מוצג 345 עם 30).

גם האלוף אדן בעדותו (עמ' 7172) אומר כי ב-1005 הודיע לו
אל"מ אורי בן-ארי כי "יש סימנים קלים של התחלת התקפלות אויב ועלינו
להגיע בפירב המהירות עם כל הכוחות במילנו למגע ולהשמיד את האויב לפני
שיסתלק".

ואמנם בהקלטות רשת אוגדה 162 (מוצג 421) מופיעה ב-1005 השיחה

הבאה:

"בן ארי: יש איזה סימנים קלים של התחלת התקפלות,
לכן חשוב מאוד להגיע במקסימום מהירות עם
כל הכוחות לאורך כל הציר שלך מהצפון במילנו
ועד למטה, להגיע למגע ולהשמיד, אחרת הם
עלולים להסתלק".

בהמשך השיחה (שם, 1007), אומר לו בן ארי שוב:

"... צריך לעבוד לאורך לכסיקון ומה שיחיה ממערב
להשמיד, אחרת יש סכנה שזה יכרח. יחד עם זה חשוב
מאוד שתעבוד במזיון ותבטיח לך מעבר, כי גם זה עלול
להסגר".

ד. פקודות לאוגדה 162 בנושא הצליחה

יעקבוח ההתלטה להניע אח

אוגדה 143 דרוסה, פונה ב-0955 אלוף פיקוד הדרום לאלוף אדן, ומאיץ בו לרדת במהירות דרוסה וליצור מגע עם האויב באיזורי מיסורי ואמיר. עוד הוא מזכיר לו לצלוח עם כוח קטן בחזיון ומוסיף, כי בכך מדובר על "שינוי משמעי". מדבריו מסתבר שהוא רואה שני סוגי צליחות: צליחה קטנה, אותה הוא מכנה "מאחד", ואשר את חשיבותה הוא מדגיש כמה פעמים, כאיזור חזיון, וצליחה ממשית באיזור מצמד, שאוחה מכנה כבר אלוף הפיקוד "המשימה העיקרית". להלן נוסח המיחה (לפי מוצג 421):

גונן: הייתי מבקש אם אתה יכול לרדת הרבה יותר מהר דרוסה וליצור מגע עם מיסורי-אמיר. רות עד כאן. עכור.

גונן: איך נשמע עכור.

אדן: רות עכור.

גונן: האם שמעת אותי?

אדן: עכשיו שמעתי שאתה רוצה שאני אגיע למיסורי ואמיר. אני דווקא לא מעוניין לפתוח את כוחות שלי יותר מדי אבל אם זה חשוב מאוד אני יכול לעשות את זה.

גונן: זה חשוב. דבר שני, בחזיון בכל זאת כשחתחבר תפוס עם כוח קטן את הצד השני. זה שינוי משמעי.

אדן: נקטעה.

גונן: אני אומר שנית, חשוב לי שכשתיצור מגע עם חזיון ותוציא את האנשים, תשאיר כוח קטן מצד שני.

גונן: איך נשמע, עכור.

אדן: רות, עכור.

גונן: רות. דבר שני, כשתיצור מגע עם חזיון, אני מקווה שזה יהיה מהר, תוציא את האנשים כמובן, וחשוב לי מאוד שתתפוס מאחד קטן מצד שני.

אדן: אני לא שומע אותך...

כאן נכנס לשיחה סגן מפקד האוגדה ומציע לחזור כיניהם.

גונן: עכור 40 [מפקד האוגדה]: חשוב לי מאוד שיבצע מגע מהיר עם חזיון, להוציא את האנשים ולהאזן עם כוח קטן בצד השני.

דב חמרי: קבלתי, מעביר.

גונן: המחן, אני אגמור את ההודעה.

גונן: דבר שני, לרדת מהר, ליצור מגע עם מיסורי ואמיר שם יש כוחות גדולים, באיזור המדיה וכי'שוף יש יחידה של 2 [אוג' 143]. רות. עד כאן, עכור.

דב תמרי: רוח עבוד.

בננן: רות, ואח"כ אני מבקש לעשות את המשימה העיקרית באיזור מצמד. האם אתה מביין אותי?

תמרי: מביין. מיד אמסור.

בננן: משאיר לך את הקשירה, סוף".

אין כהקלטות ערות להעברה באלחוט של הוראות האלוף גונן על ידי תא"ל תמרי למפקד האוגדה, ונראה שלשיתה זו התכוון תא"ל תמרי בעדותו (עמ' 7489) כשאמר, שהעדיף להמתין ולנחות עם המסוק שלו בחפ"ק האוגדתי ולהעבירה פנים אל פנים ולא באלחוט.

עיקרי שיתה זו נרשמו גם על ידי רל"ש אלוף פיקוד דרום בנוסח הבא:

"0959 לברן: לאחר כיבוש חזיון תפוס מאחז בצד השני" (מוצג 345 עמ' 30).

כעקבות פקודות אלה נחן אמנם האלוף אדן פקודה לחטיבה 500 לנוע לכיוון מצמד, והדברים נשמעו ונקלטו בחמ"ל הפיקוד (מוצג 343 א' עמ' 808 וראה להלן, עמ' 617-618 ועמ' 625).

בשעה 1020 מתחיל הפיקוד לטפל בבקשתו של האלוף אדן לקבל גודד מאוגדה 143 לצורך ההקפתו על חזיון. (על פרשת הגודד ראה להלן, עמ' 590-606).

לאחר שנתן אלוף הפיקוד פקודות לאוגדה 162 בקשר לצליחה בחזיון, חוץ הדגשה שהצליחה העיקרית היא במצמד, עולה בדעת האלוף האפשרות להרחיב את הצליחה בגזרת חזיון ורל"ש האלוף רושט:

"1020 הרמטכ"ל התקשר. האלוף ביקש ממנו אישור עקרוני למאחזים קטנים עד 200 מ' כחעלה" (מוצג 345 עמ' 30, ועיין גם להלן, עמ' 364-367).

עוד בטרם קיבל אלוף הפיקוד חשובה, נחן האלוף את ההוראה לאלוף אדן, כשהיא כרוכה בהנחיות כיצד להגיע למצמד.

בשעה 1022 מודיע אלוף הפיקוד לאלוף אדן, שעליו לנוע לכיוון מיסורי בציר לכסיקון ולא כפי שרצה האלוף אדן בציר עכביש.

(על כך ר' להלן בעדות האלוף גונן). בהמשך השיחה אומר האלוף גונן:

"גונן: אני מחונן להטיל עליך בקרוב חפיסת הרבה מאחזים קטנים במערכת. אני מבקש שיודיעו לפרפר* שלך את הנקודות והתארגן לזה סוף".

ברן: "... אני רואה שהוא כבר התארגן לזה. מה שאני צריך זה אם אחס יכולים לגייס לי הרבה אויר.

אנתנו נגייס, נדאג לך. ועכשיו רחוף מאוד את חזיון מחצד השני. סוף". (מוצג 081022 421).

הוראה זו לאוגדה 162 נרשמה ע"י רל"ש אלוף פיקוד דרום בנוסח הבא.

"1023 לברן: רחוף את חזיון. לבוא למיסורי מצפון בלכסיקון. מחבוון להטיל עליך בקרוב חפיסת הרבה מאחזים בצד המערבי". (מוצג 345, עמ' 30).

החל משעה 1015 פונה אלוף פיקוד הדרום מספר פעמים לרמטכ"ל ומבקש בכל פעם אישורים נוספים ל"אופציות" - כדבריו - כלומר, כאשר יגיע השלב, יוכל לבצע ללא אישור נוסף.

על פניה אחת רושם רל"ש האלוף:

"1030 הרמטכ"ל צלצל. האלוף ביקש רק את האופציה להכנס לארכעה חמישה מקומות-כהזיון, כבר נתתי פקודה". (מוצג 345 עמ' 30).

מרישום זה נראה, שבנושא זה הקדימה הפקודה ל-162, את בקשת האישור ל"אופציה" מהרמטכ"ל. כמוכך שהנדלי הזמן - 7 דקות - איפשרו שינוי התוראה, אילו לא ניתן לכך האישור. על השתלשלות הבקשות והחשונות שבין הפיקוד למטכ"ל ראה להלן בפרק על המטכ"ל בשעה זו.

4. המטכ"ל - 0900 - 1030

א. כללי

זמן הזמן שבין 0900 - 1030 נפתח במצפ"ע בדיווחים

המגיעים מפיקוד דרום על אוגדה 162, המתחילה לחלץ מעוזים,

ובסקירה של אמ"ן הממעיטה בעצמה הכוחות המצריים בראשי הגשר. כן

מופיע בפרק זמן זה לקט מודיעין של אמ"ן /מחקר המציין שמצבם

* קצין המודיעין.

של המצרים בגזרה הדרומית והמרכזית אינו טוב לפי דיווחיהם.
בעקבות הדיווחים והסקירה מסכטים שהב"ט והרמטכ"ל שהם יציגו בממשלה
הצעה לכיבוש פורט-סעיד, אף ננקטים צעדים מעשיים בנושא זה, בקביעת
פורט-סעיד כמטרד לחיל האויר.

החל משעה 1000 מתחיל פיקוד דרום "לחכניס את המטכ"ל לתמונה",
בנושא הצליחה כ-הזידן, תחילה כצורת דיווח ואחר כך בצורת בקשות
אישורים. כיון שהרמטכ"ל נמצא בשעה זו בישיבת הממשלה, מהווה האלוף
רחבעם זאבי צינור קשר בין אלוף הפיקוד לרמטכ"ל. (סגן הרמטכ"ל נמצא כפיקוד
צפון). בקשותיו של אלוף הפיקוד מועברות לרמטכ"ל. הרמטכ"ל מגלה
זהירות ומבקש מאלוף זאבי לכרוך באם אין זה צעד פזיז מדי, אולם
מקבל מאלוף פיקוד הדרום תשובות מרגיעות.

ג. תמונת המצב

בשעה 09.10 זכוּר לפרך פותח ראש אמ"ן במצפ"ע במקרה מצב. הוא פותח בנושא סוריה. תוך כדי הסקירה מביעה כנראה ידיעה לרמטכ"ל מפיקוד דרום והוא מגיב עליה:

"הרמטכ"ל: כרן מתקדם, הוא חילץ אנשים ממילנו, לא הגיע למוצב. שולח כוחות לבדיקה חזיון, פורקן ומצמד. מילנו
קריאה: מילנו כבר היה מסוזה.
הרמטכ"ל: חילץ את אנשי מילנו, שלחו כוחות לבדיקה חזיון, פורקן, מצמד - זה Too good to be true הגיוני, מה, הוא כבר הגיע ל- Canal? .."

(מוצג 349, סליל 4, עמ' 15)

הדברים נרשמו גם על-ידי רל"ש הרמטכ"ל ויוחסו ל"צמח מהקשר" בנוסח הבא:

"צמח מהקשר: אוג' 162 - כרן חילץ אנשים ממילנו, שולח כוח לחזיון, פורקן ומצמד"

(מוצג 348, עמ' 11)

בהמשך הסקירה מגיע ראש אמ"ן למצב בחזית הדרום. תאורו עוסק בעיקר במצב הטנקים המצריים שחדרו. לדעתו, בגזרה של ארמיה 3 יש שתי דיכויזיות חי"ר. על השריון שלהן הוא אומר:

"200 מכסימוט, זה 150; שזה שני אגרופים, ובלגן."

בגזרה המרכזית מעריך ראש אמ"ן שיש כ-300 טנקים ויחד עם אלה שבאזור קנטרה יש 500 טנקים בגזרה הצפונית והמרכזית.

הערכת עוצמת האויב של ראש אמ"ן בשלב זה מבוססת על הערכה משמעותית של עוצמת הטנקים בלבד ומחבססת בעיקר על האזנה. בסופם של הקרבות של השמיני לחודש, בשעות הלילה, שינה ראש אמ"ן אח גישתו להערכת העוצמה המצרית (ראה להלן עמ' 460-463).

יש לציין שבקבות חארו של ראש אמ"ן אח העיכוב בהעברה הטנקים המצריים כגזרה הדרומית, מגיב הרמטכ"ל במילה "מהרו". יתכן ששיקול זה משפיע עליו, מאוחר יותר, בשחוא מאשר את הורדת 143 דרוסה, מוקדם מהמתוכנן. (ר' להלן בעדותו, עם' 498 ואילך).

להלן נוסח סקירת ראש אמ"ן:

"מצרים, במצרים המצב הוא - אלך מדרום לצפון - אז ככה: חטיבה משורינית עצמאית 25 כנראה עברה. יש לנו חשד די מבוסס שזו חטיבה של סי. 62. תקן 90 טנקים בערך. אחר כך, דיב' ממוכנת 6, שבתקן שלה יש בערך 150 טנקים, לא ידוע לנו שהיא עברה, אבל כנראה שחטיבת הטנקים שלה, חטיבה 22 עברה, כנראה לא לפי התכנית, כי כועסים, מחפשים אותם, ראש המטה רוצה להחזיר אותה חזרה - לא אתפלא אם ינסו להחזיר אותה חזרה. כאלאגן שלם בגשרים שלהם. הכאלאגן התחיל עוד לפני שאנחנו התחלנו להפציץ, וההפצצות עזרו. כך שפה, כאיזור הזה, יש לנו שתי דיב' חי"ר, כל דיב' חי"ר זה 100 טנקים בתקן, כשמתחילים, וכשהכל תקין, (קריאה: חלק סי. 34) וחלק מזה סי. 34, אז זה 100 ועוד 100 זה מאחיים. ועוד חטיבה 25 זה עוד 90, נביד 290, ועוד נביד חטיבה 22 - זה 380. מזה, לפי דעתי, צריך להוריד מינימום 100. כשחלק מהטנקים האלה זה סי. 34, חלק סי. 54 (הרמטכ"ל: לכמה הגעת?) הגעתי פתוח מ-300. לפי דעתי יש פה פחות מ-300 טנקים.

הרמטכ"ל: באיזה איזור? באיזור הדרומי?

זעירא: מפה עד פה, האיזור הזה.

הרמטכ"ל: פחות משלוש מאות טנקים.

זעירא: כן, כאשר 200 מינום, אני חושב שמחוך ה-200 אולי נשארו 100, 120, הם סי. 34 ומתולקים לשתי דיב' וזה לא עם גופי שריון, אלו בדיוק החבר'ה שרצו, כמו שאמרת אתמול, עם חי"ר וזה, זה לא שריון מרוכז (הרמטכ"ל: זה יופי) פלוס עוד חס' 25 שזה כן כוח מרוכז, שכנראה עברה, פלוס חטיבה 22 שכנראה גם עברה. ז"א, אני רואה פה כסך הכל 200 טנקים, מינום. אני לא חושב שיש שם יותר מ-150, שהם אגרוף שריון. זה גם כן, זה לא, אני לא בטוח שזה מצוות יפה יחד, זה האיזור הזה.

שר הבטחון: זה יחד 450 או זה יחד 300? הוא אומר 200 זה כן אגרופי שריון.

זעירא: 200 מכסימום. זה 150 שזה שני אגרופים וכאלאגן, שני אגרופים שכל אחד...

שר הבטחון: זה כולל מה...

זעירא: לא, אני אסביר.

שהב"ט: כמה יוצא לך מה"כ טנקים, ממה שמניח עד עכשיו?

קריאה: מעל 300.

זעירא; 400 בחקנים; אינני חושב שיש יותר מ-250.
 ומתוך ה-250 האלה אני חושב שיש בערך 100, בחי"ר, שזה
 סי. 34, סביר, ו-150 שזה שני אגרופי שריון ז"א אני
חושב שממש בעיה לכות שלנו יהיו ה-150, שוב, אני לא
בטוח אמילו שכולם יתייצבו מול כוחותינו, כי חלק רק
עוברים והם עוד כסביבות הגשרים, אבל זה תלוי מתי
נחפור, אם יהיה אחר הצהריים.

הרמטכ"ל: מהרו.

זעירא: מה?

הרמטכ"ל: עכשיו פה. באיזור הזה יש שלוש דיב' חי"ר
 שחצו ושוב לפי החקן - 300 סנקים חצו עם דיב' החי"ר
 פלוס, שוב, חטיבה 15, שכנראה יש לה סי. 62, זה כבר
 380, פלוס יכול להיות עוד חטיבה מדיב' 6 ממרכנת שזה
 450. פה גם כן לפי דעתי צריך להוריד מינימום 100,
 שהלכו להם, ואולי עוד יותר, אני מעריך שבאיזור הזה
 אין יותר מ-300 סנקים, שמהם שוב כ-150 זה שני אגרופים
 של שתי חטיבות ו-150 של החי"ר, זו החמונה כאן. פה
 זה רוחות קסנים.

הרמטכ"ל: מליחה, אכנר, שיתייצב מישהו מאמ"ן עם
 הצילום הרחב.

זעירא: אני חושב שעד קנסרה אין יותר מ-500.

קריאה: ברוטו?

זעירא: נטו, נטו, לפי דעתי אין יותר מ-500. סביב
 500 מקנסרה דרומה.

הרמטכ"ל: אז אנחנו בסדר. אני אתמול דיברתי על סדר
 גודל של 500 עד 600 סנקים. יכול להיות שזה 500.

זעירא: הארגון שלהם חשוב. חלק עם דיב' חי"ר."

(מוצג 349, סליל 4, עמ' 16-17)

עיקרי סקירת ראש אמ"ן נרשמו גם כיומן רל"ש הרמטכ"ל (מוצג 348, עמ' 11).

בשעה 09.47 מוציא אמ"ן/מחקר במטכ"ל, ענף 6, לקט מודיעין "מיידית -

צבאי". לקט זה מופץ כרגיל לראש הממשלה, שר הבטחון, רמטכ"ל, ראש אג"מ, ראש

אמ"ן, עוזר ראש אמ"ן למחקר, רמ"ח איסוף; לתפוצה נוספו: קמ"ן פיקוד

דרום ומפקד 399. מדר"ח זה ניתן להכין שהסצרים בגזרות הדרומית והמרכזית

מרווחים שמצבם קשה. ניתוח סמך זה (ראה בנושא זה להלן עמ' 1251)

מלמד, ער כמה עשוי חוסר דיוק להוביל למסקנות מוטעות. בשתי הגזרות

מגדיר כותב הלקט את מצב המצרים כ"אינו טוב", אולם מהעובדות שנחקבלו

בהאזנה מסתבר שהמדובר בעיכובים בבנין הכח המצרי. (על משקלן של ידיעות

כאלה, בשלכ זה בדרג הפיקודי, ראה לעיל, עמ' 352, ובדרג המטכ"ל ראה להלן,

עמ' 365, בדיווחים לממשלה ראה להלן, עמ' 370-371).

להלן הנוסח המלא של חלקט:

"לקט טודיעין מידי-צבאי

הנדון: מצב הכוחות המצריים. נכון ל-08(0945)

לפי דיווחי המצרים על מצב כוחותיהם:

א) המצב בגזרת ארמיה 3 אינו טוב. בין השאר נמסר שהטיבת טנקים מס' 22(של דיב' מפוכנת מס' 6 שחוכננה לחצות ולהתקדם בציר הטלמלה) עדיין נמצאת בגדה המערבית של התעלה.

ב) המצב בגזרת דיב' חי"ר 16 (איזור דורד סואר) אינו טוב, אין ליחידות הלוחמות כוחות נוספים שיוכלו לסייע להם בלחימה. (נספח לעדווחו של רס"ן רוזנפלד בפני אל"מ חסדאי).

ג. פורט-סעיד - משימה

מיד בתום סקירת ראש אמ"ן ב-09.32 מבקש הרמטכ"ל פרטים על פורט-סעיד.
רל"ש הרמטכ"ל רושם:

09.32 הרמטכ"ל: רואה תצ"א פורט סעיד ופואד. מטרות
לח"א ומכנה השטח. שואל את השר באם נגמור חטילים
נדכל לתקוף מטרות.
השר: חיובי.
רמטכ"ל לבני: מתי זמ"מ לטילים - 10.30, מתי תוכל
לתקוף מטרות?
בני: מיד אחרי הקיפה הטילים."

(מרוג 348, עם' 12)

השיחה הוקלטה וזה לשונה:

לכרו [עוזר לתא"ל שלן]: אז ככה: באיזור של פורט
פואד.....
כאן סוללת תותחי חופים, כאן 3.A.O בספק, זה היה
פעם לא עכשיו פה זה איזור המספנות,..... אם
נעבור לפורט סעיד עצמה..... מפקדת איזור פורט
סעיד, לא כבטחון מוחלט, כאן הצי, מפקדת הצי באיזור
הזה, כאן מאגר הדלק..... איזור..... תחזוקה של
הטילים, פה זה יעד שיכול להיות..... סימן שאלה
לסוללה נוספת כאן, וגשרי ג'מיל. פרט לזה כמובן ישנם
3.A.O. לפי המצב שידוע - יכול להיות שהשטח, זה לא
מעודכן - יש כאן 2.A.O. כאן 2.A.O..... 3.A.O.
במקום הזה, פה 2.A.O. רגיל - סה"כ 5 סוללות בגזרה.
הרמטכ"ל: שתיים, שלוש, ארבע, חמש.
זעירא: שתיים 3.A.O, שתיים רגיל ואחד משופר.
הרמטכ"ל: אם דופקים אח כל הסוללות האלה, אפשר להגיד
שיש פה לפחות שני יעדים, שלושה יעדים, ארבעה יעדים
צבאיים.
קריאה: וגם המפקדה.
הרמטכ"ל: המפקדה והמכ"ם זה יעד צבאי טיפוסי. נמל
צבאי, דלק ותחזוקה צבאית, יש פה שלושה מוקדים, ופה
כאגף יש גם כן מכ"ם וארט'. לתקוף את זה כסיכון
בטילים אני לא הייתי הולך. אבל אם אנחנו גומרים את
הטילים, אפשר להציע לממשלה יעדים כאלה? אז אנחנו
נכין את עצמנו לסוללות, לחמש סוללות, ואחר כך - אחד,
שניים, שלוש, ארבע. תוריד את הכל,

- שר הכטחון: אבל לא לפני איזה שעה..... אני הייתי רוצה.....
- הרמטכ"ל (באינטרקום): בני, בני, מתי אתה מוכן לפורט-סעיד?
 פלד: אני מקוה שבעשר וחצי.
- הרמטכ"ל: ואחא עולה על חמש סוללות?
 פלד: על כל הסוללות שלהם.
- הרמטכ"ל: ואם אתה תגמור את הסוללות ואני אבקש ממך לחקוף שם עוד ארבעה יעדים מתי תוכל לעשות את זה?
 פלד: מיד אתרי החקיסה. אחרי החקיסה נוכל להכנס.
- הרמטכ"ל: אז תחכונין לעוד ארבע-חמש מטרות ואני מיד אעביר לך אותן.
 פלד: בסדר. זה יהיה צפונה מקנטרה.
- הרמטכ"ל: וזה בפורט-סעיד.
 פלד: הא, כחוך פורט-סעיד, בסדר. " (מוצג 349, סליל 4, עמ' 18).

בסיום הדיון בין שהב"ט והרמטכ"ל מסכימים שניהם להציג לממשלה את חקיסת פורט-סעיד. הרמטכ"ל מסיים:

- "הרמטכ"ל: בסדר, אני יכול להגיד שזה על דעתך.
- שר הכטחון: בהתלהבות, אני רואה בזה עוד דבר: הוץ מהמכות עצמן אני בעד לקחת את פורט-סעיד, וכל שעה שנקדים להפציק אותה והחושבים יברחו וכו' - מוטב.
- הרמטכ"ל: ואלה שמנהלים שם את המלחמה שיהיו להם עוד דאגות - זו עיר והיא מופצצת.
- שר הכטחון: כל מה שאחא יכול להוריד שם - אני בעד. " (מוצג 349, סליל 4, עמ' 21).

מיד בחום הסיכום עם שהב"ט יוצא הרמטכ"ל לפגישה עם ראש הממשלה, לפני ישיבת הממשלה. על פגישה זו רושם הרל"ש:

"09.50 רמטכ"ל אצל ירוה"מ. מבקש אישור לחקוף מטרות בפורט-סעיד. 4 מטרות, גפט, מפקדת ימיה, בקרה, תותחים. רוה"מ מאשרח. " (מוצג 348, עמ' 12).

ד. צליחה בתזיון - דיווחים ובקשות אישור

בשעה 10.00, לאחר שהרמטכ"ל יצא לישיבת הממשלה, שוחח האלוף זאבי עם האלוף גונן בטלפון.

בעקבות השיחה מחנהלת שיחה במצפ"ע, מסנה ניהן ללמור כי האלוף גונן דיווח לאלוף זאבי כי כוח קסן של האלוף אדן עומד לעבור בתזיון לצד שני.

להלן דברי האלוף זאבי:

"זאבי: זה המקום הזה שהולך בתזיון... לצד שני.
עם כוח קסן.

זאבי: עם כוח קסן כי יש שם גשר.

קריאה: גדר עם גשר.

זאבי: כוח קסן...

...

זאבי: עם כוח קסן שלנו, לצד שני עם כוח קסן שלנו.

....

זאבי: החוד נמצא בתזיון, החוד הוא כאן."

(מוצג 349, סליל 4, עמ' 21).

כמה דקות לאחר שעה 10.00 מודיע מפקד חיל האוויר על הפלח 16 מטוסים מצריים מחוץ 56 מטוסים שתקפו את כוחותינו כסיני (שם, עמ' 23). לאחר הודעה זו, דכעקבות השיחה עם אלוף פיקוד דרום ב-10.00, מחקש האלוף זאבי אל הרמטכ"ל שיצא לישיבת הממשלה, הוא מודיע לו על הישגי חיל האוויר. על המצב בדרום הוא מודיע, כי האלוף אדן הגיע לתזיון, שם נקי פחוח או יותר, והיות ויש שם גשר הוא מחכוון לעבור לצד שני. האלוף גונן נתן הוראה לאלוף מנדלר ללחוץ לכיוון התעלה. את האלוף שרון עדיין שומר האלוף גונן בעתודה.

הודעה זו של האלוף זאבי לרמטכ"ל היא בעלת אופי אינפורמטיבי.

מרישומי רל"ש הרמטכ"ל נראה, שהשיחה התקיימה בשעה 10.05, דקות אחדות

לאחר תחילת ישיבת הממשלה. הרל"ש רשם:

"חזיון-יש גשר עומד, כרן מגיע לסוללה."

(מוצג 348, עמ' 13)

להלן נוסח דבריו של אלוף זאבי באותה שיחה:

"אלוף זאבי: (בשיחת טלפון) דדו, זה גנדי. נתחיל מהדבר הטוב. הקרב על התעלה, של חיל האויר המצרי, שהיה לנו, כשאתה ישבת פה, זו הייתה ההקפה של 56 מטוסים שלהם, שהיתה גם על רפידים ואום-חשיבה, ועוד מתקנים שונים. הנזקים מינימליים, נפלו להם 16 מטוסים. עכשיו, מאזן נזקים שלנו - מינימליים וזה על כל מיני מקרים, אפרט לך אחר כך כי חבל על הזמן. את חיל האויר אני ממשיך. כל 4 השדות בסוריה נפגעו, הרכה מטוסים וכו' וכו'. עכשיו, אנחנו יודעים שהטורים הולכים לחקוף את 506, הסורים רוצים לחקוף את 506 - זה הג'רמאק. בני מחארגן לזה. עכשיו, מצרים, גורודיש, החוד של ברן נמצא בחזיון. שם נקי פחות או יותר. הוא התכוון בחזיון, היות ויש גשר, לעבור לצד שני (קריאה: עם כוח קטן), ובחווה הסינית עשינו... לאלברט הוא נתן הוראה... - את הצילום יש לך? עכשיו לאלברט הוא נתן הוראה... ויש גשר, והוא עומד והוא רוצח לעבור שם עם כוח קטן שלנו. הוא מגיע עד, התוד שלו מגיע עד. עכשיו, הוא נתן גם הוראה לכרן להגיע לחווה הסינית לחקוף שם גם... עכשיו, לאלברט הוא נתן הוראה ליצור מגע ולדחוף למים, לאלברט הוא נתן הוראה לדחוף דרומה. את אריק הוא לא מכניס למשחק. הוא שומר עליו כעתודה, כדי לעבור לקראת התעלה. עכשיו, כבזרה הסורית שום דבר מיוחד, שאתה לא יודע אותו, פרט לזה שהחטיבה הזאת של נפח או נפח דרומה, משונה מאוד, היא לוחצת גם מערכה וגם דרומה, וזה משונה כפיני, כי היא הלא כה מכוודת, ודבר שני, הכח שהולך למוצב החרמון כבר הגיע לרכבל העליון... עד כאן. אני אמשיך לדבר בעוד כרבע שעה. להתראות."

(מוצג 349, סליל 4, עמ' 24)

בשעה זו סרם נרשמה חגובתו של הרמטכ"ל.

בשעה 10.15 מחקשר האלוף זאבי טלפונית לרל"ש הרמטכ"ל. תחילה הוא מדבר עם רל"ש הרמטכ"ל ומודיע לו על שתי בקשות של האלוף גונן. אחת, שישאירו לו את הסיוע האווירי לצורך ההתקרבות לתעלה; ושניה, לחפוס מספר גשרים באיזור חזיון גם מצידם המערבי.

באמצע השיחה בחמ"ל, משמיע חמ"ל שלו ידיעה מהאזנה שחטיבת שריון מצריח
בדרום קיבלה פקודה נסיגה, מסתבר בהמשך, שידיעה זו - שלא אומתה - היא
אחד הגורמים המשפיעים על התלטות פיקוד דרום.

הן כדי כך, יוצא הרמטכ"ל מישיבת הממשלה, ומשוחח עם האלוף זאבי.
הרמטכ"ל אינו מוכן לאשר את כקשת האלוף בונן לצליחת הגשרים מערבה
ומבקש בדיקה נוספת, אם זה "גשר של ברזל". להלן נוסח דבריו של אלוף
זאבי באותה שיחה:

"10.15 לערך אלוף רחבעם זאבי... (טלפון לאבנר):
דיבר אתי גורודיש. הוא מבקש א' - שלא יקחו ממנו את
הסיוע האווירי כי יהיה לו קשה להתקרב למים. זה אני
מטפל, זה אני ארווח, דבר שני, הוא מבקש רשות...
גשרים כדי שהם לא יקודמו גם מהצד המערבי שלהם בסיוע
של 200-300 מטר עם כוח כדי שישמור על הגשר.

אבנר, גורודיש שני דברים מבקש: 1) שלא יקחו לו את
הסיוע האווירי כי אז יהיה קשה לו להתקרב לתעלה המים.
דבר שני, הוא מבקש רשות מהרמטכ"ל, שהוא פנה, הוא רוצה
רשות לחפוס את הגשרים כדי שהם לא יקודמו, גם מהצד
המערבי שלהם במרחק 200-300 מטר מערבה למים. זה לא
רק חזיון זה מספר גשרים. אני משאיר קו פתוח, חן לי
תשובה, לך כנס תחזור."

חמ"ל אריה שלו: יש האזנה על הרשת שחטיבת שריון
הדרומית קיבלה פקודה לסגת 3 ק"מ לכיוון המים.

זאבי: הקרא את זה, א' - תגיד לי אתה.
(טלפון לרמטכ"ל) כן, דיווחת להם לפני 5 דקות...
ח"א כל 4 השדות בטוריה נפגעו הרבה מטוסים והרבה
פגעים יאופן כללי. בני מחכה... בתעלה... הם
[המצריח] תקפו עם 56 הפלנו 16 וחזרו עם 40, עכשיו יש
תמונה מזה. דרום, החוד של ברזל נמצא בחזיון ושוליק
נתן לו הוראה לתצות לצד שני עם כח קטן כי יש שכ גשר. כן, אני
אעביר לו את... לבדוק מפה אני לא יכול, אז אתה
עושח את זה משם? תלוא אין לך... שם. אני אעשה לך
את זה, ואם יש משהו על גשר של ברזל, אתה מאשר. אני
לא משגע אותך בהוצאה והכנסה מהישיבה?"

(מוצג 349, סליל 5, עמ' 1)

בשעה 10.32 רושם רל"ש הרמטכ"ל דברים אלה בנוסח הבא:

"הרמטכ"ל יצא [מישיבת הממשלה]. גנדי דיווח מגורודיש:
הוא מבקש לאפשר לו לחפוס הגשו ליד חזיון ולעבור גם לצד
השני כ-200 מ' מערבה כדי לשלוט על הגשר. רמטכ"ל אמר
לגנדי (מתוך) שילבדוק האם לא צעד פזיז מדי, האם לא כוח
קטן, לא מאובטח מהאבף, גנדי יבדוק וישיב."

(יומן רל"ש רמטכ"ל, עמ' 14)

לאור חשבת הרמטכ"ל מחקשר האלוף זאבי שוב לאלוף גונן ואומר לו:

"שמוליק, א' הסיוע האוויר בסדר, אחת מקבל אותו. ב' בענין הגשרים, המעבר מערבה, דדו רוצה להיות בטוח שאתה לא עושה את זה עם כוח קטן שהגיע כחלוץ ויכול להיות מבודד, מנוחק, כל דבר דומה, אלא שאתה הולך על בטוח עם עוצמה שתגיע ושניקית את השטח. בכמה מקומות אתה הולך והאם אתה בטוח במקומות האלה? כן, על כמה מקומות אתה מדבר? עוד לא יודע. וכינתיים אתה עושה את זה רק בחזיון?"

כן, בסדר, אז אני בודק עוד הפעם עם דדו. בינתיים הוא עוד לא אישר, מה שאני אישרתי לך קודם הוא עוד לא אישר. שלום ולהתראות."

(מוצג 349, סליל 5, עמ' 1; 2)

מסחבר שהאלוף זאבי אישר לאלוף גונן, קודם לכן, לצלוח באיזור חזיון, אך עתה הוא מודיע לו שאין לו עדיין אישור מהרמטכ"ל. אולם מיד אחר כך חוזר האלוף זאבי ומתקשר עם רל"ש הרמטכ"ל; בשיחתו עם האחרון הוא אומר לרל"ש כי הרמטכ"ל כבר נתן קודם לכן אישור לצלוח בחזיון.

הפעם מתברר, שאין זו בקשת האישור לצליחה במקומות שונים (פרט לחזיון), אלא בקשת אישור ל"אופציה" לצליחה; כלומר, כאשר יהיה אפשר, לבצע זאת ללא אישור נוסף.

וזה נוסח דברי האלוף זאבי בשיחה:

"זאבי (סלפונגיה): אכנר, תגיד לדדו דיברתי עם גורודיש, הוא רוצה בשלב זה רק את האופציה לעבור, פרט לחזיון הוא לא נתן הוראה בשום מקום לעבור. והוא ילך בדיוק כפי שדדו רוצה. כלומר, בטוח, השטח יהיה נקי. לא כל כך גדול כדי לא להיות "קומיסד", לא עם כוח קטן מדי כדי לא להיות חלש. והוא מתכוון ל-4 או 5 מקומות בלבד, והוא בשלב בזה הוא מבקש רק את האופציה שבהם יש גשרים והוא יגיע אליהם אז, חזיון, ניתנה ההוראה עוד קודם. הוא מבקש את האופציה. אתה היית בשיחה שלי קודם עם דדו? היית? אז דדו על זה הודיע, הוא כן עובר, נתנו לו הוראה לחזיון לעבור, ובגלל זה הוא נתן את ההוראה לחזיון לעבור ודיווחתי לו את זה ב-10,15. יותר מאוחר הוא דיבר אתי על זה שהוא מבקש, הוא מבקש לעבור בעוד מקומות מערבה ואז אני התקשרתי עם דדו. הוא יודע כי אני הודעתי לו את זה והוא שמע את זה. כן, אבל אחר כך יותר מאוחר, 10 דקות פעם שניה ששוחחתי אתו העליתי את הבעיה שהוא מבקש סיוע אוויר, ואפרתי, על זה אני חותם. ודבר שני זה המעבר בגשרים 200-300 מטר בכל המקומות. על זה הוא יותר מאופק ממני ואמר: שצריך לכדוק שאנו, לא עושים שטויות ושא לא יהיה כוח קטן ושיסתכן וכן הלאה. בדקתי את זה עם גורודיש, גורודיש איננו עובר עדיין במקומות נוספים אלא רק מבקש אישור מהרמטכ"ל לאופציה לעבור ב-4-5

מקומות. כאשר הוא מכין בהחלט את ההערה של הרמטכ"ל כתכתיב לא להסתכן במקומות שלא נוקו. לא עם כוח גדול מדי כדי שלא יהיה קומיסד ולא כוח קטן מדי כדי שלא יהיה לו כוח. הוא ער לתדריך של הרמטכ"ל ועל זה הוא מבקש אישור לאופציה, אז להישאר על הקו או אתה התקשר אלי? חכה עוד רגע, לאריה יש עוד משהו, גם במדליון עברנו? אריה יודע ממקומות אחרים, מהאזנה לרשתות שגם במדליון יכול להיות שעברנו. יכול להיות, זה לא ודאי."*

(מוצג 349, סליל 5, עמ' 2)

ב-10.33 רושם רל"ש הרמטכ"ל את הדברים כך:

"גנדי בישיבת הממשלה, : המצב: גורודיש נתן פקודה לעבור בחזיון, עוזר ראש אב"מ דיווח מהקשר (לא בסוף) שגם במדליון עוברים. גורודיש אמר שבמקומות אחרים הוא עוד לא עובר רק מבקש אופציה לעבור וזאת ע"פ חדריון הרמטכ"ל."

(יומן רל"ש הרמטכ"ל, עמ' 14)

* על בעיית מדליון - שלא היה אלא סירוס שם רשת קטר טל גרוד כשם מילון - ראה להלן על אוגדה 162, עמ' 590-606.

א. הרמטכ"ל

ב-8 באוקטובר, שעה 1000, מהקיימת ישיבת ממשלה בהשתתפות שהב"ט והרמטכ"ל, הישיבה נפתחה בסקירה של הרמטכ"ל ובהמשכה הצטרף שהב"ט. דברי הפתיחה של הרמטכ"ל הם אופטימיים אם כי מאופקים:

"כפי שאמרנו, זה השלב של ההתאוששות הראשונה. איננו באים היום עם בשורה גדולה, אבל זהו שלב שאם הוא מצליח - יש לנו הפניה."

(מוצג 57א, עמ' 2)

לאחר הפתיחה עובר הרמטכ"ל לחיזור המצב בגולן ולאחר מכן ממשיך בחיזור המצב בסיני.

מסקירת הרמטכ"ל בישיבת הממשלה ניתן ללמוד מספר עניינים משמעותיים:

א. הרמטכ"ל יודע על תוצאות קרב הכלימה של אוגדה 252, אולם סבור שהאוגדה חזרה שוב לסד"כ של כ-250 טנקים (סד"כ האוגדה בשלב זה הוא למעשה נמוך בהרבה)

ב. דיווחים על מצב קשה של המצרים מגיעים עד לראש הממשלה, (בשעה זו טרם נכנס שום כוח של צה"ל להתקפה משמעותית כנגד המצרים).

ג. הרמטכ"ל סבור, שלאוגדה 162 יש 300 טנקים, ולאוגדה 143 למעלה ממאתיים (בפועל יש לכל אחת משתי האוגדות פחות ממאתיים טנקים. המספר האמיתי של הטנקים יתברר לרמטכ"ל רק בשעות אחה"צ. (ראה להלן, עמ' 431-432).

ד. הרמטכ"ל מדגיש שמיטת הכוחות התוקפים איננה להגיע לחעלה, אולם הוא מודיע, שכוחותינו התחילו לחבור למעוזים הנמצאים על קו החעלה.

ה. הרמטכ"ל מציג את החמונה במפורזים ומעריך כי "זה סביר למלחמה. זה לא קטסטרופה".

דומה שהרמטכ"ל אינו מעריך נכונה בשלב זה את מצבם האמיתי של המפורזים ואת השפעתם על כלל מהלך המלחמה עד עתה.

ו. בשעה זו, עויין סכור הרמטכ"ל שאוגדה 143 חוכל לצאת דרומה רק אחה"צ. בשעה זו הוא מדגיש שהורדת 143 מזחניה ככך ש"כרן יגמור זאח עד לצחריים דיתייצב". (פחות משעה לאחר מכן אישר הרמטכ"ל את הורדת 143, ור' להלן).

ז. הרמטכ"ל יודע על הפסקת הקיפת הגשרים של המצרים ע"י חיל האוויר (אלוף פיקוד דרום, כאסדר לעיל, הרואה בעניין הצליחה חלק מרכזי בחכמיה, פקד על כך, וראה לעיל, עמ' 327-328).

ח. הרמטכ"ל רואה כטטרה ראשונה של המלחמה להתייצב חזרה כקו הפסקת האש, אחרי זה, הוא רואה כמטרה, מנקודת ראות צבאית, הקמת ראשי גשר מעבר לחפלה, ורק בעדיפות שלישית - מתוך שיקולים טרינניים-צבאיים, את כיבוש פורט-סעיד.

מהצגת הדברים נראה שהרמטכ"ל קיבל את עמדת שר הבטחון שיש להציג את ענין פורט-סעיד בממשלה (ר' לעיל, עמ' 361-362) אולם את העדיפות הוא רואה בחזרה לקווים (זו הייתה עמדתו גם בדיון ביניהם במצפ"ע).

להלן הנוסח של דברי הרמטכ"ל על חזית הדרום:

"הלילה החלטנו לעבור להקפה נגד הכוחות שצולחו כסיני, ירדתי הלילה לפיקוד דרום, ישבתי עם כל מפקדי האוגדות וסיכמתי חכמית הקפה בדלקמן: החארגנו בשלושה כוחות אוגדתיים, (ריביוניניים): אוגדה 162, אוגדה 143 ואוגדה 252. אוגדה 252 היא האוגדה הסדירה שלנו, היא זו שבעצם ספגה את הנליטה. היא איבדה הרבה סנקים, או יותר נכון; הרבה סנקים יצאו משימוש. חלקם שקעו ככל מיני בוצים שעל-יד התעלה, חלקם התקלקלו, וחלקם גם נפגעו. אינני יודע איך מתחלקים שלושת הסוגים הללו, אבל האוגדה הזאת, מתוך 250 סנקים שהיו בה, אני חושב שקרוב ל-200 אינם שמישים. זה מה שעלה לנו קרב הבליטה. אני אומר שוב: לא הכל נפגעים; זה גם שקיעה וגם קלקולים. וחלק סחבו ומתקנים. (אני מבקש שהוח של חמש דקות, כי אני חייב לצאת לרגע; מדובר בהקפה שמתפתחת כבר באופן רציני. ויש כמה בעיות והחלטות) [הכוונה כנראה לשיחה עם האלוף זאבי ודאה לעיל, עמ' 364].

ראש הממשלה: עכשיו מצויים פרוצדורים ש"לא טוב". קיבלתי דו"ח על דיווח שלהם. "במקום זה לא טוב", במקום אחר הם זקוקים לעזרה.

הרמטכ"ל: (אני רוצה לומר שהיא אוח שלי מן החדר הן בעיות של ניהול קרב, לא שקרה דבר המור).

התכנית שלנו הייתה איפוא כזאת: אוגדה 252, זו שסבלה ואיבדה הרבה כוח - הוגברה. היא קיבלה שתי חטיבות חדשות, ואת הכוח הקודם שלה גם כן אירגנו כחטיבה. והיא בסופו של דבר שוב אוגדה בסדר גודל של כ-250 סנקים, והיא יושבת כמיצרים, פלוס כוח קומי, כוח קומי שלא התכוונו שיהיה כוח סגן. זהו איזור הצליחה הדרומי. אמרנו: אם הם ילחצו - מותר להם לסגת למיצרים. הם בינתיים לא לוחצים. קיבלתי דיווח שהחברה התחילו ללחוץ כחוצאה סך.

אוגדה 143: מפקד האוגדה - אריק שרון, אוגדת מילואים המתוכננת להיות בשלב זה עתודה בלימה, ויש לה חכמה אח"כ לחקוף אח הכוחות המצריים שבמשגשג הגשר, כשיתוף של אוגדה אחת בולמת ואוגדה אחת תוקפת. אוגדה שלישית היא אוגדה של ברן, האוגדה הסדירה של גייסות השריון. גם לאריק שרון יש כ-200 פלוס סנקים והאוגדה הגדולה היא של ברן, עם 300 סנקים*. היא מיועדת לחקוף את ראש הגשר, מה שאנחנו קוראים המרכזי והצפוני (זה גם לא כל הצפון, יש כאן צפון-קטן, אבל כפי שאחם רואים כמפה, כאן המרכזי וכאן הדרומי). הוא צריך לרדת ולחטל את ראש הגשר הזה. תיאום ההתקפות הללו הוא התקפות אוגדותיות מדורגות, כש-252 ו-143 כבלימה, כון תוקף ראשונה פלמעלה למטה. אם ברן יתייצב טוב - אריק יצא ויחקוף. אני חשבת שברן יחקוף היום עד הצהריים, יגמור עד הצהריים אחה"צ אריק יצא ויחקוף אחרי הצהריים. אם זה יצליח - היום אחרי הצהריים חיסלנו ראש גשר. לא לקחנו בחזרה את החעלה, כי בתעלה יש המון חיל רגלים עם המון טילי נ"ט, וזה גרם לנו יותר נפגעים מאשר הסנקים שלהם. אני מדבר על העבר שלנו של התעלה. הם יושבים על הסוללה שלנו עם המון חי"ר, ויש לנו זמן לנקות זאת. קודם כל נגמור עם ראשי הגשר, לכן זה לא יהיה בהכרח חזרה לחעלה.

התקפת זו בתחילה היום כ-8.15. עכשיו, אחרי שעתוים, הדיווחים טובים. הוא כבר התחבר עם מוצב אחד שהיו בו אנשים לכודים, והם בדינו. הוא ממשיך להתחבר עם המעוזים האחרים. יש כאן עוד שני מעוזים שהיו לכודים, ואני מקווה שיגיעו אליהם.

השר י. אלון: לכודים או מוקפים?

הרמטכ"ל: מוקפים.

* על הסד"כ שלה בפועל, ראה לעיל עמ' 169.

השר ש. הלל:

המעוזים זה לא קו התעלה?

הרמטכ"ל:

מעוזים לא, זה לא קו התעלה ממש. הוא לא יגיע לזה ממש. פה היה ויכוח על התעלה. עמדתי לפני הדילמה; אם מתחילה המלחמה כהעלה - צריך להוציא את האנשים מן המעוזים, כי המעוזים עלולים להיכבש. היו הרכה דו"חות שצריך להוציא אותם. אני חשבתי שמעוזים אלה שווים שישארו כהם אנשים. המאזן כרגע הוא די סביר למלחמה. מתוך שלושים ומשהו מעוזים - נפלו כאסה שניים; פוגו בהצלחה כ-10 עד עכשיו, אלה שהיו להם נסבקים, לא קרה אסון, ואף מעוז לא התמוטט מהארטילריה שלהם. אחדים מהם עוד מחזיקים מעמד. יכול להיות שיהיו עוד כאלה שלא נצליח לפנות, אבל יש חלק שאנחנו כבר מתחכרים אליהם, ואולי נצליח לפנות. כלומר, זה סביר למלחמה, זה לא קטסטרופה.

כרן מתחיל להתחבר למעוזים אלה, וממשיך לרדת דרומה. אנחנו מאזינים לרשתות שלהם, היוניות הראשונים של המצדים טובים; "הלחץ קשה", "המצב קשה", אלו נגינות שכבר לא שמענו יומיים אבל אנחנו כבר מתחילים לשמוע (כולל אחד שגומר ואומר לשני: "צריך להתפלל לאללה").

כתבנית לשהי האובדות הללו, גם לכרן וגם לאריק, יש להם רשות להכניח ניצול הצלחה של מעבר התעלה. אנחנו תוקפים כאן בלי גשרים שלנו, אבל שניהם חכנו, שאם הם מביעים למקום שיש בו גשר והם תופשים בשר שלם - הם צריכים לבקש רשות לעבור לצד השני וליצור ראש בשר מוגבל שלנו. אינני יודע אם זה ילך או לא. כרגע ברן כבר מבקש אופציה. הוא מתקרב לאיזה גשר וחושב שהוא עומד עליו. אלוף פיקוד הדרום מבקש איפוא רשות מראש. אני עוד לא נתתי רשות מראש. אני רוצה להיות בטוח שזאת איננה פריצה צרה מאד ופזיזה מאד. אני מעדיף השמרת ראש-הגשר. ואם נחשוב שזה מספיק מנוסס - הוא יקבל רשות להצות את התעלה. אם לא - אני מקווה שהוא יחפל את ראש הגשר הזה. אם ברן יגמור זאת עד לצהריים ויחייב - או נצד הזה בלבד או גם בצד השני - אריק יצא להתקפת על ראש הגשר הזה באוחה שיטה, כשאוגדה 252 לוחצת מצד אחד ואוגדה 143 לוחצת מצד שני - אותו הדין ביחס לגשרים. אם יהיה כאן איזה בשר - גם במקום זה שאני טראה לכם כמשה - נחצה במגמה ליצור שני ראשי-גשר.

השר י. אלון:

אז אולי תסמיקו להפצין את הגשרים?

הרמטכ"ל:

כאמח המסקנו. אני רוצה לומר: זה עוד קרב. אולי זה לא יגמר בדיוק כך. זה באמצע. אני מקווה.

השר מ. קול:

האם כמשך חלילה הם העכירו סנקים לצידנו?

הרמטכ"ל:

בסך הכל - כן. יש בצד שלנו אני מעריך לא פחות מ-500 סנקים ולא יותר משש-מאות סנקים. אנחנו הולכים היום לקרב שריון אדיר.

השר ש. פרס; כולם סנקים גדולים - ש. 62?

הרמטכ"ל: לא. יש כאן גם סנקים ש. 34 של חטיבות החי"ר. יש גם סנקים ש. 54, ויש גם חטיבה אחת של ש. 62 הסנקים הכי חדישים.

יהיה עוד קרב סנקים רציני מאד. מה שאני נותן כאן זה הסיכויים המלאים. קרב יכול להגמר עם 70% של הישג ולא עם כל ההישג.

השר ז. ורהפטיג: טיב הסנקים שלנו לעומתם יש לו ערך?

הרמטכ"ל: טיב הסנקים שלנו יחד עם הסנקיסטים - ביחד כולם יותר טובים. בלי קשר עם הסנקיסטים - בסדר גמור. אנתנו כאן עם פטונים וסנטוריונים; אין שרמנים; רק שני הסוגים הטובים.

אם זה יסחיים היום כפי שאמרתי לאורך התעלה, פלוס ראש גשר אחד או שניים (ולפי מה שמנדנדים לי - יכול להיות שכבר יש ראש-גשר אחד לצד השני) - אזי תעמוד לפנינו השאלה מה קורה הלאה. המשימה הראשונה היא לנקות את התעלה בצד שלנו, להתיישב בחזרה כמעוזים שלנו, ולהחייב בקר הפסקת האש. שנית, להחזיק, אם אפשר יהיה, ראש-גשר אחד או שניים בצד השני. שלישית - יש לנו תכנון מוכן לעבר פורט-סעיד. אם שמחם לב, כשלב זה עוד לא דיברתי על שום התקפה צפונה, כי זהו השטח הכי ברוע, שטח של ביצוח. שקעו לנו כו המון סנקים, וקשה מאד להלחם בו. ממש עכשיו אנחנו תוקפים את מערך נ.מ. של פורט-סעיד, המש סוללות טילי נ.מ. - ס.א. 2 ו-ס.א. 3. אם נחטל את כל החמש - מיד כיעף שני נכנס לפורט-סעיד ונתקוף ארבע מטרות צבאיות:

- 1) דיכוד מינהלי צבאי עם מאגר דלק של פורט-סעיד;
 - 2) מכ"ם עם מפקדה מכ"ם ימי;
 - 3) תותחי חוף, והרביעית אינני זוכר אותה כרגע;
- גם היא מטרה צבאית. הרביעית היא מעגן עם מפקדה ימית על ידו. אם הכל יהיה בסדר כ-1030 הטילים, וכעבור כחצי שעה המטרות האחרות. אם זה יקרה - האיזור הזה, שהוא כרגע מוגן טילים, יחדל להיות מוגן טילים. ואם הוא איננו איזור מוגן טילים - חיל האוויר יקבל בו חופש פעולה, ואז נחטיל לחרוש ונרגיש שיותר טוב, ואז יש לנו תכנון לצלוח, או, אם יש לנו ראש-גשר - לא לעשות עליחה אלא להעביר כוחות, ללכת צפונה בשני הצדדים, לכיבוש פורט-סעיד ופורט-חאופיק.

אח זה אני רואה כמשימה התקפית ראשונה לשיפור קו הפסקת האש ותשלום שמצרים צריכה לשלם עבור המלחמה. יש אפשרויות נוספות שלא הייתי רוצה היום לפתח אותן אלא רק לומר עקרונות, שאם יש לנו ראשי גשר - אפשר לעשות יותר מזה. פסיכולוגית פשוט אינני רוצה לדבר בשלב זה, כי רק החלנו את התקפת הנגד ואינני רוצה לדבר על השלב המתקדם הרבה. ואם לא נצטרך לעשות זאת - אסתפק כמה שאמרתי עו עכשיו. " (מוצג 57א', עמ' 10-5).

"למה אנחנו צריכים ראשי גשר בצד השני ? לרעתך זה לא ענין מדיני אלא ענין סקטי אופרטיבי מובהק. אנחנו עושים קרב על מכשול. יש עוד הרבה כוחות בצד השני של המכשול, שתי ריביוזיות משוריינות של האוייב, איננו רוצים להגיע למצב, שאחרי מאמץ עצום שעשינו להחייב על החעלה - נעמוד שוב בפני צליחות נוספות. אני מעדיף שהם יחחילו להיות מודאגים, יחארגנו הם להחקפה, ירצו - יוציאו, לא ירצו - לא יוציאו".

(שם, עמ' 16)

ב. שר הבטחון

במשך הישיבה מגיע שהב"ט ומצטרף לישיבה.

שר הבטחון חוזר על העמדה שחציג כדיון עם הרמטכ"ל כמצפ"ע לפני הישיבה; עיקרי עמדה שהב"ט הם:

- א. שהב"ט תרצה חוץ זמן קצר, "אולי עוד הערב ממש", לחץ על ישראל להפסקת אש.
- ב. שהב"ט רואה הכרח להשיג הישג משמעותי לפני כניסת הפסקת האש ורואה בכיבוש פורט סעיד הישג כזה.
- ג. שהב"ט קיבל את עמדת הרמטכ"ל, שעדיין מוקדם לבקש אישור לכיבוש פורט סעיד; משום כך מבקש כינוס נוסף של הממשלה בערב, לצורך מתן האישור.

להלן דברי שהב"ט באותה ישיבה:

"השר ס. רייזן: אני רוצה אם אפשר בחמש דקות להעיר משחו שהייתי רוצה שגם הרמטכ"ל ישמע לפני שהוא עוזב.

אנחנו עלולים להמצא במצב - אולי עוד הערב ממש - שתהיה לפנינו בעיה פורכבת מדינית-צבאית. מה היה ? כשלנו יהיה טוב - ילחנו על הפסקת אש...הרוסים בודאי, וגם האמריקאים. אם כשלב מוקדם נהיה מעבר לקוים, כאשר ירברו על הפסקת אש - קודם כל נראה, כך או אחרת. ונביד: הפסקת אש, בסדר, אנחנו צריכים להשאר במקום שאנחנו נמצאים, כלומר מעבר לקוים. והרי בין ההחלטה על הפסקת אש ועד לכיצוע יש חמיר כמה שעות, ולא חולכים עם סופר כיד למדוד זאת. העובדה היכן אתה נמצא מהצד השני כשאתה נמצא שם היא משמעותית מאד ברגע זה. לנו יש מערכת יחסים עם האמריקאים. לא רק שאנחנו רוצים שיאהבו אותנו, אלא אנחנו רוצים

מהם גם פנטומים, ואין להם חשק לתת לנו. ככל שנמצא אתם פחות בקרע - מצבנו יותר טוב. בלומר, אם יש הפסקת אש, ואומרים: עכשיו אנחנו רוצים לעבור להחקפה, יהיה לנו הרבה יותר קשה להשיג מהם גם הסכמה וגם את הפנטומים. אבל אם בתוך כדי המלחמה כבר נהיה במקום כלשהו בתוך הקו, גם אם יאהבו זאת או לא יאהבו זאת - המצב יהיה יותר נוח. כרגע אין לי ספק שיש אישור הממשלה לשני דברים טקטיים: האחד - בכל מקום שיעברו את תעלת סואץ בתוך מלחמה - תבוא עליהם ברכה. גם כמציאות הרבה ברכה סמונה במעבר זה, וגם בצד הסורי אם יעברו - יעברו, כמה שיגיעו - יגיעו. אבל יש דברים שהם יותר בולטים ומשמעותיים, ואי אפשר יהיה לבלגל בתוך זה, הרמטכ"ל הזכיר אחד מהם: ענין פורט סעיד. פורט סעיד היא שם-דבר. זהו כל החלק הצפוני. הרמטכ"ל אמר: פינינו את המעוזים של כל החלק הצפוני. היום יש שם רק מצרים מקנטרה ועד פורט סעיד. עכשיו, במצב הנוכחי, נניח שהכל הצליח ולא נלך מכאן - בחשבון האחרון של המערכה בינינו ובין המצרים הפסדנו את הקו הזה, נניח שנוציא אותם מכל הקו הזה, ונישאר בקו כמו שאנחנו...

השר מ. חזני: גם זה מנחק מבניש אל-עריש.

השר מ. דייץ: לא, אבל אני מדבר על הנקודה העקרונית. רק לבסוף ולתקוף כמה עמדות - לדעתי זה לא כדאי. מה שכן כדאי, ואני בכל לבי בעד זה - זה לקחת את כל הקו הזה ואת פורט סעיד, אם זה ניהן באופן אופרטיבי. אני מדבר כעת על הצד המדיני, לשיקול הממשלה. נניח שיהיה מצב כזה. אם לא נלך לשם, - החלק הזה שהיה קודם בידינו - לא יהיה עוד בידינו, ואנחנו נמצאים במאזן שלילי. אם כן נלך לשם - זה לא דומה לגשר פה וגשר שם, זהו דבר משמעותי. בפורט סעיד היו קודם רוסים, ועכשיו הם יצאו. אנחנו נמצאים עכשיו, לדעתי, בקונסטלציה הכי טובה מאז מלחמת שש הימים לקחת את פורט סעיד, דבר שרצינו הרבה פעמים לעשות.

אני רוצה איפוא לסיים כמה שפתחתי: לדון על זה אולי נצטרך בערב.

.....

מה שאני רוצה להציע: שעקרונית נהיה מוכנים, שהערב תהיה ישיבת ממשלה, לא מפני שמחר בבוקר צריך לצאת להחקפה. אנחנו מחקרבים ללוח זמנים שמכנסים את מועצת הבטחון. עם לחצים עלינו וכד'. אנחנו צריכים להיות במצב שאם יהיה אישור לעבור את הקו - עד שיגיעו למועצת הבטחון ולהסכמה אפילו של האמריקאים - כבר נהיה במצב אחר. וזה נוסף על אותם דברים שאם יקרו במשך היום: מעבר בעקבות הכוחות הסוריים ומעבר בתעלה - אני מניח שעליהם כבר יש אישור הממשלה. כיבוש פורט סעיד זוהי ההחלטה המפורשת שאני מבקש". (מוצג 57א', עמ' 18-20).

ג. הסיכום

בסופה של הישיבה סיכמה ראש הממשלה את עמדתה, קבלה את בקשת שהב"ט לבנס שוב את הממשלה בערב; אישרה את עמדת שהב"ט והרסטכ"ל לאשר צליחות פוגבלות ולא החתייבה ביהם לדרישת שהב"ט בענין פורט ספיד.

ואלה דברי ראש הממשלה בסיכום:

"אני חושבת שכל מה שדיוש בדגש זה לתת יפוי כוח לשר הבטחון זלי, שכל מקום שאפשר ונחוץ להיאחז במאמצים מעבר לגבול - נעשה זאת, עד הערב.

בערב הלונאי (עכשיו כבר יש יותר בטחון) נגיד שהיום יעבור בסדר, ואולי נעמוד כבר גם עם נקודות אחדות בהן עברנו את הגבול, ונשמע דו"מ, ההצעות שאני עכשיו שר הבטחון, שאמר מראש לדון בהן בערב - לדון בהן בערב, ואם יהיו עוד הצעות - יהיו עוד הצעות, וצדון בהן בערב."

(מוצג 57 א עמ' 39).

בשדה של הישיבה בתקבל הסיכום הבא:

"ראש הממשלה סיכמה: להמשיך הפעולות הצבאיות המתוכננות להשבת היציבים:

1. הדיפת הצבא המצרי אל מעבר לחעלה.
2. הדיפת הצבא הסורי אל מעבר לקד הפסקת האש ברמת הגולן.
3. חודך בדי כך - הנחתת מכוח לשני צבאות האויב.

ראש הממשלה דשו הבטחון מוסמכים לאשר לצה"ל, ככל שחיה אפשרות, לתפוס מאחזים צבאיים מעבר לחעלה (בצפונה וכדרוסה) ופעבר לקד הפסקת האש ברמת הגולן לשיפור עמדותינו נגד מחקבות הדשוח של האויב."

(שם, עמ' 40).

6. פיקוד דרום 1030 - 1330 (הורדת אוגדה 143 לדרום)

השעות שבין 1030 - 1330 עומדות בפיקוד בסימן הורדתה של אוגדה 143 דרומה. השיקול העיקרי להורדת האוגדה היה, ההרגשה שנוצרה בשלב הקודם, שאוגדה 162 עומדת לסיים את ביצוע משימתה, והערכת הזמן של אלוף הפיקוד, - לפיה אוגדה 143 חייבת למהר, אם ברצונה לתקוף וגם לצלוח בדרום.

מרגע שאלוף פיקוד הדרום החליט להזיז את 143, ועד להוראה עקרונית וחשובה זו להזזתה, עוברות דקות בלבד.

א. פקודות וכקשות אישור להורדת אוגדה 143

החל משעה 1030 לערך, תוך כדי ניהול השיחות עם האלוף זאבי בענין האישור לצליחת בחזירון, מחליט אלוף הפיקוד שהגיע הזמן גם להוריד דרומה את אוגדה 143. ורל"ש האלוף רושם:

"1035 הערכת מצב, האלוף רוצה לחצות ב-1600"

(מוצג 345 עמ' 30).

שתי דקות לאחר החלטתו זו מורה האלוף לסגנו לחת לאוגדה

פקודה להתארבן לתוזזה. רל"ש האלוף רושם:

"1037 לרמ"ט: תן לאריק הוראה להתארבן לצליחה דרומה על ציר הג'ידי".

(מוצג 345 עמ' 30).

דקה לאחר שהורה לסגנו לחת לאוגדה 143 פקודה התארגנות

לירידה, פונה אלוף פיקוד הדרום לרמטכ"ל ומבקש אישור לכך. רל"ש האלוף רושם:

"1038 לגנדי שיעביר לרמטכ"ל בקשה לאישור הורדת אריק לציר הג'ידי לקראת צליחה בסואץ וזה ארבע שעות לנוע".

(מוצג 345 עמ' 30).

בחוף דקות מקבל אלוף הפיקוד את אישור הרמטכ"ל להורדת

אוגדה 143 עד לג'ידי, וחרל"ש רושם:

"1040 בנדי העביר אישור להזוח אריק"

(פוזג 345 עם' 30).

(על בעיה זו מנקודת ראות הרמטכ"ל, ראה לתלן, עם' 498 ואילך).

סקודה ראשונה ל- 143 ב.

ב-1040 נותן סגן אלוף הפיקוד את המקודה הבאה לרמ"ט 143:

"בן ארי; 50 כאן 81, חכונ לתנועה ורומה. כולך התרכז בשורות והחיה מוכן לתנועה לפי סקודה, רוח עד כאן. איזה גזרה? בגזרת זו יטפל ברן. אחת לפי סקודה חנוע ורומה, השמיד בדרך כל מה שהטנוש והכצע את המשימה שלן בני"טן האם ברור? עבור, בסדר סוף"

(פוזג 343 א' עם' 810).

רמ"ט 143 אלי"מ נדעון מכקש הבחרות לפקודה, ואז נותן אותן

האלוף גונן עצמו:

- "גונן: 50 כאן 103 הודעה ל-40 עבור. לא מכין תגיד עוד פעם.
- נדעון: קיכלחי את המשימה להיות מוכן לרדה למטה. האם אפשר לזוז?
- גונן: התרכז על ציר הג'ידי, מותר לך לרדה עד ציר הג'ידי בציר פורדה.
- נדעון: מותר לרדה רק עד ציר הג'ידי.
- גונן: אלכרס יוצר סגע ולוחץ על אכוחות שממול סמערב לו. כשתגיע לג'ידי חדרות לי ורק אז אוע אם אחת נכנס לקרב עם השניון שפטרם לגזרה חדרוסית. או שאחה תולך ישר לניסן לצליחה לכסוח את העיר. מכין?
- נדעון: 143 כאשר נביע לג'ידי רק אז נרע אם אנחנו משמידים את השניון שבדרך כפערב, או ממשיכים ישר למטה. האם נכון עבור.

- גונן : כן ולמטה הצטרך לחצות מניסן לג'ידי .
 [צ"ל בניסן מהג'ידי] . לחצות מניסן
 ולעבור מערבה לפי המשימה . את הפקודה
 הזו אני אתן לך שתהיה בג'ידי .
- גדעון : בסדר . האם לנוע מותר בציר מבדיל-רביכה
 אר... .
- גונן : אתה יכול לנוע בציר מבדיל וכספי וכרוניקה .
 חכה רגע זה לא מפה... . לי לנוע רק בציר
 מבדיל . תגיד עוד פעם לא שמעתי .
- גדעון : האם אפשר כבר לזוז?
- גונן : תיובי , אבל רק עד לציר הג'ידי , על ציר
 מבדיל .
- גדעון : מציץ שיקבלו את המשימה או הגזרה של כישוף-
 חמדיה-מכשיר .
- גונן : תגיד עוד פעם מה אתה מציץ?
- גדעון : שיקבלו בצורה מסודרת אצלנו את הגזרה : כישוף-
 חמדיה-מכשיר .
- גונן : הכוח שיש לו מגע עם מיסורי עומד בחמדיה ,
 אחר תזיז אחרון , זה הכל .
- גדעון : רוח , מודיע כבר לקודקוד .
- גונן : תחיל לזוז , תודיע לי כשתהיה בג'ידי .
- גדעון : ברור . "

(מוצג 343 א' , עם ' 811).

פקודה זו נרשמה ע"י רל"ש אלוף הפיקוד בנוסח הבא:

"1045 לגדעון : תתרכז על ציר הג'ידי , מותר לך לרדת עד לציר
 הג'ידי-פוררת . אלכרס יוצר מגע ולוחץ על הכוחות
 שמערכ לו . כשתגיע לג'ידי תדווח לי ורק אז אדע
 אם אתה נבנס לקרב עם שריון בגזרה הדרומית או
 לצליחה בניסן . יכול לנוע רק בציר מבדיל . מאושר
 לצאת עכשיו על ציר מבדיל רק עד ציר הג'ידי . הכח
 שעומד מול מיסורי הוא ישאר אחרון וזה הכל לבלימה."

(מוצג 345 עם ' 30).

נוסח דברים זה אולי מסביר את החפזון שחל בתנועה 143 דרוסה. בדברי אלוף הפיקוד לא מוזכר כדיוק מה פירוש "לחכנס לקרב עם השרית ספערב לגזרה הדרומית." המחסי"ם והמגדי"ם כאוגדה, וכן האלוף ארון, העידו שחשבו כי המדובר בפריצה מצרית בגזרה הדרומית. (ראה במפורט להלן, עמ' 778 ואילך) הפקודה הראשונה של הפיקוד לנוע דרוסה הועברה לרמ"ט 143 והוא העבירה למפקד האוגדה ולמחסי"ם. (על פעולותיו של רמ"ט אוגדה 143 ראה להלן, עמ' 766 - 767).

בהמשך לפקודת הפיקוד לאוגדה 143 מבצע מטה הפיקוד מספר

פעולות הקשורות בנושא זה... רל"ש האלוף רושם:

"1050 קציני אג"ם יודיע לאלברט שאריק נע על מבדיל לג' יודי."

(מוצג 345 עמ' 30).

"1051 אלברט מדווח על המצב אצלו, האלוף הורה לו לפנות את מבדיל לכוח של אריק שיורד דרוסה".

(שם)

"1100 לרמ"ט שאריק יצא מהג' יודי (פורדח) סלא מאת אחוז".

"1103 שיכנינו תחמושת בהצנחה לכח של אריק"

(מוצג 345 עמ' 31)

ג. האיום בקנטרה

בפרק הזמן, בו מטפל הפיקוד בהורדת 143, מגיעות מהמטכ"ל

ידיעות על ריכוזי שריון אויב באיזור קנטרה.

רל"ש אלוף פיקוד דרוס רושם ידיעה זו:

"1054 גנדי צלצל ומסר על חוצאות. חטיבת סי. 62 בקנטרה תחת רשתות, לאור חוצאות פענוח גיחה".

(מוצג 345 עמ' 30).

חגובת הפיקוד היתה הטלה אחריות לענין על האלוף אדן,

רל"ש האלוף רושם:

"1056 לברן: במילנן יש יחידה משנת מהסוג החגש,
עדיין קיימת, שמור על הזנב של אחד. חשאי
יחידה שתשמיר זנב סמילנן".

(מוצג 345 עמ' 31).

מאוחר יותר, בילה אלוף הפיקוד מידה גדולה יותר של
דאגה בנושא זה, אולם הסתפק בבקשת סיוע אויר, כשהוא נשאר דבק
במשימה, הן של צליחה כחזיון והן של הורדת 143. רל"ש האלוף
רושם:

"1121 מבקש אויריה לטי. 62 במילנן מאחר והוא
בעורף לא רוצה להפנות חסיבות.
ברן עוכד על חזיון יעבור להאחז על שלושה -
ארבעה גשרים, מחלקה אחת ממערב לגשר ופלוגה
מזרח לגשר.

אלברט - לוחץ בגזרתו, ברן - גבי בפירדאן,
קרן יורד לחווה הסינית.

אריק אושר עד לג'ידי. מבקש אישור להוריד חטיבה אחת
בציר המיחלה ודרך צביקה. אלברט זשאר בפולגדן. את
אריק לא לעצור בפוררת, להוריד דרומה ורך המיחלה, ברן
לחלק הגזרה ולתפוס המעוזים."

(מוצג 345, עמ' 31).

ד. הערכות בפיקוד

על האוירה במפקדת הפיקוד, ועל הערכותיו של אלוף הפיקוד,
ניתן ללמוד משורת רישומים, פקודות ודיווחים של הפיקוד.
לאחר שאוגדה 143 קיבלה את הפקודה לרדת דרומה, רושם רל"ש
האלוף:

"1110 הערכת מצב: אריק יתפוס ראש גשר בניסן ואחר
כך ידפוק שריון אוייב כלפי צפון.
אלברט לפי מצבו יכנס מערבה.
ברן מצפון לדור-סואר - צליחה".

(מוצג 345 עמ' 31).

רישום זה מצביע על השינוי החדש שיוזם אלוף הפיקוד:
אוגדה 143, כמקום שתתקוף מצפון לדרום תשמיר את ראש הגשר ואחר
כך תצלה, תתקוף פדרום לצפון וחצלה במקביל להתקפה.
הראיה האופטימית נמשכת גם כקשר למצב בגזרות האחרות:
האלוף מנדלר ז"ל אמר לתקוף מערבה והאלוף אדן לצלוח.
האלוף שוב אינו מפתין לאחר גמר הערכת המצב, ושתי דקות
אחר כך רושם רל"ש האלוף:

"1112 מסר לבנדי התכנית וביקש אישור".

(שם).

מאוחר יותר דיבר האלוף ישירות עם הרמטכ"ל והרל"ש

רושם רק:

"1130 הרמטכ"ל צלצל, האלוף עוכן אחר".

(מוצג 345 עם' 31).

(ועיין להלן, עם' 394-398).

הערכתו האופטימית של אלוף פיקוד הדרום על מצב כוחות
הפיקוד באה לידי ביטוי גם בפקודה שנתן לאלוף קלמן מגן ז"ל.
כשעה 1140, נותן אלוף פיקוד הדרום פקודה לאלוף קלמן
מגן ז"ל להיות מוכן לקבל כוח נוסף ולטהר את כל המעוזים ממצמד
צפונה ואם אפשר לצלוח עם כוח קטן באזור מילנו.

להלן נוסח השיחה שביניהם:

"קלמן : יש לי 2 ממוכנות.

גונן : נוסף. חקבל כוח נוסף ותקבל מאיספעקליה צפונה
לכבוש מחדש את המעוזים ולטהר את כל קר האעלה
- תיקון מצמד צפונה. לא עכשיו. עכשיו זה
רק התראה.

- קלמן : טוב בסדר.
- גונן : אם כמילנר האויר יצליח ואתה חיכנס ויש שם גשר.
- קלמן : באיזה מקום ?
- גונן : כמילנר, העביר מחלקת טנקים לצד השני וחשמור על הגשר.
- קלמן : כסדר, אתה רוצה גם שנגיע לפורט סעיד?
- גונן : לא לא רק בגשר. אם אני אשכח אוהך תזכיר לי יותר מאוחר את פורט סעיד, בתנאי דבר אחי על זה רק אחרי שתהיה מצד שני של הגשר.
- קלמן : קח בחשבון שיש לי סוללה ארטילרית אחת בלבד.
- גונן : אם הוכל- חוכל, ואם לא - לא, תראה -
- קלמן : כסדר"
- (מוצג 343 א' עמ' 813).

שיחה זו מלמדת שבשעה זו, מעריך אלוף הפיקוד שהוא בשלבי הכרעה של האוייב, שכן הוא מסיל על קלמן לטהר, בעזרת שתי חסיבות ממובנות ועוד כוח גוסף, את האיזור שאמור להכבש על ידי אוגדה 162 ואף לצלוח בעצמו בגזרה הצפונית.

ה. אוגדה 162 ובציות הצליחה בחזיון

תוך כרי הורדת אוגדה 143 דרומה ממשיך הפיקוד ללחוז
על אוגדה 162 בשני נושאים:

א. תפיסת מאחזים בצר המערבי של התעלה בגזרת חזיון -

פורקן.

ב. לנוע מהר לעבר מיסורי ומצמד.

ב- 1041 (מוצג 421) קורא אל"מ אורי בן-ארי באלחוט לאלוף

אדן ואומר לו:

"בן ארי : אחרי שתגמור את מיסורי אנחנו רוצים שמיד
מעבור ב- 3 מקומות אם זה ניתן - זה מעבר
בין שחף לחזיון, רוח ער כאן."

כאן הוא מפרט את נקודות הציון של שלושת המעברים במפה.

אלוף אדן מגיב:

"אדן : רוח. המקומות מצויירים אצלי וברורים, אני
לא יודע מה הידיעות שלכם, בשעת זה נראה לי
לגמרי אחרת"

(כאן הוא מנקש שנית גדוד מחטיבה 421 (ראה להלן

עמ' 590 - 606) ונענה כי הגדוד הועבר כבר

חזת פיקודו וכל שעליו לעשות הוא לקחת אוו' ולתח

לו פקודות. השיחה נמשכת:

"אדן: בסדר. אני גם לוקח את המדליון [הגדוד] וגם
פוריד כוחות מצפון לעבור בגזרת שחף - חזיון
כמאמץ עיקרי. אני צריך הרכה הרכה אויר כי
ישנו שם חזיון שהיה אחמול על גבעות עם טילים
וגם הרכה סנקים.

בן-ארי - עוד דבר, ביחס למעבר של 3 המקומות - אנחנו
רוצים שלושה סנקים לצד השני ו-6 חשמור
בצד זה...

אדן : חיובי.

בן-ארי: מה המצב ביחס למיסורי ובכלל בגזרה?
 אדן: כן, אנתנו לגזרת מיסורי נגיע יותר מהר. * נחזור לדבר על זה אח"כ. בינתיים נספל קצת בחזירן.
 בן-ארי: בסדר גמור, סוף."

ב-1054, בעקבות ידיעות המודיעין על המצאות טנקי טי-62 מצריים בקנטרה, מתנהלת השיחה הבאה בין אלוף הפיקוד למפקד אוגדה 162 (מוצג 421):

"גונן: במילנו יש יהירות משנה כמו של 1 שלך מהסוג החדש... מאחר ואתה לא נפגשח אתה היא עדיין קיימת... האם יש לך יכולת לשני דברים: דבר ראשון. צריך לשמור על הזנב של 1. דבר שני - הייתי מעוניין שיחידה של 1 תיצור טבע עם מילנו פנימה ותיצור טבע פיזי עם היחידה הזאת.

אדן: זה לא נראה לי. השטח גרוע. נתחי לו כבר משימה אחרת. אם ילך לנו כל מה שאנחנו רוצים, נגיע גם לדברים האלה. לא בדאי, אני לא חושב שכדאי בעת לשבש את הפעולה.

גונן: מה המשימה שהוא קיבל?

אדן: הוא [חט' 217] מצטרף לכיוון פחם שלי [חט' 460] כדי לחפוס את 3 המעברים בין שחף לחזירן.

גונן: רוח, בסדר. תשאיר אם נכב רק יחידה לאבטחת הזנב ממילנו".

האלוף אדן מוסר שהעביר את הגזרה הצפונית לאחריותו של הא"ל מגן, וחוזר על בקשתו לקבל את הגדוד מחטיבה 421.

בשעה 1100 מכש אל"מ אורי בן-ארי מהאלוף אדן להודיע כשיהיה מוכן למעבר, על מנת שהפיקוד יוכל להפעיל את הסיוע האוירי, ומתנהלת ביניהם השיחה הבאה (מוצג 421)

בן-ארי: כאשר אתה עולה על שלושת המקומות שדיברנו קודם, חודיע לי, כי אני מוכרח להוריד את הסיוע מלמעלה.

אדן: הצד השני הוא מאד ביצתי ומלוכלך. האם יש לכם ידיעות מה קורה שם, עבור.

בן-ארי: נראה לנו שניתן למעבר. אינפוזיציה כללית; מהצד השני בני [מפקד חיל האויר] עושה שמות".

בינתיים מהחולל הקרב של גדוד 19 באיזור הפירדאן (ראה להלן, עמ' 581 - 584) וב-1114, כאשר מבקש אלוף הפיקוד דו"מ מצב ממפקד האוגדה, אומר לו האלוף אדן (מוצג 421):

"... אין לי קשר אני קודם הרבה זמן במסגרת [רשת
מס' 460] ל-20 [מח"מ], יש המצב לא ברור, יש
מסודר בתחבולות, מצב האויב לא ברור גם כן,
זה עסק בעיצומו. אלא שאני לא מצליח להתקשר
עם ה-20. אם נתתי [מח"מ 217] אני מודיע
לשם דקדן [מח"מ 500] בריצה למצטרף.

גונן : האם דרך מיסודרי?

- אדן : חיובי, לפי מה שביקשת קודם.

גונן : רגה, חודה, היאם דק אין אפשר להזיז ידוע
מה את החזירן סוף."

החל מ-1120 מפנה ממפקד אוגדה 162 בקשת חוזרות ובשנות לסיוע אוירי דחוף באיזור חזירן (מוצג 421) ונענה בשאלות של אל"מ אורי בן-ארי על "מה נשמע במיסודרי". אדן משיב לו:

"אני מזכרת קודם סיוע דחוף בחזירן של אויר. 2-3 נגלות.
אנחנו חוזרים על החובל שקרה לקודמינו. אנחנו צריכים
הרבה אויר."

ואל"מ בן-ארי מסיים את השיחה:

"זה כטיפול זקבל".

ב-1130 מודיע אל"מ אורי בן-ארי לאלוף אדן כי "צפורים כדגוע בקרבות אויר. שינסרו, ירדו אליך 3 - 4 פעמים".

ב-1143, לערך באותו הזמן בו מבקש האלוף גונן אישור להודעה אוגדה 143 מהג'ידי עוד יותר דרומה (ראה להלן, עמ' 387) ומקבל דרישות לסיוע אוירי ממפקד אוגדה 162, הוא מקבל דיווחים על מצבו לאחר הקרב בחזירן (מוצג 421):

"אדן: ... אויר לסייע לפחם [הט' 460]. המצב שלו מחייב סיוע אויר, מחכים כבר הרבה זמן עבור.

גונן: סיוע אוירי היכן?

אדן: באיזור חזיון

גונן: אנחנו הזמנו. האם כרגע שיוגיע זה יהיה יותר טוב?

.....

אדן: עכשיו הם מבכירים את ההפגזה שלהם ולנו הודיעו שלא נקבל סיוע אוירי.

גונן: כן נקבל. איפה אתה רוצה אותו בדיוק?

אדן: ביי... (רעש, לא נקלט).

.....

גונן: איפה אתה רוצה בחזיון, עבור.

אדן: אנחנו קרובים למים ויש לנו הרבה נפגעים. הרבה מאד טילים פועלים מהצד השני, נשארו לנו המים. אני מזיז לשם עוד הרבה כוחות, אבל אנחנו צריכים גם סיוע.

גונן: האם אתה מחכוון לגדה השנייה?

אדן: אנחנו על יד הגדה השנייה.

גונן: אני שואל על הסיוע. האם אתה רוצה את הסיוע על הגדה השנייה?

אדן: כן. רק לגדה השנייה.

גונן: רות, תודה סוף."

שם שיחה זו היא מקור הידיעה שמסר אלוף זאבי לרמטב"ל על חציית חטיבה 217 את התעלה (ראה להלן, עמ' 399).

עיקרי הדברים נרשמו גם ע"י רל"ש אלוף פיקוד הדרום בנוסח הבא:

"1145 ברן ביקש סיוע אויר על חזיון לגדה השנייה, האלוף הורה לאברבוך" (מוצג 345, עמ' 31).

תשובת אלוף הפיקוד לאלוף אדן נרשמה ע"י הרל"ש (שם):

"1200 ברן, חמתין למסדסים על חזיון (כהצי שעה).".

באותו הזמן (1130 - 1200) נחלצו בקושי אנשי גרוד 19 מאיזור הפירדן (לפרשת הקרב כולו והחילוץ ראה להלן, עמ' 581 - 584). בפיקוד אין קולטים את הקשיים וחומרת המצב המשחמעים מהדיווחים של האוגדה ונתפסים רק לבקשות לסיוע אויר (אבל לא לנימוקים שמאחרי בקשת הסיוע), לגביהן הפיקוד הוא כבחינה דרג שורכו הבקשות צריכות לעבור.

כהוצאה מכך לא מוסקות כל מסקנות, ואלוף הפיקוד נשאר דבק ברעיונו להוריד את אוגדה 143 לגזרה הדרומית עד לאיזור שמול העיר סואץ.

ו. הפקודה (השניה) ל-143, לחנועה לעבר סואץ

בשעה 1100 ביקש אלוף גונן מהמטכ"ל אישור להורדת אוגדה 143 עד לסואץ וכשעה 1125 אישר זאח הרמטכ"ל (ראה להלן, עמ' 394 ואילך).

בין השעות 1145-1212 סחפש אלוף הפיקוד את האלוף שרון אך אינו מוצא אותו (מוצג א'343, עמ' 814,816). הסיבה לכך היא, שמיד עם קבלת הפקודה לרדת דרומה עזב האלוף שרון את החפ"ק בג'יפ ונסע דרומה (עדותו של סא"ל אהרן טל, ק. אג"מ 143). רק בשעה 1212 חזר האלוף שרון למפקדתו בססה ומשם התקשר אל אלוף הפיקוד. בשעה 1212 מוסר אלוף הפיקוד לאלוף שרון, בפעם הראשונה אישית, את המשימה שלשמה הוא יורד דרומה. האלוף שרון מרווח לו על סמך תצפית אישית שלו, שאוגדה 162 אינה מתקדמת, אולם האלוף גונן עונה לו, (כנראה מתוך מחשבה שהאלוף שרון רוצה לפעול כגזרתו הקודמת) שיש לו בשבילו "משימה יותר חשובה".

לאחר שהאלוף שרון שומע על המשימה, שהיא השמדת שריון האויב וצליחה באזור סואץ, הוא מתרכז בעניין זה וחגובתו היא "כסדר גמור", הוא אף מוסיף, שהוא מעריך שכ-1600 יגיע לאזור. להלן נוסח השיחה שביניהם:

"גונן: איפה האוגדה עכשיו?"

שרון: אנחנו נמצאים בצילון* והנועה לדרום. אנו עכשיו מתחילים לעבור את הצומח צילון. יוצאים דרומה לפי ההוראות שלך בציר ה'ידי רוצה להכנס ימינה ומשם להמשיך לאורך דרך החת"מ.

גונן: הקשיב אריק. הייתי רוצה שדבר ראשון ממזרח למסרק** יש ריכוז טנקים גדול. עד כאן.

שרון: רק רגע. רציתי להגיד לך משהו, אני חזרתי עכשיו משם (הופרדו) מול חזיון הטנקים של 162 לא מתקדמים. הם עומדים שם חתח אש ארטילרית כבר שעה וחצי. יש לו הרבה מאד טנקים... נשארנו מאחר שלא התקדמו עם הכוחות.

גונן: יש לי בשבילך משימה יותר חשובה. יש ממזרח למסרק, רכוז של טנקים. רק לפני רגע נשרפו לו 3 טנקים. לפני 2 דקות.***

* טסה.

** מעוז המזח.

*** כנראה שמשפט זה נאמר ע"י שרון כתוך דבריו של גונן, ומתייחס לאוגדה 162.

מימין יש ריכוז סנקים גדול, מסרק זה המזח. הייתי רוצה שתגיע הכי מוקדם שאחה יכול, כולך לאזור, וחעשה שני דברים: תפוס את הגשר של ניסן או גשר אחר וחשמיד את השריון שם בו זמנית. גם להשמיד וגם לתפוס את הגשר. עד כאן.

שרון: הבנתי, אני רק מחפש עוד פעם את מסרק.

גונן: מסרק זה המזח.

שרון: הבנתי. מה שרציתי להגיד לך שלפי הידיעות מהמודיעין שלכם אז אין גשר במקום הזה.

גונן: אם אין שם אז יש 3 בשרים צפונה לזה.

שרון: בסדר, אני בכל מקרה, עליהם אני יודע וברור לי לגמרי שמה שצריך לעשות זה להשמיד את השריון למטה ובמקביל לנסות לחפוש גשר ולעבור לצד השני.

גונן: המשימה שלך לכבוש את העיר ליצב קו חדש באזור עטרה-מצפה*. המחה קו בין מצפה לעטרה ושמה לשבת מעבר לעיר. אני מדבר על הצד השני אריק.

שרון: אני מכיר את עטרה.

גונן: עטרה סרוב הגר ומפצח, קו שאין שטחים בהם בכל אופן העיר המפרץ מג'בל עתקה עד החעלה בסדר.

שרון: בסדר גמור.

גונן: לוח זמנים. מתי אתה יכול להגיע למצמד הכי מוקדם למזח.

שרון: אני מעריך שב-4 נהיה שם.

גונן: הלואי. טוב מאד. אז חשמוך על הקשר ותחחיל לפעול.

שרון: עכשיו יהיה לי כנראה קשר יותר טוב כי אני יותר קרוב אליכם.

גונן: הרכה הצלחת.

שרון: תודה רבה להתראות. " (מוצג 343א', עמ' 816, 817).

שיתה זו נרשמה גם על ידי רל"ש אלוף פיקוד הדרום בנוסח הבא:

"1212 לאריק: ריכוז גדול של סנקים מימין למסרק, תגיע הכי מוקדם לאיזור, לתפוש את הגשרים באיזור ניסן ולדפוק את השריון. לתפוש את העיר וליצב קו חדש בין עטרה למפצח...." (מוצג 345, עמ' 31).

בעקבות הפקודות לאלוף שרון ניתנות גם הוראות לחפ"ק חיל האויר בחמ"ל הפיקוד,

לחקוף מטרות באזור סואץ, ורל"ש האלוף רושם:

"1220 שטופר לדפוק ריכוז גדול של ארטילריה מניסן צפונה...". (שם).

אגב הטיפול באוגדה 143, שומע אלוף הפיקוד דו"ח נוסף על הנעשה בגזרת 162.

רל"ש האלוף רושם:

"1238 שמע מברן דו"ח מצב, נתקל בסנקים שבאו מחזיון
(מוצג 345, עמ' 32).

אין דווח זה מעורר כל תגובה בפיקוד, לפי רישומי הרל"ש, יומן ההקלטה
ויומן המבצעים.

מאוחר יותר רושם הרל"ש:

"1244 דובר עם שהב"ט ודרווח על המצב". (מוצג 345, עמ' 32).

הורדת 143 דרומה עד לסואץ חייבה מתן פתרון לשאלה, מי יתפוש את הגזרה
שבה החזיקה 143. בענין זה האיץ אלוף הפיקוד במפקד אוגדה 162 למן
השעה 1000 לערך למהר ולרדת דרומה וליצור מגע עם מיסורי ואמיר
(ראה להלן, עמ' 624 ואילך).

גם לאחר הדיווחים הקודמים של האלוף אדן על הנעשה בגזרת חזיון ממשיך
אלוף הפיקוד ללחוץ בענין מיסורי (מוצג 421, 081203):

"94כ' [אימסון]: קבל מ-103 [גונן], מה עם מיסורי ומצמד:

אדן: אנחנו כהתקרבות למקום הוא. עוד אין מגע כי אנחנו באים
הנה עוד בחוק.

גונן: שומע אותך, רוח סוף".

בענין זה שוב רשם רל"ש אלוף הפיקוד פקודה לברן:

"1245 ברן התקשר טלפונית.

חטיבה 600 תשאיר גדוד אחד בחמדיה וחנוע עם האוגדה. הגדוד
ישמור מגע עם סנקי אויב בגזרתו עד הגעת הכח של ברן".
(מוצג 345, עמ' 32).

פקודה זו מתבססת כמובן על ההנחה שכוחותיו של האלוף אדן ממשיכים
בדרבם למצמד, אך התמונה של הפקוד על המצב באוגדה 162 אינה מרוקת
(ראה להלן, עמ' 628 - 633). בפועל השאירה אוגדה

143 באזור חמדיה לא גדוד מחטיבה 600 אלא את גדוד הסיור האוגדתי.
(ראו להלן, עמ' 789 - 791).

בשעה 1035 נותן הרמטכ"ל לאלוף זאבי שני אישורים עבור אלוף פיקוד הדרום. האחד לחצות ב-תזין והשני להוריד את 143 דרומה עד לג'ירי. האישור הראשון ניתן לאחר לבטים וספקות של הרמטכ"ל ובירורים בפיקוד דרום. השני ניתן מידיה.

ב-1045 מוטד הרמטכ"ל מידיעות על ריכוז טנקים מצרים בקנטרה, אולם האלוף גונן מרגיע את הרמטכ"ל, בהניחו שהטנקים שהאלוף און השמיד בקנטרה הם אלו שנתגלו.

האלוף רחבעם זאבי אינו זרבע, ומבקש שתיל האויר יחקוף את הסנקים הללו; מתברר שבשל מערך הטילים, תיל האויר אינו מסוגל לתקוף באזור התעלה.

בשעה 1100 מבקש אלוף פיקוד הדרום רשות ש-143 חמשיך עד לסואץ ותחקוף שם מדרום לצפון, בניגוד לתכנית המקורית. הרמטכ"ל, מהסט ומביע ספקות, אך לבסוף מאשר גם זאת.

במשך כל פרק הזמן הזה שודרה במטכ"ל אורה של הצלחה ונצחון, ובשלב מסויים אף נשמע דיווח שכוחותינו צלחו את התעלה.

לאורה זו של התרוממות רוח שוחף גם שהב"ט, אשר מגיע ב-1230 לערך למצפ"ע. הוא אמנם מביע ספקות מסויימים, לאחר השיחה עם אלוף פקוד הדרום, אולם עמדתו המדינית נקבעה מתוך הרגשה שאנו עומדים להשיג הכרעה.

בצהריים מגיעה למטכ"ל בקשה לאישור כיבוש סואץ בין 1600 - 1800. הרמטכ"ל יוצא בצהריים לפיקוד צפון ומדווח שם על המצב ברוח אופטימית.

א. אישורי הרמטכ"ל לאלוף פקוד הדרום

בשעה 1035 מדבר האלוף גונן שוב עם האלוף זאבי, במטכ"ל

הוקלט החלק הבא של השיחה:

"1035 זאבי: (טלפונית) הלו, כן, מדבר, שמע שמוליק, גנדי מדבר. כן, הוא מברר מיד. ברור לי, אתה תקבל. בוודאי שמוליק, אתה מעליב אותי. כל טוב שמוליק". (מוצג 349, סליל 5, עמ' 4).

מיד לאחר פניית האלוף גונן, מתקשר האלוף זאבי לרל"ש הרמטכ"ל ומתנהלת

כיניהם השיחה הבאה:

"(טלפוניית אבנר) עכשיו שמוליק כרגע התקשר, יש לו עוד בקשה. הוא אומר, הפקודה שלו היתה, האוצרה של אריק לא להכניס לקרב בלי אישור שלו, של הרמטכ"ל. הוא לא הולך להכניס אותו, הוא רוצה לחסוך זמן, איזה 4 שעות אם הוא ינמיך אותו לכיורן הג'ידי. הוא מבקש רשות להוריד אותו עד ציר הג'ידי. את אוגדה 143 על ציר הג'ידי. ואם זה יהיה נחסוך ג-4 שעות. יש לו אישור של דרו לא להכניס את ה-143 בלי אישור של דרו אישי, אז בינתיים גם אני לא אישרתי לו. אלא להזיז אותו אל...". (מוצג 349, סליל 5, עמ' 4).

על פניה זו של האלוף גונן והעכרתה לרמטכ"ל, רושם רל"ש הרמטכ"ל:

"1040 מונדי לרמטכ"ל (בישיבת הממשלה)
 גורודיש - רוצה לקדם את אוג' אריק לכוון הג'ידי, כדי לחסוך את זמן של כ-4 שעות לפתיחת ההתקפה. הרמטכ"ל פאשר. דרוח לבנדי. דהיינו לא להסתכן ללכת על בטוח לא עם כח גדול מדי לא קטן מדי לשמור האנשים.
 חוזר: מבקש רק אישור מסכ"ל לכוונה.
 הרמטכ"ל (לבנדי במצפ"ע)
 הרמטכ"ל פאשר (דרוח לבנדי עם ההדגשות) ". (מוצג 348, עמ' 14).

מסתבר שלאחר שהאלוף גונן פנה כעניין הורדת 143 דרומה מאשר הרמטכ"ל את הצליחה בן זיון. ההסתייגויות שרושם רל"ש הרמטכ"ל אינן מהיחסות לתורדת 143 דרומה, אלא לצליחה של האלוף אדן. הדברים מוכחים גם מנוסח הקלטת חשבתו של האלוף זאבי לאלוף גונן ובדבריו לנוכחים בחדר.

"(טלפוניית) שמוליק, יש לך אישור לעבור בגשרים בתנאים דלעיל. אני לא אפרט אותם כי שנינו על אותו גל. כעניין 143 עוד אין לי תשובה. אודיע לך בהקדם שלום'.
 אז דרו אישר לו לעבור בגשרים בתנאים שאני בטוח שיש שטח נקי, וכח גדול... ותישאר לו אופציה ל-5-4 מקומות לעבור בגשרים מערבה כדי להכניח את הגשרים כי מבחינת העומק המערכי זה מערבה 300 - 200 מטר. אלוף דרום 10.35 ביקש אישור להוריד את האוגדה ל-4 שעות.

.....
 (טלפון)..... יש אישור רמטכ"ל. את אלוף דרום

.....
 ואישר לו להוריד את 143" (מוצג 349, סליל 5 עמ' 4).

מן הדברים נראה שחוקר כדי השיחה של האלוף זאבי עם האלוף גונן שבה הודיע לו שעדיין אין אישור בעניין 143, הגיעה הודעה מהרמטכ"ל שהוא מאשר את תורדת 143. הרישום של הרל"ש "הרמטכ"ל מאשר" בחלק הראשון של השיחה, מחיכם לצליחה 162 עם כל ההסתייגויות, ואילו הרישום השני "הרמטכ"ל מאשר" מתיחס לתורדת 143, נכתב מאוחר יותר ואינו מסוייג.

החלטות הרמטכ"ל נרשמו ביומן המבצעים במצפ"ע בנוסח הבא:

"1040 מאת: זאב אל: יוסי [שני קציני מטה במצפ"ע]
 נתנה רשות לפיקוד דרום
 א. אוגדת אריק (143) לנוע עד ציר הג'ידי.
 ב. לעבור במעברים קיימים שלהם את התעלה במקומות שבהם אין התנגדות ועד 200 - 300 מטר בלבד, מוצג 272 א).

"1050 מאת: איתן אלן יומי
כוחות סיור קטנים קבלו אישור לעבור באזור חזיון ופורקן לצידם
(את התעלה מערב). " (מוצג 272א').

ב. איום בקנטרה

בשעה 1000 מצטברות באמ"נ/מחקר כמסכ"ל הידיעות על חטיבת שריון
מצריח שנמצאת באזור קנטרה. הידיעה מופיעה ב"לקט מודיעין מיד-צבאי"
שהוציא ענף 6 באמ"נ/מחקר ב-081050 (נספח לעדות רס"ן רוזנפלד בפני
אל"ם חסדאי).

"הנרדן: אכון חטיבת שריון 15 באזור קנטרה

.....

2. לפי הידיעות שבידינו, חטיבת שריון מצריח מצויה באזור
פתחת קנטרה ממזרח לתעלה, באזור הק"מ ה-43 של התעלה,
מצב המים והתחמושת של החטיבה הוא "חצי". ישנה דרישה
לתחמושת ודלק. חלק מכה חטיבה זו מזהה טנקים ישראלים
בקרבתו. הדוח נכון ל-081000.
3. לפי פענוח הצ"א נכון ל-080830, אותר כוח של כ-100 טנקים -
מתחת רשחוח הסוואה באזור שבין הק"מ ה-46 לק"מ ה-50 של
התעלה, מצידה המזרחי.
4. לחערכתנו - נמצאת כעת חטיבת טנקים עצמאית מס. 15, הכוללת
טנקים ס-62 באזור פתחת קנטרה, יחכן בתנועה לכיוון כללי
צפון מזרח.

בשעה 1045 נמסרה כמצפ"ע הידיעה על המצאות טנקים ס-62 באזור
קנטרה, ידיעה זו מעוררת חשש מסוים כמסכ"ל ביחס לאגפו של האלוף ארן
והיא מועברת לפיקוד דרום (ר' לעיל, עמ' 379 - 380).

להלן עיקרי הידיעה כפי שנסמרה כמצפ"ע:

"לברן: בניחה של הכוקר התגלו 100 סנקים תחת רשתות הסודאה באזור קנטרה.
 זאבי: ממזרחה לדרום מערכה. זה הצר שלנו. 100 סנקים תחת הרשתות?
 לברן: זה היה בזמן הגיחה שזה היה בשעה 08.00.

.....

לברן: עכשיו, אנו מעריכים את זה עם מציאותה של חסיבת סנקים עצמאית 15 ט-62. ואז הם משמעי ט-2 משפעות: א' - היות שברן יורד למטה לעבר קנטרה וזה יכול להכנס מהאגף.
 זאבי: מה פיקוד דרום יודעי?

לברן: אנו נפעיל, אני ביקשתי לדבר עם פיקוד דרום. לדעתי, פיקוד דרום לא ער לנושא, ושנית כדי שלא לחזור, כי בפקודה נאמר שהיא תלך 3 ק"מ אחורה. לא ברור בדיוק אם זה...

זאבי: מה המספר שלה אתה אומר? אתה לא יודע את החסיבה מה המספר שלה?

לברן: 15. מה שאני יודע שזאת חסיבת סנקים ט-62 - 15. ואז זה א', בעייה של אגף. ב' - שלא לתח לו לחזור.

זאבי: היא יכולה להיות מטרה לחיל האוויר?

לברן: הטילים כעקרון כן. כהנאי אני לא יודע איך זה בשטח, היא זאת" (מוצג 349 סליל 5 עמ' 6).

האלוף זאבי מעביר את הידיעה לאלוף גונן. מרבירי נראה

שאלוף גונן מקשר את הידיעה עם הדיווחים של האלוף ארן על השמדה סנקים

מצריים:

"זאבי: (טלפונית): שמוליק, זה גנדי. חוצאות גיחה מהבוקר כנראה מסביבות השעה 0800. אחזור עתה, בצר שלנו 100 סנקים. הערכה של החברה של אלי שזו יכולה להיות חסיבת סנקים עצמאית, מספר 15 שהסוג של טי. 62, צריך לפקוח עין על הישבן של ברן. כמה? עם אותו כח היה לו מנע? הם היו מתחת לרשתות בשעה 8 ויכול להיות שברן החעסק עם מישהו אחר ולא עם טי. 62 ושווה שתשמור לו על הישבן. הבנת אותי? טוב. להתראות.

.....

זאבי [לנוכחים]: הוא אומר שלברן היה מגע באזור קנטרה והוא השמיד שם משהו. אני חושב שמערכבים פה 2 דברים כי אלה היו מחת לרשתות ולכן אמרנו שהוא ישמור על הישבן" (מוצג 349 סליל 5 עמ' 7).

האלוף זאבי אינו מסתפק בזה והוא מנסה להפעיל את חיל האוויר כנגד הסנקים שנחגלו בקנטרה ואולם מסתבר שכשלב זה חיל האוויר אינו יכול לסייע עוד לאורך כל גזרת התעלה:

זאבי: (אינסטרקום) האם בני שומע אחי? בני, זה גנדי... החבר'ה של אמ"ן פיענחו את הגיחה של הבורק זה אזור קנטרה מזרח גילו 100 סנקים מתחת לרשתות. לדעתם של אמ"ן סביר מאד שזה חטיבת סנקים עצמאית 15 שהוא באיכות גבוהה מאד. זה סי. 62 האם אתה יכול לעזור משהו או שזה באזור שקשה לך?

בני: לפני 3 דקות איבדתי 2 בין קנטרה וסואץ בטילים. אני רק יכול לנסוח לתת 'קלע' על האזור הזה. אני לא יכול להכנס לשט לתקיפה לפני שאני משתק את הטילים או על ידי חציית התעלה או על ידי אני לא יודע מה.

זאבי: אל תעשה אם כך כלום. הם טסים בין קנטרה ובין סואץ. באיסמעיליה" (מוצג 349 סליל 5 עמ' 7).

ג. האטור להורדת אוגדה 143 לסואץ

בשעה 1100 לערך מבקש האלוף גונן מהאלוף זאבי במטכ"ל רשוח להמשיך ולהוריד את אוגדה 143 דרומה עד לסואץ. דברי האלוף זאבי הוקלטו בנוסח הבא:

"(טלפונית לאלוף גונן) 'שומע, מדבר, כן, הלו, כן מדבר, כן, הלו, כן, עד איפה? כן, אתה רוצה שהוא יורד דרומה, באיזה ציר? כן, בגשר של ניסן אתה מתכוון, מפצח, ניסן, כן, עתוי זה למתי? אתה רוצה המשך חנועה, טוב, אז אני אכדוק עם הבעל בית. מה החבר'ה לכם עם הסנקים של קנטרה? אותם הסנקים? טוב, או קיי, להתראות'.

הוא טוען שבאזור קנטרה הם השמידו 30 סנקים.

....: ברן?

זאבי: כן, והוא יודע על ההוראה שהמצרים קיבלו לסגת.

....: הוא מקשר את זה עם החטיבה.

....: זאבי (במצפ"ע): אתה מכין, פה יש 2 חטיבות שונות (מוצג 349 סליל 5 עמ' 11, 12).

מיד לאחר הפנייה של האלוף גונן להוריד את אוגדה 143 יותר דרומה,

חזר הרמטכ"ל למצפ"ע והאלוף זאבי הציג בפניו את הבקשה בנוסח הבא:

"זאבי: אלוף דרום מבקש שאוגדה 143 תרד יותר דרומה. האישור האחרון היה על קו הג'ידי. בכל אופן היא תרד בציר הרוחב יותר דרומה וחיכנס בציר הג'ידי והמיחלה ויתחיל ללחום מדרום לצפון וזה כנראה ישמיד יותר סנקים וגם יתפוס את הגשר של ניסן לפני שהם ישמידו אותו או משהו, לגבי האזהרה שאני הזהרתי אותו לגבי הסנקים של קנטרה הוא אומר לי שברן השמיד שם 30 סנקים והוא יודע מהמודיעין שלו שחטיבה מצרית קיבלה הוראה לסגת מערבה. ואני מקשר את א' עם ב'. אנו חושדים שיש פה סיפור של שתי חטיבות שונות.

דובר: ואז ברך למעלה.

הרמטכ"ל: לא, אני לא יכול ככה, תיכף אכנס למודיעין ואני אלמד. אני רוצה ששליק יבוא מיר הנה כי אני רוצה לטוס, תוך רבע שעה" (מוצג 349, סליל 5, עמ' 12).

האלוף זאבי מציג את בקשת האלוף גונן, תוך הסלת ספקות בכמה מהנחותיו בענין הסנקים ליד קנטרה; ואמנם הרמטכ"ל מסרב לאשר לפני שילמד את הענין; אלא שהרמטכ"ל עומד לטוס תוך רבע שעה לפיקוד הצפון בגלל המצב שם, וכך אין לו בדיעבד, זמן מספיק בכדי לבדוק את התחלטה, שהיא מן המכריעות ביום זה כפי שיחכהר להלן.

בשעה 1125 משוחח הרמטכ"ל שוב עם האלוף גונן. הפעם, האלוף גונן כבר מודאג מהסנקים המצריים בקנטרה והוא מבקש סיוע אויר. בשיחה זו, מאשר הרמטכ"ל לאלוף גונן להוריד אח 143 דרומה והוא פוקד על חיל האויר לתת סיוע באזור קנטרה, למרות סכנת הטילים ולמרות היסוסיו הקודמים של מפקד ת"א. מהמשך השיחה, מסתבר שהרמטכ"ל אישר לאלוף גונן שתי חריגות מהתכנית המקורית:

א. הורדת 143 דרומה לפני המועד המתוכנן;

ב. חקיפה באזור סואץ מדרום לצפון, ולא מצפון לדרום, בגזרה.

"רמטכ"ל (בסלפון): הלו, הרמטכ"ל מדבר. מה? הלו, הרמטכ"ל מדבר. טוב מאד שמוליק, מה שלומך? תן לי תמונת מצב. אתה צריך אוירונים? טוב. בסדר. טי. 62 במילנו כן. יש גשר? אבל האם יש גשר? בטוח? טוב. כן. או קיי. כן. ברור. בסדר. כן. בסדר. אחת רוצה יותר? כן. בהחלט. אני יודע, כן, ברור. עם כמה אתה רוצה לרדת דרומה? כמה זמן זה יקח לך? בסדר, אני מאשר. אני דואג לך למסוטים. שלום שמוליק.

זאבי: מסוטים על הטי. 62?

.....

רמטכ"ל: גנדי, הוא צריך סיוע אוירי בעיקר למילנו. יש לו סי. 62.

זאבי: דיברתי על זה כבר עם בני. והוא הסביר שזה באזור הטילים. אם נכפה עליו שהוא יעשה אח זה. ואז הוא אומר: איכדתי שני מטוסים. התגובה הראשונה הייתה לבקש מבני תקיפה על הרשתות. הוא אמר לי, זה באזור הטילים איכדתי 2 מטוסים...

.....

רמטכ"ל: זה באגף מאד לא טוב של ברן.

.....

רמטכ"ל: אז שיעזור במטוסים במילנו.

זאבי: למרות?

רמטכ"ל: למרות.

זאבי: אני הושב שהוא יכול לעשות אח זה* מפה.

רמטכ"ל: בסדר. רגע, אם בזה** אז גם אני יכול. (אינסטרקום): בני צריך לתח סיוע לזרום לאזור מילנו. יש שם סנקים סי. 62 בעורף הכח שלנו חיוני ביותר.

פלד: אני יודע, המפקד.

רמטכ"ל: האם שמעת אותי?

פלד: שמעתי.

רמטכ"ל: חודה.

.....

זעירא: מה גורודיש אומר, שתוקפים אותנו?

רמטכ"ל: הוא לא אומר שתוקפים, הוא אומר שהם קאחור.

זאבי: זה לא נעים.

רמטכ"ל: העדכן אח אב"מ. גורודיש קיבל סקני אישור להעביר את אריק דרום לגמרי. ללכת על ציר הכנחב לתקוף לא לפי החכנית המקורית שמלמעלה למטה, אלא, ישר, למטה. ולתקוף מלמטה למעלה. ולחפור כמובן פה את כאש הנשר. אם הוא יוכל הוא עובר לסואץ. מ-2 סיבוח:

* להורות למפקד חיל האויר.

** באינסטרקום.

- א. הוא חושב שפה הם פתוח מוכנים.
- ב. הוא רוצה מיד לתפוס את סואץ. כי ככה אם יתפוס ככה מהיח' פה נטיגה איטית ולבסוף הם יכנסו את הגשרים. הוא רוצה קודם לתפוס את הגשר. אלברט לא מפריע לו, זה לא עובר דרך אלברט. אלברט בינתיים לוחץ פה על מנת להגיע קדימה. הוא עובר מאחורי אלברט ואלברט משמיד סנקים. 4 עד 5 שעות זה כבר חושך. את אלוף פיקוד דרום להשיג [בטלפון].

זאבי: הוא לא יכול להלחם בשריון.

רמטכ"ל: הוא יכול אכל ביום זה יותר טוב. " (מוצג 349, עמ' 14-16).

בסופה של השיחה שם הרמטכ"ל לב לכך שבעוד 4-5 שעות "זה כבר חושך", והאלוף שרון יצטרך להלחם בלילה. הוא ביקש להשיג מיד אח אלוף פיקוד הדרום, שכן נתעוררו בו ספקות לבני יעילות ההתקפה, אם המדובר בלילה.

הרמטכ"ל אינו מבקש לבטל את הוראת 143, אלא לחזור לחוכנית המקורית של תקיפה מצפון לדרום, שכן בתוכנית זו ניתן להשמיד אויב עוד במשך שעות היום; ואולם האלוף גונן משכנע אותו להישאר בתוכנית ההתקפה החדשה, מדרום לצפון, והוא מאשר. וזה גרסה השיחה:

"רמטכ"ל (בטלפון): הלו, שמוליק, יש לי 2 שאלות, א' - האם הסנקים האלה של מילנר חוקפים אח ברץ? בסדר. אתה תקבל סיוע.

שאלה שניה: אמרת לי שאריק זה עניין ל-4-5 שעות. האם כתוצאה מזה לא נפסיד את האור ונגיע לשם רק בחושך? אבל יש סיכון בזה. אזי אולי בכל זאת נישאר בתוכנית המקורית שיתקוף מצפון לדרום? כן? אבל אם הוא יחזיל מליטוף מפצח כלפי מטה אז... שמוליק אני אומר אם נישאר בתוכנית המקורית זהו יתקוף מצפון לדרום, אז במשך 4 שעות האור שנותרו לנו הוא יכול להשמיד אותם. ככה הוא לא ישמיד עד הערב. אם אתה רוצה אפשר לשלוח כח אחד בלבד מסנו שירוץ לדרום. כן. שמוליק, אני מאשר. שלום."

הוא צודק. א' - נדמה לי שהוא צודק. ב' - ברוב שזה גבולי שיעשה מה שהוא אוהב. " (מוצג 349, סליל 5 עמ' 18).

הרמטכ"ל עצמו מאשר, הן כשיחה הנ"ל והן בהמשכה, שאמנם ביטל את דעתו

מפני דעת אלוף גונן:

"זאבי: אחרי השיחה הזו עם גורודיש נשארת בהוראה ראשונה שלך?

רמטכ"ל: לא, ויחרתי לו.

זאבי: ויחרת לו, בהוראה הראשונה

רמטכ"ל: לא, ויחרתי לו, חוקף מדרום, "(שם, עמ' 18).

עיקרי השיחות שבין האלוף גונן והרמטכ"ל נרשמו גם על-ידי רל"ש

הרמטכ"ל בנוסח הבא:

"1125 רמטכ"ל משוחח עם גורודיש

שמוליק ביקש סיוע אזיר באזור קנטרה נגד 62-ח * באזור.

גורודיש:

להעביר את אריק דרומה לגמרי ולהקוף ישר למטה מלמטה למעלה ואם יוכל יעבור לסואץ.

יעבור דרך אלברט.

אלברט לוחץ קדימה ומשמיד טנקים.

שמוליק:

האם הטנקים טי, 62 חוקפים אח כרן - כן. תקבל סיוע.

אריק: אמרת 4-5 שעות יכנס לחושך, אולי נצמד לתכנית. באם יחזיל מליטוף מפצח במשך 4 שעות אולי ישמיד אותם, כך לא ישמיד הערב. אולי כדאי רק לשלוח כח אחד שלו לדרום.

1130 הרמטכ"ל מאשר לאלוף החוכניה שלו

(ראשית, חושב שצודק, שנית, כאם גבולי שיעשה מה שהוא רוצה) " (מוצג 348, עמ' 15).

3. האוירה במטכ"ל

על האוירה האופטימית במצפ"ע, בשעה 1120, ניתן לעמוד מתוך השיחה המתקיימת בין הרמטכ"ל לבין המסובים, וכיניהם כמה רמטכ"לים לשעבר (מוצג 349, סליל 5, עמ' 13, 14). נושא הדיון, בהשתתפות דובר צה"ל, הוא העיחוי לפגישה עם עתונאים ולשירור בטלויזיה להייליס ולעם, בו יודיע הרמטכ"ל על המפנה שחל בחזיה הדרוס.

כל השיחות בשעה זו בין הרמטכ"ל והאלוף ברנן מתנהלות מהמצפ"ע באוירה של נצחון.

על הרגשתו האישיה של הרמטכ"ל באותו שלב - הרבשה שהיו שותפים לה הנוכחים - ניתן ללמוד מפניה שלו אל כמה מהרמטכ"לים הנוחיקים הנוכחים במצפ"ע בשעה 1130 לערך:

"הרמטכ"ל: חסלחו לי רגע, הרמטכ"לים, צ'רה, חשימו לכ מה קרה פה, הצבא הזה שמאז ימי יגאל ידין מאורגן בסילואים במגמה שיתארגן תוך 24 שעות, תוך 24-48 שעות יכנס למלחמה, בדרוג בין 48-72 שעות ויתחיל במלחמה, הצבא הזה גומר עכשיו 48 שעות והוא כבר בשלב של החקפה, וזה יפה, לכן אני אומר הרמטכ"לים: תראו" (מוצג 349, סליל 5, עמ' 19).

כשעה 1140 מודיע תא"ל אריה לוי* במצפ"ע:

"אנחנו עלינו גם על הרשת של ברן ושמענו שהוא אומר לנחקה שהוא בצד השני ונחקה מבקש ממנו סיוע אויר וכנראה שאין בסחון בזה...".

דקות אחדות לאחר מכן מודיע האלוף זאבי:

"217 תחת פיקוד ברן? הוא תפס גשר, נחקה אומר שהוא מבקש סיוע אויר זה עוד לא עבר ברשת הפיקודית, אלא נחקה שהוא מת"ט 217 אומר שהוא כבר בצד המערבי".

הרמטכ"ל מעיר:

"קשה לי להאמין...היה בטח מצלצל אם הוא כבר במצריים."

ועל כך עונה זאבי:

"הוא לא יודע, אנחנו מאזינים לרשח חסיבתית." (הקלטות מצפ"ע, סליל 5, עמ' 21).

בשעה 1140 נרשט ביומן הסבצעים במצפ"ע:

"מאת ח"ק ארג' אל: יומי [צצין מטה במצפ"ע]:

כוחות סיור קטנים עברו בחזיון ופורקן וקבלו הוראה לאבטח את הגשר בצד שני."

ליד רישום זה נכתב:

גלר [צצין מטה במצפ"ע]: לכטל דיווח. (מוצב 272 א').

רס"ן גלר העיד בפני אל"מ חסדאי (ערות מס' 35), שהידיעה נקלטה

באלחוט והופצה בחמ"ל עוד לפני שבוקרה ונבדקה על ידו. אירוע זה

מצביע על ליקויים בעבודת המטה במצפ"ע.

להלן קטע מעדווחו:

יש פה דיווח שאני מקריא לך אותו: כוחות סיור קטנים עברו בחזיון ופורקן וקבלו הוראה לאבטח את הגשר בצד השני. ליד הרישום הזה כתוב בשם גלר - לבטל את הדיווח. האם אתה יכול להסביר כאיזה נסיבות נתקבל הדיווח הזה, מדוע הורית לבטל אותו והאם הדיווח הזה הספיק להגיע לדרגים הבכירים במטכ"ל?

אני אתחיל עם תחילת השאלה. הדיווח הזה התקבל כמות שהוא. דיווח אלחוטי הוא דיווח שהיתרון הגדול שלו שאתה מיד שומע מה נשמע בכוחות, והתסרוץ שלו שצריך חמיד לקבל אותו יצת בהשדנות, הן בגלל שלא חמיד אתה מכין מה קורה בגלל שאתה נמצא בחדר והם בשטח והן בגלל טעויות מפקדים, ובדרך כלל אנחנו העדפנו שיהיו אימונים או מרשת נוספת או מדיווח טלפוני מהפיקוד, שעל פיו אפשר לאמץ את הידיעה ולראות שהיא ידיעה טובה על מנת לא להסעות את הגורמים. במקרה דגן זכור לי הדיווח הזה. זכור לי איך שהוא נשמע, היתה שמחה כללית בחדר החמ"ל.

רבע, באיזו צורה הוא נשמע, הרי הוא היה צריך להגיע קודם לראש מדור דרום לפני שהוא מופץ?

כן. אבל בגלל הקירבה של הישיבה ובגלל הצפיפות בחדר כל פתק כזה שמגיע, לפעמים היו גם רואים את זה עוד שלושה, ארבעה, חמישה קצינים בדרגות גבוהות גם, ובחור החדר זה מיד היה מועבר וזה בכלל לא היה ניתן לכיסוי, אפילו

האלחוטנות שהיו שומעות גם הן מדברות ביניהן וקציני הקשר שמעבירים את הפתק מהאלחוטנית אל ראש המדור גם כן קוראים ורואים, כך שבתוך החדר לא היתה כל אפשרות לעשות פידור בידיעה. לפי מיטב זכרוני ואינוני זוכר בדיוק את המקרה מכחינת הסדר שלו, על כל פנים זכור לי שאני לא התלהבתי מיד כמו רובם.

ש. --- מי זה רובם?

ח. - רובם זה מי שהיה כחדר לאן דווקא בעלי תפקידים ככירים, ואפרתי, רבותי להפתיך רגע, צריך לראות מה עם המשך הרשת וכדומה. וזכור לי המקרה הזה טוב מאוד בגלל החריג שבו שאחרי הפניין הזה ברשתות, א' לא נשמעה אותה חחנה - שחשכנו שעמדה על הגשר וחכינו כל הזמן שהיא תשמע, רב': לא דובר על זה יותר וזו הסיבה שחכניסתי בי חשד שהעסק הזה לא מכוסס, מפני שהיה ברור לי שאם זה נכון אז מיד ברשתות הפניין הזה ישמע ויחזור וכך הלאה ויתנו לו עוד לעשות מחצר השני וכדומה. אני מניח שגם עשיחי אימות באותו זמן בטלפון עם פיקוד דרום לוורא מה הם יודעים, מפני שידיעה כל כך חשובה אם אתה רוצה להקל על ריגולותה אז בדרך כלל דאגנו גם לאמת מה תמונת המצב בפיקוד דרום ולהשוות את תמונות המצב. לגבי סוף השאלה שלך, אם זה חופץ לגורמים שמעל לרמה ראש ענף מבצעים, אני פשוט לא זוכר. אני מניח שבאופן רשמי לפחות, לא על סמך זה שאני הוריתי לעכב את הידיעה אבל יכול להיות שזה עבר בדרך לא רשמית על ידי אנשים שהיו בהם"ל.

ש. אם כך, איך אחת יכול להסביר שבפיקוד צפון רשום כעבור זמן קצר ידיעה שכוחותינו צלחו את התעלה?

ח. אין לי הסבר לזה.

בשעה 1215, לערך, חזר האלוף טל סרמה-הגולן והרמטכ"ל יצא לרמה.

הם נפגשו לזמן קצר בשעה 1222, ואז רושם רל"ש הרמטכ"ל:

"1222 שליח חוזר מהרמה. הרמטכ"ל מרווח לו המהלכים

והפקודות לגבי סיני, חפשו גשר אחד. אושר. סותר מאחז בצר שני של הסוללה.

מעבר מפסי לפי מצב הכוחות.

אושר לאריק לעבור לדרום. " (מוצג 348, עמ' 16).

בשעה 1240 רושם רל"ש הרמטכ"ל:

"גנדי לרמטכ"ל

בקשו אישור לכבוש את העיר סואץ בין 1600 ל-1800. מאשר."

פניח האלוף זאבי לרמטכ"ל היתה, כנראה, בהיותו בדרכו לרמה.

סביר להניח שהבקשה מגיעה מפיקוד דרום.

בשעה 1335 מספר הרמטכ"ל בחפ"ק פיקוד צפון על המצב בהעלה.

את דבריו רשם הרלי"ש כדלקמן:

"בחפ"ק חקה.

הרמטכ"ל דווח על ההעלה. היום. רעיונות למחר: ברן בחצייה
לכיוון פורט סעיד. אריק לסואץ להרחיב ולחץ דרומה במפרץ...".
(מוצג 348, עמ' 17)

ה. שר הנסחון במצפ"ע

בשעה 1235, לאחר יציאת הרמטכ"ל לגולן, מחיל דיון במצפ"ע

כנוכחות שהב"ט וסגן הרמטכ"ל, האלוף של מציב לשר את האישור שניתן

להורדה 143 דרום, ושהב"ט מביע את פליאתו:

"טל: עכשיו, אנו הולכים פה גם בדרום. אתה זוכר מה שהצגנו
אצל דדו. כל הצד הזה הולך לכאן. או את מפרץ סואץ
דרומה.

שהב"ט: אריק הולך שם דרומית מאלברט? למה תכנים אותו דרומית
לאלברט?

טל: אני רואה שיצא שם איזה כוח מצרי או מוקף [חוקף?]
או תקפו יש להם פלונטר כאן... " (מוצג 349, טליל 5.
עמ' 24).

שהב"ט מבקש לדבר בעצמו עם האלוף גונן, ובעקבות השיחה מגיע

גם הוא, כמו הרמטכ"ל, לעמדה ספקנית באשר להחקפה כלילה ומעלה אפשרות

שהאלוף שרון יישאר ויחקוף רק כבוקר. האלוף גונן מסביר את החנוקה דרומה

בפריצה גדולה של השריון המצרי בדרום. זו גם הפעם הראשונה שהאלוף גונן

עצמו, כפי הנראה, מטיל ספק בלוח הזמנים הקודם שלו. להלן נוסח דברי

שהב"ט:

"זאבי (בסלסון): שמוליק, זה גנדי. אתה שומע? מה שביקש
בפרינציפ בסדר. על התוכניות הוא עוד יחזור וידבר
אתך, אבל בפרינציפ בסדר. עכשיו, גם ששה רוצה לדבר
אתך.

שהב"ט: טלו, שלום, מה שלומך? שמוליק, מה הולך שם עם אריק?
כן, והוא לא יסתבך עם אלברט שם? סחי הוא צריך להגיע
לאן? יש לו שם גשרים? אצל ברוך הולך טוב? עבר לו
משהו את התעלה או לא?
חוז מזה יש בעיות מיוחדות או זהו? טוב, תודה רבה
ולחזוראות.

ברוך עוד לא עבר. ויש לו, איכך 3 טנקים, חוקפים מחיל
תאור, ברך איכך 3 טנקים. אריק אומר שיגיע ב-4 למקום.
גורודיש אומר שלא יגיע לפני 6 למקום, גם דדו אומר כך.
6 זהו חושך לגמרי. אז הוא אומר שהוא תפנה אותו לשם
כי יש שם פריצה גדולה של שריון מצרי שרוצה לטפל בהם.
אני רואה שגט יהיה גם כלילה. היו ידיעות על קרב על יו
הכפר תזה בסזת. וההנחה הייתה, וזאת ההנחה שלי, שהם
רוצים את דרום [היינו, דרום סיני]. הם יודעים שהציר
הזה ריק. הם יוכלו להעביר הנה איזה שהוא טור אחד
לאבו רודס, להתחיל להעביר שריון. וזה ודאי התחילו
להקים פה גשר באיזה שהוא מקום צפונית מהכפר, מהסזת,
ניסו לתקוף את הסזת הזו. ואז פה יש לנו את הצירים
הטובים ואז הם יכולים באגף אחד מהים ואחד דרומה

להכניס כוחות. זה אני משער, בכל אופן, מה שהם יודעים שהיה קרב והוא אומר שיש פה פריצה. פה היה גשר ועברו זכת הלאה. צריך לטפל בהם אלכרט ירחק את הכוחות. פשוט אריק יכנס לשם, אלא שאינני יודע אם בערב זה טוב. שריון בשעה 6 זה טובי

סל: 6 בד"כ לא, אבל זה לא דומה.

שהב"ט: כן, אם ימצא שם וימשיך בנוקר.

סל: אני תיכף הולך ללמוד את זה. " (מוצג 349, סליל 5, עמ' 25).

למרות הספקנות בשיחה עם האלוף גונן, שותף שהב"ט לאוירה הטובה

כמסכ"ל. הסימן הכולט לאוירה המרוממת, גם בדרג המדיני, הוא החשש מפני

הפסקת אש. בכל שעה בה מסתמן נצחון שלנו עולה, כאופן טבעי, הדאגה

מפני הפסקת אש שתמצא אותנו בקווים לא נוחים או במצב של הפסד שטחים.

כנסיבות אלו הפך כינוש פורס-ספיר לאמצעי ליצירת איזון להשגים המצריים,

אם יוכרוז על הפסקת אש, ואמנם שהב"ט - בדיון עם האלוף של הנערך חוך

הרגשה שהמצב חקין והכף נוטה לצדנו - מעלה שוב את ענין הפסקת-האש

העתידה ואת שאלת הציר הצפוני, שעשוי להיות במקרה כזה התישג שישאר

בירי המצריים. בין היחר, אומר שהב"ט:

"אנו צריכים להמצא במצב שכאשר נאמר עקרונית אנו מסכימים ואחרי זה יש לנו ענין עם לוח זמנים, שיש לי נסיון עם הפסקת אש. הם מחליטים בפעם הראשונה, 2 הצדדים עקרונית נענים. אחר כך מה שנקראת..... צריך לקבוע שעה מתואמת. אנו צריכים... אן זה היה 14 שעות. כלומר, מחי הוא יאמר שהוא מוכן. אז הוא אומר שהוא מוכן ב-8. ז"א שאני צריך לברר וכינתיים אין עשן. זה לא מספיק שמועצת הבטחון מחליטה היום ב-0200 אלא הכוחות משני הצדדים צריכים ליצור אחס מגע ולהגיד רגע אני צריך לפגוש את הממשלה שלי. אני אחן לך תשובה בעוד שעתיים. אם בזמן זה נהיה בחקיפה או בחקיפה אז זה בביזנס. אם לא - אז לא.

שאלה שניה היא, אנחנו... עדיין לא פנינו את הציר הצפוני. אם נרצה לא לאבד אף סנטימטר ממה שהיינו קודם אז אנו צריכים לקחת את הציר הצפוני הזה [צל המפה] חזרה, להוציא הרבה נשמה בשביל מעט נחת. כן, ללכת על הצד הזה אחד ועוד פעם לחחוך. הם עכשיו שם יושבים, ישימו שמה מנקים. אם לא נרצה לקחת את זה אז יצא שהמפה החדשה תהיה כזאת שאנו הפסדנו. ויש לזה משמעות סלית אצלנו. ודרך אגב, גם אופרטיבית זה יקל עלינו. אנו לא נהיה כל כך קשורים.

לכן, אם אנו לא רוצים לאבד את מה שהשארנו, אם לא רוצים לאבד, אז מותר לנו, אם זו התקפה אז פה לדעתי חשוב מאוד הכח. זה יפתור [יפתור] אותי מענין בודפסט. אחס יכולים את זה? אחמול אמרו לי שרוצים.....". (מוצג 349 סליל 5, עמ' 26).

ו. אזהרה שלא הובנה

ב-081245 מפיץ ענף 6 במטכ"ל/אמ"ן לקט מודיעין. העובדות המצו-
ינות בדו"ח זה עשויות היו להדליק "אור אדום" במטכ"ל ולתקן את הרושם
המוטעה שנוצר כתוצאה מדיווחי פיקוד הדרום ובקשותיו. אולם דבר זה
לא קרה. אחת הסיבות המקהות את הרושם של הדו"ח כעיני קורא לא קפדן
(ור' להלן עמ' 1253) הוא הסעיף האחרון של הדו"ח. סעיף זה עשוי
להקבל הרושם שהמפקדות המצריות הכירות אבדו את השליטה על כוחותיהן.
הסיבה לניסוח סעיף כזה ידועה לנו. דרגי אמ"ן השונים מטמכים בעיקר
על האזנה, אך בצבא המצרי מפותח מאוד נושא פריסת מערך קשר קוי ושימוש
בלעדי בו. מכיוון שכך, הרי שמפענחי האינפורמציה, שאינם שומעים תעבורה
ברשתות הקויות של הדרגים הבכירים, מניעים למסקנה שהמפקדות הבכירות
אינן שולטות בכוחותיהן. (על ענין זה בהרחבה ראה להלן, עמ' 1252-1253).

מסקנה מוטעית זו, כשהיא מופיעה בסיכום הדו"ח, מקהה את עוקצו
ומביאה לכך שלא ניתנת חשומת לכ מספיקה לעובדות הסותרות את תמונת
המצב המדטעית הדרווחת במטכ"ל.

להלן נוסח לקט המודיעין:

- "הגדרון: 1. המגמות בלחימה הכוחות המצריים.
2. נהול הלחימה המצרית בדרג המקומי.

.....

2. לפי הידיעות שבידנו ניתן להצביע על המגמות הקיימות
בלחימה הכוחות המצריים.

א. בגזרת דיב' תי"ר 2 (דוור סואר)^{*} מאותרת התקדמות כוחות צה"ל.
הכוחות המצריים מדווחים על כניסה למגנ ומשחמע כי נמשכת
התנגדותם לכוחות צה"ל. הדווח נכון ל 1200(08).

ב. בגזרה הדרומית אזור ציר המיתלה נתנה הוראה כנראה בדרג
חטיכתי לחטיבת שריון או ממוכנת לתפוס את הקו.

3. להפרכתנו -

א. המצרים ממשיכים לנלות התנגדות להתקדמות כוחותינו, במגמת
בלימה.

ב. הלחימה מחבצעת ע"י היחידות המצריות בדרג המקומי - עד
חטיבה. אין בידנו סימנים לפיהן מתנהלת המלחמה בשליטת
מפקדות הדיביזיות או מפקדות הארסיות. (נספח לעדות רס"ן
רוזנפלד בפני אל"מ חסדאי).

8. פיקוד הדרום; 1330 - 1700

החל משעה 1330 לערך משתררת בפיקוד הדרום אוירה של דאגה. מקורה של אוירה זו הוא בידיעה על החקפת נגד מצריה הממשששת ובאה לכל אורך התעלה (ראה להלן עמ' 421-424). הפיקוד מקשר ידיעה זו עם דיווחים של אוגדה 162 על לחץ מצרי. תגובתו של הפיקוד היא: קודם כל פניה למטכ"ל ובקשת סיוע אוירי מאסיבי, ומתן אתראה לכוחות על ההתקפה הצפויה. התגובה הבאה היא פקודה לאלוף שרון לעצור את אוגדתו ולחזור ולתקוף את התווה הסינית. אלוף הפיקוד מציג פקודה זו לא כשינוי הפקודה הראשונה לרות לסואץ, אלא כשלב ביניים שאחריו ממשיך אוגדה 143 דרומה. לאחר קבלת הפקודה מהפיקוד מכין האלוף שרון את חכניו ומעבירה לפיקוד. עיקר החכנית: תפישת בסיס מוצק במצודה ומכשיר והחקפה של שתי חטיבות מכיוון ציר עכביש. שעה ה-ש - 1700. כסופו של השלב מסתבר שיש עיכוב בביצוע חכניתו של מפקד האוגדה. במשך כל השלב הזה מרוכזת חשומת לבו העיקרית של הפיקוד לנעשה באוגדה 143.

א. הדאגה - בקשה והפעלת סיוע אויר

בשעה 1330 לערך משתררת, כאמור, בפיקוד דרום אוירה של דאגה.

הביטוי הראשון לכך הוא רישום כיומן דל"ש לשכת הפיקוד:

"1324 האלוף ויכר עם סגן הרמטכ"ל עדכנו וביקש את כל האויריה" (מוצג 345, עמ' 32).

מתוך ההקלטות בלשכת הרמטכ"ל (ראה להלן עמ' 421-424) בשעה זו, מתברר שהרקע לפנייה זו הן הידיעות על החקפה מצריה. האלוף מדגיש ש"אם לא יוקל עליו הלחץ הוא יצטרך לעבור לחגנה". מדיווח אלוף פיקוד הדרום מתברר שהוא מקשר את הידיעה על החקפת הנגד המצרית עם הדיווחים

של האלוף ארן על לחץ מצרי. אלוף הפיקוד מבקש סיוע לכל רותב הגזרה - על קנטרה, פירודן וסואץ - ומבקש שהסיוע לא יהיה על הגדה המזרחית, אלא על הגשרים, כדי למנוע צליחה של כוחות נוספים. חיל האויר אומר שיתן סיוע תוך שעה לערך, ומפקד חיל האויר מסכם עם המטה שלו שהסיוע יהיה בשיטת "קלע" על הגשרים בקנטרה, בפירודן וכסואץ (מוצג 349, סליל 6, עמ' 3-6).

הסיבה לדאגה זו מנוסחת גם בהודעה של אלוף הפיקוד למפקד

אונדה 252, הנרשם על ידי הרל"ש:

"1330 לאלכרש תתפוש חזק מאד את אזור ריאקציה* לאחר שאריק עובר כי אנחנו מצפים להחקפת נגד במרכזית...". (מוצג 345, עמ' 32)

בשעה 1335 משוחח האלוף גונן עם האלוף מנדלר ז"ל, והאחרון מרווח לו על פריסת כוחותיו ופעילות האויב. כהמשך השיחה אומר אלוף מנדלר:

"אלברט: באיזור ליטוף כנ"ל יש ידיעות על כמות גדולה של כלים שנעה לכיוון... שם אני לא ערוך. אני סובר כללית באזור פוליגון ומפצח. מתי 2 יגיע..."

גונן: מקווה מה שיותר מהר. עכשיו הכל בנוי עליו

אלברט: זה יהיה תקין הודיעו לי כאשר נחקרב לציר פורדח ואז אוכל להזיז את הכל שלי צפונה כציר עסיפה כדי שיוכל להכנס". (מוצג 343 א' עמ' 820-821)

משיחה זו מסתבר שבשעה זו עדיין מצפה האלוף גונן שאונדה 143 חבצע את המשימה בדרום.

בעקבות בקשות הסיוע האוירי של אלוף הפיקוד רושם הרל"ש את החשובה מהמטכ"ל:

"1350 סגן הרמטכ"ל צלצל ומסר שנקבל אויר מסיבי בעוד שעה" (מוצג 345, עמ' 32).

* כנראה נפלה שגיאה ברישום המקום.

לאור חשבת סגן הרמטכ"ל מתקשר אלון פיקוד הדרום למפקד אוגדה

162, והר"ש רושם את הודעתו (שם):

"1355 ברן צלצל, תקבל מטוסים על חזיון והחווה הסינית, ירדו קורנסים על מיטורי.
באזור חזיון תקבל סיוע אויר מלקסיקון-ערוב עד מצח משני צידי הכביש, על החווה הסינית האם אחת רוצה אויר?" (מוצג עמ' 345).

מסתבר שאלון הפיקוד, שביקש מהמטכ"ל סיוע אוירי מאסיבי לאורך כל התעלה, מקנטרה ועד סואץ, והדגיש בפני סגן הרמטכ"ל שהכוונה איננה להקיפה בגדה המזרחית אלא לחקיפת כוחות הצולתים בגשרים, מבטיח לאלון אדן, כחצי שעה לאחר מכן, לאור בקשתו של האחרון, סיוע אויר בגדה המזרחית. מאוחר יותר מסתבר, כי מיד לאחר הפקודה לאוגדה 143 לתקוף את החווה הסינית, משוחח אלון הפיקוד, בשעה 1445, עם מפקד חילהאוויר ומבקש סיוע אויר נוסף, כשהנימוק העיקרי שלו היא החקפת הנגד המצריה שעומדת להתחיל ובחלקה אף התחילה. השיחה הוקלטה בחמ"ל הפיקוד בנוסח הבא:

"בני פלד: שלום מה שלומך?

גונן: יש לי - מתחילה התקפת נגד לאורך כל הגזרה
הוא עומד להתחיל ובחלקה התחילה. יש ריכוז גדול של אויב באזור החווה הסינית. כמות הכוח שקבלתי ממך מספיקה רק לגשרים וזה לא מספיק. מה שקיבלתי ממך זה לא מספיק. אני מבקש להגדיל ליו"ח.

בני פלד: בסדר, " (מוצג 343 א', עמ' 828).

הבקשה לסיוע אויר בשעה זו נרשמה על ידי רל"ש אלון פיקוד

הדרום כך:

"1445 למפקד ח"א: מתחילה התקפת נגד בכל הגזרה. בחווה הסינית ריכוז אויב. כמות המטוסים לא מספיק גם לגשרים נבקש חוספת - מאושר", (מוצג 345, עמ' 33).

הנוסח הנכון הוא המוקלט, ומסתבר ממנו שאלון פיקוד הדרום,

שביקש מסגן הרמטכ"ל כשעה לפני כן סיוע מאסיבי על גשרים לאורך כל הגזרה, והבטיח מיד אחר כך לאלון אדן סיוע-קרוב להתקפה בגזרה המזרחית - גילה את ההבדל שבין הדרישה וההבטחה ומבקש חוספת מטוסים כדי לעמוד

בהבטחה לאוגדה 162.

כשעה 1400 (לערך) פונה האלוף גונן לאלוף מנדלר נמקבל מהאחרון דיווח על מצבו; אז הוא אומר לו שהוא שוקל את עצירת 143 והפנייתה לחקירת החוזה הסינית. מדבריו מתברר שהשיקול העיקרי לכך הן הידיעות על התקפת הנגד המצרית האמורה להתחיל. האלוף גונן מדבר על עצירת 143 כעל רעיון אפשרי, אולם האלוף מנדלר מכין כנראה שהדבר הוחלט ומקבל זאת כהחלטה. להלן נוסח השיחה שביניהם:

"גונן: אני היכף אגיד לך. אני עכשיו עושה הערכה מצב חדשה. לאור העובדה שהם הולכים לעשות התקפת נגד כמו אחרון לכל רוחב הגזרה שוקל מה לעשות עם אריק. במקרה שאחזיק חוסף התקפה מה מצבך?"

אלברט: אני מאורגן די טוב.

...

גונן: ... אני אשאל אותך שאלה אחרת. נניח שאריק לא נכנס אני מבקש ממך להחזיק את הקו של ליסוף-מפצח יש לך עם מה?"

...

אלברט: אני מכין שאריק לא בא ...

גונן: חכה רגע אם אני עושה מה שאמרתי לך, אריק עוד לא זז מטסה - אז השאלה אם אני עכשיו, אם אני אגיד לאריק לזוז הוא יגיע עם חשיכה למטה. אני יכול במקום זה לחת לו לכבוש את התוה הסינית ואח"כ להוריד אותו לאורך כביש התעלה ילך ... יצטרף ... כלילה, זה נראה לי יותר טוב מאשר להוריד את האיגוף העמוק שעדיין לא התחיל לנוע.

אלברט: אם כך תשמע, אם זה המצב נסכים שאני משאיר ... כי אם אריק יזוז לכוון החוזה הסינית אז אנחנו פחות מודאגים מהגזרה המרכזית לפחות שמישהו יהיה שם. אני יודע?

גונן: בסדר יוצא מן הכלל. אתה נשאר בקו ליסוף-מפצח בינתיים. (מוצג 343'א, עמ' 822, 823).

מהשיחה גם מתברר שהאלוף גונן סבור שאוגדה 143 עדיין לא

עברה את טסה*.

* על מצב אוגדה 143 בשלב זה, כשחלק מיחידותיה כבר היו באזור הג'די ואף במיתלה, ראה להלן עמ' 795-797.

ב. החזרת אוגדה 143

בשעה 1415 פוקד סגן אלוף הפיקוד על רמ"ט 143 לעצור את כל כוחות האוגדה במקומם. רמ"ט האוגדה מבצע זאת, ואז שואל אותו אלוף הפיקוד היכן נמצאים הכוחות, ומודיע לו שיתכן שיקבלו משימה לכבוש את מיסורי ואמיר, אם כי אין זה עדיין ברור (על נושא זה ראה בפירוט להלן, עמ' 795 ואילך).

להלן נוסח הפקודות לעצור:

- "בן-ארי: 50 כאן 81 הודעה עבור
- 50 [רמ"ט האוגדה]: כאן 50 רוח עבור
- בן-ארי: כאן 81 עצור את כולם בצילון עד לפקודה. עבור
- גדעון: האם גם את 1,3,4,5 שלי, עבור.
- בן-ארי: כולם לעצור במקום עד לפקודה עבור
- גדעון: כאן 50 מבצע סוף. ... אמיר כאן 50 עיצור במקומותיכם. עצרו במקומותיכם. חכה עבור (קורא ברשת ליחידותיו).
- גונן: 50 כאן 103 הודעה עבור.
- 50: כאן 50 עבור.
- גונן: איפה הם נעצרו עבור.
- גדעון: כאן 50 לפי 81 אני עוצר את כולם. ... באיזור איפה שנמצאים. כרגע המצב שטוביה התחיל לצאת מצילון, חיים נמצא הרבה יותר קדימה על הציר, ואמנון עוד לפניו אין לו עוד דיווח מהראשון.
- גונן: איפה אמנון וחיים, עבור.
- גדעון: אין עוד דיווח מדוייק. אין לי. הם עם הקודקוד קדימה עבור.
- גונן: האם אתה יכול לכדר היכן הם. גדעון, יתכן שתקבלו לכבוש את מיסורי ואמיר.
- גדעון: כאן 50 לכבוש את מיסורי ואמיר עבור.
- גונן: שלילי. אמרתי יכול להיות שזו תהיה המשימה.
- 50: ברור לי. יש כאן הרבה אויב באזור לקקן עבור.

* טוביה - חטיבה 600; חיים - חטיבה 421; אמנון - חטיבה 14, בנצי - גדוד הסיור.

גונן: כאן 103 העביר את זה לקודקוד. מה שאני צריך ממך לדעת איפה הכוחות עומדים עבור.

בדעון: כאן 50 אני מעריך ששוכיה לא ירד למטה ממגילה. בנצי עדיין בקו המדיה כישוף, חיים ואמנון אולי יגיעו לאיזור ציוץ או לפני זה, אדווה מיר עבור. (מוצג 343א, עמ' 824).

בערותו אומר האלוף גונן (עמ' 7848) שלא האמין לדיווח של רמ"ט האוגדה על מקום היחידות ולכן הסיל על ח"ל ששון לבדוק זאת (ראה להלן).

מיר לאחר עצירת אוגדה 143 משוחח אלוף הפיקוד עם סגן הרמטכ"ל ומבקש ממנו אישור למהלך זה. רל"ש האלוף רושם:

"1422 סגן הרמטכ"ל צלצל. דווח לו שהוא יוציא את אריק לסלויזיה ולשטיפת הקו ואלברט ישאר לבלום ואח"כ להחזיק את הקו" (מוצג 345, עמ' 32).

הודעה על עצירת 143 נמסרת אף למפקדת אוגדה 162, ורל"ש אלוף הפיקוד רושם:

"1432 לברן, מאחר ואריק נמצא בתלקו הגדול כססה, ניחן לו לכבוש את מיסורי ואת אמיר, אחר כך נוריד אותו ואותן יחד דרומה או אחת צפונה והוא דרומה בשביל להחזיר חזרה ולצלוח" (מוצג 345, עמ' 33).

מסתבר שבדומה לדיווח לאלוף מנדלר, כן גם עתה, מציג אלוף הפיקוד את המשימה החדשה של אוגדה 143 לא כשינוי בתוכנית, אלא כתוספת, שאחריה תמשיך האוגדה במשימתה. כשעה 1445, בעקבות פקודת הפיקוד לעצור את אוגדה 143, נעשה על ידי הפיקוד שורת פניות לברן את מיקומן של יחידות האוגדה (מוצג 343א, עמ' 826, 827). בין היתר, מחפש את יחידות האוגדה, לפי הוראת אלוף הפיקוד, ח"ל ששון, רמ"ט הפיקוד, הנמצא בהליקופטר באזור ססה. תוך כדי חיפושו מורה לו אלוף הפיקוד למצוא את האלוף שרון ולהטיל עליו לכבוש את מיסורי, אמיר ומצמד, ורק אחר כך ימשיך במשימה לכיוון סואץ. בשיחה זו נזכרת, כנימוק לעצירת 143, העובדה שהיא עדיין לא הרחיקה דרומה. נימוק זה מצטייר בערב כהסבר העיקרי לעצירת האוגדה, כפי הרמטכ"ל (ראה להלן, עמ' 430-434, 456 ו 469)

להלן פקודת אלוף הפיקוד לרמ"ט שלו:

- "גונן: 111 כאן 103 חורעה עבור
- 111: כאן 111 רוח עבור
- גונן: כאן 103 איפה הם עומדים עבור
- ששון: 2 נמצא באזור אוקראינה*
נמצא באזור צפונה ונע דרומה (1 של 2).
- גונן: רוח עבור.
- ששון: הוא קיבל פקודה לעצור אני לא יודע למה
- גונן: איפה היתר עבור
- ששון: באזור ציילון עבור
- גונן: כמה מהכוח יש בציילון וכמה יש בדרך? עבור
- ששון: כאן 111 חלק יש מדרום לאוקראינה עבור
- גונן: מי נמצא מדרום לאוקראינה עבור
- ששון: אמנון**
- גונן: כמה
- ששון: לא הרכה.
- גונן: רוב הכוח איפה עבור
- ששון: רוב הכוח נמצא דרום מציילון כ-10 מדרום לפירדן*** עבור
- גונן: זאת הסיבה שעצרתי אותם איפה הקודקוד שלהם עבור.
- ששון: באוקראינה עבור.
- גונן: רד לאוקראינה עבור.
- ששון: כאן 111 רוח עבור.
- גונן: אמור לו שעצרתי אותו מכיוון שאני מתכוון לשנות את המשימה שלו רוח עבור.
- ששון: כאן 111 רוח עבור.

.....

* ציילון - טסה, אוקראינה - צומת הג'ידי.
** אל"מ אמנון רשף - מח"ט 14.
*** (כנראה: יציילון)

גונן: אני מתכוון לתת לו לתקוף את מיטורי אמיר, פורקן (השעה 1445 - גרשם מהיומן). תקוץ - לא פורקן אלא מצמד רות עבור.

ששון: כאן 111 רות עבור

גונן: המשימה שאליה הוא הולך עכשיו תבוא רק אחרי זה כנראה האם קלטת עבור.

ששון: חיובי קלמתי.

גונן: שיחארגן למשימה הזו ויודיע מתי הוא מוכן לתקיפה, עבור.

ששון: כאן 111 רות עבור.

גונן: תודיע לי את החשוכה שלו. מתי הוא יהיה מוכן לתקיפה. (מוצג 343א, עמ' 827-828).

רל"ש אלוף הפיקוד רשם את הוראה האלוף לרמ"ס הפיקוד בנוסח הבא:

"1443 לששון: עצרתי אותו (את אריק) כי אני מתכוון לשנות המשימה שלו, אני מתכוון לתת לו לתקוף את מיטורי אמיר ומצמד. המשימה שאליה הוא הולך תבוא אחר כך. תודיע לי תשובתו מתי הוא יהיה מוכן לתקיפה" (מוצג 345, עמ' 33).

כמה דקות לאחר מכן פונה שוב האלוף גונן לתא"ל ששון ומבקש

ממנו לברר, שוב, היכן נמצאים יחידות 143 בדיוק.

דרווחיו של תא"ל ששון, בשני המקרים, אינם בהירים ואינם

מדוייקים. האלוף גונן, מבחין בכך וחוקר אותו שוב ושוב כמי שאינו

מוכן לקבל את הדרווחים שהכנה אכן עזב את ציילון. בסופו של דבר, המצב

הוא כזה שהאלוף גונן העיד שלא האמין לדרווח של רמ"ס האוגדה, ואינו

מקבל תשובה מדוייקת מרמ"ס הפיקוד. הוא מעיד שנשאר לבסוף בהרגשה

שרוב האוגדה נמצא באזור ססה*.

בגמר הברור השני עם תא"ל ששון, מטיל עליו אלוף הפיקוד להביא

את האלוף שרון למפקדת האוגדה בססה, וזאת על מנת שיחכנן שם את ההתקפה.

* בפועל הגיע חלק ניכר של כוחות האוגדה לאזור הג'ידי וחלק אף למתלה, רק חטיבה 600 היתה פזרום לססה - ראה להלן, עמ' 803 ואילן.

להלן השיתת השניה בין מאלוף גונן והא"ל ששון:

- "גונן: כמה כלים יש באוגדה באוקראינה? של מה שראית.
 ששון: 30 בערך.
 גונן: ובל היתר בצייילון? עכור
 ששון: מדרום לצייילון עכור
 גונן: כל היתר כ-10 ק"מ מדרום לצייילון
 ששון: יחידה אחת מדרום.
 גונן: אני לא מבין אותך. כמה כלים יש באוקראינה? 30. כמה יש בצייילון וכמה יש איצוא (בן) עכור.
 ששון: מדרום לצייילון יש... מדרום מערב יש את היחידה השניה.
 גונן: בשאחה אומר מדרום לצייילון, איפה זה? עכור.
 ששון: על ציר מבדיל כ-10 ק"מ לצייילון.
 גונן: כאן 103 רות. תיקח את ככה בכלי שלך את 40 חזרה למפקדה שלו ותכנן את ההתקפה. ביצוע לפי פקודה.
 ששון: אני חוזר... פקודות.
 גונן: האם היית אצלו עכור.
 ששון: הייתי כבר אצלו.
 גונן: האם הוא יודע על התכנית.
 ששון: שלילי.
 גונן: תזור אליו וקח אותו למפקדה שלו. המתן.
 גונן: כאן 103 רות חוזר אליו וחכה שם. לא יהיה לי קשר איתך המתן. 103 רות תחזיר אותו למפקדה שיתחיל לחכנן ויגיד לי מתי הוא מוכן לחקוף עכור.
 ששון: שמעתי רות עכור (1445 - נרשם ביומן).
 גונן: רות סוף" (מוצג 343 א' עמ' 829).

הוראה זו נרשמה גם על ידי רל"ש אלוף פיקוד דרום כך:

"1445 לששון... (מכרר איפה הסנקים של אריק) חקח בכלי שלך את 40 חזרה למפקדתו לתכנן ביצוע לפי פקודה שיודיע מתי שהוא מוכן" (מוצג 345 עמ' 33).

"1503 פקש"ם* חשאל את גדעון באם אריק הגיע אליו ובאם הוא מארגן את הכח להחקפה" (מוצג 345, עמ' 33).

על נסיבות מחן הפקודה לאוגדה 143 לעצור ולהזדר צפונה העיד

אלוף גונן בפני הועדה:

- "ש. אילו לא הייתה לכם ההנחה שכולם בציילון, הייתם נותנים את הפקודה שאחר כך גדעון נתן: עצרו במקומותיכם. פשוט מבחינת בהירות המצב?
- אני שואל אותך כדי שתחקן אותי. האם התמונה האמיתית לא הייתה שהחטיבה של ארז הייתה כבר בג'ידי, שתי החטיבות האחרות נמצאות דרומה מציילון, זה נכון או לא? זאת אומרת שהאוגדה נמצאת כיום ציילון לג'ידי.
- ח. האוגדה נמצאה עם שתי חטיבות באזור ציילון, אחת בציילון ואחת 10 ק"מ דרומה לציילון. זו הייתה התמונה. אם הייתה לא נכונה, הייתה לא נכונה.
- ש. אני מדבר על הדיווח של שרון.
- ח. עוד רגע אגיע אליו. אני זוכר את הדיווח של שרון בעל פה, זה היה מהלך מכריע. אם אתה רוצה שאעבור אליו עכשיו, יהיה עכשיו.
- ש. ניחנה פקודה לעצור אותם בציילון. גדעון אומר: מבצע פקודה. אבל גדעון מודיע. אני עוצר אותם במקום שהם נמצאים, מפני שטוביה כבר החחיל לצאת מציילון וחיים נמצא הרבה יותר קדימה, ואמנון עוד לפניו.
- ח. אני שואל את גדעון איפה הם נעצרו, וגדעון אומר: "אני עוצר את כולם איפה שהם נמצאים. כרגע המצב שטוביה התחיל לצאת מציילון, חיים נמצא הרבה יותר קדימה על הציר, ואמנון עוד לפניו."
- ש. זאת אומרת דרומה?
- ח. כן.
- ש. התמונה היא שכל האוגדה נמצאת מציילון דרומה.
- ח. ועכשיו אני משוחח עם שרון ומתברר לי שזה לא נכון.
- ש. אבל הדיווח הזה הוא שהאוגדה נמצאת מציילון דרומה, ואמנון הוא הכי דרומי, אחריו חיים, וטוביה מתחיל כבר לזוז מציילון.
- ח. הדיווח של גדעון הוא שחטיבה אחת מתחילה לזוז מציילון, אחת הרבה יותר קדימה על הציר, הרבה דרומה, והשלישית עוד יותר דרומה. זו התמונה מגדעון.
-
- אני שואל: איפה אמנון וחיים? אינני מאמין לדיווח של גדעון.
- ש. בסדר.
- ח. הוא אומר לי: אין עוד דיווח מרויך. זאת אומרת שגדעון איננו יודע איפה... אבל אני כן רוצה לדעת. אני שואל אותו.
- ש. אני רוצה להבין את הפקודה: עצור את כולם בציילון. האם הכוונה לכל האוגדה, או רק לאלה הנמצאים בציילון?

ה. כל האוגדה.

ש. זאת אומרה, שפקודה זו כפי שיצאה איננה כרת-ביצוע, אלא אם כן בן-ארי פעל לפי אינפורמציה שכל האוגדה נמצאת בצ'יילון

ת. אני רוצה להיות נורא ישר וגלוי. אני רוצה לומר לך. אתה היית צודק לו זו היחה פקודה בכתב; כאשר זו שיחה בין שני אנשים - אתה לא צודק. הוא אומר לו: עצור את כולם צ'יילון. גדעון אומר: גם את אלה ואת אלה. אז בן-ארי אומר: כולם לעצור במקום. זוהי שיחה בין שני אנשים בטלפון. " (אלוף גונן, עמ' 7846-7848)

כלומר, לפי דברי אלוף הפיקוד חשב בשעה 14.00 כי אוגדה 143 עדיין נמצאת באזור ססה (אולם ראה להלן עמ' 518-519) אלוף הפיקוד, החליט להטיל על האוגדה לכבוש את מיסורי ואמיר. הפקודה הועברה לאוגדה בצורות הבאות:

(1) הודעה בקשר מאלוף הפיקוד לרמ"ט האוגדה שבה נאמר

"ייתכן שחבלו לכבוש את מיסורי ואמיר... אמרתי יכול להיות שזו תהיה המשימה."

(2) הודעות בקשר מאלוף הפיקוד לרמ"ט הפיקוד הנמצא בהליקופטר

"אני מתכוון לתת לו לתקוף את מיסורי אמיר ופורקן, תיקון לא פורקן אלא מצמד... תחזיר אותו למפקדה שיתחיל לחכנן." (ראה לעיל, עמ' 412-413).

כל זאת בשעה שהמרחק בין שני האלופים אינו עולה על 10 ק"מ, וניתן היה בנקל, לקבוע פגישה, שבה יובהרו מגמות אלוף הפיקוד ומשימות האוגדה בבירור.

האלוף שרון לא חזר לססה אלא חכנן את המשך תכניחו בחפ"ק, והעביר אותה ליחידותיו ולמפקדה העיקרית שלו בקשר (ראה להלן, עמ' 797-801).

מחוך המסמכים שבידינו עולה כי השיקול העיקרי לעצירת אוגדה 143 היה קשור בידיעות על התקפת נגד מצרית.

האלוף גונן נשאל על כך בעדותו וזו תשובתו:

"ש. כ-14.30, אתה אומר לו לחזור בחזרה. אתה זוכר מה היה הנימוק? אצלי רשומים שלושה נימוקים למה מחזירים אותו. אני רוצה לדעת מה היה אצלך בראש באותו הרגע. חן לי אני אקריא לך את השלושה ותגיד לי איזה חשבת, כי זה יוצא מהעדויות:

- (1) לא יעמוד כלוח הזמנים,
- (2) נתקבלה ידיעה של מתקפה מצרית לאורך כל הגזרה, לא מצאנו לא את החאדיך, ולא את הידיעה.
- (3) לא הולך לברך.

מה משתיהן, או אחת מהן שהיה הכי כולט אצלך, לאחר שהזזת אותן לנקודת המחנה ונתת לו כבר לתקוף וכו', אתה אומר לו - תחזור.

ח. הדומיננטי ממש היה לוח הזמנים" (עמ' 8218, וראה להלן עמ' 518-519).

ג. התכנית החדשה של אוגדה 143

בשעה 15.05 מודיע האלוף שרון לאלוף גרנן את חכנית ההתקפה שלו על מיסורי ואמיר. לפי חכניתו, יתפשו חטיבה 600 וגדוד הסיוור את חמריה ומכשיר ויתר החטיבות תחוקפנה מכיוון ציר עכביש.

להלן נוסח הודעת האלוף שרון לאלוף גונן (באלחוט):

- "גונן: כאן 103 רות עבור
- אריק: כאן 40 אני חוזר הוראתי למקם אח 2* שלי. הכוחות האחרים יתרכזו דרך ציר עכביש כדי לעלות על מיסורי אמיר מצמד עבור.
- גונן: את החלק הראשון לא שמעתי.
- אריק: מיקמתי... 2 בחמריה ו-5 במכשיר עבור.
- גונן: רות עבור
- אריק: אני ממקד את שאר הכוחות הנמצאים בתנועה עכשיו דרומה לציר עכביש לטיפול... אמיר מצמד (השעה 15.06 - נרשם מהקלטה).
- גונן: כאן 103 מתי צפוי סגע עבור
- אריק: בשעה 5 אולי קצת אחרי זה.
- גונן: בהצלחה. סוף" (מוצג א' עמ' 832-833).

בהמשך לדיווח זה, נותן האלוף שרון פקודות לכוחותיו להתארגן לפי חכנית זו (ראה להלן, עמ' 799-800).

דיווחו של האלוף שרון נרשם על-ידי רל"ש אלוף הפיקוד כך:
 "15.14 האלוף קיבל מאריק חכנית תקיפת מיסורי ואמיר ומסר שיחקוף בסביבות 17.00" (מוצג 345, עמ' 33).

כידוע, מבקש אלוף פיקוד הדרום סיוע אויר נוסף והרל"ש רשם:
 "15.10 הרמטכ"ל התקשר, האלוף ביקש אויר - חוספת" (מוצג 345, עמ' 33).

* 2: חטיבה 600, 5: גדוד סיוור 187.

למרות הפקודות לעצירת אוגדה 143 והפנייתה לתקיפת מיסורדי ו אמיר ,
ממשיך אלוף הפיקוד לפעול, כאילו שינוי זה הוא זמני בלבד, ומאוחר יותר
חובל האוגדה לנוע שוב דרומה. רל"ש האלוף רושם:

"15.22 קושיק [קצין האפסנאות]: תכין דלק ותחמושת
עבור אריק על ציר הרוחב כי לאחר התקיפה הוא
יורד לצפון מפרץ סואץ" (מוצג 345, עמ' 33).

"15.26 הרמטכ"ל צלצל, האלוף מסר לו שאריק נכנס
לתקיפת החזרה הסינית והסביבה, מסר על העכוב
של ירידת אריק למטה. המפתח באסיצלה או ירד
למטה זה בהצלחת אלברט" (מוצג 345, עמ' 33).

דברי הרמטכ"ל בשיחה זו הוקלטו בלשכתו (דאגה 431) ומהם מתברר שלרמטכ"ל
אין ידיעה על מקומה ועוצמתה של אוגדה 143. משיחה זו, גם ברור, שבעיני
הרמטכ"ל, לפי הדיווחים, חומרת הפרשה היא בכך שער עתה טרם נע האלוף שרון
דרומה.

בשעה 15.42 מדבר אלוף הפיקוד בקשר עם האלוף קלמן מגן ז"ל, ובין
היתר אומר לו:

"אריק הולך לעשות התקפה אוגדתית על החזרה הסינית ואח"כ
נוריד אותו ורומה לאלברט. ברן מתעסק עם צליחות קטנות!
(מוצג 343א, עמ' 839).

מתאור זה, נראה שהאלוף גונן סבור עדיין, בשעה זו, כי אחרי ההתקפה
על החזרה הסינית ממשיך 143 בדרכה דרומה לאזור סואץ.

לקראת סופו של שלב זה נערכת אוגדה 143 להתקפה על מיסורדי ואז
מתקבלת בפיקוד הידיעה הבאה, הנרשמת על-ידי רל"ש האלוף הפיקוד:

"16.58 אריק צלצל, מחכה לחטיבה נוספת נכניס את כל הכח יחד"
(מוצג 345, עמ' 34).

שיחה זו נרשמה בשעה 16.59 ביומן המבצעים הפיקודי בנוסח הבא:

"16.59 אריק - אלוף; ברן דווח שיש כח אויב גדול ב'ציונה'
אריק אומר ש'ציונה' שלו והוא מחכה לחטיבה נוספת
יתקוף ביחד, הוא חושב שיש נחמדיה עוד סנקים של
ברן. על חמוסל עלו אולם צריכים לבדוק את המצב.
ברן לא הצליח לעלות על חזיון .

(1) * האם ברן יכול ללתוך ככיוון המיס? בינתיים יכול למנוע צליחות.

(2) ** אריק יפנה את מיסורי. אחרי שאריק יגמור רוצים אותו למטה לכורן אלכרס לנקוח ליד המיס.

(3) *** אריק אומר שזה יהיה כזמן קצר ואם יהיה לו סיוע אויר עם הנדה הוא יגמור מהר יותר, משום שיש להם שני גשרים במקום שנקרא...

(4) האלוף - על הגשרים עולים" (מוצג 343, עם' 58).

מסתבר שחל שיכוש בתכניות של האלוף שרון אשר דיווח קודם לכן שבשעה

17.00 יוכל לתקוף, ואמנם הטיכה 421 שהיתה אמורה להכנס כציר עכביש

עלחה שלא לפי תכנית האלוף שרון על ציר סליטמן. האלוף שרון אשר

הופתע מכך נאלץ לדחות את התקפתו ללילה, מבלי שיודיע בשלב זה לפיקוד

את פרטי הסיבות (ראח להלן, עם' 801-808 ו-815).

האלוף גונן ממשיך עדיין לחשוב שלאחר ההתקפה על מיסורי חוכל

אוגדה 143 לחזור לבזרה הדרומית.

* כנראה שזוהי שאלה של אלוף שרון.

** כנראה שזוהי הזראה של האלוף גונן

*** חשובת האלוף שרון.

משעה 13.30 ועד 15.30 נמצאת, כאמור, אוגדה 143 במרכז פעילותו של פיקוד הדרום וחשומת הלב לנעשה באוגדה 162 היא מועטה - לפי המסמכים שבידינו - דווקא בשלב בו מנהלת אוגדה זו את הקרב העיקרי שלה באותו יום (ראה להלן, עמ' 681-685).

בשעה 13.20 (מוצג 421) מתקשר אלופ הפיקוד באלחוט ומבקש את מפקד אוגדה 162. קצין האג"מ האוגדתי עונה (כנראה לקשר ולא לאלוף) ש-40 עכשיו עסוק ו-תגיד שם שאנחנו שולטים במצב ודברים מתארגנים, סוף".

רק בשעה 15.35 מדווח האלוף ארן לאלוף הפיקוד על מצבו. הדווח מתייחס בפיקרו למצב בחמוטל, גם גלחמת חטיבת 500. אין בדווח כל הערה לגבי ההתקפה של חטיבת 217 שגסטאפו זמן קצר לפני כן עם אנדנו של גרוד 113 של אסף יגורי.

"גונן: כאן 103 דווח מצב עכור

ברן: כאן 40 המצב עדיין לא ברור, תקפו את חמוטל, מנסה לחקוף נגד.

גונן: האם תקפו עם טנקים?

ברן: חיובי, טנקים וחי"ר

גונן: מהיכן באו?

ברן: מכיוון מיסורדי. כיתר הקו המצב בערך אוחו הדבר. אני גם חוסם את ציר חזית נגד התקדמותו לחמוטל על יד חלוץ. נגד התקדמותו מכיוון חמוטל לזרקור.

אין לי קשר עם 2* אינני יודע בדיוק. עכשיו בגזרה שקט. אני הזמנתי את המפקדים ואכדוק המצב. בד"כ הם די מאורגנים עוסקים גם (במילוי).

גונן: האם יש לך יכולת לרכז כוח?

ברן: אז אני צריך לרכז את כולו.

גונן: אחקשך אתך יותר מאוחר סוף" (מוצג 343א, עמ' 836)

אותו דווח נרשם על-ידי רל"ש אלוף פיקוד הדרום בנוסח הבא:

"1543 כרן מדווח שחקפו את חמוטל עם טנקים... הטנקים באו מכיוון מיסורדי, אנחנו מפתחים התקפת נגד. חוסם את חזית ליד חלוץ. שאר הגזרה שקט. האם יש לך יכולת לרכז כחי" (מוצג 345, עמ' 34).

9. המסכ"ל: 13.30 - 17.00

א. החל משעה 13.09 לערך סתחיל פיקוד דרום להזעיק את המסכ"ל לעזרתו. צרוף של ידיעות על התקפת-נגד מצרית האמורה כביכול להתחיל, יחד עם דיווחים של מפקד 162 על לחץ, יוצרים אווירת דאגה חמורה בפיקוד דרום. דאגה זו מביאה קודם כל (ד' לעיל, עמ' 406) לפנייה למסכ"ל בבקשת סיוע אוירי מסיבי לבלימת הצליחה המצרית שהוא מצפה לה, ומיד אח"כ לעצירת אוגדה 143 והפנייתה לכיוון החוה-הסינית. בשעות הצהריים נמצא הרמטכ"ל, כאמור, בפיקוד צפון ואינו שותף לפניית פיקוד דרום. רק עם שובו בשעה 15.00 מובאת בפניו ההחלטה לעצור את 143 והוא מאשרת.

החל משלב זה שוב אין זכר להתקפת-הנגד המצרית כגורם לעצירת 143, כיוון שההתקפה שהיחה אמורה להתחיל ב-14.00 לא התחילה. משעה זו ואילך מדבר הרמטכ"ל - שכאמור לא היה כמצפ"ע לפני כן - על האיחוד, לפי ידיעות, ביציאתה של 143 כגורם לכך שהיה צורך לעצרה. עד סופו של שלב זה אין למסכ"ל חמונה נכונה על הנעשה בשדה הקרב ובעיקר אין לו כל ידיעה על מהלכיה של אוגדה 162 במשך היום.

אזעקה מהפיקוד

בשעה 13.15 לערך מתקשר סגן הרמטכ"ל עם אלוף פיקוד דרום. המלים הראשונות ששומע סגן הרמטכ"ל, שחזר מן הצפון, סדהימות אותו: "מה קרה? איפה?". הוא נחון באוירה של הצלחה ונצחון, ולפתע מפחיע אותו אלון הפיקוד בהודעה על התקפת נגד מצרית ובבקשת סיוע של כל חיל האויר כדי לכלום את המצרים. בהמשך מתברר שמקור הידיעה על ההתקפה המצרית הוא בידיעה שנקלטה בהאזנה וראש אמ"ן אף מקריא אותה במצפ"ע. עובדה היא שהפיקוד קיבל ידיעה זו כאתראה על התקפת נגד כלליה לכל אורך חזית התעלה. בקשתו של אלון הפיקוד היא שחיל האויר יחקוף את הגשרים כדי למנוע צליחה של כוחות תוקפים, ולא יחקוף ממזרח לתעלה (ראה גם לעיל עמ' 408).

אלון פיקוד הדרום מקשר את הידיעה על ההתקפה המצרית עם הדיווחים של מפקד אוגדה 162 על לחץ מצרי. נראה שהדים מכשלונה של חטיבה 460 בהתקפה על הפירודן בשעות 10.00-11.00 הגיעו לפיקוד. כשלוף זה מתפרש לא ככשלון ההתקפה שלנו אלא כלהץ החקפי-מצרי. בזיקה לבקשת סיוע כאויר עונה מפקד חיל האויר לאלון של שחון חצי טעה - טעה, יבדוק אם יוכל לסייע.

השיחות הנ"ל, משקפות את העובדה, שבשלב זה אין לפיקנד ולמטכ"ל ידיעות ברורות על המצב האמיתי בשטח. הידיעה על התקפת-הנגד המצרית עדיין אינה מוכחת (ראה להלן), ואין בין הידיעה הזו על התקפת-הנגד המצרית ובין מצבו של האלוף אדן כל קשר. בשעה זו, מצבה של אוגדה 162 אינו קשה. מצבה היה קשה כשעתיים לפני-כן, ויהיה שוב קשה לאחר מכן, אולם גם במקרים אלה, לא היה הדבר כחוצאה מהתקפת נגד מצרית, אלא מהתקפות יחידותינו אנו.

אנו מביאים את השיחות הכאוח בפירוט, שכן הן מורות על העדר סודיעין קרבי ודיווח ברור חופעות הבולטות במשך כל אותו היום.

להלן נוסח השיחה:

"סגן הרמטכ"ל: (שיחה טלפונית עם אלוף פיקוד הדרום) שלום שמוליק. אני בא מהצפון... אין אצלך? את כל חיל האוויר? מה קרה? איפה? כל הגזרה עד איסמעיליה, מאיפה? עכשיו הם עושים התקפת נגד איפה? קנטרה, חז'ון, ברור. חכה רגע, בני יושב על-ידי. (לנוכחים) הוא אומר שבשלושה מקומות, קנטרה, איסמעיליה וכן הלאה עברו להתקפות נגד והוא יודע שבאחת וחצי הולכת התקפת נגד... הוא אומר שהוא בלחץ ואם לא יוקל עליו הלחץ הוא יצטרך לעבור להגנה כמו אתמול. הוא אומר שהוא צריך את כל חיל האוויר. בצפון אנחנו בהחלט יכולים להאיט את הקצב.

מפקד חיל האוויר: ... יש שם טא/2 שיורים כמו משוגעים.

סגן הרמטכ"ל: (בטלפון) שמוליק, אתה רוצה את חיל האוויר על השריון? הא, אתה רוצה לאורך החעלה נגד חציה, או אתה רוצה סיוע קרוב נגד השריון?

מפקד חיל האוויר: הם אמרו לי לא לתקוף גשרים יותר.

סגן הרמטכ"ל: (בטלפון) אתה מדבר רק על חציה?

מפקד חיל האוויר: הם הוציאו? אין אף גשר שם לפי דווח אחרון שלו.

סגן הרמטכ"ל: (בטלפון): הם הולכים לחצות? הם התחילו? זה אתה אומר על סמך תצפית שלכם? חז'ון, קנטרה, איפה עוד? אזור המזרח? ברור לי. חכה רגע (לנוכחים) שמוליק אומר שבאחת וחצי, זה לפי המקורות שלכם, עובדים להתקפת נגד ועוברים עם כל הארטילריה ועם...

ראש אמ"ן: (מקריא) הוא [המצרי] אומר ככה: 16, 2* פתחו את ההתקפה בשעה 13.30 היום, התקפת המעוזים והשמדתם, באופן כזה שהיחידות תגענה לראש הגשר מאוחד של הכשרת 12 ק"מ לפני אור אחרון.

* הכוונה לדיביזיה 2 ודיביזיה 16.

? : הם המצרים רוצים מחיל אויר להם זה לא אומר שהם יכולים לבצע את זה.

סגן הרמטכ"ל: אבל הם כבר עושים, הוא אומר שברן לחוץ מאד, שהזיון קנטרה בשני מקומות אלה החקפוח-הננד הם מכוחות שעוברים את הגשרים ותוקפים.

....

מפקד חיל אויר: אשתדל...

סגן הרמטכ"ל: לא, אנחנו תפסנו גשרים, לא עברנו לצד השני. כרגע הוא עובר בקנטרה, חזיון פירדן ובאזור המזח. באזור המזח לא קורה לנו כלום, אז אם קשה לך את המזה צריך לעזוב, אם כי נח אומר שיותר כוחות...

מפקד חיל אויר: יותר קל לי.

סגן הרמטכ"ל: יותר קל לך אז זה חשוב, שלא יסתובבו פה עוד כוחות ויהיה יותר קל לברן. אבל בפירדן ובקנטרה הכוחות האלה ממש חוקפים את ברן ולוחצים אותו.

מפקד חיל אויר: כאן אני מביין הם מעורבים בתוך כוחותינו. אז אם הוא רוצה שאחוקף את התעלה ומערכית לחעלה -

סגן הרמטכ"ל: לא, לא, הוא רוצה רק לעצור את זרם התוקפים.

אני יכול להגיד לו שתוך שעה אתם -

מפקד חיל אויר: אתה יכול להגיד לו שאני מתכנן את זה והוא יקבל תשובה.

סגן הרמטכ"ל: בחזיון וקנטרה?

מפקד חיל אויר: כן.

סגן הרמטכ"ל: והמזה. הוא יקבל תשובה על הפרטים אבל עקרונית אני חושב שבסדר" (מוצג 349, סליל 6, עמ' 3-4).

את הידיעה לפיה מתכננים המצרים התקפת נגד רשת כיחור בהירות רל"ש המטכ"ל:

"אלי - ידיעות:

נחנו הוראות לחטיבות שלהם לבצע יעד 1. להפעיל דרג שני, חטיבה מסוכנת, התקפה משעה 13.30.

קר מספר 1 הוא 12 מהתעלה. יש להגיע לקו המשימה הסופית עד לאור אחרון. רואים דומה גם בדרום.

אתמול ביקשו לטייס המשימה היום. הם רוצים לבסס קו 12 ק"מ דיביזיה 4, דיביזיה 21 - אין ידיעות שהם מתכוננים לנוע"

(מוצג 348, עמ' 18).

מרישום זה מסתבר שלא היה עדיין יסוד לדרישת פיקוד דרום שהסיוע יהיה

למנוע מעבר על הגשרים. להיפך, המשימה המצרית מוטלת על דיביזיות החי"ר

שכבר צלחו להשלים את משימתן. מכאן מובן שדיביזיות השריון, שלצליחתן מצפה הפיקוד מזה יומיים, עדיין במקומן. בעקבות הריווח של האלוף גרנץ מתחילים מפקד ח"א וסגן הרמטכ"ל להתלבט מה חשוב יותר: הקיפות האויר על פורט-סעיד כהכנה לכיבושה או הסיוע לאלוף אדן למניעת צליחה מצרית נוספת.

את הבעיה מנסח סגן הרמטכ"ל:

סגן הרמטכ"ל: בניד לך מהבחינה הכוללת מה הרילמה: אס עושים את זה מחר וכתוצאה היום מזה מונעים היום יותר את הצליחה לצד השני, הצליחה יותר חשובה כי עוד אין לנו פה הכרעה - החסרון שצודק ממשיך להיות מכותר ולא עזרנו לו" (מוצג 349, סליל 6, עמ' 5).

הפחרון של מפקד ח"א הוא לבצע את שתי המשימות במקביל, גם פורט-

סעיד וגם סיוע לכרן:

מפקד חיל אויר (בסלפון): זרתוח [מטולי כתף נ.מ.] זה מחקבל על הדעת, אבל חלק מהזרתוח כבר בוצעו ואני לא מניח שיש שם... של 80 זרתוח לכ"א. מצד שני אם אני רוחה עכשיו את התקיפה הזו למחר ולא עשינו כלום היום, יש לעומת זה בעיות קשות מאד לגורודיש ב-4 מקומות. השאלה אם אתה לא צריך קורנסים לקלע. יש לך עוד קורנסים? כלומר אנחנו נוכל לתח גם לחזיון, קנטרה ואזור המזה קלעים על הגשרים. כי עכשיו עוד פעם אומרים לי שהם מתחילים לעבוד. תוכל? אז אני אתן לך עכשיו הוראה. זה יקח שעה, שעה וחצי בסדר אז אני מאשר שני דברים: אחד תלכו לפורט סעיד בתכנון המקורי. בזמ"ם שאתה תקבע עוד היום, אבל אתה מתחייב לפני לתכנן עבור גורודיש קלעים די מדוייקים על קנטרה הגשר, לקבל מפיקוד דרום איזה גשר עומד פתוח לחטיבה שלהם כאן, במקום השני זה פירדן, הגשר בפירדן, והמקום השלישי זה הגשר מול המזח בסואץ. זה מה שגורודיש מבקש כדי למנוע מהם לעשות התקפת נגד ראוייה לשמה, לפוצץ עוד פעם את הגשרים. אני רוצה לעשות את זה בקלע, או ככל שיטה אתרת שחחליט. גם קלע וגם... בסדר? קדימה.

סגן הרמטכ"ל: יופי, אתה הולך גם על פורט סעיד וגם על זה" (מוצג 349, סליל 6, עמ' 6).

ב. אישור הרמטכ"ל לשינוי התכנית

בשעה 14.22 (ראה לעיל, עמ' 410 ואילך) ביקש אלוף פיקוד הדרום,

את אישורו של סגן הרמטכ"ל לשינוי בתכניות ההתקפה של אוגדה 143 והפנייתה

לכרון התווה-הסינית. (ראה עדותו של האלוף של להלועם' 425-427). הרמטכ"ל, אשר היה

בשעות הצהריים בפיקוד צפון, תזר רק בשעה 15.00. עם שובו של הרמטכ"ל

מפיקוד צפון נפגש כשדה-דוב עם סגן הרמטכ"ל. על פגישה זו רושט הרל"ש:

15.10" בשדה רב אר"מים עם סגן הרמטכ"ל.
הרמטכ"ל מאשר החקפה של אריק מצפון.

15.20 רמטכ"ל חזר מחקפה. סליק מעדכן:
מציע שברן יעצור, יפנה מאמץ לקנטרה כדי שלא
יאגפו שם מצטבר כח, ושארית יתקוף דרומה"
(מוצג 346, עמ' 18).

על הפעולות, ברמת הרמטכ"ל, בקשר לעצירת אוגדה 143 אין בידינו
מקורות כתובים במידה מספקת ומשום כך אנו מסתמכים בעניין זה על עדותם
של רב-אלוף אלעזר ואלוף טל.

יש להדגיש שרב-אלוף אלעזר היה סבור עדיין בשעה מתן עדותו, שהגורם
העיקרי להחזרת 143 היה העיכוב ביציאתה.

להלן עדותו של האלוף טל בעניין זה בפני הועדה:

ת. בערך בצהריים צלצל לי אלוף הפיקוד, הרמטכ"ל לא היה,
יכול להיות שהוא היה בצפון, אני לא זוכר בדיוק.

ש. באיזו שעה?

ת. ב-12.40, הרמטכ"ל עלה לצפון, ואז צלצל לי אלוף הפיקוד
ואמר, ב-13.25 הוא צלצל אלי ואמר, הנה פה הכל כתוב
(האם אני יכול לגשח למפה?), ובכן, ב-13.25 אלוף פיקוד
הדרום הודיע לי מה המצב וגם מפקד חיל האויר, וכל זה
בהקשר לפורט סעיד. מפקד חיל האויר כי חשבו, אולי
נעשה משהו בפורט סעיד. אני דיווחתי לשר הכטחון,
על סמך הדיווחים האלה - שהמצרים מגבירים את הלחץ על
ברן. היום אנחנו יודעים שזה לא רק היה הגברת הלחץ,
אלא שברן נכנס לשטחים, שחלק מהטנקים שקעו וכו'.
באותו היום איבדנו באוגדה של ברן 60-70 טנקים,
ומודיעים לי גם - שגולני לא הצליח לכבוש את מוצב
החרמון, ואני מחכה לרמטכ"ל, אני לא זוכר אם נטלפון
בקשרי אותו, או שרצחי אליו לשדה רב ב-15.30
והסברתי לו - שבעצם מכל התכנית הגרנדיוזית לא יצא
ממנה כלום. והסברתי לו בעצם שכל התכנית הגרנדיוזית
שארית ינוע הנה ויתקוף מסואץ שבעצם לא יצא ממנה כלום.
ברן מוכה, מאבד הרבה טנקים. ואריק, לפי דברי אלוף
הפיקוד, נמצא עדיין באזור ססה. כלומר, מהכורך כאילו
לא זו. לאחר המלחמה התברר לי שאריק הגיע, אם אני לא
טועה לג'ידי כבר או למיתלה, בכל אופן, התמונה בפיקוד
היתה כפי שנראתה מנקודת תצפית שלי שאריק עם עיקר
הכוח עדיין בססה.

אני לא ראיתי פעם להמשיך את המסע הזה של אריק. האמת שגם מההתחלה לא גראה לי המהלך הארוך הזה, מה עוד שבצהריים מתווכחים אם הוא בטסה או בג'ידי והוא יגיע בלילה בחושך לסואץ, כשברן לכד בינתיים תוקף. אני לא זוכר אם בטלפון או בעל-פה, רצתי לשדה-דב, נעצם נסעתי לשדה-רב, כדי לא להפסיד אף רגע: הרמטכ"ל היה באויר, ביקשתי שיבוא מהר לשדה-דב באלחוט, ותיארת לי לו את המצב והמלצתי שנפסיק את הענין הזה ושבמקום לעשות את התנועה הזו שלא הצליחה, שלא יצאה לפועל, להפנות את האוגדה של אריק לכיוון החווה הסינית ולהכות ככה. כלומר, להפנות אותו כדי שיכה ישר, שיצור מגע מיד עם האויב ויכה ממזרח למערב. זו היתה המלצת הפיקוד גם ואני אישרתי לאלוף הפיקוד לכצע את המהלך הזה כחוצאה מההשתלשלויות האלה שאני מתאר.

...

התכנית המקורית כפי שהרמטכ"ל סיכם היתה שברן מתקדם מצפון לדרום (מראה על המפה) הלא פה היה כבר אויב, ומנקה את השטח מהאויב. אריק נע לא נגד אויב אלא בשטח שלנו במהירות עם האוגדה שלו ומפה פונה מערבה ועולה על האויב. כך שאחר-כך הוא ינקה את האויב מעל התעלה מדרום לצפון כשהוא וברן כאילו נפגשים. זאת אומרת שתי האוגדות הולכות לאורך הים, זה היה ה plan. ומה שאני מספר, שהרמטכ"ל עלה לצפון, גורודיש סלפן אלי בצהריים ואומר שאריק נמצא עדיין פה (מראה על המפה), כלומר כאילו חצי יום הוא לא הספיק לעשות שום דבר. מצד שני אצל ברן מתחילות להיות המון אבידות ולהץ גדול. לכן רצתי לפגוש את הרמטכ"ל ולהגיד שלא ייצא כלום מהמהלך הזה וצריך להכניס את אריק מיד לקרב. הכיוון הכללי שניתן לו היה לכיוון החווה הסינית.

...

מיתמע ממה שאתה אומר שאלוף הפיקוד אמר לך השמע, האוגדה הזאת בכלל נמצאת עדיין בטסה, ואני מבקש, אלוף הפיקוד מבקש, לא לשלוח אותו לסואץ בשלב זה, והיתה התכנית אשר היתה באופן מקורי - אלא להפנות אותו מערבה וגם בגלל זה שהמצב קשה אצל ברן וגם בגלל שממילא היא נמצאת בכלל כאמצע הדרך ולא תגיע בכלל. אז יכול להיות שמלכתחילה אלוף הפיקוד היה בעד התכנית הזו ושינה את דעתו לאור המצב? או שמראש היה בער? או שמראש היה נגד? או אחת לא יודע?

כשהרמטכ"ל מסר לנו את התכנית מה הוא סיכם שם, הוא מסר לנו את זה בהתלהבות,

ש. כסיכום?

ת. כסיכום ובהתלהבות, אלוף הפיקוד, פירוש הדברים שהוא אמר הם כאלה: הוא אמר לי - אני מהבוקר מקבל דיווחים מאריק שהוא זז והוא זז ושהוא בתנועה ועכשיו התברר לי שהוא לא זז, הוא נמצא בטסה. זה היה השון והסגנון, כך פנה אלי אלוף הפיקוד.

ש. זה היה דיווח כוזב?

ח. אני לא יודע. מכיוון שאני יודע מאחרי המלחמה גם מאנשיו של אריק, הלא זה 'שומון', אנשים רציניים כמו סיקו* מפקד התפ"ק, פרופ' לכלכלה, אדם רציני מאד, הוא אומר לי שהיחה אצלם התמרמרות נוראה כי הם היו בג'ידי, אז אני באמת לא יודע מה פה האמת ומה לא.

.....

עכשיו אני נזכר. אני הלא תיארתי באותו יום שאני הייתי בצפון אצל חקה, לרמטכ"ל נמאס לחכות לי, והוא צלצל אלי שאני אתזור כבר כי הוא רוצה לצאת, ואני באתי והוא יצא מהצפון, וכך יצא שאני קיבלתי את הסלפון מאלוף הפיקוד.

.....

ש. מה היה השלב שהוא טלפן אליך? אתה דברח עם הרמטכ"ל, ואמרת לו שלא כדאי כבר לשרון ללכת דרוסה...

ת. שאין כבר מה ללכת דרוסה, כי האלוף אומר שלא זזו מהמקום וכבר צהריים, ואני מציע לאשר לאלוף את ההצעה שלו, שהאוגדה של אריק תתקוף ישר לכוון דווד סואר, לכיוון החווה תסינית.

ש. כרי להקל את הלחץ על ברן?

ת. כרי להקל את הלחץ על ברן, ולתת מכות נגד לאויב. היום הזה היה מיועד למכת נגד שלנו.

ש. אתה היית חתם הרושם שהוא נמצא על-יד טסה כל הזמן? ולא הגיע עד הג'ידי?

ת. אלוף הפיקוד אמר לי, שהוא בטסה, למרות שכל הזמן הוא מדווח שהוא בתנועה. יחד עם זה, לאחר המלחמה שמעתי מאנשים של התפ"ק שלו, שהם היו בג'ידי.

ש. יכול להיות שהתפ"ק היה בג'ידי והזנב היה בטסה?

ת. או שהגוף העיקרי היה בטסה, ורק התלוץ היה בג'ידי. מנקודת ראות של האלוף, נדמה היה לו שכל הזמן מדווחים לו שהם בתנועה - בחנועה, ולמעשה הוא לא זז. את הכל יש לבדוק level של מלחמה האלופים.

.....

ש. מה היה סיכום השיחה שלך עם הרמטכ"ל?

ת. הוא אישר את מה שאני הצעתי, זו הצעה של הפיקוד.

ש. ואתה הודעת זאת לאלוף הפיקוד?

ת. ודאי, אני הודעתי לו כהוראה. " (עמ' 3778-3792).

על פרשת עצירת אוגדה 143 והחזרתה מעיד ר/א דוד אלעזר בפני

הועדה:

ח. אני חוזר מפיקוד צפון בסביבות השעה 15.30.

.....

* פרופ' פנחס זוסמן.

ת. ב-15.10 אני מגיע לשדה דב. אז אם ב-15.10 בשדה-דב אז קרוב לוודאי שעזבתי את פיקוד צפון בסביבות שעה שתיים ומשהו. אמרתי קודם שהגעתי לפיקוד צפון ב-13.25. זאת אומרה, הייתי בשעה כחפ"ק הפיקודי וטפתי הזרה, בשובי, אני מתעדכן - כשיחה עם סגן הרמטכ"ל ואחר כך במשרד. בשלב זה אני מתחיל להבין שההתקפה בפיקוד דרום לא התנהלה כפי שאני חשבתי במשך היום. כלומר, פה אני מתחיל להבין את מה שהרחש בפיקוד, עוד לא לגמרי, אבל ברור לי שזה פחות טוב ממה שחשבנו. ובשלב הזה אני מסכם עם אלוף פיקוד הדרום שאריק בכל זאת יזוז לכיוון החוה הסינית ולא יעשה את האיגוף השלם, כפי שאישרתי לו ב-11.25. כלומר בפגישה הזו אני מבין שהמצב הזה...

ש. עד שחזרת למטכ"ל מפיקוד הצפון, האם דווח לך על מה שהיה?

ת. דווח לי שהמהלך הזה נעצר.

ש. המהלך של כרן או המהלך של אריק?

ת. המהלך של אריק. ואז אני מאשר לו שהוא יכול להתקדם עם אריק לעבר החוה הסינית.

ש. לפי היומן של פיקוד הדרום, בערך בשעה הזו, או קצת קודם, נותנים פקודות ברורות לעצור את אריק. שלחו אפילו את ששון לתפוס אותו כאיזה מקום. היות והתנועה דרומה היחה לפי בקשת גורודיש, כמובן באישור שלך - האם הוא ביקש אישור לשנות את ההחלטה הזו, או לא?

ח. אני אבדוק אם יש לי על כך רישום. אינני זוכר.

ש. אתה היית בפיקוד צפון. אולי סל קיבל את זאת.

ח. אולי. מה שאני יכול לומר עד כה בוודאות זה שעד 12.40 לא ביקשו את זאת. כי בשעה 12.40 מעבירים אלי בקשה של פיקוד דרום לכבוש את סואץ ב-16.00. אני גם יכול לומר, שב-13.35, כאשר אני מגיע לפיקוד צפון, אני מעדכן את חקה במה שמתרחש בדרום, ואני עדיין אומר לו שאריק נע לעבר סואץ. כלומר, כשהגעתי לפיקוד צפון, עוד לא ידעתי על העצירה של אריק. אין לי פה שום רישום שדיווחו לי את זה לפיקוד צפון. לכן אני מניח שזה נעשה או על ידי אלוף הפיקוד או על ידי אלוף הפיקוד באישור סגן הרמטכ"ל. אני חושב שזה מגיע לידיעתי רק בפגישה עם סגן הרמטכ"ל, כאשר אני חוזר מפיקוד צפון.

.....

ש. יש פה רישום בשקלוט הזה, לפני שבאח, ב-3.30, שאומר סל, אריק שיחחיל לעבוד למעלה.

ת. זה כבר אחרי שאני אמרתי לגורודיש, אחרי שנחתי את האישור לחוה הסינית. זה אחרי שהתערכנתי, נתנו לי את החמונה. אז אני מחליט שאריק הולך לחוה הסינית, וטליק אומר - את מה שאתה קורא.

ש. באיזה שעה זה היה?

ת. 15.30.

ש. לא, שאתה נותן את ההוראה שאריק ילך לחוה הסינית, זה 15.30?

ח. כן, ב-15.30 אני מדבר עם אלוף פיקוד הדרום.

ש. אני בכל זאת, לפי הרישום של הסינופסיס הזה אני לא מבין מה פה קורה. אתה אומר שב-15.10 אתה נפגש עם סגן הרמטכ"ל בשדה דב, מה מסרת הפגישה?

- ת. טליק מעדכן אותי. אנחנו נפגשים אחרי שאני הייתי למעלה והוא היה במטכ"ל, אנחנו נפגשים ומחליפים אינפורמציה.
- ש. אתם מחליטים שם החלטות, או רק אינפורמציה?
- ת. גם החלטות. אני רואה שאני, אחרי שהוא מעדכן אותי, אני מגיע להחלטה שאריק יתקוף מצפון. אני לא זוכר מדוע אנו נפגשים בשדה דב, כנראה שהוא סס דרומה, אני חוזר מהצפון והוא סס דרומה.
- ש. אנו כנראה נצטרך לשבת פה עם סגן הרמטכ"ל, כי יש פה שאלה, האם, מאחר שהחנועה של אריק דרומה לסואץ היתה טעונה אישור של ראש המטה הכללי, האם - פה אני מנסה לתפוס את זה - בשלב מסויים כאשר פחאום גורודיץ עושה הערכת מצב חדשה, שלא יגיע כבר בערב לסואץ, והמצב די קשה, ... הוא מבקש אישור לשנות את ההערכה הקודמת, ומבקש את סגן הרמטכ"ל ולא אותך,
- ח. באיזו שעה?
- ש. אתה עדיין בצפון, השאלה שאני שואל, האם סגן הרמטכ"ל במקרה כזה נחן לו אישור על דעת עצמו, להחזיר את אריק צפונה, או אמר לו במקרה כזה אני צריך לקבל אישור של ראש המטה הכללי.
- את זה אתה לא זוכר.
- ת. אני לא זוכר, דבר אחד בטוח, הוא לא נחן לו אישור התקפה על החווה הסינית, כי זה הוא מחכה לי, אבל האם עצר אותו או לא, את זה אינני יודע.
- ש. אין פה שום זכר לרשום במצפ"ע, לעומת זאת הוא חזר איתך כנראה משדה דב.
- ת. אני פשוט לא זוכר למה נפגשנו בשדה דב.
- ש. אני שואל שאלה לגמרי אחרת, האם גורודיץ אחרי שהיה לו אישור הרמטכ"ל ללכת לסואץ, כאשר הוא מחליט לעצור את אריק, שולח את ששון, האם הפעולה הזאת של השינוי שעשה, בלי לבקש רשות או עם לבקש רשות? אם הוא ביקש רשות, ממי הוא ביקש רשות?
- ת. אני לא זוכר, יש לי אכידנס לדבר אחד, שמבקשים ממני אשור לחקוף את החווה הסינית ולבסוף אני נותן את האשור הזה, כשמעדכנים אותי. אם לפני זה עצרו, ובאשור מי אני לא זוכר.
- ש. יחכן שמשחו קרה בגזרת 162, באיזה שהוא מקום הם מרווחים שכוחות עולים על השטח, ואז יחכן שמישהו נחן לו פקודה לעצור את אריק, ואחר כך פנה אליך לקבל אשור להכניס אותו להתקפה.
- ת. זה שזה פונקציה של המצב ב-162, זה בטוח.
- ש. האם קיבלת איזו שהיא ידיעה בין 1245 לבין 1355? כי כבר אז הסימן הראשון לאריק לעצור, ... בן-ארי, ב 1415 אומר, עצור אותו בצדילון. השאלה היא אם הגיע אליך משהו סביב הפעולה של 162?
- ת. לא. ב-1.30 כשאני מגיע לפקוד, אני מספר לחקה על המצב הטוב. עכשיו, בשעה הזאת אני חושב שאין לי עדכון מדרום, ואולי זאת היא הסיבה, דרך אגב, שטליק מקבל את פני בשדה-דב כדי לעדכן אותי יותר מהר, להרוויח את הרבע שעה של נסיעה משוחפת.

ח. אני רוצה להגיד 2 - 3 דברים. א, אני חושב שכין 2 ל-3 אין אישור שלי לענין. אין לזה שום רישום, וזה לפי זה שאני מאשר עם נחיתתי בשדה-דב את ההתקפה על החווה הסינית, אני מתרשם שאז נוחנים לי את תמונת המצב, ואז אני מאשר. זה דבר אחר. ולא לפני זה. אין לי רישום לכן אני מניח שזה האישור הפורמלי. עכשיו, מה הן האפשרויות עד האשור הפורמלי, יכולים להיות שני מצבים: - יכול להיות שאלוף הפקוד נותן פקודה, פונה לקבל אישור, מתוך הנחה שאם לא יקבל אותו תמיד עוד יהיה לו זמן לשנות את זה. זו טכניקה מקובלת, אפשרית. שנית, שהוא כן קבל אשור מטליק, דבר שאני לא יודע אותו. אלה הן שתי האפשרויות.

ש. ככל מקרה, כדי שנגמור את הנקודה הזאת אתה נותן את האשור להחזיר את אריק שיילך לחווה הסינית.

ת. אני נותן את זה לטליק בנוסיעה משדה דב. אני נוסע לבור ומהבור אני מייד מדבר עם גונן ואני אומר את זה גם לגונן. וזאת היא השעה 3.30 ב-8 לחודש אחר הצהריים.

ש. מה הסיבה, אם אתה יכול לזכור שפתאום רוצים שאריק יתקוף בחווה הסינית?

ת. זה המצב של אוגדה 162, של ברן.

אז מתחילה להצטייר תמונה יותר מוחשית על מצבו של ברן, בעיקר בשני האגפים שלו, מצד אחד קנטרה, מדברים על טי. 62 בקנטרה, מצד שני הצטברות כוחות באגף הדרומי שלו, בחווה הסינית וגם ברור שההשגים שלו לא כפי שחשבנו. פה מתחילה הריאליזציה של המצב של ה-8 לחודש. " (עמ' 7578-7585).

החל משעת שובו של הרמטכ"ל שוב לא נזכרת החקפת-הנגד המצרית כגורם לעצירתה של אוגדה 143 (ראה גם לעיל, עמ' 409 שיחת האלוף גונן עם האלוף מנדלר). הסיבה העיקרית המצטיירת עתה לפי המסמכים הבאים היא כי הדבר נבע מהאיחור בתנועה של אוגדה 143.

בשעה 1530, מודיע אלוף פיקוד הדרום לרמטכ"ל שהוא מפעיל את אוגדה 143 לכיוון החווה הסינית. הרמטכ"ל מסכים לכך אולם מדגיש שבעיניו העיקר הוא הורדת האלוף שרון לדרום (בהתאם לתכנית המקורית), ואמנם בפקודות הפיקוד לאחר מכן מוצגת (ר' לעיל עמ' 418) הפניית 143 לחווה הסינית לא כביטול הפקודה לרדת דרומה אלא כשלב ביניים. הרמטכ"ל גם אינו מודע להסבר שעצירת 143 קשורה בהתקפת הנגד-המצרית, והוא סבור שהסיבה העיקרית היא האיחור ביציאתו של האלוף שרון בבוקר. אין בדיווח של אלוף גונן דבר על כשלון ההתקפות של 162.

עיקרי השיחה בין הרמטכ"ל לאלוף הדרום, עם שובו, נרשמו על-ידי

רל"ש הרמטכ"ל (מוצג 348 עמ' 19) והשיחה במלואה הוקלטה במצפ"ע:

"1530 רמטכ"ל לאלוף הדרום (בטלפון):

כן, על החווה הסינית, מה את תצליח? ברור לגמרי אני רואה בעדיפות ראשונה את הידירה אצלנו לאורך התעלה למטה. בינתיים היות והוא מאחר כל כך, אז יכול להיות שמול אלברט יהיו הרבה כוחות. טוב, אלברט יהיה בבלימה. בסדר גמור, אם הם ינסו כלל ללחוץ. ברור, ברור לגמרי. השאלה הבאה שלי: מה קורה במילנו, האם משם לא מתפתח איזה כח שיכול ללכת לנו לציד הצפוני? מה יש לו שם? 30 בלבד? שלהם? ברור לגמרי. מה ברז עושה? והוא קרוב לתעלה ממש? אבל זה הוא לא צריך להיות. הוא רי מרוץ לטילים, זה הכל. לא, לא, זה הוא לא צריך, אני לא רוצה שהוא יגש לסוללה. השאלה אם אתה יכול לכוון אותו או חלק ממנו צפונה לעבר מילנו. אתה לא יכול. מה יש לו לעשות שם? האם יש מושג מה הוא השמיד ומה נשאר לו לעשות? חוץ מהמעוזים? אז הוא מונע צליחה בחזית, לברז יש לפי השבועי הרבה מאד טנקים, 300 טנקים. פה אצלנו רשום בהכדל גדול מאד. בכל אופן תבדוק עם ברז איך הוא פרוש ומה הוא עושה. אני מציע לך, אני לא רוצה להכנס לך לפרטים. אני רק מציע שחצרוך את ברז כך, היא צריך לעשות 3 דברים: הוא צריך להשמיד כח אם יש לו בסביבה, הוא צריך למנוע צליחה אם הוא יושב מול מקום צליחה, יוא לא צריך לעלות על התעלה בשום מקום. ואם יש לו מספיק כח - תבדוק את זה אתה - הוא צריך להפנות חלק מהכח שלו כלפי מילנו. כדי שיהיה לך גם קלמץ שכולם שם וגם כח של ברז, כי אחרת יכול להתפתח שם כח גדול מדי שיאגף אותו. ברור? זה אתה צודק. זה נכון. זה דבר אחד שצריך לשים אליו לב, ודבר שני - אריק שיחחיל לעבוד למעלה. בסדר. לא, זה יהיה רע מאד. הפסדנו יום, או קיי. להתראות.

רמטכ"ל: הפסדנו יום שלם. אני לא יודע למה.

זאבי: בשביל זה החלנו לצעוק, בשביל להזיז אותם.

רמטכ"ל: הפסדנו יום הוא יתקוף כחמש אולי לא בחמש, יתקוף לפנות ערב. אני לא מביין את אריק, הוא צריך היה מפה, טוב לא חשב.

?.....: מה עם ברז?

רמטכ"ל: ברז בסדר, השמיד כאן, השמיד די הרבה כוחות, הם מול חזיתן מול פירדן שזה מקום הצליחה, והוא חושב שהוא מונע פה צליחה. מצבו בסדר, בן אדם נלחם, הוא השאיר את קלמן בציד הזה עם 30 טנקים מול מילנו. הוא חושב שקלמן בולם כי זה לא שטח חסרון. הוא אומר שקלמן בולם, הוא גם השמיד כלים ויש לו גם נפגעים כלומר יש שם קרב, אז אני לא יודע יכול להיות שקלמן מתקדם ודופק אותם או שהם מתקדמים, בשני המקרים זה בסדר. אריק כבר לא בעיה, אריק כבר דז לחווה הסינית. פה יש ריכוז, הוא ילך לחווה הסינית וילך ככה, הוא ילך דרומה. הלא טוב בעניין הזה הוא שאני התכוונתי שאריק ירד פה ויעשה את זה מהצהריים עד הערב, יגיע בערב הנה. אז במקום שאריק יהיה פה בערב הוא יהיה פה בערב. חבל, אבל כך זה קורה לפעמים." (מוצג 349 סליל 6 עמ' 7-8).

ואילו רל"ש הרמטכ"ל רישם על השיחה:

"1530 הרמטכ"ל משוחח עם אלוף דרום:

רוצה שאריק יתקוף דרומה

רמטכ"ל: חשבהי שלברן יש 300 טנקים, יש אם כן הברל גדול

רמטכ"ל: ... אריק שיחזיל לעבוד מלמעלה. עם אריק הפסדנו
יום, הוא יתחיל לתקוף ב-1700....
אריק זו לכיוון החווה הסינייה ודרומה" (מוצג 348, עמ' 19).

בשעה 1654 מברר הרמטכ"ל את מקומן של אוגרוח 252, 162 ו-143

ומקבל את התשובות הבאות:

"אלוף זאבי: ברן קודם כל הגיע אתמול דרומה ממה שחשבנו. חשבנו בהחלה שהוא רק פה עומד, אז מסתבר שברן נמצא ער הנה.

קריאה: לא, לא, הוא...

אלוף זאבי: עד כאן, ממש עד כאן, עכשיו פה בערך הוא לוחם מול חמישים סנקים שלהם, ופה מול חמישים וחמישה. חמישים וחמישה וחמישים, אבל יש להם מאחוריהם אפשרויות לדחוף להם עוד. פה בענין של קנטרה, יש אותם ה-סי.62 - אם הם סי.62, אין אימות מהקרע שזה סי.62. שאלתי שלש פעמים אם מה שאמ"ן חושד התאמת, לא נתנו לי אימות. זה לא אומר שזה לא נכון. אני רק אומר שאין אימות מהקרע. קלמן בתנועה למגע אתם. הוא כיקש, הוא נערך, הוא רוצה סיוע אוירי, זאת אומרת, הוא הולך מגע, אני חושב שזה היה לפני ש...

אלוף זעירא: השאלה אם זה הגיוני שהוא ילך למגע.

קריאה: הוא מחזיק אותם.

אלוף זעירא: ...דעתי לא.

....

הרמטכ"ל: טוב לי כך לדבר אחר.

אלוף זאבי: הלאה, הלאה. אחר כך פה, פה יושב ידידנו אלברט כמד שהוא ישב. לוחצים למגע עם המוצבים, והמצרים דיווחו - פה איש אמ"ן אמר לי - המצרים דיווחו שעולים עליהם. וזה מתאמת מהדיווח שאנחנו קלסנו שהוא הולך למגע עם המוצבים, עם המעוזים, בשביל להוציא את האנשים.

....

הרמטכ"ל: משוריינת לגמרי. מה שפה עוד חסר לי, זה אריק: מתי ואיפה?

אלוף זאבי: אז אני בדקתי גם את זה. אז הוא נמצא בדרך אל הסיניית. זה היה נכון לפני ארבע עשרה דקות - חמש עשרה דקות, הוא היה בדרך אל הסיניית. הוא היה בערך כאן...

1645 הרמטכ"ל. הלך לנו יום עם האוגדה הזאת. הלך לנו. היא הייתה צריכה לדפוק הבוקר והיא חתקוף בערב, וזהו!

שר הבטחון: ...שאת שניהם היו יוצאים... בבוקר - - -

הרמטכ"ל: סליחה אמרה. הרשימי לו לצאת בדירוג
 בצהרים. אז שמוליק אמר לו לצאת בעשר.
אז בשתיים הוא עוד לא יצא.

שר הבטחון: הם היו יכולים בכוכר לצאת?
 הרמטכ"ל: לא! הוא לא היה מוכן.
 שר הבטחון: לא היו מוכנים.
 הרמטכ"ל: נתנו לו לצאת בעשר; הוא לא יצא".
 (יומן רל"ש הרמטכ"ל, מוצג 348, עמ' 22).

מכל תיאור מהלך העניינים, שנחלקו בכך הבאנו, ובחלקו אנו דנים
 בחלק רביעי בפרק על אוגדה 162, ברור שהרמטכ"ל מקבל תמונה בלתי נכונה על
 מה שאירע בפיקוד הדרום עד עתה: כאילו אוגדה 162 מצליחה במשימתה, ואילו
 אוגדה 143 השחיתה ולא זזה ממקמה עדיין בשעה 1400. מסתבר, לפי הרישום
 הנ"ל, כי הרמטכ"ל לא עמד על אשר אירע למעשה באוגדה 143 מאז הכוכר,
 למרות שכל תכניותיה ותנועותיה תדכדכו על-ידי האלוף. התרשמותו, מדיווחי
 הפיקוד, היא שאוגדה 143 לא החלה לנוע עד שעה 1400 - כשעה שכפי שצינו
 לעיל, החלה האוגדה בתנועתה מיד עם קבלת ההוראה, כשחלק מיחידותיה "דחר"
 דרומה.

בשעה 1655 התקשר הרמטכ"ל עם אלוף פיקוד דרום (מוצג 345, עמ' 35).
 כשיחה בין הרמטכ"ל לאלוף פיקוד הדרום נשמעים הדברים הבאים בלשכת הרמטכ"ל:

"הרמטכ"ל:
 מהי אריק חוקף? הוא כבר חוקף - אז אתה לא
 יכול לתת לי תמונה ברורה. איפה אתה צריך?
 אני אשחרל לתת לך. זה מצמד, לא? - בסדר.
 או קיי. אז חתעדכן ועוד מעט חעדכן אותי גם
 כן, שלום (טריקת טלפון). בסדר. בסדר.

שהב"ט: מה אמר עכשיו שמוליק?

....

הרמטכ"ל: עכשיו, אריק הלך לתקוף את החרוה הסיניח,
 אבל בדיוק עכשיו ברן מדווח שפה הצטבר
 כוח גדול. אז כנראה שאריק יעלה על כוח
 גדול.

קריאה: טוב.

הרמטכ"ל: אבל איך לו קשר טוב עם ברן, יש לו תקלות
 קשר.

קריאה: גם... איך לו עוד הרבה אור.

- הרמטכ"ל: גם אין יותר הרבה אור.
- אלוף זאבי: אנחנו נמצאים בסוף האור של היום.
- הרמטכ"ל: אז הוא אומר לי: אני עכשיו מתארגן... לחושך: חן לי להתארגן. אמרתי לו: בסדר, תתארגן ונשמע.
- שהב"ט: ומה שהיה... שברן סיהר שמה לאורך התעלה, דפק הרכה, מעט, משהו יודע?
- הרמטכ"ל: אני לא יודע. אומרים הרבה אבל - - -
- אלוף זאבי: בבוקר הוא דיווח על שלושים שהוא דפק על יד קנטרה.
- הרמטכ"ל: זה כמו שהוא התחיל בבוקר, הוא דיווח על שלושים + טנקים.
- אלוף זאבי: ואחרי זה הוא לא דיווח יותר.
- הרמטכ"ל: אחר כך הוא לא דיווח אבל הוא נלחם כל היום, אני סומך עליהם שהם הדליקו הרכה טנקים, אבל אני לא יודע כמה ואני לא יודע מה קרה לו.
- שהב"ט: ...אח המשבר, נאמר שהמצרים בורחים לצד השני?
- הרמטכ"ל: לא.
- שהב"ט: ולהיפך - שהם מזרימים כוחות.
- הרמטכ"ל: כן.
- שהב"ט: דווקא כן.
- הרמטכ"ל: כן.
- שהב"ט: באיזה צירים זככמה?
- הרמטכ"ל: הם מזרימים חזרה דווקא בשלושה מקומות, אני יכול להגיד כרגע - שלושה או ארבעה מקומות. אני אראה לך פה, כשביל הפרינציפלים, ב... ושניים לא סימפטיים.
- קריאה: ...
- הרמטכ"ל: הם מזרימים הנה. לסואץ, ופה גדל כוח. ופה אלברט עומד מסול. הם, - זה, זה אני שקט. אלברט פה עם שתי חטיבות טנקים. מה, מי שיעלה עליו, זה אני בסוף כזה.
- שהב"ט: יש לו מאה טנקים, לאלברט?
- הרמטכ"ל: יש לו מאה חמישים או מאתיים טנקים. מאה חמישים טנקים... אז זה מה שעושה פה אלברט. עכשיו המקום השני שעכשיו אומר לי ברן, תווה, זה אריק, תווה סינית - זה הצטברות כוחות פה. הדבר השלישי זה הפירדאן. והמקום הרביעי זה קנטרה, כן, אבל יש עדיין

אחד, שניים, שלושה, ארבעה מקופות שבהם
יש עוד הכנסת כוחות. כלומר עדיין אי-
אפשר להגיד שהם נשברו.

שהב"ט:

שהם נשברו.

הרמטכ"ל:

שהם נשברו, - - -

שהב"ט:

כי הם פתחו את הכיוון.

הרמטכ"ל:

הם לא פתחו את הכיוון. להיפך. מה שאולי
כן אפשר להגיד, זה שהם יותר ויותר נהיו
לחם שהמטרה צריכה להיות לא פרטנציוזית.
(מוצג 349, טליל 7, עמ' 11, 12).

עיקרי שיחות אלה נרשמו גם ביומן רל"ש הרמטכ"ל (מוצג 348, עמ' 22).

משיחה זו ברור שבשעה 1700 אין הרמטכ"ל יודע מה קרה לאוגדה 162;

שר הבסחון, עד שעה זו, ציפה עדיין להתמוטטות המצרית. למרות שאין

דיווחים על הישגים, אולם מכיוון שגם אין דיווחים על כשלונות, מנסח

הרמטכ"ל את סיכומו בכך, שאמנם לא נשברו, אולם התברר להם שמטרה מלחמת

צריכה להיות יותר צנועה.

10. פיקוד דרום: 1700 - חשיכה

הקדוח על פעילות מפקדת פיקוד דרום החל משעה 1700 ועד לחשיכה
מחמקת בשלושה נושאים:

- א. התקפת-הנגד המצרית על אוגדה 162,
- ב. ביטול תכנית ההתקפה של אוגדה 143 על החווה הסינית;
- ג. תכנית לסייע לאוגדה 162 על-ידי אוגדה 143.

בנושאים ב' ו-ג' לא מתבצעת למעשה כל פעולה ממשיה.

א. התקפת-הנגד המצרית (אם אכן היחה כזאת בקנה מידה גדול -
ראה חלק רביעי, הפרק על אוגדה 162, עמ' 686 ואילך) נבלמה
על-ידי האוגדה, למרות שהפיקוד נתן לאוגדה אישור נסיגה.

ב. לא ניתן כל סיוע על-ידי אוגדה 143 לאוגדה 162, פרט
לסיוע ארטיילרי.

תכנית ההתקפה של אוגדה 143 כושלה מכיוון שתכניות האוגדה נשתבשו,
ומכיוון שהידיעות בדבר ההתקפה על אוגדה 162 הדאיבו את האלוף.

א. התקפת-הנגד המצרית ומחלכי הפיקוד

בשעה 1700 לערך מתחיל הפיקוד לקבל דיווחים מאוגדה 162 (ראה להלן,
חלק רביעי, בפרק על אוגדה 162, עמ' 700-701), שהיא נמצאת בלחץ, התגובה
הראשונה של הפיקוד היא בקשה לסיוע אוירי. דל"ש אלוף הפיקוד רושם:

"1705 האלוף לרמטכ"ל שלכרן יש בעיות בתקיפה, שנטקה לא
יכול לעמוד מול זה, והוא זקוק למטוסים. אריק
מחזיק עם 600 או חמדיה, יוחר מאוחר עם חיים
ארז לתקוף את זה" (מוצג 345, עמ' 34).

מיד אחר-בך משוחח האלוף גונן עם הרמטכ"ל ומסכם אתו לבטל את תכנית ההתקפה על החווה הסינית (להלן עם' 449-450). בגמר השיחה מתקשר האלוף גונן עם האלוף שרון ומודיע לו על שינוי התכנית.

את החלטת האלוף רושם הרל"ש כך:

"1712 לאריק: מהפירודן יצאה כמות גדולה של טנקים ונסקה לא יכול לעמוד בזה, לא רוצה שחכנס כך למיסורי. מה יש לך ב"חמדיית" את טוביה. העובים יושבים כבר בציונה. אויב ממיסורי חטיבה פלוס גדוד. שנים שלי עם אחד שלו בחמוסל. בכוח משוריין וכוח נוסף תכלום בציונה אבל עם עתודה ביאלטה. לא לעלות על מיסורי ליצור רק מבצע...". (מוצג 345, עם' 35).

אלוף הפיקוד מורה לאלוף שרון, כפקודה זו, לא רק לבטל את התקפתו על החווה הסינית, אלא גם להיערך לבלימה ולהחזיק עתודה בעומק; פירוש הדבר שהאלוף תושש מפני פריצה מצריח לכיוון ססה. ואכן, כך מסתבר גם מן הרישום, הפחות ברור, ביומן המבצעים הפיקודי:

"אלוף - אריק: גדוד אחד של טוביה, חימקה, סיור. חטיבה של חיים על ציר סליסמן יש לו כ-40 כלים הם נמצאים בציר עכביש.

במקום להיכנס הערכים יושבים בציונה לפי אחד מהדיווחים.

הייתי רוצה שחבלום בציונה, להחזיק יחידה ביאלטה, הם עלולים לשטוף את ססה. במלים אחרות, רכז כח חכי גדול ביאלטה אפילו אם לרלל את יאלטה במקרה של ברל(?) ישטוף אותה הכח" (מוצג 343, עם' 0059).

האלוף שרון מרווח כאן, לראשונה, שחטיבה 421 הגיעה לאזור חמוסל.

ג. הדירן בסיוע של 143 ל-162

כשעה 1712 מבקש קצין האג"מ של 162 מקצין האג"מ של 143 שאוגדה 143

תיקוף צפונה כדי לסייע ל-162 (מוצג 421, וראה חלק רביעי, בפרק על אוגדה

143, עם' 818-822 ובפרק על אוגדה 162, עם' 700 - 701).

ב-1715 (שם) מבקש מפקד אוגדה 162 מאלוף הפיקוד סיוע אוירי בכל

הגזרה שבין מצבר לפודקן, כדי לבלום את התקדמות המצרים.

ב-1724, לאחר נסיונות תוזרים ונשנים (מוצג 421) ליצור קשר עם

אוגדה 162 על מנת לברר את פריסת כוחותיה ומצבם, מצליח אלוף הפיקוד לדבר

עם קצין האג"מ האוגדתי. קצין האג"מ מודיע לו שהאוגדה פרוסה מנוזל

בדרום ועד חזיזית 32 בצפון, ומציע לאלוף להפנות את אוגדה 143 לתקיפה

מדרום לצפון:

"אנחנו מציעים שאח 2, את אריק, תעלו מסערב לנו
לכיוון צפון לחכות את האויב, להכות את האויב
במקביל לבלום מכיוון... מכיוון מיסורי בכיוון
דרום מערב, אבל העיקר לתקוף צפונה מערבה לנו."

נראה שהאלוף גונן אינו מקבל את ההורעה, שכן, כעבור 2 דקות הוא

משוחח עם האלוף ארן:

"גונן: אני לא שומע אותך, האם אתה יכול להסביר
לי מה קורה?"

ארן: ... כוחות עדיפים ובולמים אותם.

גונן: אמור שנית,

...

גונן: איפה אתם בולמים אותם? איפה קצה דרומי
ואיפה קצה צפוני של היחידות שלכם?

קצין אג"מ אוגדתי: אנחנו נלחמים נגד כוחות גדולים
הצלחנו לבלום עד כה. אנחנו
היינו ממליצים, על מנת להכות סופית את האויב,
להבנס עם אריק מדרום לצפון בכל המרחב בינינו
לכין התעלה.

גונן: רות. מה גודל הכוח של האויב?

ארן: גודל ועדיף מאתנו.

גונן: רות, הסתן, סוף."

למעשה מוצע כאן, שאוגדה 143 תבצע את החכנית האלטרנטיבית - אותה

הזכיר הרמטכ"ל לאחר הסיכום בדבילה ב-7 בחודש (ר' לעיל) - למקרה שכוחות

גרולים יחקפו את אוג' 162. במקרה זה, כזכור, לקחה החוכמנית בחשכוֹן אפשרות שאוגדה 143 התקוף בגזרה הצפונית, מדרום לצפון.

האלוף שרון האזין בקשר לבקשתו של מפקד אוגדה 162. כאשר פנה אליו אלוף הפיקוד בשעה 1735, תאר את היערכותו והביע החנגדות לבקשתו של האלוף אדן. בתיאור היערכותו שגה בנושא אחד. מכשיר בשלכ זה איננה כידור, וכבר מהבוקר יש עליה אויב (ראה חלק רביעי, הפרק על אוגדה 143, עמ' 818-822).

בדיווח זה תוזר האלוף שרון על הודעתו משעה 1712, שיש לו חטיבה בציר סליסמן. דבר זה חסוה, כיוון שמלכחחילה תכנן האלוף שרון להכניס את שתי החטיבות בציר עכביש. מסתבר שהיתה אי-הבנה במטה האוגדה, וחטיבה 421 במקום להיכנס בציר עכביש, נכנסה בציר סליסמן, והדבר שיכש את חכניותו של אלוף שרון (ראה להלן עמ' 799 - 801 ו-803 - 804).

השיחה ביניהם הוקלטה כולהלן:

- "שרון: שמוליק, עד כמה שאנחנו עוקבים אחרי (העניינים) ... אז חמוטל בידינו.
 גונן: כן.
 שרון: ציונה בידינו.
 גונן: כן. אנחנו מקשיבים לאוחה רשת.
 שרון: הכוחות של ברן מהזיקים בקו שבין חמוטל להברגה. אז זה נכון שקצת נסובו למרות שהדליקו - הם טוענים כ-100 סנקים מצריים. אך הם טוענים שהנסיגה לא היתה הכרחית והקו הוא קו מיוצב בין חמוטל להברגה. עכשיו אני עומד בקו מיוצב בין מבשיר לבין כישרף.
 גונן: מכשיר גם אצלך?
 שרון: מכשיר - אצלי, על כל פנים אויב אין שם, יש לי הם מאחור, בין או ליד ציונה מאחורי ציונה, ויש לי חטיבה בציר עכביש 64 ויש לי חטיבה בציר סליסמן 39. עכשיו, אני שומע את הבקשות של ברן לזקוף בגזרה שלהם. זה לא נראה לי, כי כרגע הזה אנחנו נחשוף את הצו שלנו, אבל לעומת זאת אני מציע לברוק מחדש נושא של תקיפה ולחץ על מיסורי ואמיר כי אם הקו

של ברן מתייצב. אני חושב שיש לנו אפשרות
ללחוץ עליהם במשך הלילה.

גונן: אריק, אם אתה תהיה... בקרב, ונניח לא חסכול
אבידות אבל תהיה במצב שאתה לא יכול לצאת -
אין יותר כוח בגזרה. אתה מבין מה שאני אומר?*

(מוצג א'343, עמ' 842).

הדיווח של האלוף שרון נרשם על-ידי רל"ש אלוף הפיקוד בנוסח זה:

1730" אריק דיווח לו מה שמע ברשת של ברן ומסר
שהוא נמצא בעכביש 62 וטליסמן 64.

האלוף מסר לאריק שהוא לא עומד להכניס אותו
כי הוא הכח היחידי השלם בגזרה" (מוצג א'345,
עמ' 35).

האלוף גונן, כשגודע לו שיש לאוגדה 143 חטיבה כציר טליסמן, ניסה
לברוק אם מוכן האלוף שרון להפעיל לפחות את חטיבה 421. אולם אלוף שרון
התנגד גם לזאת.

בשעה 1743 התקיימה השיחה בענין זה:

גונן: אריק, החטיבה הזאת שיושבת לך כטליסמן 39
היא בסדר?

שרון: היא בסדר.

גונן: אתה יכול לשלוח אותה למכשיר ואולי שהיא
תיכנס להתקפת נגד מדרוסלצפון?

שרון: אני לא מציע את זה עכשיו כלילה. אני חושב
שאנו נשחוק אותם. אני אניד לך מה אני רואה;
תראה אנחנו יושבים כרגע וחושבים על הענין
ובודקים אותו, בעוד רבע שעה אחקש אליך"
(מוצג א'343, עמ' 843).

בשעה 1753 מדווח רמ"ט אוגדה 162 לאלוף הפיקוד על מצבה של האוגדה.
לפי תיאורו, חטיבות 460 ו-217 נתונות בלחץ. דיווח זה על היערכות החטיבות

* שוב עלינו להזכיר, כי שיחה זו נעשתה כאלחוט.

אינו מדויק (ראד להלן, עמ' 704 - 705).

בסופה של השיחה מודיע האלוף גונן שהוא אינו מתכוון להכניס את 143 להתקפה אמילו אם יהיה על 162 לסגת. בפועל, כחצי שעה לפני כן כבר הודיע מח"ט 217 על הדיפת ההתקפה המצרית.

להלן הדיווח של רמ"ט 162:

<p>עמי, מה אתה יודע על המצב אצלכם?</p> <p>--- - בציר חביבה נתקף (חט' 217) פרוס מציר ערוב עד חביבה.</p> <p>מציי ערוב 31 עד חביבה 27, גבי, חט' 460 פרוס שם. כלומר מ-27 לכיוון נוזל כרבע הם בגזרתם, יש לחץ עליהם, הם דיווחו כי בע על התקפה רגלית שהתפתחה עליהם, בחסות ההשכה. מדברים על חוליות של אר.פי.ג'י. בנוסף לסנקים, קרן (חט' 500) נמצא דרומה להם. הוא דיווח שציונה וחמוטל בידי וכוונתה גם נוזל.</p> <p>נוזל לא, אני שמעתי.</p> <p>אז חמוטל וציונה ברור שבידיו. יש לנו גם כוח כחלוץ.</p> <p>גם כחגיחתי</p> <p>לא, כחלוץ יש לנו כוח. ואיזור חזיזית 26. חמוטל וציונה לפי רשתות הרדיו. כרגע הלחץ בעיקר הוא בציר חביבה.</p> <p>איזה גודל לחץ יש בציר חביבה, המשך לעמוד נגדו.</p> <p>הם אומרים שם שהם בולמים. כל הזמן לוחצים בכיוון שלכם שנכניס את אריק מדרום.</p> <p>כן; אבל אני לא מתכוון לעשות את זה.</p> <p>אז אני אודיע מיד למודיעין 40 שלי ואני אברר מיד מצבו; אגיד לו שאתה...</p> <p>חגיד לו שיגיד מה מצבו ושאני לא מתכוון לעשות את זה.</p> <p>בסדר. אני אחקור אתו בקרוי.</p> <p>אני לא מתכוון לעשות את זה. לא איכפת לי אם הוא יילך קצת אחורה, אם הוא יכול לעמוד ואני לא רוצה להכניס את אריק מדרום" (מוצג 343א', עמ' 844).</p>	<p>"גונן:</p> <p>עמי:</p> <p>גונן:</p> <p>עמי:</p> <p>גונן:</p> <p>עמי:</p> <p>גונן:</p> <p>עמי:</p> <p>גונן:</p> <p>עמי:</p> <p>גונן:</p>
--	--

בעקבות זאת מודיע ראש מטה האוגדה למפקד 162 (מוצג 421, 081751):

(1" 103 [גונן] רגצה לדעת האם יכולים להתזיק את גזרת 1 ופחם*)

(2) הוא לא יבנים את הכוח שבקשתם מדרום, אם קשה להתזיק מרשה לדלג אוחם קצת אחרנית, לשפר, הוא לא יבנים מדרום מה שבקשנו. הוא מחכה לי על הקוי [טלפון] עכור."

השיחה של אלוף הפיקוד עם האלוף שרון על הסיוע לאוגדה 162

והשיחה של אלוף הפיקוד עם רמ"ט 162 נרשמו על-ידי רל"ש האלוף, יחדיו,

בנוסח הכא:

1740" האלוף שאל את אריק באם יכול את 600 להזיז בכרטיסין 39 למכשיר. אריק טען שזה ישחק את החטיבה והוחלט לעשות כל אחד 'חושבים' אצלו ויתליטו לאתר מכן. נטקה פרום מציד ערוב 31 עד חביבה 27 וגבי פרום משם מכיוון נזל. כרבע הם מרווחים על התקפה רגלית לעכרם. ברן נמצא דרומה לידם ודיווח שחמוטל וציונה בידם. בחלוץ יש לנו כוח, הלחץ כרגע הוא בציד חביבה" (מוצג 345, עמ' 35).

הרל"ש החליף אמנם, את חטיבה 421 בחטיבה 600 ואת טליסמן בכרטיסין,

אך מן הנוסח נראה שזוהי אותה שיחה.

על פרשה הבקשות לסיוע לאוגדה 162 אמר האלוף שרון בעדותו לפני

הוועדה:

"נבנסנו פה לקרב, היתה פה פקודה, או שאלה, של הפיקוד אם אנחנו יכולים לסייע לאוגדה 162, שבאותו זמן היתה בלחץ רב בגזרה הזאת, אני נשאלתי ע"י אלוף הפיקוד, ואני נתתי תשובה שאני אבתון את זה, כי אנחנו היינו במצב, שכבר לא היינו במקום הזה; אנחנו עצמנו היינו צריכים לכבוש את חמוטל ואת מכשיר, ועליהם כבר התנהלו קרבות קשים. כאותו זמן התנהלו קרבות קשים של חטיבה 421.

כעבור שעה כשיחה כבר היתה הוראה של אלוף הפיקוד שלא לבצע את זה, שאין צורך, בינתיים הצליחה אוגדה 162 לעמוד בעצמה." (עמ' 7223).

ג. תמונת המצב לקראת ערב

בשעה 1758, לאחר שהאלוף גונן קיבל את דעתו של האלוף שרון שא לתקוף עם כל האוגדה, וכך שלא לחקוף אף עם חטיבה אחת כסיוע לאוגדה 162, הוא מבקש מאת האלוף שרון שיסייע לאוגדה 162 בסיוע ארטילרי. לבקשה זו מסכים האלוף שרון. באותה שיחה הוא חוזר לענין הסיוע לאלוף ארן. האלוף שרון מודיע לאלוף הפיקוד שמכשיר איננו בידו - בניגוד להודעתו הקודמת. מתעוררת מחלוקת בין האלוף שרון לאלוף גונן ביחס לחטיבה 421 הנמצאת כאזור חמוסל. האלוף גונן, שקודם לכן ביקש להפעילה כסיוע ל-162, מתנגד לכך שהיא חופעל לכיוון מכשיר (כי הוא יורע על האישור שנחן לאוגדה 162 לסגת), ואילו האלוף שרון, שגילה שמכשיר איננו בידו, רוצה להפעילה דרוקא לכיוון מכשיר ולא כסיוע ל-162.

הוויכוח ביניהם נגמר בכך שהחטיבה חופעל לא לכאן ולא לכאן, אולם בעיני האלוף שרון נשאר כיבושה של מכשיר ענין חשוב בייצוב הקו. מן השיחה נראה שהאלוף שרון עדיין איננו יורע שחמוסל איננה בידי חטיבה 421, ושהחטיבה נסוגה מן היעד (ראו להלן עמ' 822 - 836). הוא גילה זאת, כפי הנראה, רק בלילה, ואז קיבלה חטיבה 421 פקודה לכבוש בבוקר את חמוסל.

להלן נוסח השיחה שבין האלוף שרון והאלוף גונן:

גונן: אריק, אנחנו רוצים להשתמש כארטילריה שלך - לסוכת ברן... המת"פ שלי יתקשר אתם כדי לראות מה אפשר לעשות.

...

או-קיי, תודה.

שרון: בקשר לשאלתך הקודמת בענין... (חוזר) בענין עזרתו של ברן, לא, לא נראה לי. יש לי גם בעיה... מכשיר איננו בידינו וכדי לייצב את הקו הזה הוא... עליך אני חייב לעלות על מכשיר כדי לייצב את הקו ואז יהיה לי קו חמוסל, מכשיר, חמדיה, כישוף, וזה קו יציב ורצוף.

- גונן: אם כן מה אתה מתכוון לעשות?
- שרון: אני לא מתכוון שאפשר להשתמש בחיימקה* ללכת מדרום לצפון במקום שברן היה היום.
- גונן: אני גם לא מעוניין שהיקח את מכשיר.
- שרון: את מכשיר אני מוכרח. זה לא דבר מסוכן. זה דבר קטן.
- גונן: זה לא עניין מסוכן. אני מניח שברן תיכף ילך אחורה עוד פעם ואז אתה נשאר עם גב חשוף - כל זמן שאחיה פה יש לנו קו מיוצב זה עכשיו המצב אתה עוקב אחריו?
- שרון: אתה חושב שברן עומד לזוז אחורה?
- גונן: יש לו מגע עם אנשי חי"ר עם ד.פ.ג'י. ועם כל מיני דברים כאלה.
- שרון: טוב, בסדר, אבל בכל מקרה אני לא מציב את החטיבה עכשיו לעזרתו כי אנחנו לא דיברנו עם החטיבה.
- גונן: לא שלילי, בשום אופן, מה שאני צריך פה דחוף זה את הארטילריה.
- שרון: סיוע ארטילרי הוא יקבל מיד.
- גונן: בסדר. תודה.
- שרון: אני מתקשר אתו במישרין" (מוצג 343א', עמ' 845).

בשעה 1805 מודיעה אוגדה 162 לאלוף הפיקוד שההתקפה המצרית

נהדפה. ההודעה הוקלטה בחמ"ל הפיקוד כנוסח הבא:

"איש קשר מדבר עם 40 דרך 42, מודיע לאלוף לא רוצים (כנראה סיוע). לא רק שהם מתזיקים מעמד הם גם הודפים את האויב" (מוצג 343א', עמ' 846).

על פי מוצג 421 נמשכות עד 1830 לערך השיחות, בתיווכים שונים, כשהן נקטעו מדי פעם, ובכל פעם מעבירים את הוראת אלוף הפיקוד לאוגדה 162 לשמור כוחות קטנים במגע עם האויב. האוגדה מאשרת שאכן כך היא עושה, ובאחר זמן נעים כוחותיה לאחור, להתארגנות בצירי טליסמן (חטיבה 500), ספונטני (חטיבה 460) ומאדים (חטיבה 217) (לפירוט היערכות אוגדה 162 בגמר יום הלחימה, ראה להלן עמ' 722 - 726).

ד. סיכום מודיעין

בסיכום יום הלחימה של ה-8 באוקטובר הפיץ פיקוד דרום/מודיעין דו"ח מודיעין המסכם את אירועי היום. הדו"ח הופץ לגורמי מטכ"ל/אמ"ן וליחידות הכפופות של הפיקוד (ראה במפורט להלן, עם' 1264-1266).

אין צורך לנתח את הדו"ח. דו"ח זה מאפיין כמידה רבה את עבודת המודיעין הקרבי בשלב זה של המלחמה, ומשום כך אנו מביאים אותו כאן בשלמותו. מצאנו לנכון להדגיש קטעים מסויימים בדו"ח על-ידי סימונם בקו. וזה נוסח הדו"ח:

"מאח. פד"מ/מודיעין

הנדון: דו"ח מצב נכון ל-081800

כללי:

1. במשך היום המשיכו כוחותינו לחוץ מערבה את הכוחות המצריים, המיתקפה המצרית נבלסה וכוחותיהם נמצאים בנסיגה.
חט' שריון 22 נקראה חזרה.
חט' שריון 15 נצטרחה גם כן לנוע חזרה.
יחידות חט"מ רבות דיווחו על מחסור בתחמושת, בנשק ובמים.
2. המצרים ממשיכים לגלות התנגדות להתקדמות כוחותינו, חוץ מגמה לכלום את התקדמות כוחותינו.

3. הלחימה מתבצעת על-ידי היחידות המצריות ברוב מקומי עד חטיבה.

פעילות:

1. ב-8 אוק' הורה שר המלחמה המצרי לנפק 2 מנות חמושת (רגילה ומשופרת) ל-2 מחלקות, טופחו לארמיה 3. באשר לזהות הנשק הערכנו שתי אפשרויות הכאוח:
 - א. כסבירות גבוהה מדובר ברקטות ק"ק (פרוג 7) בעלת טווח של 70 ק"מ (לפחות 80 ק"מ עם ראש כימי).
 - ב. בסבירות נמוכה יותר המדובר ברקטות ק"ק קצרות טווח מפיחוח מצרי. מוכרים שני סוגים כאלו:
 - (1) לטווח 7 ק"מ לפחות.
 - (2) לטווח 9 ק"מ לפחות.
 הצורך באישור שר המלחמה בהקצאת התחמושת מעלה את האפשרות כי הכוונה לראש כימי.
2. בגזרת ארמיה 3 צפויים להקמה כבוקר 8 אוק' 2 בשרים נוספים, אחד מהם נק"מ ה-151. אחד הגשרים מסוג פ.מ.פ.
3. ב-080430 זוהו 7 נפילות באזור לפידים, יתכן טילי ק"ק.
4. ב-080435 בוצע ירי טילים על כוח חיל הים צפ' מזר' לפורט סעיד.
5. ב-080811 תקפן המצרים מהאוויר את שארס-א-שיח וג'בל אום חטיבה.
6. ב-080400 דיווח מפקד דיב' חי"ר 19 כי עשה המוטל עליו ואף יותר. סגנון זה מורה על מצבו הקשה וכי אינו ממשיך בהתקדמות.
7. ב-080735 חט' 11 חי"ר, חט' שריון 1-2 בודי חי"ר ממוכן דיווחו על ביצוע התקפות נבד על כוחותינו.
8. ב-080730 נצפתה תחילת הקמת גשר בק"מ ה-156.
9. ב-080805 הושמד הגשר בק"מ ה-137.
10. ב-081025 דווח על אספקת 1000 יחידות סיהור אישי לבי"ח שדה לצורך משלוח ליחידות הדיב' הקדמיות.
11. עקב התמוטטות המערכ המצרי בשטחנו נקראה חט' 22 שריון (מדיב' 6) לחזור לגדמ"ע של התעלה.
12. אושר בפיקוד ים-סוף לגייס 25 סד"גים ב-9 אוק' על אנשיהם וצירודם.
13. ח"א המצרי מתכוונן ב-8 אוק' לסייע לכוחות הקרקע בגדמ"ז של התעלה, לכוחות הצולחים ולהמשיך לחקוף את כוחותינו בסיני.
14. ב-080945 דיווחה דיב' חי"ר 16 כי מצבה רע וכי אין יחידות לוחמה נוספות היכולות לסייע לה בלחימה.
15. א. גשר חי"ר בק"מ 72 נהרס ע"י כוחותינו.
 ב. גשר חי"ר בק"מ 44 נהרס ע"י כוחותינו.
16. ב-081100 דיווחה דיב' חי"ר 7 על מתור חמור בנשק ובתחמושת.

17. חט' שריון עצמאית 15 שהורה באזור קנטרה צוותה לחזור 3 ק"ט. החסיבה דיווחה על מחסור בחחמושת ודלק.
18. גדודי חת"מ רבים דיווחו על מחסור חסור בתחמושת ודרשו אספקה וחופה.
19. ב-081330 תוכננה התקפה מצרית גדולה ומתואמת של 2 ארמיות במקרה של הצלחה במיתקפה הקודמת.
20. ב-081345 דווח על מעבר מוכן בתעלה, מעבר נוסף יהיה מוכן בעוד חצי שעה ומעבר שלישי יהיה מוכן בעוד שעה.
21. ב-081425 נדרשו קציני תיאום לארגן שח"פ בין דיב' חי"ר 16 לבין דיב' שריון 21.
22. ב-081500 דווח על גיפוק 1100 מנות תרומ למגמועות קומנדו 143.

שונות

23. מג"ר קומנדו 83 שנשבה ע"י כוחותינו באזור אנו-זנימה סיפר בתקירתו, כי משימת הכח שהיה מורכב מ-5 מטוקים היה הנחת מארבים בואדי בעבעה והקיפת מטרות מזדמנות.
- לאחר הגיע הכוח למקומו לא נענו כל בקשותיו לאספקה מזון ומים. כן לא נקבע להם מלכתחילה מועד לפינוי.
24. קיימים סימנים ראשוניים כי ההסברה המצרית מתחילה להכין אח האוכלוסיה הערבית לאפשרות כשלונות זמניים.
25. הסובייטים מעבירים ציוד צבאי לערבים:-
- א. 11 מטוסי איל-28 סובייטיים הגיעו לחלב (בסוריה).
- ב. אניה עם ציוד נמצאת בדרדנלים בדרכה לים החיכון. על סיפונה נראו 5 מטוסים (כנראה מיג) וכך ציוד גישור. יתכן והציוד מיועד לסוריה או למצרים.

11. המטכ"ל והדרגו המדינית: 1700 - לילה

לקראת חשיכה מצטיירת במטכ"ל תמונה של קפאון בתזית הדרום: המצרים חוקפים, האלוף ארן כולם, האלוף שרון מסייע לו כבלימה.

אין למטכ"ל באותו לילה תמונה נכונה על היערכות כוחותינו.

בשעות הערב נפגש הרמטכ"ל עם עורכי העיונים ומופיע בטלביזיה.

לאחר מכן הוא חוזר למטכ"ל ויוצא לישיבת ממשלה ב-2100. לאחר שובו מישיבת הממשלה שם הרמטכ"ל עם שר הבטחון לפיקוד הדרום, ורק שם הוא מקבל חמונה נכונה על תוצאות הקרב.

א. תמונת המצב במטכ"ל

בשעה 1710 מודיע אלוף פיקוד הדרום לרמטכ"ל שאינו מכניס את אוגדה 143 להתקפה על החווה הסינית, אלא להתקפה באזור צפוני יותר. הרמטכ"ל מעריך ש-143 לא תיכנס להתקפה אלא תיכנס יחד עם 162 למערך כלימה.

ואלה דברי הרמטכ"ל:

"1710 הרמטכ"ל (בטלפון לאלוף ש. גונן): שמוליק, תגיד לי עוד פעם. - שמוליק - הוא יצא ממיסורי לאן? - איזה, כן ממיסורי לציונה. מה יצא לשם? - מעל חטיבה. כן. - כן - איפה, איפה נסקה? - כן - כן - עוד? - כן - אולי אתה לא מכניס את אריק להתקפה לחווה הסינית? אלא אתה הולך עם אריק נגד הכוח הזה שממיסורי לציונה. - עם מה, היא במדינה? - ועם מי היא במגע? - עם מיסורי. - ברור - עוקב אחריך. - טוב, אני מציע לך לא לדחוף את אריק קדימה לחווה הסינית, אלא לשמור את אריק ככל האפשר יותר, כדי שהוא יעזור לנסקה באגף זה. כי אם אתה דוחף את אריק קדימה, אתה נכנס לשני קרבות ששניהם יכולים להיות גדולים מדי. אז שמור את אריק. האללו, אתה שומע או חיי? - שמוליק - אני אומר: תשמור את אריק. תנסה לא לדחוף אותו למגע. יש לך עוד מעט אור, ויכול להיות שהחבר'ה האלה בלילה לא יתקדמו, ואז תעמוד מולם. ואם הם יתקדמו - לדפוק אותם, כלומר לעבוד להגנת עכשיו, לא להכניס את אריק להתקפה, להחזיק אותו מאחור, לחבר אותו לאגף של ברן, ותשחזל אתם יחד לבלום, ואני אנסה לתת לך אויר. - להתראות" (מוצג 349, סליל 7, עמ' 16).

עיקרי שיחה זו נרשמו גם ביומן רל"ש הרמטכ"ל בנוסח הבא:

"1710 הרמטכ"ל לגורודיש:

לא לרחוף את אריק כדי שלא יסתכן כ-2 התקפות
כבדות, לכן להגן ולבלום, לחבר האגפים עם
ברן" (מוצג 348, עמ' 23).

הליקויים בדיווחים של פיקוד הדרום למטכ"ל אינם מחאזנים על-ידי

איסוף אינפורמציה במצפ"ע עצמו.

בשעה 1759 נרשם ביומן המבצעים במצפ"ע:

"מאת: קשר אל: יומי (קצין מטה במצפ"ע)

הכוחות הנסוגים מציונה נדפקים במכשיר ע"י 162
ו-143. יורדים מהנגמ"שים ובורחים דגלי(?)
162 ו-143 מדליקים רבים מהם" (מוצג 272א').

דיווח זה מתייחס לקרבות של תסיבה 500 וחסיבה 421 באזור המוסל.

תמונת המצב שם הינה שונה, שכן שתי התסיבות נסוגות מחמוסל לכיוון ציונה

לאחר שנכשלה התקפתן (ראה להלן עמ', 710-718 ו-822-835).

יצויין כי אמצעי הקשר וההאזנה במצפ"ע היו מעולים. כפועל מסתבר

שמקור אינפורמציה חיוני זה, שהיה צריך לשמש בקרה על דיווחי הפיקוד והשלמה

להם, לא הופעל תמיד כרמה נאותה ואף סיפק לעמים אינפורמציה מוטעית (ראה

לעיל, עמ' 399-401).

בשעה 2000 מקבל הרמטכ"ל דיווח מאלוף פיקוד הדרום על היערכות

כוחותיו. בדיווח זה נאמר כי אוגדה 162 ערוכה על ציר החת"מ מאזור האי

כלח ועד ציונה, ואוגדה 143 ערוכה באזור חמד'יה וכישוף. מדיווח זה מסתבר

שאלוף הפיקוד אינו יודע בשעה זו שכוחות 162 ע"בו למעשה את ציר החת"מ

ומחארגנים מאחוריו בציריטליסמן וספונסני.

להלן הקלטת שיחת הרמטכ"ל:

"2000 הרמטכ"ל (בטלפון): האלו - שלום שמוליק. -
 אני, טוב, מה שלומך? - אז תספר לי מה מצבך - כן - שומע -
 בסדר - כן - כן - כן - כן - כן - כן, איפה הוא עומד?
 - איפה? - א-בראנו! נו? - כן - אז החלטת טוב, לא צריך
 לעשות את זה עכשיו - בסדר - כן - כן - כמה טנקים יש לך?
 כן, בסדר - יש לי. - מאיפה עד איפה? - עד? - מה? לאורך האו,
כן. בסדר. - על ציר החת"מ. - כן - עד ציונה כולל. - עד
ציונה כולל, זה ברן. - בסדר - דרומה לזה? - חמדיה, כישוף,
 אני רואה, כן, כן - כן - איפה זה ביחס לכישוף? - כן -
 מצאחי - מצאחי" (מוצג 349, סליל 7, עמ' 27).

דיווח זה של אלוף פיקוד הדרום לרמטכ"ל מהורה, בהמשך הזמן,
 מקור לחילוקי דעות במצפ"ע, שכך למפקד חיל האוויר יש תמונה נכונה
 יותר על היערכות כוחותינו.

בשעה 2040 לערך מתנהל דיון ארוך במצפ"ע בין הרמטכ"ל לבין מפקד
 חיל האוויר בנושא: מהי היערכות כוחותינו וכוחות האויב בחזית התעלה.
 הרמטכ"ל מצייר, כפי שמסביר מהשיחה, קו רצוף שבו מחזיקים המצרים,
 ואילו מפקד חיל האוויר מצייר ראשי גשר נפרדים. משיתה זו מסביר,
 שאג"מ/מבצעים אינו מספק לכל הנוגעים בדבר במצפ"ע חמונה ברורה על מצב
 כוחותינו.

להלן קטעים מהוויכוח על מיקום כוחותינו:

"אלוף כ. פלד: המפקד, אני רוצה להציג לך את המצב ואת התכנית שלי.

הרמטכ"ל: כן.

אלוף ב. פלד: אבל לפני זה אני רוצה להביד שמה שהצגת פה מהיערכות כוחותינו, שונה ממה שאני ידעתי אצל יחידת..."

.....

סליחה, מה שהראית לי, זה שבעצם כאן יש מובלעת ומדל
 כאן יש מובלעת וכאן איזה מובלעת. לא אמרת לי
 שנסוגונו לכביש החת"מ... לכביש החת"מ.

אלוף טל: לא נסוגונו פה.

.....

אלוף טל: זה חדש לי. גנדי.

- אלוף ב. פלד: זהו. גם אתה לא יודע.
- אלוף טל: אנחנו דיברנו עם שמוליק לפני הקד"מ שלי, ו- - -
- אלוף ב. פלד: אבל עכשיו אולי הוא קיבל פקודה לזוז אחורה.
- הרמטכ"ל: אתם יודעים מה? הנה אני אצייר.
-
- אלוף טל: המסקד.
- הרמטכ"ל: כן.
- אלוף טל: גם גורודיש, הוא לא יודע הרבה יותר. אבל זה, הלא הם עוד מפוצלים לגדודים, לפלוגות.
- הרמטכ"ל: אז הנה, אז זה ככה: אלברט יושב פה בקו הזה. אריק יושב בקו הזה, וברן יושב בקו הזה. וקלמן סגן - אני אולי מגזים - אני לא יודע אם זה ---
-
- ככה הם יושבים.
- אלוף ב. פלד: נניח שזה ככה. מה שאני קיבלתי, זה שהמצרים יושבים במין דבר כזה: פה, פה יש להם חי"ר. אין פה הרבה סנקים. פה יש גם בן מובלעח כזאת, וגם פה יש מובלעח.
- אלוף טל: נכון. (מוצג 349, סליל 7, עמ' 31-33,

בשעה 1800 נפגשו שר הכסתון והרמטכ"ל עם עורכי העתונים, עיקרי

הסקירה נרשמו ע"י רל"ש הרמטכ"ל.

ביחס למעשיו של הרמטכ"ל באוחו ערב, מחוץ למטכ"ל אין בידינו

מקורות כתובים, ואנו מסתמכים כעניין זה על עדותו של ר/א אלעזר. על

הופעתו באותו ערב בטלביזיה אמר ר/א אלעזר:

"אני הופעתי ולכן אולי כדאי היה לראות את הסטנוגרמה של עורכי עתונים. כי היו לי שתי הופעות שונות. לפני עורכי עתונים אני אמרתי (ב-8 לחודש, עורכי עתונים ב-6, ולטלביזיה - שעה, שעה וחצי לאחר מכן).

ש. זה היה בפני עתונאי חו"ל, לא?

ת. בטלכזיה היה הכל, כתבי תוך והכל. אני כשגמרתי את עורכי העתונים, נסעתי עם דוכר צה"ל ומויש פרלמן, שבאותו זמן עסק בדוברות כלשכת השר, נסעתי אהם לפגישה עם עורכי העתונים. ובדרך הם שאלו אותי אם אני הולך להגיד בפני טלכזיה מה שאמרתי כאן. אמרתי להם, לא, אני אשתדל בטלכזיה להיות יותר אופטימי. יש לי מערכת שיקולים שונה כלפי תוך,

(א) אני בשלב הזה מאוד פוחד שירדן לא תתקוף ואסור לתת להם הרגשה שמצבנו לא טוב.

(ב) הזכרתי, יש לנו בעיה של פת"ח מגבול לבנון, שמתחיל להחגבר, גם הם אסור שיועו שמצבנו פחות טוב.

...

(ג) יש בעיה של ערביי פנים. רצועת עזה, יהודה ושומרון. גם הם יראו טלכזיה וגם הם לא צריכים לדעת שמצבנו כרגע מחוץ.

ולכן אני לא אומר שום דבר שאיננו אמת. אבל אני אנסה לתת לזה ביטוי יותר אופטימי. ואמנם זה מה שעשיתי. ואז השתמשתי בביטוי 'נשבור להם את העצמות', שזכה לביקורת, אם כי היחה לי לפחות איזו שהיא סטיספקציה, כזה שכאשר חזרו השבויים שלנו מן התעלה, בזמן השירור הזה חבקו אותי בטוס דאמרו לי, המפקד, שמענו אותך אומר נשבור להם את העצמות, אז כשהלכנו לשני ידענו שבסוף ננצח אותם. זו היחה מערכת שיקולים, ובהחלט מה שאמרתי בטלכזיה היה יותר אופטימי, נשמע יותר אופטימי ממה שאמרתי בפני עורכי העתונים בפורום סגור יותר" (עמ' 7630-7631).

על יתר פעולותיו אמר ר/א אלעזר:

"באותו יום בשעה 1800 יש פגישות עם עורכי עתונים וכו', כך שבזה אני מבלה זמני עד ישיבת הממשלה ב-21.00. סליחה, לא רק בזה אלא גם בחכניות חיל האויר ליום המחרת. בישיבת הממשלה אני משתתף רק באופן חלקי, לפי בקשתי, כי אני מסביר לממשלה, שאני כרגע עסוק מאוד ויש לי דברים חשובים יותר, אני מבקש לשמוע אותי ולשחרר אותי.

אני מבקש סליחה, דילגתי על משהו שהיה לפני ישיבת הממשלה. הזרתי מהפגישה עם עורכי העתונים, ואני מקיים אצלנו דיון מקדים לישיבת הממשלה. בדיון המוקדם אני מבטש כבר את המגמות ל-9 בחודש, בנוכחות מפקד חיל אויר, סגן הרמטכ"ל, ראש אמ"ן. כאן מתגכשת התכנית ל-9 בחודש, ואני מסכם אותה בקורים כללים בהתייעצות הזאת שלפני ישיבת הממשלה.

בישיבת הממשלה אני כבר מביא את זה כמגמות, ואחר כך אני טס לפיקוד הדרום, ובלילה בפיקוד הדרום אני מסכם את זה כחכנית ל-9 בחודש" (עמ' 7586).

ב. הרמטכ"ל - סיכומים והערות לקראת השלב הבא

בשעה 2025 מקיים הרמטכ"ל שיחות עם אלוף פיקוד הדרום ועם שר הבטחון ומסביר להם את מגמותיו למחר. מדבריו נראה, שברצונו לייצב קו עם שתי אוגדות ולנסות לבצע מבצע התקפי עם אוגדה שלישיה. השוואת תכניותיו ביום א' בערב לאלו של יום ב' בערב מורה, כי הרמטכ"ל ויחר על התכנית להדוף חזרה את ראשי הגשר המצריים, ובמקום זאת הוא חושב על מבצעים מסוג צפניה או אור ירוק.*

ניתן לומר שכעניין זה קיבל הרמטכ"ל את עמדתו של שר הבטחון, כפי שהתבטא במשך היום - ואשר לפיה יש לשאוף להשיג הישגים שיאפשרו חליפין ואיזון החמונה עם כווא הפסקת האש. כן מתחיל להתבטא הרעיון להפריד את מרחב שלמה מפיקוד הדרום.

להלן שיחת הרמטכ"ל עם אלוף הפיקוד:

"הרמטכ"ל (בטלפון): נכון... תראה, אני, אני רוצה לדבר בשלבים. אצלי החצייה זה שלב שני, והפונקציה של שלב ראשון. אז עכשיו בוא נכין את השלב הראשון. נסתדר בשלב הראשון, נתכנן את השלב השני. אני בשלב, אני אומר לך עכשיו את הרעיון, ואני בא אליך בלילה ואנחנו מגבשים את זה. אבל אני אומר לך את הרעיון כדי שכבר תתחיל לפי זה גם לתכנן וגם להכין כוחות. אני רואה הכרח להוציא את אריק, או להוציא או להזיז או להחזיק איפה שאתה רוצה, אבל לארגן את אריק יפה. כלומר, שתהיה לנו אוגדה אחת שהלילה מתארגנת על בטוח והיא אוגדה שמחר יכולה להלחם. זה תפקידו של אריק, לפנות הלילה ולארגן אותו כאוגדה. דבר שני, אלברט נשאר בגדרה שלו מאורגן, הוא לא צריך לחפש מבע, במבטא שהוא שומר על הגזרה הזאת. אני מניח שהלילה יעשו עליו התקפה, מעבר לקו, קו חת"מ.

....

הרמטכ"ל (בטלפון): אז אתה שומע אותי, שמוליק? - אז אני אומר: אלברט צריך להשאר בקו הגנה. אני לא, כרגע לא רוצה להתערב לך אם, אם סנקים יותר מאחור, יותר קדימה, אבל תחזיק אותו בהגנה במבטא שהוא לא יכנס הלילה לקרב. מראש שיהיה ממוקם ככה שלא יצטרך לסגת ושלא יצטרך לתקוף, אלא שנשמור אותו ככה מארגן הלילה כדי שנדע שהוא מגן על המיצרים מחר. - זה אלברט. - עכשיו, כרן גם הוא

* מבצע התקפי הכרוך בחציית מפרץ סואץ.

אני לא רוצה שיחקוף הלילה, אבל אם שמה יהיה לחץ כלשהו, הוא צריך להיות מסוגל להגיב. כלומר, כרן צריך להיות ערוך, פרוס רחב, כמו שהוא פרוס עכשיו. לפי דעתי זה טוב, וקלמן במקומו. ואז אנחנו עומדים הלילה בעצם עם שתי אוגדות ערוכות להגנה בציר תת"מ, אוגדה אחת מאתור מתארגנת כדי שנוכל להחליט מה לעשות אחת מחר. קלמן סגן במקום שלו. האפשרויות של מחר זה להשתמש באריק לאחת מן האפשרויות: או לעשות התקפה נגד בגזרה של אלברט, או לעשות התקפה נגד בגזרה של כרן או ללכת למבצע יזום כלשהו. אז על זה עוד נשוחח הלילה. אבל לקראת הלילה, ותחשוב והציע גם הצעות. אבל לקראת הלילה מספיק שאתה מחליט לארגן את אריק. האפשרויות למבצעים התקפיים, אני לא יודע אם זה מחר או מחר בלילה. יש לנו אפשרות אחת, שאם פת פחות או יותר אין לנו הכרעה - בכל זאת לחזור לצפניה וצפונה עם סואץ. היות ואין כבר טילים בסואץ, אז שמה אפשר עם חיל האוויר לעשות עבודה גדולה.

קריאה: בפורט סעיד.

הרמטכ"ל (בטלפון): סליחה, אני אומר פורט סעיד אני מתכוון. צפניה. היות ואין טילים בפורט סעיד, שמה חיל האוויר יוכל לתת לך הכנה טובה מאוד. ואז חזק לעשות צפניה וללכת לפורט סעיד. זהו מבצע אחד אפשרי. מבצע שני אפשרי זה אור ירוק - שמעח אותי? רגע, רגע, רגע -

....

הרמטכ"ל (בטלפון): מבצע שני, דבר שני אפשרי, זה אולי אור ירוק, שעל זה אנחנו גם כן נחשוב ואז יכול להיות שזה אני אעשה בכלל לא באחריותך. אני אשאיר אותך פנוי לחעלה כלבד ואני אוריד לך מהראש את הטיפול באגף. - זה מה שאני, מה שאני מציע לך, זה ככה: עכשיו תן להם לברן ולאלברט להשאר במערכים ולהתארגן במערכים מפורזרים. תארגן את אריק וחנסה לרכז אותו. תחליט אתה איפה. וחשוב על צפניה אם אתה יכול, איך ועם מי לעשות, וחשוב על התקפה נגד אפשריות לאריק מחר. ואני אבוא אליך בלילה. זה יהיה אולי די מאוחר, זה יכול להיות בסביבות אחת עשרה וחצי, ואז נחליט על תכניות של מחר. כלומר, אני אראה את התכניות שלך ונחייצן. - בסדר? - עכשיו, בני כסוכן יעזור לך גם הלילה" (מוצג 349, סליל 7, עמ' 29-30).

הרמטכ"ל (בטלפון עם שהב"ט): האללו, כן משה. - כן - אני כרגע גמרתי שיחה עם שמוליק וסיכמתי ככה: את מפקדי האוגדות אי אפשר לאסוף. הם צריכים להיות באוגדות שלהם, כי גם אלברט וגם ברן הם בקוויים, ויכולים להיות להם קרבות במשך הלילה. הפקודה שנחתי עכשיו לגורודיש היא כזאת: אלברט ערוך בקו המיצרים ועם טנקים על ציר החת"מ; ישתדל להיכנס למבעים. אני מקווה שהם לא ינסו לתקוף אותנו הלילה, כי הוא יושב די רחוק, והוא נשאר בהגנה ובמידת האפשר מתארגן. כרן, כרן הוא ערוך מול בגזרה די רחבה, זה בערך מול איסמעיליה

ימינה ושמאלה, גם כן על ציר חת"ם, לא קרוב לחעלה, והוא נשאר בהיערכות הזאת, גם כן מסודר, סחאכז, נערך הלילה. אמרתי לו לשלוף את אריק, כלומר לרכז את אריק ולהכין אותו הלילה. אריק לחם מעט היום, לפי דעתו של שמוליק, בגמר השיחה בין שנינו, לוקח עכשיו הליקופטר וטס. הוא הולך לאריק, לשכת אתו. הוא הולך לכרז, לשכת אתו. הוא חוזר למפקדה שלו. הוא ידבר גם עם אלברט. הוא, בקשתי ממנו להיות הזרה במפקדה בסביבות השעה שתיים-עשרה, ואני מתכוון להיות אצלו בשעה שתיים-עשרה. זו התכנית שלי עד עכשיו. באום חשיבה - 'You are mostly welcome' - אז זה, זה אחרי ישיבת ממשלה פלוס. אנחנו טסים בערך שעה וחצי - בסדר גמור להתראות (טריקה טלפון) שם, עמ' 31).

בשעה 2130 מתקיימת ישיבה בלשכת הרמטכ"ל. בישיבה זו כאה לידי ביטוי חמונה המצב האחרונה שיש לרמטכ"ל על הנעשה בפיקוד הדרום לפני נסיעתו לפיקוד. הרמטכ"ל מטיל על סגנו להכין תכניות אופרטיביות. הרמטכ"ל שם דגש על תכנית כיכוש פורט-פואד, אך מאשר לתכנון גם נחיתה במפרץ סואץ (מוצג 349, סליל 8, עמ' ד').

על מה שקרה בבוקר לאוגדה 143 אומר הרמטכ"ל:

"... אמרתי הבוקר: אריק ילך מפה וירד לסואץ. התפתיתי, כי נחננו לי אינפורמציה אופטימית סדי, הסכמתי שהוא יסע ככה ויבוא לסואץ. בסוף התברר לי שהשעה היא 2 אחרי הצהריים והוא עוד לא יצא מטסה. אז אמרתי לו: טוב, שיסע ככה לסואץ, ועכשיו הוא פה. רציתי להגיע לסואץ. אילו התכנית שלי יצאה לפועל, אני הייתי היום יושב עם אריק בסואץ, לא חשוב מה קרה פה - מצבי היה הרבה יותר טוב" (מוצג 349, סליל 8, עמ' 4).

גם עחה, עריין, סבור הרמטכ"ל שהחזרתה של אוגדה 143 נבעה

מהאיחור ביציאתה.

בהמשך הדיון מפרט הרמטכ"ל את השקפתו כאותה שעה על אירועי היום

ואת תמונת המצב שנידונו:

"... בשביל הבנה מה היתה התכנית שלי הבוקר. אני אמרתי אתמול: אלברט פה. נקודה. אריק מתארגן פה, כרז... אמרתי: אני עושה נסיון, בעצם מה שרציתי לעשות זה הרעיון שלך יותר בזול, ואמרתי כך: אריק ישב פה, ברזן ילך וינקה את השטח,

אבל בלי החי"ר על התעלות, ישמיר את הכוחות, אם לברן זה חולך טוב, חוך כרי השמדת כוחות הוא גם ניגש למעוזים ותופס גשר כלשהו, או לא תופס גשר. אני יודע שברן התייצב פה פחות או יותר, 2 ק"מ מהחעלה, רק בשביל מחוץ לנ"ס, אבל הוא דפק את כל הסנקים, אמנם יש גשר אבל מי שעולה על הסוללה הוא דופק, ואנחנו מרגישים שהוא שולט פה במצב, וראש גשר אחד מעורער, אז ברן ישאר פה. זה בעצם החכמית שלך מינוס הריגת כל החי"ר... אז הוא עושה את זה מהנוקר עד הצהריים. אז ברן ישאר פה, אריק יסע ויעשה פה את אותו תרגיל. אמרתי: יכול להיות שיתברר לנו שברן עשה את זה לא בשלמות, אז אריק לא יוכל, אז ברן יעשה את זה בשלמות. נשאר לנו פה אוגדת עתודה ואנחנו ניקח אדיר עוד פעם. אם מסתבר שברן עשה את זה טוב ואריק עשה את זה טוב - אז אני מכניס את אריק מפה להנה, ואריק עושה את זה טוב - אני היסלתי את שני ראשי הגשר. עכשיו צריך לבנות אותם מחדש, חשבתי שאנחנו משמידים פה את הכח הזה. כעצם אנחנו הגענו לאותו רעיון, אלא שהייתי יותר אופטימי אבל שמרתי את האופציה - אך זה לא הולך יש לי עוד אוגדה. מה קרה לנו?...

האינפורמציה שאני קיבלתי, אולי היא היתה גם בידי גורודיש, אולי גם בידי, כרן זכנס להנה ואני מחד מאור קיבלתי הודעה שהוא גומר את הקו, הוא מביע עד דורך סואר. אמרתי: זה יוצא מן הכלל. מה שאתה רוצה לעשות אני חשבתי שעשיתי עד הצהריים. ברן שטף את התעלה עד דרוואד סואר, נתקת חפס גשר, שמוליק מבקש ממני רשות לעבור את התעלה, אני אומר לו: הייבוי, אבל תדאג שיהיה לך... הוא אומר, זה בסדר, תן לי לחצות. אז אמרתי: אני במצב טוב, אני הולך לעשות עם אריק איתו דבר ולדפוק את ראש הגשר השני. אני חי בהרגשה כי ראש גשר אחד היסלתי, כי ברן שטף אותו מלמעלה עד לפטה, כמו במלחמת ששה הימים. זה הרגשה שלי כצהריים, ואז אני אומר לשמוליק: זה בסדר, לך. פה שמוליק מציע לי הצעה ואומר: במקום לגמור את ראש הגשר הזה מלמעלה עד למטה...

.....

רמטכ"ל: חסלחו לי, אנחנו אנשים נכונים. אני מקבל אינפורמציה זו, אני 'הפיל', הוא תופס גשר כנראה, יהיה לי פה רגל מהצד השני, ועכשיו אני צריך שאריק יעשה לי אותו דבר. אריק, וכנראה שמוליק אופטימי, הוא מבקש ממני רשות לנסוע כך ולחקוף ישר פה ואחר כך לשטוף אותם ולהשמיר את ראש הגשר השני. הוא גם מבקש ממני רשות לכבוש את סואץ. אני קיבלתי היום מתקן: אישורך בשעה 4 לכבוש את סואץ. בן-אדם שעוד לא יצא מססה, נורמלי, בדרך כלל לא מבקש רשות לכבוש את סואץ, אני לכך חי באינפורמציה לא מדוייקת - לכבוש את סואץ בשעה 4. נא אשורך. אמרתי: מאשר. כלומר, מבין שזה בסדר, אנחנו פה הולכים.

אחר כך מחברר שברן קודם כל לא שטף מלמעלה למטה, אלא ברן תקף חזיתית, תקף חזיתית, השמיד, לא השמיד, ירו אליו חזרה, לא חשוב - עשה מה שעשה, יכול להיות שכן, עובדה שמצבם קשה כזה או אחר, אבל... מה מסתבר? שברן הלך, עשה מה שעשה

ונשאר פה, אבל ראש הגשר קיים. אריק בכלל לא רצה ללכת להנה, עשה מה שעשה, הוא נמצא באגמו. לא השגתי את המסימה שרציתי" (מוצג 349, סליל 8, עמ' 7-8).

נראה שהפעם יש לרמטכ"ל תמונה מצב נכונה יותר על מצבו של האלוף אדן, אם כי הוא עדיין ממקד את הכשלון של קרבות היום סביב הפעלתה של אוגדה 143. לאחר שיבקר הרמטכ"ל באותו ערב בפיקוד הדרום ויקבל תמונה נכונה על מהלכי הקרב, יחברר לו כי מוקד הכשלון היה בתוצאות הקרב שהתנהל בגזרת אוגדה 162.

לפני יציאתו לישיבת הממשלה, כשעה 9 בערב, מסביר הרמטכ"ל

במצפ"ע את השקפתו על המשך הניהול האיסטרטגי של המלחמה:

"הרמטכ"ל: ... וככך ככה: אל"ף נקודת המוצא שלי תהיה הפסקת אש עד שהצו שהוא נמצא במצב הי יותר טוב לא ירצה לקבל את הפסקת האש. זאת היא הנחה שלי. אני צריך להיות מוכן להנחה הזו. ובמקרה זה אני מתכוון, שכל זמן כשהערבים נמצאים כמצב טוב ולא רוצים הפסקת אש - לא תהיה הפסקת אש. אז אם הם חושבים שהם היום במצב טוב, לא תהיה הפסקת אש. לא רק שיבפז עליהם והם יטרבו לקבל, בלי זה יתקיים, ראיתי היום שהרוסים נגזר ובמועצת הבטחון הסיני נגד, רוב יש להם; לא יהיה דיון בכלל. לא יהיה דיון... אמרו: להוריד מסדר היום. כלומר, אנחנו צריכים להניח שהמלחמה יכולה להימשך כל זמן שהערבים רוצים שהיא תימשך.

אם ככה, לי מזה יש שתי מסקנות: מסקנה אחת, שאנחנו צריכים, היות ואין לנו עתודות, צריך עכשיו לזכות הלילה ומחר במינימום פעולות שתיקה של הכוחות, כדי לתח להם אפשרות להתארגן; ולהתארגן זה לא רק זמן. אני שומע מגורודיש שאחת הבעיות (של) כוחותינו היא גם הארגון הלוגיסטי. הארגון הלוגיסטי שלנו משובש, כי יצאנו למלחמה ישר מהימ"חים, והגש"חים והפלה"סים וכל הדברים האלה הם, הם קרעים-קרעים.

כלומר, תנו לי, תנו לי להגיד את זה כחמצית, זאת אומרת, שאני צריך עכשיו לבנות תכנית לשתי החזיתות על מינימום פעילות. יקחו פה בסיני קילומטר יותר - קילומטר פחות. זה לא חשוב, להתזיק אוגרות, לתת להן להתארגן ולהביא את הלוגיסטיקה ולהשתדל לבנות את הכוח. לבנות את הכוח אני צריך את רצונם הטוב ואת חוסר כשרונם להחקדם ולחקוף, ואם שני הדברים האלה אינם - אני צריך משהו שיעצור אותם, יפריע להם - - -

אלוף ב.פלד: חיל האויר יעצור.

הרמטכ"ל: ויקל עלינו, וזה אתה. לכן, משימה מספר אחת זה: - מחר, מאמץ אוירי כדי להקל על כוחות היבשה ולתת להם, אם צריך, לילה ויום.

קריאה: מזג-אויר.

הרמטכ"ל: טוב. כדי לתת לכוחותינו בשחי הגזרות 'לקחת אויר' ולהתארגן. זאת היא הנחת-יסוד מספר אחד שלי. דבר שני: אמצעי לחץ נוספים עליהם. אני ער לזה שגם המטרות הכלכליות וגם הבירות והמטכ"לים וכה הלאה, אלה אמצעי-לחץ. אלה אמצעי לחץ שאני הייתי רוצה להשאיר אותם ביד לקראת שלב שבו תהיה שאלה: כן הפסקת אש, לא הפסקת אש, ואנחנו נרצה אותה. או לקראת שלב שהלחץ על כוחותינו הוא כזה שאפילו חיל האויר כבר לא יכול להקטין אותו, ואז לנסות להוריד את הלחץ או להביא לדראמטיזציה. אנחנו מפציצים את קהיר ומפציצים את דמשק ואומרים להם שאם לא תהיה הפסקת אש, אז בכלל נהרוס את קהיר ודמשק. כלומר, לזה אני חושב שצריך לשמור הבירות - לאקט הדראמטי ולדראמטיזציה, ולצורך זה, אם נקבל חזרה על תל-אביב, זה עוד דראמטיזציה ואולי תהיה הפסקת אש, כלומר, זה - הלוואי ולא נצטרך - זה אמצעי לשלב המור. בשלב זה אני לא רוצה להיכנס לבירות.

דבר שלישי, זה מטרות כלכליות משמעותיות. אני מוכן לזה רק בתנאי אחד, היות ואני רואה מחר משימה עיקרית - חיל האויר מחר עוזר לכוחות יבשה, אני מוכן לזה בתנאי שיש לנו שתיים-שלוש מטרות שיש להן את שחי התכונות: אלף, זה משמעותי מאוד, זה מכבה חשמל בחצי סוריה, וזה מכבה חשמל בחצי מצרים, וזה לא עסק יקר. כי אני לא רוצה ללכת עם ארבעים מטוסים לשעתיים או ארבע שעות ולאכו כמה מטוסים בגלל חשמל. זה לא יהיה פרופורציונאלי. אז אני מבקש עכשיו: אמ"נ, לחפש מטרות כאלה, להביא אותם לחיל אויר ולהראות לי כשאני אחזור מהמשלה (זמזום טלפון) " (מוזג 349, סליל 7, עמ' 42-43).

ג. שר הבטחון - הערכות וסיכומים לשלב הבא

בעקבות התמונה של קפאון כחזית התעלה המצטיירת במטכ"ל, חוזר שר הבטחון לרעיון שיש לנסות להשיג הישגים קרקעיים במקום אחר, למקרה של הפסקת אש במצב הנוכחי. האפשרויות הן נחיתה וכיבוש שטח מעבר למפרץ סואץ או כיבוש האי שדואן.

ואלה דברי שר הכטחון:

"שהב"ט: יכול להיות שיתהווה מצב שאנחנו נצטרך לקבל עלינו דין של הפסקת אש בלי לחזור לקווים הקודמים. ואז אם אנחנו נימצא במצב שהם נמצאים בצד שלנו, אז, ואם נצטרך לקבל עלינו את הדין הזה - אז אחד הפטנטים, זה מה שאתה אמרת את זה בכוקר, התכנית קיימת, להנחית בוחות בגדה השנייה.

אלוף י. טל: במפרץ.

שהב"ט: במפרץ. ואז אחת משתיים: או שאחר כך נעשה 'בארגינינג' ונאמר: ב... להחזיר, אז... שהם עצמם יגידו: אם להחזיר, יהיה להם כדאי; או אם לא, אז יש לנו מין דבר כזה שמכנים רווחים, על כל פנים עליהם מהווה איום והם יצטרכו לשקול. כי אתה, אם לא יתהווה מצב כזה והמלחמה נמשכת, אז אין בעיה. אני מדבר רק על מקרה שכך יתהווה...

אכל אני כרגע מעלה את זה כהקשר של החלטת מועצת הכטחון. שאנחנו נהיה במצב שטוב לנו בשני המקרים. טוב לנו עם לחזור לקווים הקודמים, וטוב לנו בלי לחזור לקווים הקודמים. כי כרגע טוב לנו רק, כרגע רק אם בן חוזרים; אבל אנחנו מדברים כאן על הפסקת אש. הם יקבלו אותה רק, כשרק אנחנו נהיה בצד השני. אבל כשהם עוד בצד שני, הם עוד לא יקבלו: אז טוב. הם יושבים קצת אצלנו - נשב קצת אצלם, אז אני מציב את זה לכדיקה. זה עוד לא ---

הרמטכ"ל: קיים.

שהב"ט: זה עוד לא קיים, אבל זה יכול להיות.

אלוף י. טל: לא, לא, שתהיה האופציה אם נרצה.

שהב"ט: נעשה אחס' ביזנס: - אחס' יושבים קצת אצלנו - אנחנו יושבים קצת אצלם, איפה שאנחנו רוצים; אני, אני יודע מה? החל מהאי שדואן וכלה בראס-טאדאח" (מוצג 349, סליל 7, עמ' 16-17).

ד. ראש אמ"ן

באותו דיון מציג ראש אמ"ן סקירת מודיעין מקיפה על המהלכים המצריים ומשמעותם. זוהי סקירה משמעותית ביותר, ביחוד אם משווים אותה לסקירת ראש אמ"ן במצפ"ע בשעה 0915 לערך (מוצג 349, סליל 4, עמ' 16 - ראה לעיל עמ' 357 - 359).

מסקירה זו נראה שראש אמ"ן, על סמך ידיעה מודיעינית, מוציא מסקנות מהותיות מלקחי הקרב ביום שחלף על המטרות הבאות של המצרים. סקירתו בערב שונה מסקירתו בבוקר בשני נושאים עיקריים:

- (א) בעוד שבסקירה בבוקר הושם דגש על כוחות השריון המצריים, הרי בסקירת הערב מקבלים כוחות החי"ר המצריים משמעות חדשה ומרכזית;
- (ב) בעוד שבשעות הבוקר מצפה עדיין ראש אמ"ן לשלב השני של המתקפה המצרית, הרי עתה מעריך ראש אמ"ן, לראשונה, שאין לצפות לפריצה מיידית מצרית מזרחה, וזאת בניגוד לכל התפישות והציפיות של אמ"ן - תפישות שהתבססו על סמך ניתוח אמ"ן את החבניות המצריות, כפי שהופצו על ידי אמ"ן לפני המלחמה (ראה להלן עמ' 1212-1218).

בהערכה זו של ראש אמ"ן שמונה חשיבות לעתיד, כי בהתבססו עליה החל הפיקוד העליון להכין עצמו להיערך לקראת המשך המלחמה בנתונים מציאותיים יותר, בהתאם לכרונות האויב, ועל-ידי כך להיכנס לשלב של היערכות והתארגנות לקראת הבאות. בהדגישנו עובדות אלו, על סקירת ראש אמ"ן, אין אנו קובעים אם אכן היתה זו מגמתו הסופית של הפיקוד המצרי. נושא זה קשור כניתוח הידיעות והפעולות של הצבא המצרי ביום א', 14 באוקטובר (בר תקף עם כוח שריון וסבל אבידות כבדות בשריון), והשוואתן ללוח הזמנים שנקבע לשלבים השונים כתכניות המצריות.

ואלה דברי ראש אמ"ן באותו דיון:

"ראש אמ"ן: אני רוצה להתחיל בדוקטרינות. הדוקטרינה הסובייטית אומרת, שכאשר עוברים מכשול מים מתחילים בדיכויזיות חי"ר; על כל דיכויזיות חי"ר לתפוס גזרה של בערך 20 ק"מ רוחב ו-12 ק"מ עומק. אחרי שמגיע ל-12 ק"מ נכנס השריון. הוכחה לכך, תוך מזה שיש לנו את ספר הדוקטרינה, תקנות השדה, עיינו היום בפקודה, שתי דיכויזיות, שאומרת: עלינו להפעיל את הדרג השני שלנו, היינו החטיבה הממוכנת, להגיע ל-12 ק"מ,

להתבסס וזה הסוף, ז"א אני רואה פה חפיפה בין שני הדברים. אני חושש שהתכניה שלהם בנויה על שני שלבים: והיה והגענו ל-12 ק"מ בשני מקומות, זאת ארפיה 2 וארפיה 3, מכניסים את דיביזיה 4 ואת הממוכנות, ורצים קדימה, ואז צנחנים מנחילים יחידות. והיה ולא - אנחנו מבססים קו על ה-12 ק"מ, 7,8,10, עם חמש ריב' חי"ר ויותר שריון מהממוכנות ושתי חטיבות עצמאיות, מתבססים, ממקשים, הרבה טילי נ"ס, מחפריים, ארטילריה מהצד השני של התעלה, חיפוי ג"מ, ועומדים, והנה לפני רגע קבלתי נייר שאומר כך אנחנו נעשה את זה, זה ימשך בערך שבועיים, ואחרי שבועיים אנחנו מאמינים שיחד עם פייסל והאמריקאים נשכנע את הישראלים להסכים להפסקת אש בקוים האלה.

דמטכ"ל: באיזה קווים, של 12 ק"מ?

ראש אמ"ן:

כמצרים מאמינים שלכוחות שהונחתו בצד המזרחי של התעלה סיבויים טובים להחזיק מעמד שם עד שתוסדר הפסקת אש, התיאוריה שפותחה במשך השנה האחרונה במטכ"ל וקיבלה לאחרונה גושפנקה מאת אהמד איסמעיל היא, שלא תינתן פקודה לכוחות אלה לסגת, ולכן יאלצו להלחם בגבורה עד האיש האחרון ועד הכדור האחרון, בניגוד למצב שנוצר ב-67 כאשר ניחנה פקודה לסגת, וזו גרמה לפניקה ולהתמוטטות כוחות מצרים. הכוחות הנמצאים עכשיו בצד המזרחי והנאלצים מחוסר ברירה להלחם בגבורה יקבלו סיוע הגנתי מסוללות הטילים המוצבות בצד השני, חיל האוויר יוכנס לפעולה כשלב המאוחר האפשרי. מעניין.

בהתאם לאיסטרטגיה הנ"ל מקווים המצרים לחפוס כמה שיותר שטח בצד המזרחי ולהחזיקו כמה שיותר זמן. מטרתם אינה להתקדם לתוך סיני, אלא להחזיק מעמד רק בקרבת התעלה.

תכננו להחזיק מעמד בצד המזרחי עד מקסימום שבועיים, וחוץ תקופה זו טוסכים על המלך פייסל לשכנע את האמריקאים לשכנע את הישראלים להסכים להפסקת אש, המטרה העיקרית איפוא של כל ההרפתקה היא פוליטית, ליצור [מצב] גיאומטרי חדש בו כוחות מצרים נמצאים בצד המזרחי של התעלה, כאשר קיסינג'ר מגיש את יזמתו המדינית החדשה, פניע נוסף לפתיחה כסלחמה הוא חשש שידם של הניצים בישראל על העליונה, שדיין משתלט על המימסד ועל מפלגת העבודה בישראל ושאר הבהירות יעלה דיון לשלטון כמעט מוחלט, שפירושו נוקשות בלתי מתפשרת מצד ישראל על טו"מ על ישוב הסכסוך. המצרים יודעים שחוסיון לא ישחתף כמערכה, הסורים אף מעדיפים שהוא לא יפעל כי כל פעולה מצידו מזמינה פעולות מצד ישראל דרכו. המצרים מצפים להפעלת כוחות אויר עירקיים מטרות בשטח עירק להפצות בישראל. זה אולי מה שיקרה הלילה. כל השאר זה פחות חשוב. זה לא צבאי - פוליטי.

אני רוצה לחזור חזרה ואני שואל שוב: מה המצרים רוצים? ואני מקבל את התיאור הזה, שהם בעצם אומרים לעצמם: אי אפשר לנצח את הישראלים, אי אפשר לכבוש את סיני, מה שאנחנו כן יכולים זה להעביר 5 ריב' חי"ר לצד שני, בחיפוי ארטילריה, נ"ס, טילים, להגבר אותם בטנקים ולהחזיק מעמד, לאור זה אני שואל מה אנחנו צריכים לעשות. באיזה שהוא מסמך אחר בעבר ראיתי פחות או יותר את המחשבה הזו והיא אומרת כך:

אנחנו בכלל יש לנו זמן וסבלנות, הישראלים חי"ר הרבה אין להם, יתקפו אותנו בשריון, אנחנו גמיש. להם את השריון עם החי"ר שלנו, נשים מוקשים, נירה טילים, לא אכפת לנו באבידות של כוח אדם, יזזה יהיה רק לסובחנו, יזם אחד הישראלים... יקחו את הטנקים שלהם ויגידו. פה חבר'ה אי אפשר לעשות שום דבר. מה שקשור לחיל האויר שלהם - חיל האויר שלנו הרבה לא שווה, אבל אנחנו נשים 160 סוללות קרקע-אויר במצרים ונראה אותם מי ינצח במלחמת ההחשה הזו. ומה שאנחנו משמידים בתעלה, זה לא כמו בסודיה שיש 35 וכולם פה... פה יש להם 150, אז השמדנו להם - לא השמדנו להם, הם דאו ש-30 זה לא מספיק, הביאו 50. יש להם עוד 60 - 70 סוללות במצרים, אז נשמיד יביאו עוד, אם אנחנו נכבוש... השאלה שאני שואל היא מה לעשות? ואני אחמול במהלכים של כרן ושל אדיק לא כל כך הבנתי בדיוק מה רוצים להשיג, ואני גם לא מבין עכשיו מה היו כל המהלכים האלה, כי אין פה מצב שכד שלנו יש אגרופי שריון גדולים שמאימים לרוץ עלינו ואם נשמיד אותם העסק פתור, יש פה 5 דיב' חי"ר, והם רק מחכים שאנחנו נעלה ונטייל ע"י... מקום זה או אחר. זה לא האגרופים שלהם, והשאלה היא באיזו איסטובניה נוקטים. העסק די טובך" (מוצג 349, סליל 8, עמ' 4-5).

הידיעה שעליה מתבסס ראש אמ"ן הופצה בכתב ב-082115, ע"י ענף 6

באמ"ן/מחקר.

וזו נוסח הידיעה כפי שהופץ:

"לקט מודיעין הידי-צבאי

הנידרון. מקורות מוסרים על המגמות והטקטיקה של המצרים במלחמת הנוכחית.

המקור. (המקורות מפורטים) 7 באוקטובר 73

משני מקורות מצטיירת התמונה הבאה באשר למטרותיה והטקטיקה של המצרים במלחמת הנוכחית.

- א. אין המטרה כיבוש סיני אלא הישג גיאוגרפי-איסטרטגי פוליטי כדי לעמוד מול יוזמה אמריקאית חדשה מעמדת כוח.
- ב. המצרים ינסו להשהות כמה שיותר השגת הפסקת אש כדי להרחיב הישגיהם הטריטוריאליים במיני.
- ג. בניגוד לדרך פעולתם ב"מלחמת ששת הימים" סאדאח לא יתן הוראה לנסיגה. דבר שיאלץ את החיילים להלחם "בגבורה עד האיש האחרון ועד הכדור האחרון".
- ד. חיל האויר המצרי יוכנס לפעולה מאוחר ככל האפשר.

בשעה 2145 מוציא ענף 6 באמ"ן/מחקר לקט נוסף. בלקט זה מוצגות

עובדות בתחום הלוגיסטי תוך שימוש בביטויים משמעותיים מאד

"דיכויזות הדרג הראשון של שחי הארמיות במצב קשה מכתינח..."

להלן נוסח הלקט כשלמותו:

אלקט סודיעין מידי-צבאי

הנידון: מחסור בחמושת, מזון ומים, כדיביזיון הדרג הראשון.

המקור: (מקורות האזנה)

"לפי מספר ידיעות משעות הערב נמצאות דיביזיון הדרג הראשון של שתי הארמיות במצב קשה, מבחינת החמושת, פריטי-הנדסה, דלק, מזון ומים. בהקשר לנושא זה נעשות פעולות לדחיפת הפריטים הנ"ל ליחידות הלוחמות. בין השאר הבאת פריטים מהמפקדת הערפיות/המנהלתיות של הארמיות, לפחות מאיזור עויכד, אף מאיזור קהיר, ומים ליחידות בארמיה ה-2 מאיזור איסמעיליה".

מן הראוי להזכיר שרס"נ י. רוזנפלד, מקציני אגף 6, מסר לוועדה

תיק לקטים וכו' היתה טיוטת מסמך בשם: "סיכום תמונת מצב צבאי

נכון ל-081900". בראשו כתוב "לא יצא תיק לקטים".

סיכום זה שהובן בענף 6 כולל מספר עובדות חשובות ביחס לאירועי

היום כגון:

"כוחות דיב' תי"ר 2 ודיב' חי"ר 16 מחזיקים בקו הגנה עד דרך החח"מ. להערכת הפיקוד המצרי עמדו הכוחות בהצלחה בפני התקפות נגד של צה"ל.

לפי הוראות מפקדת ארמיה 2 על 2 דיב' חי"ר אלה להיאחז בראש גשר לעומק של 12 ק"מ מהחעלה עד אור אחרון 8 באוקטובר 73.

בשעה 1400 הועבר מוצב הפיקוד של דיב' חי"ר 16 ממקומו, לא ברור באם הועבר לצידה המזרחי של החעלה, נראה כי הדבר נובע מהערכה מצרית על שיפור במצבה של דיביזיה חי"ר 16.

על הגזרה הדרומית נכתב שם:

"לפי דיווחי המצרים הצליחו כוחות אלה לבלום את התקפות הנגד של כוחותינו. להערכתם כוחות צה"ל בגזרה זו נחלשו וחסרים להם דלק ותחמושת והם נסוגים לכיוון המיצדים".

סיכום זה, שאף הוא מחבט על דיווחים מההאזנה, נותן תמונה טובה

יותר על העובדות בשטח מאשר הדו"ח הקודם שהזכרנו, אלא שסיכום זה,

כאמור, לא הופץ מסיבה שאינה ידועה לנו.

ה. ראש הממשלה

ב-8 באוקטובר בשעה 1950 התקיים דיון אצל ראש הממשלה, בדיון

זה מקבלת ראש הממשלה דיווח מתא"ל ליאור על המצב בחזית החעלה.

בדיון משתתף גם אלוף (מיל.) צבי זמיר.

מן הדיון מסתבר:

מצב העניינים לאמיתו, בסיום יום הקרבות, אינו ידוע עדיין לראש הממשלה. הריווח של תא"ל ליאור עדיין מתבסס על התמונה שהצטיירה במצפ"ע קודם לכן. האלוף צ. זמיר, שעקב אחרי מחלף העניינים במצפ"ע, מסתמך על הערכת מצב שקיבל גם מאלוף זאבי:

"הרושם שלי, שהמצב לא השתפר, לא שמעתי מדרו, שמעתי מגנר".

עיקר מסרתו של האלוף זמיר להבהיר לראש הממשלה, כי יש צורך בייצוב קוריס, אפילו כקו עורפי יותר, ("האופציה - שגלך לכיוון המיצרים") להמנע בשלב זה מהתקפות שריון על הכוח המצרי הססטי המזויין בכוח נגד טנקי חזק, יש לחכות עד שיצטבר לכוחותינו כוח שריון גוסף, ולהמנע מלתקוף באיזור התעלה: "אם נמשיך להתעקש להלתם על התעלה, המצב יהיה קשה". ראש הממשלה, המתבסס עדיין, כאמור, על הריווחים הקודמים, אינה רוצה לחזור בשלב זה לויכוח העקרוני שהתנהל ביום הקודם (ראה לעיל, עמ' 239-264) שר הבטחון והרמטכ"ל על מסרת ההחייצבות בקו כביש הרוחב והמיצרים, בכל אופן הערותיו של אלוף זמיר משקפות ראשית הערכת מצב המתבססת על נתונים יותר ריאליסטיים בעקבות הלחימה של ה-8 באוקטובר, הערכת מצב זו, והמחשבות על השינוי בחכניות לעתיד, באות לידי ביטוי בדברי הרמטכ"ל החל משעה 2045, שהבאנו לעיל בעמ' 454 - 459. הם אינם מתבססים עדיין על התמונה האמיתית, אולם כבר ברור לרמטכ"ל שהמטרות שהוצגו להתקפה אותו יום לא הושגו. כאמור, כפי שמסחר מדברי ראש הממשלה, ההערכה החדשה של תוצאות הקרבות ההולכת ומתגבשת בשלב זה, טרם הגיעה אליה באמצעות הרמטכ"ל.

להלן עיקרי הדברים שנאמרו כדיון:

"השר בר-לב: מה קודה כחעלה?"

תא"ל ליאור: כרגע ברן ירד דרומה, ומנסה להתקדם לאורך הסוללה ולהחזיר למוצבים החפוסים. אריק מבצע התקפה כדירוג מסויים, לאריק נתנו עוד כ-1000 הוראות לנוע, אך שינו לו את החכניות. החכנית שהתגבשה אחרי התייעצות עם גורודיש ואריק, שהוא יתחיל מהחווה הסינית וירד דרומה. בסביבות 1530 החל אריק מופיע עם האוגדה והחזיר עם ברן שהגיע אליו.

בדרך הם היטלו חטיבת חי"ר פלוס טנקים וזחל"מים. אלברט גמר בינתיים את התחמושת. במשך הלילה הוא קיבל טריה. לחץ כל היום הסתער והגיע עד לתעלה. עכשיו אלברט הורחק, המצרים שמעו זאת והתחילו ללחוץ עליו, אך הוא נסוג וכרובע לקראת הלילה, ייצבו מחדש הקו - ברן, אלברט ואריק, כשאלברט מוחלף על ידי חטיבת טריה שתאפשר לו להארגן מחדש.

המצרים רוצים גזרה של 10-12 ק"מ, בגזרה מעין זו הם מחזיקים, ברן לא הגיע בעצם עד לתעלה, הוא במרחק מהתעלה.

מר צ. זמיר:

הוא לא מתקרב לסוללה.

חא"ל י. ליאור:

זה לא משנה.

השר י. אלוז:

זה משנה, כי את הטנקים הם רוצים להכניס אח"כ.

מר צ. זמיר:

.....

אנו יודעים התכנית המצרית, אנו לא הגענו למצב של חימרון, הם עם כוחות סטטיים, אויר פלוס בזוקות פלוס טילים נגד טנקים, הם יושבים על הסוללה ויורים שמלים, המצרים יודעים זאת. והם רוצים עם הדיכוינות הממוכנות להתחיל את ההתקפה. הכח הזה לא נייד, אנו נעים סביב הכוח הזה. אם נמשיך להתעקש להלתם על התעלה, המצב יהיה קשה, האופציה: שנלך לכיוון המיצרים.

ראש הממשלה הגב' מאיר: אתה אומר שאנו יודעים התכנית. אם כך, מה זה משנה, הם יתקדמו,

אכל, אז אין טילים בסוריה.

מר צ. זמיר:

בסוריה יש רק SA-6

השר בר-לב:

ראש הממשלה הגב' מאיר: אני מזהירה מתכנון של קורים פנימיים. זה לא יחזיק מעמד, אם נחייצב בנקודה זו או אחרת, זה לא יחזיק מעמד.

שאלו את גורודיש: מה אתה מציפי? והוא אמר: אין לי הצעה, אני רוצה לחשוב. השאלה אין משיגים, אין מלקטים עוד טנקים.

מר צ. זמיר:

ראש הממשלה הגב' מאיר: אני מבקשת אותך, אחמול כבר דברו על זה, ודברו הרבה, אני רוצה שנדע שזה אסון. לא - זה לא התייצבות, והמלחמה תהיה טהקו הזה.

זה יהיה כדיוק כמו כגבול הסוריה.

השר בר-לב:

עם עוד 100 טנקים אפשר אולי להביא לקרב הכרעה. הרושם שלי, שאנחנו לא במצב של חימרון. יש שחיקה של טנקים.

מר צ. זמיר:

ראש הממשלה הגב' מאיר: רק בכוקר היה צריך 'להחזיק' את אריק.

מר צ. זמיר: היתה אי בהירות איפה כרן נמצא.

ראש הממשלה הגב' מאיר: זה לא הסתבר מדברי דוד ואני לא חושבת שדוד משלה את הממשלה, והוא אומר, הם מבקשים לעבור. אם לא תהיה ברירה, לא תהיה ברירה, אבל זוהי אשליה. אז...

מר צ. זמיר: לא זה אמרתי. השאלה של חיים היא: איך משיגים עתודה של 100 טנקים.

ראש הממשלה הגב' מאיר: בקו כזה חשיב עוד 100 טנקים. אני לא מבינה מה זה טנק. אבל אני חושבת, שאני מבינה את המנטליות המצרית. הם הריחו דם, ואז אדרכא.

מר צ. זמיר: השאלה אם אפשר לחקוף ולהשיג הכרעה על קו התעלה. החנאים לא משתנים. לא יהיה יותר שריון.

ראש הממשלה הגב' מאיר: אני רוצה לדעת: מצבנו בתעלה הורע או שופר, מאז הצהריים?

מר צ. זמיר: הרנשם שלי, שהמצב לא השתפר. לא שמעתי מדוד. שמעתי מגנרלי, צריך ליצור הכרעה באחת הגזרות. הכפיה, בעיית תוספת טנקים.

ראש הממשלה הגב' מאיר: נראה מה שדוד יאמר.

השר בר-לב: הפטנט של להתארגן מאחור, זה צעד לאחור. כי שום דבר לא מפריע להם לעשות מה שהם עושים על התעלה, לעשות בקו החוש.

השר י. אלון: צריך לשקול מה שאני הצעתי: הפצצות איסטרטגיות.

ראש הממשלה הגב' מאיר: אחמול אמרנו מסרות איסטרטגיות, החנות כוח זכו', לא צריך להביא לממשלה. זה כבר הותלט. כזה אין ויכוח. אם אתה אומר מפקדה בתוך דמשק, אולי אגיד, לעת עתה: לא, אך לא נחוץ להביא זאת לממשלה.

השר י. אלון: יש אישור עקרוני. רצינו לשחף אותך בחו"ה ובמחשבה.

ראש הממשלה הגב' מאיר: דברתי בממשלה על מאגרי נפט סוריים, לא בינלאומיים. אפשר להגיד זאת עוד הפעם.

השר י. גלילי: אמרת זאת באיגרת לקיסנינג'ר ואולי גם בחוץ ובטהון.

תא"ל י. ליאור: יש ידיעה, שהלילה תהיה הפצצה כבדה על ישראל. אויב. סוריה, מצרים ועירקים. הערכת אמ"ן היא שסיכויי התקפת לילה היא קלושה.

השר י. גלילי: ברור לגמרי, שלא מביאים לממשלה שום הצעה להתייצבות בקו אלטרנטיבי בסיני. אם לא תהיה ברירה, יביא זאת הרמטכ"ל בבוא העת. זה פירושו קירוב SA-6 וכו'. " (מוצג 57א').

12. שהב"ט והרמטכ"ל - לפני ואחרי הביקור בפיקוד דרום בליל 8-9 באוקטובר

במשך ליל 8-9 באוקטובר הל מפנה מכריע בהערכותיהם של שהב"ט והרמטכ"ל כיהם למצבו של צה"ל וכיחס לאורח ניהול המלחמה כעתידו. תהליך שינוי זה הגיע לגיבושו הסופי כעת הביקור של שניהם בחס"ל פיקוד דרום בחצות ליל 8-9, שם קבלו היאור מסקור ראשון על הקרבות באותו יום בחזית החעלה.

מתוך ניתוח דבריהם לפני ואחרי הביקור, נראה שעיקר התרשמותם היתה מגילוי האמת על חוצאות הקרבות של אוגדה 162 במשך היום. בעוד שלפני הביקור שורר חוסר ידיעה מוחלט על מהלכי אוגדה זו, הרי אחרי הביקור, מיחסים חם להוצאות הקרב של אוגדה זו משמעות מעל ומעבר לתחום האופרטיבי. על ההבדלים בין תמונת המצב של שהב"ט והרמטכ"ל לפני ואחרי ביקורם בפיקוד דרום ניתן לעמוד ע"י השוואת דבריהם בישיבות הממשלה.

ב-8 באוקטובר בשעה 2100 מתקיימת ישיבת ממשלה, ובה השתתפו שהב"ט והרמטכ"ל לפני ירידתם לפיקוד.

ב-9 באוקטובר בשעה 0730 התקיים ויון אצל ראש הממשלה ולאחריה בשעה 1030 התקיימה ישיבת ממשלה.

הן בדיון והן בממשלה, מוצגת תמונת המצב של שהב"ט והרמטכ"ל כפי שהיא מצטיירת בשוכם מפיקוד דרום.

א. תמונת המצב לפני הביקור בפיקוד דרום

על פי הצעת שהב"ט, בישיבת הממשלה ב-8 באוקטובר שעה 1000, כונסה ש ב ישיבת ממשלה בשעה 2100. היתה זו הישיבה שבה אמורה היתה הממשלה לדון בהצעתו של שהב"ט לכבוש את פורט-טעיר.

"היוח ואני אחראי במידה רבה לישיבה זו, אני מציע שנשמע מהרמטכ"ל דיווח על מה שהיה במשך היום, אבל אח הרצאה שלי שהיחה בבוקר, ואשר אמרתי שאני מציע שהיויכוח עליה יחנהל בערב, כלומר הדיון על מגמות נקשר לפעולות מעבר להפסקת האש, אני מציע להשאיר למחר, וזאת בגלל אותו נימוק שחשבתי לנכון בבוקר, שעדיין לא הגיע הזמן. נתעלה לא עברנו בשום מקום את התעלה. לעת עתה האויב נמצא עם הפנים לצד שלנו. אותם הגשרים שהם הקימו ומקימים, הם רוצים להשתמש בהם לתגבור כוחותיהם כמגמה לצד מזדה" (מוצג 57 א עמ' 5).

בהמשך ישיבה זו סקר הרמטכ"ל את חוצאות הקרבות בסיני וסדבריו ניחן ללמוד על תמונת המצב שהצטיירה אצלו לפני ירידתו לסיני בחצות הלילה.

הרמטכ"ל פתח בהסתייגות מהבסחתו בבוקר שיתכן שאנו עומדים לפני תפנית, והוא אומר:

"השלב הזה של התקפת נגד, למרות שהיה שלב עם פיתוח וחציה, זה ה-100% שאנחנו רוצים להשיג, אבל התקפת נגד יכולה להגמר גם עם הישג של 70%-60%. אני לא יודע אם היום תהיה התפנית. התקפת הנגד כפי שאני מחרשם עד עכשיו, לא היחה התפנית. אנחנו עוד לא במצב שאני יכול לומר שנגמרה ההגנה, שאנחנו בהתקפה והאויב בנסיגה. זה לא נכון". (מוצג 57 א עמ' 6).

על חוצאות קרב היום אומר הרמטכ"ל:

"בדרום היה פחות טוב מזה. ^{**} בדרום היינו צריכים לתקוף היום עם שחי אובדות. האוגדה של ברן תקפה והשמידה, אבל הם הוסיפו סנקים והיום ברן מול התעלה ומרלו יש כוחות, והצשרים נמצאים פה ושם, והם טוסיפים כוח, וכרן עומר מולם.

לעומת זאת, התקפת נגד של אריק שרון לא יצאה לפועל. אני לא יודע בדיוק לפה. הוא צריך היה להיות מוכן בבוקר להתקפה ולצאת לפי פקודה. הוא קיבל פקודה בשעה עשר, ולא הצלית לצאת. כנראה שלא היו עדיין מאורגנים. הם יצאו די מאוחר כשעות אחר הצהריים. ערכו התקפה קטנה ולא הספיקו להלתם הרכה היום וגם לא לעשות הרבה.

* כנראה: את ההצעה

** מאשר בצפון

האוגדה של אלברט היא מול המצרים. היה עליה קצת לחץ היום והיא קצת נסוגה, אבל בכל התעלה אנחנו נמצאים עם כוחות על ציר החח"מ, אנחנו נמצאים בכל התעלה בסדר גודל של שמונה קילומטרים מהתעלה. כך אנחנו ערוכים עכשיו.

מה שאני צריך לעשות עכשיו הוא ללכת לפיקוד דרום, לעסוק בארגון הכוחות, לארגן את האוגדות ולחכנן את קרב המחר, שהוא כמו היום, לא קרב הכרעה שהם עברו ואנחנו צולחים מחר את התעלה, אלא מחר זה עוד קרב עם הצבא המצרי. אני לא יכול עדיין להציג תכנית אין זה יתבצע. דבר אחר כרוך לי, שהיות ואני צריך שהות ונשימה לשריון, אני רוצה להחזיק מחר את חיל האוויר כולו למשימות אלה. חיל האוויר לא יעשה שום דבר הוצ' מאשר סיוע לכוחות קרקע, כדי להקל עליהם לחצים, אם יהיו, בשתי החזיתות". (מוצג 57 א עמ' 6-7).

מדברי הרמטכ"ל נשמע, כי אין לו עדיין החמונה הנכונה של

מצבה של אוגדה 162 ותוצאות הקרבות שניהלה במשך היום.

לעומת זאת הוא מיחס משקל רב לשיבושים בהפעלתה של אוגדה 143.

הוא עדיין סבור שמקור השיבוש הוא בכך שאוגדה 143 אחרה בניצוץ

הפקודה לנוע דרומה. גם בכך מתבסס הרמטכ"ל על אינפורמציה לא

נכונה. (ור' על כך לעיל, עמ' 430 - 434).

בדומה לשהב"ס גם הרמטכ"ל סבור עדיין שהתקלות של היום אין

פירושן שינוי מהותי בתכנית, אלא רק דחייה, והוא מוסיע כי ירו

לפיקוד כדי לגבש את התכנית.

ב. תמונת המצב אחרי הביקור בפיקוד דרום

1) דיון אצל ראש הממשלה בתשיעי באוקטובר שעה 0730

בשעות הבוקר המוקדמות של התשיעי לחודש, לאחר שובם של הרמטכ"ל

ושר הבטחון מהביקור בפיקוד, מחקיים דיון במצפ"ע, בחרר הרמטכ"ל,

בנוכחות שר הבטחון. הלך הרווח בישיבה זו הוא קודר, אולם

בהמשכו, מתחילים להתגבש קוי המחשבה להמשך המלחמה, בהסתמך על לקחי

קרבות ה-8 לחודש, שעיקרם:

יש להתרכז בחזית הסורית ולנסות להוציאה מן המלחמה, ורק

אח"כ לספל במידת האפשר בחזית המצרית. גיבוש המחשבות, הן אצל

שר הבטחון והן אצל הרמטכ"ל, מוצא את ביטוייו בדברי השניים

בהתייעצות בשעה 0730 המחיימת אצל ראש הממשלה, ולאחר מכן, בשעה 1030 בישיבת הממשלה.

ואלו עיקרי הדעות וההערכות של שר הבטחון והרמטכ"ל בהתייעצות אצל ראש הממשלה בשעה 0730, נזכרים. - ראש הממשלה הגב' ג. מאיר, סגן רוה"מ י. אלון, השר י. גלילי, שהב"ט מ. דיין, הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר, ר' אמ"ן אלוף א. זעירא, אלוף א. יריב, מר מ. גזית, תא"ל י. ליאור, סא"ל א. שלו, סא"ל א. בראון, תא"ל י. רביב, מר א. מזרחי)

הערכות שר הבטחון הן:

- א. סגן המעוזים - למעשה נואש: לא יכולים להחזיק מעמד ואי אפשר להתחבר אליהם.
- ב. יש להמנע בחקופה הקרובה מנסיונות של עלייה.
- ג. יש להמנע עתה מלהמשיך בנסיונות לכיבוש קו החעלה.
- ד. יש להתארגן להגנה על קו החת"מ, ואם יהיה לחץ, לסגת לקו שני "קו המיצרים". (חזרה לתכניתו מיום א' כצהרים).
- ה. המלחמה תהיה ממושכת, יש צורך בגיוס יהודים מתו"ל, לרכוש נשק נוסף, ולאמן גילאים נוספים; יש לשדר את מערכות הפיקוד.
- ו. יש סיכוי להוציא את סוריה מן המלחמה, ע"י הגברת הלחץ, והפצצות איסטרטגיות בעומק.
- ז. לאחר השמדת הכוח הסורי, ניתן לחזור אולי לתכניות התקפיות כחזית המצרית.
- ח. "הרבה אמינות שלנו נחכרו" בנושאים מבצעיים.
- ט. מזכיר אח הצעתו של האלוף שרון, שאוגדחו תחצה אח החעלה "על גשר שלנו". מטיל ספק באם מבצע כזה יביא לשינוי המצב כיסודו אם כי "זה יוחר טוב מהמצב הנוכחי". בכל אופן, אינו רואה אפשרות זו כמעשית לחקופה הקרובה. "אם מצבנו ישתפר, ננסה לחקוף ולפרוץ".

הערכות הרמטכ"ל:

- א. תמונת הקרב שהיתה לעיניו אחמול לא היחה נכונה:
"לנו לא היחה תמונת הקרב האמיתית".
- ב. בשלב זה לא ניתן להדוף את המצרים מהתעלה.
- ג. חושב שאפשר ורצוי לכבוש את פורט סעיד במשך הלילה.
- ד. מסכים עם שר הבטחון "שיש אמיחות שנתברו" אבל יש
"אמיחות שלא העמדנו במבחן". בגלל התפתעה, אי הנחתת
התקפת המנע, והגיוס החפוז של השריון, "לא יכולנו
למש את הדוקטרינה".
- ה. לעומת שר הבטחון, שהגיש בעיקר את המכות שספגה
אוגדה 162, מדגיש הרמטכ"ל אף את השגיה: גרימת
אכילות כבדות לאויב.
- ו. הרמטכ"ל מורע, עתה, שכוח הארסילריה לא הגיע לחזית,
בשעת ההתקפה של ה-8 לחודש.
- ז. לדעת הרמטכ"ל יש להתארגן שוב להגנה, ולעבור כמהירות
האפשרית ולצלוח עם האוגדה של שרון את התעלה. אפשרות
זו חיתכן אולי למחרת, או בימים הקרובים.

להלן דברי שר הבטחון והרמטכ"ל:

שהב"ט מ. דיין: קודם דקע, לפי מיטב הערכתי אין לנו סיכוי טוב בצליחה; ובדאי בתקופת הקרובה לא רק לא לעבור, אלא גם לא להתקרב ולזרוק את המצרים, נוציא את הנשמה וזה לא ישנה. כל המעוזים מוקפים, לא נשאר אף מעוז אחד שאינו מכותר, חוץ מבודפשט. לא רק שהם לא יכולים להחזיק, הסנקים לא יכולים להגיע אל המעוזים. יאבדו יותר הרוגים וסנקים מאשר האנשים במעוזים, אי-אפשר לעבור עם הסנקים אל המעוזים, כרן ניסה פעמיים לגשת לתעלה, פעמיים לא הצליח. איבד 50 סנקים בשטח על אנשיהם. עלינו לעשות מאמץ מכסימלי להוציא את סוריה מהמלחמה.

1. חזית אחת;
 2. בעיית ירדן, עיראק, צריך מאמץ עליון להכות הסורים.
- הכוחות ברמה נלחמים טוב, יש הזראה: לא נסוגים בגולן. נילחם עד מות וכלבד לא לזוז. המהלך המשמעותי עתה הוא הריסת הכת הסורי, נבלוט בכל מחיר, הבוקר זה הולך טוב, מה אני מציע ומבקש לאשר: הפצצות כחוך דמשק.

רה"מ הגב' מאיר: בחוך העיר?

שהב"ט מ. דיין: בחוך העיר ובסביבה, לשבור את הסורים. הם יורים עלינו "פרוגים" כבר יומיים, צריך לצאת מהמצב הזה שאנו נמצאים בו.

.....

ר/א ד. אלעזר: האחריות כמובן מיוחדות.

רה"מ הגב' מאיר: אני חושבת שלהיפך, לא רק מיוחדות, אלא, אדרבא, שיטב מישהו וינסה מברק לשמחה ושידווח לקיסנג'ר על המצב ולמה החלטנו לפעול כך, צריך לצאת מיד מברק מרה"מ לקיסנג'ר, ששמחה יוכל להראות לו את האמת, מדוע אנו לא יכולים לעמוד. למסד, מיבד יותר טוב שם, אני לא חושבת שהוא (קיסנג'ר) יחזיק מעמד. (כלפי הדוסיס). אין לנו דרך אחרת, אנו בוחרים דק הדברים הצבאיים.

שהב"ט מ. דיין: להסכים לו שאנו רוצים להביא לסיום מהיר של המלחמה.

רה"מ הגב' מאיר: הוא אמר לשמחה: אתם מוכרחים לנצח.

שהב"ט מ. דיין: בעניין התעלה...

רה"מ הגב' מאיר: (08.00) אני רוצה להביא לממשלה שהחלטתי כך ועושים זאת, שהממשלה תכונס ב-10.00. לא הייתי רוצה שהם ישמעו שהפצצנו כבר. נקרא לממשלה ב-09.00 ונגיד להם שזה כבר בפעולה.

שהב"ט מ. דיין: הייתי עוד פעם בפיקוד דרום, המערך המצרי בתעלה הוא כזה, שכל נסיון לגשת עם השריון לתעלה עולה ביוקר רב. יש להם מצד אחד הרבה סנקים וארטילריה. סנקים טובים וחדשים, החי"ר הוא טוב, יש להם נשק אנטי-סנקי. כרן פעמיים השאיר 8 סנקים בהסתערות, אין אפשרות להגיע למעוזים, הסנקים חייבים להיות רחוקים

מטוח הפגיעה של הסוללות. לשנוח באופן יסודי את המצב, לי לא נראה שיש מפתח, אין לשנוח את המצב. אדיק הציק שהוא יחצה את התעלה על גשר שלנו. צריך להביא גשר שלנו, זה דבר איטי וכבר, זה מסופק.

רה"מ הגב' מאיר: איפה הוא רוצה לעבור?

ע"י קנטרה. נניח שניחן לו לעבור. הוא יהיה שם עם קצת סנקים, המצב ביסודו לא ישחנה. הוא ישלוט על גיזרה אחת בלבד, אבל זה יותר טוב מהמצב הנוכחי. אך גם אדיק לא חושב שזה יביא לשינוי ממריע. התמונה המצטיירת משלוש מפקדי האוגדות: אין להם יכולת לכבוש את קו המים. הם מאבדים סנקים וצריכים לסגת. יש לנו בתעלה כ-200 הרוגים, איש לא חושב שאפשר לקחת את קו המים.

שהב"ט מ. דיין:

(08,50) מדווח שהפילו 4-5 הליקופטרים סוריים. שישה נחתו. נקרב שהתפתח נהרגו 36 סורים.

ר/א ד. אלעזר:

מה אנו עושים שם? הם (מפקדי האוגדות בדרום) שאלו אם יכולים לקבל עוד סנקים מהרמה. הם נשחקים כל יום, הרבה סנקים אובדים. למצרים הוצאו מעט סנקים. הם לא נלחמים עם הסנקים. הם נלחמים עם סילי הנ"ט, האישיים. קרבות שריון בשריון דצינניים לא היו, אני לא נכנס לשאלה מה אפשר או אי-אפשר לעשות. ממש להכנס ולייצב את הקו לא ניתן, עם הכח שברשותנו עתה לא נוכל. נסיונות לעשות זאת גורמים לנו אכידות. אנו במצב הסנקים של ששת הימים. זו לא משימה שנוכל לעשות אותה כך. אולי אחרי סוריה, בשבוע הקרוכ אי-אפשר לעשות זאת. לכן, לייצב קו, אולי קו החת"מ, אולי קו אחר, עד שנבטור עם הסורים. לגרום לאבידות ולהימנע מנסיון להכריע את החזית המצרית עכשיו. מה יקרה? שני דברים:-

שהב"ט מ. דיין:

- 1) חזיח אתה, שנוכל להתרכז בה.
 - 2) במקרה שלא יחול שינוי יסודי, אנו נבחן אם ניתן לייצב קו יותר קצר, לא קו המים לדעתי יש קו כזה, קו המיצרים. לא לצאת אליו עתה, אבל להכינו, אם מצבנו ישתפר, ננסה לתקוף ולפרוץ. אם המצב בקו החת"מ יורע ניסוג לקו השני.
- ההתרחקות הזו נותנת לנו אפשרות להחזקה, אין שלא יהיה, אין קו המים. לפי הערכתי זה לא רק קו נסיגה, אלא זה קו יותר נוח להגנה. בעוד חודש וחצי יתחילו הגשמים וכו', וקו זה יהיה אולי קו קבע.

מדווח: גמרנו תקיפה של שני שדות תעופה במצריים, קוסניה ומנסורה. הפצת השמדה של השדות. הם יצאו משימוש.

ר/א ד. אלעזר:

.....

כרגע אין סיבה לפנות את קו החת"מ. עקרונית איש לא דיבר על קילומטרג', אח שארם אפשר לסגור, נוותר על טרביית החוף במפרץ. לא שצריך לעשות זאת, אבל טכנית אפשר למצוא

שהב"ט מ. דיין:

במרכז את הקו הטוב ביותר, שכולל את ביר-
בפגפה. הרכה חי"ר וצנחנים. את עיקר המלחמה
המצרית עושה החי"ר.

רה"מ הגב' מאיר: משה, מה יקרה? נייצב קו והם יתקדמו אלינו
כל הזמן.

שהב"ט מ. דיין: הבעיה שלנו, שאנו צריכים ללכת על התעלה,
ושם דומקים אותנו, רוצה להפליג יוחר
בהרהורים. צריך לגייס גילאים יותר מבוגרים.
לקנות נשק. המלחמה לא תימשך זמן קצר.
המלחמה תימשך הרוסים יעשו וטו. במחשבות
כלליות, אני רוצה גיוס יהודים מחו"ל. לקנות
נשק אנטי-טנקי. קורסי. הם לשריון.
להיבנס לתקופת מלחמה ארוכה. גיוס סכסימלי.
לעשות בדיקה של דרגי הפיקוד. - אני לא בטוח
שאלוף פקוד הדרום יוכל לושתלט על זה כשארץ
תחזיו וכו'. את המפקדים הטובים ביותר, אני
מוכן לקחת בהזרה. את טובי המפקדים לגייס.
אח מוטי (הוד), את היים (בר-לב) אם הוא מוכן
יש כאלה שלא הייתי מבקש. לגייס אנשים עם
אוטוריטה ונסיון. צריך לבנות על יכולת כזו.
יש לנו קשיים. ...

... זו לא מלחמה ל-3 ימים, אלא לזמן ארוך.
הרכה אמיתות שלנו נתברר.

(1) ההנחה שנוציא את סוריה מהמלחמה בחצי-
יום מהאזיר.

(2) הערכות המודיעין. יכנסו למלחמה או לא.
איך ילחמו וכו'.

(3) ההנחה שאם יקימו גשרים, אנו עם השריון
נכה בהם. אנו יודעים איפה הם עושים
את הגשרים ואין אנו עושים להם כלום.

יש מציאות חדשה וצריך להתארגן לפעול לפיה.
אלה מחשבותי הכלליות, האומרות מה לנו טוב.
אולי אפשר לקחת את פורט סעיד, אבל אם יתברר
שזה לא קל, לא נלך. נגמור עם הסורים ונשכ
שמה. אי-אפשר לזרוק עכשיו את המצרים מקו
התעלה. צריכים To face it.

.....

ר/א ד. אלעזר: הנסיון שלנו לזרוק את המצרים, לא
הצליח. לנו לא היחה תמונת הקרב האמיתית.
כשישכתי בממשלה קבלתי דיווח שכרן השתלט
על גשר, מבקש רשות לחצות. התמונה שהצטיירה
לא היחה נכונה. לא התבצעה התכנית. היא לא
הצליחה. כרגע לא נוכל לזרוק אותם מהתעלה.
שלושה דברים ניתן לעשות:-

(1) אזור פורט סעיד, שאתמול השמדנו בו
הטילים. יכול להיות שהיות ויש לנו פה
שליטה, ואין עד עכשיו עוד טילים, זה
אזור שאנו יכולים לחרוש בו ואולי אפשר
לכבוש. נחתי פקודה לפקוד דרום לתכנן
זאת הלילה. אכדוק לקראת הערב אם זה
ניתן לבצוע. אני בעד לכבוש את פורט-
סעיד הלילה. זה מעט כוח. לא שחיקה.

זה לחץ על מצרים, אני מחפש עליהם לחצים, אם ייגמר טוב בדמשק, אנקש על קהיר.

(2) אוגדות אלברט וברן חיינה בהגנה. להיערך ולהתארגן. משה צורק, יש אמיתות שהכדור. יש אמיתות שלא העמדנו במבחן. כניבוד לכל התכניות (ענין המנע). אילו חקפנו שש שעות קודם את סוריה וחיסלנו חיל-האוויר הסורי, עוד לא היה לנו פנאי לקחת את כל חיל-האוויר ולהכות את כל השדות הסוריים. האמת היא שלא יכולנו לממש את הדוקטרינה.

(3) אוגדה שלנו יכולה לזרוק ראש גשר החוצה. היא אוגדה שיצאה מהמחסן לקרב. לא הספקנו פה ושם להצטייד. נכנסנו לקרב הזה, בלחץ עצום, וזה יצר סיטואציה קשה מאד. שתי אוגדות בהתארגנויות, אני מקווה, שהיום לא היה עליהן החקפה ממשיח. האוגדה של אריק מתארגנת. קיימת אופציה לאפשר לאריק תקיפה. המצב של הרגע הזה, זה לא טוב.

ראש הממשלה הגב' מאיר: מה יהיה כשהוא יהיה שם, מה הוא יעשה?

כשהוא יהיה פה, (כצד השני), למצרים יש שתי דיביזיות מסוריות, איננו יודעים מה מצב האבידות של המצרים. איננו יודעים עד כמה מצבם קשה. ברן חשף, אבל הוא היכה הרבה מאד. הוא השמיד סנקים שהתקרבו לאזור, אחרי הסנקים ראו נבמ"שים והוא היכה בחי"ר ובנגמ"שים. זה שנגרמו לנו אבידות כבדות וכו', זה לא הולך למצרים בקלות. החבר'ה דפקו. המצרים לא במצב קל, אך הם במצב סביר.

ר"א ד. אלעזר:

650 הסנקים שלהם, איפה הם?

השר י. גלילי:

הם פה בשלושה ריכוזים (מסביר על המפה). לנו יש שם 600 סנקים. יש להם כבר יותר מאשר לנו. אוגדה 252 ו-162 יתארגנו להגנה, ואנו מקווים שהם לא יתקפו אותם. אם יש לו 12 שעות אריק יתארגן. יתכן שהם יתקפו אותנו ונצטרך לעשות קרב הגנה. אם האוגדות תתארגנה, נוכל לנהל קרב הגנה טוב. חיל-האוויר יהיה מחוץ לטווח הטילים. אוגדה תעמוד עם 150 סנקים ותכלום התקפה. ארטיילריה שלנו עוד לא הגיעה. האוגדות צריכות ללכת פלוס אגד ארטיילרי, 4 סוללות. לברן היו רק 3 סוללות. לא כל הארטיילריה מוכנה, כי היא עוד לא יצאה מהמחסנים. אם יתקפו מחר נתגונן, אולי נשביר ההתקפה. יתכן שעוד מחר כלילה נשכור שתי החקפות. יכול להיות שמחר נכניס את אריק פנימה. כוחותיהם מותשים, אנו בפנים, ונעשה לקהיר מה שנעשה בדמשק.

ר"א ד. אלעזר:

ראש הממשלה הגב' מאיר: כשארית בצד השני, האם הוא לא במלכודת?

כמסיבות מסוימות, כן. במסיבות אחרות - לא. במצב של היום, זה לא המצב המתאים. זה עלול לבוא כחשכון רק כיום רכיעי כלילה. יתכן וגם אז זה יהיה מוקדם. יתכן רק ביום חמישי, או שישי. השאלה אם בינתיים להחזיק את הפינה הצפונית. אחרי שחיל-האוויר חרש, אני יכול בשחיקה סבירה לכבוש זאח.

ר"א ד. אלעזר:

הגנה - הם יתקפו - החשה, תיל-האזיר, ולהביא אותם להכרה שאינם יכולים להבקיע וללכת.

השר י. גלילי: טילי ס.א. 6- הם יכולים להעביר?

ר/א ד. אלעזר: כן, אבל זה לא חמצב שיש 50-60 סוללות טילים. זה יהיה הכול.

שהב"ט ס. דיין: ראשית, זה פחות. שנית, אפשר לעלות עליהם בסנקים. כשהסוללה תעבור התעלה, אפשר לפשוט עליה. גם אז זה יהיה בעייתי, אנו נהיה כשטח מישורי, עמדות חצפית, סנקים וכו'.

השר י. אלון: מבחינה אסטרטגית כללית, סיתקפה עדיפה על מיוזנה. אך במסיבות מסוימות, הגנה עדיפה. שהם יתקפו ונבלום אחס.

(2) ישיבת הממשלה ב-9 באוקטובר שעה 1030

בשעה 10.30 מתחילה ישיבת הממשלה, ובה מציגים שר הבטחון

והרמטכ"ל את עיקרי ההערכות שלהם וסיכום אירועי אתמול.

מתוך סקירת שר הבטחון והרמטכ"ל, - בהשוואה לדברים שהתייעצות

בבוקר אצל דה"מ - ניכר כי הגיעו בינתיים לתמימות דעים בדולה יותר

בהערכת המצב. למעשה, פה ושם, מציג האחד כמה דעות שבהתייעצות הוצגו

ע"י חברו. שר הבטחון מצידו מדגיש יותר את אי-היכולת בשלב זה להדוף

את הסצרים מן התעלה ולכבוש את הטעוזים, אולם הוא מדבר בעיקר על קו

דרך החת"מ, ועל החקוזה, שאם ישתנו הדברים בחזית הסורית, נעבור

להתקפת-נגד בחזית המצרית. - "לעבור או לזרוק אותם". הרמטכ"ל מצידו

מציג לפני הממשלה את המצב החמור, על כל אפשרויותיו.

הוא מציג למעשה שתי אופציות: קרב הגנה, או במקרה של אי הצלחה,

נסיגה לקו בעומק ו"לטפס על ההרים". למעשה, תודה הרמטכ"ל שהתפתחות

העניינים תהיה "באמצע", היינו שהמצרים ייהדפו בהתקפותיהם, ותפתח

האופציה להמשך פעילות כוחותינו.

יש לציין, שבישיבה זו אין הרמטכ"ל מזכיר את חוכניות הצליחה,

פרס לכיבוש פורט-סעיר ופורט-פואד.

להלן דברי שר הבטחון והרמטכ"ל, בעיקר על החזית המצרית:

אולי אומר משהו, ואבקש את העובדות. הדברים שאומר הם הערה כללית ובנקודה מסויימת הצעה למדיניות שנקוט בה. ההערה הכללית היא שקשה לנו עכשיו מאד, בבת אחת, כל זמן שהמצב נמשך כך, להתמודד בעוצמה מלאה גם עם הסורים וגם עם המצרים, לא רק בגלל שני המקומות האלה אלא גם בגלל הכמות, כי חיל-האוויר וחיל-השריון מפוצלים לשניים וכו'. בין שני המקומות האלה. רמת-הגולן היא עוד בית, ולכן אם שם מתושטת החזית, הם בעמק הירדן ובצורה זו או אחרת הם בחזק הארץ, בשעה שבחעלה אם יצטרכו היילנו לעמוד, לא להחזיקם או לא לזרוק מיד את המצרים, אין זה בנפשנו ובחזק לבנו כמו ברמת הגולן... לא כן הדבר בחזית המצרית. בחזית המצרית, ההערכה שלנו כרגע היא שאין לנו הכוח הפיזי הצבאי כדי לזרוק אותם אל מעבר לחעלה. יחד על כן, אם נעשה מאמצים עליונים להגיע אפילו אל קו המים, דרך היחידות המצריות לסוגיהן השונים, נאבד חלקים ניכרים מהשריון שלנו. יכול להיות כי בענין זה אני הרכה יותר פסימי מדרו, אולי בגלל הגיל, אך הימים האלה הוביחו זאת. יכול להיות כי חזק השעות הקרובות אפילו, המצב ישתנה לטובה, איננו יושבים בטל. חיל-האוויר עושה ועושים גם אחרים. כך כל זמן שלא ישתנה המצב לטובה, ויהיה כפי שהוסבר על ידי המפקדים הנוקרי, נכון לשעה 04.00 לפנות בוקר, איננו יכולים להבטיח לממשלה שחיום, מחר או מחרתיים נזרוק אותם אל מעבר לחעלה או נגיע עד החעלה. פרוש הדבר שכל המעוזים יפוננו או פוננו. ואם הם מגיעים לחעלה, יהיה לנו אחוז כזה של פגיעות, שיוכל להביא לאובדן הכה. איננו יכולים להגיע לשם בלי לזרוק אותם. כלומר אפשר להגיע לשם, אך המחיר שיהיה עלינו לשלם הוא יקר. יפגעו בכל סור מפה ומפה. ייפגעו סנקים מפה ומפה, וחכלית לא תהיה בכך.

המחשבה הכללית היא להתייבב בחעלה בקו על-יד קו המעוזים, קילומטרים ספורים ממנו, אך לא לעשות עכשיו מאמץ כדי לזרוק אותם. לא משום שאיננו רוצים בכך אלא משום שאיננו יכולים להתרכז בחזית הזו ולגמור אותה, אם אחרי הפעילויות שלנו שם, ויש פעילויות שם תהיה סיטואציה טובה בחעלה, לעבור או לזרוק אותם, לא נהסס לעשות זאת.

בהמשך חשמעו על המגמות שיש לנו בנוגע לסורים. מהחעלה אנו מתרחקים דק את המינימום ההכרחי, 8 קילומטרים מהחעלה, קצה מחוץ לטווח הטילים והדברים האחרים. כאשר נבסור בסוריה נרכז את כוחותינו שם. אין פרוש הדבר שהם יושבים בינתיים בשקט. הם העכירו לצד המזרחי של החעלה יותר סנקים מאשר יש לנו שם, אך נראה לי שאין זו השעה הכשרת לטפל בהם. מה שיש למצרים שם, יש להם שם, הם עוסקים בהכנת החזית הזו כבר שש שנים. הם נערכו לפני המלחמה לחזית הזו עד הסוף. גולדה מגדירה זאת בחריפות: אנו לא נלחמים כל כך נגד הערבים, כמו נגד הצירוף הסובייטי באיכות ובכמות. זה המון ציוד באיכות גבוהה, הארטנל הסובייטי הוא זה שאנו לוחמים נגדו כעת.

זה אינו מתאים למחשבות שהיו לנו אתמול, לעבור מסקום זה למקום אחר, אך זוהי המציאות שאנו צריכים לחיות בה, והציבור צריך לדעת אותה. אם לא ידע על זאת כך, ידע על כך בצורה יותר מעוותת. אם ידע את הדברים, לא יעמוד עם הסטופר ביד: מתי חזקו את המצרים אל מעבר לתעלה? חשבנו את הדברים, אמרנו אותם, אנו רוצים בהם, אך ישנה מלחמה וישנם יחסים כוחות, ולא כל מה שאנו רוצים - אנו מקבלים.

להלן דברי הרמטכ"ל:

ר/א ד. אלעזר:

... בחזית המצרית לא הצלחנו אתמול כמו ברמת הגולן. כאשר הצגתי את חכנית שני ראשי הגשר למצרים, אמרתי שזה המיכוד לנו, כדאי לנסות. אם נצליח, זה ייטיב את מצבנו. אם לא נצליח, אין בכך הפסד, כי נעבור להגנה. היתה לנו חמונה לא נכונה אתמול בצהריים, גם בפיקוד וגם אצלי. מה שבונה מהשטח, לא היה נכון. המהלכים שלבד לא הובנו. כאשר הייתי בישיבת הממשלה, זה נכון באשר למיקום כוחותינו, הם שטפו את המקום, הם הגיעו למקום, אך ההגעה לא ביססה את ישיבתנו שם. התברר כי היו שם דינזיות של חי"ר, ולהן יש הרבה מאד טיילי "סאגר" רוטילים. אלה טיילים אישיים, קטנים חשובים מאד. לא ייחסנו לכך חשיבות לפני המלחמה. אמרנו ששריון מתקדם עם הארטילריה שלו, וזו אינה הטכניקה הנכונה. אך הוברר לנו כי בשכילים זוהי הטכניקה והם מפעילים אותה. אתמול נדפנו הרבה מאד סנקים שלנו, רובם מהטיילים האלה. השארנו בשטח סנקים בסדר גודל של 50. לא הצלחנו לכבוש את ראש הגשר הזה, אלא תקפנו אותו. כתוצאה מכך חזרנו להערכות של אוגדה אחת כאן, ואוגדה אחת כאן, ואוגדה שלישית כאן (מצביע על המפה). הכוח הוא של שלוש אוגדות.

מהן האפשרויות? אלך מהסוב אל הרע, אנו לא יכולים כרוע לזרזק אותם ולהוציא אותם כי יש להם יותר סנקים מאשר לנו, מסביב ל-800 סנקים מצריים בצד הזה של התעלה. לנו יש בסיני משהו בסדר גודל של 700 סנקים. 650 סנקים היו שם, בינתיים מביעים עוד קצת, ומחקנים עוד קצת. מרכזים את הסנקים בשלוש אוגדות. אנו לא יכולים לתקוף אותם עכשיו, ואנו צריכים לחיות ערוכים להגנה. הכח הזה כוודאי ינסה לתקוף אותנו, וכרגע יש נסיונות תקיפה. מקרה אחד של תקיפה היה עם סנקים מסוג סי. 62. כח שלנו בעמדות היסל להם כ-30 סנקים מסוג זה. שמענו בקשר בקשות שלהם לסגת והוראות לא לסגת. יש פה משהו מהמודל של רמת-הגולן. עשינו התקפת-נגד, חזרנו והם תוקפים. הסורים תקפו, ואחר-כך שברו את הראש. הם עובדים על הסנקים שלנו, אך אני מעריך שנברו להם אבידות די גדולות באופן פרופורציונלי. הם יתקפו, יספגו אבידות, ויחזרו פעם-פעמיים. אולי ישחנו יחסי תכונות לסובה, ותהיה לנו אופציה לתקוף שוב.

סגור "הסקנד בסט"י שהתקפה של המצרים תהיה קשה ונדולג לאחור. אד-נצטרך לספס על ההרים. יהיה עוד פעם קרב, הם יתקפו ויספגו אבידות. ושוב נזוז. אני מעריך שבקרב כזה ידנו תהיה על העליונה, עם 700 הטנקים שלנו. זה יהיה צבא מצרי, הרחק ממלחמה, עד כ-2000 טנקים. כרגע יש להם 800 טנקים, ואני מעריך כי יוכלו להעביר רק עוד שתי דיביזיות משוריינות. לפי מה שיש להם כרגע, אני מעריך שלא יוכלו להעביר יותר מאשר 1400 טנקים. זהו כה אשר יוכל לתקוף אותנו יותר זמן, אך זה אינו אין סוף. נגיע איפה שהוא לחוסר יכולת הכרעה דו-צדדי. יכול להיות שנגיע לבך שהם ישנם שם, ואנו לא מכריעים אותם והם אינם מכריעים אותנו, ויהיה איזה שהוא איזון. יכול להיות שזה יהיה כאן או במקום אחר.

אני רוצה כי תדעו שישנו כאן מצב חמור. זוהי מלחמה חמורה. החמור יכול להיות שנצטרך לוותר על רפידיים ואום-חשיבה, נעלה לרכסים בשני מקומות, ובעיני רוחי אני רואה זאת כדבר המכסימלי שהמצרים יכולים להשיג, ולא אדע איך הגיעו לכך. אם זה יקרה, סימן הוא שהמלחמה תהיה ארוכה ונצטרך להערך ולהתארגן, וזה יכול להיות חמור, והיות וזו יכולה להיות נסיגה חמורה, צריך יהיה להתארגן ליותר זמן וגם לקשיים.

האמת תהיה איפה שהוא באמצע, לא כאן ולא שם, בגלל שהם יוצאים מתחום השילים שלהם, אולי יעבירו את כוחותיהם עם סוללות ס.א. 6, אך לא יעבירו את טילי הקרקע-אוויר שהיו להם באזור החעלה. היו להם 35 סוללות, במצרים כולה יש 150 סוללות קרקע-אוויר. אני חושב שבכמה כולה אין כל כך הרבה. אם הקרב יזוז לכאן (מצביע על המפה), יהיה המצב יותר טוב. עד הבוקר הפסדנו במלחמה הזו 49 מטוסים מתוך 360. זהו חיל-אוויר שיכול עוד להלחם עוד ימים דימים, הסייסיס בסדר, הסייסיס יוצאים וישנים. חיל-האוויר בסדר. לעומת זאת שני חילות האוויר שלהם, גם המצרי וגם הסודי, הם בשפל המדרגה. הבוקר ביצענו שתי התקפות על שני שדות תעופה מצריים, לא התקפת שתוק אלא התקפת השמדה מסיבית. שני שדות הותקפו עם 56 פנטומים, שניהם הושמדו ויצאו משימוש. איני יודע כמה מטוסים מצריים היו שם. איבדנו בפעולה זו פנטום אחד. שדות תעופה רציניים וקרובים כאלה, יש במצרים 10-9. 8 מהם שיתקנו קודם. יכול להיות שנשלב מאוחר יותר נעשה זאת לעוד זוג שדות. כרגע גם חיל-האוויר המצרי וגם חיל-האוויר הסודי הם כמעט כאפס פעילות בהמשך הקרב. אם נחקדם, יהיה לנו חופש פעולה מטילי אוויר-אוויר שלהם.* האמת יכולה להיות בין האופציות שהזכרתי. אני מקווה שתהיה באמצע ונשתדל להשיג את המכסימום מכל מקום, איני מתעלם מן האפשרות הכי גרועה, שנעלה להרים בשלושה מקומות. אנו כבר מכינים את הקו. פינינו ספקרות ואנו דואגים לקו עורפי, אנו מעבירים לשם טרקטורים, דואגים למתפוררות, לקשר טלפוני, אנו מנסים לארגן לנו

קו עצירה ויכול להיות שנגיע אליו אני מקווה
 שלא. זה עלול להיות ענין של ימים, אם הם
 יתקפו כמו שהסורים תקפו, ונעמוד כמו ברמה, זה
 יכול להיות ענין של הרבה מאד ימים, אם אני
 מעריך זאת קצת יותר מדי אופטימית, או שנצטרך
 ללכת לאפשרות הגרועה, אנו מנסים להתארגן, כי
 עצם הדבר שמכביד עלינו ביותר, זהו ארגון
 הכוחות. יצאנו ישר ממחסני החירום לקרב, ויש
 קושי לא קטן הנובע מכך. היחידות אינן
 מאורגנות, הן לא לקחו את הכל איתן. הארטיילריה
 לא הספיקה להגיע, התוליות השכניות לא הספיקו
 להגיע, הייתי אומר שהמפתח לאופטימיות או
לפסימיות הוא מה שיהיה ב-24 השעות הקרובות,
מבחינת החטיפות המצויות מול כושר הארגון
שלנו. אם יתקפו אותנו קשה היום ומחר, ונצטרך
להיות בחנועה, אז יכול להיות שנצטרך להקפל
וללכת לקו אחורי, אם תהיה הצלחה בהתקפות
הראשונות, יכול להיות שיהיה יותר טוב.
 אני מקווה ליותר טוב, אני לא יכול להגיד איך
 יפול דבר, כך או כך. האפשרויות ההתקפיות:
אנו מבינים לחלילה פעולה שקוד לא קבלתי את
האשור עליה, וגם אני עצמי שרם החלטתי לגביה.
חלוי איך יתפתחו הדברים. ההחלטה היא בענין
כבוש פורט-סעיד ופורט-פואד בתעלה, בכיוון הזה
שלח (מצביע על המפה). השטחנו את כל סוללות
הטילים שם, האזרחים בורחים משם, יש שיירות
עצומות של אזרחים הבורחים מפורט-סעיד החוצה,
ואין להם שום אפשרות להכניס לשם כח בכיוון
ההפוך. שמענו ברדיו כי הכח המצרי שם ביקש
רשות לסגת.
 יכול להיות שנצליח להביאו לידי החמוטטות.
 אם כן, ניתן אשור לאלוף הפיקוד לכבוש את
 פורט-פואד עד היום. אם זה ילך, נלך עוד
 הלילה לכבוש את פורט-סעיד. זה אינו מהלך
 מהפכני במלחמה זו, אך זוהי תרומה של לחץ
על הצד השני, שאנו יושבים בצד השני. זה
מה שאפשר לומר בינתיים.
 בסיכומי של דבר, אני בהחלט מסכים ומזדהה
 עם ההערכה של שר הבטחון, שצריכים להיות
מוכנים לאלטרנטיבה די קשה, שאין יכולת
להשיג הכרעה וזהו עסק ממושך אשר יחייב
אוחנו לגיוס כוחות, הכנת צודתים לאמונים.
 היה לנו מלאי חמוטט מוגבל, מה שקראנו
 לחמישה ימי לחימה. זה אינו אומר חמישה
 ימים קלנדריים, אך זה מגביל את התקופה,
 נהיה זקוקים לציווד והתארגנות, עד אשר
 נוכל לשנות את המאזן עם המצרים, ואני
 מעריך כי משהו נשיג. " (מוצב 57א').

13. סיכום

התמונה המצטיירת בפרקים הקודמים לא חהיה שלימה, מכלי שנביא ניתוח ופירוט מלאים של ההתרחשויות באוגדות 162 ו-143; יתר על כן, לצורך זה, העמקנו לבדוק ולחקור את ההתרחשויות, לעתים עד לדרג של גרוד או פלוגה. אולם בכדי לא להקרות את עיקרי הלקחים והשאלות המתעוררות ממהלך הדברים כפי שתיארנוהו מצאנו לנחוץ כבר עתה, ועוד לפני הצגת הדברים באוגדות עצמן, לציין כמה נושאים ובעיות מרכזיות. אין כל ספק למקרא המפמכים והעדויות, שעיקרי הכסלוננו של הלחימה בשמיני לחודש נבעו מכמה גורמי יסוד, שניתן לסווגם בשתי קבוצות:

(א) ניהול ופיקוד בקרב;

(ב) עבודת מטה.

בקבוצה (א) יש לקבוע:

(1) דיווח בלתי-נכון על מצב כוחותינו וחוצאות מבצעייהם, הנובע

אמנם גם מעבודת-מטה בלתי יעילה, אבל לא פחות מזה מחוסר מגע ישיר וקרוב בין דרגי הפיקוד ליחידות-המשנה, ובמיוחד במאמצים העיקריים*. כמו כן גם זי-דיוק במסירת "כוונת-המפקד" והנימוקים שהביאוהו להחלטה זו או אחרת.

* האלוף גונן מכנה דיווחים אלה כ"דיווחים אופטימיים"; הבעיה אינה אם הם "אופטימיים" או לאו, אלא האם הם מדוייקים (ר' הפרק על אוגדה 162 בקשר לאי-דיווחים על מפלות, או דיווחים מוגזמים על התקפות אויב). וכך אומר האלוף גונן (עמ' 7767):

"אחד הלקחים של המלחמה, שלאורך כל המלחמה מההחלה עד הסוף, כל הדיווחים מבלי יוצא מן הכלל, היו כל הזמן אופטימיים וזה הטעה את הפיקוד כל הזמן. מדרג חטיבה לאוגדה ומדרג אוגדה לפיקוד (ואנו נוסיף: 'ומדרג הפיקוד למטכ"ל') אופטימיים ועל חשבון זה ננקטו החלטות. ... ועל כל הדבר הזה שילסנו ביוקר".

(2) הערכות מצב, הסובלות לא רק מחולל-המידע הנ"ל, אלא אף מוהלי-קרב חפוזים ביותר, שלא תמיד ניתן להצדיקם במסיבות-הזמן אנדונות, כתוצאה מזה, אין אף מטרת המפקד בתוכניותיו יכולה להיות ברורה לכל הנוגעים בדבר, ועל ידי כך מתקשים הם ליישם את המהלכים המידיים.

(3) פקודות בלתי ברורות, נלרוב לא מפורשות דיין כנדרש.

(4) חפזון בכיצוע מתקפות, ללא הכנות מספיקות ותיאום הולם

בין כל הדרגים.

(5) הפעלת עוצבות גדולות (כאוגרות וחטיבות), באמצעות כמעט בלעדית של אלחוט, ובנוהלי-קרב המתאימים יותר לאלו הנקוטים בהפעלת גורדים ופלוגות. דבר זה לא רק שפגע קשות כבסחון קשר ושדה, אלא אף לא איפשר להעביר פקודות מסודרות וברורות, שהינן חיוניות בהפעלת עוצבות מורכבות.

(6) שינוי מחמיר ומהיר חוץ מהלך הקרב, במשימות היסוד של העוצבות,

עוד לפני שהספיקו להתכוונן ולהתארגן כהלכה לכיצוע המשימה הקודמת. בנושא זה ניכרת אף אי-התחשבות מספקת בגורמי הזמן, המרחב ולעיתים אף שלא כתוצאה משינוי המצב במגע עם האויב.

בקבוצה (ב) יש לכלול:

(1) היעדר מודיעין קרבי יעיל היכול להציג בפני כל דרגי הפיקוד

את המצב האמיתי של האויב בשטח בזמן נתון וקרוב לאירוע. נושא זה

הינו בעל תשיכות עליונה. מסתבר שהיעדר מודיעין קרבי ראוי לשמו,

השפיע על מהלך המלחמה, לא רק בימים שלפני המלחמה, כפי שצינו בדו"ח

הנוסף שלנו, אלא, וכצורה מכריעה, אף בשלב הבלימה עצמו. על סמך תמונת

מצב לא נכונה, הגיעו חרבים העליונים ובכלל זה הדרגים המדיניים,

לעיתים להחלטות לא נכונות. אנו מקדישים לכעיה זו פרק מיוחד.

(2) פיצול והפעלה בלתי נכונים של מפקדת פיקוד הדרום*, ומיקום

לא נכון של מפקדים וחטק"ים.

(3) פעולת מצפ"ע בלתי יעילה בעבודה-מטה מבצעית. החלטות רבות

וקובעות מתקבלות כחוצאה משיחות בין מפקד למפקד, בין דרג גבוה ביוחך לפיקודיו, ללא התייעצות סטפיקה עם גורמי המבצעים במטכ"ל, ומבלי שאלו מזינים באופן שוטף ומתימן את הדרג המחליט, בתפונות המצב ובהערכתו, למרות שאג"ם/מבצעים האזין ישירות לרשתות האוגדות**.

(4) חוסר תיאום מספיק, הן מבחינת נוהלי-קרב, הן מבחינת קביעת

מטרות המערכה והן מבחינת הצבת תפונת המצב, בין גורמי המטכ"ל, ובמיוחד כינם לבין חיל-האוויר (וראה לתלך כפרק על השליטה).

המשמעות החמורה של חמשיים הנ"ל על מהלך קרב ההתקפה, הינה ברורה.

אח פעולתם של כמה מפקדים ברמות השונות, שלא בהתאם לעקרונות חורת הקרב של צה"ל, ניחן להבליט אף ע"י עימות בין הפגמים והמשגים שפירטנו (ועוד נפרט), לבין עקרונות חורת הקרב של צה"ל, בפרק ה"שליטה" כפי שפורט ע"י המטכ"ל בנובמבר 1964 (חורת הקרב, כרך א', עמ' 22 ואילך), ושאו מביאים קטעים ממנו להלך (בתוספת ההדגשות). בדרך דומה ניחן היה אף להכיא פרקים אחרים מן הכרך הנ"ל, כגון זה הדין במודיעין, או מכרכים אחרים הדנים בעבודה מטה.

* חוך כדי כדיקת נושא זה, נתכרר לנו לחמהוננו, כי המטכ"ל לא אישר פק"ל (סקודות קבע לקרב) למפקדת הפיקוד. בתחשכ בעובדה כי הפיקוד המרחכי הוא המטגרת האופרטיביה-סינהלחיה הגבוחה ביותר לכוחות צה"ל בשדה, אנו ממליצים כי פק"ל בנושא זה - אם טרם עובד - יעובד בהקדם.

** כך למשל, מחברר פלימוז ההקלטות שנעשו ברשה בריש (אוגדה 162, מוצג 421, ההקלטות במטכ"ל), שדיווחי ספקדי החטיבות, חוך מהלך הקרב, די היה כהם ככדי להזהיר את המטכ"ל שהמצב כמתקפת השמיני לחודש אינו שפיר, באם להיזקק ללשוון הפעטה (וראה הפרק על אוגדה 162).

" פרק ג' של י ט ה

אחדות הפיקוד

1. לעולם (בכל-עת, בכל-מקום ובכל-מצב) יהיה רק מפקד אחד לכל כוח צבאי.

סמכויות מפקדי-המשנה

2. מידת עצמאות-ההחלטה של מפקדי-המשנה כדי שניהול הקרב לא יהיה מותנה רק באמצעי-השליטה הרגילים יש הכרח לטפח עצמאות של החלטה אצל מפקדי-המשנה לשם מילוי המשימות שיוטלו עליהם. כדי שעצמאות-ההחלטה של מפקדי-המשנה לא חביא לידי אנדרלמוסיה כשעת ניהול הקרב, על מפקד-הכוח לנקוט צעדים אלה:-

א. להבהיר את הכוונה הכללית שלו, את חכנית-הקרב שלו, את המשימות המוטלות על כל כוח-משנה ואת השיטה לשיתוף-הפעולה הבין-חילי.

ב. לתת אפשרות לכל מפקד-משנה להכיר את התכניות של כוחות-המשנה השכנים.

ג. לאשר את התכניות של מפקדי-המשנה ולהאם ביניהם עוד לפני תחילת הקרב.

ד. להטיל הגבלות על מפקדי-המשנה בשינוי התכניות שלהם.

ה. לקבוע אלטרנטיבות לפעולה במקרה שחשכש החכנית המקורית.

3. הבהרת המשימות

אין לבנות את השליטה בניהול הקרב רק על אמצעי-הקשר ועל שיטת הארגון האחרות. הדרך הבטוחה ביותר לוודא שהמטרה תושב היא להבהיר לכל מפקדי-המשנה את משימותיהם ואת תרומתם למאמץ הכולל של הכוח במילוי המשימה הכוללת. אם מפקדי-המשנה יבינו היטב את משימותיהם ואת חלקם כמאמץ הכללי, יהיה ביטחון שימלאו את המשימה גם אם יהיו תקלות באמצעי-השליטה וגם אם פעילות האויב חייב אותם לשנות את תכניות-הפעולה המקוריות שלהם.

4. ידיעת התכניות והמשימות של הכוחות השכנים

כדי שכל מפקד-משנה יוכל לפעול למילוי משימתו בתנאים של שיבושי שליטה, מן-ההכרח שידע את המשימות ואת תכניות הפעולה של כל כוחות-היבשה השכנים ושל כוחות-האוויר שכזירה, דבר זה בא לוודא, שהחלטותיו בניהול-הקרב ושינויי התכניות בכוח-המשנה, שעליו הוא מופקד, לא ישכשו את תכניותיהם של הכוחות האחרים.

5. אישור התכניות של מפקדי-המשנה לפני הקרב

במידת-האפשר יש לאשר את תכניותיהם של מפקדי-המשנה עוד לפני תחילת הקרב. האישור ייעשה באחת הדרכים הבאות או בשילוב ביניהן:-

א. ביקור אצל מפקדי-המשנה תוך קיום קבוצות-חתכנון שלהם.

ב. קיום קבוצת פקודות גוספות לאחר קבוצת הפקודות הראשונות.

יש לזכור, כי אישור תכניות מפקדי-המשנה הוא דבר רצוי אך אינו דבר של הכרח. בנוהלי-קרב חפוזים ובמתן פקודות תוך כדי קרב לא יהיה זמן על-הרוב לאישור תכניות. מפקדי-המשנה יפעלו מייד כדי למלא את הפקודות החדשות, בתנאי שהמשימות החדשות הובנו כהלכה.

.....

7. קביעת אלטרנטיבות

כל קרב הוא פעילות דו-צדדית של אמצעים ושל לוחמים. לכן צריך כל מפקד לנתח בהגיונו את האפשרויות השונות הפלולות להתפתח בניהול הקרב ולקבוע עקרונית - מה על כוחותינו לעשות בכל מקרה ומקרה שיחרוג מהתכנית המקורית. תכנון האלטרנטיבות הוא חיוני בשביל שני מצבי-יסוד אפשריים:-

א. כאשר האויב יתערער יותר מהר מהמחוכן, ואז יהיה צורך לנצל את החלחה במהירות.

ג. כאשר האויב יגלה התנגדות וכושר-לחימה רבים יותר מהמחוכן.

בדרך-כלל טוב יעשה המפקד, אם יבחר למפקדי-המשנה שלו את עיקרי התכונות האלטרנטיביים שיש בכונתו לנקוט. המטרה בזה היא, שיכינו את שיקולי-היסוד שלו בעת ניהול הקרב, בעת שיצטרך לחת פקודות קצרות ומהירות, וגם כדי שיהיה להם בסיס איתן להגיע להחלטות, אם יחולו שיבושים באמצעי-הקשר.

סכניקות של שליטה

8. מגע ישיר

האמצעי הכדוק והכסוח ביותר לקיום השליטה הוא המגע הישיר של המפקד עם מפקדי-המשנה שלו. ככל שמסריו של הכוח הולכים וגדלים, ככל שאמצעי-הלחימה הולכים ומשתכללים (שריון, ארטילריה, ח"א, טילים), וככל שהפיזור והניידות של הצבא הולכים וגדלים, כן הולך וקטן הסיכוי למגע ישיר בין המפקד למפקדי-המשנה שלו בשעת ניהול הקרב. אולם דווקא כיוון-התפתחות זה מחייב את המפקדים לנצל כל אפשרות ולקיים מגע ישיר עם המפקדים הכפופים להם, כדי להבהיר להם את הכוונות הכלליות ואת המשימות הקונקרטיות וכדי להאציל פרוחם על הכפופים להם. את המגע הישיר יש לקיים בנסיבות אלה:-

א. ביחידות ובכוחות קטנים בהם ישמש על-הרוב המגע הישיר גם כאמצעי-השליטה העיקרי.

ב. בשעת חכנון הקרב - על-ידי פגישות מפקדים בקבוצות-הפקודות, בתדריכים ובשעת אישור הכניות.

ג. בשעת ניהול הקרב - על-ידי הפעלת חבורת-סיקור קדמית (חפ"ק), שתימצא במגע ישיר עם מפקד או מפקד(י) המשנה הפועל(ים) בגזרה העיקרית של הקרב בזמן הנתון.

9. חשימוש באמצעי-הקשר

א. אמצעי-הקשר העומדים לרשות המפקד הם:-

- (1) קשר אלחוטי.
- (2) קשר קווי.
- (3) קשר רצים.
- (4) קשר-עין על-ידי סימנים מוסכמים ואוחות-שדה.

ב. הדבר המייחד את הקרב המודרני הוא, שאמצעי-הקשר האלחוטיים הם אמצעי-הקשר הראשיים, ואילו כל שאר האמצעים הפכו לאמצעי-קשר משניים. ניתן אף לקבוע, כי כלי הקשר האלחוטי לא ניתן לנצל במלוא-היכולת את אמצעי-הלחימה המודרניים. השימוש בקשר האלחוטי, על-אף יתרונותיו המרובים, כרוך בשתי מגבלות:-

(1) הוא עלול לגלות את כוונותינו ואת חכנויותינו לאויב שיאזין לרשתות-האלחוט שלנו.

(2) האויב יכול לשחק את קשר-האלחוט או לשבשו באמצעי-לחימה אלקטרוניים.

ג. מטאט מגבלות אלו יש לצמצם את השימוש באלחוט רק לצרכים החיוניים ביותר ורק למקרים שאין תחליף לו, לפי פירוט זה:-

- (1) כרסום נמוכות יקויים הקשר באמצעות מגע ישיר, סימנים מוסכמים, קשר רציף וקשר קרוי, כשהקשר האלחוטי ישמש רק קשר משני.
- (2) בזמן ההכנות למכצע סדור לא תקויים פעילות אלחוטיה פרט לפעילות האלחוטיה שתידרש לצורכי-הונאה.
- (3) כל-אימת שאפשר, בלי לפגוע בניידות וכחמרון, יופעל הקשר הקרוי כקשר ראשי (לדוגמה: בקרבות הגנה ואף בחלק מהכנות הפוצלים בהקפה על מערכים מוגנים).

10. קציני-קישור

ברמה של עוצבה יש להפעיל קציני-קישור כדי לסייע למפקד שלוש על כוחותיו תוך כדי ניהול הקרב. קציני-הקישור יפעלו על-הרוב כשהם משחמשים ברכב ממונע. אולם לעיתים, לפי צורכי הקרב, יפעלו גם ברגל. כרגיל, ישאו קציני-הקישור עמם מכשירי-קשר. התפקידים שיוטלו על קציני-הקישור הם:-

- א. העברת פקודות מהמפקד הממונה אל מפקד-המשנה והבהרתן. קצין-הקישור יעשה פעולה זו תוך מגע אישי עם מפקד-המשנה.
- ב. דיווח שוטף ומהיר על האירועים בגזרות-הפעולה השונות כדי לספק בזמן את הנתונים למפקד הממונה לשם גיבוש החלטות חדשות.
- ג. ביצוע פעולות-תיאום עם כוחות שכנים והעברת אינפורמציה הדדית מהם ואליהם.

11. דיווח

כאמור בסעיף 8, המגע הישיר עם מפקדי-המשנה הוא אמצעי-השליטה הטוב ביותר. מגע ישיר זה מאפשר למפקד להתרשם מהאירועים באופן ישיר, על-ידי שיתוף עם מפקד-המשנה ועל-ידי התרשמות ממראה-עיניים בלתי-אמצעי של האירועים המתרחשים בקרב. בהרכב מקרים לא ניתן להגיע לידי מגע ישיר, ואז החלטותיו של המפקד הממונה מוחזרות באופן מלא רק כדיווח שיבוא ממפקד-המשנה על האירועים שבגזרתו. לכן נודעת חשיבות מכרעת לדיווח שוטף ושיטתי בשעת הקרב, דיווח שיאפשר למפקדים להדביק את קצב-האירועים ולהחליט החלטות חדשות מבעוד-מועד. את הדיווחים ניתן לחלק לסוגים אלה:-

- א. דיווח מלמטה למעלה - דיווח שנועד לספק נתונים למפקד מִהַגִּיטָה הַלְוָחִים תחת פיקודו כדי להגיע להחלטות נכונות במשך ניהול הקרב ולעיתים אף במהלך תכנונו.
- ב. דיווח מלמעלה למטה - דיווח שנועד לספק נתונים למפקדים הַכְפֻּפִים כְּדֵי לְהַגִּיעַ להחלטות בניהול הקרב ובתכנונו וכדי לתאם את פעולותיהם עם הכוחות האחרים שבסביבה.
- ג. דיווח לכוחות שכנים - דיווח שנועד לספק נתונים בעיקר כְּדֵי לְתַאֵם אֶת פְּעוּלָתָהֶם של כוחות שכנים וגם כדי להגיע להחלטות בניהול הקרב ובתכנונו.

מגרעות אלו היו בעלות-משמעות קובעת ביותר במהלכי המלחמה בשמיני בחודש (ולא בו בלבד) עד שיש לדעתנו, לעשות מאמץ עליון בכדי לתקנו, באם טרם תוקנו. תיקון נושאים אלו, ללא יוצא מן הכלל, חלוי בנו, ובנו בלבד, ואינו שעון על גורמי חוץ, ציוד וכיוצא בזה.

את הביטויים הבולטים ביותר למהלכים והחלטות שנבעו מן הגורמים הנ"ל, במהלכי קרבות השמיני בחודש בחזית המצרית, ניתן לרכז בנושאים הבאים:

(1) ההחלטה להתחיל בהתקפה של השמיני לחודש נטרם הצטבר הכוח הדרוש לביצוע המשימה; אי-כדיקה של תוכניות אוגדה 162 על-ידי אלוף הפיקוד, תקיפה שלא במאמץ אוגדתי.

(2) תוכניות ומשימות שהוטלו על אוגדה 162 להשמדת האויב כשטחים שבהם לא היה קיים למעשה.

(3) שינוי מדרסם במשימה המקורית והעיקרית חוץ מהלך הקרב.

(4) אי-ידיעה נכונה על מהלכי העוצבות והישגיהן למעשה, וכתוצאה מכך קבלת החלטות לא נכונות.

(5) היעדר תמונה נכונה על היערכות האויב בשטח ותוכניותיו, בכל גזרת החזית, וכתוצאה מכך שינוי עצבני ומהיר של המשימות המוטלות על האוגדות.

איך כל ספק, שההחלטות הקובעות והרוח-המשמעות ביותר שנחבלו באותו יום על-ידי המטכ"ל וזרם פיקוד דרום (על האוגדות ראה לחלן), ושבעקבותיהן השתכש מהלך הקרב, היו:

(א) ההחלטה לתקוף את חז"ן, והחעסקות בנושא הצליחה, לפני השגת הצלחה,

(ב) ההחלטה להניע את אוגדה 143 לדרום, לפני שנבדק יסודית, באם אכן השיגה אוגדה 162 את משימתה, כפי שנקבע בתוכנית המקורית.

- (ג) שיטת החזרת אוגדה 143 (לאחר שהחלה כחנועחה לדרום) למעשה, לעבר גזרה שהיתה ברובה כבר בשליטתה קודם לכן, נעשתה בדרך בלתי מסודרת.
- (ד) אי-קריאה נכונה של הקרבות ואי-הערכה של מגמות האויב לפנות ערב, וכל הנובע מכך (נסיגה ופינוי שטחים ע"י כוחותינו, וראו להלן, עמ' 722 - 726).

ככמה מן הנושאים הנ"ל אנו מביאים להלן אף קטעים מעדויותיהם של הרמטכ"ל, האלוף גונן ומפקדי האוגדות. העוכדות עצמן אמנם עלו כבר מן המסמכים, ואנו מביאים את הקטעים הנ"ל מפני שהם שופכים אור נוסף על הגורמים והמניעים לקבלת ההחלטות הנדונות.

א, התלטה לתקוף את חזרון ורטינות "הצליחה" - "המאחזיח" - לפני

השגת ההצלחה.

(1) עדות הרמטכ"ל (עמ' 7444 ואילך):

- ש. עד שעה 10 אינן שום דיווח? איך העניינים חולבים אצל ברן, מהפיקוד או מההאזנה?
- ת. יש דיווחים שוטפים, אינן דברים משמעותיים לכך אני לא מספר עליהם. יש כל הזמן עיוור, אבל אין שום דבר שמצביע לכאן או לכאן, הדיווחים המשמעותיים הם לכאן או לכאן לכך אני לא עוסק בזה כרגע. הדיווחים המשמעותיים מתחילים כשאני כבר בישיבת הממשלה.
- ב-10 ישיבת ממשלה, ואני מדווח שם. אני אומר שתחלתנו בחקפה ואינן דיווחים יותר משמעותיים, בגמר הישיבה [ר' לעיל, עמ' 363 ואילך] מתחילים להגיע אלי דיווחים, והיות ובאותו זמן בנדי בחורגות כבר אני מקבל הכל באמצעותו ובאמצעות הרל"ש. הדיווחים העיקריים שאני מזכיר אותם כאן, שברן מגיע לאזור הסוללה באזור חזרון ויש שם גשר עומד. ברמת הגולן יש לנו חדרה אחת די עמוקה בכיוון בית המכס ואני אומר שנתגבר עליה וניישר את הקו.
- 1032, אני מקבל פתק מגנדי לישיבה הוא מדווח לי, דיווח מאלוף פיקוד הדרום, מבקש לתפוס את הגשר ליד חזרון ולעבור גם לצד השני. כ-200 מטר לצד השני כדי לשלוט על הגשר. אני משיב לגנדי שיבדוק האם זה לא צער פוזי מדי ואני מבקש, לפני שיאשר לו אח זה שיבדוק האם יש לו מספיק אבטחה באגפים, האם הכוח לא קטן מדי, והוא משיב לי שהוא רק מבקש כרגע את האופציה לעבור כי אני באיזה שלב אמרתי לגורודיש שצליחה התעלה מעונה אישור שלי. אחר, אני רוצה להיות בטוח שזה בסדר, לפני שתתחילים. לכן הוא כבר מודיע לי, כלומר הוא מנסה להקדים אישור.
- ש. זה ביקש אלוף פיקוד הדרום?
- ח. אלוף פיקוד הדרום, באמצעות גנדי ממני.
- ש. בסינופסיס של אלוף פיקוד הדרום, שזה מבוסס על החמ"ל ב-10.20, בחוב, הרמטכ"ל מאשר הכנסת ראש גשר לחזרון.
- ח. אני מגיע לזח, אני מאשר את זה. יש פה, זה הולך פעמיים, קודם אני לא מאשר ומבקש לבדוק בדיקות נוספות, ואז גנדי חוזר ואומר שהוא דיבר עם גורודיש, אמר לו אח ההסתייגויות, יודע אח ההגבלות, מדווח שהוא דיבר, גורודיש מודיע שהוא מבין את ההגבלות שלי, יקסיד על הסייגים שלי, ואז הוא מקבל ממני אישור, שאם אמנם זה יהיה כפי שהוא אומר, שיש גשר ואין לו בעיה באגפים, והוא חושב שהכוח שם מספיק הוא רשאי לתפוס את הגשר. אני מהלחץ חזה מלמטה מבין שהולך לנו טוב.
- ש. מחצעה הזאת הוא לוחץ אתה מבין כך?

האלוף גונן העיד בפנינו במשך שעות ארוכות על פרשת ההתקפה על חזיון ועל ההוראות לצליחה באזור, על-ידי הפישת גשרים ו"מאחזים" בעבר המערבי של התעלה. אשר לצליחה, הרי עיקר טענתו של האלוף גונן, הוא ש(א) לא ראה בכך שינוי משמעותי בתכנית; (ב) לא נתן למעשה הוראה אלא הביע משאלה ו(ג) היוזמה למעבר בחזיון היתה של מפקד האוגדה. מתוך הרישומים הרבים בעדותו בנושא זה, משקפים הקטעים הבאים את עיקרי טענותיו:

אשר לטענות (א) (ב) -

"אני אז לא הייתי סבור שאני כאן עשיתי לי שינוי משמעותי בתכנית, כי אם הייתי אומר לו, 'ברוך תשמע: אתה מוכרת לחפוש מאחז בקצה השני, אתה מוכרת ולא איכפת לי כמה זה יעלה, זה דבר אחר' (עמ' 7725).

תמונה בעינינו ההבחנה בין "מוכרת" לבין "רצוי", כשמדובר במשימה המוסלת על-ידי דרג גבוה על פיקודו. מקבל הפקודה חייב להכין, שמכיוון שזאת משימה רצויה לפיקוד, עליו לנסות ולבצעה. בבל מקרה, בהחשב שבגזרה זו בכללה פעלה ארמיה שלימה של הצבא הפצרי, מן ההכרח היה שהפיקוד יביא בחשבון, כי צליחה כאן, שרם השלמת המשימה העיקרית, עשויה לערב בקרב זה כוחות גדולים של האויב, ומטבע הדברים, ייווצר הכרח להסיט כוחות נוספים של כוחותינו לאזור זה,

אשר לטענה (ג) -

"הוא [האלוף אדן] מדבר איתי על לעבור בחזיון... מה שאני כאן רוצה להשמיע [מתוך סרט ההקלטה], וכאן אני מדבר על טונים, וזה מוכיח שלא אני יזמתי את ההעברה אלא קיבלתי את ההצעה שלו"

בהמשך טוען האלוף גונן, שחזר והדגיש שיש לבצע קודם את משימת

השמדת האויב, ולאחר מכן

"הוא [האלוף אדן] עכשיו, אני אומר לו, רגע, שלא תהיה אי-הבנה: המשימה העיקרית היא לצלות למטה [במצמד], והוא אומר

לי: הכנתי, אתה מותר על חזיון? ואני אומר לו, לא, תוציא את האנשים, אז הוא אומר לי: אני אוציא ואני אחזור. ואני אומר לו: רגע, אם אתה יכול לעבור, זה היה חשוב לי מאוד." (עמ' 7722).

לא ניכנס כאן לניתוח חילופי ההוראות, שאלות ואישורים בין אלוף הפיקוד לכיץ מפקד אוגדה 162 בנושא זה (ששוכ, עלינו להדגיש, נעשו ברובם באלחוט) שכך הבאנו במלואם לעיל, עמ' 346-349 ו-353-355, וכן להלן, עמ' 622-627).

כאן עלינו לציין, שאף טענה זו נראית לנו כחפוזה. שכן, אפילו נניח - ואיך הדבר ברור לחלוטין - שהיוזמה לחצייה היתה של האלוף אדן (ראה על כך לעיל, עמ' 346-347, ברישומים, וכן להלן, עדותו של האלוף אדן), הרי אין זה גורע מאחריותו של אלוף הפיקוד. הפקד המאשר מקודה, דינו כאילו יזם את הפקודה, מאותו רגע שאישר, הרי זו מקודחו הוא.

אין כל ספק בעינינו שהוראות לצליחה, ולו קטנה, בשלב זה, טרם השגה המשימה, הן סטייה מהמשימה המקורית שאושרה על-ידי הרמטכ"ל.

גם בענין עצם החבירה לפעוז חזיון, בשלב זה, יש סטייה מרוח המשימה העיקרית. כזכור, נדון נושא זה באריכות בכל הדגים ביום הקודם (ראה חלק שני - התכנית). היה מוסכם על כולם, שנסיונות אלו, כל עוד קיים ראש-הגשר המצרי, הינם הרי-אסון, ושוחקים לחלוטין את כוח השריון. עיקר התוכנית של ה-8 בזרוע היתה מושחתת על כך, שלאחר השמדת הכוח שחרר, ממילא ניתן יהיה לבצע שחרור פעוזים נצורים ביתר קלות.

בנושא זה אמר לנו האלוף גונן:

"אינני רואה בזה שום שינוי מפקודה של הרמטכ"ל. אם יורדח אוגדה מצפון לדרום ויש פעוזים שלושה ק"מ מציר ההתקדמות שלה, לנסות להוציא את האנשים".

אולם האלוף אדן (ר' להלן) טען בעדותו שאכן היה בכך משום שינוי המשימה (על נושא זה, של שינוי במשימה המקורית, ר' לעיל בחלק שני - התוכנית).

(3) כיצד מסביר את נושא חזיון - מבחינת הסטייה מן המשימה -

האלוף אדן? (ערוחו, עמ' 7178 ואילך):

ש" אני מבקש שתבהיר דבר אחד - כאשר קיבלת את הפקודה לתקוף את חזיון, זה היה בניגוד לחכמיה כפי שהייתה ידועה לך, מן הלילה. האם ניסית לברר עם אלוף הפיקוד מה קרה פה?

ת. למעשה לא היה אף רגע אחד שבו אני נעמדתי ואמרתי: רגע אחד, אחמול בלילה סיכמנו דברים אחרים, לא נושא הן בעיני כל הפקודות השונות שאני מקבל הבוקר. דבר כזה לא היה משתי סיבות, כפי שאני יכול להעריך היום, סיבה אחת שלגיטימית שבהתאם לשינויים במצב כפי שמתפתחים משנים פקודות. כל חכמיה היא רק כסיס לשינויים. הסיבה השניה אני חושב שהיא פסיכולוגית. בכל הפקודות האלה שאני מקבל, קראתי גם בעיון את כל הפקודות שאריק קיבל ללכת צפונה וללכת דרומה, לתקוף לפה ולתקוף לשם, כל הדברים האלה יש מצב פסיכולוגי כשאחזק מקבל פקודה אתה לא אומר אני לא יכול כל כך מהר, אתה לא אומר אני לא רוצה וכו', אלא אתה אומר רות עבורי אני צריך חי"ר, אני צריך אויר, אני אנסה, אני אסגור וכו' ואם כן זוהי החשובה. אני ביזם הזה למדתי, אני מצטער שהצטרפתי ללמוד ביום הזה, אבל למדתי רבות להמשך המלחמה. משום שבעצם יש כאן מצב כזה שהחל משעה 1000 כשמתחילות הידיעות האופטימיות האלה (בין 1000 ל-1100) מצטיירת אצלי התמונה, תרוץ לתפוס מעבריים, הרבה מעבריים וכו', מצטיירת אצלי תמונה שהייתה קיימת בצה"ל במלחמות הקודמות שלדרגים הגבוהים יש ידיעות מצויינות, אחרי הכל דרג השדה יש לו ידיעות ממשיות, הוא נפגש באויב. כשהוא נפגש באויב רק מה שהוא רואה ומרגיש לפניו. אין לו בעצם ידיעות הסנקים והחי"ר כמה זה? מה זה? וחוז' מזה שהוא חתך לתך ולדרג הגבוה יותר לעיתים קרובות מאוד יש ידיעות מצויינות על מה עומד בגדך מה הכוונות של האויב מה המורל של האויב? לאור זה הצטיירה אצלי תמונה, בהמשך למלחמות הקודמות: אומרים שאצל האויב יש סימני החקפלות, תרוץ מהר שאם לא, שהוא לא יספיק לברוח, או משהו כזה.

הצטיירה אצלי תמונה ולכן גם 'לך לחזיון', 'לך לחזיון'. אני לא מבקש את האוגדה להתקפה על חזיון אלא כחנאים הנתונים כשחטיבה שם וחטיבה רצה לשם, על פי הלחץ, אני רק מבקש את מדליון שנמצא בסביבה*, ובהמשך לזה אני מתחתי על עצמי ביקורת קשה על הדבר הזה. מפני שבכל אופן הידיעות זורמות משני כיוונים למעלה ומלמטה ואני לא נתחתי שקלול מספיק לידיעות מלמטה, לאלה שראינו אותן כמו עינינו. נתחתי שקלול יותר גבוה לידיעות מלמעלה, אבל זו הייתה הפעם האחרונה במלחמה הזו כי היו עוד הרבה פקודות מסוגים דומים, בעתיד התייחסתי לזה במידה רבה מאוד של רוויזיה ונימוס.

ש. האם מן החקירים וממה שביררת אחרי המלחמה, יש לך איזה מושג מאין באה האופטימיות הזו, למשל כידיעה הזו של אורי בן-ארי או זה צריך היה לבוא איך שהוא מהאזור שלך?

ת. אני באמת לא יודע כי כששאלתי את אורי בן-ארי אז הוא הניע בכתפיים ואמר: תראה אלה היו פקודות אלוף הפיקוד. כשאני קורא היום את היומנים שלהם אני מקבל רושם מסויים וחמונה מסויימת כיצד התנהלו הדברים ואני מכין, אני גם יודע שבאותו יום דיווחו למטה הכללי ולממשלה שאני צלחתי וכו' ואני לא יודע מאיפה לקחו את זה בדיוק. זה שאני התקדמתי די מהר, זה שלנתקה היו נפגעים מעטים והוא דפק כמה סנקים וחוליות ציידים, זה שמה"כ גם האוגדה של אריק ראתה את

ההתקדמות שלנו וזה לא היה לנוכח התנגדות אויב רצינית, זה שזה יכול היה ליצור אופטימיות, יתכן. כדיווחים שלי אני לא מוצא מקום לאופטימיות. אני אומר שהולך בסדר, אני מתקדם אבל אני מתריע על אוויר, מתריע על ארטיילריה, מזכיר את יום האתמול וכו'. מלכתחילה לי אין הסבר למה אחרי הדברים שכל כך הרשימו אותי ושבללם באחי אליו בערב ה-7 לחודש, והרגשתי בדיון שלא צריך לגשת אל הספוזיט, שלא צריך לגשת אל התעלה ושה נתקבל, מה קרה אחרי זה באותו לילה בין 0130 ל-0240 שפתאום כל הדברים אחרת - פה אין לי ההסבר, אני מכיר את העוב. ת. י"א מותר להגיד במילה אחת את ההתרשמות שלי מקריאת השיחות הפנימיות והפקודות השונות שניתנו, עושה לי רושם שזה מתנהל בפיקוד כאילו זה משחק מלחמה או תרגיל קשר, בלי אויב, חיבש לפת, חיבש לשם, התחרטתי. תכנן לערב, תכנן ללילה, תצלה פה תצלה שם, כל מיני דברים שהם מאך מאך מנותקים מקריאת הקרב מהאזנה. יותר מזה, אחרי 11.30, אחרי שאני כבר נדפקתי פעם אחת ליד הזיון, עדיין אני רואה שעוצרים את אריק אבל נותנים לו כל מיני פקודות, תכבוש את מיסורי ותכבוש את זה, עוד לא שולחים אותו, אם עוד רוצים להמשיך לגשת למפוזיט, לכיוון שלי וביתד. אלא עוד ממשיכים לדבר איתו על הליכת לכיוון סואץ ועל צליחה לצד השני וכו'. אני חושב שאין קריאה קרב ביום הזה ואין תחושה.

ש. אבל ביחס אליך אחרי שבני עמיר הוכה כל כך קשות בגדוד הדרומי שלו אתה בכל זאת קיבלת את הפקודה לחקוף עוד פעם ללא ערעור. או האם ניסית להתווכח עם אלוף הפיקוד?

ת. לא, לא ניסיתי.

לא ניסיתי להתווכח, ריכזתי כוח יותר גדול. אותו גדוד הגיע כמעט עד המים ואני חשתי שבהתקפה מתואמת עם סיוע אוויר אני אצליח כמאמץ אוגדתי להגיע."

(על נושא זה, היינו, אם היתה ההתקפה מתואמת - ראה להלן,

עמ' 642 - 654).

לכמה מדברי הביקורת של האלוף אדן אנו מסכימים, והבענו את דעתנו בנושא זה. באן עלינו להעיר, כי אנו גם מסכימים לדברי הביקורת שלו על עצמו ביחס לפעולותיו ושיקוליו הוא.

יחד עם זאת, סבורים אנו כי הסברו שלא שקל באם בפקודות יש משום שינוי משימה, מכיוון ש"לגיטימי שבהתאם לשינויים במצב כפי שמתפתחים משנים פקודות", אינו חופשי. אמנם נכון ששינויים במצב מצדיקים שינוי פקודות, אולם במקרה הנדון נעשה השינוי עוד לפני תהילת החתקפה, שינוי זה בוודאי שלא נבע משינוי במצב. גם הסברו ה"פסיכולוגי" אינו משכנע. על מפקד, ביחוד בדרג של מפקד אוגדה, לשקול את המשימה כחוצאה מהערכת מצב בתלכח, ואחר כך, במידה ויש לו היסוסים על אי-יכולה לבצע משימה, חובתו להודיע זאת.

נושא חשוב ביותר, הנוגע לעיקרי הלקחים של קרב הבלימה ביום זה (ואף כימים האחרים), נמצא בדבריו של האלוף אדן על המודיעין והשמוש בו.

דבריו של האלוף אדן מסבירים, אולם בשום אופן אינם מצדיקים, את העובדה שמפקדים כשדה לא מצאו לנחוץ ללמוד על הנעשה בגזרתם על-ידי מערך מודיעין השדה ועל-ידי נוכחות תכופה יותר בקו הלחימה עצמו.

האלוף אדן, מקבל על עצמו אשמה, בכך שלא נתן מטקל מספיק לאינפורמציה שקיבל "מלמטה", ונתן "שקלול יותר גבוה לידיעות מלמעלה". למעשה אין זה נכון לגמרי לומר, לפי המסמכים והעדויות, שבדרך כלל קיבל האלוף אדן אינפורמציה והתעלם ממנה, יותר נכון יהיה לומר שקיבל מלמטה אינפורמציה לא נכונה, המשגה היה, שלא נעשה נסיון לזודא וללמוד בצורה בלתי אמצעית על המצב.

נושא חשוב נוסף, שהיחה לו השפעה לאחר מכן, על האישורים להורדה אוגדה 143, ועל האוירה האופטימית אף במטכ"ל, ובממשלה, הוא מניין נכעה האופטימיות הזאת? אין ספק שבנושא זה יש חילוקי דעות בין האלוף גונן לבין האלוף אדן.

במקום אחר (עמ' 7172) אומר האלוף אדן.

"כין השעה 10.00 ו-11.00 הורדו אלינו מהפיקוד פקודות רבות אשר העידו על ראייה אופטימית מדי של מצב העניינים בשטח."

כבר דנו (לעיל, ועוד נדגיש זאת בהמשך הדברים) בליקוי שהיה בכך שגם אלוף הפיקוד לא היה, בשלב זה, בשטח, וניזון מדיווחים בלתי שלמים, לא מדויקים ומקוטעים על מהלך העניינים, כמיוחד לפני שקיבל את ההחלטה להוריד את אוגדה 143. אשר לדברים הנ"ל של האלוף אדן, נרמה לנו שלא נסעה באם נאמר ונגדיר את המצב בעניין האופטימיות כך: הגורם האופטימי היה אכן הפיקוד, אלא שמקור האופטימיות היה בחוסר דיווחים שלמים ומדויקים של האוגדה (ובמיוחד שאינם מדגישים דיו מצבים מראיגים), מחד, ובעבודת-מטה בלתי מושלמת הן במטה הפיקוד והן באג"ס/מכצעים, המביאה לגורמים שמעליהם אינפורמציה לשימוש, ללא סינון מספיק, בדיקה מעמיקה, עיבוד, השוואה וניתוח.*

* ראה בעמוד הבא.

* כפי שציינו לעיל, לא היתה ידיעה למטכ"ל עד שעות הערב, שלמעשה נפגעו בצורה קשה ביותר, שני גדודים (הן זה של חטיבה 460, והן זה של חטיבה 217), בפעולה "המשנית" מבחינת המשימה הכללית.

להלן קטע אופייני, בנושא זה, בחקירת הועדה (עדות אל"ם שי תמרי, קצין האג"ם של פיקוד ררום (עמ' 7105):

ש. ... אבל, בערך ב-14.00 תוקף 113 של 217. הוא לא מופיע בדיווחים בכלל. למה? גדוד סנקים 113?

ח. גדוד סנקים, הוא לא מופיע בדיווחים של הפיקוד כי מדברים עם החטיבה ומדברים על החטיבה.

ש. אבל, הפיקוד לא דיווח שהלכו לו באותו יום הסנקים של של גבי עמיר - במקום לקחת טרמפ - והסנקים של 113?

ח. ברגע שהוא ידע, הוא דיווח על זה.

ש. מתי הוא דיווח? לא מצאתי את זה. כשאתה אומר שאלוף הפיקוד התרשם ב-14.00 שלא הולך טוב. זה היה רק ראשית ההתקפה עוד לפני שגדוד 142 נחקע.

ח. יכול להיות שעוד היתה לו שיחה באיזה שהוא מקום באמצע הדרך עם כרן באחד השלבים. אני יודע שניחנה פקודה לגדוד 113 של חטיבה 217 לנוע לכיוון חולון, והגדוד הזה נע ונדפק... אני מדווח מה שדיווחתי לי."

אין לקבל את הנימוק שגודלו של גדוד סנקים שלם, - הנמצא במוקד של פעולה, שהיא מוקד במהלכי אוגדה, שהיא חלק ממהלכי הפיקוד - אינו חייב להיות מענינו של הפיקוד; לעתים קרובות מדי שמענו במהלך העדויות - וכדרגים שונים - שאין זה מענינו של דרג גבוה לבדוק את הנעשה ביחידות שהינן בשני דרגים נמוכות ממנו. בנושא זה, לא רמת הדרג היא הקובעת, אלא משימתו. יש לעתים, שהדרג הגבוה חייב לבדוק, לאשר ולפקח על פעולת יחידת משנה נמוכה, אם פעולתה מהווה מוקד למכצע כולל.

כנושא זה, מן הראוי להביא את דברי הרמטכ"ל בעדותו בפנינו (עמ' 7593).

"אנו קולטים יחידת שדה, רשת שדה. יכול להיות גם בדרג של גדוד לפעמים. מטכ"ל יש לו את האפשרות - הוא לא נוהג לרדת לגדודים, אבל לפעמים אם גדוד מסוים נמצא במוקד קרב, אפשר להכנס לרשת שלו כדי לקבל אינפורמציה ממקור ראשון. אני גם סיפרתי בפעם הקודמת שתפקידם של המאוינים במטכ"ל הוא מיד לבדוק זאת עם הפיקוד. וסיפרתי שקורה לפעמים שהבחור אומר לפיקוד: קלטנו בחטיבה כך וכך, מה אחס יודעים על כך? למה אחס לא מדווחים? האם זה נכון? האם זה שלם? בלומר, יש כל הזמן אימות לידיעות האלה."

בנושא זה ראה גם מה שכתבנו בדו"ח הנוסף, סעיפים 222 - 224.

אספקטים אחרים בקרב על חזיון (פעולות מפקדי התסיבות 460 ו-217,
ופעולותיו של מפקד האוגדה ומפקדתו) נדונים בחלק הרביעי בפרק
על אוגדה 162.

מן הרצוי לסיים סעיף זה בנושא נוסף, הן בגלל משמעותו התורתית,
והן בגלל זה שהיתה לו השפעה על יצירת ה"אזירה האופטימית", ביחוד בדרג
המטכ"ל.

העיד האלוף גונן (עמ' 7723), על בקשותיו לאישורים מן המטכ"ל.

"אני מעולם לא ביקשתי אישור למהלך מיד לסדור שלי,
זאת אומרת צמוד לאירוע. אני תמיד בקשתי אופציות.
זה מנוסת אצלי כבקשת אופציה, הרבה לפני שבכלל היר
מה לדבר. אז בקשתי אופציות. פעם אחת בקשתי אישור
למהלך, בשזה לחץ עלי, וזה היה להחזיר את אריק.
ואז לא קבלנו ואז עשיתי את זה כלי אישור."
[ילם על כל פרשת יורדת האוגדה 143 והחזרתה ר' לעיל
וכן להלן, עמ' 764 ואילן].

בפרק ההדרכה עומד רב-אלוף לסקוב, על הסכנה בז'רגון

המבצעי שפסס בצה"ל. כאן עלינו לציין, שלא ידוע לנו שקיים במורת-הלחימה
הרשמית של צה"ל מושג של "בקשת אופציה". יש מושג הנקרא "פקודות מקדימות",
הניחנות בשעה שיש חשש שבבוא המועד, לא יהיה קשר בין שני הדרגים.

ואכן, סכנה גדולה טמונה בשימוש "בקשת אופציה", המתפרש על-ידי

הדרג המתבקש לתת את האישור, כדיוחים וכסימפטומים המטקפים נחונים ומצב
חדש. וראה את דברי הרמטכ"ל שהבאנו לעיל, בזיקה לבקשות האיטורים של אלוף
הפיקוד: "אני מהלחץ הזה מלמטה (לקבלת איטורים) מנין שהולך לנו טוב".

ב. פרשת הורדת אוגדה 143 לדרום

איך כל ספק, שהורדת אוגדה 143, בטרם הוכח בוודאות, שאכן אוגדה 162
השיגה את משימתה, ובכך, בין יתר התקלות, נחשפה הגזרה המרכזית, היתה אחת
השגיאות הגדולות שנעשו בקרבות ה-8 באוקטובר. בגלל זה לא השתתפה אוגדה זו
למעשה בקרבות (לפחות עד שעות הערב), שחקה את עצמה בתנועות מיותרות הלוך
ושוב, והיתה נאלצת לחזור לקראת חשיכה לשטחים שבחלקם כבר היו בשליטתה קודם
לכן, עם כל ההשלכות שהיו לכך על המשך הקרבות, ואף לא ניתן היה לנצלה באופן

אפקטיבי להקלת הלחץ על אוגדה 162 בשעות אחרי-הצהרים. את המהלכים עצמם, בלויית כל המסמכים הקשורים למהלך זה, הנאנו לעיל בפרק על המטכ"ל והפיקוד, ולהלן (בחלק רביעי) על אוגדות 143 ו-162.

כאן ברצוננו להביא קטעים נרחבים מערויות הרמטכ"ל ואלוף הפיקוד בנושא, במגמה להסביר כיצד נעשו הערכות המצב שהביאו להחלטות הנ"ל, וכיצד ניחנו האישורים.

בקשר לחלק הראשון של עדות הרמטכ"ל, בשאלה, האם נתן אישור להורדת האוגדה, בשלב הראשון עד הג'ידי, עלינו לציין שבשלב זה של החקירה טרם היו בידינו ההקלטות שנעשו במצפ"ע בשעות אלה ויומן רל"ש הרמטכ"ל. החומר ממקורות אלה, שהבאנוהו במלואו לעיל בפרק על המטכ"ל, מוכיח ללא צל של ספק, שאכן ניתן האישור על-ידי הרמטכ"ל. בשלב זה של מתן עדותו, לא זכר כנראה הרמטכ"ל, שנתן את האישור הראשון, והיה בהרגשה שאישורו הראשון ניתן בקשר לבקשה להוריד את האוגדה לסואץ - בקשה שללא ספק היה בה שינוי מהותי ביותר (ולא רק שינוי הקשור בלות זמנים), מהתכנית המקורית שאושרה. למרות שברור שאף האישור הראשון ניתן על-ידי הרמטכ"ל, אנו מביאים אף את החלק הראשון של עדותו של הרמטכ"ל, שכן מחוץ השאלות והתשובות, מבהיר הרמטכ"ל את שיקוליו שעה שקיבל את ההחלטות הנ"ל. יש להדגיש, שהבקשה לאישור הורדת אוגדה 143 באה בעקבות שלוש בקשות רצופות להתיר צליחת התעלה על-ידי אוגדה 162.

(1) וזה נוסח הסטנוגרמה, כמעט במלואו, של עדותו והשאלות שנשאל (עמ' 7446 ואילך, עמ' 7460 ואילך):

"הרמטכ"ל: ב-10.35 אני מקבל מאלוף פיקוד הדרום, דרך גנדי, שוב בקשה להזיז את אריק לכוון ג'ידי. היות ואין לו אשור שלי והיות והפקודה שלי אומרת במפורש שאין להזיז אותו להתקפה שלו לפני שברן גומר, אומר גנדי, לא אישרתי לו את זה בינתיים.* אני מסכים לאי-אישור. מאשר את האי-אישור.

* כמובן שהכוונה כאן, לנושא הצליחה - ראה לעיל, עמ' 365-367 ולא לאישור להורדת אוגדה 143 לג'ידי.

ש. מה התפקיד שגנדי מילא אז במטות?
 ת. גנדי קבל מנוי של עוזר דמטכ"ל. הוא מילא תפקיד כמחליף לראש אג"מ כשהוא איננו או מחליף שלי כשאני איננו. קיים תורנות בחדר שלי כשאני לא הייתי או כשסליק לא היה.

ב-11.25, זה כבר אחרי ישיבת הממשלה.

ש. סלח לי רגע, אני קורא לך מהסינופסיס של הדרום 10.20, 10.35 האלוף רוצה שאריק יצלה, מורה לשאול את הרמטכ"ל, 10.35 - זו השיחה הקודמת. אבל ב-10.40 כתוב ביומן שלהם גנדי מודיע על אישור הרמטכ"ל על עזיבת אריק.

ת. אני חושב שזה לא נכון. ואולי בהמשך מה שאני עומד להגיד זה ישתמע. או אם אגיד אחרת - אני לא יודע על האישור הזה. הוא קיבל ממני את האישור, אבל הרבה יותר מאוחר.

ש. לפי יומן הפיקוד ב-10.45 גונן נותן פקודה לאריק.

ת. לפי דעתי זה לפני האישור שלי.

ש. ב-10.30 נותן חת-אלוף אורי בנר הוראה לאריק 'היכוך לחנועה דרומה, כולך חתוכז בשדרות ותהיה מוכן לחנועה לפי פקודה. --- בגזרה זו יטפל ברן. אתה, לפי פקודה, תנוע דרומה, תשמיד כדרך כל מה שחפגוש ותבצע את המטימה שלך מול העיר סואץ. האם ברור? בסדר. סוף.'
 אחר כך, ב-10.45 גזעון אלטשולר - יש פה שיחה בין גונן לרמ"ט 143 - מקבל הוראה להיות מוכן. הוא שואל 'האם אפשר לזוז?' גונן אומר לו 'חתוכז על ציר הג'ידי, מותר לך לרדת על ציר פוררת (הג'ידי), מותר לרדת רק בציר הג'ידי'. בסיכום שלכם פה, הנוסף, מופיע ב-10.40 גנדי מודיע על אישור הרמטכ"ל על הגיזרה הצפונית(?)

ת. מה שיש אצלי הוא שבשעה 11.25 אני מדבר עם גורודיש ואז הוא מבקש ממני אישור בעניין אריק. הוא גם מסביר לי בשיחה הזאת שלפי דעתו האויב בסואץ יותר חלש* לכן הוא מציע לתקוף משם. לי יש ספק לגבי המהלך הזה, ואני צם שואל אותו כך 'האם כחוצאה מזה לא נפסיד את האור ונגיע לשם רק בחושך?' יש סיכון בעסק הזה. אולי בכל זאת נשאר בתכנית המקורית, שהוא יתקוף מצפון לדרום, ואז במשך ארבע שעות האור שנותרו לנו הוא יכול להשמיד כוחות אויב שם.

בעקבות זה אלוף פיקוד הדרום מסביר לי באריכות למה הוא בעד זה והחנמקה שלו בנויה על זה שאצל ברן זה בסדר במור. הוא בטוח שבסואץ המערך של ארמיה 3 יותר חלש. הוא גם מעריך ששם יש סיכוי לצלוח. ואני בסוף מקבל את דעתו ומאשר לו. זאת היא השיחה שהזכרתי קודם...

ש. ... יש פה ככל זאת איזה ניגוד, ואני רוצה לשאול אותך, אולי זה יבהיר לנו את הדבר עכשיו אני מבין את הדבר ביחס 'לצפון-דרום'. ב-10.40 יש פה ככל זאת ידיעה מגנדי - אני לא בדקתי את זה, אבל נניח לרגע אחד שהידיעה הזאת נכונה - פה בשלב זה האישור הוא, או הבקשה היא, לנוע לג'ידי, בכלל לא מדובר על הסואץ. האם יכול להיות - ואני עוד לא מגיע ל-11.45 - שכ-10.40 האישור שגנדי נותן בשםך הוא בעניין התזוזה לג'ידי? כי יש פה בחיק הפיקוד הוראה

* אין בידינו מסמך המוכיח שדברים אלה אמר האלוף גונן. לעומת זאת, ידוע לנו, שראש אמ"ן בסקירתו בערך בשעה 09.00, תאר כך את המצב (מוצג 349, וראה לעיל, עמ' 357 - 358).

שאומרת לו 'תגיע לג'ידי ואח"כ אני אתן לך הוראות נוספות'.
 השאלה שאני שואל היא, מה שאצלך כתוב ב-11.45 פה זה כבר
 זיון על משהו הרבה יותר בסיסי ושונה. מדוע? - ב-10.20 -
 10.40 ההחלטה היא יותר קלה. וההנחה היא שאם כרן יצליח,
 אריק יכול ללכת מצפון לדרום ולהשמיד כוחות. כינתיים הוא
 מבקש אישור ללכת לג'ידי. אז זה, זה כאילו במסגרת התכנית
 הראשונה. ועל זה, לפי היומן, גנדי בשמך כאילו אומר לו
 'בסדר'. ב-11.45, לפי מה ששמעתי ממך עכשיו הוא בא ברעיון
 בכלל אחר לגמרי, במקום ללכת מצפון לדרום אל הג'ידי ולהשמיד
 כוחות אויב, כמו שהיה בתכנית המקורית, היות ובסואץ יש פחות
 התנגדות. לפי דעתו ופה זה הולך בסדר, נשכחת התכנית המקורית,
 ובמקום ללכת מצפון לדרום הוא מציע ללכת ממזרח למערב, ועל
 זה ניתן האישור.

ה. יכול להיות.

ש. כי פה יש שינוי מהותי, כי החנועה משם לג'ידי - לא משנה כרגע
 אם היה צריך לעשות אותה או לא - היא במסגרת התכנית המקורית
 במקרה של הצלחה, כי אז הוא בין כה צריך לרדת לג'ידי.
 ב-11.45 זה כבר שינוי. והשאלה שלי היא לא כל כך על החנועה
 אל הג'ידי כמו לרעיון הזה ללכת אל הסואץ.

ח. אני אומר לך - תאודסית, זה יכול להיות, אני לא בטוח.
 כי ללכת לג'ידי זה הגיוני אם תוקפים בסואץ. כי איך הוא
 ילך לג'ידי? - כי לג'ידי הוא ימסע בציר הזה (הציר המרוחק
 מן התעלה)... זה מתאים בטביל לתקופת את סואץ, זה לא כל כך
 מתאים אם הוא צריך לתקוף באזור הקרוב לתעלה ולהשמיד כוחות.

ש. אני רוצה להקריא לך מה אלוף הפיקוד אומר ב-10.45 לאריק.
 אחרי שהסכמנו שכאילו הוא קבל את האשור מגנדי לנוע לג'ידי
 ואחרי שהקראתי לך את ההוראה של בן-ארי.

ב-10.45 הוא מודיע לו 'אריק ינוע עד הג'ידי ויחארגן.
 שם יקבל הוראה אם לתקוף בנ'סן מצפון לדרום או ממזרח'.

ה. יכול להיות, קשה לי להשיב על זה.

ש. הנה יש פה חומר גם מהתקלטות, אני קראתי מיומן החמ"ל.
 גונן מודיע לקצין האג"מ של אריק, אחרי שהוא אומר לו
 'מותר לך לרדת רק עד ציר הג'ידי', הוא אומר לו 'תתרכז על
 ציר הג'ידי, מותר לך לרדת בציר פוררת'. גרעון 'מותר לרדת
 רק עד (חסר משהו ברישום) --- בציר הג'ידי?' גונן נכנס פה
 ואומר 'אלברט יוצר מגע ולוחץ על הכוחות שמפול לו, מסערב לו.
 כשתגיע לג'ידי - חדרות לי, ורק אז אדע אם אתה נכנס לקרב עם
 השריון שמערכ לגזרה הדרומית או שאתה הולך ישר לנ'סן
 לצליחה לכבוש את העיר. מבין?' גרעון חוזר 'כשנגיע לג'ידי
 רק אז ייורדע אם אנחנו משמידים את השריון שבדרך ממערב או
 ממשיכים ישר למטה. נכון?' גונן: 'כן, ולמטה חצטרך לחצות
 מנ'סן ולעבור מערבה לפי המשימה. את המשימה הזאת אני
 אתן לך כשתהיה בג'ידי. גרעון שואל 'האם אפשר לזוז?' והוא עונה
 'חיוכי, אבל רק עד ציר הג'ידי'.

ה. זה חומר שאני לא מכיר, אני שומע אותו רק עכשיו. מזה אני
 מבין שלגונן יש כבר רעיון לתקוף את סואץ. אין לו עדיין
 אישור שלי. הוא עושה פעולה מקדימה, הוא נותן להם לנוע,
 הוא עוד אינו אומר להם את התכנית. על זה הוא מדבר אתי
 ב-11.45, ואז כאשר הוא מקבל ממני אישור - הוא יכול...

ש. אבל יש כאן נקודה אחת, שבשביל החנועה הזאת אל הג'ידי הוא
 טוען, כלומר, היומן טוען, שהוא קיבל מגנדי אישור על
 החנועה עד הג'ידי. זה אתה עצמך לא זוכר?

ה. לא.

- ש. אתה צפית את התנועה הזאת הכי מוקדם אחרי הצהריים, את התנועה מן הצפון אל הדרום, לארמיה השלישית.
- ת. אני צפיתי אותה אחר הצהריים, כי אני הערכתי שלברן זה יקה חצי יום ולא רצייתי שזה יהיה לפני שברן גומר. אבל פה, היות וב-11.45 אני מקבל תמונה כאילו אצל ברן הכל הולך בסדר גמור...
 ש. אבל יש פה שינוי נוסף. התכנית המקורית בצהריים, אם אפילו ילך לברן, זה שאריק ירד דרומה וישמיד כוחות. פה, ב-11.45 יש שינוי כפול - א) להוריד אותו יותר מוקדם, ב) להוריד אותו על צנת שיגיע לסואץ ולא לרדת דרומה...
 ת. וזאת על סמך הנחה שאצל ברן זה הצליח יוצא מן הכלל, כולל סיכוי שיהיה לנו בכלל ראש גשר. ועכשיו - פה צריך לרוץ, אני חורג מהתכנית, כי ההצלחה היא יותר גדולה מהמקורה.
 ש. מדוע זו חריגה מהתכנית המקורית, הלא הוא ירד משם דרומה. והוא אומר: בדרך יש שם פחות כוחות - אני אצליח להשמיד אותם וגם להגיע לסואץ.
 ת. לא, זה הכדל מהותי. התכנית המקורית לרדת דרומה באזור הסמוך לתעלה ולהשמיד צבא מצרי. השינוי הוא לרדת בציר הפנימי, בשטחנו, ולהגיע בלי להתקל בכוחות אויב.
 פה יש שני שלבים. השלב הראשון הוא להגיע עד ציר הג'ידי, וזה יכול להיות טוב גם למקרה הראשון וגם לשני. * השינוי שהוא מבקש ממני ב-11.25 זה הבקשה לנסוע דרומה בשטחנו, בלי להשמיד כוחות אויב, ולהמשיך אח"כ עד ציר המיתלה ולהמשיך כמהירות ולתקוף את סואץ. המטרה היא להגיע עם אוגדה ללא קרב, שתהיה רעננה ולתקוף את סואץ, כי בסואץ יש סיכויים טובים - וזה נכון.
 ש. עכשיו אני רוצה שתסביר לי עוד דבר אחד, מאיזה מלים מסתבר שהוא יורד שם בכביש הרוחב.
 ת. קשה לי להגיד.
 ש. כי אנחנו עוסקים פה בפרשנות של דברים כחובכים.
 ת. אין לי פה את המלים. אני אומר את זה על סמך זכרון. אני אומר לגונן שזה יקה 4-5 שעות, ואלה שעות אור. אם אתה תרד דרומה באזור הסמוך לתעלה אתה יכול במשך השעות האלה להשמיד כוחות אויב, אם תרד ישר דרומה בציר שבשטחנו - אתה תסע 4-5 שעות בלי להתאמץ ואז תכנס לקרב רק עם חשכה.
 ש. הפניין הזה מתברר אח"כ כאשר באה הבקשה.
 ת. יותר מאוחר, זה כאשר הוא מתחיל להביץ מה קורה.
 ש. זו פחות או יותר המשימה הנכונה. הבעיה שיש לנו היא מאיפה האשור של גנדי ב-10.20 לנוע לב'ידי. **

* אולם ראה את דבריו בנרון, לעיל, עמ' 498-499 ולהלן עמ' 502.

** ראה לעיל עמ' 498.

ש. ואם טוחר לי להוסיף: מאין באה האופטימיות כפיקוד הדרום, זו אינה הבעיה שלך.

ש. האשור לנוע לג'ידי הוא פטיה או לא פטיה מהתכנית המקורית?

ת. זו פטיה.

התכנית המקורית אומרת: ברן גומר ורק אחרי שבדן גומר אריק יתחיל. למה אני בסופו של דבר אחרי 11,30 מאשר שינוי? כי אני רואה שהתכנית מצליחה מעבר למה שהשבתי, אז אני מאפשר להם לרוץ יותר מהר קדימה.

ש. אם הייתי אומר: התזוזה לג'ידי זוהי פטיה רק מכחינת לוח הזמנים ולא מכחינת התכנית, ההליכה לסואץ בלי משימה, זוהי פטיה גם מהתכנית, האם זה נכון.

ת. זה נכון.

ש. כלומר, עוברים את הג'ידי בכל מקרה, לכן גונן נוהן לו משימה: הלך עד הג'ידי ותעצר. זו נקודה שהיא 'point of no return'

ת. אני מקבל את ההגדרה שלך, שהחלטה הראשונה היא הקדמת לוח הזמנים, בעוד שהחלטה השניה היא שנוי בתכנית.

ש. באשר לשאלתו של... איני יודע אם חקרת זאת או לא, אך פה באותה שעה כאילו נקלט בחדר המבצעים, ורשום ביומן המבצעים של אג"מ על ידי רס"ן צבי גלר, שכנראה רשם שם מה שהוא קולט: כוחות סיור קטנים עברו בחזיון ובפורקן, וקיבלו הוראה לאבטח את הגשר בצד השני. כצד הראשון - רשם גלר - לבטל דווח.

כלומר, על פי ההגדרות שלנו, שהן אינן ההגדרות הרשמיות, לא ברן ולא פקוד דרום, מודים שהם בכלל דווחו אי פעם על דבר כזה. פירוש הדבר שמישהו שם קלט דבר מסוג זה, וגם דווח על כך. אחר כך אמנם מודיע גלר, לבטל, אוחו גלר הוא כנראה ממבצעים שם, הוא מודיע אחר כך לבטל זאת*

.....

ת. אני לא זוכר זאת.

אני רק רוצה לומר דבר אחד: אין שום חשש שתמונת הקרב המתגבשת אצלי איננה מבוססת על איזה מברק אחד, כלומר זה אינו מצב שהיות וגלר קלט מברק אחד, אני רואה את המצב כוורוד בפקוד דרום. התמונה שלי היא תמונה מצטנרת של חצי יום, מכל מיני דווחים המגיעים כל הזמן - לברן זה הולך, ברן מתקדם. כלומר, הדווחים הם דווחים שוטפים, והדווחים השוטפים כל הזמן מעידים שהמצב הוא טוב, שיש גשר, שנתקה הגיע לגשר, בקשה לצלוח את הגשר, ובקשה להקדים את אריק. כל אלה מגיעים, יש לי הצבר מחסיד של אינפורמציה שיוצר את התמונה האופטימית, אגב, לא רק אצלי, כי אלוף פקוד שמבקש להזיז את אריק ב-10.30 וב-11.30 להוציא אוגדה אחת לסואץ דרומה, הוא חי בדיוק באותה תמונה אופטימית.

.....

היו למטה קציני קשור, ואג"מ מקבל את הדווחים של קציני הקשור.

- ש. היו קציני קשור אג"מ לפקוד הדרום באותו זמן?
- ת. היו קציני קשור, אני לא זוכר שמות באותו רגע אבל היו קציני קשור.
- ש. דבר שני שנזכר מזה, איפה האג"מ מבצעים פה? גנדי רץ אליך ומדווח לך, גונן מודיע כך ושואל כך זה דווח ישיר, איפה אג"מ מבצעים? לא כמאזין אני אומר, אלא אני אומר, כקורא את הקרב, צריך לחת לך הערכת מצב, האם הוא קיים, האם הוא פועל?
- ת. הוא קיים בשני מובנים. א) אג"מ מבצעים באופן שוטף נכנס, או ראש אג"מ מבצעים, או מישור מהקצינים, הם באופן שוטף נכנסים ומספרים. ב) הם מנהלים את המונה הקרב בבור ואני באופן שוטף, מדי פעם, נכנס לבור ומביט על המפה. בשני הדברים האלה כשאני חוזר משיבת הממשלה, אני גם מתעדכן בתמונה בבור, והתמונה היא טובה בבור, וגם מכניסות שהם נכנסים ומעדכנים אותי בעל פה זה כל הזמן נוחן לי תמונה טובה.
- ש. בדיעבד קריאת הקרב של האלוף לא הייתה נכונה, תשאל את האלוף איך הוא הגיע לתמונת הקרב הזאת. אבל ברור לפי זה שגם קריאת הקרב של אג"מ מבצעים הייתה בדיוק אותו הדבר.
- ת. הייתה חיובית ולא נכונה.
- ש. זאת אומרת לא טובה.
- ת. התמונה הייתה טובה. הייתה חיובית. חיובית ולא נכונה.
- ש. אילו הייתה נכנס ושואל, היו אומרים לך. בדיעבד איפה לפי דעתך, בקשר עם לקחים לעתיד, איפה היה הלקוי שלא נחן את האיזון לקריאת תמונת הקרב.
- ת. כשביל להגיד צריך לחקור את העניין, צריך ללמוד את העניין. אני לא חקרתי אותו. יש לי ניחושים משלי, די מבוססים אבל אני לא רוצה להעיד על דבר שאני לא חקרתי אותו. מה גם שאני לא רוצה לסשש את הדבר שלי הוא עיקרי, שלי חשוב, שאחם תדעו שלי תמונת הקרב לשעה זאת הייתה לא נכונה.
- ש. זה ברור כשמש.
- ת. היתה לא נכונה, גם מאלוף הפקוד, גם מאג"מ מבצעים גם דרך גנדי, כל האמצעים שעמדו לרשותי, ואני השתמשתי בהם, ניתנה לי תמונת קרב לא נכונה. אני גם רוצה שלכם יהיה ברור, שאין לרמטכ"ל שמנהל מלחמה בשחי חזיתות, אפשרות לוודא את זה באופן אישי אחרת מאשר באמצעות אלוף פקוד, אג"מ מבצעים והרשתות. כך שזה מה שלי חשוב להגיד ואני לא רוצה לסשש את זה בשום פרשנות אחרת בנושא זה."

(2) עדות האלוף גונן

גם בנושא זה העיד האלוף גונן ארוכות. עיקרי הסכריו לסיבת

הנעת אוגדה 143, לפני שאוגדה 162 השיגה את משימתה, - ולמעשה בשעה

שמצבה לא היה שפיר - הם:

- (1) הבקשה הראשונה היחה עדיין, בבחינת בקשה "לאופציה"
- (2) הדירות של האלוף ארן נתן לו מקום להניח שהכל מתנהל כשורה
- (3) הדירות של האלוף שרון, כי הכוחות של האלוף ארן עדיין אינם מועסקים, חיזק אצלו את ההרגשה, שמצב האוגדה בסדר.
- (4) בהחלטה הראשונה להזיז את האוגדה רק עד מעבר הג'ידי, לא ראה שינוי מהמשימה הראשונית, שהוטלה על האוגדה - להיות עתודה. הוא רק הזיז את האוגדה, דרומה, 40 ק"מ ל"המתנה".
- (5) עיקר מטרת התזוזה, היה משיקולי "זמן וסרחב", ככדי להרוויח ארבע שעות.
- (6) הסיכום שנעשה עם הרמטכ"ל היה בבחינת "רעיון" בלבד. חישובי לוח הזמנים, הוכיחו עתה, שמן הראוי להזיז כבר את האוגדה.
- (7) ההחלטה השניה, להזיז במהירות לסואץ, ולא לתקוף מצפון לדרום, נבעה מתוך ידיעתו כי שב האויב חלש יותר. מאידך הסביר בהמשך, שהמטרה היתה להעסיק בדרום "גוש גדול" של הכוחות המצרים (עמ' 7752).

על חלק מנימוקים אלו, הגבנו כבר לעיל, וכן בחלק השני על

התכנית.

הטענה, שמכיוון שסיכום הרמטכ"ל היה בבחינת "רעיון" בלבד, - ולכן חשבו בלילה, שחישובי הזמן מספיקים, - אף היא אינה תופשת, אלא רק מוכיחה שער הכוזר לא הפך ה"רעיון" לתכנית, שאם לא כן, הרי בעיית לוח-הזמנים, צריכה היתה להתעורר בשעת סיכום התכנית, כלומר כבזק השכם לכל המאוחר.

גם ההסבר, שהאוגדה הוזזה לעמדת "המתנה" הוא מוזר. האוגדה מלבחחילה לא נשלחה ל"המתנה רחוקה", כיוון שתפקידה העיקרי, בשלב זה, היה להיות עתודה, ובתור שכזאת היא היתה חייבת להיות במקום שממנו חוכל להתערב בפועל בקרב ותוך זמן קצר.

כסיכומו של נושא זק, לדעתנו, היתה ההחלטה להניע את האגודה בשעות לפני הצהריים, נחפזת, מבוססת על הערכה בלתי-נכונה של מצבה של אגודה 162, ובניגוד לחנאי-היסוד שקבע הרמטכ"ל כסיכום התוכנית בערב הקודם: כיצוע המשימה של אגודה 162 ולא הישובי הזמן של אגודה 143.

על נושא "בקשת האופציה", כבר הערנו לעיל, אולם עלינו להרגיש, שאין לקבל כאן את טענתו של האלוף גונן, שביקש רק "אופציה" להורדת אגודה 143. למעשה מתוך עדותו ברור שלא ביקש "אופציה", אלא אישור להורדת האגודה (ור' על כך גם לעיל, עמ' 376 - 377).

בקשתו של האלוף ל"אופציה" בענין הצליחה, הועברה לרמטכ"ל כמשולבת עם הבקשה להורדת האגודה. בקשה זו עברה אל הרמטכ"ל באמצעות האלוף זאבי ורל"ש הרמטכ"ל (וראה לעיל, עמ' 391).

כאמור, עדותו של האלוף גונן, בנושא זה היתה ארוכה ביותר, וכללה, בסבב הדברים, חזרות רבות שנבעו משאלות חברי הוועדה. נביא להלן קטעים רבים מעדותו בנושא, - שהוא מרכזי כמהלכי ה-8 לתודש - המבהירים את עיקרי ההסבר והשאלות שנשאל העד בנידון:

ש. אני רוצה שחענה לי על השאלה שלי. השאלה שלי היא אין אתה מחליט עכשיו לבקש אישור מהרמטכ"ל להזיז את אריק, כאשר המצב אצל ברן הוא לא מוכרע. אני משתמש כלשון המעטה. עדיין לא מוכרע.

ח. אני רוצה לראות מתי ביקשתי להזיז את אריק.

קריאה: ב-10.20.

ש. אבל לפני כן - כסיכומים שלך רשמתי - חשע וחצי, 9.37 - גיבוש ההחלטה להורדת אריק, לאור הישובי זמן ומרחב.

ת. בערך בזמן הזה. מה המצב אצל ברן? למה אני חושב להזיז אצל אריק? - כי האגודה של ברן כולה עוד לא במגע. ואני מניח כשכל האגודה שלו תהיה במגע, הקרב יוכרע.

ש. או לרעה או לטובה.

ת. אבל לבקש אישור, מותר לי. ואני מחכה לראות מתי יהיה הקו האדום שבו אריק יהיה מוכרת לזוז. זה בערך בעשר וחצי.

ש. זה קובע או מתי שתהיה בטוח שברן משיג את המטרה?

ת. בעשר וחצי - אחת-עשרה זה הקו האדום שבו אריק צריך לזוז כדי להביע בזמן. אז השאלה היא מה קורה אצל ברן. המצב הוא טוב או שהוא בינוני או שהוא רע. זאת השאלה. ולא

כשאני מבקש אישור מהרמטכ"ל, אני מבקש אישור מהרמטכ"ל כחשע או בחשע וחצי כי אני מכין לי אופציות. זה לא שאני אומר לרמטכ"ל - הכל בסדר, אני רוצה להזיז את אריק. אני אומר לו - אם אני ארצה להזיז, מותר לי או לא? זה בערך נוסח השיחה.

ש. אינני רוצה להתווכח אתך, אבל יש גם הצד השני, אנשים שמקבלים בקשות כאלה, ככה הם אומרים לנו, אני לא ממציא את זה נגדך - אני רוצה שתבין את השאלה, הם אומרים - שכאשר איזה אלוף פיקוד אומר - אני מבקש אישור, בניגוד ללוח הזמנים המצופה שאמר רק מהצהרים, הוא מבין, יכול להיות שבטעות, שהכל בסדר.

.....

ש. אני רוצה להבין את האופציה שביקשת. הנחון שהרמטכ"ל קבע זה רק כאשר ברן מצליח, יכול אריק לזוז, אתה קבעת עוד אחד - שרק כאשר ברן יוכל לחפוס את השטח שאריק יפנה, יכול אריק לזוז. כך הודעת לאריק, ש-162 יחפסו את השטח שהוא צריך לעזוב, והוא לא צריך לשים שם שום דבר.

ת. זה יותר מאוחר.

ש. היו פה שני דברים, שעשו את הזוז 143 לקריטי: אחד מהם הייב אוהן, גם אם אתה פונה לבקש 'אופציה' מהרמטכ"ל, להגיד לו: 'אני מבקש אופציה', אבל אני רוצה שתדע שברן עוד לא נכנס הביתה. ברן עוד לפני המפתח ויש לו עוד כמה דברים, אלה זאלה ואלה'..... הלא זה דרג מסונה. אתה מבקש אופציה, תכניס אותו לחמונה. יחכן שהיה אומר לך, אני לא נותן לך אופציה, אלא עד כאן.

ש. הייתי יכול לשאול את זה בסונתים אחרים: לו הרמטכ"ל רצה לתת רשות להזיז את אריק באותו יום לפני שהיה מגע מכריע של ברן עם האויב, היה יכול לתת את הרשות הזו לפני כן. בינתיים לא קרה שום דבר שהיה מכריע לטובת העניין הזה.

ת. אני רוצה כאן להבהיר, אולי לא הובנתי: אם הובן שאני מצדיק את החזוזה של אריק באישור הרמטכ"ל ואני מתחבא מאחורי זה, אז הובנתי לא נכון. אני החלטתי שצריך להזיז את אריק. אני אסביר למה, ואני מקווה שאצליח להסביר למה. הרמטכ"ל אישר חכנית. בכדי שזה לא יהיה נוגד את מה שהוא אישר, וזה נוגד את מה שהוא אישר, - ביקשתי אישור. אינני אומר שהוא אישר ועכשיו אני חופשי להזיז. אני מובן מספיק?

ש. לא כל כך.

ש. אני שאלתי שאלה.

ת. עניתי עליה. אני ביקשתי אופציה, ואני לא רואה באופציה אישור להזיז.

ש. אני רוצה לחזור על מה שאמרתי: הרמטכ"ל קבע נחון קריטי אחד - שברן ייכנס הביתה עד הסוף, לפי המשימה שהוא הגדיר אותה. אתה הוספת: אריק לא יזוז אלא אם כן ברן חפשי לתפוש

את הטמח שלו. כאשר פניית לרמטכ"ל לבקש אופציה, מן הדין היה לדווח לרמטכ"ל שאתה מבקש אופציה, מפני שברן לא נמצא בפנים, מפני שבני עמיר תקוע, הסנקים שלו בוערים והוא מהפש גרוד בשביל לתלץ אותו, לא בשביל לעזור לו להיכנס, ויש לו רק סוללה אחת של ארטילריה. האם הסברת לרמטכ"ל כשפניית לבקש אופציה ב-10.30?

ת. זה לא רשום אצלי. אני לא יכול להשיב...

.....

אין לי רשימות. יש רשימות אצל הרמטכ"ל מה בקשתי ממנו? אני יכול להגיד מה רשום אצלי. אולי אני אקריא ואולי תכינו יותר ממני. מ-9.50: הרמטכ"ל החקשר. קבל דו"ח מצב. אם אני אומר דו"ח מצב, אז הוא קבל כל מה שאני ידעתי, כולל הערכת המצב המחודשת. רוצה להוריד את אריק עכשיו דרומה לצליחה.

ש. זה אתה אמרת?

ת. זה מה שאני קורא עכשיו מיומן הרל"ש שלי. ב-10.20, הרמטכ"ל החקשר, האלוף ביקש ממנו אישור עקרוני למאחזים קטנים עד 200 מטרים מהחעלה. 10.30 הרמטכ"ל צלצל - אם כתוב 'הרמטכ"ל צלצל' או החקשר, זה לא בהכרח הרמטכ"ל. זה יכול גנדי או שאני צלצלתי, זה לא משנה

.....

10.30 אני פונה לגנדי להעביר לרמטכ"ל בקשה לאישור הורדת אריק לציר הג'ידי לקראת צליחה כסואץ. זה 4 שעות לנוע.

ש. 10.40 גנדי העביר אישור להזזת אריק. והנימוק שלך שזה דורש 4 שעות ער שהוא יגיע. מה המשמעות של זה שאתה אומר 4 שעות?

ת. עד מגע.

ש. כאשר אתה מבקש את האישור להעביר את אריק לג'ידי, אתה אומר שזה ידרוש 4 שעות, נכון? מה משמעות הנימוק הזה שאתן נותן לרמטכ"ל?

ת. אני רוצה שה"ש" של אריק יהיה 4. אני לא רוצה החקפה בחושך. ולכן הוא צריך לזוז בסביבות 10.30-11 כדי שה"ש" יהיה 4. השאלה עכשיו היא מה המצב אצל ברן, כשאני אומר לאריק לזוז.

ש. נכון. אבל לפני זה, כשאני אומר, אני רמטכ"ל או גנדי, כשאני מקבל מאלוף פיקוד בקשה כזאת ב-10.30: אני מבקש אישור להוריד את אריק מפני שזה 4 שעות רק תנועה, אני מכין שזו לא סתם אופציה. אני מכין שאתה מבקש אישור להוריד אותו, כי אתרת יהיה מאוחר. כך אני מכין.

ת. ופרט לזה אני מוסיף דו"ח מצב. זה רשום בשעה 9.50.

ש. אנתנו מדברים על 10.30. אתה מבקש מגנדי ב-10.30.

ש. ראש המטה הכללי לא היה לו שום דו"ח מצב. הוא החרשם שהוא מבקש, וסימן שהכל בסדר. הרמטכ"ל לא ייבל שום דו"ח מצב. הוא קיבל את הפניה דרך גנדי וחסב שהכל בסדר...

ש. אני רוצה תשובה על שאלה אחת. אתה עונה לי על צליחה בחזיון אתה מבקש ב-10.30 מהרמטכ"ל אישור להוריד את אריק לג'ידי, כי זה 4 שעות תנועה. על זה אתה מקבל תשובה: הרמטכ"ל מאשר להוריד את אריק. זה ב-10.30. אני לא יודע אם זו אופציה.

- ש. אני מבין דבר אחד, ותאשר לי אם זה נכון. זה מדובר בעדן, לרעתי לו הכל הלך טוב והוא, אלוף גונן, רצה לומר. עכשיו הגענו לשלב שברן מסתדר, עכשיו תן לי את ההיחל לאריק - הוא לא צריך להוסיף שזה ענין של 4 שעות. הרמטכ"ל יודע, יכול לדעת שזה לוקח ארבע שעות. הוא היה אומר גמרנו שלב א', עכשיו תן לי היחל להזיז את אריק.
- ש. אריק צריך לתקוף מצפון לדרום בשלב זה.
- ש. למה התוספת של ארבע שעות? על אף שעוד לא הביע השלב שבו היית צריך לתת את ההיחל, כאשר ברן גמר, היות וזה לוקח ארבע שעות, אני מבקש זאת.
- ש. זו בריוק היחה השאלה שלי. למה החישובים פה הם זמן ומרחק של אריק, בזמן שכל זה ידוע, בזמן שכל החכנית היחה מבוססת על חישובים של ברן, רק כשהוא משיג את המשימה, וגם אז הרמטכ"ל רוצה לתת אישור בצהרים. זאת השאלה שאני שואל.
- ח. אני מתרשם כל הזמן מריווחים של ברן שאצלו הכל מתנהל לפי החכנית ויחסית קל. אני אוכיח הכל יחסית קל. עכשיו אני עושה לי את החשבון. אפשר לעשות חשבון אחר, אבל אני עושה את החשבון שאני עושה, אני אומר: פה הולך הכל יחסית קל, יש לי בעיה, והבעיה היא כמו שאחה הצגת אותה - לוותר על החקפה של אריק בדרום, כי יהיה מאוחר.
- ש. תסלח לי. בחכנית המקורית ההנחה הייתה שאריק יחחיל לזוז רק בצהרים מצפון לדרום, איך פתאום הסוכר שנתוני זמן ומרחב לא יספיקו?
- ח. לא היחה חכנית מקורית. ... לא היחה חכנית מקורית. היה רעיון ואני הייתי צריך לגבש חכנית. כתכנית שאני ביכשתי, הוטל עלי לגבש חכנית, על הפיקוד הוטל לגבש חכנית. אני סאר מצטער. כל זה רשום ביומנים. ואפילו הרמטכ"ל אומר לי שהפיקוד יגיש חכנית...
- ...
- ש. נעזוב צדדים פורמליים לרגע אחד. אני רוצה לדעת איפה אנחנו עומדים. האם אחת רוצה להגיד לי עכשיו שהרמטכ"ל רץ, ישב כמה שעות בדרום, עם כל מפקדי האוגדות ואחך, ושם סוכס רעיון, ונסע לו הביחה לשלום? אני הבנתי מהרמטכ"ל וגם ממך, שהרמטכ"ל בא ואומר: סיכסתי שם חכנית עקרונית שתמיד שתי רגלים תהיינה למטה. החקפה אוגדחית מדורגת. קודם תתקוף האוגדה של ברן ואחר כך אריק ירד בצהרים דרומה, או, יכול להיות שהשאר זאת לפיקוד, שאריק יתקוף צפונה וברן יהיה בהגנה וכו' וכו'. אתה קורא להתקפה הזאת "רב" ו"אריה" וכל מיני דברים. האם אחת רוצה להגיד לי שהרמטכ"ל את החקפה המכרעת, שכל הממשלת ישפה על זה ושר הבטחון, הוא רק נתן רעיון והלך הכיחה? ובפלל לא היה שום דבר?
- אני הבנתי שלפחות על דבר אחד אין ויכוח, אם יש ויכוח - תגיד, וזה על סמך מסך שלך - שהפירוס, איך יתקפו, האופציות המדוייקות אם ברן יתקוף או אריק יתקוף בצפון, זה הושאר לך. אבל שהפרינציפ היחה חכנית של הרמטכ"ל שאריק לא יזוז פאיוה שהוא מקום. עד אשר האוגדה של ברן חשיג את המשימה שלה. ובחכנית הזאת כפי שהגשת לנו מתוכנן מראש - איש לא לקח בחשבון, אם אפשר להגיד כך - שברן ישיג את המשימה שלו, היסול הארמיה השניה, כשעתיים, ומראש לקחו אופשיפוס שעד הצהרים הוא יגמור את זה, וכל הפעולה של אריק - אני לא מדבר כדוע איזו פעולה - היחה מתוכננת מן הצהרים ולקראת הערב. כך אני הבנתי עד עכשיו. אם אחת מערער על זה - נחחיל מהתחלה.

ת. אני לא בדיק מערער. אני אומר, שמה שאתה אומר, אני אומר אותו דבר. הרמטכ"ל חשאיך רעיון. אחה קורא לזה תכנית, אני קורא לזה רעיון, זו פקודה. והרעיון הוא התקפה מדורגת, עם דגל אחת על הארץ, דגל שני עושה התקפה. התנועה של הרגל השנייה מותנית בהצלחה של הראשונה. כל מה שאתה אומר, אני אומר אותו דבר. הושאר לי לגבש תכנית. ואני גיבשתי תכנית שבה התווספו כמה אלמנטים. האחד הוא המעוזים, הילוך המעוזים, אחד איפה לצלות, תכנון מדויק איפה לצלות כניצול הצלחה. וגמרנו את העניין.

ש. מה זה "גמרנו את העניין"?
בתכנית שאתה גיבשת מה היה התפקיד של אריק בתכנית?

ת. בתכנית היה התפקיד להיות בגזרה המרכזית כעתודה עבור כרן, אם משהו לא יצלח, ואחרי זה אם לא יצטרכו אותו כעתודה, לעשות פעולה בגזרה הדרומית מצפון לדרום. עם זה הרמטכ"ל הולך. זו הפקודה שאריק מקבל בנזק.

ש. זה גם הרמטכ"ל יודע.

ת. כן. אני רוצה להגיש מסמך לוועד בעניין זה. זה הרמטכ"ל יודע, וזה ברן יודע. בזה גמרנו. עכשיו בזה דשעה 10.30 כבוקר. ב-9.30 אני מתחיל לחשוב על העניין לחשוב מותר? אני אומר: אני עושה הערכת מצב חדשה. לא מפורטת, מהערכת המצב יש לי שתי בעיות. שאני רוצה לתקוף עם רילף הכי מאוחר ב-4, כי אני בניגוד לאחרים לא רוצה התקפה בחושך. לא היינו מצויידיים להתקפות בחושך, והערבים כן היו מצויידיים. אני רוצה לתקוף ב-4. יש סיור אויר כיום, לא תשובות הטלפון ברן לא הגיע למצמד, לא השמיד את כל כוחות האויב. אני אומר? אני אומר: ראשית, אני מבקש אישור להזיז אותו. זה שאני מבקש אישור, זה סימן שזו לא בדיוק התכנית. אחרת הייתי מדווח שזוהי. אני מבקש אישור להזיז אותו. זאת אומרת שזו לא בדיוק התכנית. ולמה אני מבקש אישור? אני אומר שאריק במקום שימתין פה ימתין פה, במקום אחר בב'ידי.

ש. 40 ק"מ דרומה.

ת. נכון מאד, 40 ק"מ דרומה. למה פה? כי אם בינתיים - וזו נקודת המפתח שאתה כל הזמן שואל אותי עליה, המפתח הוא מה המצב של ברן. אני אומר שאני עכשיו אופטימי מאד בקשר למצב של ברן. אני חייב לכם הסבר למה אני אופטימי. אני רוצה להרויח באותו יום את ההתקפה של אריק. אחרת אני יכול להגיד: אריק ישאר בגזרה עד שברן יגיע למצמד. אני רוצה להרויח את ההתקפה של אריק. ומצד שני אני לא רוצה להשקיע אותו לפני הזמן. כי אם אני משקיע אותו לפני הזמן, קשה לי להוציא אותו. אני אומר: אריק יחכה, ואני עושה חשבון, עכשיו 10.30, עד שהוא יגיע זה שעה וחצי - שעתיים, יהיה 12. הוא יהיה בב'ידי ב-12-1. יש לי זמן או להחזיר אותו אל ברן או להוריד אותו להתקפה.

ש. תסלח לי רגע. זה פלוגה? זו מתקפה? זו דיוויזיה?

ת. אני יודע מה זו דיוויזיה. הייתי שדוש שנים מפקד דיוויזיה. עשיחי חמישה חבגילים, ביניהם שנים עם אוגדות. אני יודע מה זה דיוויזיה. כלי הדרגים זה זז מהר מאד.

ש. כמה זמן לוקח לתדלק?

ת. שאלה איך מארגנים את זה, אם אתה...

ש. כמה זמן לוקח לתדלק?

ת. לחדלק אובגדה - מאורגן שעה. ואם זה מאורגן יותר טוב - פחות משעה. אם עושים נקודת תדלוק אחת - זה יכול להיות יום. ואם שולחים את הדברים כל אחד לפלוגה שלו זה פחות משעה או שעה. ואז אני מבקש את האישור להזיז אותו לג'ידי, כי זה שינוי מהתכנית. ואני מקבל אישור להזיז אותו לג'ידי. בינתיים אני עושה הערכת מצב חדשה. אני ניגש לנקודה זו.

ש. עוד לא הגענו לזה. זה ב-11.15 שיחה עם ברן.

ת. אני אביע גם לשיחה עם ברן. אני אומר לאריק: אתה פה תעסוד ורק פה אדע להגיד לך אם אתה תוקף מצפון דרומה או מדרום לצפון. זה בג'ידי - צומת הג'ידי, צומת אוקראינה האזור זה פה בשבילי, המזח... וחעשה שני דברים: תפוס את הגשר של ניסן...

ש. מה זה הגשר של ניסן?

ת. ניסן זה הכפר מצפון למזח.

ש. יש שם גשר מעל התעלה, נכון?

ת. אני ידעתי שיש גשר, ואריק אומר לי שאין שם בהמשך. אז אני אומר לו - אז תיקח גשר אחר, אז הוא אומר - כן שם יש ותשמיד את השריון שם בו זמנית. גם להשמיד וגם לחפוס את הגשר. ז"א, אני אומר לו - להשמיד את השריון בגזרה ותפוס את הגשר. יותר מאוחר אני אומר לו - גם ליצור פה קו.

ש. בסדר. מה זה שייך לשאלה שאני שאלתי אותך קודם - כאשר אתה מבקש אישור להוריד את אריק לג'ידי ואתה אומר - שזאת עשית מפני שידעת מה המצב אצל ברן, מה זה שייך? עוד לא הגענו לתנועה דרומה לצד הסואץ, אנחנו מדברים עדיין על התנועה לג'ידי שעל זה אתה מבקש אישור ראשון מהרמטכ"ל - רק להזיז עד הג'ידי.

ת. אני מבקש מהמטה הכללי אישור, שאריק במקום להמחין כאן, היות ואצל ברן הכל פחות או יותר בסדר, שימתין בג'ידי. עכשיו מה שתארחי מה הוא צריך לעשות בג'ידי...

...

ש. היות ואנו שואלים שוב על הנושא הזה, מה יכול היה להיות הטעם ללכת מדרום לצפון בגדה שלנו, כאשר זוהי חנועה שחשבך אותו במרחקים יותר גדולים?

ת. השאלה היא איפה האויב נמצא. אני התרשמתי אז מהיריעות, אצל אלברט, וזה בעצם מה שתפסתי לדעת: בתוך ההקלסות יש כמה פעמים שאני שואל את איש תיל-האויב א"מ שטופר, ואומר לו שזהו הדבר היחידי שאני רוצה עליו ידיעות...

ש. אני מבין. היה לך רושם שמול אלברט בדרום יש כח של אויב.

ת. יותר מזה. אלברט מדווח לי שהוא מתקדם. באיזה שהוא שלב אני עוצר אותו ואומר לו שיש זרימה של כח, או רכוז כח יותר גדול בדרום מאשר בצפון.

ש. עדיין הוא לגיע באוחה מהירות בתנועה מצפון כמו בתנועה מדרום, לא באותם כוחות.

ת. בהבדל אחד, שאם הוא בא מדרום, הוא מתחיל פה את הקרב (מצביע על המפה) ואם הוא בא מצפון, הוא מסיים פה את הקרב. יותר טוב להתחיל עם הגוש הגדול של הכוחות, מאשר לסיים (אם כי יש על כך נגודי השקפות) יותר טוב להתחיל עם הגוש השלם, ולגמור אחר-כך, אם בכלל יצטרכו.

...

- ש. ביומן הרל"ש שלך כתוב, באותה השעה - הרמטכ"ל התקשר, קבל דו"ח מצב, כולל הערכת המצב המחודשת, מה היתה הערכת המצב המחודשת?
- ת. אני כבר אז התכוונתי להוריד את ארוק דרומה בגלל לוח הזמנים.
- ש. זה לא הערכת מצב.
- ה. למה זה לא הערכת מצב?
- ש. הערכת מצב יש איזה headings מקובלים: מסרה, דרכים פתוחות.
- ת. עשינו הערכת מצב כי באנתו יומן רל"ש ב-09.37 ...
- ש. זה שכתוב שם הערכת מצב, אני רוצה לדעת אם אין לפני [זה] הערכת מצב שנקלטה או נרשמה או נאמרה, קשה לי לקבל ששיקולי הערכת זמן או מרחב, זו הערכת מצב בשביל להגיע להחלטה להוריד את 143.
- ת. אני הצגתי את השיקולים למה להוריד לג'ידי, ומה שהיה חסר לי ...
- ש. אני רק אומר לך כדי שתכין למה אני שואל. כי זו לא הערכת מצב.

אני רוצה להבין. אתה אומר - דיווחים אופטימיים - אין פה כלבול בין מה שאתה אומר לו - שידוך למיסורי ואמיר ובאילו שעל ידי האמירה הזו הוא כבר לקח את מיסורי. אבל אתה באותו הזמן אומר לו - ששם יש כוחות גדולים. כך אמרת לנו וששמה יהיה לו הקרב העיקרי, כי הוא עוד לא הגיע אליו. בשלב זה שאתה קורא - הערכת מצב - הקרב העיקרי, אתה מעריך, שהוא יגיע למיסורי ול אמיר, שם תהיה לו ההתנגשות העיקרית. כי אתה אומר - ששם יש כוחות גדולים. ובאותו הזמן אתה כבר מחליט להוריד אותו.

ת. להוריד אותו להמתנה.

ש. להוריד אותו לג'ידי, 40 ק"מ משם?

ת. כן.

ש. אתה עוד הצטרך לשכנע אוחנו בזה.

...

ת. יש כאן שיחה עם גדעון [אלטשולר - רמ"ט 143]. אני אומר לו עוד פעם: הודעה ל-40, מכל השיחות האלה אני מבין שלגדעון היה קשר עם אריק, ולי לא היה קשר עם אריק. אני משוחח עם גדעון. קודם אמרתי שהשעה היתה 10.45, כנראה שזה היה כמה דקות לפני כן, ועכשיו כמה דקות אחרי. השעות לא בדיוק ברורות לי, נגיד בין 10.30 ו-11, 10.45 ביומן. גדעון אומר לי: 'קיבלתי את המשימה להיות מוכן לרדת למטה, האם אפשר לזוז'. אני אומר לו: 'התרכז על ציר הג'ידי, מותר לך לרדת עד ציר תג'ידי, בציר פנדרת'. הוא מוזר: 'מותר לרדת רק עד ציר הג'ידי'. אני אומר לו: 'אלברט יוצר מגע ולוחץ על הכוחות ממול שממערב לו, כשתגיע לג'ידי תדווח לי, ורק אז אדע אם אתה נכנס לקרב עם השריון שממערב לגזרה הדרומית, או שחלף ישר לניסן לצליחה לכבדש אח העיר'. בשיחה עם גדעון אני בדיוק באמצע הערכת מצב.

ש. זו כבר הודעה לזוז?

ת. זו הודעה לזוז. גרעון עונה לי: 143, כאשר נגיע לג'ידי,
 רק אז נדע אם אנחנו מספידים את השריון שכורך במערב
 וממשיכים ישר למטה. האם נכון, עבורי. אני אומר לו:
 'כן. ולמטה הצטרך לחצות בן-ישן ולעבור מערבה לפי המשימה.
 פקודה זו אתן לך כשחתימה בג'ידי'. מדברים על צירים, ואני
 בסוף אומר לו שינוע רק בציר מבדיל, זה ציר הרוחב. הוא
 מציע לי להעביר לברז את המשימה של כישוף, חמדיה ומכשיר.
 לפי דעתי, מכשיר היה אז כבר בדי-האויב. אני אומר לו:
 'תגיד עוד פעם'. הוא אומר לי: 'שיקבלו בצורה מסודרת
 אצלנו את הגזרה כישוף, חמדיה, מכשיר'. אני אומר לו:
 'הכח שיש למנע עם מיסודי, שעומד בחמדיה, אותו חזיז אחרון'.
 משמע, כשכרון יכנס, הוא יצא. ידתר מאוחר, יש לי סימוכין
 אחרים, שאמתי להשאיר בדוד.

ש. הוא מבקש ממך שחתימה העברה מסודרת. אתה אומר לו: לא,
אתה התחיל לזוז, רק תראג שהכח הזה יהיה אחרון. אתה
לא אומר לו שיחכה עד שכרון יזוז.

ת. זה בהחלט משתמע מזה. כי כרון בגזרה בכר. אני יודע שהוא
 על ציר סליסטון אני אומר לו: 'תתחיל לזוז, תודיע לי
 כאשר הגיע לג'ידי.

ש. זאת הוראה לזוז?

ת. כן.

...

ש. חן לי תשובה על השאלה, תחילה אמרת לי שאתה הורדת את אריק
 לג'ידי, אמרת שאתה רואה בזה עדיין אפילו אופציה, לעזור לברן.
 40 ק"מ בטך תכל דרומה. השאלה שאני שואל אותך, זה שב-11.30
 אתה מבקש את הרמטכ"ל להזיז את אריק לסואץ, ו-10 דקות אחרי
 זה, מודיע ברן את השיחה שתקראנו קודם שיש לו הרבה כלים
 בוערים.

מדוע כרגע זה, אתה אומר אל אריק, נותן לו את הפקודה לרדת
 לסואץ, ולא לפחות משאיר אותו בג'ידי...

אני אשאל אותך שאלה... שיש לו הרבה מאד כלים בוערים מטילים.
מדוע אתה עדיין פחאום ממשיך לחשוב על הסואץ ולא על ברן?

ת. יש פה שני דברים. בשלב הזה, אם תקרא טוב את הקטע שדלגתי.
 אני מחפש את אריק שיביאו אותו אלי. כלומר, אני רוצה לזוז
 את זה, רוצה לחטוף איתו שיחה בעל פה על מה כדאי, איך זה
 ילך, כדאי להוריד, לא כדאי להוריד, אני מפקפק. באיזה שהוא
 שלב זה כחוב, אני אמצא את זה תיכף. עכשיו, בעניין הלחץ על
 ברן אני יודע שכרון עדיין לא הכניס את כל האוגדה שלו לפעולה.
הוא אומר לי שיש לו הרבה נפגעים מטילים. מה שהוא רוצה ממני
זה סיוע. אני לא מכין מזה שהמצב שלו רע.

ש. איך זה, הרי הוא מדווח, הרבה מאד כלים בוערים מטילים.

ת. חצי שעה אחרי זה, כל הזמן הזה, עובר זמן אני מקבל ממנו
 חקון של דווח, שנפגעו לו רק 6 כלים.

...

ש. אתה לא פתרשם מזה שיש הרבה כלים בוערים מטילים?

ת. לא רק שאני לא פתרשם מזה, אלא אחרי 25 דקות הוא מתקן
 לי את הדווח.

- ש. למה שהוא מדווח כעבור 25 דקות נגיע, אבל אני שואל מה אתה חושב באותו רגע.
- ת. תראה מה אני עושה. דבר ראשון אני אומר תביאו לי את אריק. מחפשים את אריק 20 דקות, כוחות של אריק מתארגנים, עד שהאוגדה תזוז עוד יקח חצי שעה.
- ש. ארז* כבר כמעט היה בג'ירי.
- אתה אמרת שכל תנועת האוגדה לתזוזה זה עניין של שעה. זזה, מתדלקת וכו'.
- ת. אם לדייק אמרתי שעה חדלוק. והתזוזה כשעתיים, מרגע תזוזה עד בניסה למגע 4 שעות... הוא רוצה חמושח ודלק ואומר לי שיש לו 6 טנקים בוערים. רשף** עדיין בנזל.
- ...
- ש. רגע, אתה ב-6 טנקים בוערים אתה רואה שום דבר? כמה כוח, כמה טנקים יש לו?
- ת. לבבי היו 25 טנקים, או 35 טנקים, אני לא זוכר בדיוק.
- ש. מ-25 טנקים, 6 בוערים, זה רבע הכוח?
- ת. לא כך צריך לשאול אחי, צריך לשאול אותי כמה טנקים בוערים בחוף האוגדה של ברן? בשבילי, זה אוגדה. והוא צריך להכניס אח הכוחות, בשבילי 6 טנקים באוגדה זה לא אבירות, זה לא אבירות שאני צריך להתיחס אליהן.
- ...
- ש. אני רואה שאנתנו לא מבינים את השאלה. התכנית, הרעיון, אני לא יודע איך לקרוא לזה היתה, שאריק נמצא על הקרקע עד שברן משיג את המשימה. אתה כבר עשית החלטה קודם די אופטימית, אבל בעקבות קשר עם המטכ"ל אתה אמרת להזיז אותו לג'ירי, אמרת, טוב, ב'ירי זה לא רחוק. עכשיו, התחלטה להזיז אותו לסואץ, כאשר אצל ברן המצב לא מוכרע, אם להשתמש בלשון המעטה. 6 טנקים בוערים בגדוד הזה, מתוך 30 [בחטיבה], החטיבה האחרת צריכה לנוע, יש כוחות גדולים ממול, ואתה עוד אומר לו נכונה לך התקפה גדולה שם, אתה אמרת מקודם ואחה אומר לו תרו מהר, כלומר, כל העסק לא הוכרע עדיין אז בניגוד מוחלט לתכנית אתה מחליט על הליכה לסואץ.
- ת. בכדי שנתנגש כאן, תשובה מול השאלה, לפי דעתי, זאת אומרת, מה מונח לי בראש, לו ברן במגע, לא הוכרע עדיין - לגיטימית, והייתי עולה עליה אז, ברן במגע, לא הוכרע - מה אתה מזיז את אריק? ברן לא במגע.
- ש. מה זה לא במגע, טילים, בוערים.
- ת. טילים, בוערים, התקפה אוגדתית עוד לא נעשתה, אני יודע שנתקה בדרך, התסיבת של קרן במגע.
- ש. זאת אומרת, ההתקפה האוגדתית עוד לא בוצעה.
- ת. עוד לא בוצעה.

- ש. אז מה אתה מזיז בוחרת? הרי כל הרעיון של המשימה שלא מזיזים אוגדה עד שלא תבוצע הפעולה של האוגדה הקודמת?
- ת. אני מזיז את אריק, להמתנה.
- ש. לא, לא, ב-11.20 אתה מרווח לגנדי.
- ת. גנדי, זה אופציה, אני את אריק מזיז יותר מאוחר, עוד נגיע לזה.
- ש. לגנדי אתה פונה ב-11.20, מוציאים את הרמטכ"ל משיבת ממשלה, האלוף גובן מבקש שיגוי של תכניה להוריד את אריק לסואץ.
- ת. ...
אני עוד לא אמרתי לאריק לזוז, אני עוד לא נחתי את ההחלטה לזוז, אני כחוצאה מהערכת מצב מגיע להחלטה שזו תהיה המשימה הבאה שלו. אני מבקש אשור להזיז. ואני מקבל אשור להזיז. אני סחאר את המצב.
...
- כל הצרה היא שזו לא היתה שיחה עם הרמטכ"ל, כי את כל השיחות שלו הוא השם. אולי גנדי גם רשם שיחות?
- ש. ביומן הדל"ש כתוב על 11.30, הרמטכ"ל מצלצל האלוף עדכן אותו.
- ת. כן זה כתוב הרכה פעמים ועדכנתי אותו הרכה פעמים. יכול להיות שזה היה גנדי, ואני פשוט לא זוכר. בקיצור, נדמה לי שיותר לי לבקש להזיז את אריק עוד לפני שנתתי לו פקודה. עוד לפני שהצטייר לי מצב שאפשר.
- ש. מה השתנה לטובה עד לזמן שנתת לו את הפקודה לזוז?
- ת. השיחה עם ברן, שהוא צריך רק סיוע אויר, שהוא מרכז את הכוח ומכין התקפה, שאומר לי שיש לו רק ששה נפגעים, העדות של אריק שהיה שם והכות עוד לא מועסק, וכל מה שאני עושה זה מזיז אותו להמתנה רחוקה, אבל המתנה.
- ש. אני שאלתי, עד לפקודה השניה, מה השתנה לטובה כדי להקדם כבר. באותו רגע שהוא התחיל לנסוע דרומה מהג'ירי?
- ת. כל החרשמות שלי מהדיווחים של ברן, מהאזנה שלי לרשת זה שהוא אופטימי*. שהוא מרגיש שהוא עושה את המשימה. אחרי כל הסילים הנוערים הוא נותן משימה לתפוס מעברים לנתקה. זו היתה ההרגשה שלי.
- ש. ב-12.10 אריק נמצא בטסה עדיין, הוא עוד לא בג'ירי עדיין.
- ת. ארז יכול להיות כי ארז בחור זריז. אבל רשף בנזל.
- ש. יכול להיות, כסדר זו דיוויזיה שלמה.
- ש. אני מבין שאורי בנר נחן לו פקודה, זה לא שתהיה בהמתנה אלא בחזרה שלך, תשמיד בדרך כל מה שתפגוש ותכצע את המשימה שלך בסדר.
- ת. אני אחרי זה (ואני יכול להשמיע לכם את ההקלטות ולהקריא את היומן) אומר בפירוש לגדעון: שיתולק כפוררת ושאסור לו לעבור את דפוררת בלי פקודה. (אני הקראתי את זה קודם). וגדעון מאשר את זה.

- ש. אם הוא בקטנה ל-162, אז הפקודה הייתה צריכה להיות: יש לך שאי משימות הראשונה - המתנה ל-162, רק כאשר 162 נותנת סימן הצלחה אז אם חישוכיזמן ירשו, אתה נכנס לצד השני. ואז אתה יכול להגיד לו - אתה מחכה בטסה, תחכה בטסה. משעה זו וזו תחכה בג'ידי, אם זהו הלך המתשכה שלך. אבל הלך המתשכה לפי הפקודות הוא שונה. אתה רוצה עד 16 או להתחיל מצפון לדרום, או עד 16 לצלוח בניסן. כדי שיהיה לך מספיק אור יום להקים לך ראש גשר או לצלוח לצד השני. כי אתה לא רוצה להלחם בלילה. זה לא תשובה לשאלה, ש-162 עוד לא נתן לך סימן הצלחה: היעד בידינו והעברנו את 4 הטנקים המפורסמים לצד השני.
- ח. לא רק שאין לי תשובה שהוא כבש. אין לי גם דיווח, שזה לא הולך לו. שהוא לא מצליח...
...
- ש. 6 טנקים זה הרבה.
- ת. כאן הויכוח. אני חושב שלא.
- ש. אנחנו חושבים ש-6 מתוך 25-30 טנקים זה הרבה.
- אולי היו שם עוד כלים, או היו שם רק טנקים? אולי היו שם גם נגמ"שים, ולכן הוא אומר - הרבה כלים.
- ת. לפי דעתי 6 טנקים, כאשר מדווחים לי בפיקוד על מלחמה כזאת, שנשרפו 6 טנקים, זה לא הרבה. זה לא מחייב אותי למהלכים.
- ש. אלוף גונן, יש דברים שפשוט עליהם קשה להתגונן. השאלוח שאחה נשאל, זה מראה לפחות, שהקרב עדיין לא הוכרע. זה לא הולך תלך. זה לפחות.
- זה מספיק בעצם כדי לאמר שבאותו שלב לא היה צריך להוציא את אריק ממקומות שקשה מאד לכבוש אותם, זו למעשה החוצאה של הפקודה.
- ת. אם יש לי במרחק הפריסה, זה גם כן זמן, מספיק זמן, עד 4, כשב-4 אני רוצה להכניס אותו למגע, יש לי מספיק זמן להתזיר אותו, זה שקול לפי דעתי טוב.
- ש. אבל כינתיים הוא פינה עמדות
- ת. על פינתי עמדות נדבר לחוד. לפי דעתי הוא פינה עמדות כשהכוחות של ברן היו שם. והנושא העיקרי הוא מכשיר, ואני טוען שמכשיר משכת לא נכבש חזרה. מה שאני מנסה להגיד שהמהלך להוצאת אריק היה כזה, שהיה בידי כל הזמן אפשרות להתזיר אותו. לא היה יכול לקרות שום אסון אם הוא נמצא בהמתנה בדרך או נמצא בהמתנה ואוקראינה או שהוא נמצא בדרך לגזרה הדרומית. אני תמיד יכול להתזיר אותו במספיק זמן כדי להתערב בקרב.
- ש. הוא למעשה כבר היה בדרך.
- ת. כשעה הזאת עוד לא, הטיבה אחת שלו, אבל שתי חטיבות - לא, בסופו של דבר שתי חטיבות שלו בכלל לא יצאו מהגזרה. ואחר כך החזרתי אותו. כי ראיתי שאני מאתר כבר בלוח הזמנים. ואני טוען שההוצאה של אריק מהגזרה לא השפיעה על המהלך של אריק במלחמה.
...

ש... ואני רוצה להבין כיצד אתה על בסיס עובדה זאת עשית את כל הדברים שעשית, מה היו השקולות מה הייתה הערכת המצב, איך הלך הדיווח לרמטכ"ל, איך באה למקום לברוק אם מרווחים לך בדיוק את כל הדברים.

ת. אני אתחיל מהסוף, אני לא יצאתי מדבילה... (עדותו, עמ' 7733-7815).

מתוך העדויות של האלוף שרון והאלוף אדן, וכן מתוך המסמכים שריכזנו (ר' לעיל, וכן בפרקים על האוגדה), מסתבר שהאלוף שרון, למרות שהתריע על כך שהמצב אצל אדן לא שפיר, לא הזכיר לאלוף גונן את התנאי של הרמטכ"ל שידע עליו (עדותו עמ' 7232) שאין להוריד אותו, בשלב זה, כמו כן מתברר שהאלוף אדן, שישע על הורדת האוגדה של האלוף שרון, בשלב שהוא טרם ביצע את משימתו - לא הזכיר את התנאי של הרמטכ"ל ולא ערער על החלטה זו.

חוסר חגובות אלו של מפקדי האוגדות (וראה להלן, עמ' 624-626 ו-768-775) אינו מוריד במאומה מן האחריות של הדרגים הממונים שהחליטו ופקדו על הורדת האוגדה, אולם מעידים הם על חוסר מידע ברור מצד כמה מן הדרגים מה קורה באמת בשטח, ועל זתעלמות מן התנאי שקבע הרמטכ"ל כתכניתו (או ב"רעיונו" - לפי הגדרת האלוף גונן), שאין להפעיל את אוגדה 143 בדרום לפני שאוגדה 162 תבצע את משימתה.

לפני שנעבור לעדויות הנוגעות, לשלב הבא, לשלב העצירה והחזרת האוגדה, מן הראוי להביא קטעים מעדותו של קצין האג"מ של הפיקוד, אל"ם שי חמרי.

מתוך עדות זו מסתבר שמטה הפיקוד - ובכלל זה אגף-המטה שמחובתו לנווט את יתר המרכיבים של המטה - לא פעל בשלבים אלה כהתאם לנוהלי-מטה ואחריות קציני המטה כמוגדר בהוראות הפיקוד העליון. אין אנו כאים כאן, לקבוע באם הסבריו הינם נכונים או לאו, אלא רק לציין את העובדות כגודן. בפרק אחר (להלן-פרק השלישה) דנים אנו במפורט בליקויים שהיו בעבודת-המטה, ובכלל זה בדרגים שונים של מפקדת הפיקוד, ושיטת פיצולה.

ש... אני חוזר לשאלה... אני מבין שעוד בנזק או כלילת היה מצב קשה עם המעוזים ובכלל לא ידעו מה בדיוק המצב. אני לא מצריק את זה, אבל אני יכול להבין שהייתה מהומה ולא נעשתה עבודה מטה. פה מן הנוקר מדובר על תכנית שלקראת הצהרים תבוצע, ש-143 תזוז דרומה והיא צריכה לעבור דרך האוגדה הזאת [אוגדה 252]. ככל זאת, לפי דעתי יש כבר יותר זמן להוציא פקודה מסודרת עם תאומים לאג"מ

ולאג"א ולקציני החבורה, לתאום עם משטרה צבאית - איך תארתם לעצמכם שזה יתבצע? זה יתבצע בעצמו? בכל זאת כאן יש כבר פיקוד על שלוש אוגדות, זה כ"ן-אוגדתי.

ת. ראשית, את התכנית הזאת שמע כל המטה, ישב כל המטה ושמע, וכל אחד בתחום שלו היה צריך לעשות את העבודה.

ש. צריך לקבוע לוח זמנים מסויימים.

ת. לא קבעו לוח זמנים, כי אמרו שהוא ינוע רק אם חתיה הצלחה, והוא ינוע לפי פקודה, לא היתה שום קביעה של לוח זמנים מתי אליק ינוע, והוא התחיל לנוע רק על פי פקודה שהוא קיבל. לא היתה פה שום הנחיה לפי לוח זמנים, לא היתה פה שום הגדרה נוספת, היה רק זה.

ש. ב-10.45 האלוף מודיע לאלטשולר 'חזונו', מי באותו זמן דאג לחשב כמה זמן יקח לארוז להגיע עד ציר זה, כמה יקח לו להגיע עד לציר זה, להודיע ל-252 'תשמעו, לכאן הם יגיעו בערך כשער זו וזו, תשלחו קציני קישור, תתאמו', איך זה היה צריך להסתדר - כאן התזמורת מנצחת על עצמה? איך חשבתם שזה יתבצע?

ת. לא עשו את זה.

ש. זה לא היה מתפקידך לעשות את זה?

ת. זה היה מתפקידי, אבל תפקידי היה בהרבה תחומים, ועשיתי את כל מה שיכולתי לעשות.

ש. לא, אני לא מאשים, אני רק שואל מכחינת נוהל עבודת מטה.

ת. לא היתה שום עבודה מטה בעניין, היה ניהול קרב כל הזמן, לא היתה שום עבודה מטה כשלב הזה.

.....

ש. אני בכל זאת יוצה להביץ - היה האלוף, היה בן-ארי, עוזר לאלוף (חמרי. סגן האלוף), היה ששון, היה הרמ"ט, איפה הוא ישב באותו זמן?

ת. באותו זמן הוא ישב בחמ"ל.

ש. גם כן בחמ"ל, זאת אומרת - היה האלוף, היה בן-ארי, היה ששון, היתה אתה - ארבעה בצינור פחות או יותר ברור. כולם יושבים על יד השולחן ומדברים והקהל מקשיב? או שמישהו הולך ועושה עבודה במקביל, לתאום, עבודת מטה כלשהי.

ת. עבודת מטה לא היתה.

ש. למה?

ת. היו רק פקודות מרגע לרגע, בדיוק כמו אותו מצב ששואלים 'איך זה יכול להיות שאכל ילך כל כך מהר?' הדרך היחידה שבה יכול הדבר להתבצע כל כך מהר זה שתגיד למישהו 'חזונו' וזהו." (עדותו, עמ' 7119 - 7121).

ג. עצירת אוגדה 143 והחזרתה

בעמ' 410-417 לעיל (כן בתלק רביעי בפרק על אוגדה 143, עמ' 795-814)
 תיארנו בפרוט את כל מהלך עצירת אוגדה 143 והחזרתה לסכיבות הגזרה
 בה היתה בכורך, איך בכרוונחנו לתזור כאן שוב על עיקרי הדברים.
 כרצוננו רק להדגיש שוב, שהתמונה שנתקבלה במסכ"ל מרווחו של אלוף
 הפיקוד נראית אחרת, כי ההחלטה להחזיר את אוגדת שרון נבעה מהאיחור
ביציאה ולכן לא יוכל לתקוף באזור הסואץ באור יום. בעדותו לפנינו
 הסביר אמנם כך האלוף גונן, את הסיבה; אולם בהמשך עדותו ציין את
 הסיבה, שלפי המסמכים שהכאנו לעיל (בריון בפרק על אוגדה 143) נראית
 כסיבה הקובעת, החשש של אלוף הפקוד מהתקפת-נגד מצריח גדולה, וזאת
 לנוכח ההלל שנוצר בינחיים בגזרה המרכזית עקב הזזת אוגדה 143 ואי-
 התקדמות אוגדה 162, כמתוכנן, למקומה.

בעמוד 7613 בעדותו אומר האלוף גונן:

"בסופו של דבר שתי החטיבות שלו (של האלוף שרון) בכלל
 לא יצאו מהגזרה (על מצבה חמדויק של האוגדה בשעה שהוחלט
 להחזירה - ר' להלן, עמ' 803-814) ואחרי כן החזרתי אותו
 כי ראיתי שאני מאחר בלוח הזמנים..."

במקום אחר העיד (עמ' 7694):

"בשעה 1415 התברר כי חטיבה אחת של האוגדה הזאת והחפ"ק
 נמצאים בין זומת המיתלה והג'ידי, שתי החטיבות האחרות שלה
 נמצאות רצילון (טסה) ... מאחר וזה לא היה סביר בשלה רמ"ט
 הפקוד לאימות עם מסוק ... הוא אימת את הפריסה ... התברר
 שהערכת הזמן היא כזאת שהוא לא יכנס ב-4 להתקפה, אלא רק בחושך
 והוא מוחזר חזרה".

יש לציין שהרמ"ט עזב את הפיקוד כמסוק עוד לפני שהוחלט לעצור
 את אוגדה 143. למעשה, נפלה ההחלטה להחזיר את האוגדה, עוד לפני
 שהפיקוד ידע בדיוק את מקומה של האוגדה. רק לאחר הפקודה להיעצר,
 הוחל כבירורים על מקומה המדויק (ר' להלן, עמ' 795 - 797).

כנושא זה מעיד האלוף גונן שוב:

"אתה שואל מה ידענו על האוגדה לפני שניתנה פקודה לעצור,
 ואני עונה: רובה באיזור צדילון. יותר גזה אינני יכול
 לענות. ידענו שרובה באיזור צדילון. כאשר גדעון [מ"ט 143]
 אומר לי אחרת, אינני מאמין לו. אני חוקר אותו" (עמ' 7849).

אולם במקומות אחרים כעדותו, מציין האלוף גוינן את הסיבה, כנראה

העקרית, להחזרת האוגדה:

"אני רוצה כאן להדגיש שהחזרה של אריק לא היחה כגלל המצב של ברך, אלא כגלל לוח זמנים וכגלל זה שהמצרים עמדו לעשות החקפת נגד גדולה לאורך כל הגזרה" (עמ' 7828)

ובהמשך.

"לכל רוחב החזית. היא בסוף לא היחה. וכאשר עומדת להיות החקפת נגד לכל אורך החזית חשבתי ליותר נכון להתזיק את אריק בגזרה המרכזית" (עמ' 7829).

למרות הדברים הנ"ל יש לקבוע שהפקודות שניתנו לאוגדה עם חזרתה, לא היו להווח עבודה בגזרה זו, אלא לתקוף ראה להלן, עמ' 797 - 798).

אין לנו לומר, בסיכום פרשה זו, אלא שלא ההתלטה להוריד את האוגדה ולא זו להחזירה, היו מבוססות על ידיעה נכונה של המצב בחזית, הן של כוחותינו והן של האויב, ולא נעשו כל הערכות-מצב ראיות לשמן כהקדמה לקבלת החלטות כה חשובות. התמונה שנחבלה אצל ראש המטה הכללי משיחות "מפקד-למפקד" עם אלוף הפקוד והסיכוח עליהן בסס אלוף הפקוד בקשתו לשנות פקודות וכיוונה קודמות לא תאמו את העובדות בשטח, ועל סמך זה ניתנו אשורי הרמטכ"ל לשנוי. דבר זה אירע בין השעות 081000 ו-081530, שהיו, כפי שראינו, קריטיות בהתפתחות הקרבות בפקוד הדרום באותו יום.

ד. הצטברות הכוחות לפני החתקפה

הערנו בראשיתו של פרק זה, שאחד הליקויים בתכנון החתקפה של השמיני לחודש, הייתה העובדה, שהיא התחילה טרם הצטברו עיקרי כוחות האוגדות. שאלנו את הרמטכ"ל, האם נלקחה בחשבון העובדה, שכמה מיחידות המשנה של אוגדה 162, טרם הצליחו להגיע או להתגבש לקראת השמיני לחודש. להלן חשובתו:

"ש. שמענו מראש המטה של אוגדה 162, תת אלוף דב המרי, שלאוגדה הזאת עוד לא היו - אם אינני טוען - השלמות המילואים. עוד לא הייתה לה הארטיילריה שלה ועוד לא היו לה הנגמ"שים שלה, התרמ"ש שלה, ובכלל זה עוד לא היה

שלם. האם זה גם כן נלקח בחשבון? מפני שכדי להילחם בחי"ר הזה, שזו היתה הכעיה בעצם, מפני שכפי שאני מביין בקרב של סנקיס נגד סנקיס תמיד ידינו על העליונה, והכעיה היתה החי"ר. האם האוגדה הזאת היתה מסוגלת להיאבק עם החי"ר כפי שהיא היתה, והתקפת חיל האויר לא היתה מסיבית כפי שאולי אחת יאית את זה מראש ב-7 בלילה, מפני שבינתיים הם היו 'קומיסד' לרמת הגולן? האם זה הספיק ברטרנספקט?

ת. לפי דעתי כן. אם כי זה לא נבחן. השאלה שלך היתה יכולה להיות רלבנטית, אילו ההתקפה היתה התקפה אוגדתית, שהוא חוקף עם חטיבה על יד חטיבה והוא מכניס את כל הכח מרוכז בהתקפה אוגדתית מצפון לדרום וזה לא מספיק. אז השאלה הזאת היתה רלבנטית. אבל זה לא קרה. כלומר - אין פה שאלה שהם ביצעו התקפה אוגדתית כמתוכנן וכותה של האוגדה לא הספיק. הם לא ביצעו התקפה אוגדתית מצפון לדרום.

ב. האם כוחה נלקח בחשבון? כוחה נלקח בחשבון. הראיה שבהתייעצות שאני סיכמתי, לא מפקד האוגדה שאל על כך ולא אלוף הפיקוד, וגם לא אלופי אוגדות אחרים לא אמרו לי: המפקד, אנחנו לא מסוגלים לתקוף, חן לנו עוד יום. מאז יכול להיות שלו אמרו לי: התכנית שלך טובה מאד, אבל אנחנו לא יכולים לבצע את זה - מתקבל על הדעה שהייתי אומר מה שאמרתי ב-8 לחודש בערב. הייתי אומר: בסדר, אז התכנית היא חכמה, מחר היערכות לקרב הכרעה, תצברו כח, תתארגנו - נתקוף ב-9 לחודש.

ש... חסרי אמר לנו פה... כי החטיבה של קרן, חטיבה 500 בכלל היתה תקועה באיזה פקק נוראי בין אל-עריש ורומני. והגישה למעשה לשדה המערכה בכור בשעה 8 ישר מיציאה מן הפקק איך שהוא. לכן היא לא היתה בהתקפה ממש, אלא היא היתה כאילו באיזו עתודה, כלומר - התמונה הזאת של המצב הבלתי נסבל כביכול באותו שלב של חטיבה 500, הוצגה בהתייעצות שמה לכרן או לא?

ת. אני לא יכול לזכור בדיוק את כל מה שהוצג שם. אבל דבר אחד ודאי: לא הוצג מצב שהם לא יכולים לתקוף. הם קבלו את הפסודה הם אמרו שהם יכולים לתקוף וזה היר ברור. ("עמ' 7596 - 7597).

כפי שכבר זיינו, אין אפשרות לקבל את התמונה המלאה של מהלכי ה-8 לחודש ללא ניתוח קפדני ומעמיק (לעמים עד דרג של גדוד ופלווגה) של האירועים בכל אחת ואחת מן האוגדות. דבר זה נעשה, בפרקים הבאים.

לאחר פרקים אלה, ולאחר הדיון בלחיצה בפיקוד הצפון, נביא כמה לקחים

"מוסדיים" נוספים, בנושאי עבודת מטה, שליטה ומודיעין.

אין הכוונה בפרקים אלה, להצביע על אשמה של מפקד זה או אחר, אלא להדגיש כמה לקחים יסודיים שמן הראוי שילמדו ביסודיות, והתקונים הנובעים מהם יתוקנו - באם סרם נעשה הדבר.

חלק רביעי : האוגדות בקרב

פרק א' : אוגדה 162

תוכן העניינים

545-522 עמ' 545-522	התכנית האוגדתית ונוהל הקרב באוגדה	.1
564-546 עמ' 564-546	התקפת הנגד - שלב א' : 080800 - 080200	.2
633-565 עמ' 633-565	התקפת הנגד - שלב ב' : 081130 - 080800	.3
685-634 עמ' 685-634	התקפת הנגד - שלב ג' : 081600 - 081130	.4
709-686 עמ' 709-686	שלב ד' : מ 081600 עד חשיכה	.5
722-710 עמ' 722-710	פעולות חשיבה 500 והקרב על חמוטל	.6
726-722 עמ' 726-722	היערכות האוגדה בתום יום הלחימה של ה 8 באוקטובר	.7

1. התוכנית הארגונית וזוהל הקרב באוגדה

א. תמונת המודיעין טהצטיירה באוגדה

1) התמונה במפקדת האוגדה

כשהגיע מפקד האוגדה לבלוזה בבוקר ה-7 באוקטובר (ראה לעיל עמ' 156 ואילך), יכל תמונת-מצב סתא"ל קלמן מנן, שפיקד על הגזרה במשך השבת וליל שבת-ראשון, לאחר מכן קיבל דיווח גם ממח"ט 460. מעדותו של האלוף אדן (עמ' 3012-3014) מסתבר, שעיקרה של התמונה התייחס למצב כוחותינו בגזרה, ומעט מאד היה בה לגבי היערכות האויב, פעילותו ואורח לחימתו. הנקודות העיקריות היו: קשיים קרקעיים (שקיעת טנקים באזורי הביצות), חצרות ליד המעוזים, השתלטות המצרים על הסוללות במעוזים ושימוש בלהביוורים (עמ' 3013) מאוחר יותר, לאחר ההתקלויות במארבי קומנדו מצריים ליד רומני ובדרך לבודפסט, הפכו פעילויות אלה של המצרים, ובעיקר השימוש הנרחב בנשק נ"ט (עמ' 3019), למרכיב נוסף בתמונה.

למרות התמונה שהתקבלה מדיווחי המפקדים בשטח, הסתמך מפקד האוגדה בעיקר על המודיעין ממקורות הפיקוד. בעדותו הוא נשאל על כך (עמ' 7183-7185):

- ש. איזה מודיעין היה לך - אני מתכוון למודיעין האוגדתי שלך - במשך שני הימים אלה, בעיקר ב-8 לחודש, האם למשל ידעת איפה הגשרים של המצרים?
- ת. ידעתי מהפיקוד. זאת אומרת הודיעו לי מהפיקוד... כי מתצפית לא ראיתי. היו לי ידיעות כלליות...
- ש. אם לחזור לשאלתי, המודיעין שלך נזון מהמודיעין של הפיקוד.
- ת. כן.

- ש. ... האם ב-8 בבוקר הוסיפו לך את הפריסה של האויב בצד המזרחי של הפואץ? היכן חקים ראשי גשר, איזה סד"כ נמצא שם? האם קבלה דבר כזה מהפיקוד?
- ת. ברשת המודיעין הלבו תקשורת שבהן הפיקוד הודיע דברים לנו, אנו לחסיבות, ואנו הודענו דברים לפיקוד.
- ש. מה הודיעו לכם מהפיקוד?
- ת. הודיעו לנו מהפיקוד שבקנטרה נמצאים טנקים ט-62 בצד הזה (היינו המזרחי), ושנזהר.
- ש. אם זה הודיעו לכם בבוקר או ב-10.00?
- ת. זו הודעה שידענו לכך. הבחנו בסנקים האלה, והעברנו את הידיעה אליהם. בעקבות זאת הם הודיעו לנו שאלה טנקים ט-62 (גם את זאת ידענו), שזהו כוח בגודל חטיבה . . . שזו חטיבה 15 העצמאית, הם ידעו מי זה, אמרו שזה כוח בגודל שלנו, ושנזהר כאשר אנו יורדים דרומה [למקור הידיעה ראה לעיל עמ' 379-380 ו-392-394].
- ש. מבחינת ראשי הגשר, איזה כוח מצרי - רגלים, שריון וכו' - עבר לצד השני, באיזה מקומות והאם הודיעו לכם?
- ת. הודיעו לנו (מהפיקוד) שהמצרים נמצאים בהשלמה של מעבר, אני מדבר על הגזרה שלנו.
- ש. בכל הגזרה או במקומות מסויימים?
- ת. מצפון ומדרום ל קנטרה יש שני גשרים.
- ש. שני ראשי גשר?
- ת. לא. השטח מחמלא בראשי גשר.
- ש. האם קבלתם ידיעות שכל השטח מהתעלה בעומק 8 ק"מ ו-12 ק"מ מהתעלה כולו מלא בגייסות?
- ת. כן. כמה לא ידענו. יש כאן עוד תופעה. מה שקורה כאשר אני חוקף מצפון לדרום, למעשה מרכיח השטח הוא דיק.
- ש. זאת אומרת שלא היו שם.
- ת. זאת לא ידענו. כלומר, כמה חדרו המצרים, זאת לא ידענו. [ראה לחלן עמ' 1219-1222].
- ש. זאת אומרת שכאשר ניתנה הפקודה לאוגדה לחקוף מצפון לדרום, האוגדה נתנה לחסיבות והחסיבות לגדודים, הם לא ידעו באיזה מקום בדיוק, מי נמצא והיכן יתקפו. זאת אומרת שהלכו לחפש אותם?

ח. ידענו ששתי דיביזיות צלחו. ועם הדיביזיות האלה צלחו חטיבות סנקים, החל מה-6 בלילה. ידענו שהם התקדמו מזרחה, וידענו שמה-7 בחודש, שעברו סנקים בחזרון ומזהירים אותנו שהם עלולים לחקוף אותנו בריאקציה.

ש. חצ"א לא קבלתם?

ח. לא. המוריעין היה גרוע מאד בשלב זה.

ש. מה הדיווח שקבלתם מהמקורזים . . . מה הם דיווחו לכם, איפה האויב מקים ראש גשר, איפה אינו מקים ראש גשר, איזה גשר הוא גשר חציה, מי עובר?

ח. כין ה-7 ל-8 הכל התפנה בבזרה שלנה, י.

סגן מפקד האוגדה, חא"ל דב חמרי, אומר בעדותו על תמונת המוריעין

שהצטיירה לקראת ה-8 באוקטובר (עמ' 7513-7514):

"מה שידענו הוא, שהצליחה המצרית מתבססת אמנם על כל הרוחב, אבל יש מרכזי כובד. מרכז כובד אחד בקנטרה, מרכז כובד שני מהאי אל-בלח ודרומה עד האגם המר. העומק לא ידענו בדיוק. . . היה ברור לנו כתוצאה מהתקלויות של ה-7 בחודש, שזה לא ממש על התעלה - יש כבר חרירה פנימה. כמה העומק של החדירה והעוצמה - לא ידענו. המקום היחיד שהיחה לנו תצפית לפנינו במגע עם המצרים, זה היה באזור קנטרה, ולא היה לנו מגע באזורים של האי אל-בלח, פירדן ודרומה, כי גם לא היינו פה. . . הכוח הקדמי ביותר של חטיבה 460 היה פה [צומת מאדים-חזית], וזה גם כן לא היה כוח תצפית. זאת היחה יחידת סנקים."

לרבריו, (עמ' 7477), גם כשהלך ההתקפה "האמת היא שלא ידענו

איפה נמצאים המצרים."

קצין האג"מ האוגדתי, אל"מ גלעד אבירם, נשאל אף הוא על תמונת

האויב, כפי שהצטיירה במפקדת האוגדה באותו הלילה:

ש. מה היחה תמונת האויב שהצטיירה לכם אותו לילה?

ח. . . היו נתונים על חי"ר שעבר את התעלה והתבסס בצד השני של התעלה, עדיין היו מעוזים שמחזיקים מעמד. . . על כל פנים, כך חשבו.

ש. איפה חשבתם הקוים הקדמיים של המצרים? עד היכן הם הצליחו להגיע?

ת. חקוים הקדמיים של המצרים היו מעבר לכביש הרוחב והתעלה למרחק של 4-5 ק"מ מקו התעלה" (עדוהו בפני אל"ט הסדאי, עמ' 1-2).

(2) תמונת המודיעין של המח"טים

על תמונת המודיעין כפי שנמסרה למח"טים כאוגדה אפשר ללמוד

מערותו של מח"ט 460, תא"ל גבי עמיר (עמ' 6743):

"תמונת המצב שהוצגה אז היא שהמצרים צלחו, הצליחו ונאחזו בגדה שלנו. עכשיו, השלב הבא מצופה להתקדמות שלהם זה ללכת לעומק ולהשחלט על ציר הרוחב, לכיוון ציר הרוחב, וההרגשה שלי הייתה שמקובל (שציר) החת"ט, ששמו היה חזיזית, הוא כבר למעשה בשליטת המצרים ואנו נמצאים רק בהתרעה לדעת מתי הם הגיעו שמה, כי בשאני עזבתי את הצומח ללכת אחורה השארתי שם מחלקה סנקים כחשמוע, כתצפית ובחחרעה, לאורך הציר, ולכן אנו מגינים עכשיו על ציר הרוחב, ומפה אנו נצא להתקפות נגד להדוף אותם, וצפוי התקדמות שריון לכיוון שלנו. זה אם להגיד בסה"כ הייתה תמונת המצב ששיקפה את הערכת המצב."

בהמשך עדותו (עמ' 6747-6748) הוא נשאל:

"ש. כשקיבלח את המסימה והחחלת לתכנון, איזה נתונים היו לך מבחינת המודיעין על האויב מלפניך, חצ"א, ידיעות מודיעין מעודכנות - מה בכלל היה ידוע לך?

ח. הידיעות שאני אספתי יום קודם כשעזבתי את השטח, ותוספת הערכה של מפקד האוגדה שהם מתקדמים. זה הכל.

ש. קמ"נ של האוגדה, קמ"נ של הפיקוד נתן לך נתונים?

ח. לא.

...

ש. אילו בשלב שקבלת את הפקודה ממפקד האוגדה היה בא אליך דרג אוגדתי של מודיעין או דרג פיקודי של מודיעין והיה אומר לך שאלה הנתונים המעודכנים ביותר על האויב - זה היה עוזר לך?

ח. כודאי, מאוד מאוד, ... לדוגמה, אני נסעתי במסגרת החקפה נגד זו עד התעלה ולא פגשתי אויב. אילו ידעתי, לא הייתי נוסע לשם."

על אורח הלחימה רשימות הפעולה של האויב הוא אומר (עמ' 6785-6786):

" עם הטילים מה שקרה - התמונה לא היתה ברורה לנו בלימוד הדוקטרינה שלהם. אחר כך, שכניקוח של פעולה בדמה יחידתית טקטית, לא יחסנו חשיבות לצורת הפעולה שלהם. צורת הפעולה שלהם היחה נסיעה בשדרות, עצירות ובלי הדגשה על חפיסת עמדות ולחימה של הסנק הבודד.

ש. מה זאת אומרת לא ידענו על שיטת הלחימה שלהם עם טילים?

ת. המערך הזה, כמו שהם הציבו טילים, אני עסקתי בהורכה כמפקד בית ספר, אני לא הכרתי דבר כזה. . . . בקשר לטילי נ"ט, שיטת הפעולה העקרונית של הצבת טילים בצירי המערכים, בתוך המערכים שלהם והתגוננות נ"ט, זאת היתה תמונה ברורה ולמדנו ולימדנו אותה. מה שלא לימדנו ולא שיערנו . . . לא הוזרם אלינו על יכולת הדיכוז שלהם של כמות נ"ט קר ק"מ רוחב. זה דבר שלא הגענו אליו. אני על כל פנים לא הגעתי אליו בתרגילים ובשעורים שאני הדרכתיו.

מח"ט אחר באוגדה, מח"ט 500, אל"מ אריה קרן, מעיר (עמ' 6816-6817):

"ידעתי שארמיה 2 חצתה, בבוקר כשקבלתי את המקודה, ידעתי שגבי עמיר, מח"ט 460, ניסה כלילה לחזור, ידעתי שיש מעוזים מנותקים. איפה בדיוק יושבת ארמיה 2 על עוצבותיה - לא ידעתי.

ש. יש לך קצין מודיעין?

ח. כן, מעולה.

ש. מה הוא עשה? סיורים ותצפיות?

ח. מעט מאוד אינפורמציה. סיורים ותצפיות שונות זה נכון לאורך כל המלחמה. במה שנקרא מודיעין קרבי הייתי ניהון בלמעלה מ-80% ממה שהיה לי בעוצבה.

ש. אתה הרגשתי כמודיעין סיקודי או אובדתי; במידע שהם הזינו אותך?

ח. מעט מאוד.

מח"ט 217, אל"מ נתן ניר, אומר בעדותו (כפני מר יוסף צ'חנובר, עמ' 2),

שעוד ביום ב', ה-8 באוקטובר לפני הצהריים, "לגבי ידיעות על האויב - לא

קיבלתי ולא היה ידוע לי עד שלב זה מי עבר את התעלה ובאיזה מקום עברו

את התעלה והיכן נמצא האויב".

* מפקד חטיבה 460, היה עד פרוץ המלחמה מפקד ביה"ס לשריון.

סמח"ס 217, אל"מ ביורא חייקה, מעיד (עמ' 7060 7062):

- ש" מה הסודיעין שהיה לך, שהיה לאוגדה ולחטיבה
ובן ליחידות, על הכוחות המצריים שעברו
לגדה המזרחית והיכן עברו? מה יש בגדה
המערבית ומה יש בצד השני?
- ח. על עוצמה לא ידענו, ידענו על חי"ר שעבר
ועל חלק מחטיבות הסנקים של הדיביזיות...
- ש. איפה הקימו ראשי גשר?
- ח. ראשי גשר, ידענו על גשרים בקנטרה ועל
מפרקת. ידענו על גשרים אלה שאפשר להעביר
סנקים ורכב.
- ש. זאח ידעתם באיזו שעה?
- ח. זה ידענו ביום ראשון בערב.
- ש. מה היה הערכון ב-8 בחודש?
- ח. לא היה עדכון, לא ידענו.
- ...
- ש. מודיעין שלכם, חצפית שלכם, דיווח מהפיקוד,
דיווח מאמ"נ - לא היתה לכם שום אינדיקציה
מה המצרים עושים בצד המזרחי של התעלה?
- ח. אנחנו ידענו שהמצרים עברו, חפסו 1-2 מהתעלה
לאורך, העבירו מספר סנקים ומחטיבות הסנקים
של הדיביזיות שלהם עברו, וזה מה שידענו.
- ...
- ש. האם היה לכם קשר עם המעוזים וקבלתם מהמעוזים
אינפורמציה שהם תוקפים מעוזים פה, פה הם
מקימים ראש גשר וכו'?
- ח. לא."

קצין האג"מ של חטיבה 217, רט"נ אבי שריד, מספר אף הוא בעדותו

(בפני אל"מ חסדאי, עמ' 15-17), על חסונת המצב שהיחה כליל 7-8 באוקטובר

במפקדה החטיבה:

- ש" האם ידוע לך באותו לילה, מה ידוע לך בכלל
על מצבו של צה"ל בחזית?
- ח. עוד פעם, זה מלה פה, מלה שם, ... נדמה לי
שדובר שטנקים מצריים כבר נמצאים באזור
קנטרה. נתקה... סיפר על זה שהוא פגש בחפ"ק
בבלוזה את מג"ד החי"ר הירושלמי... שהוא
יודע שכל הגדוד שלו חוסל, ואם כך, בולנו
ידענו שרב המעוזים נתפסו והאנשים נשבו או
נהרגו. ... אבל זו היתה ידיעה מאד פרטילאית.

ש. ... הרי על גורל הפעוּזים בגזרה הצפונית, כבלוזה לפחוח צריכים לדעת, ואחס עומדים על יד בלוזה. אז איך זה שאחס חיים משמועות?

ח. ... הערפל הוא כזה גדול וחוסר הידיעה מהקו הראשון הוא כל כך גדול, שהמפקדים בעורף נאלצים לתפור ידיעות, ועד כמה שאני משער, חופרים ידיעות לפי דוקטרינות שהם אימצו לעצמם מראש. כלומר, אם הוא יודע שהמצרים פועלים כנוסח זה או אחר ואין לו ידיעה מהקו, אלא שבירי ידיעות, אז הוא כונה לעצמו ידיעות על סמך מה שהוא מאמין.

...

ש. ... אתם עד יום ראשון בערב, על מה שקרה לגדוד 9 במשך שבת וליל שבת, על מה שקרה לגדוד של עמיר יפה* אח"כ בקנטרה ובטפרקת במוצאי שבת, אתם לא יודעים כלום?

ח. ... מה שקרה לגדוד 9 ידעתי רק כשראיתי את יום טוב המיר בקצין אג"מ בחטיבת ביה"ס ... ונדמה לי שזה היה ב-8 בחודש בצהריים.

ש. ... למרות העובדה שאתם עומדים כמעט משך כל ראשון באזור בלוזה... למרות שהחפ"ק שלכם על יד בלוזה, אתם לא יודעים שום דבר כמשך כל היום על כל הקרבות שהתחוללו באזור הזה במשך השבת ויום ראשון?

ח. כן. בזה אני משוכנע, פרט לידיעה אחת שנחק"ה העכיר אותה ... שהקו הזה שנעצרנו בו עם שני הגדודים בפושקין וצפונה... זה קו בלימה, מאחורינו אין כלום, אנחנו מוכרחים לעצור, וטנקים מצריים נמצאים קדימה. לא ראינו שום טנק מצרי, ועמדנו."

סמח"ט 460 מעיד, שלקראת ה-8 באוקטובר הייתה התערכה בחטיבה

שהאויב נמצא באזור ציר החת"מ וקצח מערבית לו, וזאת על סמך דיווחים

על רעשים שדיווחה מחלקת טנקים מגדוד 19 שהוצבה בצומח חזיזית -

מאדים (עדות אל"מ שילה ששון בפני אל"מ חסדאי, עמ' 8-9).

(3) תמונת המצב ברמת הגדודים

תמונת המצב ברמת הגדודים, במידה שהייתה קיימת, הייתה מעורפלת עוד יותר, ואף בכל הנוגע לפעילות כוחותינו והנסיון שצברו בשני ימי הלחימה הראשונים. מעיד סא"ל (פיל) אסף יגור, מג"ד 217/113 (עמ' 6868-6869):

ש. מהלחימה של גדוד 9 ואח"כ ההתקפה של 460... האם ממנו משהו ידעת?

ת. שום דבר.

ש. לא ידעח ממנו מה נעשה בגדה המערבית? כמה נ"ט, כמה ארטילריה?

ת. שום דבר.

ש. ידעח כמה גשרים יש להם?

ת. לא.

לגבי מודיעין בסיסי יותר, על שיטוח ואמצעי לחימה של האויב, הוא

אומר (עמ' 6865-6866):

"לפני המלחמה היו לי מספר נתונים מוגבלים. לגבי ראשי הגשר, ידעתי שיש להם אמצעי צליחה רוסיים, די משוכללים וטאור מהירים והם פגיעים מצד אחד, אבל כגלל הכמות שיש להם הם עונים על בעיה של הצליחה... עקרונית הכנתי שזה על אותו עקרון שאנו מבצעים, שסירות נחתים עוברות ראשונות, פורשים אחרי זה גשרים. לגבי ציודי סנקים לא היה ידוע לי שום דבר. הפגישה הראשונה שלי עם הנושא הזה הייתה עם גדוד הקומנדו...

ש. סאגריס, אש נ"ט, 100 מ"מ, 57 מ"מ, ר.פי.ג'י.7. מכינת כמויות כמה יש ביחידה, היה ידוע לך?

ת. לא. גם לא הכרתי את הכלים האלה.

ש. גם לא שמעת עליהם?

ת. יכול להיות. סאגר, אני זוכר שמשחו נאמר על זה. ר.פי.ג'י.7. אני לא זוכר בכלל.

ש. מה שיטת ההגנה שלהם? ידעח על זה משהו?

ת. דוקטרינה מדויקת - לא. תכנתי יותר מטכניקת הפריצה שלנו, איך הדוקטרינה שלהם מבוססת.

מג"ד מילואים אחר, מג"ד 204/19 - 460, סא"ל (סיל) חיים עריני,

מעיד (בפני אל"ף חסדאי, עמ' 10-11):

ש. היה חדרין של קצין מודיעין, היה מצב של אויב?

ת. לא.

- ש. ידעת איזה אריב נמצא כשטח?
 ת. לא.
 . . .
 ש. . . לא שאלת?
 ת. שאלתי. לא היחה תשובה. . . גבי* אמר לי : חיים, תזהר מהסי-62, יש סנקים סי-62 בשטח . . .
 ש. הכוח של גבי ושל יום-טוב כלילה שלפני זה חטף קשות בעיקר מאנשי חי"ר. האם קבלת איזושהי אזהרה, משהו על ענין הטילים, משהו על ענין הר.פי.ג'י. ? שום דבר?
 ת. שום דבר.
 ש. שום דבר לא נאמר לך? יצאת למלחמה עם הרגשה שהאויב זה סנקים?
 ת. סנקים. ידעתי שיש טילים, אני מכיר את הטילים האלה, חטפתי אותם ב-67. אז היו "שמלים", מ"שמלים" אפשר להתחמק. גם ב-67 התחמקנו מ"שמל".
 ש. אבל בקבוצת הפקודות הזו לא קבלת שום דבר לגבי מה שקרה כלילה הקודם והלקחים מזה?
 ת. לא.
 ש. ולא ידעת מה המשמעות של לחימה נגד חי"ר ולא שאתה הולך להלחם נגד חי"ר?
 ת. לא.
 ש. אח ענין הסאגר שמעת באוהר לילה?
 ת. לאי"

סרן (מיל) רוני רוזנבלט, קמ"נ בגדוד 500/429, מעיר (בפני אל"מ חסדאי עם 3-4): כשהגיע גדודו לשטח הכינוס באזור רומני, עדיין לא קיבלו שום אינפורמציה ואף לא מפות, לדבריו, נסע עם המג"ד להתעדכן במפקדה החטיבה, אלא שגם המח"ט וגם הקמ"נ החטיבתי לא ידעו יותר ולא היו יכולים לעדכן אותם.

סא"ל אלישיב שמשי, מג"ד 500/430, אומר אף הוא שכמשך כל השבת ויום ראשון עד לשעות הערב לא קיבל שום פקודות ואינפורמציה על המצב (עם 5 בערותו בפני אל"מ חסדאי). "ביום ראשון בערב, באזור רבעה שממזרח לרומני, ריכז המח"ט אח המג"דים ושם נאמר שיש אויב שעכר לצד שלנו ושאנחנו

* סא"ל גבי עמיר, מח"ט 460.

צריכים להיות מוכנים להיכנס לבליטה של שריון אריב, וספרו לנו שאנחנו צריכים להיות מוכנים לתקיפה מהים מצפון של קוטנדרו, משהו כזה, איזה כוח פשיטה. ואמרו לנו שיחידה של נתק'ה, של חטיבה 217, היחה פה והגיעה עם מובילים והטנקים עוד היו על מובילים וכבר התחילו לירות עליהם. בקיצור זהו פתוח או יוזטר". (שם, עמ' 6).

ב. ראיית-הקרב על ידי מפקד האוגדה

בשעות הערב המוקדמות של ה-7 באוקטובר נקרא מפקד האוגדה לתפ"ק פיקוד דרום בדבלה. ההחייצות שנערכה שם, ודרכי הפעולה האפשריות שסוכמו בה, נדונה במקום אתר (ראה חלק שני, החכנית, עמ' 264-293), גם הפקודות שנתן בהמשך אלוף הפיקוד לאוגדה, באמצעות הא"ל קלמן מגן, מצויות שם (ראה עמ' 293-307). כאן נעטוק בחוכניתו של מפקד האוגדה לאחר שיצא מאותה קבוצת פקודות ובראיית קרב יום המחרת על-ידו.

בעדותו (עמ' 7150-7151) מסביר אלוף אדן את חכניתו:

"אני ב-7 כחודש, ביום ובלילה, כללית הייתי פרוס עם כוחות יותר חזקים על כביש הרוחב, על פי פקודות שניתנו לי ב-7 בחודש, ועם כוחות קדמיים על ציר החת"ם (יורם ומרתף), ופה ופה החאספה האוגדה שלי עם כוחות קדמיים קדימה. החכנית שלי היתה ללכת לפי הפקודה שקיבלתי עם שתי חטיבות אל התעלה... כאשר חטיבה אחת היא חטיבה 217 שירדה ככה [מראה על המפה]. החכנית הייתה להתקרב, עיקר המשימה היה בסיהור בין ציר החת"ם חזיזית לבין ציר לכסיקון שהוא הקרוב לתעלה. מעבר לזה לא להתקרב. בהתקרבות לציר לכסיקון יותר בזהירות, יותר בהקפדה מטילים, אם כן, חטיבת 217 הייתה צריכה לנוע מצפון לדרום וכלפי מערב ולעבור אח ציר החת"ם ולהתקרב לתעלה, וחטיבה 460 עם גבי [עמיר] הייתה צריכה להתקדם על ציר מאדים ולהתקדם עד לתעלה, שוב פעם לעבור את ציר חזיזית ואז לפנות לדרום וללכת לכיוון דרום. ובאותו זמן את חטיבה 500 שמרתי כעחודה מאחור על ציר הרוחב, כאשר עם ההתקדמות התכוונתי להזיז גם אותה."

ובהמשך הוא מבהיר את ענין ההתקרבות לתעלה בתדריך שנתן

(עמ' 7152-7153):

"ש' אינני מבין דבר אחד. מה שאמרת לנו עכשיו, הפקודות שאתה נתת... היו גם כן ללכת עד לתעלה. עד לכביש התעלה שזה כמה מאות מטרים.

ת' עד לכביש כן. המרחב, כללית הוא לא להתקרב לסוללות של התעלה ולא לתעלה. הגבול הוא מכסימוס עד לכביש של ציר לכסיקון. יש מקומות שלכסיקון רחוק ויש מקומות שלכסיקון קרוב, אז זה מבטיח את המרחב בהכללה, ושם אני מזהיר אותם בתדריך לא להתקרב אל הכביש, להיזהר

.....

ש' האם במקומות האלה, כאשר אתה אומר להם לא להתקרב, לקחת בחשבון את הטילים שהם בטווח של 3 ק"מ בכל מקרה?"

ת' לקחתי בחשבון. זאת אומרת אני לא אומר להם לדרוך שם או להגיע עד לשם. אני אומר להם להיזהר מטילים, להילחם בטילים, והניקוי כולו לא ילך אל התעלה, ובמכסימום הוא היה במרחב הזה. צריך להיזהר. אין לנו שם איזה קו שבו צריך לכבוש מוצב, אלא צריך לנקות את השטח. לקחתי את זה בחשבון והכללתי זאת בתדריך... אני לא אמרתי לפחות ולכבוש את ציר לכסיקון, אלא הוא מהווה גבול גזרה, תוך התרחקות והימנעות מסכנת הטילים. ש' מה אמרת בסוף התדריך שלך בקשר עם תקיפה לתעלה? ת' לא לתקוף את התעלה, להתרחק מהתעלה."

סגן מפקד האוגדה, חא"ל דב תמרי, אומר בעדותו (עמ' 7477) כי

"לתקפת הזו היו שני יעדים אפשריים, עד כמה שאני זוכר, ראשית, לנקות את השטח של התעלה, מכלי התקרוב שמש לתעלה, כשלב יותר מאוחר להמשיך את ההתקפה דרומה עד דיר-סואר, מצמד."

בהמשך עדותו (עמ' 7485-7487) הוא מסביר ביחוד פירוש כיצד ראה את

ביצוע התנועה ומשימת השמדת הכוחות שהוטלה על האוגדה:

"ש' איך מבצעים בתנועות כאלה את המשימה, כשכתוב לטהר את הכוחות בין כביש תח"ט לבין התעלה מכלי התקרוב לתעלה?

ת' אפשר לטהר רק את הכוחות שנמצאים... ב-3 ק"מ מזרחית לתעלה. אי אפשר בצורה כזו לטהר עד לתעלה,

...

ש' אני מבין, מלכסיקון בערך עד התעלה לא מטהרים, וזה גם בניגוד לפקודה, אבל ככל הגזרה, כאשר מתקדמים ממזרח למערב עם 460, ו-217 ישנה מצפון, אני רוצה להבין איך הארכת לעצמכם את המשימה של השמדת כוחות?

ת' ... החסיבות לא נעו על הכבישים. החסיבות החפרסו. 460 היתה משני צידי מאדים וספונטני. הן היו פרוטות ממש בחול, בחנועה למגע ברוחב רב עם שני גדודים. 217 אותו דבר, זו לא היתה תנועה לאורך צירים כשדרות, זו היתה פריסה רחבה בשטח... כל התנועה באותו יום, פרט ל-500 שנעה מאחור, היתה תנועה בפריסת רחבות, וע"י זה הם יצרו היתקלות עם טנקים ועם חי"ר של המצרים. זה אמור היה לתח שכל אויב בלא שניתן היה לאתר אותו, אשר נמצא מעבר ללכסיקון (מזרחה), שנחל בו - הוא יושמד. אני רוצה לאמור שהחכמה הזאת התבססה על טופוגרפיה השטח שליד התעלה... שהוא שטח מת, פרט לאזור דקלים או דיונות חול קטנות, והשטח מתחיל להיות שטח שולט ומתרוסס כלפי מזרח מתחום של 2 עד 4 ק"מ מזרחית ללכסיקון. כוונת מפקד האוגדה היתה שנישאר תפוז על השטח השולט, ולא נרד לשטח נחות שבו אין לנו שום יתרון, וזה פחות או יותר הוא את השטח והמרחק שלא להגיע עד טווח טילי הנ"ט מהתעלה או קרוב לתעלה.

ש' ז"א שבסופו של דבר נעשו התקפות חזיתיות ולא
 התקפות מהאגף הצפוני?
 ת' לא. נעשו התקפות גם מהצד הצפוני וגם חזיתית."

קצין האג"ם האוגדתי אומר בעדותו (עדות אל"מ גלעד אבירם בפני

אל"מ חסדאי, עמ' 1):

"כשברן חזר מדבלה, הנחונים שהמטה קיבל היו כאלה:
 שהמשימה הכללית היא להתחיל לסחרת בבוקר במתקפה נגד
 מצפון לדרום... כאשר בעצם היו שתי אפשרויות: ...
 אפשרות אחת שאנחנו תוקפים מכיוון קנברה כל הזמן
 במטת התרחקות מהתעלה, כלומר התרחקות ממרחב הביצות
 שלאורך התעלה. מטת תקיפה בכיוון דרום עד שאנחנו
 נגיע לאזור הפירדן. כאשר שם היחה אפשרות [ועל כך
 ראה חלק שני עמ' 264 ואילך] שהאוגדה של
 אריק תוקפת ממזרח למערב ואנחנו מסייעים לה, והאפשרות
 השניה היחה שאריק לא מבצע את הפעולה הזאת ושאנחנו
 ממשיכים בכיוון דרום, כשהמטת להגיע לכיוון פורקן
 ולעבר מצמד. זאת היחה המטת העיקרית."

המפקדה העיקרית של האוגדה קיבלה בין 0130 ל-0200 תדריך מסגן

מפקד האוגדה. להלן הרישום ביומן המפקדה (מוצג 377ד') על הדברים

העיקריים שנמסרו בתדריך זה, בו נכתו ראש המטה, מפקד הסיוע האוגדתי,

קצין האפסנאות וקצין השלישות ועוזריהם של קציני מטה אחרים שכנראה

נמצאו אותה עת בחפ"ק:

"עיקרי התכנית להיום*... התכנית לפצל את האוגדה
 ל-2. 204 יכנסו למגננה באזור חביצות רומני - חזף היס.
 כל השרמנים שיגיעו יש להעביר לפדל'הא*. על
 2 חטיבות אלה מפקד קלמן בכלוחה. נתקת - 217 לקראת
 בוקר יחפוס את כביש החת"מ. גבי ופדל'ה במקומם. מפק'
 האוגדה ב[פושקין - מסורס במקור] על הכביש. הבעיה
 העיקרית - להעביר את 500 בציר ליסטים קדימה. טנקים
 משיגיעו יש להעביר ל-217. את ה-120 (מרגמות) בעדיפות
 לגזרה צפונית של האוג'. אם יש שרמנים יש להעבירם
 לפני ה-120. להזמין הליקופטר ולהביא השרמנים קדימה.
 לדחוף קדימה כל טנק אפשרי."

לפי רישום זה, לא נמסר דבר במפקדה העיקרית על חוכנית ההתקפה,

פרט לכך שהיא חבוצע בשעות הבוקר המוקדמות.

*

* - 8 באוקטובר.

** - אל"מ אהרן פלד, מח"ט 11.

ג. נוהל הקרב ברמת האוגדה והחטיבות

מפקד האוגדה בעדותו (עמ' 7151), לאחר שהוא מתאר את סירוס
חוכניתו (ראה לעיל, עמ' 532-533), אומר:

"אם כן, אלה היו ההנחיות שאותן, הפקודות שאותן
נחתי, בשעה 3...
ש' מתי נחת את הפקודה הזאת בערך?
ת' ב-3" [080300].

ובעמ' 7159 הוא אומר:

"אני הייתי בפושקין... ב-3 כבוקר נחתי את הפקודה
בפושקין."

פקודות אלו ניתנו, למעשה, בנוהל קרב הפוז, כפי שמסתבר מהעדויות,
קצין האג"מ האוגדתי, אל"מ גלעד אבירם, אומר בעדותו (עמ' 2) שקבוצת
הפקודות בוצעה בשיטה של תרוץ, כאשר המח"טים נקראו למפקד האוגדה
שנמצא במאדים 49. לפי זכרונו, לא התקבצו המח"טים ביתד והתדריך ניתן
לכל מח"ט בנפרד. לדבריו, קיבל גם מח"ט 500 תדריך שם, אם כי מעדותו
של אל"מ קרן ומעדות סגן מפקד האוגדה מסתבר שהיה זה סגן מפקד האוגדה
שתדריך אותו באזור רומני (עדות תא"ל תמרי, עמ' 7477, 7479). לפי
דבריו של קצין האג"מ נתן מפקד האוגדה תדריך למח"טים ופירס להם את
המשימה הכללית והמשימות של כל חטיבת. קציני המח"ט לא תדרכו בפגישות
אל (עדות אל"מ גלעד אבירם בפני אל"מ תסדאי עמ' 1-2).

מעדויות המח"טים מחקבלת התמונה הבאה:

מעיד מח"ס 460, חא"ל גבי עמיר (עמ' 6739-6740):

- "ש' ממי קיבלח את הפקודות?
 ת' קיבלתי את הפקודות ממפקד האוגדה, מברן.
 ש' באיזה צורת זה היה?
 ת' הוא עבר בין החטיבות והוא הגיע אלי עם הג'יפ שלו אל הצומת.
 ש' ז"א לא היה מפגש של כל החטיבות שלו? הוא הגיע אלי?
 ת' לא היה מפגש של כל החטיבות."

לדבריו, התקיימה הפגישה שלו עם מפקד האוגדה ב-072300 לערך. תמונת

המצב שנמסרה היא כפי שצוטטה לעיל (עמ' 525): את החכנית,

כפי שהבין, מסביר מח"ס 460 (עמ' 6743 ואילך):

- "ש' מה החכנית שהוא נתן לבסי?
 ת' החכנית הייתה... האוגדה מתקדמת עם שתי חטיבות לפנים לכיוון התעלה ומשמידים את כל שריון האויב שאנו מוגשים ונחקלים.
 ש' וחטיבה שלישית של האוגדה?
 ת' חטיבה שלישית היא עתודה אוגדהית הנמצאת מאחור ומוכנה לפעול לאחר האוגדה או לרדת לאורך ציר הרוחב, ... להגיע מכיוון אחר.
 ש' מדרום?
 ת' כן.

• • •

- ש' חטיבה 500 זו חטיבה עתודתית של האוגדה?
 ת' אני לא בטוח שההגדרה של עתודה היא נכונה... היא צריכה הייתה להיות פאחורינו, או לעבור אוחנו או לפעול מאחורינו באיזה שהוא איגוף...
 • • •

- ש' כמסגרת נתונים אלה של פחיתה שנחן לך מפקד האוגדה, הוא גם אמר לך מה קורה בשאר תלמי החזית?
 ת' לא, ...
 • • •

- ש' אחי יכול לפרט מה הייתה הפקודה או החכנית היותר מעוררת באותה שעה בלילה - הייתה חכנית אוגדתית, חיקצו לך גזרה, ניפצו הוראות על סיוע, מה בדיוק היה?
 ת' הגזרה חולקה לשניים, כשהגבול בין שתי החטיבות היה שטח שנקרא ורמונט. אני הייתי דרומה לו, כשציר מאדים היה בתחום הגזרה שלי, ו-217 היה צפונה לו.
 ש' מה היה גובה הגזרה שלך לערך?
 ת' לערך 10 ק"מ. נשענתי מצד אחד על שטח חולי קשה מאוד לעבירות, מדרום, ומצפון הייתה חטיבה 217. זאת הייתה ההתקדמות. המשימה הייתה להגיע לתעלה. שליטה על התעלה.
 • • •

ש' המשימה איתה לכבוש מחדש את המעוזים, או להגיע לשליטה על התעלה?

ח' להגיע לשליטה על התעלה. המשימה הייתה להשמיר שריון אויב בינינו וכיין התעלה. להגיע עד קו התעלה, ושם המשיך פקודות.

ש' נכנסו לפרטים על שיטות הפעולה, או זה נשאר לשיקולך?

ח' זה נשאר לשיקולי, ובענין זה אנחנו פועלים בתרגולת. . . .

ש' לא היה בשלב זה סיוע ארטיילרי?

ח' בכלל לא היה. . . ידוע היה לי שאין ארטיילריה.

ש' האוגדה התבטחה, מבחינתך רק כמפקד-ביניים בינך לביין מפקד החזית, אבל ללא אפשרויות של סיוע. זה יהיה נכון לומר כך?

ח' נכון, מבחינת סיוע ארטיילרי.

ש' ניתנה שעת אפס?

ח' הפקודה הייתה עם אור ראשון להגיע לפתוח עד צומת חזיזית-מאדים.

. . .

ש' מאותו רגע בערך ב-11 בלילה כשקיבלת את הפקודות האלה, עד אור ראשון שבו היית צריך לבצע את הפקודות, האם קיבלת ממפקד האוגדה איזה פקודות נוספות, סותרות, משנות את המשימה, משנות את המשימות של האוגדה שמדורם לך, או זו הייתה המלה האחרונה?

ח' זו הייתה מלה אחרונה.

ש' זו הייתה פקודה לבצע, או קיבלת פקודה ממש לנוע?

ח' פקודה לבצע. הפקודה ב-11 בלילה הייתה לבצע בבוקר. ארשה לעצמי רק לא להיות בטוח שזה היה בדיוק ב-11, אבל זו הייתה פקודה אחרונה.

לאחר מכן מסביר ח"ל עמיר את נוהל הקרב בחטיבה 460 (עמ' 6749):

"כתוצאה מזה נכנסתי מיד לחכנון שלי, ולפי החכנון שלי רציתי עם אור ראשון להיות ככל האפשר קדימה. עשיתי לוח זמנים, זמן ומרחב, וכשכיל להגיע לצומת חזיזית-מאדים עם אור ראשון, הייתי צריך לזוז בשתיים בלילה. מה שנוותר לי לעשות זה לקרוא לשני מפקדי הגדודים, לשבת עם ספה, להסביר את התכנית, איך אנחנו פועלים, מה לוח הזמנים, שיטת הפעולה מבחינת חיפוי הדדי, כניסה לקרב, מי ואיפה, אם ניתקל בשריון אויב על איזה תוואי שטח נישען, ויש שם תוואי שטח טובים. מיד אחרי זה התפזרנו, ונדמה לי שנשארו 20 דקות עד חצי שעה עד שהתחלנו לנוע."

סמח"ט 460, אל"ט שילה שרון, מספר אף הוא על התדריך החטיבתי (עדותו

בפני אל"ט חסדאי, עמ' 8-9):

"הפקודה היתה שעם שחר אנחנו ננוע על ציר מאדים מערבה ונכצע התקפת נגד באזור צומת מאדים-חזיזית.

ש' ... האר כפירוט איזה פקודות אתם מקבלים כלילה, האם אתה זוכר מהי קיבלתם את הפקודה?

ת' עד כמה שאני זוכר, קיבלנו פקודה, כל מפקדי הכוחות ... על מפה, בצומת. פקודה חטיבתית. כל מפקדי הכוחות נאספו. המח"ט, גבי עמיר, נתן פקודה, והפקודה היתה כפי שאמרתי; תנועה על ציר מאדים מערבה והתקפת נגד באזור צומת חזיזית-מאדים-טילטול, היכן שיהיה אויב.

ש' אני מבין מהחיאור שלך ההערכה היתה שהאויב כבר נמצא מציד חזיזית לכיוון מערב?

ת' ההערכה היתה שהאויב עבר את לכסיקון, ובאזור לכסיקון, בצומת טילטול-לכסיקון, אולי קצת מערבה* ...

ש' לפי הפקודה שקיבלתם, איפה היו הכוחות הקדמיים של האויב, המשוערים. ממהי אתם נכנסים למבנה של החקפה?

ת' עם שחר נכנסים למבנה של החקפה. ובאזור הצומת,** כי בצומת היחה לנו מחלקה, והמחלקה הזאת דיווחה שהיא שומעת רעשים, אז ידענו שהאויב נמצא כ-3 ק"מ ממערב למחלקה הזאת, בערך כ-3 ק"מ ממערב לצומת. זה היה בערך מה שחיאורנו לעצמנו, וזאת האינפורמציה שהיתה לנו."

קצין האג"מ של חטיבה 460, סא"ל יום-טוב חמיר, אומר על הפקודות

שניתנו להטיבה לקראת ה-8 באוקטובר (עדות בפני אל"ט חסדאי, עמ' 14-15):

"הפקודות היו שעם שחר החטיבה תנוע ראשונה, כללית על ציר מאדים לכיוון מאדים-חזיזית, ומשם בהתאם לתצפית, כשנראה מהן העובדות בשטח, לשכור דרומה כאשר הכוונה העיקרית היא לנקות את התעלה מצפון לדרום.

ש' נאמר לכם כבר בערב שזאת המשימה של החטיבה?

ת' אני לא זוכר אם זה נאמר בבוקר או בערב.

ש' ... באיזו צורה זה נאמר?

ת' אני חושב שזה נאמר בקשר...

...

ש' עשיתם איזה תדרוך גדודי?

ת' קיבלנו אז שני גדודים, של עמיר יפה ושל עדיני, התדריך היה שאנחנו נפרוס על מאדקס, נדמה לי. גדוד בכל צד, שאנחנו בשלב ראשון ננוע לאזור מרור, נצפה באזור חזיזית מה קורה, בהתאם למה שנראה תבוא פניה דרומה."

* צ"ל כמובן: מזרחה

** כוונתו כאן לצומת חזיזית-מאדים.

ובהמשך הוא נשאל:

- ש. האם ידעת מקבוצת הפקודות* כלילה מה עושים?
- ת. לא. קבוצת הפקודות כלילה לא היתה. זה בטוח.
- ש. וגם לא ידעת מה עלשות החטיבות האחרות של האוגדה?
- ת. כלילה לא ידעתי. בבוקר קיבלנו מברן איטה כל חטיבה תנוע. אני לא זוכר פרטים."

גדוד 198 של החטיבה היה זקוק להתארגנות לאחר הקרבות בהם נלחם ממוצאי שבת ועד ליום ראשון בצהרים. מספר בעדותו המג"ד, אל"מ עמיר יפה (עדותו בפני אל"מ חסראי, עמ' 14-15):

"אני מקבל קודם כל פקודות התארגנות, כי הגדוד שם היה בסצב של שבר קשה... לקראת שחר אנו מקבלים פקודה לגבי המשך הפעילות למחרת. הפעולה שתבצע מצפון לדרום, מציר מאדים-סלטול לכיוון דרום, לאורך, במקביל לתעלה, לבדוק הגזרה, ואם יש צורך לנקות את השטח, עד כק"מ מהתעלה. לא דובר אז להגיע לתעלה. להיפך, אני זוכר שנאמר שק"מ-ק"מ וחצי מהתעלה יש להם שליטה בטילים. המגמה היתה לא להגיע למגע עם הטילים שלהם, אלא לנוע משהו בסביבות ציר התעלה.

- ש. כאיזו צורה אהה מקבל את זה. יש קבוצת פקודות חטיבתית?
- ת. היתה קבוצת פקודות חטיבתית ממש בצומת ריאקציה. החמקם שם החמ"ל החטיבתי והיתה שם קבוצת פקודות חטיבתית.
- ש. איזה אינפורמציה אהה מקבל?
- ת. כמעט אפס. מועטה מאד. ...

על פעילויות לאיחור היערכותו של האויב הוא אומר:

"אני חושב שהיה צריך לבדוק. היו כוחות סיור, זו לא היתה בעיה. טנקים לא סורקים שטח, טנקים נלחמים, במקום שיש אויב, אז יש כוחות סיור, יוצרים מגע עין או מגע אש - ומדווחים. ואז מכניסים אח הטנקים. איזה פעילות לטובת העניין הזה נעשתה כלילה שבין יום ראשון ליום שני, אני לא יודע, אבל מסתבר שהיתה פעילות מועטה, אם בכלל. הוץ מאבטחות על הצירים על מנת שלא יפתיעו אותנו.

- ש. אהה שמעת בקבוצת הפקודות הזו סקירת קמ"ן, איפה האויב?
- ת. לא, לא. לא זכור לי. ...

המג"ד השני בחטיבה (מג"ד 19), סא"ל (מיל) חיים עדיני, אומר בעדותו כי קבוצת הפקודות התקימה בנגמ"ש של המח"ט ונכתו בה שני המג"דים. הנקודה המרכזית, לדבריו, היתה תנועה לכיוון גשרי המצרים וחפישתם, כשהכוונה היא לגשרי הפירדן. אין הוא זוכר מיגבלות שהוטלו על מידת ההתקרבות לתעלה במשך התנועה. גם לדבריו לא נמסרה אינפורמציה מודיעינית, לא נמסרו פרטים על סיוע ארסילרי, אם כי הוא קיבל קת"ק. לאחר מכן הספיק עוד לתדרך את המ"פים ולהעביר להם את האינפורמציה שקיבל, והוא מניח שהמ"פים גם הספיקו לדבר עם חייליהם (עדותו בפני אל"ם חסדאי, עמ' 9-12).

סה"ט 217, אל"מ נתן ניר, מספר בעדותו (עמ' 1) על הפקודות שקיבל

לקראת ההתקפה:

"ש. מה הפקודות שנמסרו לך בלילה ה-7-8 באוקטובר לקראת יום המחרת?

ת. הפקודות שנמסרו לי ע"י מפקד האוגדה בערך בשעה אחת בלילה של ה-8 בתודש הן כדלקמן:

1. המשימה לאותו לילה היתה לביים עם גדוד סנקים התקפה לכיוון צפון מאזור טמיר ויורם על מנת לאפשר לאנשי קנטרה להיחלץ מהסעודים.

2. עם שחר לחקוף עם החטיבה ולנקות דרומה בצירים שבין לכטיקון-חזיזית. להשתדל לא להתקרב יותר מדי לתעלה, וזה לבצע עם שני גדודי סנקים, כאשר גדוד סנקים אחד נשאר ח"פ הגזרה הצפונית באזור טמיר-יורם ומרתף תחת פיקודו של ח"ל קלמן מגן ז"ל.

ש. באיזו צורה נמסרו לך הפקודות?

ת. הפקודה נמסרה לי בשני חלקים. לגבי ניקוי השטח דרומה - נקראתי למפגש עם מפקד האוגדה כערך בשעה אחת בלילה ב-8 לחודש (הקריאה נעשתה בקשר אלחוטי) לצומת ספונטני [סועה, וכנראה צ"ל מאדים] וציר אחד מזרחה לחזיזית [כוונתו לציר כרטיסן]. שם ברך נתן לי את הפקודה. הייתי במפגש זה לבד. כשחזרתי למפקדה שלי באזור חנה קיבלתי בקשר פקודה ממפקד האוגדה לגבי ביום ההתקפה צפונה על מנת לחלץ את אנשי קנטרה. ... עם שחר, לפני שהחילות לנוע, קיבלתי פקודה מברך בזו הלשון: 'נוע דרומה על חזיזית ולכטיקון, תנקה את השטח, אל התקרב יותר מדי לתעלה, הנסה שלא לשקוע בשטח שממערב ללכטיקון'.

יומן ההקלטות של רשת הקשר של אוגדה 162 אינו מזכיר פקודה כזאת

לחטיבה 217 שניתנה עם שחר, והפקודה הראשונה לחטיבה לנוע ניתנה בשעה

0700 לערך (מוצג 421, 080703) ומורה לה לנוע ממזרח למערב לעבר ציר

לכטיקון. לפי מוצג 421 נזכרה לראשונה אפשרות תנועה דרומה של חטיבה

217 רק בשעה 0720 (שם, עמ' 42). לאור דברי המת"ט, נשאלה השאלה האם

הועברו בחטיבה 217 הוראות מפקד האוגדה לגבי ההתקפה דרומה למטה מדרג

חמ"ט, מכיוון שהסמח"ט, קצין האג"מ ומפקדי הגדודים, פרס למג"ד 126,

אומרים בעדויותיהם כי לא ידעו על כך בלילה ולראשונה קיבלו הוראות לנוע

דרומה ב-8 באוקטובר בגזקר (וראה להלן, עמ' 542 - 544).

הסמח"ט, אל"מ גיורא חייקה, מעיד (עמ' 7050) כי בליל 7-8 באוקטובר

קיבלה החטיבה הנחיייה ליצור קו,

"ולנהל למחרת, כיום שני ה-8 בחודש, קרב השתייה והמגמה
ההיה להגיע עד לכביש הרוחב, וזה יהיה קו העצירה שלנו.
זאת היחה המגמה למחרת, ב-8 לחודש.

ש. באיזה שעה זה נאמר?

ת. זה נאמר כלילה, ב-9 בערב. משחן כזה, אני נקראתי
מרומני למת"ט, הוא ישב בדיוק בצומת כרטיסן, כאשר שני
גדודים היו קדימה, וגדוד אחד התרכז בפושקיין... לשם
נקראו כולם והיחה קבוצת פקודות כזאת.

. . .

ש. מה אחם צריכים לעשות על קו הרוחב?

ת. ליצור שם קו עצירה, ז"א - משם ומזרחה אין נסיגה,
אלא להילחם עד הסוף, זאת היחה בערך הכוונה. למען האמת,
לא היו פקודות ברורות לגמרי."

גם קצין האג"מ החטיבתי, רס"ן אבי שריד, נשאל על כך בעדותו

(עמ' 15):

"ש. האם ידעך באותו לילה שלמחרת יש התקפה אוגדתית?

ת. לא, אני אישית לא ידעתי.

ש. מה ידעך באותו לילה לגבי המשימה שלכם למחרת?

ת. בלימה.

ש. באיזה אזור?

ת. נאמר לנו באזור שמדרום לקנטרה. אני לא זוכר אם
שמעתי צירים כלשהם."

קצין האג"מ האוגדתי אומר בעדותו (עדות אל"מ גלעד אבירם בפני אל"מ

חטדאי, עמ' 3), כי המשימה של חטיבה 217

"היחה ליצור מגע, כלומר להחקדם בגיזרת הציר הצפוני,
בין ורמונט לאזור מרתף, להחקדם בכיוון מערב ולהגיע
עד לציר לכסיקון,"

עוד קיבלה, באמור, חטיבה 217 בלילה חוראה לכיים החקפת הסחה על

קנטרה, כחלק ממבצע חילוץ אנשי מעוז מילנו (וראה גם עדות אל"מ חייקה,

עמ' 7051, ומוצג 342, יומן המבצעים של אוגדה 162, 072230 ו-072236).

ההתקפה בוצעה בלילה על-ידי גדוד 113 של החטיבה, ואנשי המעוז שהצליחו להיחלץ נאספו למחרת בבוקר על-ידי גדוד 126 שלה.

רק בשעות הבוקר של ה-8 באוקטובר קיבלה החטיבה הוראה בקשר לנוע דרומה (ראה להלן, עמ' 549-550), הסמח"ט, אל"מ גיורא חייקה, נשאל בעדותו (עמ' 7067) על תוכן ההוראה:

"ש. כשאתם קיבלתם את הפקודה בבוקר לזוז דרומה, האם מפקד האוגדה מסר לכם את התכנית הכוללת של הפיקוד? ... כללית, הפיקוד עובר להתקפה נגד, בהתקפה שחי אוגדות. אוגדה של אריק בשלב ראשון תהיה בהגנה או בחיפוי, האוגדה שלנו החקוף מצפון לדרום. כן או לא?

ת. אני לא קיבלתי פקודה כזאת. יכול להיות שהמח"ט קיבל ולא העביר.

ש. אתה לא ידעת?

ת. אני לא ידעתי מזה. לא ידעתי שהולכת להיות התקפה דו-אוגדתיח."

מג"ד 142, סא"ל (מיל) נתן פירעם, אומר על הפקודות שקיבל בלילה

(עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 7):

"הפקודה הייתה ... שאנחנו ננוע, לא נאמר עד היכן, אכל ננוע... מערבה כשני צירים; בציר דרום ומצפון לציר מאדים, אנחנו היינו הדרומיים בחטיבה... כשהיה כרוך שכמשך הלילה היו חדירות קומנדו, נאמר שיתכן ויש כוחות אויב בשטח... המטרה הייתה להגיע לאזור ציר חזיונית.

ש. לשם מה?

ת. ... ליצור מבע עם המצרים... לי לפחות, לא היה ידוע איפה הם נמצאים.

...

ש... האם נאמר לך משהו על אפשרויות של תנועה דרומה?

ת. לא, אנחנו גם לא יכולנו לנוע דרומה... בפירוש ידענו מי השכן לי מדרום."

מג"ד 126, סא"ל (מיל) גיורא קופל, אומר בנושא הפקודות (עדותו בפני

אל"מ חסדאי, עמ' 13):

"אני ממשיך מהשלב שהגדוד ישב בחניוני לילה בציר כרטיסן-עלקת. פה קרא נתקה לכל המג"דים לקבוצת פקודות, והפקודה הייתה שמאם סנקים מצרים נמצאים כאן באזור קנטרת... הוא

אמר שחטיבת מנקים פלוס עברה כבר את הגשרים באזור קנטרה, ט-55, ט-34. שתי חטיבות חי"ר, נ"ט וארסילריה. קומנדו ממשיך לעשות כל הזמן גיחות עם הליקופטרים. תצפיות שלנו רואים את ההליקופטרים עוברים. והתכווננו מחר בבוקר עם שחר ללחוץ את המצרים. הוא אומר: אני מקווה שמחר בבוקר נראה להם - ז"א שצה"ל יעבור להתקפת נגד - זו היתה פקודה ראשונית. לא היתה פקודת מבצע. בלי מפות, הוא רק הראה לנו פחות או יותר מה המצב של כוחותינו וכוחותיהם בגזרה שלנו, לא בגזרות אחרות. כאשר במצב הזה גד' 113 עמד כפי שאמרתי באזור מרתף-יורם, תפס מחלקה אחת, שתי מחלקות כירם, ושאר הגדוד - באזור מרתף, אני אספתי את המ"פים שהיו באזור חניון, מסרתי להם את דברי המח"ט כלשונם, ארגנתי את חניון הלילה ונתנו לאנשים לבצע את מה שהיו צריכים לבצע מכהינת הטיפול בסנקים. . . . כשעות הלילה. . . נתק'ה קרא לי ואמר שהוא חושב שבבוקר אנחנו נלחץ, נעשה התקפת נגד, וננקה את כל השטח מציר חזיזית עד לכסיקון ונרד דרומה עם שחר. זו לא היתה פקודה. עם שחר נתק'ה נתן לי פקודה: אתה מחליף את אסף [יגורי] באזור מרתף-יורם. אסף יורד לאזור ורמונט.

מג"ד 113, סא"ל (מיל) יגורי, מעיד (עמ' 6857-6858) שנ-072100

התקיימה קבוצת פקודות חטיבתית, אלא שהוא לא השתתף בה, משום שעל גדודו הוטל ביום ההתקפה לעבר קנטרה. לקראת שחר הוא קיבל פקודה לייצב קו שנית באזור מרתף-יורם-ורמונט, ורק כ-8 בחודש, בין 7 ל-7.30, נאמר לו כי החטיבה תנוע בציר החת"ם דרומה.

מח"ט 500, אל"ט קרון, קציד (עמ' 6808) שאת הפקודה קיבל בשטח

הבינוס ברומני מסגן מפקד האוגדה:

"קיבלתי אינפורמציה על הידוע לו, והיא היחה מועטה.
קיבלתי פקודה להיות מוכן לנוע עם שחר בכביש הרוחב...
במסגרת תכנית אוגדחית שאמרה בצורה בטח שנתק'ה [אל"ט נחן ניר -
מח"ט 217] ובני [עמיד]... יתקפו מצפון לדרום מקביל לתעלה,
ואני אהיה על כביש הרוחב ואשלים אותם לפי פקודות באלחוט,
ממורה למערכ, לפי פקודות של מעקרת האוגדה."

מא"ל שמשי, מג"ד 430 בחטיבה 500, מספר בעדותו על ההוראה שקיבל

לקראת ה-8 באוקטובר:

"אמרנו לנו שאנחנו נצטרך להמתיך בפיתחת ציר מאד"ם, וצריכים
להיות מוכנסים לחקיפת שריון אויב לפי פקודה."

עד 2 בלילה לא קיבל פקודות נוספות. ב-0200 החל לנוע לחלק

המזרחי של ציר מאד"ם, ושם המתיך עד 0800 בכוקר, שוב, מבלי לקבל הוראות
נוספות (עמ' 6).

2. התקפת הנגד - שלב א' . 080200 080800

בסביבות השעה 0200 החלה תנועת חסיבה 460 משטת הכינוס שלה באיזור ציר הרוחב על ציר מאדים ודרומה לו לעבר ציר התת"ם (עדות חא"ל גבי עמיר, עמ' 6749). אפשר לראות בכך את תחילת התקפת הנגד של אוגדה 162 ליום ה-8 באוקטובר, וכך אמנם סחייחמים לתנועה זו המפקדים בעוריותיהם. אף על פי כן, בחתום השעות בהן עוסק סעיף זה לא נוצר מגע עם האויב על ידי הכוחות בתנועה, והמגע היחידי שהיה קיים קויים על ידי גדוד 113 של חסיבה 217, שנמצא בחלק הצפוני של הגזרה עוד מיום ה-7 באוקטובר; המגע שלו עם האויב היה מאז רצוף. חסיבה 500 החלה בשעות אלו לבצא מפקק התנועה בו היתה תקועה באזור רומני מאז הערב, ולהתארגן לתנועה באזור ציר הרוחב.

א. חסיבה 217

בליל ה-7-8 באוקטובר היתה חסיבה 217 פרוסה, כאשר גדוד אחד שלה (גדוד 113) קדימה באיזור מרתף-יורט, ושני גדודים (126 ו-142) פרוסים ממערב לציר הרוחב, באיזור שביץ אוריון בצפון לפושקין בדרום (עדות אל"ם חייקה, עמ' 7050 - 7051, ועדות דס"ן אבי שריר בפני אל"ם חסדאי, עמ' 13-14).

בחתום השעות שכו עוסק סעיף זה עסקו גדוד 113 וגדוד 126 בפרשת הילוץ אנשי מעוז מילנו (עדות אל"ם חייקה, עמ' 7051, עדות סא"ל יגורדי, עמ' 6857 - 6858). החבירה עם אנשי המעוז התקיימה רק בשעה 0853 בבוקר (מוצג 342).

בשעה 0200 לערך החלו גדוד 126 וגדוד 142 לנוע מערבה, וב-0435 לערך (מוצג 421) דיווחהח"ט למפקד האוגדה על פריסת כוחותיו כדלקמן:

"3 שלי [גדוד 113] נמצא עם כ-20 כלים [סנקים] מחולקים כירום, במרחף וכורמונט. 2 שלי [צ"ל 1 = גדוד 126] ימצא עם שטר עם 28 כלים... באזורים כחריאל ודרוסה... כ-5 [ק"ט]. 2 שלי [גדוד 142], וראה גם ערות המג"ד, סא"ל נחן פירעם, עם 7 [ימצא על ציר רבוט באיזור רבוט 54-56] (וראה גם דיווח זה בנוסח פחות ברור כמוצג 342, 080430 וכמוצג 377 ד', 080510).

ב-0541 (מוצג 421) דיווח המח"ט על זיהוי תנועות אויב, וב-0550 (שם) הוא ביקש להפעיל לעבר האויב ארטילריה. בשעה 0600 מדווח המח"ט למפקד האוגדה שהוא קידם את גדוד 126 לכיוון דרום-מערב והוא מתכוון להכניס אותו למקומו של גדוד 113 (איזור מרחף-ירום), ואילו את גדוד 113 הוא יוריד דרומה יותר (מוצג 421, 080602, 080606). בהמשך, לתן עליו מפקד האוגדה לקצר טווח וליצור מבע עם האויב שזוהה קודם לכן (שם). בסביבות 6 בבוקר הותקפה החטיבה מהאוויר (מוצג 342, 080610, מוצג 208 א', *עמ' 2, ערות סא"ל יבורי, עמ' 6858). כנראה שהיתה זו תקיפה מטוסיים שלנו, כפי שמסתבר מדיווח המח"ט לאוגדה (מוצג 421, 080611). בסביבות 0620 יצרה החטיבה מבע עם האויב שזוהה קודם לכן מערבית לורמונט (מוצג 421). לאחר דיווח המח"ט שאל אותו מפקד האוגדה אם האויב נסוג. והמח"ט ענה: "הם חוטפים ועוד מעט נדרווח על חוצאות". ב-0635 (שם) דיווח המח"ט: "האויב בנסיגה. 3 שלי [גדוד 113] דולק אחריו. לא נחתי לו אישור לעבור את לכטיקון. ככל יתר הגזרה שקט. עשיתי מספר החלפות. 3 יתרכזו באיזור ורמונט, ו-1 [גדוד 126] יתליף אותו במרחף." מפקד האוגדה דרש דיווח יותר ברור, וכחוצאה מכך דיווח לו המח"ט ב-0642 (שם): "עדכון מדוייק. כל מה שאמרתי לך לגבי הדלקות כלים, לא נכון. האויב הסתלק. כרבע עדיין לא יכולים להגיד לי עם מה זה היה בדיוק. ערפל הקרב הראשון. דיווחים לא ברורים."

על מבע זה מעיד סמח"ט 460, אל"מ שילה ששון (עמ' 9):

"אני לפחות ראיתי את הגדוד [142], את הכוחות של נתק'ה מצפון לנו על ציר רבוט, וגם שמעתי דיווחים של נתק'ה למפקד האוגדה שהוא מנהל אש ומשמיד סנקים של האויב... אני שמעתי יריות אבל לא ראיתי שום עשן ושום מדורות של אויב. גם לא ראיתי סנקים מצריים באיזור חזיזית, כי הדיווחים היו שהוא נמצא בערך באיזור רבוט-חזיזית, אולי קצח מערבה. לא ראיתי שיש אויב."

וכן מסתבר מהרישום ביומן המבצעים האוגדה (מוצג 342, 080640) -
 המח"ס מרווח: "האויב הסחלק, כרגע לא יכולים לומר מה היה בדיוק.
 ערפל הקרב." ומפקד האוגדה מגיב (שם, 080641): "מנקש דיווחים מדוייקים
 ושים לב שהאויב לא יתרחק רחוק מדי." ביומן המבצעים החטיבתי (מוצג
 208 א', עמ' 1) נרשם על אירוע זה (ללא ציון שעות): "3* אל 20**:
 פתחנו באש כורמונט, גילינו 6 טנקי אויב! וכעבור כמה זמן: "האויב
 נסוג באיזור ורמונט."

ביומן החפ"ק (מוצג 377 ד') נרשמה ב-080640 הודעה ממח"ט 217:
 "האויב נסוג בלי אנדרות. ביטול הודעה קודמת." הדיווח הראשון של
 מח"ט 217 נקלט במצפ"ע ונרשם ביומן המבצעים שם (מוצג 272 א'): "האויב
 נסוג, כוחות אוגדה 162 דולקים אחריו" (וראה לעיל, עמ' 334).

ב-0645 מורה מפקד האוגדה למח"ט 217 ולמח"ט 460 לחאם ביניהם
 את פריסתם וליצור קשר בין האנפים (מוצג 342), ומיד אחר כך יוצרים
 שני המח"טים קשר ביניהם ברשת האוגדתית, כי מח"ט 217 לא ידע את חדר
 הרשת של חטיבת 460, ומתאמים כיניהם (מוצג 421, 080648). ב-0653 מודיע
 הקמ"ן האוגדתי למח"ט 217 (מוצג 421) כי "לפי סיור אויר כבדים של
 האויב נמצאים לאורך ציר לכסיקון". ב-0703 (שם) מורה מפקד האוגדה
 למח"ט 217 ולמח"ט 460:

"1*** ופחם*** מאושר להתקדם עד ציר לכסיקון. בדרום עד
 ספונטני. ז"א שניכם, לאחר שיצרתם קשר עין, כזהירות מחקדמים
 ממש עד לכסיקון."

ולמח"ט 217 הוא מוסיף:

"1, אתה צריך לעלות ללכסיקון, ממורה למערב, חוך זהירות
 בקרקע וזהירות מתי"ר של אויב."

*	גדוד 113
**	מח"ט
***	חטיבה 217
****	חטיבה 460

ב-0721 (מוצג 342) הורה מפקד האוגדה למח"ט 217 להיות מוכן

לנוע בציר לכסיקון דרומה, עדיין מבלי לפרט את מטרת התנועה. בהקלטות רשת הקשר (מוצג 421) נרשמה השיחה כדלקמן:

"ק. אג"מ אוגדתי: מצב, עבור.

מח"ט: בחנועה ללכסיקון עד עלקת, כולל עלקת. אנו מתייצבים על לכסיקון.

מפקד האוגדה: רות. אח"כ תהיו מוכנים לנוע בציר לכסיקון דרומה... וכ"א שחנוע ממזרח [לציר]... רק על פי פקודה מיוחדת.

מח"ט: אבל ללכסיקון קיבלתי פקודה. אני מבין שרק דרומה מלכסיקון לפי פקודה.

מפקד האוגדה: נכון, סוף."

בעקבות זאת מודיע המח"ט למג"ד 142 (מוצג 208 א'): "...אפשרות

לעבור לדרום לכיוון חזיזית."

ב-0740 (מוצג 421) מבקש מפקד האוגדה דו"ח מצב מהמח"ט, ומתנהלת

כיניהם השיחה הבאה:

מח"ט: אני מחקדם לכיוון לכסיקון כפריסה, חוטף ארטיילריה, לא נורא.

מפקד האוגדה: לדעתי אתה צריך להיות במצב שאתה על ציר חזיזית, על ציר לכסיקון עד טלסול. האם זה המצב?

מח"ט: זה המצב, כאשר אני בחנועה מחזיזית מערבה לכיוון לכסיקון.

מפקד האוגדה: אבל היו לך בוחוח גם על חזיזית.

מח"ט: החכוונתי להעביר הכל מערבה, לכיוון לכסיקון.

מפקד האוגדה: שלילי. אחת תהיה מוכן לנוע מצפון לדרום, לא עובר בינתיים את טלסול, בשני צירים; ציר אחד חזיזית, ציר אחד לכסיקון... היצור לך את המצב הזה, אני מיר אפרט את החכניה הלאה.

מח"ט:

אני למעשה חציתי אח חזיזית. האם אתה רוצה שאני אעביר יחידה אחרת?

מפקד האוגדה: אין צורך. תא השטח שלך יהיה בין חזיזית ללכסיקון, כאשר אתה פונה דרומה, משגיח על האגף כלפי מערב ולא עובר את ציר טלסול."

ב-0753 (מוצג 342) מסביר מפקד האוגדה למח"ט את המטרה:

"אתה מועמד להשחלט על איזור חזיון ופורקן."

יחד עם זאת, הוא מבהיר שהמדובר הוא בכוננות לתנועה, ויש להסתייג

עוד לפקודת תזוזה מפורשת:

"אל תנוע לחזיון ופורקן אלא על פי פקודה. השתמש בשטחים השולטים בין ציר לכסיקון וציר חזיונית. קו הפצה - התעלה והסוללה."

המח"ט חוזר על ההוראה: "1 נשאר במקומו וינזע על צירים לכסיקון

וחזיונית רק לפי פקודה", ואז מסיים את השיחה מפקד האוגדה: "אתה מאחזר

ומפערב. כולם מחכים להוראה לנוע" (שם, 080755).

על שלב זה מעיד סא"ל יגורי (עמ' 6858):

"כערך בשעה 0700 - 0730 קיבלתי פקודה שכל החטיבה תנוע לעבר ציר חזיונית... לעבר חביבה - חביבה זה הציר הנכנס אל הפירדן - והפקודות ינתנו במהלך הדרך חוץ כרי כלימת האויב לכיוון מערב.

ש. מה הייתה המטרה של הפעולה הזאת?

ח. המטרה... לפי הפקודה, הייתה לבלום כוחות שריון שינסו לחדור לתוך הציר הזה של חזיונית, ושנית - להרויח שטה ולהגיע לאיזור חביבה, שהפקודה הייתה להגיע אליו."

מג"ד 126, סא"ל קופל, מעיד על שלב זה (בפני אל"מ חסדאי, עמ' 15):

"כבד צפון לציר כבר מערבה למרחף כאשר החלנו לספוג ארטילריה מרוכזת, והמצב היה בצורה כזאת: ברגע שאחה מנסה להתקדם קדימה מסך של עשן ואש. מסך של אש ארטילרית לפנינו כאשר הפגיעות הולכות ומתקרבות אלינו. בשלב זה נחתי פקודה לגדוד לתפוש עמדות, לזהות מטרות ולא להתקדם בשלב זה. דיווחתי לנתק'ה מה שקורה. נתק'ה אמר לי בקשר: גיורא, זה לא חרגיל. אמרתי לו: ... אני יודע שישנם טנקים באיזור קנטרה, אני חושב שזה קצת לא חזיר להיכנס כך לשטה. אני רואה נ"ט, יש פה ארטילריה חזקה מאד, ובאותו זמן התחילו להגיע אלי גם דיווחים מהמפ"ים שהם רואים טנקים מצריים. הסווחים מאתנו לפגיעה היו בין 3-4 ק"מ. עצרתי את הגדוד בעמדות... פה התחילו להפגע לי טנקים. טנק ראשון חטף ארטילריה, טנק שני חטף נפיץ מטנק מצרי, טנק שלישי חטף נ"ט, טנק רביעי התחיל, באותו שלב קבלתי ממ"פ ב', אורי, שעמד באיזור סמיר, קיבלתי דיווח שהוא נתקל בחבר'ה שלנו. ... ואז, אני חוזר לאתור, 12 שעות קודם ביום ראשון בלילה, נעשה נסיון ע"י החטיבה לחלץ את אנשי מילנו, מעוז מילנו, זאח אומרת לא החטיבה אלא אסף*כיים שם אש ותנועה באיזור מרתף ויורם, ואנשי מעוז מילנו יצאו יציאה שקטה מהמעוז וניסו להגיע לקראת כוחותינו. לא קיבלתי שום ידיעה שאכן הם באמת הגיעו לכוחותינו.

אורי אמר לי. בקשר שאחד מהתכר'ה מניף שליח, כי קודם הייתה כוונה לירות עליהם, חשבנו שזה קומנדו. על כל פנים, אנשי הי"ר, זה היה הדיווח שאני קיבלתי. אורי ביקש לחלץ אותם, נתתי פקודה לפלוגת התרמ"ש לבצע את הענין הזה ואז פיני, מ"פ התרמ"ש, שאל אם זה חכם לתיכנס שמה עם זחלים. חשבנו פעמיים, אורי, מ"פ ב', דיווח לי שטנק שלו הגיע לחבר'ה האלה והוא מסוגל לקחת על הסיפון את כולם."

ב. חטיבה 460

כשעה 2 בלילה (לפי עדות המח"ט, עמ' 6749) או 0230 (לפי עדות הסמח"ט, אל"ם שילה ששון, בפני אל"ם חסדאי, עמ' 9, ולפי עדות מג"ד 198, עמ' 16) התלה חנועת חטיבה 460 מאיזור ריאקציה שבצומת ציר הרוחב וציר מאדים, מערבה, על ציר מאדים ומשני צדדיו, לעבר צומת מאדים-חזיזית (ציר החת"מ). ביומן המבצעים האוגדתי (מוצג 342) לא נרשם דיווח על תחילת החנועה, אולם ב-080346 נרשם בו דיווח לפיו נמצאת חטיבה 460 בחנועה.

ב-0439 לערך (מוצג 421) מבקש מפקד האוגדה מהמח"ט דו"ח על מצבו, והמח"ט מדווח לו שחרוב (שמו של גדוד 19 כרשת הקשר) נמצא כ-5 ק"מ צפונית לצומת מאדים-חזיזית. באיזור ורמוןט, מפקד האוגדה אומר לו שורמוןט נמצא בגיזרת חטיבה 217, והמח"ט אומר שיוציא הוראות לקרב את הגדוד לצומת.

ב-0536 (שם) מדווח המח"ט שהוא נמצא כ-1 ק"מ לפני צומת מאדים-חזיזית (כנראה ממזרח לה) ומזהה אותה כחצפית, במקום זה הוא מזהה כוח ב-2 ק"מ מדרום לו (שם, 0545 לערך) ומבקש מהאוגדה לברר מי הכוח, שם הוא שייך לאוגדה 143. ב-0600 (מוצג 421) המח"ט נמצא עדיין באותו מקום ומדווח כי הוא "מחפש מטרות, כל פעם מזהה דברים אחרים שלא ברורים", ומפקד האוגדה מציע לו להתקדם מערבה עד שיגיע ממש לציר חזיזית. ב-0628 (שם) שוב מורה מפקד האוגדה למח"ט להתרחק מורמוןט, כדי לא להסתבך עם הכוח המתקדם של חטיבה 217. וב-0645 מתאמים שני המח"טים את גכול הגזרה שביניהם (שם).

ב-0703 (שם) מורה מפקד האוגדה למח"ט להמשיך מערבה עד לציר לכסיקון, וכשיגיע לשם יוכל לפנות ולנוע דרומה עד לציר ספונטני.
 ב-0720 מדורח המח"ט שהוא במגע עם לכסיקון ושואל אם מפקד האוגדה אם כוונתו היא להגיע ממש עד הציר. החשובה שלילית ומתלווה לה שוב הוראה לרדת דרומה עד לציר ספונטני.

ב-0730 (שם) מדורח המח"ט שהוא מחזיל לפנות דרומה ולספוג אש ארטילרית. לדברי המח"ט (עמ' 6750 - 6752):

"עם אור בוקר התנועה יותר זהירה ומאובטחת, כי אנתנו בטוחים שנפגוש שריון אויב, לפי הדיווחים של מחלקת הסנקים [המחלקה מגדוד 19 שהוצבה בלילה בצומת מאדים-חזיזית]. חנועה זהירה עד הצומת - שום אויב. ... המשכתי להתקדם והגעתי לצומת. בצומת שום דבר. התקדמתי הלאה והגעתי עד לתעוז הנקרא מרור. הפסנו שם עמדות טובות. גילינו מספר מטרות מעבר לחעלה וליד התעלה ופתחנו באש. ירינו פה ושם [הסורח ממרור לחעלה הוא כ-5 1/2 ק"מ].

ש. באיזו שעה בערך הגעתם לתעוז?
 ח. סביב השעה 8 בבוקר."

לפי מוצג 342 דיווח תא"ל גבי עמיר ב-080642 שהוא עבר את ציר חזיזית וקיבל הוראה (שם) לחאט את התקדמותו עם מח"ט 217. ב-080705 (שם) נקבע ציר טלטול כגבול גיזרה בין חסיכה 217 (מצפון) לחסיכה 460 (מדרום), וזהו כנראה שלב הפנייה לעבר התעוז מרור.

הסמח"ט, אל"מ ששון, מעיד על שלב זה (כפני אל"מ חסראי, עמ' 9-10):

"הפסונים* הובילו, אחריהם השוטיס** התקרבו לצומת. באיזור הצומת גודד 19 התפרס מצפון לכביש... גודד 198 התפרס מדרום לציר מאדים וכך היינו מוכנים... להיכנס להתקפת נגד. האיר הבוקר ואז החלנו לנוע ולשפר עמדות לאט לאט מערבה ולא מצאנו אויב. נסענו ככה עד איזור מרור... התפרסנו על רכס מרור... כל השטח היה נקי מאויב. ראינו אויב שמסתובב ממזרח לתעלה, אבל באיזור מרור ו-3 ק"מ לפחות מערבה לא היה שום דבר!"

מג"ד 198, אל"מ עמיר יפה, מספר על אופי התנועה בשלב זה (עמ' 16):

* גודד 19

** גודד 198

"...כשאני התקדמתי, ואני הייתי הגרוד המוביל, אז היתה איזה מין "תנועה" זתירה-של-עקבות, "ולאט-לאט" אהה לא התקדמתי מתוך ידיעה שאין בשטח אויב, אלא להיפך, מתוך ידיעה שיחכך והאויב נמצא בשטח שבו אנו מתקדמים, וכל שיה נדמה כמו סנק וכל עמוד נדמה כמו חייל, האמת היא שבסופו של דבר הגענו לציר טלטול, לאיזור טרור, ולא היה אויב. ... התנועה היתה זהירה מאד, זהירה מדי, הגענו עם שחר לאיזור ציר חזיזית... מתוך החשש שיש אויב באיזור, אז דגל של נח"ל שהיה מונף בתעוז טרור נראה לנו כדגל מצרי בהתחלה. התעוז היה פנוי...".

המב"ד השני בחטיבה, סא"ל (מיל.) עדיני, מג"ד 19, מחאר את ההתקדמות

בשלב זה כך (עדותו בפני אלי"ם חסדאו, עמ' 12-14):

"נענו, לקראת שחר הגענו בערך למאדים 44. התפרסנו מצפון למאדים 44... כשעמיר התפרס מדרום לציר מאדים, יוחר קרוב ממני לכיוון הצומת.

ש. באותו זמן אתה ידעת על התנועה של נחק'ה?

ת. לא.

ש. גם לא נאמר בקבוצה פקודות משהו על נחק'ה?

ת. עד כמה שזכור לי, לא.

ש. ידעת שמימינך יש איזה כוח?

ת. ידעתי שמימיני יש כוח באיזור... לקראת אור בשעה 6 נענו, עברנו את חזיזית ונענו ממש לכיוון מערב, להעלה, כאשר התנועה היתה ממש לכיוון המים. נענו ממגמה למגמה, לא בתקלבו ער אז באש. עמיר [יפה] אמר שהוא מגלה סנקים. למעשה לא היה שום דבר.

ש. אתה שמעת אותו אומר, איך אתה יודע שלא היה שום דבר?

ת. אני הגעתי לאיזור, ובאיזור הזה עמדנו פרוסים. למעשה לא היתה אש. אנשים דמינו לעצמם אש, לא היתה אש...

.....

ש. כשאתה נע ממזרח למערב, אז אתה מימין והוא [עמיר יפה] משמאל?

ת. התחלה התנועה היתה... שאני נעתי מצפון לטלטול, עמיר נע מדרום לטלטול. זו היתה תנועה לכיוון לכטיקון. לאחר מכן בא שינוי בציר התנועה והתחלנו לנדע ממש רדומה לכיוון האויב."

תוך כדי קטע זה של התנועה חוגגרה החטיבה במפקדת גרוד סיור 189

וכפלוגה אחת של הגדוד - נגמ"שים וג'יפים, ללא סנקים (עדות תא"ל גבי

עמיר, עמ' 6751), כוח זה נשלח לתצפית ואבטחה באגף השמאלי של החטיבה,

סודי ביותר

כאיזור זרקור (מוצג 426, 080600). המלוגות הנוטפות של גדוד הסיוור נשלחו לחטיבות האחרות.

ג. חטיבה 500

חטיבה 500 התרכזת עד לסכיבות השעה 2 בלילה באיזור רומני, וב-0230 לערך התחילה לנוע ברומני דרך ציר ליסטטים אל ציר הרוחב (עדות אל"ם אריה קרן, עמ' 6808). בשעה 0500 עברו שני גדורים את צומת ליסטטים-כרטיסן (דיווח הסגן למפקד האוגדה, מוצג 342, 080500 ומוצג 421 080503).

ב-0600 (מוצג 421) הורה קצין האג"מ של האוגדה למח"ס שלא להיכנס לצירי מאדים וספונטני אלא לרכז את הכוחות בצמתות שלהם עם ציר הרוחב, באיזורי נואם וריאקציה. ובסכיבות השעה 0700 היתה החטיבה ערוכה לאורך ציר הרוחב דרומה עד צומת כרטיסן-מאדים (עדות אל"ם קרן, שם, ומוצג 342 080707).

ב-0708 (מוצג 421), לאחר ששמע את פקודות מפקד האוגדה למח"טים של 217 ו-460, הודיע מח"ט 500 למפקד האוגדה שגם הוא יכול להתחיל, ומפקד האוגדה אישר לו לנוע תוך אזהרה שבספונטני ובהכרעה ישנם כוחות של אוגדה 143. ב-0727 (שם) מבקש מפקד האוגדה דו"ח מצב מהמח"ט ומתנחלת כיניהם השיחה הבאה:

"קרן: נמצא עם יחידה בחזותם* שהייתי שמת לקחת אותם חזרה. נמצא עם 1 שלי** פחות היחידה שבחזותם, באיזור ריאקציה... נמצא עם 2 שלי*** באיזור מאדים 48 על הרכסים, נמצא עם 3**** בנואם*****....

ארן: ... חמלא את ציר ספונטני עד הברגה. בהנחה שאתה ממלא את ציר ספונטני - מה עוד נשאר לך איפה?

* רומני.
** גדוד 429.
*** גדוד 430.
**** גדוד 433.
***** צומת כרטיסן-ספונטני.

קרן: כציר ספונסני אני לא רוצה להיכנס, נכנסו עכשיו כוחות של השכנים שלנו*
.....

ארן: כן, הנוע במקביל לספונסני, אבל התקדם גם אתה ממזרח למערב.

קרן: עד היכן?

ארן: עד הברגה... בהנחה שאתה פרוס עם מה שנכנס בין נואם להברגה על יד ספונסני, איפה יהיו שאר הכוחות שלך?

קרן: בין נואם להברגה, יתרה כוחותי באיזור ציר מאדים.
....

ארן: אני מבין שאם יש לך עוד כוחות הם יהיו פרוסים על כרטיסן, בין נואם לריאקציה.

קרן: חיובי."

כלומר, מפקד האוגדה מורה כאן למח"ט 500 לנוע מערבה במקביל לציר ספונסני, וקצין האג"מ האוגדתי, אל"מ גלעד אכירם, מעיר (עמ' 3-4) שזו היתה הכוונה המקורית לגבי הפעלחה של חטיבה 500 במסגרת ההתקפה.

ב-080752 (מוצג 421) הורה מפקד האוגדה למח"ט: "אתה מנצל את ציר חזיזית מספונסני... והשטח ממזרח לו, אתה חותר לכיוון מצמד דרך השטחים של חלוץ וחמוטל."

המח"ט ניסה להגיע אל החפ"ק האוגדתי, אולם בדרך נמסרו לו המקורות הללו בקשר.

סדן (מיל.) רוני רוזנבלט מגדוד 429 מעיד על התנועה בשלב זה:

"בשעה 2 התחלנו לנוע אבל נסענו על הציר העוקף בגלל החסימה שהיתה שם... המשימה חיתה לנסוע לכיוון ציר הרוחב, ושם, לפי מיטב ידיעתי, לקבל את המשימה המרוייקת. אתה גם תראה לפי המשך הפעולה, שלא היחה משימה מוגדרת... הבענו לציר הרוחב והתחלנו לנוע דרומה..."

* אוגדה 143, וכרונתו לגדוד של סא"ל גיורא לב שהגיע אותו זמן - ראה עותו של סא"ל לב בפני אל"מ אסדאי, עמ' 8).

- ש...אתם נוטעים דרומה לאיזה משימה? למה?
- ת... לי לא הייתה ידועה משימה מוגדרת, שנוטעים לאיזה מקום מוגדר.
- ש. ולמג"ד, אתה חושב, הייתה ידועה?
- ת. אני לא חושב.
- ...
- ש. באיזה שעה הגעתם לססה?
- ת. לקראת הצהריים. ... " (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 5-7).

ומא"ל שמשי, מג"ד 430, מעיד אף הוא:

- "בשעה 2 הגדוד החחיל לנסוע... הגדוד נערך בחלקו המזרחי של ציר מאדים והמתין לפקודות נוספות...
- ש. עד 8 בבוקר לא קיבלת שום פקודה ושום תורין?
- ת. שום דבר.
- ש. אתה ערוך בחלק המזרחי של ציר מאדים מוכן לקבל פני אויב?
- ת. כן. בשעה 8 לערך הורה הפח"ט לגדוד לנוע לעבר ציר ספונטני. " (עדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 6).

ד. מפקדת האוגדה

חפ"ק מפקד האוגדה נע בשלב זה בעקבות הכוחות, והתמקם באזור **מקלעת** (מוצג 342, 080406). בזמן החנועה היו כנראה חקלות בקשר עם החפ"ק הפיקודי באום-חשיבה, ובפרק זמן זה ניסה אלוף הפיקוד להעביר את הוראותיו באמצעות תא"ל מגן כבלוזה (מוצג 343; 080345, מוצג 345 080401, 080411 ו 080413). ב 0430 לערך נוצר קשר בין אלוף הפיקוד למפקד האוגדה, והחנהלה כיניהם השיחה הנאה (לפי הרישום כמוצג 421 080426, שהוא מפורט וכרוך יותר מהרישום כמוצג 343, 080432):

- "גונן: יש לי שאלה אליך: האם תוכל לגשת לחזירן ולפורקן ל מצמד להתקשר אליהם תוך כדי המשימה?
- אדן: מפה (?) אה, כאשר אגיע לשם אנסה להתקשר אתם.
- גונן: רות. האם יש אצלך מישהו שמכיר טוב את השסח?
- אדן: אני חושב שבשטח הזה יש לי כאן מי שמכיר, גם אני מכיר.
- גונן: רות. המשימה שלך תהיה אפשרות א': לרדת דרומה ולהשמיד כוחות אויב עד מצמד... במצמד לעבור מערבה עד קו חבית.... האם אתה רואה כעיות במשימה?

אדן: אני אוכל להגיד לך רק כשיאיר היום.
*

גונן: רוח, אפשרות שניה ש-2 יגש למעוזים ויחזור...
רק אחרי זה תעשה אתה את המשימה... האם זה
נראה לך יותר פשוט?

אדן: אני אוכל להגיד לך רק בבוקר כאשר אני אפתח את
המצב.

גונן: החכונין לשני הדברים, סוף".

(וראה לפרשת שיחה זו במסדט בחלק שני, עמ' 293 ואילך).

לאחר שמפקד האוגרה בירר את פרטי פריסתן בתנועה של החסינות

(מוצג 421 080433-080440) קרא לו שוב אלוף הפיקוד כאלחוט (שם, 080441)

ושאל אותו: "מתי תהיה מוכן". האלוף אדן ענה לו (שם): "אני אמרחי לך

שאני רק בבוקר אוכל לראות... על פי הקוים שדברנו אחרון רק בבוקר אני

אדע על פי פיתוח המצב באיזה מצב אני נמצא" (וראה בחלק שני עמ' 293 ואילך).

יחד עם זאת הוא ביקש מאלוף הפיקוד סיוע ארטיילרי ונענה בחיוב (מוצג 342,

080440). כעבור 10 דקות התעניין אלוף הפיקוד במיקום הכוחות הקדמיים

של האוגדה:

"גונן: היכן הכוח הקדמי שלך עכשיו?"

אדן: הוא נמצא על קו חזית בין מרחף ל זרקור

גונן: אני מתכוון ליחידת משנה מרוכזת שלך להתחלת
חנועה.

אדן: אלה אצלי יחידות... אלה יחידות שיכולות לנוע,
אבל באותם התנאים שדברנו אחרון, זאת אומרת
עכשיו, בגלל החשיכה, המצב לא ברור ואני צריך
לפחח את המצב, עם הסיוע שדברנו עליו אחרון.

גונן: רוח, סיוע יהיה לך משני סוגים. כרגע מתאמים
את הסוג שבקשת קודם, מה שכן, נקטה מעוניינים
ודי במהירות אחרי השעה שסיוע א" נפסק.

אדן: רוח, בסדר, עכור."

האלוף אדן מסביר בעדותו (עמ' 7166-7167) כי באסרו "הקוים של

אחרון" הוא מתכוון "הקוים של התרחקות מהחעלה". על דבריו של האלוף גונן

כשיחה זו הוא אומר (שם): "אני מבין מזה שכאילו הוא אמר לי שתקבל סיוע

אירי ואחר כך חנוע במהירות".

* אוב' 143.

** אירי.

ב-0534 (מוצג 421) טודיע מפקד האוגדה לפיקוד כי הוא מתחיל לנוע (כנראה מחכוון לחפ"ק האוגדה) וכי יש לו פיגור בהגעת כלים. עוד הוא שואל באם הוא יכול לעבור את גבול הגזרה עם אוגדה 143 לכיוון דרום לעבר ציר 5050, ונענה בשלילה. אלוף הפיקוד שואל אותו: "מתי תהיה מוכן להתחיל?" אדן: "אני למעשה דוחף את הכוחות שלי לכיוון מערב ומקבץ אותם בהדרגה לכיוון דרום. הבעיה היא שחלק מהכלים נאלצתי להשאיר ב תוחם (רומני) מפני ש-1 של 3 שלי* עוד לא הגיע ברבל**".

"גונן: רות. מתי תהיה מוכן?"

אדן: אני כל הזמן למעשה עושה את ההכנות. חסר לי כ-44 [סנקים] שצריכים להגיע אלי".

לראשונה מדווח כאן מפקד האוגדה על בעיות בבניין הכוח של האוגדה

לקראת ההתקפה.

ב-0538 (שם) הוא מבקש מתא"ל מגן בבלרזה לעדכן את אלוף הפיקוד בסלפון בקשיי צבירת הכוח ולהסביר לו את מצבת הסנקים ופריסתה של האוגדה:

"אדן: תודיע במשני ל-103*** שאני מוסר שהמצב הוא כזה..."

מגן: רות, יש לי הודעה בשבילך מ 103 שתהיה מוכן בסביבות 0800.

אדן: רות, קיבלתי את ההודעה. בינתיים תעדכן אותו בדברים הבאים: 1 של 3 חסר, ולכן אנחנו משאירים קצת משנים*** ב תוחם. ... חסכיר לו שיש לנו לכך 170 [סנקים]. סם ה-170 אנחנו מוכנים ופרוסים על ציר חזיזית ועל ציר כרטיסן עד גבול הגזרה שלנו - ספונטני, מוכנים לרדת דרומה בשעה שהוא אמר,

מגן: אני אעדכן אותו. הוא אמר שבינתיים תמתין, בהתאם ללוח הזמנים שמסרתי לך".

בעדותו, (עמ' 7190) אומר אלוף אדן על מספר הסנקים שלו:

"ש. ... היו לך בערך 187 סנקים ...
ח. לי לא היו 180 סנקים."

* גודו הסנקים של חס' 11.
** על שרשראות, או אולי טעות דפוס וצ"ל: "בכלל".
*** גונן.
**** אולי כוונתו ליתירות משנה?

"ש. כמה היו לך סך הכל?

ח. אני הורדתי למטה - חוץ ממה שנאלצתי להשאיר -
163 טנקים."

בשלב הזה נמצא החפ"ק האוגדתי בתנועה. ביומן החפ"ק (מוצג 377 ד')
נרשמה ב-0545 יציאת החפ"ק ממקלעת והתמקמותו כ-2 ק"מ מערבה לשם. ברשת
האוגדחית (מוצג 421) הודיע מפקד האוגדה למח"ס 460 "אני זו קצח
קדימה מסקלעת." בפרק זמן זה יש קשיים בקטר האלחוטני בין פיקוד
דרום לאוגדה, והוראות הפיקוד ודווחי האוגדה מועברים שוב באמצעותו של
תא"ל מגן בבלוזה. (מוצג 343, 080538, 080540, 080615, ו-080624).
ב-0547 (מוצג 421) הודיע תא"ל מגן למפקד האוגדה בשמו של אלוף

הפיקוד:

"מגן: מ-103* - הוא רוצה שתעריך... מחזיזית ומערבה
לכל האורך.

"אדן: רות. האם הכוונה לעבור מחזיזית לכיוון, לדחוף
לכיוון לבטיקון?"

מגן: שלילי. אבל קצח מערבה והוא ביקש שחיזהר מטילים.

אדן: בסדר.

מגן: ושיהיה מוכן לפי פקודה.

אדן: רות, סוף."

בפרק זמן זה מתגבש אצל אלוף הפיקוד ההחלטה להתחיל את ההתקפה
בשעה 8 בבוקר. עוד ב-0447 (מוצג 345) הוא מורה שהכוח הפרוס על ציר
החפ"ק ינוע רק לפי פקודה, כדי להמנע מהתחלה מוקדמת מדי של ההתקפה,
וב-0604 (שם) הוא מדווח לרמטכ"ל: "מפעיל את חיל-האוויר. רוצה ב-0800
להתחיל עם ברן מה שסיכמנו בצפון". (ראה חלק שני עם 306-307).
ב-0615 העביר אלוף הפיקוד דרך תא"ל מגן "אישור למיתקפה ב-0800.
תנועה רק לפי פקודה." על פי מוצג 421 (080616) הועברה ההורעה ע"י תא"ל
מגן למפקד האוגדה כמלקוד.

מפקד האוגדה נמצא כמצב של אי כהירות לגבי מיקומה ופעולותיה של אוגדה 143 בגזרה שמדרום לגזרת האוגדה, ובחוצאה מכך לגבי היכולת שלו להניע כוחות דרומה באיזור ציר ספונטני, והוא מבקש מהפיקוד להכתיב לו את המצב. ב-0621 (מוצג 421) הוא מבקש מתא"ל מגן לעלות זאח עבודתו: "תשאל האם מותר לי לעבור את ספונטני ואני מוכרח לקבל מ-103 ידיעות מה עושים כוחותינו דרומה ל ספונטני. אין לי מושג... יש שם כוחות של 2 |אוג' 143| ואני רוצה לדעת מה הם עושים."

את התשובה הוא מקבל כעבור כמה דקות מתא"ל אורי בן ארי (וראה לעיל, עמ' 326).

ב-0630 (מוצג 421) מבקש מפקד האוגדה מהפיקוד לאפשר לו לכוון בעצמו את הסיוע האוירי ולהקצות לו סיוע ארטילרי מאוגדה 143.

"בן-ארי: האם אתה רואה תוצאות של הצפורים?"

אדן: אני לא מרוצה שרופעלים לא דרכנו, כך שפעם אחת ירדו לי על שלי* זבנס לא היו נזקים חמורים, לכן, אם מחזיקים את זה בגזרה שלנו, אני מעדיף שזה ייעשה דרכנו, יש לנו אליהם המכשירים ויש לנו מי שיעשה את זה.

בן ארי: מרגע שתחיל לנוע, חלק מהם יעבור דרכך.

אדן: רוח. כמו כן 47** שכידוע כמעט ואין לו בכלל,*** מרגע שאני מתחיל לנוע אני מקווה שתתנו לי 47 משכני ****.

בן ארי: חקבל גם משכנך וגם מדבר מיוחד ששמנו שם. אניים אצלך יודעים." (וראה גם לעיל, עמ' 326).

לקראת 0800 שנקבעה כשעת פתיחה ההתקפה, ממשיך הפיקוד לכרוך את מצב כוחות האוגדה, במיוחד ביחס לכוחות אוגדה 143 המצויים בשטח באזור הברגה וציר ספונטני, ונקבעים הצירים בהם תוכל האוגדה להשתמש עם תחילת ההתקפה.

ב-0700 (מוצג 421) מתנהלת השיחה הבאה בין תא"ל אורי בן-ארי,

סגן אלוף הפיקוד, למפקד האוגדה:

* חס' 217 וראה לעיל, עמ' 547.

** מפקד הסיוע הארטילרי.

*** כוונתו לסיוע ארטילרי.

**** אוגדה 143.

"בן ארי: האם יש צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה
יפריע לך להתחיל לעבוד?

המחוקק ימנעם מהחלטות אלה היות שהיא חזקה יזום

...

אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה...
בבזרה שלי הלכתי מערבה ויש לי כוחות שאני יכול
ועכשיו יש לי כוחות שאני מוכן לרדת אחר
ההוצאה מהעבודה שלי. אבל זה בגדר
של השכר.

בן-ארי: "החוקק ימנעם על ציר לכסיקון, ספונסני."

אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה...
על לכסיקון ועל חזיות

בן-ארי: על חזיות עדיין לא על ספונסני ולכסיקון

העניין מתואם עם 2* "חוקק ימנעם על ציר"

כחוצאה מכך מורה מפקד האגודה להסכימה ל-460 לנוע מערבה עד ציר

לכסיקון * 460-460 לרובם לעבוד ספונסני (שם, 0716-03, וראה לעיל

עמ' 548 ו-552).

ב-0716 (מוצג 421) שואל אל"מ אורי בן-ארי את מפקד האגודה:

"כמה דמי יקח מרצע ספונסני ומה עליו לעבוד? האגודה עונה לו:

קרי: "אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה."

(552 יזום, יזום).

והשיחה נמשכה:

"בן-ארי: האם אתה מרוכז כולו ** מבסיס קירכה?
"אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה (שם, יזום) חזק זכור

אין פתוח או יותר נמצא בריכוזים שמוכנים
לעבוד? חזק זכור, חזק זכור, חזק זכור, חזק זכור, חזק זכור

בן-ארי: "אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה"

אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה...
חזק זכור, חזק זכור, חזק זכור, חזק זכור, חזק זכור

בן-ארי: ספונסני, באיזה מקום?

אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה...
לכסיקון...

בן-ארי: כרטיסן נראה לי רחוק.

אין צורך להגיש בקשה להגנת הדין לביטול השניה...
לכסיקון...
יזום מקומות וצירים.

* 143

* אגודה 143.

** 143

** כולך

בן-ארי: נתתי לך אישור לפני רבע שעה.

אדן: האישור היה לא לעבור את ספונסני דרומה.

בן-ארי: למה לך לעבור דרומה. אתה יכול לעמוד על ציר ספונסני.

אדן: עכשיו אני כבר עוסד, מה הלאה?

בן-ארי: בסדר, עוד עד לזמן הסיוע.

כאן מבקש מפקד האוגדה מאל"ם בן-ארי להבהיר לו את כוונות הפיקוד

ואת מטרת התקדמות דרומה של האוגדה (מבחינת היעד הקרקעי):

"אדן: הייתי רוצה להבהיר מה המטרה, או מה המטרות?
... האם הן חזיון, פורקן, או רק חזיון-פורקן?"

בן-ארי: המטרות קודם כל כבדים* של האויב בשטח, כולם, ואחרי זה הקלים ואחר כך הרגלים.

אדן: אבל מה חבזרה הכי דרומית שאני יכול להחקדם בה?

בן-ארי: אתה צריך להגיע עד מצמד ולפי הוראות המנהל שלי ** לפנות. האם זה ברור?

אדן: זה ברור לי. אני מחכה לאשור. רות. סוף.
(וראה לעיל, עמ' 327).

ראינו כבר (לעיל, עמ' 560) שעניין הסיוע האוירי, כשהוא מופעל ע"י הפיקוד, הסריד את מפקד האוגדה, והוא העדיף וביקש לכוון אותו באמצעות החפ"ק האוגדתי. ב-0736 פוּדִיעַ לו אל"ם אורי בן-ארי שעם תחילת ההתקפה יוקצו חלק מהסיוע האוירי להפעלה באמצעות האוגדה (ולכן על פי שיקוליה).
גוסס השיחה, לפי מוצג 421, הוא:

"בן-ארי: כאשר אתה תחיל לנוע, אנחנו נרים את העזרה. חלק ניתן לך כעצמך לכוון... חלק שקשור ב-מיסורני, טלויזיה, אמיר, אנחנו רוצים להמשיך. האם זה אפשרי?"

אדן: כן. אני רוצה שאנחנו נקבע בינתיים שנינו קו הפצה, גם כלפי מערב וגם כלפי דרום.

* טנקים.

** גונן.

בן-ארי: כלפי דרום, אם כן, אנחנו לא נעלה צפונה למיסורי;

אדן: כלפי מערב אני מציע שהתעלה והסוללות משני הצדדים - הם יהיו קו ההפצה.

בן-ארי: בסדר גמור, כאשר תרצה לרדת יותר ולעבור את מיסורי, אז תגיד לי.

אדן: חיובי, מתי אני רשאי לנוע?

בן-ארי: נודיע לפי המתוכנן.

אדן: סוף."

לאחר שהסתיימו בסביבות 0740 הכירוים בין האגדה לפיקוד בנוגע לצירי התנועה בהם תנוע האגדה, בענין הסיוע האוירי והארטילרי ובנושא שעת תחילת ההתקפה, עוכר מפקד האגדה למתן הפקודות להתקפה למח"טים. קודם לכן הוא מברר את סיקומם (מוצג 080740 421 - 080744), ואז מתברר כי המח"טים אינם מכינים את משימות עמיתיהם במיסגרת תוכנית האגדה. מח"ט 460 מודיע (שם; 080744): "אני לא הבנתי מה עושה 1 |ח"ט' 217| ומפקד האגדה עונה לו: "תמתינו, מיד יוברר לכולם."

ב-0750 (שם) נתן מפקד האגדה את הפקודה למח"טים כאלחוט. נוסח הפקודה כפי שהוקלט במוצג 421 הוא:

"אדן: פקודות. הכונו לפקודה, להתחיל בביצוע, רק על פי פקודה, על פי הקווים הבאים: פחם * ינוע דרוסה במגמה להשמיד אויב ולהתחבר עם חזיון ופורקן. הוא ינוע בשטחים אשר ממערב ל זנגביל, ממזרח לזנגביל ישנו ציר חזיזית. ציר חזיזית והשטח שממזרח לו יהיה שייך ל-2 ** , אשר גם הוא ינוע דרוסה, לכיוון מצמד. ער כאן. הקרא. עבור.

מח"ט 500:אני ממזרח ל פחם, לכיוון מצמד.

אדן: אתה מנצל את ציר חזיזית, מ ספונטני, ציר חזיזית והשטח שממזרח לו, אתה חותר לכיוון מצמד דרך השטחים של חלוץ ו-חמוסל.

* חטיבה 460

** חטיבה 500

המשך השיחה לא נקלט בהקלטה המטכ"ל בשל תקלה טכנית (התפרצות רשת של אוגדה 252 להקלטה. הקלטות רשת אוגדה 162 מתחשבות רק ב-0830 לערך), אולם ביומן החפ"ק האוגדתי (מוצג 377 ד') נרשמו הפקודות כדלקמן:

א. "פחם" - ינוע דרומה בשטחים ממערב לזנגביל עד חזיון ופורקן.

ב. **2 - ינוע דרומה בשטחים ממזרח לחזיונית למצמד.

ג. ***1 - ינוע בין לכסיקון וחזיונית כלפי פורקן.

במוצג 342 נרשמו הפקודות הבאות של מפקד האוגדה לחטיבות:

א. לחטיבה 460 - זהה להקלטה במוצג 421. (לעיל, עמ' 563).

ב. לחטיבה 500 - "מנצל את ציר חזיונית והשטח ממזרח לו דרך חלוץ וחמוטל." (080752).

ג. לחטיבה 217 - (1) ב-0753: "אתה מועמד להשתלט על חזיון ופורקן. אל תנוע לחזיון ופורקן אלא על פי פקודה. השתמש בשטחים השולטים בין ציר לכסיקון לציר חזיונית. קו הפצצה החלה והסוללה.

(2) ב-0755: 1 נשאר במקומו וינוע על צירים לכסיקון וחזיונית רק לפי פקודה. אתה מאחור וממערב. כולם מחכים להוראה לנוע."

לאחר מכן, ב-0756 (שם) מודיע מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד (במוצג

342 לא רשום למי הודיע, אך זה מצוין כרישום של היומן הפיקודי, מוצג

(343) כי "נתן פקודות והניע את כולם".

* חטיבה 460

** חטיבה 500

*** חטיבה 217

3. החקפת הנגד - שלב ב'; 080800 - 081200

לקראת השעה 8 בבוקר ה-8 באוקטובר נסתיים השלב שניתן לכנותו שלב התנועה מכינוס להיערכות. עם סיומו של שלב זה ערוכה האוגדה, כאשר חטיבה 217, על שלושה גדודים, פרוסה מול קנטרה, כמרחב שבין יורם כצפון לבין זרמנט בדרום, נמצאת כמגע עם האויב חוץ חנועה מערבה לעבר ציר לכסיקון ובכוננות לתנועה דרומה. חטיבה 460 נמצאת באזור מרוך לאחר מסע ההתקרבות שלה מציר הרוחב ומקבלת פקודה לנוע דרומה ולטהר את השטח שבין הצירים חזיזית במזרח ולכסיקון במערב, וחטיבה 500 מרוכזת בחלקה הגדול בציר הרוחב ליד צומת מאדים ובהלקו המזרחי של ציר מאדים. כמצב זה סורה אלוף הפיקוד למפקד האוגדה ב-080759 (מוצג 343). "תקוף בהצלחה".

א. תנועת חטיבה 460 דרומה

לאחר שחטיבה 460 הביעה לאזור מרוך קיבלה הוראה לשנות כיוון ולנוע דרומה במקביל לחעלה, חוץ הנתייה שלא להתקרב לתעלה (עדות תא"ל גבי עמיר, עמ' 6754 - 6755): "ההוראה היחה לסרוק ולפגוש שריון אויב ולהשמיד אותו". את צורת התנועה בשעה הבאה (0800-0900) מתאר המח"ט בעדותו (שם):

"אני נקטתי שיטה... שלמעשה היחה המוקד של החשש ששם נמצא השריון, ואז בשיטה של דילוגים בצורת גלים, ז"א גדוד עומד מאבטח וגדוד מאחורנית עושה מהלך של 2-3 ק"מ ונערך ואז הגדוד השני עושה את זה. זה גדוד מסייע לגדוד. עשיתי את זה עד שהגעתי דרומה בערך לקו זרקור, קצת לפני זה. זה עשינו בערך בשעה 0900. עד גבול חזיון היה אותו מצב, ללא קרבות, רק מלווה בארטילריה וכמובן המהלכים במקביל לתעלה שאני עושה גורמים להתגברות הארטילריה."

ב-0833 (מוצג 421) מדרוה מח"ט 460 למפקד האוגדה כי הוא נמצא

על זנבביל ולידו נמצאים כוחות "שכנים" כלומר כוחות של אוגדה 143. למעשה טעה המח"ט בזיהוי מקומו, והוא היה אותו זמן על הכרעה שעליה נמצאו

לפי עדויותיהם (ראה עדות סא"ל עמי מורג בפני אל"מ חסדאי, עם' 9-10 ועדות אל"מ חיים ארז עם' 6826) אנשי חטיבה 421 (וראה להלן עם' 590 ואילך).

ב-0845 (מוצג 421) עדיין לא עמד מח"ס 460 על סעותו והוא מדווח למפקד האוגדה: "אני נמצא במרכז זנגביל ועל פריסת כוחותיו הוא מדווח (שם):
"אני נמצא עם 3 שלי* על זנגביל תוך יחידת מילון**. הרוב שלי*** מחקרב אל נקודות 275, 279 וערוב.

ב-0903 עמד מח"ס 460 על סעותו ואז דווח לקצין האג"מ האוגדתי (שם):

"אני עכשיו מחקן את עצמי. אני יותר מרוכז בהכרעה ושמה היחה היחידה השכנה".

לאור דיווח זה מתפתח השיחה הכאה בין מפקד האוגדה למח"ס לגבי מיקום כוחותיה של חטיבה 460 (שם):

"אדן: היכן בדיוק אתה נמצא ועם איזה כוחות?
עמיר: אני נמצא עם 3 שלי על זנגביל כמו שאמרתי לך...
היתר לאורך ציר אבנית בין הכרעה לזרקור,
האם ברור?"

תא"ל עמיר זיהה אמנם בשלב זה את מקומו הוא, אך עדיין אינו יודע בדיוק את מיקום כוחותיו, ובמיוחד גודל 198 (וראה על כך להלן עם' 567 בסוף הציטוט מעדותו של המג"ד):

"אדן: ציין לי את כל יחידותיך. האם 3 שלך בזנגביל?
עמיר: אני נמצא עם חלק שלי בזנגביל וחלק שלי יותר צפונה.
אדן: אז אני מכין שאתה נמצא עם 3 שלך על זנגביל ועם היתר על הכרעה.
עמיר: אני נמצא עם 3 שלי על ציר חביבה ועם הרוב שלי צפונה מערוב.

* גודל 198
** גודל 599 מחטיבה 421 של סא"ל עמי מורג,
שעמד בהכרעה, וראה להלן עם' 602.
*** גודל 19

בהמשך לכך נותן מפקד האוגדה למח"ט את הפקודה הבאה (שם) :

"תכנן וחלמד את כל מה שקשור בחזיון. למד טוב את השטח. בחזיון צריכים להיות שלנו". ומורה לו גם ללקט אינפורמציה מכתות אוגדה 143 המצויים בסביבתו הקרובה.

לפי עדויות הסמח"ט והמג"דים (ראה להלן) הם לא הגיעו בשלב הזה לאיזור של ציר חביבה וזנגביל, אלא רק עד אזור ציר ערוב ושם נעצרו ופנו מערבה.

מג"ד 198, אל"מ עמיר יפה, מעיד על קטע זה של התנועה (עמ' 16-17):

"אנחנו נעים בקו... מצפון צפון מזרח לדרום דרום מערב, מין אלכסון כזה לכיוון השטחים הכהים הביצתיים. אני עולה על חוליית קוסנדו, משמיר אותם... ההתקדמות נמשכת עם ליווי קו של ארטילריה... הם מודעים לתנועה הזאת, הם צופים אותה, ומלווים אותנו בארטילריה. אני מגיע לאזור ציר ערוב... ואז... נדמה לי, מתקבלת הפקודה להפסיק את התנועה דרומה ולהתחיל עם הפנים לכיוון מערבה.

.....

- ש. למה ניתנה לך פקודה לפנוח מערבה?
- ת. לא יודע... מה היו הנימוקים או מה היה הרקע לזה...
- ש. הפקודה לפנוח מערבה ניתנה עוד לפני שיש לך סגע?
- ת. כן. לפני שיש לי סגע אש עם האויב. בעיקר סנקים. בסכיבות השעה בין 8 ל-9... אני מקבל פקודה להפסיק את התנועה דרומה ולפנות מערבה לכיוון התעלה. אנו היינו אז דרומה לציר ערוב, אני חושב שבאזור סגול 245" (1/2 ק"מ דרומה לציר).

סא"ל (מיל) חיים עדיני, מג"ד 19, מתאר קטע זה בצורה דומה

(עמ' 14-15):

"הקטע הכי קרוב שלי למים זה היה לכיוון לכסיקון...220

- ש. ז"א היית אז כמתק 2 ק"מ מהתעלה?
- ת. כן... לאחר מכן באה ההוראה שאני צריך לנוע לכיוון ציר ערוב ולהצטרף לגבי [המח"ט גבי עמיר] באזור צומת ערוב וחזיון. אני נעתי, וכאשר קצת התקרבותי לציר ערוב לכיוון המים, התחלנו לחטוף אז קטיושות... הגדוד לא נעצר, המשיך לנוע ולא התיחס לאש... לא היו נפגעים, זה לא היה משמעותי, לא היה טעם לענות וחץ מזה קבלנו הוראה להמשיך... לאחר מכן, כשהגעתי קרוב לציר ערוב... בסביבות הסגול 274, אני ראיתי סנקים של עמיר* מנהלים אש לכיוון המים.

.....

- ש. קבלת איזושהי פקודה בשלב זה?
- ת. בשלב הזה לא קבלתי עדיין שום פקודה.

ב. התקפת גודד 19 על הפירדון

על השחלשלות העניינים שהובילה להתקפה זו, מהלכה ופעולת הכוחות השונים בה, קיימות בעדויות גירסות שונות. המג"ד שתקף, סא"ל (מיל) חיים עדיני, מתאר בעדווחו כיצד בשלב בו הגיע לאזור ממערב ל ערוב 31 וראה שהטנקים של גודד 198 מנהלים אש, לקח אתו פלוגת טנקים: "עליחי לשם וברגע שראיתי שעמיר* פתח באש, עליחי והתחלתי גם אני לפתוח באש...

- ש. אתה קבלת פקודה מגבי להגיע לכאן?
- ח. אני על דעת עצמי. ראיתי שיש אש, קרב. ההוראה הייתה להשמיד כוחות אויב. עליחי על השטח בעצמי.

.....

- ש. מה עם שתי הפלוגות האחרות שלך?
- ת. שתי הפלוגות האחרות שלי היו ממני מזרחה כ-242 ס"מ. אמרתי לחבר'ה: חשאו פה. אני אראה מה המצב, ואחם אל חצטרפו למשחק הזה.

....

- ש. (על) מה אחם יריחם, איזה מטרות היו שם?
- ת. טנקים. זהינו אוחס בברור מצד שני של המים, עמיר ירה לחורשח האקליפטוס, אינני יודע למה. ... ראיתי את החורשה ולא ראיתי בה כלום. גט לא התיחסתי אליה. ... אני יריחי בטנקים מהעבר השני של התעלה. ... חספנו הפגזה ארסילרית. ... מדוייקת מאד. ... אמרתי לגבי שאין טעם שנישאר יותר. עמיר החליט להתקפל.

- ש. עמיר התקפל, למה?
- ת. אמר למח"ט שנגמרה לו התחמושת והתקפל חזרה.
- ש. והמח"ט אישר לו אח זה?

- ת. המח"ט אישר לו. אני נשארתי. אמרתי לגבי שלדעתי אין טעם להשאר פה. סתם להסוף הפגזה. ... אמר להשאר. דינוחתי שיש שתי פלוגות מאחור. הוא אמר להתזיר את שתי הפלוגות האלה קדימה.

* יפה, מג"ד 198.

- ש. אחרי שעמיר מסתלק באישור המח"ט אתה מקבל פקודה מהמח"ט להכניס את שתי הפלוגות הנוספות פנימה למקום בו אתה נמצא?
- ת. כן. ועמיר הסתלק כי הוא דיווח למח"ט שהוא קצר בחמושת...
- ש. אין שום ספק שעמיר יצא התוצה והכוח שלך נכנס?
- ת. זה מאה אחוז.
- ש. וזה פחות או יותר לאותו אזור?
- ת. אותו אזור ויותר דרומה, כי עמיר יצא... מההפגזה ואני דיילגתי דרומה.
- ש. האם קיבלת פקודה לדלג דרומה?
- ת. לא. היפשתי שטח יותר שלם*, היפשתי שטח פחות פגיע. והתחלתי לנוע עם הגדוד בדילוגים דרומה כי חשפנו שם הפגזה חצי שעה - שלושה רבעי שעה הפגזה צפופה, סנק אחרי סנק.
- ש. באיזה מרחק בערך זה היה מהמים?
- ת. כ-4 ק"מ."

לשאלה להיבן נע עמיר הוא עונה:

"ת. אחורנית, צפונה מזרחה, לכיוון של גבי. באמת אני לא יודע.

ש. הדקליה שעמיר ירה (עליה), אתה כבר לא יורה עליה ולא מקבל משם אש?

ת. לא, אני כבר הייתי רחוק ממנה... לא ראיתי ולא חשפתי משם אש.

.....

פה מתחיל שלב הלחץ. אמרתי לגבי שגם כן אין מה לעמוד פה. או לחזור אחורנית או לעשות משהו. לעמוד ככה סתם במקום בלי לעשות, אין מה להשאר פה. בשלב הזה הצטרף אלי שילה, הסמח"ט... שילה לחץ עלי ליוע קדימה. אני בהחלה התעלמתי מהדבר הזה ואז באה פקודה לנוע קדימה.

ש. ממי?

ת. משילה. החקשרתי למח"ט דרך 11**. דיווחתי את המצב... הקשר אחר לא היה אמין בכלל. פעם שמעתי פעם לא שמעתי. נתתי לו אז דיווח מלא.

ש. שילה עמד על ידך?

* צ"ל: שולס

** הסמג"ד

ת. שילה עמד לא רחוק ממני... לחץ כל הזמן: המשך למים, לאחר מכן בא אישור של גבי לנוע בכיוון המים.

ש. מה זאת אומרת אישור? אתה ביקשת?

ת. אני פניתי לגבי ואמרתי שיש לנוע לכיוון המים, קדימה... פלטה (משטח) מאחור עד המים... בישתי ארטיילריה, ביקשתי תיל אויר לפני שנעתי קדימה, ואמרו אתה תקבל.

ש. מי אמר?

ת. גם שילה וגם המח"ס (עדות סא"ל) עדיני בפני אל"מ חסדאי (עמ' 16-20).

המונה שונה בהבליח על שלב זה מצטיירת לאל"מ עמיר יפה, מג"ד

198. בעדותו הוא אמר כי לאחר שקיבל סמוך לשעה 9 פקודה להפסיק את

התנועה דרומה ולפנות מערבה:

"אני פונה מסגול 245 מערבה.. ואז אני נתקל בסנקים, נ"ט והרבה חי"ר באזור דקליות שנמצא על ציר ערוב... האזורים האלה מלאים אויב... בנוסף לזה אני יורה גם על הרמפות שנמצאות ממערב להעלה, שמהן אני רואה שיורים טילים והרבה מאד קטיושות... בסביבות השעה 9 או 9 וחצי... מתחיל להכנס אל תוך הגדוד שלי גדוד פטונים, גדוד 19 שניע מאחורי... והסנקים שלו התחילו להחערב ולגרום אי סדר גדול בתוך הסנקים שלי... באזור הזה נפגעים לי שני פטונים ועוד שני שוטים... ואז אני מתחיל לצמצם טווח לכיוון צפון מערב, תוך ניהול קרב אש עם הסנקים של האויב באזור הדקליות.

ש. האם בשלב הזה אתה כעצם מנתק את הגדוד שלך מגדודו של עדיני, האם אתה מנתק את זה על פי פקודת המת"ס או מתוך שיקול שלך?

ת. לא. מתוך שיקולים שלי... פשוט בשביל להפריד ולנהל את הקרב.

ש. האם המת"ס בשלב הזה לא מתאם בין שני הגדודים?

ת. לא. אני לא דובר תיאום של המת"ס בין שני הגדודים בשלב הזה. להזכיר לך שהיו לי בעיות תקשורת כל הזמן עם המת"ס.

ש. איפה המת"ס באותו זמן?

ת. אני לא יודע. לא ראיתי את המת"ס ואני לא יודע איפה הוא נמצא... אני פונה צפונה לצפון מערב עם כוח אחד בחיפוי שנמצא מדרום לדקליות... אני משגר פלוגה אחרת שתנוע מצפון או ממזרח לדקליות תפרס עמדות יותר נוחות.

ש. זה מסביר למה עדיני חושב שבשלב הזה אתה יוצא החוצה.

ת. יכול להיות, אני את עדיני אישית לא ראיתי. ראיתי את הכוח שלו, וראיתי שאחר כך הוא משך קצת יותר דרומה... אני גם מבקש בקשר מהמת"ס או מהסמ"ס... אני מדווח על הבלגן ועל אי הסדר שיש שם עם ערבוב הגדודים ומבקש לקחת את עדיני יותר דרומה, כי אני מדווח שהוא נמצא בעמדות שלי ומאד מפריע לי בניהול הקרב. הקרב שנ מתנהל עד סביבות שעה וחצי, ואני בקשר מתעוכי על ידי המת"ס שעדיני הסתבך מדרום ופונה למח"ס ומבקש ממנו לסייע בחילוץו באש" (עדות אל"מ עמיר יפה, בפני אל"מ חסדאי, עמ' 18-19).

הסמ"ט, אל"מ שילה ששון, נמצא, לפי עדותו הוא ולפי עדות סא"ל עדיני, עם הכוחות. עדותו דומה לגירסתו של מנ"ד 19, הן בקשר לבעיית הימצאות אויב באזור הדקליות (כדברי אל"מ עמיר יפה), והן בכל הנוגע להשתלשלות ההתקפה של גדוד 19 לעבר הפירדון. בעדותי בפני אל"מ חסדאי (עמ' 10-12), הוא מספר:

"הגענו לאזור ערוכ. פה שני הגדודים התפרסו לכיוון מערב, והפריסה הייתה בין חביבה לערוכ, כ-2-3 י"ט ממזרח ללכתיקון. היו דיווחים בעיקר ממג"ד 198 שמנהלים אש עם האויב ויש גם פגיעות טובות... אני ישיבת נכנסתי בין הסנקים האלה, על יד עמיר... [יפה, מג"ד 198] וניסיתי למצוא, לא מצאתי שום סנקים. אני לא ראיתי שום סנקים מושמדים ושום מטרות כמעט.

ש' ואתה ראית את הכיוון שאליו הוא יורה?

ת' ראיתי את הכיוון. ראיתי ששם יש כאמך דקלים וצמחיה מכובה. ירו לתוך הדקלים האלה, אבל אישיה לא זיהיתי מטרות.

ש' ואתה ראית איזה אש יוצאת מהדקליה?

ת' לא ראיתי מדורות של האויב. אם משאית בוערת, אז יש מדורה, יש עשן.

ש' האם ראית את האויב יורה סתוך הדקליה?

ת' האויב ירה מכל הכיוונים. זה נכון. האויב ירה גם מאזור הדקליה ולא ייה ברור בדיוק אם זה מהדקליה, אבל ירה מאזור החעלה. אנני ראיתי מדי פעם יוצאות קטיושות ומדי פעם יוצאים טילים ומדי פעם הבהקים של כל מיני כלים, אבל לראות מטרות ברורות ומוגדרות בתוך הדקליה - אני לא ראיתי.

... בשלב הזה, כשעדיני מנהל אש עם החעלה באותו מקום, ועמיר, 198, עם הדקליה, ... לא גרמנו בשלב הזה אבידות לאויב... ולעומת זאת היו לנו אבידות מדברים לא מוגדרים, בעיקר מהארטילריה... כאן נכנסתי לרשת וביקשתי מהסמ"ט או לקפל אותנו אחורה על מנת שלא ניפגע, אי לתח לי אישור להתקדם... וליצור סגע פיסוי עם המצריים שראינו אותם בצומח של חביבה-לכטיקון... הסמ"ט אמר לי: הסתן, ואחרי כשתי דקות נתן לי אישור לשפר עמדות קדימה. כלומר לנוע מערבה, לקצר טווח.

ש' אתה קיבלת אישור לחקוף מערבה או לשפר עמדות מערבה?

ת' היות ואני ביקשתי אישור לקצר טווח על מנת להיות יותר יעיל... קיבלתי אישור על זה. אני לא זוכר שקיבלתי פקודה על החקפה.

....

ש' האם יכול להיות שהסמ"ט נתן לגדודים פקודה על החקפה ואתה לא יודע על זה?

ת' יכול להיות שנתן פקודה על החקפה ואני לא שמעתי. אני הייתי ברשת וחפיד הייתי בהאזנה.

ש' אתה לא זוכר פקודה כזאת?

ת' אני לא זוכר פקודות החקפה... יכול להיות שהאקט... עד השלב הזה, זה היה ההחקפה, אבל בשלב הזה קיבלתי אישור לקצר [טווח] וליצור סגע עם האויב. כאן ניסיתי לקחת גם אח עמיר וגם את עדיני לשפר עמדות לכיוון דרום על מנת לנוע

לאורך חגיגה מערבה. עמיר בשלב הזה אמר לי שאין לי תחושת והוא מחקל לנקודת החימוש. אני ניסיתי להפציר בו, הוא אמר לי שאין לו תחושת, לקח את הכלים ונסע. פשוט, לקח את הסנקים ונסע... אני לקחתי את הפלוגות של עדיני... וסידרנו אותן... הבאנו [אותן] בשיפור עמדות עד חגיגה... ואז נתתי פקודה לגרע מערבה."

מערות זו מצפירות המונה של התקפה המתפתחת כאילו בצורה בלתי מכוונת מחוץ האירועים בשטח, התפתחות שלא ברור בה חלקו של גרוד 198. לעומת זאת, מצביעות כמה עדויות, וכן הרישומים ביומני המבצעים, שהתקפה כזו גם בעקבות יוזמה מלמעלה, מדרג הפיקוד והאוגדה, ולא רק כתוצאה מהתפתחויות בשטח, אם כי אין עדות ברורה כיומנים ובמקלטות לפקודת התקפה מהאוגדה.

ב-0905 (מוצג 343א', עמ' 801) אומר אלוף הפיקוד למפקד האוגדה:

"אולי כדאי לגסוח לתפיש אותם יותר מערבה". ומפקד האוגדה עונה לו:

"אנחנו עד עכשיו נמנענו ממערב-מזרח. אני כעת רוצה לגשת לחזית. זה יהיה הגישה הראשונה מערבה. היינו כבר היום כמעט אבל אין לנו מספיק חי"ר איתנו ואין... ארטילריה."

ואלוף הפיקוד עונה:

"כל הנסיון שלכם לחזית... ואחר כך נראה להשיג מוצב אחר. כדאי לראות כלפי מערבה כדי להשיג את זנביל".

ואחר כך:

"אני מותיר [מתיר] לך לגשת." (ראה להלן, עמ' 622)

ב-0923 (מוצג 421) מחיימה שיחה נוספת בין אלוף הפיקוד למפקד האוגדה, בה מאיץ אלוף הפיקוד לחלץ את אנשי חזית, ואם אפשר - לצלוח עם יחידה קטנה באותו אזור ולתפוס "מאחז קטן", ולמהר דרוסה לעבר מצמד כדי לחצות שם ולהתייזב על ציר חבית (לפרוס השיחה ראה לפיל עמ' 347-348, וראה להלן, עמ' 623). בעקבות שיחה זו מתקשר ב-0928 (שט) קצין האג"ם האוגדתי עם מה"ש 460 ומברר איתו את פריסתה של החטיבה:

"ק' אג"ם: האם אתם עדיין באותה פריסה בזנביל בהברגה? עמיר: לא. אני מתקן. אני נמצא בין סגול 275 דרך סגול 245 עד ב-1(ק"ם) או גבול של זנביל או קצה צפונה."

וְאֵז אֹמֵר לֹא קִצִּיץ הָאֲגִ"מ:

"האם אתה יכול להמשיך ולהתקדם ולהפוסט עמדות מול חזיון?
המשימה שלך תהיה להוציא אנשים מתוך חזיון, כפי שהבנת
מדברי 40*.

עמיר: לא שמעתי [את] 40. אני כרגע במגע עם כבדיס**
ונתון תחת אש. אני סבור שהבערתי אחד או שניים, עדיין
לא ברור.

ק' אג"מ: שולט במצב?

עמיר: חיובי. בווראי. כן. אנחנו, פשוט יש לנו בעיות
של זיהוי ושטחים שהכל דומה, אבל לאש לאש מזדהים. אבל
במגע.

ק' אג"מ: אחם סוג א', סוף.

עמיר: עדיין ממשיך במגע

ק' אג"מ: קודם כל להשמיר, להשמיר כל אויב. בהמשך נגיע
לחזיון.

עמיר: ומה יהיה עם הסיוע?

ק' אג"מ: מה אתה דורש?

עמיר: שירדו מהצד השני עם איזה כלים שלא יהיו וישחקו
אותם קצת.

ק' אג"מ: נטפל בזה מיד. וראה על שיחה זו גם עדותו
של הא"ל עמיר, עמ' 6757, וראה להלן עמ' 623).

כנראה כתוצאה משיחה זו, אומר מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד ב-0938

(סוג 421):

"תראה, בקשר לחזיון, אנחנו כאן בסכיבה בקרב אש עם סנקיס,
סך הכל זה דוחה את זה. הכל זה, בינתיים אני מחכה
למטוסים ואני לא רוצה להיכנס ללא מטוסים."

אלוף הפיקוד עומד על כך שהמטוסים אכן תוקפים באזור, ומפקד

האוגדה ממשיך:

"האם אני יכול לוודא? כרגע אני לא יכול להיכנס. אני
עסוק בקרבות עם סנקיס. כשאתפנה, אני הייתי רוצה לקבל את
חאוריד ליעד של פחם שלי*** שיכנס."

אלוף הפיקוד שואל לאן לכוון את המטוסים, ומפקד האוגדה מבקש

אותם באזור כרמלה שממערב לחעלה מול מצבר "כי שם מציקים לנו".

* - מפקד האוגדה

** - סנקיס

*** - חמ' 460

סודי ביותר

מסתכר אם כך שמפקד האוגדה קיבל את ערעורו של מח"ט 460 על המשימה שנתן לו קצין האג"מ האוגדתי "להוציא אנשים מחוץ חזיון" (לעיל) ואף דיווח לטיקוד על העיכוב. לכן אין לראות בשיחה הנזכרת לעיל ב-0928 משום פקודה להטיבה 460 לתקוף את חזיון.

ב-0941 סדור מח"ט 460 למפקד האוגדה על הקרב בו הוא נתון כאזור

הרקליה (מוצג 421):

"עמיר: ... הרבה מאוד כלים סולי. קשה לי להעריך במספרים, ואני נמצא קרוב אליהם ומופגז מאוד, היה רצוי, באזור של לכסיקון ומזרחה, איפה שיש סימון של חורשות - סגול 268 והחורשה הזאת...

אדן: אמרת כן, מה אתה רוצה בקשר למקומות...

עמיר: כל דבר שלא יהיה, גם ארטילריה וגם אוויר זה היה יכול להיות מצויין. אנחנו...

אדן: יש לך ארטילריה, אחת יכול להפעיל אותה."

(וראה לעיל תאורי המג"דים והסמח"ט על מגע האש באזור הרקליה. עמ' 568-571).

בעקבות הדיווח של מח"ט 460 מורה האוגדה להטיבה 500 לעצור את

הגרוד שלה הנע מערבה על ציר ספונסני (גרוד 430 וראה להלן, עמ' 616-617)

כאשר יגיע להברגה, ולא להוריד אותו דרומה כמחוכנן עד שיתברר המצב

בגזרת חס' 460 (מוצג 421 080944)

מיד אחר כך (מוצג 421 080944) מודיע קצין האג"מ של חטיבה 460

לקצין האג"מ האוגדתי:

"דו"ח מצב - אני פרוס באזור ערוב 245 כאשר כתוצאה מהתפגזה הכבדה 2 היחידות שלי... מעורבות, יש כלים של האויב בחורשות, בביצה באזור ערוב 278, איפה שיש מלחמה על שטח טובעני... יש כלים של מילון*שעומרים באזור הברגה ולא עושים שום דבר. הם רק מפריעים פה. אפשר לקחת אותם מפה למשימה אחרת, גם הכוחות הנוספים שאתה רוצה להביא הנה** זה דק יפריע, אפשר להפנות אותם למשימה אחרת.

ק' אג"מ אוגדה: אני סבין אם כך שאתם מסתדרים לבד?

* - על מילון זה ראה בהרחבה להלן, עמ' 590-606.

** - הגרוד מחטיבה 500 שדובר עליו לעיל וכן להלן, עמ' 595-596.

"ק' אג"ט 460: אנחנו ביקשנו עכשיו להוריד ארטילריה בחוף השטח הטובעני. אני חושב שנסתדר לבר. עוד לא ברור המצב."

לקראת 1000 לוחץ אלוף הפיקוד על מפקד האוגדה לחלץ את אנשי חזיון ולחצות שם עם כוח קטן את התעלה (פירוס השיחה - ראה להלן, עמ' 624-625).

ב-1002 (מוצג 421) מודיע מח"ט 460 למפקד האוגדה שהוא נמצא עדיין במגע, וחוא מציע לו להפעיל לכיוון חזיון את גדוד 421/599 (מילון) הנמצא לידו:

"אני נמצא במגע באותו מקום שדיברתי איתך. אני אנסה להשיג דרך *27 מה שאני צריך, אבל לידי משמאל נמצאת יחידה, המילון הזה, שלא עושה כלום ואני מציע שהוא יפעל לכיוון חזיון."

ב-1015 מורה אלוף הפיקוד לרמ"ט לתת הוראה לאלוף ארן לתפוס גשרים ולרודא אי-הימצאות טנקים בשטחנו (מוצג 343, יומן המכצעים הפיקודי). וב-1019 (שם) הוא מבקש אישור מהדמטכ"ל לחפיסת ראש גשר בחזיון, ומקבל את האישור (לפרשת האישור - ראה לעיל עמ' 363-367). ב-1021. אומר אלוף הפיקוד עצמו לאלוף ארן (מוצג 343), "סיענוח מתוקן של הקלטה):

"כאן 103, צריך להאחז כצר השני של חזיון. מתי בערך זה יצא?"

וב-1022, בהמשך השיחה, הוא אומר לו:

"אני מתכוון להטיל עליך בקרוב חפיסת הרכה מאחזים קטנים במערב. אני מבקש שיודיעו לפרפר** שלך את הנקודות וחתארבן לזה."

מפקד האוגדה עונה לו:

"אני רואה שהוא כבר מתארבן לזה. מה שאני צריך זה אם אחס יכולים לגייס לי אוויר."

ואלוף הפיקוד מסיים את השיחה:

"אנחנו נגייס, נראג לך. ועכשיו דהוף מאוד את חזיון מהצר השני. טוף." (נוסח זהה של השיחה מופיע גם במוצג 421).

* - סיוע ארטילרי

** - קמ"ן

עד כאן מתגבשת בשיחות שבין אלוף המיקוד ומפקד האוגדה התכנית
לגשת לחזירן ולהעביר שם כוח קטן לצד השני של החעלה, אולם רק ב-1032
אומר מפקד האוגדה למח"ט 460 (מוצג 342):

"יש כוונה להיכנס מהר לחזירן ולעבור לצד השני",

ואז הוא נענה כי "הכוונה מרוחקים לפניים".

פירוט יתר של שיחה זו בין מפקד האוגדה למח"ט 460 ניתן במוצג

ג' 343:

"גבי: אני נמצא כמקומות כל הזמן. משחק שמאלה ימינה
וקדימה בתוך אש ארטילרית כבדה על הכלים שלי. אצל
חרוב מספר פצועים פרסיסים, אבל אנחנו לא מצליחים
קדימה. אגב, הדלקנו כבר כמה כלים שלהם.

ברן: רוח. יש כוונה להתקדם כמה שיותר מהר לחזירן,
וגם לעבור לצד השני. האם יש לך תכנית והרגשה שאתה
יכול לבצע את זה עם הכוחות שבידך?

גבי: הכוחות שלי עכשיו מרוחקים לפניים, ואיתם אי-אפשר
לעשות את זה אלא לצאת אתורה. [כאן בא סע בענין הגדוד
מילון שבו נדון בנפרד, ראה להלן, עמ' 590 ואילן].

גבי: מה שחשוב לי, לקבל סיוע. אנחנו מכוונים לבסרי.
יש לי סוללה אחת, ואני צריך עוד סוללה אחת לפחות אש
נ"ס. (נרסה זהה כמעט לחלוטין של שיחה זו מופיע גם
במוצג 421).

על ההתפתחות הבאה של המצב לומר מפקד האוגדה רק לאחר כשלוש

ההתקפה של גדוד 19, ועוד נעמוד על כך להלן (עמ' 631).

המח"ט בעדותו (עמ' 6755) אומר ששמע את חילומי הדברים לגבי

מיקום גשרי האויב והאפשרות לצלוח עליהם עוד בשלב החנועה שלו דרוסה,

כלומר לפני 0900 לערך, אולם על כך ראה את רישומי החקלסות (מוצגים

343 א' ו-421) והיומנים (מוצגים 342, 343, 345) לעיל.

לפי עדות המה"ש מהחיל כאן שלב המגע, לפי הוראותיו ובתיאומו

(עמ' 6758-6759):

"אני מתקדם, מגיע מול חזיון, ושם האירועים הם כאלה; התכנון שלי, או הפקודות שלי מחפתחות בהתאם לתצפית שלי ובהתאם למה שאני קולט בשטח, השטח שלי מוכר, אבל אני מגיע מכיוון לא שיגרתי... האירוע הראשון שיש לי: אני מגיע (לציר ערוב). ומשם יש מקום של מין חורשת דקלים... משם נפתחת אש של סנקים ותוחתים על הגדוד הראשון שלי שנוסע, גדוד 198 והגדוד מקבל ממני הוראה להתייצב מול הדקליה הזאת עם הסנקים, להשמיד אותה, היות וזה קרוב מאוד (כ-5 ק"מ) לחזיון וזה משפיע על חזיון*. ... הגדוד השני עוקף אותו וכא מדרום לו לכיוון חזיון מסמך... ככל שאנחנו מדרימים הארטילריה הולכת ונעשית צפופה ביותר... כאן מתחיל קרב עם סנקים שעומדים בעמדות על הטללה של התעלה ומהדקליה... יש דיווחים על פגיעות בסנקים ואני גם רואה אותם דולקים, וחלק ממשיך בתנועה חוף כדי חיפוי לכיוון חזיון".

המה"ש מציין בעדותו (עמ' 6759-6760) כי נתן פקודה להתקפה על

הפירדן עם משימה מוגדרת של העברת מחלקה על הבשר המצרי לצד השני של

התעלה;

"חוף כדי ההיערכות הזאת, התנועה הזאת, אני מסתכל על השטח ואני מחליט... הגדוד השני מקבל פקודה: לאורך ציר חביבה - זה כביש שמגיע לפירדן. הוא עולה משם על חזיון, ולהגיע למים, אנחנו לא יודעים בדיוק איפה הגשר. הגשר הונח במשך הלילה. לפי הידיעות שקיבלנו בלילה הגשר צריך להיות שם. הפקודה שלי: על ציר ערוב גדוד אחד, על ציר חביבה גדוד שני, מתקדמים, חוף כדי אש והשמדת האויב, עד קו המים, שם מבליים את הגשר, וגדוד 19, הגדוד הדרומי, הוא מעביר מחלקה לצד השני על הגשר".

(על נושא זה ראה עדויותיהם של המה"ש והמג"דים, לעיל, עמ' 568-572).

כהקלטה הרשת האוגרית אין כל פקודה של האוגדה למח"ש 460 לתקוף

לכיוון חזיון, ואין גם דיווח של המה"ש על כך שהוא מתחיל בתקיפה, רק

בשעה 1100 מורה מפקד האוגדה למח"ש להתחיל להתקדם בזהירות וגם זאת לא

עם גדוד 19 וגדוד 198, ומתנהלת כיניהם השיחה הבאה (מוצג 421):

* - כאן משחבז בתיאורו סיפור ההיחלפות של גדוד 198 בחוליית קת"ק מצרי; לפי עדות מג"ד 198 אירעה ההיחלפות קודם לכן.

"עמירן... צפורים יהיה סצויין, אבל אנחנו קצרים בתחמושת. אנחנו נגיע למיט לא יהיה לנו תחמושת.

אדן: רות, אנחנו משיגים לכם עוד ציפורים, לכן כדאי להתחיל להתקדם בזהירות עם היחידה שרצית לקבל.* שלת מישהו ליצור את הקשר, תן לו את הפרוץ שלך, ושהוא יכנס אליך.

עמירן: רות, בסדר, אני אשלח. אם אני אקבל אותו והוא יקרא לי אז אני אכניס אותו על ציר חביבה כשהוא יעלה לחזירן ויעבור.

אדן: רות, עשה את זה מהר. חנה אתה מקבל עוד צפורים. יופי, סוף."

כלומר גם לפי שיחה זו, שהתנהלה כבר בזמן שבדוד 19 נכנס לקרב (ראה להלן עמ' 588-589) ההתקפה של חטיבה 460 מותנית, על דעת מפקד האוגדה והמח"ט, בקבלתו של גדוד מילון, והוא זה שנועד לתקוף בחזירן. שיחה זו מתקשרת גם לעדויות (ראה לעיל, עמ' 568-569 ו-572) על בעיות התחמושת של יגדוד 198.

קצין האג"מ, סא"ל יום-טוב תמיר, שהיה ליד המח"ט באזור הברגה,

מעיד על החפחות ההקפיה (עדותו בפני אל"ם חסדאי, עמ' 16-18):

"... ואז ניתנה פקודה, עד כמה שאני זוכר, לשני הגדודים להתפרס ולנוע לכיוון מדרום למצבר על ציר ערוב, יותר נכון, לכיוון שחף.

ש' הפקודה ניתנה לשני הגדודים?

ח' עד כמה שאני זוכר לשני הגדודים.

ש' אתה זוכר את המקור של הפקודה?

ח' לא.

ש' ... האם אתה זוכר שעמיר יפה** מבקש רשות לצאת החוצה כי הוא קצר בתחמושת?

ח' לא.

ש' האם אתה זוכר שעמיר יפה ככלל יצא החוצה? מהגזרה, אחת לא יודעים שהוא יצא?

ח' אני לא יודע שעמיר יצא, מה שאני זוכר מה, זה ערב רב בין שני הגדודים כאשר אנחנו מתקשים לזהות מי הוא מי, מה שאני זוכר היום הוא, שעדיני קיבל פקודה לתקוף לכיוון חזירן ועמיר יפה לשמור פגע עם אזור ערוב ואזור שחף ששם נחבלה אויב. אני לא זוכר היום איזה כוח אויב היה שם, ככל

* - כוונתו לגדוד 421/599 (מילון) וראה להלן, עמ' 590 ואילך

** - מגיד 198

אופן ירו עליו וחוא יצר מנע, זה אחרי שניסינו לעשות איזה שחוא סדר כי היה עירוב בין שני הגדודים ועמיר יפה אמר שחוא לא יוצא מזה. אז הוא נחלץ החוצה וחזר חזרה. ש' אתה לא יודע שעמיר יפה יצא החוצה ואתה לא זוכר שחוא ביקש לצאת?

ת' הוא לא יצא, בכל השלב הזה חוא היה פה.

ש' אתם ראיתם אותו עומד כאן?

ת' כן. ... בשלב הזה אנחנו מקבלים הוראה לתפוס את הגשר של חזירן.

ש' הוראה ממי?

ת' מספקד האוגדה או מאלוף הפיקוד ישירות, אני כבר לא זוכר. בכל אופן אלוף הפיקוד התערב פה בקשר - לתפוס את הגשר ולהעביר לפתוח שלושה סנקים לצר שני, לתפוס מאחז בצד שני.

ש' ... הפקודה הזאת ניתנה אחרי שעדיני חוקף או לפני שעדיני חוקף?

ת' לפני שעדיני חוקף."

מפקד האוגדה בעדותו מחזק את הדעה שההתקפה שנערכה לפני-הצהרים על

הפירדן התפתחה מתוך המצב בשטח והקדימה את לוח הזמנים של יוזמת

ההתקפה שהתגבשה כמפקדת האוגדה;

"במילים אחרות, בעוד נחק'ה בדרך אליו עם החטיבה, אחרי שביקשנו סיוע אוויר, חוא [סח"ס 460], תוך כדי שחוא מפתח את המצב קדימה, גדוד אחד נדפק חוק, הגיע קרוב מאוד לחעלה, מטש מטרים מהסוללה" (עדות האלוף אדן, עמ' 7174).

רישום כיומן המבצעים של האוגדה (מוצג 342) מחזק את דברי

מפקד האוגדה, שלפני ההתקפה צריך היה להמתין להגעחה של חט' 217.

בשעה 1040 מודיעה האוגדה.

"1* ינוע לכיוון צרור, משם ל-207, מול מצבך. שם תהיה ליד פחם. כוונה של 40** כי 1* יכנס עד לשחור*** וחזירן".

* - חט' 217
** - מפקד האוגדה
*** - בביש לכסיקון

ואסנת, בשעה 1037 (מוצג 421) נתן מפקד האוגדה את ההוראה

הבאה למח"ט 217:

" אדן : עשה הכנות לנוע. אתה עוד אל תנוע, עד שלא יתברר סופיח. אני רק אחן לך את המשימה. האט מוכן לקבל?"

ניר : מוכן.

אדן : אתה חנוע לכיוון מרור, חנוע ל-279 וזה בערך המקום זה יוצא מול מצבר, שחמצא ליד פחם שלנו... שם תצטרך להתערכך, כאשר הכוונה שלי שאתה תכנס במקביל לציר לכסיקון מצפון לדרום, בזהירות, לאט, עם הרבה ארטיילריה, עם הרבה אויר, ותגיע עד לטחף וחזיון... ושם יש 3 מעברים, תעבור בהם ותאתז בצד השני. זאת המשימה. אבל לפני שתעשה אותה בהתלהבות, ב-279 תלמד טוב את המקום ונחזור לרכב על זה.

ניר : רות, עכור.

אדן : או קיי, ותמתיך לחשוכה סופיח שלי, סוף."

ההסתייגות מאישור סופי של התנועה לא נבעה מבעיות

הקשורות בגורח חזיון, אלה מהמתנה לקבלת האחריות על הגזרה

הצפונית של התעלה ע"י תא"ל מגן, כפי שמסתבר מהודעתו של

מפקד האוגדה למח"ט 217 ב-1044 (סם): "תנסה ליצור קשר

עם חמזה [תא"ל מגן] ותראה אם הוא מוכן לקבל ממך את

הגזרה, כולל של הצפוני שלך,* ואז אתה יכול לזוז".

ב-1057 (סם) לאחר שיחות עם תא"ל מגן, מודיע האלוף

אדן למח"ט: "מבחינתי אתה יכול לנוע, כפי שאמרנו למרור

ומשם ל-276 [צ"ל 279]. שם תעצור. חנוע בשכל, במהירות,

סוף".

לפי תיאורו של מג"ד 19 את ההתקפה עצמה (עדות טא"ל (מיל) עריני, עמ' 20-24), הוא החל לנוע עם הגדוד שלו בכיוון דרום-מערב לעבר הפירדן, כאשר חלק מהגדוד נמצא על ציר חביבה וחלק שני מצפון לציר, כאשר שאיפתו היא לקצר טווח לארטילריה המצרית כדי להיות פחות ופחות פגיע (ר' לעיל, עמ' 571-572, גם עדות הסמח"ט). האש באיזור שקסה, והמג"ד לחץ לקבל סיוע אוידי וארטילרי, ולמעשה הוא זוכר גיחה אחת של מסוס שאמנם השליך חימוש לעבר גשר הפירדן.

במרחק 3 ק"מ מהחעלה נפתחה על הגדוד אש טילים מאסיבית וסנק אחד נפגע. הגדוד המשיך בהתקדמות ובמרחק 2 - 2 1/2 ק"מ מהחעלה גילה כמות גדולה של חיילים מצריים מתופרים בשוחות, כטוחים קרובים לסנקים. לדבריו, חלק גדול מהמצרים החל בטנוסה, אולם תוך כדי כך הוא הותקף ע"י חיילי חי"ר מצריים בכמות גדולה באש בזוקות (ר.פ.ג'י) מטוחים קצרים. החלו קרבות של סנקים בודדים כנגד אנשי החי"ר המקיפים אותם וכשלב הזה נפגע המג"ד ונפצע.

הסמח"ט, אל"מ שילה ששון, נמצא בקרבת מקום ידווח למח"ט על המתרחש (עדות טא"ל עריני בפני אל"מ חסדאי עמ' 23-24). מעדותו אנו לומדים על המשך המאורעות (עדות אל"מ שילה ששון בפני אל"מ חסדאי עמ' 12-13):

"בשעיקר הגדוד הגיע לצומת לכסיקון-חביבה, חטפני, עד השלב הזה היה שלט. ... במכה הראשונה נפגעו 4 סנקים והתחילו לבעור. חלק מהאנשים קפץ... חלק מהסנקים, סנקים בודדים, הגיעו עד החעלה... המג"ד בשלב זה נפצע והפסיק את הקשר... ניסיתי למסור את הפיקוד לסמג"ד. הוא קיבל אותו, ובהמשך התברר לי שהסמג"ד נמצא בכלל כציר ספונטני, כ-12 ק"מ מאחור... לקחתי את אחד המפי"ם, זעירא, ואמרתי לו: רכז את הסנקים, תסדר את כולם ברשת (קשר) אחת ותבוא אל הצומת (צומת חזית-חביבה), תפנה פצועים ותתפוס את הצומת על מנת שהמצרים לא יתפסו בטחון וינועו מזרחה. נשארו פה כ-8 סנקים שנפגעו. אני יודע שהפלוגה פיגו עד כמה שיכלו את האנשים... היו פצועים שנשארו ואחר כך נדמה לי שנפלו בשבי. זעירא התקפל, ואני אתו. באנו לאיזור הצומת".

סא"ל עריני מחאר בעדותו (עמ' 25) את שלב פינורי הנפגעים

ומסכם את הוצאות הקרב:

"נכנסנו לקרב בין 20 ל-21 טנקים, יצאנו 14 טנקים.

ש. זאת אומרת 7 טנקים נשארו בשטח?

ת. משהו כזה.

ש. כמה הרוגים היו ופצועים, אחת יודע?

ת. היו כ-16 הרוגים והיו הרבה פצועים...

.....

היו רק כ-7 טנקים כשירים מחוץ ה-14 שיצאנו".

ובעמוד 26:

"ש. ... איך נודע למח"ט מה קרה שם?

ת. איך נודע למח"ט מה קרה שם? מהתבר'ה שתזרו, או משילה. אז אני דיווחתי שיודיעו למח"ט שאני פצוע....

ש. מי ארגן את יציאת הגדוד החוצה?

ת. .. החילה אני, אהר כך הסמג"ד.

ש. הסמג"ד, ושילה איפה היה אותו זמן?

ת. שילה היה בשטח".

אל"מ עמיר יפה מספר בעדותו בפני אל"מ חסדאי על פעילות גדודו בשלב זה

של הקרב (עמ' 19-20):

"... ואני בקשר מתעוררן שעריני הסתבך מדרום ופונה למח"ט ומקש ממני לסייע בהילוצו באש. אני מפנה כוח קצת יותר דרומה ויורה מערבה... אני לא רואה את כל הטנקים שלו... אני מזהה את רוב הגדוד, או חלק מהכלים, רצים בנהילות... מורחה. מחוץ הדיווחים בקשר אני מכין ששם העסק החפרק. המג"ד נפצע ויש ניתוק מוע מהיר.

ש. האם עד השלב הזה קיבלת איזו שהיא פקודה להסחער על איזה שהוא יעד?

ת. שלילי.

ש. לא לכיוון ציר ולא לכיוון הגדוד של עריניץ

ח. לא. אני לא מקבל פקודה, לא לנוע ולא להסחער. אני דיווחתי למח"ט בדיוק מה אני מבצע. המח"ט הודה לי להמשיך בניהול הקרב, קרב אש, שבו אני כרגע עסוק, ויותר מאוחר הפניה הייתה לגבי עזרה בחילוצו של גדוד זה. עזרה באש. היפוי על תנועת גדוד 19 אחורה. או אם תרצה נסיגה מבוהלת. ... בכל אופי לי זה נראה ודבר נוראי התנועה הזו. אני ממשיך לנהל אש עם האויב באזור הדקלים עוד כשעה, עד שמצבי, גם מבחינה נפגעים וגם מבחינת תחמושת קצת יותר מתמיר. ... אין ספק שיכולתי לעמוד שם עוד רבע שעה או חצי שעה, אבל לא ראיתי בדיוק מה התכלית ולא הובהר לי מה המשימה של העמידה שם. ... קיבלתי הוראה מגבי לנתק מגע. ... נעתי לכיוון צד חזית-חביבה. ... ארגנתי את הכוח בחזית 29, בדקתי. ... שלא נשאר לי אדם בשטח, ואז נעתי צפונה לציר טפונטני 32, שם אכן חיכה לי קצין האפמנאות של החטיבה עם תחמושת, קצח אובל."

אל"מ שילה ששון מעיד (כפון אל"מ זסדאי עמ' 13) שלאחר שנתלץ מההחקפה של גדוד 19 כבר מצא את גדוד 198 בתהליך מילוי תחמושת.

לערמת הערויות של המח"ט, של המגד"ם וקצין האג"ס, קובע המח"ט בעדותו (עמ' 6762) שהוא ניהל את ההחקפה הזאת כשהוא נמצא קריטה עם הכוחות:

"הוא [מג"ד 19] מוריע לי שהוא נפצע. לאחר שאלה, אם הוא יכול עו, הוא אמר לי; אני אנסה. יותר מאוחר הוא אמר; לא מצליח. ואז אני העברתי את הפיקוד לאחד המפי"ם. ... ואחר כך אנחנו רואים שאנחנו עולים על מערך, הרבה אש, הרבה התנגדות, טנקים שלנו מתחילים לבעור, והפלוגה הקיצונית אומרת שהיא תפוסה בתוך חי"ר שצץ מתוך החפירות, תעלות, ויורים מכל הכלים, ואומרים לי לא הולך. הם מתקוממים. לא הולך. אני נמצא בצד הקיצוני של הגדוד הזה, כי הבעיה שלי הייתה גם הגדוד השני, יותר צפונה. אנחנו היינו כל כך קרובים שלי היה ברור שצריך עוד 'פוש' ואנחנו למעלה."

ובעמ' 6765 הוא ממשיך בתיאור האירועים:

"המצב שהחחיל להסתבר אצלי הוא שההוא [המג"ד] על ציר ערוב, צפונית, אומר לי: אני בבטן עם 4-5 פגזים, והמ"פ - מ"מ המג"ד - אומר לי: השמע, עוד מעט לא יהיו יותר סנקים. ואומר לי: אני כבר עם שני סנקים על החעלה. והחי"ר המצרי, ואגב, כל הזמן זרמו סנקים על הגשר. את הגשר לא ראינו, אבל היתה שם פיתחה וצפו משם סנקים. רכב יצא משם, והיתה פעולה רצתנית שם."

ובעמ' 6766:

"... גרוד אחד למעשה נבלם ע"י סנקים, אבל גם ככה זה היה מתוכנן. ורק אחרי שהשמיד את הסנקים התחבר (?) גרוד אחד היה במשימה להגיע עד לחעלה ולהשמיד את האויב. אני יכול להגיד שוב פעם, תיאוריה, שלמעשה שתי המשימות בוצעו, אבל למעשה לא היה כוח להתזיק את זה. מצד אחד לא היה כוח יותר להתזיק את זה. בכך לא השמדנו את האויב אבל הגענו למשימות. התחמושת אזלה, הרבה נפגעים. אין אפשרות אלא להיכחד. כתוצאה מזה אני ינוחן פקודה לאחור."

בעמ' 6768-6769 הוא מחאר את שלב החילוץ:

"הפקודה כאמור היתה דילוג לאחור להברגה. בו זמנית נחתי הוראה לקצין האפסנאות שלי שיביא לי חתמושת ודלק... כל מה ששייג... למאחורי הברגה. לגרוד 198, הגרוד הצפוני, נחתי הוראה לחכות, לא לירות... לחפות על היציאה שלנו. לגרוד 19 נחתי הוראה לצאת אחורה, כי מצבו היה קשה מאוד... אמרתי לסמח"ט שלי שירוץ לשם מיד... לראות אם עזרתו דרושה שם, והסמח"ט שלי היה איתם כל הזמן, בשלכ הזה. הסמח"ט היה שם והתחיל לנהל את החילוץ והפינוי אחורה."

מכל האמור לעיל, ברור שלפנינו עדויות שונות על מהלך

העניינים, בכל הנוגע למקומו של מפקד החטיבה בשעת ניהול

חקרבות, ומקומו בשעת חילוץ הגרודים, וחלוקת התפקידים

בינו לבין הסמח"ט.

כרוכות בכך גם שאלות עקרוניות-מקצועיות החורגות מעבר לתחום הקידתנו והגובעות מכך שפיקוד על גייסות מורכב משני אלמנטים: פיקוד אישי פנים-אל-פנים, ופיקוד על ידי הליכים, כמפורט בחוברות צה"ל, הדנות בכך ואשר להן חוקף עק הוראח הפ.ה.ע. 1,0105* . במיוחד מחעוררת השאלה ועל צה"ל לחקור כה ולהסיק מסקנות אם וכיצד יושמה תורה זו בשלב זה של קרב הכלימה.

סקרה שונה לחלוטין, קרה עם מפקד חטיבה 217, שהיה קדימה עם הכווחת הלוחמים, ותוך כדי כך נקלע למצב, שנלחם אישית מתוך הסנק ועל ידי כך נבצר ממנו לפקד על החטיבה, במשך כמה דקות, כראוי, ועל כך ראה להלן עמ' 671,

קצין האג"ם של חטיבה 460 באותו היום, סא"ל יר-טוב חמיר מעיד (עמ' 20), כי התפ"ק נמצא במרחק של כ-500 מטר מן הסנקים של גדוד 599 של חטיבה 421. הסנקים של גדוד זה לפי העדויות (ר' עדות סא"ל מורג, עמ' 10), עמדו על הברגה, במרחק כמה ק"מ מזרחה לקרבות הגדודיים של חס' 460.

* 1. החוברות הנוגעות לנושא "שליטה במלחמה" תורת הקרב 1-2 נובמבר 1964 לוחמת שריון חפ/1 - 3 ינואר 1965

2. בנושא מקומו של מפקד לניהול הקרב פרק שליטה - לוחמת שריון עמ' 35-37, סעיף 2 עמ' 41-44, סעיף 10-11, 13, 16. חודת הקרב, פרק שליטה, סעיף 8, 8ג', 11.

3. בנושא מתן פקודות פרק שליטה - לוחמת שריון עמ' 42, סעיף 15, 16, 19 ופרקי נוהל קרב עמ' 52-58 תורת הקרב עמ' 22-26, סעיף 3, 5, 16ג', 8, 11, עמ' 40, סעיף 19.

המח"ס עצמו דיווח בשעה 1003 (מוצג 421) למפקד האוגדה על מיקומו: "אם תראה שמה את נקודה 30 לפני או אחרי זרקור, בערך מעל אכנית 32". עיון כמפה מראה שהמדובר הוא בהכרזה.

בשעה 1154 (שט) שוב מדווח המח"ס, כתשובה לשאלה מפקד האוגדה, על מיקומו: "באיזור הכרזה, בין חביבה וערוץ, בערך איפה שהמשבצת עם הכתובת הזאת"*

מצבו החמור של גדוד 19 בראשית הקרב לא מתבטא בדיווחים לאוגדה ולפיקוד, עובדה זו מוכהרת ע"י עדותו של קצין האג"מ החטיבתי, עדות סא"ל תמיר בפני אל"ם חסדאי (עמ' 19):

"ש. האם אני מכין נכון ממך שבעצם כשלב הזה אין לכם תמונה שהגדוד של עדיני מוכה, אלא התמונה היא של פחות או יותר בלבן, שצריך לעשות סדר בעניין?

ה. בשלב הראשון, זוהי התמונה.

ש. מהי התברר לכם שבאמת עדיני הוכה קשות?

ת. למעשה, כשעדיני נפגע והוא בעצמו לא ענה [כקשר] והתחלנו לקבל דיווח מהמפי"ח ואז התחלנו לקבל תמונה ששפה המצב קשה ומעמיד** התרשמנו שלא יוכל לעזור ומרותק למקומו".

החל משעה 1120 לערך מעביר מח"ס 460 דיווחים קודרים לאוגדה על מצבו ומבקש בדחיפות סיוע אוירי. בשעה 1119 (מוצג 421) הוא מודיע:

"עמיר : ...רוח, אני לא הצלחתי לקבל... (רעש)... אני עם מעט כלים כבר. אני רוצה צפרים מהר, עבור, על צד שני של המים, מולי, עבור.

אדן : רוח. נטפל בצפורים... (רעש).

עמיר : ...כלים רבים של חרוב *** דולקים אצלי כבר מצד שני... (רעש)

* הכתובת הכרזה ליד התעוז?

** יפה

*** טנקים של גדוד 19.

ב 1125 מודיע המח"ט שוב (שם):

"עמיר : ... בחוך חי"ר. מרבית הכלים שלו יבוערים וקוטלים את האנשים שלו מסביב. צליך מהר מטוסים על הצד השני של התעלה בשביל לשתק אותם. ... לעזרה, עבור.

אדן : מה הקשר שלו? על איזה תדר? ... כמה נגלות של צפורים?

עמיר : מהר, מהר, הם קוטלים לי את הכלים. סוף."

ב-1131 (שם) שואל מח"ט 460 שוב אם המטוסים בדרך אליו,

ונענה ע"י מפקד האוגדה בחיוב. ב-1133 (שם) מודיע המח"ט

למפקד האוגדה על פציעתו של מג"ד 19 ומבקש תגבורת ושוב,

סיוע אוירי:

"עמיר : הצפורים אני צריך על לכסיקון, בין ערוב... (הפרעות) ו-10 [המג"ד] כבר נפגע.

אדן : רות. אם אתה יכול לעזור או לזרז קצת, כדאי, כי ענין הצפורים קצת מתממה. תהיה זהיר. אני תיכף אוסיף לך עוד כוחות. זה מה שניתן לעשות. חכו עד שהצפורים יבואו.

עמיר : אני רוצה לקבל מילון דרך ציר חביבה, אבל אני רוצה גם להכניס אם אפשר, לקבל רגליים, כי חדר *

.....

אדן : חיכף יצטרפו אליך חי"ר וזלרות."

בעקבות זאת מורה קצין האג"מ האוגדתי לגרוד הסיור ב-1136

(שם) "קח את כל הכלים שלך כנס ת"פ ** פתם. תבצע המשימה

לפי פקודות שלו".

* גרוד 19

** תחת פיקוד חס' 460

לכוח הסיור היו שני סנקים וחמישה נגמ"שים (שם) ומח"ט 460 מודיע, (שם, 1138) שתגבורת כזו אינה מספיקה לו "בסדר, זה לא מספיק. 5 [גדוד הסיור] שיבוא על ציר חביבה, אני רוצה אתו עוד יחידת משנה* שלמה. ... חלק גם בכיוון שלי ועם חלק בציר חביבה... אנחנו צריכים סהר עזרה, סוף".

ב-1140 מדווח המח"ט: "חבל ש... מצב (?) טוב, רק עם הרבה נפגעים".

ב-1203 מוסר מח"ט 460 דיווח מסכם: "כל הנרות מצד ימין של שחף וחזירן זה כלים שלהם שדולקים, מצד שמאל זה שלושה שכנראה שלנו דולקים. ... בערך נשארתי עם 8 או 8 ו 7** שהם עכשיו על ציר חביבה הולכים אחורה. אני רואה מפגש בחביבה-חזירן עם 1 בשביל לעדכן אותו ולהסביר לו את כל הבעיות שבשטח", (ולפרשח המפגש בין שני המח"טים ראה להלן עם 650 ואילך).

בהעדר דיווח ישיר על תחילת ההתקפה ביומני המבצעים וברשתות האלתום של האוגדה והפיקוד ניתן לקבוע את עיתוי הקרב רק במשוער. נראה שהוא החל לאחר 1100. ב-1030 לערך מודיע מח"ט 460 למפקד האוגדה שבוחותיו רחוקים לפנים ואינם מסוגלים לבצע משימת צליחה בחזירן (מוצג 343ג', וראה לעיל עם 576). שני המג"דים מעידים כי פנו מערבה בסביבות 0900-0930 ושלב הפגע עם הצד השני של התעלה ועם הדקליה נמשך שעה עד שעה וחצי, כלומר בערך עד 1030, כשאו פונה אל"מ עמיר יפה צפונה, וסא"ל עדיני עם הסמח"ט מתחיל לנוע לדרום מערב עד שהוא נחקל במערך המצרי.

* גדוד

** סנקים.

בשעה 1100 מודיע המח"ט שהוא יכנס להתקפה כאשר יקבל גרוד נוסף, אותו לא קיבל, ועדיין אין הוא מדווח על קרב קשה. נראה, לאור הדרישות לסיוע אווירי לחילוץ גרוד 19, שהקרב, שהחל לאחר השעה 1100, נמשך עד לסביבות השעה 1145. גם אל"מ שילה ששון מעיד (עמ' 20) כי בזמן זנחלץ מהשטח המוכה שמע ברשת את ההוראות שנתנו לחט' 217 להכנס לכיוון חזיון ואלו ניתנו בשעה 1130 לערך (מוצג 342). קביעת זמן זו קשורה גם בקביעת עיתוי שיאה של "פרשת הגרוד" (ראה להלן) לבין השעות 1100 - 1145 לערך.

ג, פרשת הגדוד מחטיבה 421 ("מילון - מיליון")

פרשה בפני עצמה במסגרת התקפה גדוד 19 על הפירודן ב-8 באוקטובר לפנה"צ היא פרשת הגדוד מחטיבה 421 אותו בקשה אוגדה 162 לסיוע, ואשר מפקד אוגדה 143 אומר שההוראה להענירו לא הגיעה אליו. פרשה זו קשורה גם בשאלת העברת אוגדה 143 לגזרה הדרומית, הנדונה במקום אחר (ראה להלן, עמ' 764 ואילך).

ננסה כאן, לאור העדויות, ההקלטות והרישומים ביומני המבצעים, לתאר את השתלשלותה של פרשה זו.

תא"ל גבי עמיר, מח"ט 460, אומר בעדותו (עמ' 6746) כי לפני ההתקפה ידע באופן כללי שאוגדה 143 נמצאת מדרום לגזרת אוגדה 162 כשהיא כהגונה, כאשר פנו שני הגדודים של חט' 460 מערבה באזור חביבה-ערוב הוא גילה, באופן פתאומי, לדבריו, שגדוד סנקים נמצא מאחוריו (עמ' 6760): "אומר לי מישהו: מסתכל אחורה, אני מסתכל אחורה. על הזנב יושב לי גדוד סנקים, אני רואה קו של סנקים.

ש, מאחורייך?

ת, מאחוריי. גדוד של סנקים בעמדות אש. מסתכל, ברגע ראשון זה "טוק" אבל אחרי שניה של מחשבה, זה לא יכול להיות אויב. לא סביר. אחרי הצפית טובה אני רואה שזה גדוד סנקים שלנו.

ש, של איזה אוגדה?

ת, הסתבר לי שזו אוגדה 143.

אין הוא מציין בדיוק את המקום בו עמד הגדוד הזה. מאוחר יותר כאשר גדוד 19 נמצא כבר בעיצומה של ההתקפה שלו, פנה מח"ט 460 אל מפקד האוגדה: "אמרתי: אני צריך עוד כוח מייד, והצפתי לו שיש גדוד במרחק 2 ק"מ מאחוריי, שהוא יחזק דהירה למטה והוא אחי... מפקד האוגדה אמר לי: בסדר תתקשר אהו. אני מיד חופר את זה דרך האוגדה השנייה. אבל מכיון שאני יצרתי את הקשר ברשתות שלנו... דברתי עם המג"ד, הוא פקוד שלי * . הוא אומר לי "תשמע, אני בא מיד, דק תנו לי פקודה, כי המח"ט סעכב אותי" (עמ' 6762). בעקבות זאת פנה (לדבריו) עמיר למח"ט 421, אל"מ חיוט ארז, מח"ט 421 התנה את מתן הגדוד באישור מפקד אוגדה 143. ממשיך בעדותו תא"ל עמיר (עמ' 6763):

* בבית הספר לשריון.

"אני מסביר לחיים ארוז שהאישור בטת יושג, כי אני זקוק לו מיידית, כי זה פיקוח נפש. שיבוא מיד. הוא אומר: בסדר, אני מדבר עם מפקד האוגדה, ייבי בינתיים חוזר לדבר עם מפקד האוגדה שלי, ואני לוחץ שיבוא. ואז הוא אומר: יש לי קשיים עם העניין הזה... והוא נותן לי שם של רשת אחרת, שאני אנסה."

כאן יצר מפקד הטיבה 460 קשר עם גדוד מחטיבה 14 של אוגדה 143, אולם מח"ט 14 אמר שאין לו פקודה להעביר גדוד. הא"ל עפ"י חזר והתקשר עם אל"מ ארוז, וזה אמר לו שיש לו פקודה לא לשלוח את הגדוד. (שם). עוד אומר תא"ל עמיר בעדותו (עמ' 6766) שכאשר נסוג מהפירדון ראה את הגדוד הנ"ל מח' 421 פונה דרומה ומחרת. מפקד אוגדה 162 מכנה את כל העניין בעדותו (עמ' 7171) כ"אפיוזודה תוך התכוונות לתקיפה". על פרטי הפרטה הוא אומר (עמ' 7170):

" 0948... פונה א'י מח"ט 460 ומבקש שאני אתן לו את הסנקים אשר ניצבים הברגה... והוא אומר שהוא מבקש לקבל את הגדוד הזה מכיוון שהוא רואה לפניו הרבה סנקים, וזרימה דרך הגשרים... אני פונה לפיקוד ומבקש לקבל את מדליון * . הרקע של הבקשה הוא משום שאני עסוק עם החטיבה של נת"קה ע"י קנטרה, משום שאני מקבל לחץ להניע את אל"מ קרן ** לכיוון דרום, ואני מבקש שיתנו לי את הגדוד שעומד שם ואיננו פעיל. בהתחלה יורי בנר *** אומר לי: לא, לאריק יש משימה אחרת, אבל אחרי זה שמוליק *** לוחץ עלי ללכת להזיון ואני אומר לוי זה לא כל כך פשוט, אני מבקש ת מדליון והוא אומר לי. קח אותו. אני אסדר את זה אחר כך עם אריק. אנחנו מנסים לחפש בכל הרשתות, אנחנו ניגשים פיסית, אנחנו - זה גבי. מדבר עם המג"ד, המג"ד לא מקבל ריזוח לעכור. אני מדבר עם שמוליק, והוא אומר לי: פטר אותו. חשים את הסמג"ד וחלך קדימה. אבל לא התקבל על דעתי הדבר הזה. ואנחנו מנסים לכרכר הרבה זמן ברשת כדי לממש את הגדוד שניתן לנו."

קצין האג"ם של חטיבה 460, סא"ל יום-טוב חמיר, אומר על פרשה זו

בעדותו בפני אל"מ חסראי (עמ' 19-20):

"הייתה לנו שיתה עם עמיר **** מה הוא רואה לגבי עדיני **** ואיך אפשר לסייע שם, וחמונת המצב שהוא נתן, שהיו רתוק למשימה שלו. ואז התחלנו לחפש מי יכול להושיע וראינו פתאום את גדוד הפטונים עומד לידנו."

* הגדוד שבו מדובר נקר מילון. שיכוש הים למדליון אירע כבר אז ויש לו כנראה חלק באי-ההבנה שנוצרה בוסת הפיקוד והאוגדות כפי שנראה להלן מהרישומים ביומני המבצעים. גם בעדותו חוזר אלוף אדן על השם המטעה.

** חטיבה 500.

*** בן-ארי.

**** גונן.

***** יפה, מג"ד 198.

***** מג"ד 19.

ש. (אח) גדוד הפטונים... אחם רואים תוך כדי שעדיני חוקף, אחרי שעדיני חוקף?

ת. בזמן שעדיני חוקף שינינו מקום של החפ"ק, אז ביצבץ לנו פתאום הגדוד הזה. ראינו סנק אחד, עוד סנק ועוד סנק... בדקנו עם ברן, אמרנו לו פה יש גדוד פטונים, הוא אמר, זה לא שלנו, תבדקו מי זה. הלכתי מכלי לכלי, בדקתי עם המט"ק... קבלתי את החדר, חזרתי לסנק שלי, התקשרנו עם עמי * אמרנו לו שהמצב שלנו לכיוון חזיון חמור מאד, בוא תצטרף להתקפה, הוא אמר: אני אבדוק עם המט"ק שלי... והמט"ק אמר לו שמפקד האוגדה אוסר עליו. הודענו את זה לברן, ואז בורודיש התפרץ לרשת, ברן דיווח לו שמפקד האוגדה שלו לא מאטר, שאל מי זה המג"ד הזה, תודיעו לו שזה פקודה שלי... ואם הוא לא מוכן, קחו את המג"ד שלו, חמנו אותו למג"ד ותפטרנו את המג"ד. ... עוד פעם התקשרנו לחיים ארז וספרנו לו את הספור הזה.

ש. אחם אמרם לו שזו הוראה של בונן?

ת. אמרנו לו. הוא אמר: ההוראה של 40 * שלי שונה, ואני מציית למה שאומר 40 שלי, ואני מצטער מאד - יש לנו משימה רצינית מאד כלפי דרום, והגדוד הסתלק משם."

עיון בהקלטות וביומני מבצעים מצביע על הפרטים הבאים:

- (1) כבר בשעה 0638 בנוקר (מוצג 421) עודכנה אוגדה 162 בהמצאותם של כוחות מאוגדה 143 בהברגה ואף צפונה משם בין הברגה לזרקור.
- (2) ב-0656 (שם) הודיעה האוגדה לכוחות כי ציר ספונטני המוביל להברגה מאושר לחנועה, והאוגדה דואגת לתאום עם כוחות אוגדה 143 הנמצאים שם.
- (3) העדכון שמסר הפיקוד לאוגדה 162 ביחס להערכות אוגדה 143 לא היה מדוייק (מוצג 342, 080705, כריש ל-40): "מצב יחידות השכנים, באזור כרטיסן. באזור הברגה - מחלקה. באזור נרזל - מחלקה, באזור סגול 209 דרומית מערבית לנרזל - מחלקה. יחידת משנה מאהור בצומת כרטיסן-ספונטני א, מצטיירת כאן הערכות עיקרית על ציר הרוחב עם מחלקות קדמיות באזור ציר החח"מ, כשעה שבפועל היה המצב בשטח הפוך (עדות אל"מ חיים ארז, עם' 6825-6826, עדות סא"ל עמי מורג, עם' 7, עדות אלוף שרון, עם' 7211).

* סא"ל עמי מורג, מג"ד 599

** מפקד האוגדה.

- (4) ב-0708 (מוצג 421) הודיע מפקד האוגדה למח"ט 500, חרף כדי כך שנחזק לו אישור לחנוכה ש"כספרונטני ובהכרעה יש מישור".
- (5) אחד הגורמים הראשונים לשרשרת הטעויות ואי ההבנות המאפיינת את הפרשה בה עוסי סעיף זה היא קיומם של שני כוחות שאות הקריאה שלהם ברשתות הקשר היה מילון אחד הכוחות הוא גדוד 599 מחטיבה 421 באוגדה 143 בפיקודו של סא"ל עמי מורג, העומד במרכז סעיף זה, ואילו הכוח הנ"ל היה כוח שהגיע בכוח ה-8 באוקטובר לגזרה הצפונית של התעלה. כבר ב-0713 (מוצג 421) מודיע חא"ל מגן למפקד האוגדה ש-"הגיעה אלי פה יחידה... 17 בליס... מילון, אבל אלה הם בליס קליס." מהשיחה ביניהם מתברר שהמדובר כנראה ביחידת סיור, שעוד ב-7 באוקטובר רצה מפקד האוגדה להורידה לכיוון ציר ספרונטני כדי למלא את הפער בין הכוחות הקיצוניים של שתי האוגדות, 162 ו-143. כוח זה הגיע לאזור בלוחה רק ב-8 באוקטובר בבקר, וכשעת השיחה עדיין עסק בהתארגנות. בסיומה של השיחה אומר מפקד האוגדה לחא"ל מגן:

אדן: אני רוצה להעביר אותו ת" פחם שלי* ושהוא בעתים יכנס לרשח שלי ויקבל הוראות.

מגן: רות הוא נקרא מילון. הוא יכנס לרשח שלך, יקבל פקודות, סוף".

ב-0730 (שם) מודיע מפקד האוגדה למח"ט 460-

"אני רוצה לתגבר אותך ולתח לך כוח יכנס אליך והוא נקרא מילון הוא יכנס לרשח שלך, יקרא לך, ותצרף אותו אליך על מנת שאחה תהיה יותר מתוגבר."

- (6) ב-0830 (מוצג 421 ומוצג 342) יש חשש לירי של כוחותינו על כוחות שלנו העומדים באזור צום חזיזיה-ספרונטני, כלומר בהכרעה וקציני האג"מ של שתי האוגדות, 162 ו-143 מתאמים ביניהם את הפסקת הירי של אוגדה 143.

* תחת פיקוד חטיבה 460.

(7) ב-0833 (מוצג 421) מודיע מח"ט 460, שאינו מודה נכון בשטח, כי הוא עלה על זנגביל "ושם יש כוחות שלנו שכנים... ואני ניגש אליהם לדבר איתם". סא"ל עמי מורג, מג"ד 599, אומר (בעדותו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 10): "פעם ראשונה שידעתי על כוחות נוספים, זה היה כשגבי* הקים אתי קשר ברשח שלי, רשת מילון."

ש. באיזה שעה בערך?

ת. אני מעריך שבסביבות 0800-0830 בערך, הוא הקים אתי קשר וביקש שאני אפסיק את האש".**

(8) ב-0837 (מוצג 421) מבקש תא"ל עמיר מקצין האג"מ האוגדת שגדוד 599 יסתלק מזנגביל (כאמור, למעשה המדובר הוא בהברגה).

(9) ב-0845 (שם) מדווח תא"ל עמיר למפקד האוגדה כי הוא נמצא "במרכז זנגביל בתוך מילון" (וראה לעיל, עמ' 566). מפקד האוגדה מכיר את מילון בתוך הכוח עליו סיפר לו תא"ל מגן ושאותו אמנם יעד להצטרף לחט' 460 (ראה לעיל עמ' 593) והוא שואל את המח"ט:

"אדן: האם מילון זה המילון שמיועד לך?

עמיר: אני לא יודע, אבל זה אותו שם. הוא עכשיו ליד זנגביל, הוא פרס אחורה לכיוון חזית

אדן: האם זה מילון של השכנים שלנו?

עמיר: נכון.

אדן: רות סוף."

(10) ב-0903 (מוצג 421) מחקן מח"ט 460 את טעותו בזיהוי מקומו ומדווח כי הוא נמצא בהברגה "ושמה גם היתה היחידה השכנה" (וראה לעיל עמ' 566). מפקד האוגדה מורה לו (שם, 0905):

"תראה אם אתה יכול לקבל ידיעות מהשכנים שלך שאתה נמצא יחד איתם... כולל איך מחשבינו והכל.

* עמיר.

** הכוונה לירי של הפלוגה הצפונית שלו בהברגה.

עמיר: רות, רק עם מילון אני יודע איך.

אדן: בסדר, אז דרך מילון תאסוף אינפורמציה."

לשיחה זו, יש להשוות את דבריו של תא"ל עמיר בעדותו (עמ' 6760) שגילה את הגדוד (מילון) מאחוריו במפתיע תוך כדי תנועתו מערבה להתקפה. התנועה מערבה התרחשה מאוחר יותר משעה 0830.

(11) ב-0945 (מוצג 342) מודיע קצין האג"ם של האוגדה לסגן מפקד האוגדה. "מקש ליצור קשר עם 2. פחם * נמצא בלחימה מדרום לזנגביל בקרב אש הדוק. יחידות משנה ** בתנועה על ציר ספונסני. ברגע שיגיע להברגה דווח. לא להוריד *** דרומה עד שיעבור הכל אצל פחם כבר ליצור קשר עם פחם סוף". המדובר כאן הוא בגדוד 430 של חט' 500 שנכנס על ציר ספונסני ועמד מאחורי הברגה בזמן התקפת גדוד 19 על הפירדן (וראה להלן, עמ' 604 ו-617).

כאותה שעה נרשמה במוצג 421 הידועה יל קצין האג"ם האוגדתי למח"ס 500: "פחם ילנו... נמצא בלחימה מצפון לזנגביל מאחר ויחידה אחת משנה שלך בתנועה על ציר ספונסני, אנהנו מכשיים שתביא אותה עד להברגה ילא תוריד אותה דרומה עד שיהיה ברור לנו שהכל תקין אצל פחם. כבר ליצור קשר עם פחם על מנת שהנושא הזה יהיה ברור, סוף.

כפי שמתברר מרישום זה, היתה עוברת המצאו של גדוד 430 בציר ספונסני בקירב הברגה ידועה במפקדת אוגדה 162 והיא אף נקשרה בהסתככותה של חט' 460 ממערב להברגה מח"ס 460 לא עודכן על המצאותו של גדוד 430 בקירבתו. תא"ל חמרי בעדותו (עמ' 7496) אומר כי "זה הסימן הראשון שאני רואה שמעכבים את ההליכה השוטפת למצמד", אך איך הוא מתייחס לעיין העדכון ההרדי של המח"טים על ידו.

(12) בשעה 0948 פונה קצין האג"ם של חטיבה 460 לקצין האג"ם האוגדתי (מוצג 421):

* חטיבה 460

** של 2 = חטיבה 500

*** את היחידה של 500 שנכנסת בציר ספונסני.

"תמיר: יש כלים של מילון שעומדים באזור הברגה ולא עושים שום דבר. הם רק מפריעים פה אפשר לקחת אותם מפה למשימה אחרת. גם הכוחות הנוספים שאתם רוצה להביא הנה* זה רק יפריע. אפשר להפנות אותם למשימה אחרת.

...

אבירם: ... המילונים האלה, לא ברור לי מי הם, הם לא שלוו, על כל פנים אין לי קשר אליהם, ... אילו דיית יכול לשלוח מישהו שיביד להם להסתלק, היה טוב.

תמיר: הם מחכוכרים פה. אני לא יודע בדיוק מה הם של היזם**.

אבירם: רות. הכנתי. אנסה לסדר זאת, סוף."

למעטה עמדו אז באזור הברגה לא רק גדוד זה שבו מדובר (גדוד 599 של סא"ל עמי מורג מחטיבה 421), אלא שלושת הגדודים של חטיבה 421. (עדות אל"ם חיים ארז, עמ' 6826 ועדויות שלושת המג"דים: סא"ל עמי מורג, עמ' 9-10, סא"ל שמעון בן-שושן, עמ' 14-15, וסא"ל גיורא לכ, עמ' 8).

(13) בשעה 1002 (מוצג 421), לאחר שמתחיל להתגבש רעיון הגישה לחזיון (ראה לעיל, עמ' 572-576), מציע מח"ט 460 למפקד האוגדה להפעיל למשימה זו את גדוד 599 (מילון):

"... לידי משמאל נמצאת יחידה, המילון הזה, שלא עושה כלום, ואני מציע שהוא יפעל לכידון חזיון. מפקד האוגדה עונה לו: "המתן, אני עכשיו בתנועה לזרקור, כך שאני אחיה ממש על ירך ואחורייך, ואני אז אטפל בו ובכוחות נוספים שיכנסו לזרקור ואז גם נייצב את כל העניין".

(14) בעקבות ההצעה של מח"ט 460 מעלה מפקד האוגדה את הבקשה לפיקוד דרום בשיחה עם תא"ל אורי בן-ארי ב-1016 (מוצג 421). השיחה היתה יזומה ע"י תא"ל אורי בן-ארי ובמהלכה אמר לו מפקד האוגדה:

* גרוד 500/430

** אל"ם חיים ארז, מח"ט 421

"אדן: ... חזירן. ישנו מדלירן של הקולגה שלי, ואח המדלירן הזה, הוא לא עושה כלום ואנחנו היינו רוצים לקבל אותו ח"פ לצורך הכניסה לחזירן

בן-ארי: שלי לי. כי הוא עוד מעט יתחיל לנוע דרומה.

אדן: אמור שנית.

בן-ארי: שלי לי. הוא עוד מעט יתחיל לנוע דרומה.

אדן: כלומר הוא לא ניתן לי.

בן-ארי: לא, לא ניתן.

אדן: רות סוף."

(15) בשעה 1021, לאחר שאלוף הפיקוד לוחץ על מפקד האוגדה למחר ולהאזן בצד השני של החעלה באזור חזירן יוראה להלן, עם 626, אוסר לו מפקד האוגדה (מוצג 421):

"אדן: אנחנו נעשה את העסק מה שיותר מהר לדבר הזה. חבל שלא נוחנים לי את המדלירן שנמצא על יד פחם שלי, כי פחם לי הוא די קטן.

גונן: מי זה מדלירן?

אדן: המדלירן זה מישור שהיה מס שיה א שייך לקולגה שלי.

גונן. רות. קח אותו. אני אגמור את זה עם 2*"

(16) בשעה 1023 (מוצג 343א) מעביר האלוף גונן דרך רמ"ט אוגדה 143, אל"ם

גדעון אלשור, הודעה למפקד אוגדה 143: "הכח שבזנגביל להעביר

ח"פ ל-3. עד כאן עבור. ח"פ של יאור הקולגה לך. ח"פ 3 של

יאור ח"פ 3 - ברן. רק לצורך משימה. חזירן אחר כך קח אותו

חזרה. לצורך משימת חזירן. לך יש כי מדלירן זמן

בזנגביל רצונו אותו ל-3 על צ חביבה זה פחם זה

ה-5 של 3 [??]. לצורך ביצוע משימת חזירן. ח"כ תיקת אותו

חזרה"

על הטעות באות הזיהוי של הכוח, שהשתבש באוגדה 162, נוסף כאן

בפיקוד שיבוש בזיהוי מקום, ומילון בהברגה הפך למדלירן

בזנגביל בדקנו עם כל המג"דים שנלחמו באזור ואיש מהם לא נקרא

ברש"ה מדלירן, וכך, כאמור, ככל הנראה זהו שיבוש מ מילון.

בהמשך גלגוליו עבר **מדליון** שיבוש נוסף, ומאות-קריאה של כות
הוא הפך במסכת"ל למקום שבו אולי חצו כוחותיו את התעלה (מוצג
349, סליל מס' 5, עמ' 2):

"זאבי: ... רגע, לאריה יש עוד משהו. גם במדליון
עברנו? אריה* יודע ממקומות אחרים, מהאזנה
לרשתות, שגם במדליון יכול להיות שעברנו,
יכול להיות, זה לא ודאי, כל המוצבים הולכים
מא' עד צ'.

חשובה: זה הגיוני.

זאבי: מחליפים פעם בחצי שנה. מדליון, אחת לא
יודע?

אריה לוי. מדליון זה לא המוצב, זה נקודת רוח.

מאוחר יותר, ב-1035 (שם, עמ' 4), מחקן תא"ל לוי אח עצמו שוב
ואומר כי **מדליון** זה לא מקום החציה אלא משתמע שבבטחון שוטף
סיסמה שזה מעבר לגבול". (שיבוש נוסף שקשור באן אבן לקוד
מדליון שהיה מקובל, עד כמה שידוע לוועדה, בתקופת מלחמת
ההתשה כנראה בסיורי חציה של הירדן כבקעה).

(17) בשעה 1030 לערך (מוצג 343 א') מסביר אלוף הפיקוד לראש המטה
שלו: "אחת הבנת אח הוועדה של **זנגביל** יש פה יחידה. שיעביר
אותה לברן לצורך חזיון יגמור את חזיון ויחזור. 5 של
ברן נמצא פה. נתתי פקודה לברן לקחת אותו." ואז מתקשר רמ"ס
הפיקוד לרמ"ס אוגדה 143 ומודיע: "היחידה שלכם שנמצאת על
זנגביל עוזבת אוחד לצורך ביצוע משימה באזור חזיון.
בגמר המשימה תחזור אליכם. האם יש לך יחידות ב**זנגביל**?
אלוף הפיקוד מתערב: "... אני יודע שיש להם". והרמ"ס ממשיך
בהודעה: "3 אומר שיש. הוא יקח אותה ויחזיר אותה אליכם בגמר
חזיון".

מיד אחר כך באה פקודה של תא"ל אורי בן-ארי לרמ"ס 143 להיכוון
לחנועה דרומה. מכאן והלאה עוסקת התקשורת בין הפיקוד לאוגדה
143 המופיעה בהקלטות בתנועה זו.

* תא"ל אריה לוי, עוזר ראש אג"מ.

(18) בשעה 1030 (מוצג 421) כאשר נימה מפקד האוגדה להטיל את משימת החציה בחזיון על מח"ט 460 (וראה לעיל ע" 576) מציע לו המח"ט שוב להטיל את המשימה על גדוד 599 מילון'.

"עמיר: רוח, הכוחות שלי עכשיו מרותקים לפנים ואיחם אי-אפשר לעשות את זה אלא אם לצאת אחרה. אני חושב שיש כוחות משמאלי שלא מועסקים שיכולים ראשת כל להכנס לחזיון ואחר כך אנחנו מיד נוכל להוציא את אלה.

אדן: מי זה הכוחות שמשמאלך?

עמיר: רוח, מילון נומד עם 2 מאחורי כבר מהבוקר מאז שהגעתי הנה, ורובו לא עושה כלום רק מסתכל.

אדן: רוח, לא רוצים לחת לי אותה. אני אנסה שוב לקבל ומיד יועבר לך.

(19) בשעה 1042, כאשר פיקוד דרום ממשיך ללחוץ על מפקד האוגדה לצלוח את התעלה ב-3 מעברים באזור חזיון ופורקן ראה להלן, עם 626 - 627) שוב מעלה מפקד האוגדה את ענין הגדוד (מוצג 421):

"אדן: ... אני לא מביין. למה אתם לא נוחנים לי את מדליון ?

בן-ארי: אתה צריך לקחת את מדליון אליך. ניתנה הוראה לשכנ שלך.

אדן: בסדר. אני גם לוקח את המדליון וגם מוריד כוחות מצפון...".

(20) בשעה 1054, אגב שיחה עם אלוף הפיקוד על בעיות הורדה חסיכה 217 מגזרת קנטרה והשארם הגזרה באחריותו של תא"ל מגן, מבקש מפקד האוגדה שוב להעביר את גדוד 599 לחסיכה 460 (מוצג 421) :

"אדן: מה שהיית מבקש ממך, את המילון את המדליון, אותה יחידה שנמצאת על יד פחם שלי, להעביר לפקודתו, להגיד לו שיכנס לרשת ויקרא לפחם שלי.

גונן: זה מסובך בגלל בעיות קשר. פשוט, שלח מישהו אליה וקח אותה. זה הכל.

אדן: רוח, סוף".

(21) בעקבות דבריו של אלוף הפיקוד מורה ב-1100 (מוצג 421) מפקד האוגדה למח"ט 460:

"אדן: אנחנו משיגים לכס עוד ציפורים, לכן כדאי להתחיל להתקדם בזחירות עם היחידה שרצית להכל, שלח מישהו ליצור את הקשר, חץ לו את הערוץ שלך ושהוא יכנס אליך.

עמיר: רות, בסדר. אני אשלח, אם אני אקבל אותו והוא יקרא לי אז אני אכניס אותו על ציר חביבה כשהוא יעלה לחזיון ויעבור.

אדן: רות, עשה את זה מהר..."

(22) כנראה שבשלב זה באו הפניות לסא"ל עמי מורג (ראה להלן, עמ' 602-604) הציטוטים מעדותו ומעדות רס"ן מיקי שחר) שנענו בשלילה, ואז מודיע מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד בשעה 1115 (מוצג 421):

"אדן: היחידה שהיינו צריכים לצרף מהקולגה לא רוצה להצטרף.

גונן: האם אתה מכיר את המפקד שם? ... שיגידו לו שזו פקודה שלי, אם הוא יסרב, להעלות את הסגן שלו במקומו.

אדן: רות, סוף."

(23) בשעה 1134, לאחר שמצבו של גדוד 19 מחיל להחבר, שוב מודיע מח"ט 460 למפקד האוגדה (מוצג 421):

"אני רוצה לקבל מילון דרך ציר חביבה..."

האלוף גונן בעדותו (עמ' 7764) חוזר על הרשום ביומנים ומסביר בנוסף לכך (עמ' 7766): "אורי בן-ארי חשב שלא צריך לתת לו... לי היתה גישה אחרת, ברן ביקש, הוא בשטח, שיקח את מדליון אם הוא צריך. זה בערך כל האוירה שהיתה אז בקשר לפעולה הזו". כהמשך עדותו הוא נשאל על אופן הטיפול במטה הפיקוד בהעברת הגדוד (עמ' 7772-7774) ועונה:

"אביד אולי איך נתתי את הפקודה. הסלתי על ראש המטה שלי לבדוק ולתאם זאת... נתתי כאן לששון* פקודה לדאוג שאמנם הכוח הזה יועבר, ומרגע זה לא עסקתי בו יותר". (על טיפול הרמ"ט ראה לעיל עמ' 598).

* חא"ל ששון יצחקי, רמ"ט הפיקוד.

ושוב הוא נשאל על כך (עמ' 7778):

- "ש. נשאלת על מה ששון הודיע לאלטשולר, האם מה שכתוב כאן* הוא פקודה להעביר או לא?
- ח. פקודה להעביר. בלי צל של ספק.
- ש. כאשר הוא אומר לו: היחידה שלכם הנמצאת על זנגביל עוזבת אותך לצורך ביצוע משימה באזור חזיון, עם גמר המשימה תחזור אליכם, ואתה מוסיף: האם יש לך יחידו בזנגביל?
- ח. את זה ששון אומר.
- ש. האם זוהי העברת פקודה שלך?
- ח. כן, בפעם השנייה.
- ש. אני רוצה להבין. אתה מדבר בשפה ברורה עם אלטשולר. אתה אומר לו: הכוח שלך בזנגביל תחת פיקוד של הקולגה שלך. זוהי פקודה. את"כ אתה פתאום אומר לששון: טפל בזה. אני לא מבין. מדוע ששון צריך לטפל בכך?
...
- ח. זו שאלה שצריך לתת עליה תשובה ארוכה מאד. (עמ' 7779) כדי שאהיה בטוח שזה יבוצע, הייתי צריך להגיד לששון שידאג לכך".

ובעמוד 7784 הוא אומר: "אין לי צל של ספק שהיחה פקודה

להעביר גדוד, ולא רצו להעביר אותו. זה פשוט".

האלוף שרון, מפקד אוגדה 143, אומר בעדותו (עמ' 7229) שמעולם

לא קיבל הוראה להעביר את הגדוד. ושוב הוא מוסיף (עמ' 7230): "בכל

מקרה אני רוצה לתזור ולהדגיש: מעולם לא הגיעה בקשה כזאת אלי. לא

הוראה ולא בקשה. ... מפקד 421 אמר לי, שהיחה לו הפניה, האם קבלנו

הוראה בענין זה? אמרתי שלא קבלנו שום הוראה בנושא זה. ולא קבלתי

כל הוראה, כל פניה וכל בקשה, לא מראש המטה ולא ממישהו אחר".

אל"ם גדעון אלשור (אלטשולר) רמ"ט אוגדה 143, אינו זוכר שקיבל

פקודה להעביר את הגדוד, ואומר שלו היה מקבל פקודה כזו, היה מעביר אותה

למפקד האוגדה (עמ' 7550-7552).

אל"ם חיים ארוז, מח"ט 421, מספר בעדותו (עמ' 6828):

* מוצג א'343 וראה לעיל, עמ' 598.

"כאשר הייתי כבר קרוב לציר כרטיסן פנה אלי גבי בקשר ואמר לי שיש לו צרות והוא מבקש גדוד לסיוע. דברתי עם מפקד האוגדה ואז מפקד האוגדה אמר לי כך, שאמנם קבלנו משימה לרוץ מהר דרומה וחוץ מזה, ממש על הברגה יש גדוד שלם של אוגדה 162, זה היה גדוד 'שנטיס' של סא"ל שמשי, נמצא ממש שם באותו מקום שאנו היינו בו קודם ואיך דבר פשוט מזה שהאוגדה שצריכה, 162, חשלח את הכוח שלה, היו בקשות גם של גבי למפקד הגדוד עצמו, הוא פנה אלי, על כל פנים, הפקודה היתה לנוע במהירות דרומה".

עוד הוא אומר בעדותו (עמ' 6847) שמח"ט 460 פנה קודם למח"ט 14, ורק אחר כך פנה למג"ד שלו, סא"ל עמי מורג. ואז "עמי מורג דיבר איתי, אמרתי לו תמתין. דברתי עם אריק, אמרתי לו: חשמע, מבקשים את הגדוד, אמר, שיש פקודה להעביר אותו, עמי אמר לו שגבי אמר לו. זה פעם אחת. ואז אריק אמר לי שיש פקודה לרוץ מהר למיתלה" (ראו להלן, עמ' 779-781). הוא עצמו כבר היה לדבריו בהצטלבות ספונטני-כרטיסן (עמ' 6849).

הנוגע בדבר עצמו, סא"ל עמי מורג, מג"ד 599, מספר על פרשה זו בעדותו בפני אל"מ חסדאי (עמ' 10-14), כי בשעה 0800-0830 לערך התקשר מח"ט 460, חא"ל גבי עמיר, אליו וביקש שהפלוגה הצפונית שלו על הברגה חפסיק את האש (ראה לעיל עמ' 593). סא"ל עמי מורג חפסיק את האש ואז ראה את חא"ל גבי עמיר נע מערבה. עברו לידו מספר סנקי שוט ונגמ"שים והוא זיהה אישית קצינים שהיו מוכרים לו כתנועתם מערבה. בערך בשעה שקיבל סא"ל עמי מורג פקודה לנוע לגזרה הדרומית קרא לו חא"ל גבי עמיר ברשת וכיקש ממנו שיבוא "להציל אותו". סא"ל עמי מורג נמצא אז בצומת חזיזית-ספונטני, מאחורי הברגה ממזרח. הוא נחן פקודה לגדוד להסתובב ולהיות מוכן לרוץ לכיוון מערב, התקשר למח"ט, אל"מ חיים ארוז, וסיפר לו על בקשת מח"ט 460. חשובת המח"ט היתה שלילית בנימוק שצריך לרוץ למיתלה כי יש שם שואה (ראה להלן, עמ' 776-782).

סא"ל עמי מורג הודיע על כך למח"ט 460, וזה הביב באמרו: "אחם מחווכתיס והחבר'ה שלי נקטלים", כל גדוד 599 שמע את השיחה, שהחנהלה כרשת הגרודית, והסנקיסטים החלו להסתובב בעצמם.

ש. איפה היה המח"ט, חיים ארוז?

ת. בדיוק כשהוא אמר לי את זה חיים ארוז הגיע לידי*.

ש. בצומה חזיזית - ספונטני

ת. בצומה חזיזית - ספונטני אמרתי לגבי שזה ככד מדי על המצפון שלי כל האשמה הזאת, במילים האלה, נחתי את הכובע** לחיים, הם הזדהו חיים - גבי, גבי אומר לחיים: חשמע, אני מוכרח שעמי יבוא מיד, יש פקודה מגורודיש שהוא יבוא. אז חיים אמר לו: שלילי, מפקד האוגדה שלי אומר שלילי, וזאת לא הכוונה לעמי. עכשיו, כאוחו זמך הגדוד של שמשי עמד בספונטני ממש על חזיזית בשתי שורות.

ש. אז הוא הגיע?

ת. ... לא. הוא עמד כמה זמן. האנשים ישבו על הצריחים ואכלו.

.....

ש. מתי הוא הגיע?

ת. הוא הגיע בערך כשהתחיל להכנס גבי, רשלה שגבי התחיל לעבור דרכי והקים איחי קשר הוא נעמד מאחור. ... חיים אמר לגבי: חשמע, אני אברוא עוד פעם. בדק שוב. אמר לגבי שלילי, ואמר לי עמי רוץ למיתלה מיד.

ש. הוא לא ניסה להגיד לו שעומד פה גדוד?

ת. אמר לו.

ש. אמר לו?

ת. חיים אמר לו. הוי עמד לידי. ... נדמה לי שחיים אמר לו: תיקח את ה'שוטים' שלך, משהו כזה.

ש. את החשובה לא שמעת?

ת. לא."

בגמר השיחה בין אל"מ חיים ארוז לתא"ל גבי עמיר הורה סא"ל עמי מורג

לגדודו לנוע דרומה. במנדיל 79 הוא פגש את מפקד האוגדה ואמר לו

שהפקודה לא לצאת לעזרת תא"ל גבי עמיר מעיקה על מצפוננו, האלוף שרוך

ענה לו לדבריו שהוא לוקח את הענין על עצמו, כי במיתלה יש שואה וצריך

לרוץ לשם. (עדות סא"ל מורג, עמ' 14 וראה גם להלן, עמ' 780-781).

* לפי עדותו של ארוז, השיחה התנהלה בהיותו בצומה ספונטני - 'כרטיסן'. כ-20 ק"מ מזרחה.

** עם אזניות הקשר,

מ"פ בגדוד 599, רס"ן מיקי שחר, תיווך בקשר בין מח"ט 460 למא"ל עמי מורג. לפי עדותו (בפני אל"מ חסדאי עמ' 8-12) עלה מח"ט 460 על הרשת הגרודית של גדוד 599 וקרא למג"ד. רס"ן שחר ענה לו, ואז שאל מח"ט 460 מה עושה הגדוד. לאחר מכן ביקש שהגדוד יצטרף להתקפה של חסיבתו. רס"ן מיקי שחר הודיע זאת למג"ד, המג"ד התקשר למח"ט, והתשובה הייתה שלילית.

לאחר מכן התקשר מח"ט 460 שנית, גם הפעם בתיווכו של רס"ן מיקי שחר, וביקש שהגדוד יצטרף כי הדבר נחוץ לו כדי להשלים את משימתו. התשובה שוב הייתה שלילית בנימוק שיש שואה במיתלה ואוגדה 143 צריכה לרדת דרומה.

כאשר ניחנה החשוכה השלילית בפעם השנייה התקשר שוב מח"ט 460 ופנה בנוסח שהוא זקוק ממש להצלה. בשלב זה החל כבר גדוד 599 לזוז. לאחר התזוזה התקשר מח"ט 460 בפעם הרביעית והודיע לגדוד לעצור כי יש לו אישור של אלוף הפיקוד, אולם החשוכה שקיבל הייתה, שמפקד האוגדה הורה לנוע דרומה, (עד כאן לפי עדותו).

מג"ד 430 מחט' 500, סא"ל שמשי, מאשר בעדותו (עמ' 7-8) שאכן היה באזור, אלא שלא ידע דבר על המתרחש בו:

"בשעה 11 בערך זיזותחי למח"ט שלפני נמצאת יחידה של פטונים* שמחוצצים הלוך וחזור... על ציר ספונטני** והצעתי לו שאני אצטרף ליחר החסיבה שהיתה כבר מדרום לי. אמרתי לו, נראה לי שיש כאן מספר כוחות, נראה לי שיש כאן הרבה סנקים ואני לא יודע בדיוק מה הכוונה שלו שאני אמחין, והצעתי לו שאני ארד לעבר החסיכה לראות מה קורה.

ש. עד השלב הזה קיבלת איזושהי תמונה?

ת. שום דבר.

ש. מישהו הסביר לך מה מצב כוחותינו, מי נמצא בשטח, מה האויב עשה?

ת. שום דבר. לא ידעתי. גם על הכוחות שלנו לא ידעתי. במקרה, כשעברו הפטונים זיזיתי מפקדים.

ש. עד יום שני בשעה 11 אתה עוד לא יודע שום דבר על מה שקורה בחזית?

ת. שום דבר."

* כוונתו לגדוד 599.

** כנראה, השלב בו סוככ סא"ל עמי מורג אח הגדוד חזרה מערבה ואחר כך שוב מזרחה.

קצין האג"ם של אוגדה 162, אל"ם גלעד אבירם, נשאל בעדותו (עמ' 24-25) מדוע לא יצוה אוגדה 162 קשר ישירות עם מפקד אוגדה 143? בענין הגדוד, אלא ביקשה אותו מהפיקוד. לדבריו החקשר מפקד האוגדה ודיבר עם רמ"ט אוגדה 143, אל"ם גדעון אלשור, אך לא עם האלוף שרון, למרות שזה היה כאותו זמן בעצמו עם החפ"ק שלו על הברגה. לדעתו, החקשרות האלוף אדן לרמ"ט ולא למפקד האוגדה, היתה מקריח כלבד.

סיכום

תיארנו כאן השתלשלות של שרשרת פעויות ואי הכנות שראשיתה בקיום שני כוחות בעלי אותות קריאה זהים, אתר כמיועד לחט' 460 ואחד שממוקם כפועל בשטח לידה. המשכה נובע מאי ידיעה הדדית של הכוחות על תכניות הכוחות השכנים ומשימותיהם ואי חיאות כין האוגדה. לאחר מכן חלים שיבושים הן בהעברת שמו של הכוח (מילון הוופך למדליון) והן בציון המקום בו הוא נמצא (הברגה הוופך לזנגביל). כתוצאה מכך, גם כאשר ניתנה פקודה מהפיקוד להעברת מדליון בזנגביל מאוגדה 143 לאוגדה 162 (באמצעות רמ"ט 143), אי אפשר היה להבין מכך שהפקודה מתייחסת למילון (גר' 599) העומד בהברגה. מנוסח השיחות בין אלוף הפיקוד ורמ"ט הפיקוד לרמ"ט אוגדה 143 ברור, שהפיקוד הורה לו להעביר את הגדוד; מאידך, בכלל לא ברור, שאכן יכול היה להבין במה מדובר. בנוסף לכך, אחת מטתי הפקודות נוסחה כך, שניתן היה להבין שזוהי אינפורמציה גרידא ולא פקודה. בפעם השניה, בה ביקשה אוגדה 162 מפיקוד הדרום להעביר אליה את הגדוד, בסביבות 1100, הורה אלוף הפיקוד למפקד האוגדה לפעול בדרך בלתי מקובלת, ולהורות בעצמו לגדוד להצטרף אליו, מבלי שיעדכן בענין זה את מפקד אוגדה 143, שנמצא כבר במצב בו קיבל משימה אחרת, אשר ההוראה להעביר את הגדוד עמדה בסתירה לה.

הפרשה כולה מצביעה על ליקויים בעבודת המטה של פיקוד דרום (וראה להלן, עמ' 1310 ואילך). כמו כן יש לשאול מדוע לא הפעילה אוגדה 162 את גדוד 430 מחט' 500 כדי לסייע לחטיבה 460, במיוחד לאחר שהגדוד עוכב ליד הברגה כתוצאה מאירועים בגזרת חטיבה 460 ובמטרה לסייע לה בשעת הצורך.

כחרנו לנתח פרשה זו ביסודיות מכיוון שהיא מהווה דוגמה מאלפת
לליקויים בסיסיים בניהול המערכה בכללה, כגון העדר אינפורמציה, העדר
תיאום בין הכוחות, חוסר התמצאות של מפקדים, שיבושים בדיווח, חוסר
בהירות בפקודות וחריגה מנוהלים.

ד. לחימת חטיבה 217 באזור קנטדה וירידחה לפירדן

פתיחתו של פרק זה (0800) מוצא את חטיבה 217 כאשר היא בכוננות לחנועה דרומה ומפתינה לפקודה לחנועה בזאת (מוצג 342, 080755), תוך שהיא נמצאת עדיין במגע עם אויב, וחמת הפגזה. בעוד חטיבה 460 מתקדמת ממרור דרומה, ללא התקלות באויב, מודיע מח"ט 217 כבר ב-0803 שהוא "לרוחב כל הגזרה חמת הפגזה כבדה ביותר" ונלחם "גם נגד כבדים וגם נגד חוליות כמו אתמול", דהיינו חוליות קומנדו מצרי (מוצג 342).

היות וחטיבה 460 טרם נתקלה בשלב זה באויב, וחטיבה 500 נעה עדיין מאחור על ציר הרוחב, היתה בעייתה המרכזית של האוגדה כפרק הזמן שבין 8 ל-9 בבוקר הלחימה בגזרת חטיבה 217, וחטיבה זו המשיכה להעסיק אותה גם לאחר מכן. תמונת הקרב שהצטיירה בשלב זה היתה מבוססת בעיקרה על האירועים בגזרה זו. בעקבות ההודעה הנ"ל של מח"ט 217 מנסה האוגדה לקבל עבורו סיוע אוירי (מוצג 342, 080809):

"40:רוצים לסייע ל-1 שנמצא באזור דרומה למרחף, בין המרחף לסלטול, בשטח בין לכסיקון וחזיזית. הכוחות חוקפים אותו מעבר ללכסיקון לעבר מילנו. רצינו שהוא יוכל להוריד אותו [אם הסיור]." תשובת 103 [אלוף הפיקוד]: "זה קשה, כי הוא בא מנמוך."

כמו כן התלה הארטילריה שבגזרה הצפונית* לסייע לחטיבה.

ב-0822 (שם) שואל מפקד האוגדה את המח"ט: "האם אתה במגע עם סנקיס ורגליס? .. דווח ברגע שתתפנה מה בדיוק עשו לך ומה אתה עשית, ודווח נפגעים." וב-0825 (שם) מדווח לו המח"ט: "בעיקר מחעסק בכל ההפגזות הכבדות שמתגברות בכל הגזרה." ב-0831 הוא מודיע למפקד האוגדה (מוצג 421):

"ניר: אני עדיין בהפגזה כבדה. מצטער שאני מטריד אותך, אבל פשוט אני גם לא עושה כלום יותר מזה ואני חושב שצריך להתחיל לנוע דרומה.

אדן: האם אתה לא במגע עם סנקיס או עם רגליס?

ניר: הייתי במגע. גמרת את הבעיות. כרגע אני בהפגזה. זה הכל.

אדן: טוב, אז תגיד כמה. אתה יכול לנוע, ובינתיים חנוע כמה שתחרק קצת מציד חזיזית וחנוע בציד חזיזית בכמה צירים לכיוון סלטול. בינתיים עוד אל תעבור את סלטול.

ניר: .. אני בדיוק על ציר סלטול, לכך אני מבין שאני עדיין לא נע?

אדן: נכון. אתה יכול אם כן לתמרן קצת בתזרה מזרחה."

* הארטילריה שהיתה פרוסה בשטח כבר מיום השבת 6 לאוקטובר, ולא האגד הארטילרי של אוגדה 162 שכאמור, הגיע רק ביום ב' (ראה לעיל, עמ' 143).

ב-0834 מוחקפת חטיבה 217 ע"י 15 מיגים מצריים (מוצג 421 ומוצג 208א') ולאחר התקפה זו נוצר מגע עם האויב בשלושת הגדודים של החטיבה (מוצג 208א'): *3 מדווח כי הוא פותח באש על שבעה טנקי אויב**, ***2 מדווח כי גילה יחידת רגלים, ***1 מדווח שהשמיר כ-3 כלים, *3 מדווח על 5 כלים של אויב שיצאו מכלל פעולה באזור ורמונט 206, שהאויב עזב את הכלים והוא מנהל קרב עם שריון באדום 203 (שני המקומות על ציר לכסיקון).

ב-0840 (מוצג 421) מדווח המח"ט למפקד האוגדה: "בעיקר מטריד אותי נושא ההפגזות הארטילריות. פרט לזח, 7 טנקים הדלקנו באופן ודאי ונלחמם נגד הפגזות." הסיוע האוירי אינו מופעל והמח"ט לוחץ לקבלו (מוצג 421, 808042). חוך כדי כך אוסף גדוד 126 את פליטי המעוז מילנו (שם, 080853). גדוד 142 נלחם נגד חוליות סילים, ולאחר שהמח"ט מדווח על כך, מזהיר אותו מפקד האוגדה להתרחק מסווח הסילים (מוצג 421, 080853). ב-0859 (מוצג 421) מדווח המח"ט לקצין האג"מ האוגדתי כי אינו נמצא בלחץ. הוא סתם "חוסף" ארטילריה, וחשמיר 7 כלים. הוא שואל אותו באיזה צירים הוא יכול לנוע.

ב-0914 (שם) מסביר קצין האג"מ האוגדתי למח"ט את הכניח האוגדה

לגבי משימותיה של חס' 217 בהמשך היום:

"ק' אג"מ: כוונתו של 40 להביא אותך מול מצמד ע"י כך שתתפוס שטחים שולטים בחמוטל, במכשיר ובחמדיה... ציר התנועה שלך, ציר חזיזית ומזרחה. קצר ככל האפשר. לכל היחידות האחרות... לפחם ול-2*** חינתנה פקודות לפנוח לך אח הציר... פקודות לביצוע תקבל בהמשך.

מח"ט: האם להתחיל לנוע?

ק' אג"מ: המחץ במקומך. אנחנו רוצים לוודא שעדיין, שבגזרתך באמת הכל בסדר.

מח"ט: רציתי לומר לך, יש חידושים בגזרה שלי."

ובאן מודיע לו המח"ט שגדוד 142 גילה אויב בציר כעור שבשטחי הביצות דרומית לקנטרה, בעור גדוד 113 בורמונט נלחם עם טנקים של האויב

* בר' 113 ** גם מוצג 342 080841 ***גד' 142 ***גד' 126

***** חטיבה 500

בסדר גודל של כגדוד, המצויים בעמדות ממערב לו. כתוצאה מדיווח זה מבטל קצין האג"מ את פקודת האתראה הקודמת לגבי ירידה למצמד ואומר למח"ט: "רות. זה מחייב אותך, כולך, במקום." כאן נכנס מפקד האוגדה לרשת. ולאחר שהוא מקבל מהמח"ט דיווח על האירועים בגזרה והמגע עם האויב הוא אומר לו (שם, 0919): "אם כן, תעריך בגזרה שלך - לנקות, לטהר, בזהירות, וחפוט אותם. אולי אתה יכול לתפוס אותם... על הצירים הצרים... תזהר כמובן מרגלים וטילים, חפוט עמדות וחכוח, העזר בחצפיות נוספות".

אויב זה, שהתברר כי הוא טנקי סי. 62 של חט' 15 המצריים (עדות אלוף אדן, עמ' 7169, וראה לעיל, עמ' 379-380 ו-392-394), עיכב את התנועה המתוכננת של חט' 217 למשך כשעה וחצי.

ג-0936 (מוצג 343א' ונוסח כמעט זהה במוצג 421) מדווח המח"ט:

"2*שלי נלחם נגד טילים ונגד כל מיני חי"רים, דורס אותם רומס אותם. 3** בגזרה המרכזית נלחם נגד טנקים שבעמדות... 1** התחיל במגע עם טנקים לפני רבע שעה, כרגע במגע, לא רוצה להפריע לו... נדמה לי שלאט לאט אנחנו מצליחים לטאטא את הכל. לפני כ-10 דקות היו מול 3 כ-6-7 טנקים."

ומפקד האוגדה מורה לו (מוצג 421):

"היה זהיר, בצע קרבות אש בלי להתקדם יותר מדי, חצפה טוב, תבצע קרבות אש ואל תמהר להכנס לשטחים הסגורים... אנחנו מנסים להשיג לך אויר, סוף."

ג-0950 (מוצג 421) מדווח המח"ט למפקד האוגדה על חוצאות ההתקלויות:

"מול 1 שלי אין שום טנקים כרגע... הוא לא יכול להתחייב על פגיעות, 3 גמר את מה שהיה לו בגזרה המרכזית.***היר לו סיבוכים רציניים עם טילים וכו'. ונדמה לי שטנק אחד... חטף פגיעה ישירה ודולק... אני אישית יצאתי כעת מהשטח ונמצא על חזית... אני לא יודע, עשויים להיות סופתעים, כרגע זה שעה שהם בכלל לא בפעילות... אני נמצא במקומות של 800-1000 מלכסיקון על מנת לא להכנס לביצות, וכרגע הגזרה שקטה."

הוראות מפקד האוגדה בעקבות דיווח זה הן:

"אם כן, תפוס עמדות טובות, תתפרס, תתארגן, תקבל דיווח מכוחות המשנה שלך, תבדוק את המצב אצלך ותדווח לי בדיוק. אם כי אתה צריך להיות מוכן שאני אוריד אותך דרומה, בשלכ זה אתה נשאר..."

מפקד האוגדה חזר בו מהכוונה להוריד את חט' 217 לעבר מצמד, ומתוך

זהירות, כתוצאה מהדיווחים על קיום אויב בגזרת קנטרה ועל המגעים אתו

החליט לעבב אותה גם לאחר שנראה היה שהגזרה שקטה, כדי לוודא שפעילות האויב אינה מתחדשת (שיחה בין מפקד האוגדה לסגנו, מוצג 080954,421). לקראת 1030, כאשר התגבר לחץ הפיקוד על האוגדה לחקוף בחזיון ולצלוח שם (ראה לעיל עם 624-626) התגבשה אצל מפקד האוגדה מהדש הכוונה להוריד את 217 דרומה, הפעם לאזור חזיון, והוא שוב מברר את המצב בגזרתה (מוצג 421 081027). המח"ט מדווח לו:

"בגזרה הדרומית ביותר שלי המצב שקט. . . . אצל 3* כ-10 - 12 סנקים, 3 נסשו. כרגע די שקט אצלו. בגזרה הצפונית אצל 1** גם בהפגזה קשה וכרגע הוא גם בקרב סנקים, הוא מסתדר, שולט."

ואז אומר לו מפקד האוגדה:

"האם אתה יכול להשאיר אותו?*** נעביר אותו לקלמף**** ואתה עם השאר תרד מצפון לדרום למשימה העיקרית החשובה עכשיו."

המח"ט מבטיח חשובה כעבור עשר דקות.

לאחר שמח"ט 460 מודיע למפקד האוגדה שאינו יכול לחקוף בחזיון כי כוחותיו מרותקים (ראה לעיל עם 576) מחליט מפקד האוגדה להוריד לאזור חזיון את חטיבה 217. המח"ט מנסה להמנע מלהשאיר את גדוד 126 תחת פיקודו של תא"ל מגן בגזרה הצפונית והוא שואף להשאיר בדשותו חטיבה שלמה. בשיחה הבאה בינו לכיין מפקד האוגדה (מוצג 081037, 421) מסביר לו מפקד האוגדה את המשימה המיועדת לו באזור חזיון:

"אדן: האם יש לך חשובה בשבילי?"

ניר: אני בורק כרגע. נדמה לי שהשכך שלנו שקיבל פה את הגזרה**** יכול להתליף את היחידה שלי***, מכיון שהוא נמצא לידה בצפון, ואני כולי יכול לנוע.

אדן: רוח. עשה הכנות לנוע. אתה עוד אל תנוע, עד שלא יתברר סופית. אני רק אתן לך את המשימה. . . . אתה תנוע לכיוון מרוד, מכיוון מרוד תנוע ל-279, וזה בערך המקום - יוצא מול מצבך - שחיימא ליד פחם שלנו. . . . שם תצטרך להתעדכן, כאשר הכוונה שלי שאתה תכנס במקביל לציר לכסיקון, מצפון לדרום, בזהירות, לאט, עם הרבה ארסילריה, עם הרבה אויר, ותגיע עד לשחף וחזיון. . . . ושם יש שלשה מעבדים, תעבור בהם ותיאחז בצד השני. זאת המשימה. אבל לפני שתעשה אותה כהתלהבות, ב-279 תלמד טוב את המקום, ונחזור לדבר על זה. . . . או.קיי. ותמחין לחשובה סופית שלי.

ניר: . . . על איזה ציר אתה רוצה שאני אנוע, האם על חזיונית?

.

אדן: בין אבנית ללכסיקון או בין חזיונית ללכסיקון, אבל שים לב

* בד' 113 ** בד' 126 *** את בד' 126 הנתון כמנע וחתה הפגזה,

שלכסיקון מלא עם שטחי שקיעה. "דיר באלק" ממנו.

ניר: אני חושב שעל חזיזית ואבנית.

ארן: או על השטחים השולטים שבין מרור ו-275, סוף."

לפני התזוזה של הט' 217 דרומה, נותרו עדיין בעיות תיאום הקשורות בהשארת הגזרה באחריותו של תא"ל מגן והעברת גזר 126 תחת פיקודו. ב-1044 (שם) מודיע מפקד האוגדה למח"ט: "תנסה ליצור קשר עם תמוזה* ותראה אם הוא מוכן לקבל ממך את הגזרה, כולל של הצפוני שלך, ואז אתה יכול לזוז."

תא"ל מגן עומד על כך, שגזר 126 ישאר בגזרת קנטרה, והוא מוכן לשלוח במקומו את גרס"ר 279, גזר הסיור המקורי של אוגדה 162, שנמצא תחת פיקודו. (שם, 1049). מח"ט 217 מנסה לערער על כך (שם, 1051), אך לבסוף, מכיוון שגזר 126 אינו יכול לנתק מבע, הוא מוותר (שם, 1056) ומקבל הבטחה שגזר הסיור האוגדתי יצטרף אליו בהקדם. ב-1057 מודיע לו מפקד האוגדה: "מכחינחי אתה יכול לנוע, כפי שאמרנו, למרור ומשם ל-276, שם תצור. תנוע כשכל, במהירות, סוף."

לאחר מכן מורה המח"ט לשני הגדודים שלו (113 ו-142) לנוע דרומה, כאשר גזר 142 נע על ציר אבנית וגד' 113 על ציר חזיזית (מוצג 208א'). ב-1105 (מוצג 421) מודיע המח"ט למפקד האוגדה שהוא סיים את מתן הפקודה שלו ומחחיל לנוע. מפקד האוגדה מאיץ בו: "תנוע מהר. אני חושב שעוד יהיה לך הרבה לעשות. המצב שלהם מעורער. בכל זאת חתיה זהיר, תנוע בשכל, וחתיצב כפי שאמרתי לך על 279."

ב-1130 לערך עוברת הט' 217 את קו זרקור, כאשר היא נצפיה בתנועתה מהחפ"ק האוגדתי שהיה ממוקם בזרקור (מוצג 421, ועדות האלוף ארן עמ' 7174).

בין 1130 ל-1200 (מוצג 342; 1139 לפי מוצג 421, ממוצג זה אי אפשר לשחזר את השיחה בגלל הפרעות) מורה מפקד האוגדה למח"ט: "תכוא בציר חביבה, תעבור דרך פחם. תשתלס על שלושה המעברים בין חזירן ושחף. תנוע מהר". כעבור כמה דקות הוא מורה לו (שם): "סע קדימה להפגש עם פחם. עוד מעט יגיע סיוע. שקול מצב, דרוח לי."

הסיבה לשינוי הפקודה לגבי כיוון החקירה היא, לפי עדות מפקד האוגדה,
(עדות האלוף ארן, עמ' 7174), כי בינתיים דיווח לו מח"ט 460 על
הסתבכותו של גד' 19.

מג"ד 142 מעיד על פעולות הגדוד שלו בחלק זה של יום הלחימה (עדות סא"ל(מיל)
פירעם בפני אל"מ חסדאי, עמ' 10-11):

"אני זוכר בפירוש שהקו הקדמי שלנו היה... ממערב לחזית
45. ... כאן התחלנו לקבל סיליס...

ש. הטילים באו ממערב?

ת. ... וראי ... הסמג"ד אמר לי שהוא יורד לאחור לפינוי
הנפגעים. ... לא היה לו למעשה מה לעשות פה. כי היינו
בעמדות בלימה. לא היה קרב. הוא לא היה מפקד על כוח כלשהו

ש. ... כשאתה נעצר זה מפני שקיבלת פקודה לעצור או מפני שהפקודה
מראש הייתה: ברגע שיווצר מגע - לעצור?

ח. אני לא יודע. אנחנו לא מכירים צורה להימה כזו. נוצר מגע
ואני מדווח. לא כל הדכרים בנויים על תחתיבים. הקרב מתגלגל,
אז נוצר מגע בליס, יש נפגעים. שואלים אותך מהחטיבה:
כמה נפגעים יש לך? אני אומר: עד עכשיו דיווחו שלושה והוא
אומר: בסדר, תפוס עמדות, נסה לאחר את הטילים, פעל נגוס...
אבל לא אומרים: חקוף אותם.

ש. אני מכין. לא קבלת פקודה להסתער?

ת. לא, אגיד גם יותר מזה. נראה לי שלא זהינו בדיוק.

ש. זה היה בשבילכם חידוש, ההחקלות בטילים האלה?

ת. וראי.

ש. זה הפחית אתכם?

ת. וראי.

ש. לא קבלתם שום אינפורמציה מראש על אפשרות כזאת?

ח. שום דבר לא. לא היה ברור בדיוק מה זה, והיו כמה נפגעים. ..

ש. זיהיתם מקורות אש?

ת. ירו אש קלה. יורים אש קלה ואנחנו לא כל כך מזהים בדיוק
מה מקור האש,

.....

ש. אם אני מכין נכון, זה לא היה קרב נגד מערך של אויב שאחה
מזהה מטרות ודופק אותן, אלא זה היה חילופי אש?

ת. כן...

ש. כמה זמן זה נמשך ומה קורה פה? מה השלב הבא?

ח. ... זה נמשך ... עד שעה 0930 - 1000, משהו כזה, ...
ממערב לחזית."

קצין האג"מ החטיבתית, רס"ן אבי שריו מספר על תמונת הקרב בשעות אלה
(עדוהו בפני אל"מ חסדאי, עמ' 21 - 22):

"היתה פקודה כמצב ביניים עוד לפני הפקודה... לרדח דרומה... של קידום החטיבה לעמדות יותר טובות כלפי התעלה... מערבה לכיוון ציר לכסיקון... על מנת לשלוט על ציר לכסיקון. דיווחים נדמה לי מגדוד 2 שהוא שולט על ציר לכסיקון.

ש. מדוע אחם מקדמים את החטיבה? לפי פקודה מהאוגדה או ביוזמתכם?

ת. אני לא זוכר אם לפי פקודה מהאוגדה, אני יודע שלפי ההנחות של נתק'ה, פשוט על מנת לשפר לכיוון של מי שעשה כאן את האבק שראינו לפני זה.

ש. ז"א שמכיוון שאין לכם מגע עם האויב בסיווחים של ירי לזי נהיג מחליט לקצר טווח אל האויב?

ת. לקדם קדימה על מנת לצפות, לראות ולהגיע למגע ירי.

ש. האם גם החפ"ק שינה את מקומו באותו שלב?

ת. כן. רק בשלב זה... אנו עברנו את הצומת של מאדים-חזיזית.

.....

ש. הגעתם בערך לטלסול 48?

ת. משהו באזור הזה... שם החחילה ארסילריה רצינית, אנהנו שיערנו שמישהו רואה אותנו, מקדם אותנו."

המח"ס אל"מ נתן (נת'קה) ניר מחאר (עדוהו בפני מר יוסף צ'חנובר, עמ' 2)

שלב זה בקיצור:

"בשעה 0510 של ה-8/10 החילותי לנוע עם החטיבה כאשר גדוד אחד - של אסף יגורי - יצא מאזור יורם-מרתף-סמיר לכיוון ציר לכסיקון ועם גדוד 142 אשר יצא מאזור מאדים לכיוון חזיזית. גדוד 126 נשאר תחת פיקוד של הגזרה הצפונית והחליף את גדוד 113 באזור מרתף-סמיר-יורם. תוך כדי התנועה לכיוון זרקור-הבריה, גדוד 113 גיהל קרבות לא רציניים, השמיד כ-8 טנקים ומספר נגמ"שים. כך גם דיווחתי למפקד האוגדה, אני הייתי בתנועה זו על ציר חזיזית. בשעה 1130 לערך החטיבה, פחות גדוד 126, הגיעה לרגלי זרקור על ציר חזיזית. דיווחתי למפקד האוגדה את מקום המצוי באזור חזיזית 40. ברצוני לציין שעד שעה 1130 בציר תנועת החטיבה, דהיינו מ-0515 עד 1130, נתקלנו בכוחות טנקים ונגמ"שים בכמות לא גדולה והמאזן היה כ-8 טנקים מצריים מושמדים ומספר נגמ"שים שאינני יכול לנקוב במספרם המדוייק."

במטה הכללי חשבו כאותו בוקר, על סמך תגובתו של אלוף פיקוד דרום

לידיעה על המצאות טנקים מצריים בקנטרה, שחטיבה 217 השמידה בקרבות

הבוקר שלה 30 טנקים (וראה לעיל, עמ' 394). דיווחי המח"ס ברשת

הקשר האוגדתית (מוצג 421) חואמים את הספר בו הוא נוקב כאן בעדותו.

סיכום: ממהלכיה של חטיבה 217 למן פתיחת ההתקפה עד כאן מתקבל

התמונה הבאה:

בשעות הבוקר המוקדמות של ה-8 באוקטובר מחקדמים שני גדודי החטיבה שהיו מרוכזים בלילה באזור ציר הרוחב מערבה לעבר ציר חזיון, לקראת 8 בבוקר ערוכה החטיבה לאורך ציר חזיון כאשר גדוד 113 וגדוד 142 מדרום לקנטרה, וגדוד 126 החליף את גדוד 113 מול קנטרה, החטיבה כולה ככוננות לתזוזה דרומה. הוראת התזוזה התעככה, מכיוון שבין 0800 ל-0850 הייתה החטיבה מופגזת ונתונה מדי פעם במגע אש עם אויב. לאחר שכל זה של תילופי אש שקט, התכוון מפקד האוגדה להוריד את החטיבה דרומה לעבר מצמד (הוראתו ב-0914), אולם דיווחי המח"ט על קיומו של אויב בגזרה ומגע מחודש שנוצר איתו הניאו אותו מכוונתו, והחטיבה המשיכה להלחם בגזרה קנטרה. לאחר שקרב זה נסתיים נזהר מפקד האוגדה מלמהר ולחניע את החטיבה, והורה למח"ט, שלחץ לנוע דרומה, להשאר במקומו, להמתין ולוודא שאמנם הגזרה נרגעת. בכל השלב הזה, עד שעה 1030 לערך, כולסת זהירותו של מפקד האוגדה, הן ביחס להחלטה להוציא את החטיבה מגזרה קנטרה ולהניע אותה דרומה, והן בהנחיותיו למח"ט תוך כדי ההתקדמות מערבה וכמהלך המגעים שלו עם האויב. השקט הנמשך לאחר מכן בגזרה קנטרה, הלחץ לתקוף בחזיון ולצלוח שם, ועמדת מח"ט 460 שאין הוא מסוגל לבצע זאת, מביאים ב-1030 להחלטה להוריד את החטיבה עד למצבר כדי שמשם תתקוף את חזיון מכיוון צפון לדרום. בשלב זה מחעוררת בעיה העברת האחריות לגזרה לתא"ל מגן. בסופו של דבר משאירה החטיבה את גדוד 126, הנחון ממילא במגע שקשה לו להנתק ממנו, בגזרה, ומתחילה כחנועה דרומה, כאשר מובטח לה לקבל גדוד שלישי במקומו, שינוע בעקבותיה וישיג אותה. (גדוד זה לא חקר עם החטיבה באותו היום). תוך כדי חנועה החטיבה דרומה מתחולל הקרב של גדוד 19 ליד חזיון, וכתוצאה מכך מקכלת החטיבה שינוי משימה ובמקום להגיע למצבר ולתקוף משם דרומה לעבר חזיון נאמר למח"ט לנוע לצומת חביבה-חזיון ולתקוף את חזיון ממזרח לאורך ציר חביבה. בכך מתחילה למעשה ההשתלשלות המובילה להתקפת אתר הצהריים על חזיון, בה נעסוק להלן (עמ' 634 ואילך).

ה. משימות חטיבה 500 ותנועתה

על המשימה שנקבעה לחטיבה 500 בהתקפה מעיד סגן מפקד האוגדה, תא"ל דב חמרי (עמ' 7516):

"הפקודות ל-500 זה לנוע עד ציר הרוחב בשביל להיות מסוגל לתגבר את ההתקפה, לחת מנוף להתקפה של 217 ו-460.

ש. נתנו לה להגיע לכיוון מצמד עם אופציה לפורקן?

ת. על פורקן אינני יודע. על מצמד כן. זאת אומרת, לפי פקודה. הוא גם לא עבר אף צומח ללא אישור פוזיטיבי."

ב-0750 הורה מפקד האוגדה למח"ט (מוצג 421): "אתה מנצל את ציר

חזיזית מספונטני. ציר חזיזית והשטה שממזרח לו. אתה חותר לכיוון מצמד דרך השטחים של חלוץ, וחמוטל."

המח"ט בעדותו (עדות אל"מ קרן, עמ' 6808-6809) אומר: "מפקד האוגדה

היה בציר רבוט... בין מקלעת לרבוט, עם החפ"ק שלו. נסעתי אליו.

כשהגעתי לקדמתו נאמר לי לרדח דרומה, לרדח בצירים ספונטני וסליסמן,

מחוך שתי אפשרויות: האחת להגיע למצמד... ו/או פורקן."

בעקבות זאת קיבל גדוד 430 פקודה לנוע מציר מאדים דרך כביש הרוחב

(ציר כרטיסן) אל ציר ספונטני, להיערך שם ולהמתין לפקודות נוספות

(עדות סא"ל שמשי בפנ אל"מ חסדאי, עמ' 7).

בעקבות ההודעה לרדת דרך חלוץ וחמוטל מקבל המח"ט ג' 0815- (מוצג 342)

ערכון מקצין האג"מ לגבי מיקום כוחות שכנים של אוגדה 143:

"כוחות שכנים בחמוטל, בסגול 209 מדרום מערב לנזול. כוחות מספר במרחב מדרום לציר סליסמן."

המח"ט אומר בעדותו (אולם ראה הרשום במוצג 342), כי לא ידע על קיומם

של כוחות אוגדה 143 עד שנתקל בהם פיסית בשטח (עמ' 6816):

"לא קיבלתי אינפורמציה לעבודה. אני ידעתי שעוצבות של 143 נמצאות במאדים וסליסמן כאשר נחקלתי בהם פיזית, כמו עיני, אבל לא מחוך פקודה או אינפורמציה."

מיד אחר כך מתנהל השיחה הבאה בין מפקד האוגדה למח"ט (מוצג 342,

080816):

"מפקד האוגדה: האם אתה תעבור את סליסמן?

מח"ט: עדיין לא.

ק. אג"מ אוגדה: פקודה סופית לתנועה תקבל מ-40.

מפקד האוגדה: נוע כמו שרצית. פקודה סופית לנוע לפורקן - לזה צריך אישור."

ב-0824 (מוצג 342) מכררת מפקדת האוגדה את מצבה של חטיבה 500

בחנועה והמה"ט מדווח:

"1* ו-3** ימשיכו כציר כרטיסן עד ציר סליסמן ומכיוון מערב למזרח*** לכיוון חגיית וחלוץ."

עוד קודם לכך (שם) דיווח המה"ט ש-2 (גדוד 430) ינוע מערבה בציר

ספונטני ו"ישטוף" משם דרומה.

ב-0909 (מוצג 342) מדווח המה"ט למפקד האוגדה על מיקומו:

"נכנס בספונטני ומשם דרומה לחזיזית. הפריסה לכיוון [חסר - ?] 1 - בין שניהם. נכנס גם כן בספונטני, בחחילת הציר אלמנט בספונטני 50***. יצא ממאדים." [שם עמד בשעות הבוקר].

מפקד האוגדה אומר לו "להתקדם יותר מהר עד ...". (חסר כרישום).

כמוצג 343א' רשומה השיתה במפורט יותר וכלהלן:

"קרן: 2 שלי*** עכשיו לציר ספונטני. 3 שלי* עכשיו מתגלגל לכיוון סליסמן. 1* בין שניהם ונכנס גם לסליסמן ... לסליסמן לא נכנסתי. אני יצאתי ממאדים.

אדן: תתקדם יותר מהר. חנוע לכיוון ... [חסר] עד שתפגוש כוחות ידידותיים וחבר גוזל ותעצר שם להכנות נוספות."

סגן מפקד האוגדה (41) נכנס לרשת ומעביר שנית את הודעתו של אדן:

"צידני. עכור ... [חסר כפיענוח] ... וכשחגיע לשם תקבל מהם [מהכוחות הידידותיים] קצת אינפורמציה והמתן להוראות נוספות ותודיע לי כשאתה [חסר] הכוח שלך [חסר] חוקף צידני."

כמוצג 421 נקלט רק הקטע האחרון של השיחה, בו אומר מפקד האוגדה:

"צידני ו-209 ... כוחות שלנו ... הכוחות הידידותיים, כשחגיע לשם תקבל מהם קצת אינפורמציה, המתן להוראות נוספות, תודיע כשאתה מוסר את הכוח שלך ... כנוזל-צידני."

את הנימוקים מסביר האלוף אדן בעדותו (עמ' 7168):

"כשעה 0909 אני מניע את חטיבה 500 שהיתה עד אז עתודה אוגדתית על ציר הרוחב, בין ספונטני ומאדים, כוונתי היתה לשמור פער מסויים בין החטיבות החוקפות לחטיבת העתודה. עם התחלת ההתקרבות אל התעלה קרבתי את החטיבה."

* גדוד 429 ; ** גדוד 433, *** צ"ל להיות הפוך, **** כ-5 ק"מ מערבה מציר הרוחב על ציר ספונטני; ***** גדוד 430.

ב-0936 (מוצג 343א') ז-0940 (לפי מוצג 421) מדורח המח"ט למפקד האוגדה כי הוא "נמצא עם 2* שלי בספונטני ועם 3** מתקרב לציילון*** על מנת להכנס לסליסמן. מפקד האוגדה מורה לו להגיע לחלוץ, לחמוטל ולציונה, והמח"ט מעריך כי יגיע לשם תוך שעה ורבע, כלומר לקראת 1100. (וראה גם עדות האלוף אדן עמ' 7169).

ב-0945 (מוצג 342) מתקשר קצין האב"מ האוגדה לסגן מפקד האוגדה, הטס כהליקופטר מעל ובין הכוחות (עדות תא"ל דב חמרי, עמ' 7474), ומבקש אותו ליצור קשר עם מח"ט 500 ולעצור את גרוד 430, הנמצא בתנועה על ציר ספונטני ומיועד להמשיך אחר-כך בתנועהו דרומה במקביל לציר חזיונה, ליד הברגה. זאת לאור המגע שיצרה חטיבה 460 ממערב להברגה. הודעה דומה מעביר קצין האב"מ למח"ט 500 (מוצג 421, 080945 וראה לעיל, עמ' 595).

ב-0955 (מוצג 343א') מודיע אלוף הפיקוד למפקד האוגדה ליצור מגע עם חזיון, "דבר שני: לרדת מהר. ליצור מגע עם מיסורי ואמיר***, שם יש כוחות גדולים. באזור חמדיה וכישוף יש יחידה של 2****... ואחר כך אני מבקש ממך לעשות את המשימה העיקרית כאזור מצמד".

בעקבות זאת מורה מפקד האוגדה למח"ט 500 ב-1019 (מוצג 421):

"אדן:	דו"ח מצב.
קרו:	2 שלי* נמצא באזור ספונטני 36, אבל יש לפניו יחידה נוספת שאני לא יודע איזה היא. ... 3** על ציר סליסמן - ילטה 1**** מתארגן כמה דקות באיזור ציילון למילוי.

.....

אדן:	אז תחמלא ואתה מקבל שינוי משימה. במקום להגיע לחלוץ, חמוטל וחגיית, עליך להגיע למכשיר, לחמדיה, ולאמיר ומיסורי. אתה הולך לכיוון של מצמד... אתה יכול לקחת גם אח ציר עכביש וגם את ציר סליסמן-פוטון וסיפור.
------	--

בין אלוף הפיקוד ומפקד האוגדה מתקיים אחר כך דיון קצר על צירי

התנועה לעבר מצמד (מוצג 421, 081021):

* גרוד 430, ** גרוד 433, *** טסה; **** החווה הסינית; ***** אוגדה 143; ***** גרוד 429.

"ארן: האם אני יכול להשתמש בציר עכביש לירידה של חמדיה ומכשיר?
 גונן: אני מעדיף שתכרא למיסורי מהצפון.
 ארן: איזה צירים?
 גונן: פוסון ולכסיקון.
 ארן: רחם אבל זה יאריך את ציר התנועה.
 גונן: בסך הכל זה יהיה יותר מהר, כי הם ערוכים למזרח, אתה בא להם בהפתעה.
 ארן: חיובי. אני אחקן את זה ואעבור מהצירים ההם." (וראה גם לעיל, עמ' 352).

כהוצאה מכך משתנית גם ההוראה להסיבה 500, וב-1023 (מוצג 421)

מודיע קצין האג"מ האוגרתי למח"ס:

"ק. אג"מ: שים לב. עליך לא לחפוס את מכשיר, חמדיה וציונה, אלא עבור מצפון לדרום כשטחים שבין סלויזיה לבין לכסיקון דרך מיסורי.

קרן: רות. שמעתי את השיחה הקודמת, ברור לי. מי נמצא בשטח יוקון, אני רואה שם הרכה מאד יחידות.

.....

ק. אג"מ: צריכות להיות יחידות של השכנים שלנו... בנוסף לכך יש יחידות שלו במכשיר ובחמדיה."

אל"מ קרן מעיד (עמ' 6809) שבערך בשלב הזה "נאמר לי, לעזוב את

מצמד [את ההתקדמות לעבר מצמד] ולעסוק בפעולה הבאה:

א. ללחוץ בציר סליסמן קדימה. ב. לאבטח את אנף האוגדה כלפי דרום.

ג. לנסות להגיע למעוז פורקן.

המשימות שהוטלו על הגדודים: לגדוד של נחום זקן* שהיה ראשון**

הוריתי לתפוס את חמוסל וציונה כלפי דרום. לגדוד של נחום זקן***

- להגיע לכיוון נוזל, לתפוס את נוזל, לא ידענו בדיוק איפה יש אויב.

והגדוד של שמשי, שהיה בציר ספונסני להגיע עד הברגה ולחכות לפקודות.

ב-חמוסל-ציונה לא היה מגע... בנוזל - אני הייתי עם הגדוד של נחום

זקן - נוצר מגע אש לשני כיוונים: אחד מכיוון התעלה... ומגע אש עם

זנגביל". לדבריו של המח"ס (עמ' 6810) הגיע לשטח ב-10-11. לפי עדות

מפקד האוגדה (עדות האלוף ארן, עמ' 7175) הוא הגיע לאזור הזה ב-11 -

.11.30

הדיווח הראשון על המצאת של כוחות מחטיבה 500 בנוזל הוא משעה 1215 (מוצג 421), כאשר מח"ט 500 מודיע לקצין האג"מ האוגדתי:

"צריך להודיע לפחם שאני יושב בנוזל ויורה על סנקים מערכה."

וב-1223:

"...ומנהל קרב אש עם צידני ולכיוון מצח ופורקן."

נראה שהעיתוי בו שונתה המשימה ממצמד לפורקן - ציר סליסמן הוא מאוחר יותר, שכן ב-1128, ושוכ ב-1205 (מוצג 342) מתעניינים אל"מ אורי בן ארי ואלוף הפיקוד לדעת מתי יגיעו הכוחות למיסורי ומצמד, ונענים ע"י מפקד האוגדה שהם בדרכם לשם - כלומר עד 1205 טרם שונתה המשימה. אך עם זאת, בשעה 1341 (מוצג 421) שואל מפקד האוגדה את המח"ט "מתי אתה לוקח את פורקן?" כלומר המשימה בפורקן נידונה עוד קודם לכן, אם כי לא נקלטה בהקלטות הרשת האוגדתייה. ענין זה משתמע גם מבקשתו של מח"ט 500 ב-1230 (מוצג 421) לקבל סיוע אוירי כנגד אזור מצח-פורקן. גדוד 429, שהיה אחרון בסדר התנועה הגיע לפי העדויות לטסה רק בשעות הצהריים (עדות סרן רוני רוזנבלט, עמ' 7, עדות סרן מנחם לוי, עמ' 1) ושם עוד התעכב לתדלק, מכיוון שלא כל הסנקים הספיקו לתדלק בלילה בשטח הבינום באיזור רומני. לאחר מכן נקרא המג"ד ויצא לתפוס את צירנה וחמוטל. אמנם מדובר פה על גדוד, אך כשלב זה יצא המג"ד לתפוס את חמוטל כשברשותו 4 סנקים בלבד מכל הגדוד. (עדות סרן רוני רוזנבלט, עמ' 8-10, שם הוא מפרט את הצטברות וגריעת הסר"כ של הגדוד במשך ה-7 וה-8 כאוקטובר).

לסיכום חלקה של חטיבה 500 בשלב זה ניתן לומר שהיא לא מילאה תפקיד בלחימה וגם לא היחה בתמונה ארועי הלחימה שהתרחשו בשעות אלה. פרק זמן זה שבין 8 בבוקר לצהריים עבר על החטיבה בתנועה לאורך ציר הרוחב וההסתעפויות היוצאות ממנו מערכה, לקראת סביבות השעה 1000 יועדה החטיבה להשלח לכיוון מצמד במגמה להשמיר את הכוחות המצריים שם ולהצות את התעלה. לאחר מכן, מבלי שיכולנו לקבוע את השעה המדויקת, כוטלה משימה זו ובמקומה נאמר לחטיבה לנוע על ציר סליסמן מערכה במגמה לאבטח את האוגדה כלפי דרום ולנטות לחבור עם המעוז פורקן. כסביבות הצהריים החלה החטיבה בביצוע משימה זו.

ו. תמונת הקרב במפקדת האוגדה ובפיקוד הדרום

בפרק הזמן שבין 08.00 ל-11.00 מתקבלות בפיקוד הדרום ההחלטות המרכזיות לגבי הלחימה ב-8 באוקטובר, שבדיעבד היו להן השלכות אף מעבר לכך. חשוב, לכן, לבדוק כיצד וכאיזו מידה החכססו החלטות אלה על האירועים בשטח, וכיצד השפיעו על מהלכי האוגדה.

נקודת ההתחלה היא תמונת יציאתה של אוגדה 162 להתקפת נגד בשעה 08.00 בבוקר, לאחר מסע התקרבות שהחל ב-2 בלילה (וראה גם לעיל חלק ראשון, עמ' 141-169, על היערכות הכוחות). למעשה, התוזזות ב-2 בלילה וב-8 בבוקר, הן תוזזות של חטיבה 460 ושני גדודים של חטיבה 217 בלבד. הגדוד השלישי (גד' 113) של 217 נמצא עדיין מחוץ לנוהל הקרב להתקפת ה-8.10; רק לקראת שעה 08.00 בבוקר ניתנה לחטיבה החרעה לאפשרות של ירידה דרומה במטרה לחזור למעוזי חזיון ופולקן. חטיבה 500 נמצאת בשלב זה מאחור, על ציר הרוחב, כעתודה, ועדיין ללא משימה מוגדרת. לפי עדות קצין האג"מ של האוגדה, אל"מ גלעד אנרים (עמ' 3-5), נועדה חטיבה 500 מלכתחילה להיכנס יחד עם, או בעקבות, חטיבה 460 על ציר מאדים. כתוצאה מהשיחה בין אלוף הפיקוד למפקד האוגדה ב-04.30 (מוצג 421, ומוצג 343), בה הינחה האלוף את מפקד האוגדה להיכנס, במסגרת ביצוע משימת האוגדה, למעוז חזיון, שונתח המשימה לחטיבה 500 והיא יועדה להיכנס מערבה, בציר ספונטני, כדי להתייבב מול חזיון. חט' 500 התעכבה לדבריו כדי לתזלק את אחד הגדודים שלה. כך נוצר מצב שכאשר חטיבה 460 הגיעה לציר החח"מ, עדיין הייתה חטיבה 500 בריאקציה שעל ציר הרוחב, ואז היא קיבלה הוראה לרדת דרומה ולהכנס בציר ספונטני.

ב-05.10 דיווח ראש מטה האוגדה, שהיה במפקדה העיקרית, לקצין האג"מ הפיקודי על פריסת הכוחות (מוצג 377ד')

"1 שלנו [חט' 217] מודס בין כחריאל ל'סגול' 443.
 2 שלנו [חט' 500] נערך בציר רכוס... משני צידי הציר.
 פחם שלנו [חט' 460] בציר מאדים. הוא זה שמכניס (?)
 את העניין."

החפ"ק האוגדתי נמצא בנקודת ההתחלה כאזור מקלעח על ציר מאדים, במחצית הדרך בין ציר הרוחב לציר החח"מ. ב-05.40 מדלג החפ"ק קדימה

(מוצג 421, 080541) ולקראת 09.30 הוא מתמקם באזור ורוצלב, על ציר החת"מ, בין חטיבה 217 לחטיבה 460 (מוצג 421, 080935), כשחטיבה 500 עדיין נעה במקביל ומאחור, על ציר הרוחב. בין 8 ל-9 בבוקר מתקדמת חטיבה 460 ממרור דרומה מבלי להיחקל כאויב ותחת אש ארטילריה שבתחילה אינה צפופה, אך היא מתחזקת עם ההתקדמות דרומה. בקטע זה שבין ציר סלסול לציר ערוג, האויב אינו נמצא עדיין ממזרח לציר לכסיקון, אולם חמונת האויב הקיימת בפיקוד, היא עדיין סיום האתמול (7 באוקטובר), היינו כאילו האויב התקדם עד לציר החת"מ (וראה להלן, עמ' 1219-1220). לכן, מעורר העור דיווחים מחטיבה 460 על היתקלויות באויב בהתקדמותה, חמיהה כמפקדת הפיקוד. הקמ"ן מנסה להסביר זאת (מוצג 1343, 080907): "לגבי הסנקים שלא רואים ייתכן שהם חפורים, כמו שאנחנו יודעים שהיתה להם הוראה בגזרה הדרומית". וקצין האג"ם מוסיף: "מכוסים ברשתות", ומישהו אחר מעיר: "היה דיווח על זה הכוקר" - אולם אלוף הפיקוד אינו משתכנע: "חברה, זה לא יכול להיות. דיביזית סנקים, חטיבת סנקים, מכוניות וזה"לים וג'יפים בחמ"ל לא מתחבאים". באותו הזמן, מגיעים דיווחים מחטיבה 217 על התקלויות ג.ה.ה מידה קסן בגזרתה, והאוגדה מבקשת להפנות את הסיוע האווירי לגזרת קנטרה (מוצג 343, 080808 ו-080835). נוצר הרושם כשלב זה כי מרכז הכובד הוא בחלק הצפוני של גזרת האוגדה, היינו מול קנטרה.

ב-08.49 (מוצג 421) מתקיימת שיחה בין אלוף הפיקוד למפקד האוגדה. הם מסכמים שקו ההטצה לגבי סיוע חיל האוויר יהיה קו התעלה בין מילנו למצבר, ומפקד האוגדה מרווח כי הוא עצר את חטיבה 460 בזנבכיל (לגבי הסעות בזיהוי ראה לעיל עמ' 565-566), כיוון שהוא רוצה לאסוף ידיעות על חזיון ולהמשיך. אלוף הפיקוד, המתרשם מהדיווחים כי אירועי הקרב מתרכזים בגזרת הצפונית שואל את אלוף ארן באם הוא מתכוון להעלות את חטיבה 460 צפונה לעזרת חטיבה 217. האלוף ארן משיב בשלילה ואומר כי חטיבה 217 מסודרת בכוחות עצמה ואף השמידה 7 סנקים ותוליות חי"ר של האויב. האלוף גונן מסכם את השיחה באמרו שחשוב לרדת במהירות דרומה (וראה פרוט השיחה לעיל, עמ' 332). ב-09.00 (מוצג 421) מתקשר מפקד אוגדה 143, האלוף שרון, למפקד האוגדה (וזאת לאחר שבוטלה האפשרות שאוגדה 143 תחקוף מערכת כדי לחלץ מעוזים - ראה לעיל, עמ' 328 ו-331 וחלק רביעי, אוגדה 143 עמ' 731-732 ו-746-748) ולוחץ עליו בבקשתו לגשת למעוזים:

"שרון: אני מקנה שאתה זוכר את חזיון ואת פורקן ומצמד .

אדן: חיובי, האם אלה שלושת המקומות היחידים שיש לך בהם אנשים?

שרון: חיובי, אלה היחידים, שהדחוק ביותר זה חזיון, אני חוזר, הדחוק ביותר זה חזיון. אבל צריך לגשת לשלושתם.

אדן: אני אומר שנית: חזיון, פורקן ומצמד. נכון?

שרון: אני חוזר: חזיון, פורקן ומצמד.

אדן: באיזה מהם יש גשרים?

שרון: הכתן. יש ליד כולם. אני חוזר, יש בסביבת כולם."

כעוד שבתחילת ההתקפה, כ-08.05 (מוצג 343, מוצג 345), עוד מזכיר אלוף הפיקוד למפקד האוגדה לא להתקרב יותר מדי לחעלה, הוא מעלה ב-09.05 את הרעיון לחפש את האויב יותר מערבה, היות וכמעט לא נחקלו בו עד עתה. בינו לבין מפקד האוגדה מחנהלת אז השיחה הבאה (מוצג 343 א', 080905, פרט לשורה הראשונה, שיחה זו אינה מופיעה במוצג 421 וראה להלן עמ' 878):

"גונן: 40 כאן 103 עבור.

ברן: כאן 40, רוח עבור.

גונן: כאן 103. מבין שאתה נתקל יחסית במעט כבדים. עבור.

ברן: נתק'ה [מח"ט 217] ביצע תקיפה, שלושה נפגעים, וחוז מזה עוד אין לנו מגעים.

גונן: כאן 103. אולי כדאי לנסות לחפש אותם יותר מערבה?

ברן: אנחנו עד עכשיו נמנענו ממערב מזרח. אני כעת רוצה לגשת לחזיון. זה יהיה הגישה הראשונה מערבה. היינו כבר היום במערב, אבל אין לנו מספיק תי"ר אתנו ואין... ארסילריה. עבור.

גונן: כאן 103, רוח. כל הנסיון שלכם לחזיון... ואחר כך נראה להשיג מוצב אחר. כדאי לראות כלפי מערבה כדי להשיג את זנגביל.

ברן: חוליה שלנו נעצרה במעברים...

גונן: כאן 103. אני מותר לך לגשת" (וראה לעיל, עמ' 346-347).

מרעיון זה של פנייה מערבה על מנח לחפש את האויב מתפתחת שלשלת האירועים בשטח המובילה להתקפה של גדוד 19 מחטיבה 460 לעבר הפירדן (ראה לעיל). לפי עדויות חמג"דים (ראה לעיל עמ' 568-570) הם מקבלים בזמן הזה הוראה

סודי ביותר

לעצור את ההתקדמות דרומה ולפנות מערבה. לאחר פנייתם מערבה, נוצר מגע עם הצד השני של התעלה ועם אזור הדקליה בציר ערוב, ומתחילים להיווצר התנאים בשטח שתוארו לעיל (עמ' 568-572), תנאים הדוחפים את הכוחות מערבה עד להסחכותו של טווח 19 ליד הפירדן.

ב-09.23 (מוצג 421 וראו לעיל, עמ' 347-348, לפירוט השיחה)

מתעניין אלוף הפיקוד בתכניותיו של מפקד האוגדה לגבי המשך. מפקד האוגדה אומר לו שהוא רוצה לנסות לגשת לחז"ן, וטואל מה מסרת הפיקוד בחז"ן, האם היא מוגבלת לפיננסי או כוללת נסיון לחציית התעלה. אלוף הפיקוד אומר לו שלפני המעבר הוא רוצה בהשמדה כל כוחות האויב שחרוץ ולאחר מכן לעבור את התעלה באחד המקומות. כמו כן הוא מדגיש את החשיבות שבחנועה דרומה, הגעיר למצמד וכיצוע חציית התעלה העיקרית שם. אלוף הפיקוד מציע גם לחצות את התעלה עם כוח קטן בחז"ן ומסכם את השיחה:

"רוח, אז שני דברים חשובים לתפוס כאן מאתזים קטנים, אחד או שניים בצד השני, מהר מאז לרדת דרומה ולעבור במצמד ולהתייצב על ציר חבייה, סוף" (ראו לעיל, עמ' 348).

בעקבות השיחה של אלוף הפיקוד עם מפקד האוגדה מתקשר קצין האי"מ האוגדתי למח"ט 460 ומודיע לו שמשיתמו חהיה חילוץ אנש חז"ן (לפרוט השיחה במוצג 421, 080928 ראה לעיל עמ' 572-573). אולם תוך כמה דקות מתברר למפקד האוגדה שחט' 460 נמצאת במגע זרחוקה אליו, ואז הוא מודיע לאלוף הפיקוד כי ההתקפה על חז"ן מתעכבת בשל מצבה של חטיבה 460 והעיכובים בקבלת הסיוע האווירי (לפרוט השיחה ראה לעיל עמ' 573 וכן עמ' 350). בעדותו (עמ' 7169) מסביר האלוף אדן:

ב-09.36 "... מתברר לי שלא נקבל סיוע אווירי לתקיפה מערבה, ולפיכך החלטתי לדחות את ההתקפה והחלטתי לחכות לסיוע אווירי."

עניין חז"ן יורד, לכמה דקות, מעל הפרק, ובינתיים מטפל מפקד האוגדה בחלק דשני של הוראת אלוף הפיקוד העוסק בהגיי למצמד וחציית התעלה שם ומורה למח"ט 500:

"אתה צריך להגיד לחלוץ לחמוטל ולציונה (מוצג 421, 080940, וראה לעיל עמ' 617).

לפי עדות אל"מ גלעד אבירם (כפני אלי"מ חסדאי, עמ' 6-7) אירע הדבר לאחר שגדוד 500/430 כבר נכנס לציר טפונסני בכיוון הברגה, ואז הורה מפקד האוגדה למח"ס 500 להמשיך דרומה בציר הרחב ולפנות מערבה על ציר סליסמן (אישור לנצל את ציר סליסמן קיבל מפקד האוגדה מהפיקוד כבר בסביבות 8 בבוקר - מוצג 080802, 343, ועדות אלוף אדן, עמ' 7169). בעוד מפקד האוגדה לוחץ על מח"ס 500 להחיש את תנועתו לעבר השטחים השולטים על הגישה למצמד, הוא זהיר מאד בכל הנוגע לאירועים בגזרת קנטרה, למרות ההתראות לחטיבה 217 להיות מוכנה לנוע דרומה - התראות חוזרות ונשנות מאז שעות הבוקר - הוא נמנע מלתת לה פקודה לנוע, ומנחה מספר פעמים את המח"ס לנהוג בזהירות כמגע, בחנועה ובתצפית (ראה לעיל עמ' 608, 609 ו-611). גם לאחר שסגן מפקד האוגדה מציג לו, ב-09.54 (מוצג 421) להוריד את חטיבה 217 דרומה הוא משיב לו:

"שלא ירד דרומה, שישאר עדיין במקומו" (שם).

ב-09.55 לערך (מוצג 421) חוזר אלוף הפיקוד ולוחץ על מפקד האוגדה לבצע את הגישה לחזירן והחציה המוגבלת שם, ולרדת במהירות למצמד (וזאת לאחר שהתגבש אצלו הרעיון להוריד את אוגדה 143 דרומה, מחלף שהיה משאיר חשוף קטע זה של החזית עד שחגיע אליו אוגדה 162 (ראה לעיל עמ' 349-350, 353-354)). בגלל חשיבותה של השיחה להכנת מהלכיה של אוגדה 162 בשעות הבאות, נביא אותה כאן שוב כמלואה (לפי מוצג 421, חלקה הועבר כתיאור של סגן מפקד האוגדה).

"גונן: הייתי מבקש אם אתה יכול לרדת הרבה יותר מהר דרומה וליצור מגע עם מיסורדי - אמיר'. רוח. עד כאן. עבור.

גונן: איך נשמע. עבור.

אדן: רוח, עבור.

גונן: האם שמעת אותי, עבור.

אדן: עכשיו שמעתי שאתה רוצה שאני אניע למיסורדי ואמיר אני דווקא לא מעוניין לפתוח את הכוחות שלי יותר מדי, אבל אם זה חשוב מאד אני יכול לעשות את זה.

גונן: זה חשוב, דבר שני, בחזירן בכל זאת כשתתחבר חפוס עם בוח קטן את הצד השני. זה שינוי משמעי, עבור.

אדן: גקסעה, עבור.

גונן: אני אומר שנית, אומר שנית: חשוב לי שכשתיצור מגע עם 'חזיון ותוציא את האנשים, תשאיר כוח קטן מצד השני, עבור."

יש תקלות בקשר, והאלוף גונן חוזר פעם שלישית על ההוראה. האלוף ארן אומר לו שהוא משנה מקום כדי לקלוט יותר טוב, ואז מתערב בשיחה סגן מפקד האוגדה ומציע לתווך ביניהם:

"גונן: עבור 40 - חשוב לי מאד שיבצע מגע מהיר עם חזיון להוציא את האנשים ולהאחז עם כוח קטן בצד השני, עבור.

תמרי: קיבלתי. מעביר.

גונן: המתן. אני אגמור את ההודעה. דבר שני, לרדת מהר, ליצור מגע עם מיסורי ואמיר, שם יש יחידות גדולות. באזור חמדיה וכישוף יש יחידה של 2 [אוגדה 143]. רוח ער כאן. עבור.

תמרי: רוח, עבור.

גונן: רוח. ואחר כך אני מבקש לעשות את המשימה העיקרית באזור מצמד. האם אתה מבין אותי? עבור.

תמרי: מבין, מיד אמסור.

גונן: משאיר לך את הקשירה, סוף.

תמרי: 40, עבור.

ק. אג"ם אוגדתי: קלטנו, קלטנו, סוף.

תמרי: האם קיבלתם? עבור.

ק. אג"ם אוגדתי: חלקית עבור."

חא"ל תמרי אומר בעדותו (עמ' 7489) שהעדיף לא להעביר את ההודעה באלחוט אלא פנים אל פנים, ולכן נחת עם המסוק שלו בחפ"ק האוגדתי ושוחח ישירות עם מפקד האוגדה. לפי מוצג 421, 081003, היה זה מפקד האוגדה שקרא אליו את הסגן לשם כך.

התקלות בקשר, בדומה לשעות הקודמות, קשורות בנראה בכך שבאותו זמן נמצא החפ"ק האוגדתי בתנועה, הפעם מורוצלב לזרקור (מוצג 421, 081003). בעקבות הוראת אלוף הפיקוד, מורה מפקד האוגדה למח"ט 500 (מוצג 421, 081019):

"אז תחמלא ואתה מקבל שינוי משימה, במקום להגיע לחלוץ, חמוטל, וחגיית עליך להגיע למכשיר, לחמדיה, לאמיר ומיסורי, אחת הולך לכיוון של מצמד" (לפירוט השיחה - ראה לעיל, עמ' 617).

אלוף הפיקוד ממשיך ללחוץ בענין מעבר בחזיון (מוצג 343ג' ו-421, 081021): "כאן 103. צריך להאחז בצד השני של חזיון. מתי בערך זה יצא" מפקד האוגדה מברר שוב עם סמ"ס 460 אם הוא יכול לבצע זאת ונענה על ידי הסמ"ס שכוחותיו מרוחקים (שם, 081032, לפירוט השיחה ראה לעיל, עמ' 576). והוא צריך לשם כך את מילון - גרוד 599 הנמצא לידו. מפקד האוגדה, שנענה כבר פעם בשלילה על בקשתו לקבל את גרוד 599 (ע"י תא"ל אורי בן-ארי, מוצג 421 081016 וראה עדות האלוף אדן, עמ' 7174 ועדות אלוף גונן, עמ' 7766) ניסה שוב לבקש את הגרוד מהפיקוד, אולם הוא מעלה כבר אלטרנטיבה אפשרית - להוריד מקנטרה לחזיון את חטיבה 217 כדי לבצע בעזרתה את המעבר. גרוד 430 מחטיבה 500 הנמצא מאחורי הכרמל - קרוב הרבה יותר מאשר חטיבה 217 לאזור בו מתחשים האירועים בשטח - אינו מופעל בשלב זה. קצין האג"מ האוגדתי בעדותו (עדות אל"מ בלעד אבירם בפני אל"מ חסדאי, עמ' 7) אומר כי מלכתחילה נועד גרוד 430, כעצם כניסתו לציר ספונטני, לעבור תחת פיקוד חטיבה 460.

אלוף הפיקוד אינו מבחין במשתמע מהודעותיו של האלוף אדן, שהגישה לחזיון, כדי לעבור שם, נתקלה בקשיים ומתעכבת. (דבר זה משתמע מהודעות האלוף אדן הן על עיכוב בגלל מגע ב-0936 והן מבקשתו התוזרת לקבל את הגרוד כי הכוח שלו קטן). ב-1021 ממשיך אלוף הפיקוד לדרבן את מפקד האוגדה לחצות את התעלה בחזיון (מוצג א343). הוא מוריד את אוגדה 143 לג'ידי. (ועל כך ראה לעיל עמ' 376-379 ולהלן עמ' 764 ואילך) בינתיים, לאחר שמסמ"ס 460 מודיע שאינו יכול לגשת לחזיון בכוחותיו הוא, ולאחר שקבלה גרוד 599 מסתכנת, מנסה מפקד האוגדה לרכז כוח נוסף לאזור כדי לבצע את המעבר. ב-1037 (מוצג 421) הוא מחליט להוריד לחזיון את חטיבה 217. (וראה לעיל עמ' 610 ו-614).

באותו זמן מודיע תא"ל אורי בן-ארי למפקד האוגדה (מוצג 421, 081041 וראה לעיל, עמ' 383) כי לאחר שיגמור במיסורי (ולאחר הזזת אוגדה 143 נראה ענין מיסורי בעדיפות ראשונה בעיני הפיקוד) יוצא הפיקוד שהאוגדה תחצה את התעלה ב-3 מקומות בגזרת שחף - חזיון - פורקן. מפקד האוגדה מגיב (שם): "רות. המקומות מצוירים אצלי וברוריים. אני לא יודע מה הידיעות שלכם. בשטח זה נראה לגמרי

אחרת". הוא מבקש את גרוד 599 וסיוע אוירי בכמות רכה, "כי ישנו שם חזיון שהיה אתמול, של גבעות עם טילים ... וגם הרבה טנקים".
תא"ל בן-ארי שואל גם על המצב ביחס למיסורי, ועל כך עונה לו האלוף ארן:

"כן, אנחנו לגזרת מיסורי נביע יותר מהר*. נחזור לדבר על זה אחר כך. בינתיים נטפל קצת בחזיון."

הורדת חטיבה 217 לחזיון מוחנית כאמור, בחפיסת מקומה בגזרת קנטרה וקבלת האחריות לגזרה על-ידי הכוח שנשאר תחת פיקודו של תא"ל קלמן מגן. בהקשר לכך רוצה תא"ל מגן שגרוד 217/126 יושאר בגזרה, ובינו לביין מפקד האוגדה מתנהלת השיחה הבאה (מוצג 421, 081047):

מגן: אני מוכן לקבל את הגזרה ... עד ציר טלטול - מאדים בדרום.

ארן: האם אתה יכול לקבל עד ציר טלטול 50...?

מגן: חיובי. עד ציר טלטול 50 צפונה בציו לכסיקון ולזקח... יחידת משנה של 1**.

ארן: רות, בסדר. תגמור את זה עם 1. אהה! יחידת משנה שלמה של 1?

מגן: מה שמטפל שם באזור שמחעסק אתו.

ארן: הכוונה שלי לשחרר מזה מה שיותר.

מגן: אם אתה רוצה ... אני יכול לשלוח לך יחידה טריה שלמה וחשאיך את 1 בשסת.

ארן: אח מי חשלה לי?

מגן: אני אשלח לך אחד שנקרא 5 כריש*** שהוא בגדלו כמו יחידת משנה של 1.

ארן: תחקשך בשמי אל 1, דבר איתו על ההחלפה הזו, תגיד לו שזה אני סיכמתי, תעשו ביניכם את ההחלפה ותגיד לו שירכז את הכוח ויחיה מוכן לנוע.

מגן: מה אתה רוצה שאני אעשה בגזרה הזאת?

ארן: ... אם יצאו אויב, אתה מכטיית את אזור הפעולה שלנו כלפי דרום ולא נותן לאף אחד לצאת.

* נראה לפי ההקשר שצ"ל "מאוחר"

** חטיבה 217.

*** גרוד סיור 279, גרוד הסיור האורגני של אוגדה 162.

מגן: אז אני אימר: גבול גזרה - טלסול 50 מאדים מזרחה,
ציר לכסיקון כל הגזרה הזאת ער למעלה אני לוקח.

ארן: דוח, סוף.

מגן: האם אתה יודע לגבי האויב שנמצא מאזור מילנן וצפונה
בצד המערבי?*

ארן: בהחלט לא.

מגן: ובכן אני רוצה שתדע שיש אינפורמציה שאמנם נמצאים בצד
המערבי, כמות די גדולה.

ארן: מה הם עושים?

מגן: בשלב זה לא עושים כלום.

ארן: אתה התום על הגזרה, דוח, סוף."

ב-1054 מציע אלוף הפיקוד למפקד האוגדה שחט' 217 תשאר בגזרה
קנטרה ותחדור לעיירה על מנת ליצור מגע עם הטיבה 15 המצרית שעל
קיומה שם נודע ממקורות אמ"ן (וראה על כך ביתר פרוט
לעיל, עמ' 384). מפקד האוגדה מחננד ומסביר לאלוף גונן שכבר הטיל
על החטיבה את משימת התצויה בשלושת המעברים שבגזרת חזיון. בשיחה זו
מדווח האלוף ארן על העכרת האחריות לגזרה הצפונית לתא"ל מגן ומבקש
פעם נוספת את גדוד 421/599 (מילון). ב-1057 (שם) מורה מפקד האוגדה
למח"ט 217 להתחיל לנוע דרומה.

בשעה 1100 (מוצג 421) מבקש תא"ל בן ארי ממפקד האוגדה להודיע
לפיקוד לפני הגישה לשלושת נקודות התצויה כדי שניתן יהיה לכוון לשם
את הסיוע האוירי. האלוף ארן מבקש אינפורמציה על המרחש בצד השני
של התעלה ובן ארי אומר לו שהתעלה ניתנת למעבר ותיל האויר עושה שמות
בצד השני.

בשעה זו מתחילים כוחות אוגדה 143 לעזוב את השטח על מנת לרדת
דרומה ונוצר חשש של ירי כוחותינו על כוחותינו, במיוחד בציר סליסמן
בו מתקדמת חטיבה 500, וקציני האג"מ של שתי האוגדות מתאמים ביניהם את
התנועה והירי (מוצג 421 081100-081105 ולהלן עמ' 783 ואילך)
באותו הזמן לערך מתחילה הסתככותו של גדוד 460/19 ליד חזיון. האוגדה
אינה יודעת על כך עדיין ואף אינה חושבת שחטיבה 460 מתקדמת לעבר

* כנראה צ"ל המזרחי.

התעלה, החמונה המצטיירת אצלה מפעילות חטיבה 460 היא של ניהול קרב אש עם אויב שמרכזו באזור שחף, ולא של התקפה. קצין האג"ם האוגדתי מודיע לגדס"ר 189 (גנן ברשת הקשר): "פחם שלנו פרוס מזנבכיל צפונה (ער) 275. מנהל קרב אש עם אויב שנמצא במרכזו ושחף, צפונה ודרומה", ומורה לו ליצור קשר עם מח"ר 460 ולסייע לו (מוצג 421, 081106).

יש תקלות בקשר עם חטיבה 460 וב-1115 (שם) עדיין אין האוגדה יודעת מה מתרחש בגזרת החטיבה ומפקד האוגדה מדווח לאלוף הפיקוד:

"אין לי קשר. אני קורא הרבה זמן בפחם ל-20*. שם המצב לא ברור. יש מחסור בתחמושת. מצב האויב לא ברור גם כן והעסק בעיצומו. אלא שאני לא מצליח ליתקשר עם ה-20 שם. את נחמ'ה אני מוריד לשם וקרן בריצה למצמד."

ב-1120 (שם) מקבלת האוגדה דיווח ממח"ר 460 על מצבו, בצרוף רשימה לסיוע אוירי (וראה לעיל עמ' 586). מפקד האוגדה מעביר את הדרישה לסיוע אוירי לאלוף הפיקוד ומדגיש את דחיפותה (שם, 081121 וראה לעיל עמ' 385). הפיקוד אינו קולט את חומרה המצב, ומול הדרישות החוזרות ונשנות לסיוע אוירי דחוף בחזיון שואל תא"ל בן ארי (מוצג 421 081123): "מה נשמע במיסורי?" מפקד האוגדה עונה לו (שם): "אני מוכרת קודם סיוע דחוף בחזיון של אויר, 2-3 נגלות. אנחנו חוזרים על התרגיל שקרה לקודמנו. אנחנו צריכים הרבה אויר." במקביל מורה האוגדה (שם, 081135) לגדוד הסיוע 189 להכנס תחת פיקוד חטיבה 460 ולסייע לה: "קח את כל הכלים שלך, כנס ת"פ פחם, חכצע את המשימה לפי פקודות שלו". ומפקד כוח הסיוע עונה: "רות. אני מיד מתחבר עם הכלים שלי... וממשיך לכיוון חביבה. נכנס דרך חביבה לחזיון."**

בעקבות הקרב של גרוד 19 משנה מפקד האוגדה את משימתה של חטיבה 217, ובמקום לחקוף מצפון לדרום את חזיון, הוא מורה לה להכנס

* מח"ט

** כאן כנראה מקורו של הדיווח שנרשם ביומן המבצעים באג"ם/מבצעים במסכ"ל (מוצג 277 א') באותה שעה על חציית התעלה על ידי כוחות הסיוע של אוגדה 162 (וראה חלק שלישי עמ' 398 - 399).

לחזירן דרך ציר חכיבה, כלומר ממזרח למערב, ודרך חטיבה 460 (מוצג 342 ומוצג 421, 081139), אלא שהטיבה 217 עדיין רחוקה מזירת הקרב והכוחות הראשונים שלה נמצאים באזור זרקור.

כ-1145 מדווח מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד על המצב ומבקש שוב

סיוע אוירי:

אדן: ... אויר לסייע לפתחם. המצב שלו מחייב סיוע אוירי. מחכים כבר הרבה זמן.

גונן: סיוע אוירי היכן?

אדן: באזור חזירן ...

גונן: אנחנו הזמנו. האם ברגע שיגיע זה יהיה יותר טוב?

.....

אדן: עכשיו הם מגבירים את ההפגזה שלהם ולנו הודיעו שלא נקבל.

גונן: כן נקבל. איפה אתה רוצה אותו בדיוק?

.....

אדן: אנחנו קרוכים למים ויש לנו הרבה נפגעים, הרבה מאד שילים פועלים מהצד השני. נשארו ליד המים. אני מזיז לשם עוד הרבה כוחות, אבל אנחנו צריכים גם סיוע.

גונן: האם אתה מתכוון לבדה השניה?

אדן: אנחנו על יד הגדה השניה ...

גונן: אני שואל על הסיוע. האם אתה רוצה את הסיוע על הגדה השניה?

אדן: כן. רק לגדה השניה.

גונן: רות, תודה. סוף."

כאן כנראה מקורו של הדיווח המוטעה שמעביר האלוף זאבי לרמטכ"ל

כאילו מח"ש 217 נמצא בגדה השניה ומבקש סיוע אוירי (ראה לעיל,

עמ' 399 - 400).

נוסח הדיווח של מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד מלמד על כך שתמונת

המצב אינה ברורה לו: הוא חושב שכוחות חטיבה 460 נשארו סמוך לקו

המים ובעזרת תגבורת וסיוע אוירי זנכל להמשיך לעבר התעלה, בשעה

ש. אני מעוניין לדעת אם מפקדה האוגדה יודעת שיש קרב חטיבתית, שבני מתכנן התקפה חטיבתית ונוצא להלכה חטיבתית, או שהתמונה שלכט היא שיש פה המשך ההתקדמות וחורג כדי מצע עם אויב גדוד 19 מסתכן. זה הכדל עקרוני בין התקפה חטיבתית לבין ...

ת. התמונה שהצטיירה, ואני חושב שזה היה הסצב גם אצל גבי ... שתוך כדי ההתקדמות, גדוד 19 - כלומר, לא הייתה התקפה על האזור הזה, על האזור של שחף, אלא שתוך כדי ההתקדמות גדוד 19 נכנס לשטח השמדה ושם הוא הסתכן ... והיה צריך להחליץ

(וראה גם בשאלה זו של התקפה יזומה או הסתגכות כתוצאה מארועים כשטח, לעיל, עמ' 568 - 572 ו-576 - 580).

מפקד האוגדה אינו קישר את מה שקרה לגדוד 19 לצליחה בחזיון, ולשם מסימה זו הוא מרכז כוחות נוספים: גדוד הסיור (מוצג 421, 342), שמקבל פקודה "ליצור קשר עם פחם [חטיבה 460]. המסימה - להכנס לציר חביבה, לחזיון וחטיבה 217 (שם):

"חכוא כציר חביבה העבור דרך פחם תשתלט על שלושה המעברים בין חזיון, שחף. הנוע מהר .

(לחי הוראות אלה באו לפני השיחה עם אלוף הפיקוד ב-1145).

מפקד האוגדה מודיע למח"ט 460 כי מפקד חטיבה 217 יבוא אליו ומורה לו לעדכנו בנעשה בטסה (מוצג 421, 081151):

"אדן: אני רק רוצה שתקבל אותו ותכניס אותו לגזרה ותשקלו איך להכנס בזהירות ואולי לחכות לסיוע האוירי שיגיע.

עמיר: רות, לחכות אפשר, אבל אני חושב שאם אפשר יהיה לזרז את זה שהוא ינוע ברכב ויכנס דרך ציר חביבה יהיה יותר טוב.

אדן: הוא יע דרך ציר חביבה, הוא קרוב מאד אליך, עוד מעט יצור אתך קשר... לכן העביר לו את כל מה שידוע לך, והם עומדים לחעביר ואז הוא יעלה."

כעבור כמה דקות (שם, 081200) מודיע מח"ט 460 למפקד האוגדה:

"עמיר: מ-3 שלי הוא נמצא ימינת ואחורה, עכשיו כדאי לחכות לאויר ירק אחר בן להכניס את 1.

אדן: נכון. אנחנו נחכה לאויר שיבוא בעוד חצי שעה, עד אז עשו את ההכנות.

סודי ביותר

- 633 -

עמירי דות. אני חייב להוציא אותם אחורה. איך לי כבר כלום בכספים".

למפקד האוגדה עדיין לא ברורה התמונה שלאחר הקרב מן הדיווח של המח"ט. לאחר שמח"ט 460 מדווח לו (מוצג 421, 081203 וראה לעיל עמ' 588) על התוצאות הוא שואל אותו: "תגיד לי, מה המצב בפורקן?" ועמיר עונה לו: "אני לא הגעתי בכלל לפורקן".

פיקוד דרום ממשיך עדיין לחעניין במיסורי ומצמד ומתי תגיע לשם חשיבה 500 (מוצג 343 061205), ומפקד האוגדה עונה שהכוחות נדרכם למקום (מוצג 421).

ב-1205 (מוצג 343) מדווח מפקד האוגדה לפיקוד כי יש לו ששה טנקים בוערים. בפועל השאיר גדוד 19 - 7 טנקים בשטח לפי עדות סא"ל עדיני (לעיל, עמ' 582), או 8 לפי עדות אל"ם שילה ששון (כפנ אל"ם חסדאי, עמ' 12). מפקד האוגדה הודיע גם כי הוא זקוק לחמושת ודלק. ב-1238 - כשעה לאחר שהקרב הסתיים ושרידי הגדוד נחלצו (מוצג 345) הוא מוסר דו"ח מצב לאלוף הפיקוד, בו הוא מייחס את ההסתבכות של גדוד 19 לטנקים מצריים שבאו מכיוון חזיון.

4. התקפת הנגד - שלב ג': 1200 - 1600

א. נוהל הקרב להתקפת אחה"צ על "חזיון"

ראשיתה של החקפה זו נעוצה בלחץ של פיקוד דרום על אוגדה 162 לחצות את התעלה בחזיון. לחץ זה החל כאמור בסביבות השעה 0930 בבוקר ונמשך מאז ברציפות, כשהשתלשלותו והשיחוח שהתנהלו בעניין זה בין אלוד הפיקוד ומפקד האוגדה תוגרו בסעיף הקודם. (ראה לעיל, עמ' 623 - 627 וכן עמ' 347 - 350, 353 - 355 ו-383 - 386). מפקד האוגדה ניסה בתחילה להטיל את משימת החצייה בחזיון על חטיבה 460, שהייתה כבר באזור, אולם לאחר שהמח"ט טען שכוחותיו רחוקים למגע עם אויב ואיננו יכול לבצע את המשימה, ולאחר שנסיונות האוגדה לקבל חתת פיקודה את גדוד 421/599 נכשלו (ראה לעיל עמ' 590 ואילך), החליט מפקד האוגדה להניע לאזור חזיון את חטיבה 217 ולהטיל את המשימה עליה. (מוצג 421, 081027 ו-081037). חטיבה 217 נמצאה אותה עת כמגע עם אויב בגזרת קנטרה, כאשר עוד קודם לכן קיבלה התראה (מוצג 421, 080914) להיות מוכנה לנוע לעבר מצמד. ב-1027, כאמור, (מוצג 421, וראה לעיל עמ' 610) מקבל מח"ט 217 פקודה ממפקד האוגדה להשאיר את 1 שלו (גדוד 126) כגזרה הצפונית חתת פיקודו של חמזה (תא"ל קלמן מגן), שהחל להתארגן ככוח פיקודי כגזרה שהתפנתה עם חנועת האוגדה דרומה, ולרדת לדרום "למשימה העיקרית". כעבור כמה דקות (שם, 1037 וראה לעיל, עמ' 610) כבר נאמר למח"ט ע"י מפקד האוגדה: "הכוונה שחכנס במקביל ללכסיקון והגיע עד שחף וחזיון". ב-1105 (מוצג 421) מתחילה חנועת החטיבה, כאשר גדוד אחד (126) נשאר בגזרה הצפונית, גדוד 142 נע על ציר אכנית וגדוד 113 נע על ציר חזיונית (מוצג 208 א').

למח"ס מובטח ע"י חא"ל מגן (מוצג 421, 081056) שבמקום גרוד
126 ישלח גרוד אחר (גדס"ר 279) בעקבותיו כדי שיצטרף אליו וימלא
את סדר הכוחות שלו. ב- 1125 (שם) אומר לו גם מפקד האוגדה: "נשלח
בעקבותיך יחידה שלישית" (וראה לעיל עמ' 611).

כמקביל לכך נמשך הלחץ על האוגדה לבצע חצייה בשלושה
מקומות באיזור נחף - חזיון - פורקן (ראה לעיל עמ' 626, ו-628).

קצין האג"ם של האוגדה אומר בעדותו (עדות אל"מ גלעד אבירם,
בפני אל"מ חסראי עמ' 10). שבעקבות הוראה זו "כל מבטת ההתקדמות
היתה לעבר חזיון, כשהמגמה היתה לבצע את ההוראה שנתקבלה, לתקוף
ולהגיע ולעבור לצד השני". לדבריו (עמ' 11), נתפסה הוראת החצייה
בחידוש, בעוד שההוראה שקדמה לה, לבשת למעוז לחץ את האנשים,
עדיין נתפסה כמסגרת המשימה המקורית.

בינתיים התחולל הקרב של גרוד 19 ליר הפירדן, והאוגדה
הגבירה את זריחותיה מהפיקוד לסיוע אוירי (מוצג 421, 081110-
081145, וראה לעיל, עמ' 629-630). חט' 217 עוברת בזמן הזה
את הקו של החפ"ק האוגדתי, הממוקם בזרקור (מוצג 342, 081130).
ב- 1145 לערך (מוצג 342 ומוצג 421) מורה מפקד האוגדה למח"ס
"תכוא בציר חביבה, העבור דרך פחם, חשתלס על שלושה המעברים
בין חזיון ושחף, תנוע מהר". כאן מחברר למפקד האוגדה, משהו
ממצבו החמור של גר' 19, והוא מדווח לפיקוד: "קרובים למים,
יש הרבה נפגעים, הרבה טילים מהצד השני". (וראה לעיל עמ' 630).

אל"מ גלעד אבירם בעדותו (עמ' 12) נשאל על התמונה

שהצטיירה באוגדה לאחר הקרב של גרוד 19:

"ש... האם היתה לכם תמונה שבאמת צדוד 19 הוכה באופן
קשה, או שהתמונה שצייר לכם בני [זח"ס 460]
היחה של מצב לא נורא. האם באמת זו היחה
תמונה חמורה ?

ח. תמונה חמורה.

ש. היחה לכם?

ת. היחה לנו תמונה לא טובה על הנעשה".

יחד עם זאת, מודיע מפקד האוגדה לפיקוד כי היות וחס' 217 כבר מתקרבת לאזור, הוא מרכז כוחות כוי לבצע את משימת החצייה: "מזרימים כוחות, רוצים גם סיוע, מתכוונים לעבור לשניה" (מוצג 421 ו- 343 א', 081145). את הסיוע הוא מבקש על הגדה המערבית של התעלה (שם, וראה לעיל עם' 630). למח"ט 217 הוא משנה את ההוראה הקודמת: "1, סע קדימה להפגש עם פחם. עוד מעט יגיע סיוע. שקול מצב ורווח לי" (מוצג 342, בין 1145 ל 1200). ב-1159 (מוצג 421) הוא אומר שוב למח"ט 217, כנראה בהקשר לדהיית הסיוע האוירי (ראה להלן עם' 655): "נצל את הזמן לשיפור הדרגתי מושכל של העמדות וללימוד השטח והמצב.... עדין בזה גם את פחם וחכה לסיוע האוירי". הוא מתדרך את המחטי"ם באלחוט: "נכנסים דרך חביבה. נכנס כדרך אליך פלוס כלים נוספים. אבל עמיר, הכנס אותו* לבזרה. לשקול בזהירות איך להכנס, להמחין לאויר. יש שני מעברים צריך להצות ולהעביר 3 [טנקים] ולקיים ששה [טנקים] על מעברים כזו שלנו". כלומר, ככל מעבר צריכה להיות פלוגה, כאשר מחלקה אחת מאבטחת את הגשר מצידו המערבי, ושתי מחלקות מאבטחות אותו מצידו המזרחי (מוצג 342). לפי מוצג 421, 081154, הוא אומר למח"ט 460: "הוא** נע דרך ציר חביבה. הוא קרוב מאוד אליך, עוד מעט ייצור אתך קשר.... לכן תעביר לו את כל מה שידוע לך והם עומדים להעביר ואז הוא יעלה".

* את חטיבה 217.

** מח"ט 217.

בשלב זה נדמה היה למח"ט 217 שאין הוא הראשון הצולח אחת
התעלה, אלא כוחות שלנו כבר נמצאים מעברה המערבי. בפיקוד דרום
נקלטה (מוצג 343א', 1200 לערך) שיחה בינו לבין מפקד האוגדה
(השיחה נקלטה מאמצעה):

"ברן : שלילי. אתה הראשון שנכנס על חביבה.
.....
נתק'ה: האם יש לנו כוחות בצד השני?
ברן : שלילי.
נתק'ה : עד עכשיו השבתי שכן. מה המשימה שלי?
ברן : אזה צריך... יש שני מעבריים. אתה צריך לחצות.
להעביר 3 לצד השני... השאר 4 ליד המעבריים
בצד שלנו". [שיחה זו אינה נמצאת במוצג 421]

בעדותו (עמ' 7180) אומר האלוף ארן כי לא ניסה לערער על

פקודת הפיקוד לתקוף ולצלוח בחזיון:

"ש. אחרי שגבי שר הוכח כל כך קשות בגדוד הדרומי
שלו, אתה בכל זאת קיבלת את הפקודה לתקוף עוד
פעם ללא ערעור, או האם ניסית להתווכח עם
אלוף הפיקוד?
ח. לא ניסיתי להתווכח. ריכזתי כוח יותר גדול. אוחו
גדוד הגיע כמעט עד המים, ואני השבתי שכהתקפה
מתואמת עם סיוע אוירי אני אצליח כמאמץ אוגדתי
להגיע".

למעשה מתברר שלא מדובר כאן בפקודה לתקוף (נסיון שנכשל)

ופקודה שניה (שאינן מערערים עליה) - אלא הכיצוע הוא עדיין
בעקבות הפקודה הראשונה, כשאינן מתייחסים לפרשת גדוד 19 ככשלו
בכיצוע אלא כהסתככות סרם זמנה. קצין האג"ם האוגדתי אומר
בעדותו (עדות אל"מ גלעד אבירם, בפני אל"מ הסדאי עמ' 12)
ש"אז, לאחר מה שקרה, ראינו שיש שם כוחות מעבר ליכולת של
ובי, ואז רצינו לבצע גם התקפה אוגדתית... שלצורך זה
מביאים את נתק'ה (חט' 217), הגדוד של שמשי (גד' 500/430
שנמצא בהכרעה) מצטרף לגבי והסד"כ הוא של 2 גדודים של
217 כפיקוד המח"ט ו- 3 גדודים של 460".

1) העברת גזר מחט' 500 לחט' 460

על העברת גזר 430 לחט' 460 מעיר מחט' 460, הא"ל עמיר
(עמ' 6770):

"מגיע פתאום גזר אחד של קרן, של 500. ... אני פוגש את המג"ד ואני אומר לו: מה אתה עושה והוא אומר לי: אני נע... דרומה, ואז עליתי על הרעיון, עליתי למפקד האוגדה ואמרתי לו: יש גזר, אני מבקש אותו. מפקד האוגדה אמר: קח אותו.

ש. במקום הגזר שלא יכול היה לתח לך?

ח. כן. אבל זה כבר היה לאחר מעשה"

ובעמ' 6772:

"יצאתי אחורה להברגה ואז קיבלתי את גזר 430, גזר של שמשי, שפגשתי אותו פה לאורך הציר, שהוא נע כאן והחטיבה שלו נעה לאורך ציר הרוחב בשביל להגיע לאורך סליסמן. קיבלתי אותו ת"פ ואז הכנסתי אותו דרומה. הציר הזה [חביבה] היה גבול הגזרה ביני ובין נחקה [חט' 217] ואז הכנסתי אותו על ... זנגביל".

גירסת מג"ד 430 על המעבר ת"פ חט' 460 מפורטת יותר.

אומר סא"ל שמשי בעדותו (כפני אל"ם חמדאי, עמ' 8-11):

"פגשתי את מחט' 460 באזור הברגה, החלפנו מספר מילים ואמרתי לו שפני מיועדות דרומה לחטיבה שלי. כעבור מספר דקות החקשר אלי ברשת קצין האג"ם האוגדתי, גלעד, והורה לי להכנס מיד ת"פ 460... גלעד הראשון שנתן לי איזה משהו. ניסיתי כמה פעמים לדרוש למחט' שלי, לקרן, על שינוי המשימה, ולא הצלחתי ליצור קשר אתו, ובהמשך עברתי לרשת פחם של חט' 460. ... גכי תאר לי בקצרה מה הסבב.

- ש. בקשר?
- ת. בקשר.
- ש. מה הוא אמר לך?
- ת. קשה לי להגיד עכשיו. נדמה לי שהוא אמר שיש אויב בכיוון מערב, שצריך להתקדם בזהירות, שצריך לפקוח עיניים.
- ש. האם גבי אמר לך משהו על מה טקרה לחטיבה שלך?
- ת. לא.
-
- ש. באיזה שעה אחה פגש את גבי?
- ת. בערך בשעה 1300.
- ש... כשאתה נפגש עם גבי הוא לא אומר לך כלום. אחרי זה כשאתה עולה על הקשר שלו הוא אומר לך שיש אויב בכיוון מערב ואומר לך לנוע בזהירות על ציר חביבה?
- ת. כן.
- ש. האם הוא נותן לך כאותו שלב איזו שהיא אינפורמציה מדוייקת על אויב?
- ת. מדוייקת - לא.
- ש. האם אתה בכלל פוגש אותו אישית?
- ת. אישית פגשתי אותו בפעם הראשונה...*
- ש. ואז אתה התרחקת ממנו?
- ת. אז התרחקתי ממנו. ואז נכנסתי לרשת שלו, אמרתי לו: אני לפקודתך, ואז הוא אמר לי: תשמע, יש הרבה אויב.
- ש. באיזה מרחק אתה עומד ממנו?
- ת. ... אני תארתי לי שהוא עומד כהכרזה באיזה שהוא מקום. ... כאשר ראיתי כמה כלי פיקוד, נבמשי"ם, עומדים על הכרזה.
- ש. זאת אומרת שאתה בערך עומד בסווח 2 ק"מ ממנו?
- ת. משהו כזה.

* כלומר, בפגישה שהיתה לפני שהועבר תחת פיקוד חט' 160, לעיל, עם 638.

- ש. כשעברת ח"פ שלו הוא אמר לך להתחיל לנוע בציר חביבה?
 ת. כן.

- ש. באיזה שעה בערך?
 ת. בשעה 1300.
 ש. אתה לא פגשת אישית את גבי [לאחד המעבר ת"פ]?
 ת. לא.
 ש. אתה לא יודע על מצב הכוחות, פרט לחטיבה הזאת, שום דבר עד השעה הזאת?
 ת. נכון.
 ש. אתה לא יודע, אתה לא מקבל שום תדריך על מה שקרה באיזור זה לפני הצהריים?
 ת. שום דבר.
 ש. הדבר היחידי שאומרים לך זה שיש אויב במערב ושחנוד בזהירות על ציר חביבה?
 ת. כן. ושאני היחידה הדרומית ביותר עכשיו של חט' 460 ושיש עור מצפון לי".
- הקלטות רשת הקשר האוגרתית נחתנו את החמונה הבאה כענין זה.
 (א) בשעה 1210 לערך (מוצג 421) מדורח מח"ט 217 שטנקים של גדוד 430 שנכנסו מציר ספונסני לציר חזיזית חוסמים לו את הציר ומפריעים לו לנוע.
- (ב) בשעה 1228 (שם) מודיע מח"ט 460 למפקד האוגדה שבאזור חזיזית בין נקודות 29 ו-30 נמצא גדוד של חט' 500. האוגדה אומרת שהגדוד בדרכו דרומה, ומח"ט 460 אומרי "אז בראי שיזדרז כי הוא חוסם ל-1".
- (ג) ב- 1230 (שם) מודיע קצין האג"ס, האוגדה למח"ט 500: "אני מבקש שתיקח מהר את 2 שלך, הוא חוסם את הציר ל-1 ומונע מאתנו לסייע לפחם".

(ד) מיד אחר כך, ב-1231 (שם) מדווח מח"ט 460 על הסחירות מצריח לעבר ציר חזיונית: "הם התחילו להסתער לכיוון הצומת הם יורדים מחזיון ושחף לכיוון חזיונית". והוא מציע לקצין האג"ם האוגדתי: "ישנו פה 2. לדעתי צריך להכניס אותו ימינה על חביבה בשביל לבלום אותם".

(ה) ב-1240 מודיע קצין האג"ם האוגדתי למח"ט 460: "גלעד אבירם: 2 של 2* עובר לטובתך. אמרתי לו ליצור קשר ברשת שלך. עמיר: רות. אני רוצה ש-2 יכנס על ציר חביבה קדימה, עכשיו הוא קיבל סיוע אויר.

גלעד אבירם: חיזור אתו קשר. נתתי לו את התדר שלך".

(ו) ב-1243 (שם) מודיע מח"ט 460 לקצין האג"ם: "רות. עוד לא שמעתי אותו אבל תגידו לו כבר, שהוא כבר יסחדר... משני צידי ציר חביבה ויחכה ברוחב רב עד גמר הסיוע האוירי".

(ז) ב-1249 (שם) מדווח מח"ט 460 למפקד האוגדה:

"עמיר: הכנסתי אח 2 של 2... משני צדי ציר חביבה, לי לא נשאר מצידוי כלום שיכולים לעזור לו.

ארן: מול מי הוא עומד, איפה?

עמיר: רות! הוא עומד מול חזיון על ציר חביבה.

ארן: ומה יורד מולו מחזיון?

עמיר: יורדים עשרות כלים. "בלקים" של בליס ירדו,

אני אציין לך בריוק: על ציר לכסיקון.

מחג 231 **

* גדרו 430.

** כ-2 ק"מ דרומית לחזיון.

זה בערך המרכז שהם ירדו לכיוון שלנו.

... הוא עומד בעמדות אני תיכף ארחוף אותו קדימה עם

צפורים. אני רוצה סיוע אויר בכמות על אותה נקודה.

ארן: רות. האם הם כבר נמצאים על ציר לכסיקון החבר'ה שירדו?

עמיר: הם עברו את ציר לכסיקון, עכשיו אנחנו חושפים הפגזה.

.....

ארן: בסדר, אז העמור יחד אתו מול 231. אנחנו נביא גם את

נחק'ה* מצפון לחביבה.

על רקע דיווחי מח"ט 460 על התקפה מצרית נרחבת מחזירן

לכיוון ציר חזירן מורה לו כאן מפקד האוגדה במפורש שעליו להמציא

יחד עם גדוד 430 מול מרכז הכובד המצרי, מול לכסיקון 231.

(2) גודל המאמץ של ההתקפה

מפקד האוגדה אומר בעדותו (עדות האלוף ארן, עמ' 7174)

שמה"ט 217, על פי ההוראות שנתן לו, "היה צריך להשתתף בהתקפה

מתואמת עם חטיבה 460, כאשר ציר חביבה יהווה את גבול הגזרות

בין החטיבות." הוא גם מתאר את ההתקפה בכיצועה כהתקפה דו-

חטיבתית (עמ' 7175): "ואז החטיבות ממשיכות להתקדם." ושוב

הוא אומר בעמ' 7180: "אחר גדוד** הגיע כמעט עד המים ואני

חשבתי שבהתקפה מתואמת עם סיוע אוירי אני אצליח במאמץ אוגדתי

להגיע." בעמ' 7203 הוא נשאל על כך שוב:

"ש... האם הכוונה הייתה שהם שניהם יתקיפו עכשיו יחדיו,

או רק 217 יתקיף?

ת. הכוונה הייתה ששניהם יתקיפו יחד.

ש. אבל למעשה התקיף רק 217.

ת. גבי טוען שהוא הבין שהוא רק מסייע ומחפה, ולא מסתער.

ש. ואתה החכוונת ששניהם יסתערו יחדיו?

ת. בהחלט. וכל הזמ תאמחי כיון שניהם.

ש. נתת הוראה, או רק אמרת לנת'קה לתאם?

ת. נתתי הוראה."

* מח"ט 217

** גדוד 19

ובעמ' 7204-7205 הוא ממביר שוב :

"אני לא מוצא הגיון, שבמקום שנכשלה התקפה חטיבתית אחת, שאני אכניס התקפה חטיבתית שניה, מינוס גדוד, זאת אומרת נת'קה השאיר גדוד ב'מילנו'... אני בתור מפקד הנייס, בעשרות הדרגילים שעשיתי, הייתי מוציא עם גרזן מהראש לחבר'ה שיתכן מצב באופן נורמלי שחטיבה אחת בחיפוי והשניה מסתערת... כאשר אוגדה מסתערת אני טוען שכלתי אפשרי שחטיבה אחת חתיה בחיפוי וחטיבה שניה מסתערת, זה מחוץ לטווח התוחתים שחטיבה אחת תתן חיפוי לשניה. אני לא מאמין עלי שעשיתי שני אבסורדים כאלה, האחד שאשלח חטיבה מינוס להתקפה במקום שנכשלה התקפה אחת. אגב, כל מה שאנחנו מדברים זה חטיבות מופחתות, אוגדה מופחתת,

... אני לא מאמין שאני אשים חטיבה אחת בחיפוי ושניה בהסתערות. זה נוגד את כל מה שאני שנים לימדתי בנייס".

מח"ט 217, אל"ם נתן ניר, עומר בעדותו (כפני סר יוסף צ'חנוב-

עמ' 4-5) על כך :

"ההתקפה לפי הפקודות שקיבלתי ממפקד האוגדה, היחה אמורה להיות התקפה אוגדתית, כאשר יחד איתי בהתקפה זו היחה צריכה להשתתף חטיבה 460 מדרומי. הכוחות והמשימות בהתקפה זו היו כדלקמן: לחטיבה שלי - לתקוף באזור שחף וחזירן מצפון לציר חביבה, לתפורס את הגשרים המצויים, להעביר על כל גשר מחלקת טנקים לעבר חלקה המערבי של החעלה, ולהיות מוכנה לנוע דרומה ממערב לחעלה, לחטיבה 460 - לתקוף מדרום לציר חביבה לעבר החעלה, כאשר גבול הגזרות בינינו הוא ציר חביבה".

מח"ט 460, תא"ל גבי עמיר, אומר לעומת זה, בעדותו (עמ' 6769)

שלא היה מדובר על התקפה דו-חטיבתית, אלא חטיבה 217 הגיעה על מנת

להחליף אותו ולקבל ממנו את המשימה:

"אני בינתיים קיבלתי פקודה ממפקד האוגדה להפוש עם מח"ט 217 (השעה היתה 12 או אחרי 12), להסביר לו את הגיזרה כי הוא מחליף אותי. את הגיזרה ואת המשימות.

...

ש. מה זאת אומרת שנת'קה מחליף אותך?

ח. החליף אותי במשימות עם החטיבה שלו שמחליפה את החטיבה שלי".

יחד עם זאת, הוא אומר אחר כך (עמ' 6770) שלא היתה כאן החלפה

בכלל הגיזרה אלא נקבעו גזרות לשתי החטיבות, וחט' 460 היתה אחראית על הגיזרה מציר חביבה ודרומה. ושוכ הוא אומר (עמ' 6772): "הציר הזה* היה גבול הגיזרה ביני ובין נת'קה".

בעמ' 6774 הוא אומר: "המשימה שלו (של חט' 217) היתה לעשות אותו דבר שלי, לקחת עד קו המים. זאת בבטחון היתה המשימה שלו, ובשביל זה הוא החליף אותי, כי אחרת יכולתי להשאר אני. הוא החליף אותי ואני אמרתי שזה לא מספיק".

מעדותו של סגן מפקד האוגדה, תא"ל דב תמרי (עמ' 7491) משתמע

לכאורה שלא היתה כוונה אחת* לבצע התקפה אוגדתית או אוגדתית מינוס, אלא התקפה חטיבתית:

"אני חושב שהיו שתי אפשרויות יסוד: 1. לקחת את כל האוגדה למעט אולי חט' 500, אם כי גדוד של 500 הגיע לגבי עמיד, ולקחת את כל האוגדה צפוף ככל שזה יהיה, וללכת על הפירדן בו זמנית מכל הכוונים, אם אויר ועם ארטילריה, כשלא היה לא אויר ולא ארטילריה. אפשרות שניה זה לגסות בזהירות לראות איך זה הולך. מה שבוצע בשטח זה התקפות, לא חטיבתיות אלא גדודים, מסתייעים כאש של גדודים אחרים, אבל כסופו של דבר את ההתקפה לא ביצעו חטיבות, אלא גדודים מתוך חטיבות, והתקפות אלה לא הצליחו. אני יכול להעריך, זה כחכם לאחר מעשה, שהוא היינו הולכים כל האוגדה... היה יכול לקרות אחת מהשניים או שהיינו מצליחים ומתיישבים על הפירדן וראש הגשר המצרי שט היה מתחסל... אפשרות שניה שלא היינו מצליחים, ואז ספק אם היתה אוגדה 162 כהמשך".

אלא שבכרים אלה סתייחסים לביצוע בפועל ולא לכוונה, ועל הכוונה
פשתמע מהם רק בעקיפין.

בהמשך עדותו (עמ' 7518 - 7519) הוא נשאל שוב על פרשה זו,

"ש. פקודות מפקדת האוגדה ל-217 לאחר המכה אשר 460 חטף, מה

היו ל-460 ול-217? שחיהן יחד?

ת. אני סבור שכן. אני סבור שהכוונה של מפקד האוגדה הייתה
ליצור התקפה משני כיוונים ולא גדוד אחד לבר מכיוון אחד,
אלא ליצור התקפה של שני כוונים: מהכיוון של 460 זה יוצא
ממזרח למערב ומ-217 מצפון מזרח לדרום מערב.

ש. לפי זכרוניך, מי שהכין שזו התקפה דו-חטיבית, צדק? ומי
שחשב ש-217 באה להחליף אותו - טעה?

ת. לא דובר על החלפה. אני לא זוכר שדובר על החלפה.

קצין האג"מ של חטיבה 460, סא"ל חמיר, נשאל על ענין זה בעדותו

(בפני אל"ם חסדאי, עמ' 23):

"ש. האם הייתה איזה פקודה לגדוד של שמשי בזנבביל שהיה
שייך לכם להשתתף בהתקפה של אסף יגורי או שהיה איזשהו
תיאום שהוא יסייע להתקפה באיזושהי צורה?

ת. עד כמה שאני זוכר אז הפקודה הראשית הייתה, מזנבביל לנוע
מערבה מדרום לחביבה, כשנת'קה חוקף מצפון לחביבה והוא
(שמשי) לאט לאט מגשש לכיוון מערב. לא הייתה פה הגדרה
מדוייקת שהוא נכנס להתקפה יחד עם 217.

ש. האם ממפקדת האוגדה קיבלתם איזושהי פקודה שיש פה איזושהי
התקפה מתואמת שאתם ונת'קה צריכים להשתתף בה?

ת. לא זוכר.

ש. האם הפקודה לשמשי לגשש קדימה ניתנה במקביל להתקפה של
אסף יגורי... או שזה מהלך עצמאי בגזרה שלכם?

ת. עד כמה שאני זוכר זה במקביל להתקפה של אסף יגורי.

ש. לדעורך, כשאוסרים לשמשי להתקדם, הוא יודע שזוהי החקפה
או שהוא יכול להבין מזה גם שהוא צריך לשפר עמדות ובזה
נבמר העניין?

ת. לשפר עמדות ולהתערב. ככה אני הייתי מבין את זה.

סמח"ט 217, אל"ם גיורא תייקה, מעיד על תכנית ההתקפה (עמ' 7053):

"זו היחה החכנית: אנחנו קיבלנו את הגיזרה מצפון לחביבה בכיוון חזיון, וגדוד של חטיבה 460 צריך היה להספיק מדרום לחביבה, ועור גדוד שלנו, 142, על ציר ערוב, לעשות התקפה כזאת על הציר ולרדת לשחף. ... מאוחר יותר ידעתי שמפקד האוגדה (הורה) למה"ט שלנו לתאם עם מה"ט 460 הספרות לכיוון חזיון".

ובעמ' 7055:

"הגדוד של שמשי צריך היה להצטרף להתקפה גם לפי התאום של נת'קה עם מה"ט 460".

בעמ' 7069 הוא אומר שוב:

"עד כמה שנת'קה אמר לי, הוא בזמן ההתקפה דיבר עם גבי שלמנעו הם הולכים לתקוף יחד, ולא שאחד מחפה והשני מסתער.

ש. כך אתה הבנת מנת'קה שהוא הביין? שיחד עם 460 מחדשים את ההתקפה?

ת. בדיוק, שהולכים לתקוף שתי חטיבות. מה שנשאר משתי החטיבות, זאת הוא הביין והתחיל את ההתקפה".

קצין האג"מ של חט' 217 אומר אף הוא בעדותו שההתקפה היחה צריכו

להיות דו-חטיבתית (עדות רס"ן אבי שריד בפני אל"ם חסדאי, עמ' 29):

"אני יודע מהפקודות של האוגדה, ההתקפה היחה צריכה להיות מתואמת, לא, נקרא לזה דו-חטיבתית..."

ש. מה אתה יודע, מה הולכת לעשות האוגדה בשלב הזה?

ת. תוקפת את שחף ואת חזיון, מקומות שיש בהם גשרי חציה של המצרים, במטרה להעביר טנקים לצד השני, לתפוס את הגשרים.

ש. איזו התקפה זאת?

ת. ... נקרא לזה התקפה דו-חטיבתית, כלומר, שני הגדודים שלנו פלוס גדוד מחטיבה אחרת.

ש. אתה מקבל מהאוגדה פקודה בנוסח הזה, או שזה דברים שהכנת ממה ששמעת?

ת. לא, זאת פקודה, ברשתות האוגדה אם אינני טועה.

ש. מי נתן את הפקודה הזאת?

ת. אני לא זוכר אם גלעד* או מפקד האוגדה.

ש. אבל בכל אופן אתה שומע פקודה ששתי חטיבות הולכות להתקפה?

.....

ת. בן".

* אל"ם גלעד אבירם, קצין האג"מ האוגדת.

סא"ל (מיל.) אסף יגורי, מג"ד 113, מעיר (עמ' 6861-6862 ו-6872) כי היה סבור שהחטיבה השכנה 460 תתקוף במקביל, כשציר חביבה מהורה את גבול הגזרה ביניהם. לדבריו (עמ' 6860), אמרה הפקודה שקיבל: "החטיבה תתקוף במקביל את חזיון ואת שח"י... כאשר גרוד 113 יתקוף את חזיון וגרוד 142 את שח"י, יש סבירות שנקבל במקביל גם התקפה של חטיבה שכנה, 460... בסיוע חיל האויר לשטוף את השטח ולהעביר 3 טנקים לצד השני." כן מעיד על כך גם סא"ל (מיל.) נתן פירעס, מג"ד 217/142 (ראה להלן עמ' 660).

מול העדות של מח"ט 460, ובמירה מסוימת של סגן מפקד האוגדה, עומדות העדויות של מפקד האוגדה, מח"ט 217, סמח"ט 217, קצין האב"מ של 217 והסג"דים של החטיבה, שהכוונה וההוראות היו למאמץ דו-חטיבתי (וראה להלן עמ' 653-654).

הקלטות רשת הקשר האוגדתית יוצרות את התמונה הבאה:

- (א) הפקודות הראשונות לחטיבה 217 לרדת לחזיון (ראה לעיל עמ' 610-611) מציינות את משימת החטיבה ואינן עוסקות בהתקפה אוגדתית.
- (ב) לאחר שמתחילה להתברר חמורת הקרב משנה מפקד האוגדה למח"ט 217 את המשימה ומורה לו לתקוף מכיוון ציר חביבה ולעבור דרך חטיבה 460 (מוצג 342 ומוצג 421, 081139).
- (ג) דיווחו של מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד ב-1144 (מוצג 421 וראה לעיל עמ' 630) "אני מזיז לשם עוד הרכה בוחות" מצביע אף הוא על כוונה לכצע החקפה אוגדתית.
- (ד) דיווח של מח"ט 460 למפקד האוגדה ב-12.00 (מוצג 421) רומז על כך שאין הוא מחכונין להשתתף בהתקפה, אך מפקד האוגדה אינו מבין את משמעות דבריו:

"עמירן: ... עכשיו כדאי לחכות לאויר זרק אחר כך להכניס את

1.

אדן: נכון. אנחנו נחכה לאויר שיכוא בעוד חצי שעה. עד

אז עשו את ההכנות.

עמיר: רות, אני חייב להוציא אותם אחורה, אין לי כבר כלום
בבטנים."

(ה) ב-1228 (שם) מדווח מה"ס 460 כי הוא נפגש עם מה"ס 217 (לפרשת
 המפגש ביניהם ראה להלן עמ' 650 ואילך) ומודיע:

"עמיר: ועכשיו אני מחזיר אותו שהוא יוכל לקבל את מי שהוא
 צריך בשביל לפעול.

אדן: הביאו כחשכון שחוך 5 עד 10 דקות יש הסיוע האוירי
 שהזמננו... והכטיחו לנו לפני חצי שעה."

כלומר, בדומה לדיווח הקודם, רומז מה"ס 460 שהפעולה הבאה היא
 של חטיבה 217 בלבד ואילו מפקד האוגדה ממשיך להתייחס בדבריו אל
 שני המ"טי בינתיים מקבלת חטיבה 460 ב-1240 (מוצג 421) תחת פיקודה
 את גדוד 430 (ראה לעיל ענ' 638 ואילך).

(ו) ב-1246 (שם) שואל מה"ס 217 את קצין האג"מ האוגדתי:

"ניר: באיזה צומת 30 שאני מטפל בהם?

בלעד אנירם: כרגע אתה ממשיך להתקדם לכיוון ג'יר חביבה בהתאם
 לחכנית שקבעת... עם גבי*

ניר: רות, אני כבר הבנתי. 2 מטפל בהם. 2 גם תוצה לפני."

משיחה זו מסחברת אולי ההרגשה (המתוארת להלן, ע' 659, בגדוד
 113 כי אין הם הכוח הראשון החוצה את החעלה ומצויים כבר כוחות
 לפניהם.

(ז) ב-1250 (מוצג 421) אומר מפקד האוגדה למח"ס 460: "...

אנחנו נביא גם את נת'קה מצפון לציר חביבה."

(ח) ב-1310 (מוצג 421) מתנהלת שיחה בין מפקד האוגדה למח"ס 217

ובה, כנראה, הפקודה למח"ס 217 לתקוף. השיחה הוקלטה כצורה

משובשת ביותר ולא ניתן לשחזר אותה. קטע ברור יותר הוא זה

העוסק בקביעת גבול הגזרה בין החטיבות: "גבול גזרה חביבה בינך

לבין... אתה לצפון ר... מדרום לחביבה." וקצין האג"מ האוגדתי

מוסיף מיד למח"ס 217 (שם, 1312): "אתה צריך לפנות כאן ימינה.

אתה פונה ראשון חפנה קצת ימינה."

(ט) ב-1317 (מוצג 421) ניתנה ככל הנראה הפקודה לחטיבה 460.

מחוך ההקלטה המשובשת ניתן לשחזר:

"חמשיך קדימה... ולרדת יחד איתם,
... הפליה הזאת בסדר אחס תזהרו.
... אתה צריך לאט לאט למשוך ימינה ושלא חהיו...
אלא אחריך.

... צריך לשפר את המצע אחד מימין ואחד משמאל.
שלא תהיה...

עמיר: אני פה. אני דואג לזה. אני רואה שזה עכשיו
די בסדר. מה שאני עוד רוצה להחזיק... כלפי
אותו מקום מסוכן שקודם דפק את הרוכב* כדי ש-1
יובל לעלות על חזיון ולחסל אותה... האם את
הגנן הזה שקיבלתי קודם** רצוי ל-1 שיהיה מאתוריו
לפתור לו בעיות.

עדן: המתן. גנן הוא ברשת שלך. קח אותו ת"פ ותחזיק
אותו אצלך עד שתצטרך.

עמיר: רוח. בסדר. סוף".

* גורד 19

** כוח מבדס"ר 189

3) המיפגש בין מח"ט 460 למח"ט 217

בעדותו אומר מפקד האוגדה כי הורה למח"ט 217 לנוע אישית במהירות לפני החטיבה, להיפגש עם מח"ט 460 בשטח וללמוד ממנו על השטח ועל האויב באזור חזיון (עדות האלוף ארן, עמ' 7174). בעמ' 7180 הוא אומר :
 "אני אומר לנתק'ה: אל תתקדם עם החטיבה שלך. רוך אתה אישית, מהר, תפגוש את גבי, תלמד את השטח, תלמד מגבי מה קרה לו, תלמד את האויב, תתאם ביניכם, ציר חביבה יהיה גבול ביניכם", ובעמ' 7181 הוא מצטט מיומן הסכצעים הוראות נוספות למח"ט 217 להפגש עם מח"ט 460.

טבן מפקד האוגדה, תא"ל דב חמרי, אומר בעדותו (עמ' 7491):

"אני חושב שנתק'ה ידע מה קרה לגדוד של גבי. מה ידעו המג"דים שלו באותו רגע - אינני יודע. אני כמעט משוכנע שהוא קיבל את ה-message מגבי שהתקפתו נכשלה. לא רק שהתקפתו נכשלה, אלא איפה יש טנקים, איפה יש אויב. הוא נתן לו תמונה מצב מה קרה לו".

תא"ל חמרי מזכיר גם (עמ' 7490), כי נחח בהליקופטר אצל הכוחות וחידרך אותם, לרבות את סא"ל יגורי, לגבי מיקומו ופעילותו של האויב :
 "את הסודיעין הזה אני גם סיפרתי למח"טים שנחתתי על ידם ולמג"דים שנחתתי לידם, וחידרתי את אסף יגורי לפני שהוא יצא להתקפה ואת המג"ד נתן פירעם. דיווחתי מה שאני רואה למפקד האוגדה". הוא נמנע מלפרס בנקודה זו, הן בשאלת תוכן החדריך והן בכל הקשור לחיאות בין שתי החטיבות שהיו אמורות לחקוף. קצין האב"מ של האוגדה, אל"מ גלעד אבירם, אומר בעדותו (בפני אל"מ חסדאי עמ' 13-14) שדווח לו כי מיפגש כזה בין שני המח"טים אכן החקיים:

"אני זוכר שניחנה פקודה לגבי ולנתק'ה ליצור מגע על הברגה. גבי היה צריך לתאר את המצב לנתק'ה, והפקודה של מפקד האוגדה היתה לתקוף בציר חביבה, כאשר גבי מדרום ונתק'ה מצפון וחוקפים ממזרח למערב במגמה להגיע עד חזיון. זו היתה הפקודה, והיה צריך להיות תאום כשפת ואמנם קיבלתי דיווח שהיה תאום בשטח, כלומר היה מפגש של שני המפקדים...".

- ש. מאיפה אתה יודע שהיה מפגש כזה?
- ח. מדיווח שקיבלנו, או מגבי או מנתק'ה... אני יודע שהיה מפגש.
- ש. מדיווח?
- ח. מדיווח.

ש. אתה בטוח שזה מפגש פיסי? הרי יתכן שהיה ביניהם קשר, היה מפגש נקשר.

ת. לא. קשר היה קשר. אני מדבר על מפגש עין בעין, פיסי, ובשלב זה עדיין החפ"ק האוגדתי היה בזרקור, וזה היה כסביבות הצהריים".

מח"ט 460, תא"ל גבי עמיד, מתאר את הפגישה בעדותו (עמ' 6769).

"הוא הגיע אלי עם הב'יפ, נפגשנו על הכרגה, נסענו קדימה

כ-2 ק"מ... מערבה, כמעט עד גמר הקבס... כמעט באמצע בין ציר החת"מ

ובין ציר חזיון (לכסיקון), ומשם הראיתי לו את הכל, סיפרתי לו את

סיפור המעשה, מה המצב שלנו, הוא קיבל את הגזרה. בשחזרנו בחזרה

להברגה... כבר החטיבה שלו התחילה להגיע". ובעמוד 6773 הוא אומר:

"נתק'ה תקף באותה חכניה כמו שאני עשיתי.

ש. בדיוק על אותו דבר?

ת. בדיוק אותו דבר. זה היה ללא תיאום בינינו, אני הסכרתי לו מה שאני עשיתי.

ש. מה המשימה שהיתה לו?

ת. המשימה שהיתה לו - אותה משימה בדיוק, אני אמרתי למפקד האוגדה לא לעשות את זה, אין טעם, ואמרתי לנתק'ה: תזהר! זה לא ככה, לא כדאי לעשות".

לדבריו (עמ' 6774), התקיימה הפגישה בשעה 1400: "אני פשוט זוכר את

השעה 1400 כי אני לא יודע למה עד אז לא הסתכלתי בשעון, אבל כשנפגשתי

עם נתק'ה הסתכלתי על השעה". מח"ט 217, אל"מ נתן ניר, אומר בעדותו

(בפני מר יוסף צ'חנובר, עמ' 3) על הפגישה:

"הובהר לי שאפגוש את מח"ט 460 באזור הכרגה והוא יסביר לי על השטח, על האויב, כיוון שעתים לפני כן - בשעה 1000 לערך, הוא ביצע התקפה לכיוון התעלה. נפגשתי עם מח"ט 460. עליתי על זח"ל הפיקוד שלו ועלינו לעמדת חצפית. זאת תחת הפגזה כבדה מאד. תוך 5 דקות הוא נתן לי הסבר על השטח לא סיפר לי מה קרה לו, אבל כיוון שהאזנתי כל הזמן לרשת האוגדתית שמעתי את הדיווחים שלו למפקד האוגדה תוך כדי ביצוע ההתקפה בסביבות שעה 1000 בערך. בפגישה עם מח"ט 460 הייתי אני וקצינים שהיו בזח"ל הפיקוד שלו".

קצין האג"מ של 217 מעיד על הפגישה (עדוהו של רס"ן שריד בפני

אל"מ הסדאי, עם' 25):

"גבי מביע על חזיזית מדרום... עם נגמ"ש, עוצר ליד הזחל"מ וליד הג'יפ, נחק'ה מצטרף אליו לנגמ"ש, הנגמ"ש נכנס לתוך השטח... נדמה לי שיוצאים להכרעה וקצת דרומה, לשטח שולט.

ש. אתה לא יוצא איחם?

ת. אני נשאר בזחל"מ הפיקוד. מה דובר ביניהם אני לא יודע... אני משער שזה ענין של רבע שעה, עשרים דקות, חוזרים חזרה. בינתיים הגדוד של אסף מביע כולו כבר, אני מעביר את המטק (סנק הפיקוד) קדימה, שומע בפירוש כמו אזני... איך גבי אומר לו שיזהר מטילים ומטנקים שנמצאים על הרמפות מהצר השני".

ב-1203 (מוצג 421) הודיע מח"ט 460 למפקד האוגדה: "אני רוצה

(כר') מפגש בחביבה-חזיזית. כולנו שמה מה שנשארנו מהרכזים. אנחנו שמה

נסביר לך בריוק את כל מה שיש לנו...". ב-1228 (שם) מדווח מח"ט 460

למפקד האוגדה על קיום המפגש ויחד עם זאת מסביר לו, שכדי לקבל הסבר

כרוך על מה שקרה בשטח יורדים שני המה"טים להפגש עם האנשים שנחלצו מהקרב

של גדוד 19: "אני נפגשתי כבר עם 1 ועשינו סיור. אנחנו יורדים עכשיו

לצומת חזיזית-חביבה, ושמה אנחנו נתראה עם כל האנשים שחזרו משם בשביל

להסביר מדוייק". כדי לדעת מה קרה לגדוד 19 צריך מח"ט 460 להפגש עם

שרידיו (וראה לעיל עם' 584-585).

ב-1245 (מוצג 421) מדווח גם מח"ט 217: "אני חוזר כרגע

מהסיור".

אל"מ גיורא חייקה, סמח"ט 217, אומר בעדוהו (עם' 7056-7057):

ש. האם אמר מח"ט 460 לנחק'ה מה היה המצב, מה קרה לו כבוקר? האם מישהו אמר לאסף (יגורי) מה קרה בכוקר?

ח. עד כמה שאני יודע - לא, יכול להיות שהיו חילופי דברים, אבל לא הודגש הענין שפה היה קרב בכוקר ונכשל בצורה רצינית. אנחנו לא ידענו מזה. גם מפקד החטיבה לא ידע.

ש. אם מפקד 460 אומר לנו שכשהגיע אליו מפקד החטיבה שלך, אמר לו: 'אל תעשה את ההחקפה קדימה חזיתית, כי אנחנו כבר עשינו ונכשלנו', האם זה לא יהיה מדוייק? או אהה לא יודע כי לא היית שם?

ת. לא הייתי שם. אני הייתי על הכרעה באותו הזמן".

סא"ל (מיל) אסף יגורי אומר בעדותו (עמ' 6875):

- "ש. אתה אפילו לא ידעת שמשוהו החרתש?
 ת. שום דבר. וכשהמח"ט נמצא לידי והפקודות הן ברורות ומאד מהירות וכאות חתת להץ...
 ש. לפי הרושם שלך, מכאן שגם מפקד החטיבה לא ידע על הפעולה?
 ת. אני לא מעריך, שאילו היה יודע, היה נותן לי פקודה כזאת.
 ש. אתה אמרת - שאתה חשבת שזה איבוד לדעת. גם מפקד החטיבה חשב כך מחוך מה?
 ת. פשוט מחוך הסתכלות כשטח.
 ש. רק על סמך מה שאתם ראיתם?
 ת. זה הספיק לתשוב שזה די מוגזם.
 ש. אבל לא היה נופך נוסף של ידיעה מה קרה בשטח הזה?
 ת. לי לא.
 ש. מפקד החטיבה, במידה שידע, לא אמר לך?
 ת. אם ידע, לא אמר לי. אני לא מניח שידע".

רס"ן יצחק כריק מספר בעדותו (בפני אל"ט חסדאי, עמ' 3)

כי בשעה שגדודו, גדוד 217/113 נע דרומה על ציר חזיונית והחקרב להברגה נעו מולו על הציר סנקי פסוץ, שאחר כך התברר כי הם הסנקים של גדוד 19 שנחלצו מהקרב ליד הפירדן, אולם גם מאנשיהם לא למדו אנשי הגדוד על הקרב שהתחולל באזור לפני-הצהרים.

מפקד האוגדה אומר בעדותו שכונתו היתה שהתקפת אחר-הצהרים על הפירדן תהיה התקפה אוגדתית שתבוצע על ידי שתי חטיבות, 217 ו-460, בשל 460 מצורף גדוד מתסיבה 500. אם אכן זו היתה הכוונה, מתעוררת השאלה - האם בוצע מינימום של נוהל קרב אוגדתי להתקפה זו; מדוע לא נפגש מפקד האוגדה עם המח"טים על מנת לחדרך אותם, או לפחות מדוע לא נפגש עם כל אחד מהם בנפרד על מנת לחדרך אותו, ובמיוחד עם מח"ט 217 שזה עתה הגיע לגזרה הפירדן מאזור קנטרה, חסיבה אינה נובעת מלחץ זמן, שכך עבר פרק זמן של יותר משעתיים מאז עבר מח"ט 217 את ההפ"ק של מפקד האוגדה

(מוצג 342 081130) בזרקור ועד שהחלה התנועה להחקפה בסביבות 1400
(עדות אל"מ נתן גיר בפני מר יוסף צ'תנובר, עמ' 6). במקום לקיים
קבוצת פקודות אוגדחית חפוזח בשסח, הורה מפקד האוגדה למח"טים להיפגש
ביניהם ולתאם את פעולותיהם.

בנוסף על כך, יש לשאול מדוע לא קויים תדריך על ידי מפקד האוגדה
ומדוע לא נדרשו לפחות תכניות לאישור על ידי האוגדה. מעיד אל"מ חייקה
(עמ' 7054) : "אני חושב שפה היחהשעות הרצינית, לא היה הד מלמטה.
מפקדי החסיבות, או המג"דים, או אפילו מפקד האוגדה היה צריך לדרוש :
כמה סנקים יש לכם, מה קורה שם, איך אתה הולך לתקוף? לא היה דבר כזה.
לא היה אישור תכניות אפילו בקשר".

שאלות אלו צריכות להיחקר על ידי צה"ל מאותן הבחינות שפורטו
לעיל בעמ' 584-585).

4) שאלת הסיוע

בין השעות 1100 ל-1200 הציפה אוגדה 162 את פיקוד דרום בררישות לסיוע אוירי באזור חזיון (מוצג 421, וראה לעיל, עם' 629-630).

מטרת הסיוע הייתה לחלץ את גרוד 19, ואחר כך לסייע להתקפה המתוכננת על חזיון. במקביל הורה מפקד האוגדה לכוונת המיועדים לחקוף, להמתין לסיוע האוירי (מוצג 421, 081200). ב-1200 (מוצג 342) הודיע הפיקוד לאוגדה שהמטוסים ירדו על אזור חזיון בעוד חצי שעה, וכתוצאה מכך הודיע מפקד האוגדה לפיקוד שהוא דוחה את החצייה לעוד חצי שעה. בשעה זו עדיין נעה חטיבה 217 על ציר חזיונית וטרם הגיעה להברגה (ראה לעיל עם' 640 ו-648). בסביבות 1235 (מוצג 343א', קביעת העיתוי לפי מוצג 343) מודיע אלוף הפיקוד למפקד האוגדה ש"עכשיו יורד אויר על חזיון". מפקד האוגדה אומר בערוחו (עם' 7175 - והוא טועה בקביעת השעה) על כך:

"בינתיים התסיכות נערכות ומתקדמות כשני צירי ציר הכיבה... ואני מחכה לאויר... סוף סוף, בין 1430-1500 הגיעו שני מבנים של חיל האויר, מטוסי תקיפה, וזרקו פצצות בהתקפת 'קלע'. קודם מבנה אחד. למעשה אני שואל את הפיקוד: מה עם הסיוע האוירי? אז הם אומרים לי: קיבלת. אני אומר: מה קיבלת? קיבלתי מבנה אחד, בהתקפה לא כל כך יעילה, בשיטה שהם זורקים מרחוק ומסתלקים. אומרים לי לחכות עוד חצי שעה. אני מחכה. מגיע שוב מבנה אחד, וראיתי שלא יצא מכל העסק הזה כלום."

בשעה 1252 (מוצג 421) אומר תא"ל אורי בן ארי למפקד האוגדה: "אני מניין שהציפורים גפרו. האם אתה צריך עוד?" ב-1303 (שם) הוא חוזר על שאלתו ומפקד האוגדה עונה: "צריך הרבה הרבה ציפורים."

בשעה 1355 (מוצג 345) החקשר שוב מפקד האוגדה לפיקוד, ושוב נאמר לו כי יקבל סיוע אוירי:

"תקבל מטוסים על חזיון והחווה הסינית. ירדו קורנסים על מיסורי. באזור חזיון תקבל סיוע אוירי מלכסיקון-ערוב עד מצת [מצפון לפורקן] משני צידי הכביש. על החווה הסינית, האם אתה רוצה אויר?"

בין הזמנים הללו (1230-1400) הופנה הסיוע האוירי של הפיקוד אל גזרתו של תא"ל מבן, הגזרה הצפונית (מוצג 345, 1307, 1320). באוחר זמן ביקש אלוף הפיקוד מסגן הרמטכ"ל להקצות לו "את כל האויריה" (שם 1324).

סגן הרמטכ"ל נכנס לדיון עם מפקד חיל האויר בענין הסיוע בגזרת
 התעלה; לאחר מכן הורה את מפקד חיל האויר לסייע בחזירון, בקנטרה
 ובאזור המזה ונענה ששה יקח שעה עד שעה וחצי (שם, עמ' 6, וראה
 על כך ביתר הרחבה לעיל עמ' 406-408 ו-421-423).

בעקבות כל זאת נראה, שעקב ידיעות-מודיעין על החקפת-נגד מצרית
 ב-1330 לא ניתנה עדיפות בקבלת סיוע אוירי לאוודה 162 לצורך ההתקפה
 על הפירדון, וכמות הסיוע שהיחה חולקה לאורך כל התעלה.

מח"ס 217 אומר בעדותו (עדות אל"ם נתן ניר בפני יוסף צ'חנובר,

עמ' 7):

"כשעה 1400 יצאנו להתקפה... כאשר סיוע אויר לא קבלנו. היו
 כשני מטוסים שהפצצו מגובה רב. לא ראיתי את הפגיעות, אך הן לא
 היו באזור ההתקפה."

מפקד הסיוע הארטילרי האוודהי, אל"ם חיים גרניה, נשאל בעדותו
 בפני אל"ם חסדאי (עמ' 13) כיצד אורגן הסיוע הארטילרי לקראת ההתקפה:

ש. האם אתם עשייתם כארטילריה איזה שהן הכנות מיוחדות לקראת
 ההתקפה של נת'קה? קיבלתם איזה שהן הנחיות מיוחדות?

ת. הנחיות לא קיבלתי מאף אחד... גם לא היה לי מה לתכנן.
 לא היה לי ארטילריה. לא היה פה מה לתכנן. אני לא קבלתי
 אישור להזיז טוללות.

ש. גם בשלב הזה?

ת. לא. אף אחד לא אמר לי שהטוללות שלי. אמרו שהן מסקומן יתנו
 לי סיוע. והאמת היא שהטוללות האלה, כפי שהיה מכוון מראש,
 כיסו... אה כל השטח...."

(5) ההכנות להתקפה

(א) חסיכה 217

חסיכה 217 נכנסה להתקפה על הפירודן ללא אינפורמציה.

המח"ט אומר בעדותו (עדות אל"מ נחן ניר בפני סר צ'חנובר, עמ' 5):

"לא היתה לי כל אינפורמציה על מצב האויב*, פרט לעובדה שהאויב חצה את התעלה. היקף כח האויב, מצבו ומקום המצאו לא היו ידועים לי. לגבי כוחותינו ידעתי, מתוך האינפורמציה שקבלתי ממפקד האוגדה, שהאוגדה של אריק פועלת מדרום לנו כשהיא חוקפת לעבר התעלה."

וכן מעיד גם הסמח"ט, אל"מ חייקה (עמ' 7067):

"בקשר למה שנקרא אינפורמציה או סיכום מודיעין עד כאן וסיכום כוחותינו, לא קיבלנו כמעט. חוץ מ-460..... חוץ מ-460 שהיתה באיזור חביכה כללית וצריך ליצור אתה מבע, לדבר עם מפקד החטיבה. בקשר לאריק - לא ידענו. ידענו כללית שהוא מדרום באיזור חמוטל. אבל לא ידענו בדיוק מה המשימה שלו. מה הוא הולך לעשות.

.....

קבלנו אינפורמציה על 460, אבל לא על ההתקפה בבוקר."

על הפקודות שנתן למג"דים אומר המח"ט בעדותו (שם, עמ' 5):

"הפקודות שנתתי למג"דים היו: - גרוד 142 - שהיה הצפוני ביותר - יתקוף בציר ערוב לעבר שחף. גרוד 113 יתקוף מצפון לציר חביכה לעבר חזיון. גבול הגזרה בין הגדודים הוא בנקודות גובה סגולות 246-272. נשתלט על הגשרים ונשתדל להעביר כוחות למערב התעלה. חסיכה 460 חוקפת מדרומו לעבר התעלה וחון כדי כך נקבל סיוע אוירי וארטילריה. אני אתקוף עם גרוד 113. ביצוע ההתקפה ייעשה על פי פקודה שלי. את הפקודה נחתי ברדיו. היה קשר רצוף ביני ובי המג"דים ברשת החטיבתית."

קצין האג"ט החטיבתי אומר על מחן הפקודה (עדות רס"ן שריד בפני

אל"מ הסדאי, עמ' 30):

"אסף מקבל את הפקודה.

ש. בקשר?

ח. בקשר.

ש. באיזה מרחק הוא עומד מכס?

ח. ... הוא עומד אחרינו, אני חושב די צמוד אלינו. ..."

*אנו מביאים כאן את העדויות בנידון כמות שהן. עלינו לציין, שתמוה

בעינינו, שמפקדים לדרגותיהם השונות כפי שמשתקף גם במסמכים אחרים

בחלק זה - מסמכים באי-קבלת אינפורמציה, ואינם יוזמים קבלת

אינפורמציה בכל האמצעים שיש בידם (ראה "תורת הקרב", נובמבר 1964,

פיקוד שליטה ומודיעין עמ' 11 - 19).

על התדריך לאסף יגורי הוא אומר (שם, עמ' 32):

"דבר אחד אני כמעט בטוח, שנת'קה הבהיר לגדוד, באיזושהי צורה, ... את ההחראה של גבי.

ש. להזהר מטילים

ה. להזהר מטילים ומטנקים במקומות שולטים, ונדמה לי שהוא אמר להם - אני בטוח אבל אני לא זוכר באיזה צורה הוא אמר את זה - שאנחנו עוד מעט ננטוש את השטח הגבעי ונגיע לפלאטו' ושם צריכים לשמור על פריטה גדולה מאוד ועל ירי בלתי פוסק תוך כדי חנועה מהירה. ... אני לא יודע אם הוא ראה את זה כעין וקיבל את ההחראה מגבי, או שהוא למד את זה על פי מפה אחר כך."

ועל ההכנות האחרונות לפני ההתקפה הוא אומר (שם, עמ' 27-28):

ש. ... נת'קה מסיים את הפגישה שלו עם גבי. ... אני מניח שהמטה ואתה כקצין אג"מ צריכים לשמוע איזו שהיא תמונה ממה שמע נת'קה מהתכנית שלו.

ה. [נת'קה] לא עולה אפילו על הג'יפ, לא על הזחל"מ. יורד מהנגס"ש, צועק לי להביא הרבה סיגריות ולבוא לסנק. ... והסנק כבר נמצא שם, ...

על השלבים שקדמו להתקפה מעיד סא"ל אסף יגורי, מג"ד 113 (עמ' 6859-6862), כי הגיע לאזור הכרבה סמוך לשעה 1400 בצהריים (זאת טעות בעיתח לאור העדויות האחרות ורישומי ההקלטות), כאשר הוא "קצר" בדלק ובתחמושת. אז נפגש, לראשונה מאז צאתו ממחנה כיח דרס ב-6 באוקטובר בערב, עם המח"ט, והם יצאו ביחד לתצפית:

"עלינו לעמדת הצפית, הסתכלנו על השטח, וראינו שטח מוכה כשריון, מוצף שריון, מוצף ארטילריה, מוצף הי"ר, ותערכנו את זה בסדר גודל של עשרות רבות של כלים, וצריך לזכור שאני עדיין משחק עם 20 טנקים. ולפי הקשר ששמעתי אצלו [אצל המח"ט] במכשירים הבנתי שדורשים ממנו שגבצע מיד התקפה לעבר חזיון, ושמעתי אותו מתווכח עם הממונים עליו שזה לא סביר, שאנחנו גם קצרים, וגם לא סביר לאור הערכת יחסי הכוחות. ואז, למעשה, בפעם הראשונה חבורת הקצינים שלי... באו אלי ואמרו: 'אסף, ההערכה שלנו היא שדורשים מאתנו דבר לא סביר.' וזאת למעשה היתה ההערכה של כולם, כל אלה שהיו בשטח. הגדיל לעשות בזה מ"פ פלוגה אחד, שנהרג, ויתקין משה, הוא אמר לי: 'אם אתה הולך - אני הולך אחריך, אבל זה איבוד לדעת.' ועל הרקע הזה נתתי גם אני ביטוי לגבי סבירות הפקודה הזאת לתקוף. והפקודה אמרה כך: החטיבה תתקוף במקביל את חזיון ואת שחף - אלה שני מעברים על פני התעלה, שחף זו מעבורת צפונית - כאשר בדרך 113 יתקוף את חזיון, גרוד 142 יתקוף את שחף. יש סבירות שנקבל במקביל גם התקפה של חטיבה שכנה, 460, זאת היתה חטיבת ביל"ס שעמדה במקביל לנו ולפנינו כבר היתה ערוכה בשטח - בסיוע חיל אויר לשטוף את השטח ולהעביר שלושה טנקים לצד השני.

ש. מה פירוש 'לשטוף את השטח'?

ח. אני גם כן לא מבין. והיה לי אח"כ הרבה זמן לחשוב על כך. ושאלתי מי שכנראה העכיר את הפקודה, והוא אמר לי 'היות [?]' ואחם הייתם בית הספר שלי'.

... ואז עשיחי 'רגע, חושבים' ואמרתי לעצמי 'יותר מאשר להקריב את עצמי ואת היהודה שאני מופקד עליה אינני יכול'. המפקד שלי נמצא על ידי בשטח, זו גם דעתו, ואז קבלתי פקודה חד-משמעית: 'בצע, סוף'.

ש. ממי קבלת?

ת. מהמח"ט... וכך נתתי פקודה, קראתי למפקדים, דיווחתי אותם באינפורמציה שהיחה לי ופרסתי את הכלים בשטח. המח"ט עוד ביקש ממני סנק, ודי התקוממתי - אבל נאלצתי לתת לו סנק, וחכל - מחוץ ה-20 שהיו לי סנק אחד זה אחר גנוה מאד. נתתי לו סנק ויצאתי להתקפה. צורת ההתקפה, תזכרו, היחה מוכרחה להראות כך, על הרקע הכללי הזה, שב-142 שחף, גודוד של שמשו מחסיבת בי"ס תוקף במקביל לי בציר חביבה מצד דרום. אני תוקף מצד צפון והוא מדרום.

ש. הגודוד של שמשו היה ב-460 או ב-500?

ת. אינני זוכר. על כל פנים הוא היה פרום בשטח, ואמרו לי שזה שמשו. והוא עומד ומיירה לפני והוא ערוך. ואז אמרתי לנת'קה 'למה שאנחנו נתקוף? בולם [בזא?]' גם אנהנו נכלוס ונערך', על כל פנים זו היחה דעתי. בינתיים נערך, נתארגן, נחשב, נקבל פקודות ברורות, נקבל את הסיוע האלמנטרי המקובל, ואז נבצע חקיפה. הפקודות היו אחרות. ואני אומר את זה כי אחרת אני בכלל איני מבין איך מישהו היה מרשה לעצמו לתת פקודה. אלמלא ההנחה הכללית שיש פה סדר גודל של חסיבה, גודוד 142, גודוד 113, גודוד מ-460, שלושה גודודי סנקים טובים, מסוגל לפתח איזה שהוא מאמץ בעזרת סיוע אוירי."

רס"ן כריק, מ"פ בגדודו של יגורי, מספר (שם, עמ' 3-5) שהסנקים של

הגודוד הגיעו בשעות הצהריים להברגה וקבלו הוראה לבצע שם טיפול בשהיה. תוך כדי כך התקבלה בקשר הוראה לככוש את גשר הפירדן ולהעכיר שלושה סנקים לצד השני. לדבריו, נשמעה בקשר גם הודעה "שכוחות שלנו כבר צלחו את התעלה ומה שיש לעשות זה להתחבר אליהם." אין הוא יודע מי אמר את הדברים, אך הוא משוכנע שהם נאמרו. את התגובות בין קציני הגודוד הוא מחאר:

"התגובות של הסמג"ד (רס"ן דוד ילין ז"ל) היא כזאת: הוא, לאחר יומיים של קרבות... שמה מאר שסוף סוף אנחנו לא ננוע ראשונים והוא אישית לא יצטרך לשלש את הגשר. כנראה זה כבר משולט לפי דעתו, והתנועה לפי דעתו תהיה שקטה. בכל אופן הוא מאד מאד שמח שהגודוד קצת יוכל לנות אחרי היומיים הראשונים. אני יודע, וזה מתוך שמיעה, שויחקיז... המ"פ, שלא עמד באותו רגע אחנו עד כמה שזכור לי, טען שהגיע הזמן שלא נרוץ כל הזמן ראשונים ולדעחו זאת סתם התאכדות, שיש עוד מקום לגדודים אחרים.

ש. למה ויחקיז חשב כך?

ח. אני מניח שויחקיז חשב כך משום שהוא... שהוא לא שמע את העניין שכאילו אנחנו שניים כבר ויש כוחות שלנו בצד השני."

- קצין האג"מ החטיבתי אומר בעדותו (רס"ן שריד בפני אל"מ חסדאי, עמ' 28) כי שמע את הידיעה על שלושה סנקים שחצו את התעלה, וגם המח"ט נזכר בכך (עדות אל"מ ניר בפני מר יוסף צ'חנובר, עמ' 5):

"קשה לי לזכור במפורש עתה, אך מתרוצץ בראשי שמץ זכרון. אינני בטוח אם ברשת האוגדתית של מפקד האוגדה, או ששמעתי את אלוף הפיקוד ברשת האוגדה מודיע על כך שכוחות של אריק אשר נמצאים מדרומו התחילו להצות את התעלה. אינני בטוח, אך יתכן שאינפורמציה זו מסרתי גם למג"דים."

יתכן ומקור השמועה שפשטה בחטיבה בענין החצייה הוא בשיחה באלחוט שהתקיימה ב 1245, לאחר שובו של המח"ט מהפגישה עם מח"ט 460, בינו לבין קצין האג"מ האוגדתי (מוצג 421) בה אמר המח"ט כי הוא סבין ש"2 גם חוצה לפני, עבור" (ראה לעיל, עמ' 648).

מג"ד 142, סא"ל נתן פירעם, מספר על האירועים כשלב זה בגדודו:

"הפקודה ניתנה בקשר ותכנה היה: ...אנחנו נעים לאיזושהי התקפה באזור שחף-חזירן, ונקבע לי ציר תנועה, כאשר נאמר לי כך. גדוד 113 ינוע ורומה על חזירית עד חביבה, גדוד 142 ינוע על ציר אבנית ועל ציר ערוב..."

- ש. האם נאמר מה מסרה החקיפה?
- ת. אני חושב שכן. נראה לי שכיכוש הגשרים ומערכה.
- ש. דובר על חילוף המעוז של חזירן?
- ת. לא. אני לא יודע מזה שום דבר.
- ש. דובר דק על החטיבה שלבא, או שידעתם על כוחות נוספים שצריכים להשתתף בהתקפה?
- ת. כן. בפקודה החטיבית נאמר שמדרום לנו יתקוף השכן שלנו מדרום!

סגנו, רס"ן גת, אומר על הפקודה לה האזין ברשת הקשר כי

"הפקודה היתה לעכור את הגשרים כאשר כוחות שלנו נמצאים בצד השני."

לאחר מכך החל המג"ד לנוע עם פלוגה אחת של הגדוד מסרור דרומה דרך

השטח, בעוד הסמג"ד מרכז את שאר הגדוד ונע אתו יותר מאוחר על ציר

אבנחת, כאשר נקבע ביניהם מפגש באיזור צומת הצירים אבנית וערוב. באזור

הדקליה שליד ציר ערוב נפגעו בכוח המג"ד שני סנקים מטילים, והוא פנה

מזרחה לעבר אבנית 34. כל אותו זמן הופעל עליו לחץ מצד המח"ט למהר

ולהגיע. באבנית 34 הוא המתין לסמג"ד, שנע עם יתרח הגדוד, ומיד לאחר שזיהה את

הסמג"ד מגיע מצפון נפגע טנק בסמג"ד מטיל והוא ושאר אנשי הצוות נהרגו.

מאוחר יותר התברר כי נפגע שם טנק נוסף.

ש. האם ידעת כשיצאת להתקפה בציר ע"רב שהיחה כאן איזושהי התקפה לפנה"צ?

ה. מאה אחוז לא. שום דבר.

ש. לא נאמר?

ה. לא.

כשאלה אם היו ערעורים על הפקודה להתקפה אומר קצין האג"מ, רס"ן שריד

(עדותו בפני סא"ל חסראי, עמ' 31):

ש. היה איזה ערעור של אסף [יבורי] על הפקודה?...

ה. לא. בשלב הזה לא.

ש. ויותר מאוחר כן?

ה. יותר מאוחר כן.

ש. היה איזה ערעור של נת'קה כלפי האוגדה, לפני או אחרי הפגישה עם גבי, על הפקודה?

ה. לא. בשלב הזה נדמה לי לא.

ש. גם אחרי מה שאמרת, שבגבי אמר לו להזהר וכל זה?

ה. כן.

ש. האם נת'קה הביע איזו שהיא מורת רוח בנוכחותך מהפקודה שהוא קיבל, הטיל ספק בחכונה שבעניין?

ה. לא.

והמח"ט אומר בעדותו (בפני פר'צ'חנובר, עמ' 6):

"כשלב זה... לא היחה לי ולא למג"דים שלי שום ביקורת על הפקודה שקיבלנו, פרט לרחשי לב כפי שתארתי קודם*, כשצינתי כי חמתי

* "אני רוצה בהזדמנות זו להדגיש כי ידעתי מן הו"ק שהקשיתי לרשח האוגדתית שבגבי - מח"ט 460 - תקף באזור זה לפני כשעתיים ונתקל בקשיים רבים וכאבדות, וחמיה היה בעיני לקבל בשלב זה פקודה להתקיף באותו אזור, אבל שערתי שהמצב השחנה בעיקר כשקבלתי פקודה להעביר מחלקת טנקים על כל גשר. חשבתי באותו זמן שכרמה היותר גבוהה קיימות ידיעות כי המצרים מתחילים להתקפל מגזרה זו או משהו בדומה לזאת. לכן גם לא שאלתי - אף על פי שמטבעי שואל אני שאלוח גם תוך כדי קרב - מדוע חוקפים אנו." (שם, עמ' 4).

על עצם קיום התקפה בשלב זה. בסופו של דבר... סברתי שנתונים על מצב האויב הידועים 'מפקדי אך לא ידועים לי הדריכו אותם כשנתנו לי את הפקודה."

לפי דעתנו, כפי שכבר הערנו על כך מספר פעמים, חובה על פקוד, באם יש בידו זמן, להכיא לידיעה מפקדו את מחשבותיו על הפקודה שקיבל, ובמיוחד כאשר יש לו הרהורי בקורת בנידון.

ב) חטיבה 460

חטיבה 460 עסקה, בשעות שלאחר חילוץ של גדוד 19, בהתארגנות ממזרח להברגה. באותו זמן, קצת לאחר השעה 1300, היא קבלה ת"פ את גדוד 430 מחטיבה 500 (ראה לעיל, עמ' 638 ואילך), והמח"ט קידם אותו לאזור זנגביל (ערוח תא"ל עמיר, עמ' 6772). הוא מתאר בעדותו (עמ' 6773) את השלב הזה:

- ש"ס. אתה עם החטיבה מתארגן בהברגה?
- ת. החטיבה שלי נוסעת אחורה להתארגן.
- ש. להברגה?
- ת. להברגה. להתמלא תמושת, דלק, תיקונים.
- ש. באיזו שעה הסתיים השלב הזה?
- ת. המצב הוא שאני עם הגדוד הזה (430) והמג"ד. את הסמח"ט שלחתי עם שני הגדודים לארגן אותם.
- ש. ואחא עם מי נשארתי?
- ת. אני נשארתי עם שמשי. עכשיו, השלב הזה הוא... בערך בשעה 1400, ואני מקבל עם כל הגדודים שלי מאחור, 19 ו-198, את 430 מכניס לכאן [זנגביל] וכאן נערך נת'קה."

תיאורו של הסמח"ט, אל"ם שילה שרון, את מה שאירע בפרק זמן זה שונה במקצת. לדבריו (עמ' 13), נפגש עם המח"ט באזור זנגביל לאחר שנחלץ מהשטח. לאחר שדיווח לו המשיך להברגה ושם ראה את גדוד 198 של עמיר יפה מתחמש. הוא השאיר שם לקצין האפסנאות הוראות לגבי התארגנות וחזר לסמח"ט. לאחר מכן הצטרף לגדוד של אסף יגורי בדרכו להתקפה, ונע כ- 2-3 ק"מ מאחוריו (עמ' 14). לדבריו (עמ' 16), לא ידע במהלך ההתקפה על קיומו של גדוד 430 כזנגביל.

לקצין האג"מ, סא"ל יוס סוב המיר, נדמה (עדוהו בפני אל"ם חסדאי,
 עם' 21) שהחפ"ק החטיבתי עמד באותו הזמן בין חזיזית לבין זנגביל.
 סא"ל שמשי מספר בעדותו (עמ' 10-11) שבשעה 1300 קיבל הוראה לנוע מערבה
 על ציר חביבה:

"פרסתי שתי פלוגות לפנים ופלוגה שלישיה מאחור באבטחה, ואת
 החרמ"ש השארתי מאחור לפריסה, לא היתה אש ולא כלום, התנהגתי
 בצורה בוסתה, מסודרת. סך הכל הגעתי לחטיבה עם 22 טנקים...
 ער שעה 1430 בערך שיפרנו עמדות בזהירות חוף אבטחה, לכיוון
 מערב, חוף כרי הפגזה ארטילרית... בשעה 1430 החמ"ט, גבי, הורה
 לי לחפוס עמדות קדמיות עד כמה שאני יכול, לכיוון מערב, ולדפוק
 מכסימום כוחות אויב, כאשר כוח אחד עומד להכנס להתקפת מצפון
 לי לעבר גשר הפירדן."

ש. מי זה הכוח האחר?

ת. זה אני לא יודעתי. הייתי בטוח שזה כוח שלי. רק אחרי המלחמה
 הסתכר לי.

ש. ... אחה בטוח שזה גרוד אחר של 460?

ת. כן.

ש. ואתה לא יודע בכלל מי זה, פרט להשערה שלך?

ת. לא יודע. אני תארתי לי שזה גרוד שלנו."

אל"ם עמיר יפה, מנ"ד 198, אומר בעדותו (עמ' 20), כי בשלב הזה היה
 מנותק מהאירועים באזור הפירדן, עסק בחימוש באיזור ספונטני 32-34, וכאשר
 סיים להתחמש, בשעה 1500, נשלח לעזרת חטיבה 500 בחמוטל.

ב. מהלך ההתקפה

(1) גדוד 142

על חלקו המצומצם של גדוד 142 בהתקפה מספר המג"ד, סא"ל (מיל.) נחן פירעס (עמ' 15ג'): לאחר שחסמו"ד נהרג (ראה לפיל, עמ' 660-661) קיבל הגדוד פקודה להסתער מערבה.

"הפקודה הייתה מערבה. התחלנו להסתער עם מטח טילים מולי... דיווחתי לנתק"ה. הוא היה עם 113. אני ראיתי אותם במרחק 3-4 ק"מ. נראה לי שהוא אז היה באיזור חביבה 27.

- ש. ההסתערות שלכם מתחילה עם זו של אסף יגורדי?
- ת. ההסתערות של אסף התחילה קודם.
- ש. ואז אתה התחלת?
- ת. ואז אני התחלתי ותיכף עצרו אותי. היו לי כמה טילים מאיזור ערוב 31... אני דיווחתי לנתק"ה והוא שאל על גפועים. אמרתי לו שיש פה 3 פצועים ואז הוא אמר לי: עצור במקומך וחפה עלינו. מה זה 'חפה עלינו' כשאתה בסורת 4 ק"מ? לא היה באפשרותי.
- ש. לפי דבריו שמע בקשר שאתה נעצר מפני שאתה מסתבך בחולות?
- ח. לא. אין פה שום חולות.
- ש. ההעצרות שלך הייתה בגלל הטיילים?
- ח. כן, בגלל הטיילים.
- ש. אתה נעצר אחרי שנפגעו לך 3 טנקים. מחוך כמה?
- ת. מחוך כ-18-19.
- ש. ואז אתה מקבל פקודה לעצור?
- ח. לא. אני לא מקבל. אני עומד ויורה... לא הגעתי מערבה מערוב 31. לא ידעתי בדיוק איפה היו הם [גדוד 113] על חביבה. לא נראה שהם היו יותר מ-3 ק"מ ממני. זיהיתי אותם בוודאות. פתאום ראיתי ענן שחור, כמו אבק, שלא רואים בתוכו שום דבר. ואז אמרתי לטנק: עצור במקומך. אנחנו נאלצים לעצור, ויותר לא זכור לי מה היה שם... נענו קצת לאחור, ותפסנו משהו באיזור הזה של אבנית 32-34.
- ש. כשאתה תוקף, ידוע לך שמשחף איזה כוח נוסף בהתקפה שלכם?

ת. קשה לי להגיד, נדמה לי שכן, ... שיחד עם אסף יגורי תוקף חלק מ-460. אני כמעט בכפחון אומר, שגם אז ידעתי את זה.

ש. האם ידוע לך בזמן ההתקפה מצבו של אסף?

.....

ת. בזמן ההתקפה? לא.

ש. אתה שומע איזה דיווחים שמצבו קשה?

ת. לא...".

קצין האג"מ החסיכתי, רס"ן שריד, מספר על עצירת גדוד 142 (עדותו

כפני אלי"מ חסדאי, עמ' 33):

"באיזה שהוא שלב... כשכבר היינו כ-2 ק"מ מערבית לציר חזיזית תוך כדי מהלך החנועה... שמענו דיווחים מנח"א* שהוא נכנס, שנפגעו לו 2 סנקים בצורה חמורה. הוא בחוף משהו שנראה לו כמארב... 11 שלו [הסמג"ד] נפגע והוא לא יודע מה עלה בגורלו... ואז נתק"ח אומר לו להמשיך להתקדם... היו איזה שהם חילופי דברים... ובסופו של דבר סוכס שהוא יעצור במקומו וינסה לסייע מהמקום שהוא נמצא לאיזור חבי"כה... אני זוכר שבאותו רגע זה נראה לי מאד טיפשי מה שנאמר, כי לא ראיתי שום דרך איך הוא יכול לעשות את זה הן מבחינת טווח והן מבחינת שדה ראייה."

המח"ט אומר על כך בעדותו (עמ' 7):

"לאחר תנועה של כרבע שעה קיבלתי דיווח מסג"ד 142 שנחקל בסילים וסנקים מאיזור סגול 276-268. הסמג"ד נהרג ואיתו כל הצוות ועוד סנק אחד נפגע ונשרף, והוא נמצא כרגע באיזור כקילומטר מאבנית 31. הוריתי לו לעצור במקום המצאו ולחפוס עמדות ולחפוח על החנועה שלי יחד עם גדוד 113. הוריתי לו לעצור מכיוון שלא הייתי איתו ולא ידעתי בדיוק אח מצבו - האם יכול הוא להמשיך ולחקוף או לא."

לפי הקלטות רשת הקשר האוגדתית (מוצג 421) נעצר גדוד 142

עוד לפני השעה 1325. בשעה זו סודיע קצין האג"מ של האוגדה למח"ט 217:

"היחידה הצפונית שלך שנכנסה מערוב נעצרה ואין לה, ואין מולה שום אויב.

כדאי שהמשיך לשפר... והמח"ט עונה לו: "כרגע דיברתי עם קרקוד**,"

* פירעם, מג"ד 142

** מפקד הגדוד

היו לו בעיות ופצועים*. כרגע הוא נכנס לערוב. כרגע הוא ממשיך לנוע. הכל בסדר. " ב-1339 אומר מפקד האוגדה למח"ט: "על ציר ערוב יש כאלה שעומדים רחוק, לא משתתפים בקרב. הדחוף אותם קדימה." הפ"ק האוגדה הממוקם עדיין בזרקור אינו שולט בתצפית על ציר חביבה בו מחקדם גדוד 113, אך הוא שולט בתצפית על ציר ערוב בו נמצא גדוד 142, ומהוראותיו למח"ט מסתבר שגם בהמשך נשאר הגדוד לעמוד במקומו. ב-1433 (מוצג 421) אומר קצין האג"מ האוגדה למח"ט: "אלה, הצפוניים ביותר שלך, כדאי שיעלו לעמדות חזפית לפחות, שיחפורו, על מנת ליצור רושם גדול ככל האפשר." כעבור 10 דקות אומר מפקד האוגדה למח"ט: "אני רואה אצלך קבוצה שלמה שנמצאת כאילו בחניון. אני רוצה שכולם יחזרו לקו עמדות." מתשובת המח"ט מסתבר שאין הוא מניין במי מדובר וחושב שכוונת מפקד האוגדה לקבוצת רכב קל מאחורי גדוד 113, אך אותה בציר חביבה לא ניתן היה לראות מהחפ"ק האוגדה, וברור שהכוונה היא לגדוד 142 (על אפשרויות התצפית מהחפ"ק בזרקור ראה לעיל, עמ' 631). הוראות אלה, שניתנו בזמן ההתקפה ברשת הקשר, מאשרות את הנאמר לעיל כי גדוד 142 נעצר בחחילת ההתקפה.

(2) גדוד 113

התקפת גדוד 113 לעבר חזיון החלה בשעה 1400 לערך (עדות אל"מ ניר בפני מר יוסף צ'חנובר, עמ' 6). הפקודה הסופית להתקפה ניתנה כאמור (ראה לעיל עמ' 648) בין השעות 1310 - 1315. בתחום הזמן שבין 1315 ל-1400 נעה החטיבה למשימתה, בחחילה דרומה על ציר חזיון, ואחר כך מערבה, במקביל לציר חביבה ומצפון לו (עדות רס"ן אבי שריד בפני אל"מ חסדאי, עמ' 32-33). כרבע שעה לאחר תחילת התנועה נעצר גדוד 142 (עדות אל"מ ניר, עמ' 7, ומאומת ע"י הרישום במוצג 421, 081325, ראה לעיל, עמ' 665).

* מחזור להפגעות סנק הסמג"ד וסנק נוסף, ראה לעיל עמ' 660-661

ב-1348 (מוצג 421) ביקש המה"ט ממפקד האוגדה סיוע ארטיילרי, והוא מתאר כעדותו (עמ' 7) את המשך התנועה:

"המשכתי בהתקפה עם גדוד 113. גמרנו את חשטח הובעיי והתחלנו לרדת לשטח הפתוח. הסתכלתי אחורה וראיתי את חטיבה 460 עומדת כ-4 ק"מ מאחורי, ממזרח לי ומדרומי. רגזתי על כך שאין הם הוקפים כפי שהיתה הפקודה. הודעתי על כך מיד למפקד האוגדה."

קצין האג"ט החטיבתי מעיר על כך אף הוא (עדות רס"ן שריד בפני אל"ם חסדאי, עמ' 34):

"ראיתי את הגדוד של שמשי... עומד מרום על הובעוה משמאל לציר חביבה, כלומר מדרום - וקצח מאחורינו. המשכנו להתקדם, עם הארטיילריה... וחראיתי את זה לנתק'ה. הוא פנה למפקד האוגדה, ואמר לו שמי שצריך לשתף איתו פעולה לא נע יחד אתו בהתאם."

לעדויות אלה מקבילה ברישום ההקלטות השיחה הבאה בין מפקד האוגדה ומח"ט 217 (מוצג 421, 081414):

- "ניר: צריך לזרז את השכץ שלי משמאל, אני כפנים כולי, צריכים ללחוץ עליהם בבת אחת. הדווח בינינו הוא גדול מדי.
- אדן: מה פרוש כפנים אתה, באיזה מקום אתה?
- ניר: בערך כ-1500 לפני*.
- אדן: לא כדאי שתצמצם יותר, בגלל זה שגם על ציר לכסיקון יורידו אלף**.
- ניר: רות.
- אדן: אבל מה שחשוב זה שווה מספיק להוציא, כמה פגעו כבר?
- ניר: אני פגעתי הרבה והם גם פובעים בי הרבה. כל פעם סנק שלי, סנק אחד שלי ניצח.
- אדן: האם יש גם טילים?
- ניר: מלא טילים.
- אדן: תזהר. לא לפעול יותר מדי כסרץ. חכה לאויר."

* כוונתו 1500 מ' לפני ציר לכסיקון.

** כלומר, לא להתקרב יותר לציר לכסיקון כי חיל האויר עוד צריך לרדת שם.

המח"ס ממשיך כתיאורו (עדותו, עמ' 8):

"תוך מספר דקות נתקלנו כאש תופת, ארטילריה, קטיושות ואש שטוחת מטלול, כל מנטימסר היה שחור וקשה היה לראות דבר. ראיתי שהטנקים שלי נפגעים זה לאחר זה, נתתי פקודה להתחיל להתקפל יחורה לאיזור השטח הגבועי. באותו שלב כרן התקשר ושאל אותי למה מתקפל אני אחורה. אמרתי לו שאם ימשיך לדבר איתי ולשאול אותי לא יהיה לו עוד מעט את מי לשאול, כי הייתי עסוק בהכוונת הנהג שלי ובהכוונת מספר טנקים שהחלו לצאת מהאיזור, וכל זאת תחת אש דצינית ביותר מכל הסוגים."

וקצין האג"ם, שהיה יחד עם המח"ס בטנק, מתאר שלב זה (עדות רס"ן

שריד, עמ' 35):

"עברנו את השטח היחיד דיונתי שמאפשר עמדות לסנקים ופנינו לשטח פחות. עוד פעם - אני לא זוכר אם נתקף ראה את זה לכד - או שאני הפניתי את השומח לבו - שהגדוד משמאל, שצריך להשתתף אתנו בהתקפה, עומד יצוק כסלע במקומו, ונדמה לי שעוד פעם זה נאמר ברשת האוגדה, כאן בפעם השניה אני לא בטוח, ונדמה לי שהתשובה הייתה פחות או יותר זהה. שהגדוד מתקדם. אם אני לא טועה, עד הרגע שאנחנו הפסנו את הראש בידיים והלכנו אחורנית - הגדוד הזה לא זז מהמקום. נשאר בנקודת ההתחלה שלו*. פרוס יפה, נחמד, כמו בתרגיל, ולא מופרע מהארטילריה. גם זה נדמה לי. זה כבר היה - אני חושב - אני מעריך בסיוח של שלושה ק"מ מהתעלה בערך. אולי עוד פעם אני טועה כאן בקילומטר. קדימה יותר כמעט בטוח שלא, בשלב זה התחלנו לראות התפוצצויות על הטנקים שלנו. היו הבהקים, לא יכולתי לשער אם זה טילים או טנקים. דרך הערפל של ההפגזה מסביב, וגם בגלל ההתקדמות המהירה, אני לא יכולתי לאחר מי יורה עלי ומאיפה. היה ברור לי שמלפנים מאיזה שהוא מקום. הגדוד היה פרוש ובתנועה, ההתפוצצויות על הטנקים, והתחילו להיות עשנים - המשיכה ההתקדמות. אנחנו היינו כתוך הגדוד, אבל היו מספר טנקים שרצו יותר מהר קדימה. שלושה או ארבעה רצו ממש קדימה בהפרש רי גדול. וראינו שניים או שלושה מתוך הקבוצה של הרביעיה או החמישייה הזאת - בבה אחת נפגעת ומתפוצצת. כלומר גדלקת. ואנשים קופצים. ואז עוד פעם, אני הראיתי לנחקה - או הוא הראה לי - ראינו עוד פעם טנקים מתחילים לאט לאט להפגע, להידלק, בצורה ניכרת. ואז נחקה נתן קודם פקודה לגדוד לשפר עמדות לאחור. לא הסתובבנו אפילו. נסענו ברוורס.

ש. אני רוצה להבין. נתן פקודה - והתחיל גם כן בעצמו לסגת?

ת. כן."

בשעה 1420 (מוצג 421) הודיע המח"ס למפקד האוגדה:

* על גדר זה (430) ראה להלן, עמ' 676 ואילך.

"ניר: לדעתי צריך לקבל סיוע רציני ולהכנס פנימה יותר מדי*. משלמים כרגע ביוקר, בכל אופן כך זה אצלי כרגע.

אדן: תנוע אחרנית ואל תשלם ביוקר. כשיגיע הסיוע הרציני, אז תכנס."

(כלומר, מפקד האוגדה אישר למעשה את הנסיגה.)

מח"ט 460, שהיה מאחורי גודד 430 (ראה להלן עם 476 ואילך), הודיע בשלב זה (1425 - מוצג 421) למפקד האוגדה:

"עמיר: אני חושב ש10** הולך יותר מדי אתורה ועלול למשוך אותם. אני... חושב שהוא צריך לחפוס עמדות במקום.

אדן: הבעיה היא של... עמדות טובות צריך להתאים את זה לשטח."

בעקבות זאת שואל מפקד האוגדה את מח"ט 217 (שם, 081432):

"אדן: לאן אתה מתרחק?

ניר: לא מתרחק. חופס עמדות במקום שהדיונות מחלילות.

אדן: איך אתה נמצא ביהס לפחם, האם לא אחרנית מדי?

ניר: שלילי, לא אחרנית מדי. נמצא לפניו כ-4-5 ק"מ. לדעתי זה מה שנוצר. היינו צריכים להמשיך ללחוץ חלילה, אבל אנחנו עכשיו נתיישר ונמשיך.

אדן: חתיישרו, המתינו. רות. א' [אור] ואחר כך נחליט איך..."

ניר: רות, אין לי כרגע מנע עם 10*** ועם החכורה שלו. יש שטופנים שהוא כבר עבר בצד השני, יש שטופנים שעדיין לא אין לי אתו קשר. כרגע שאדע - אדווח.

אדן: עד איפה הגעת קדימה? תאר לי על המפה.

ניר: הגענו עד ב-ק"מ-מ-ק"מ וחצי לפני חזיון ושחף."

מח"ט 217, אינו יודע את המצב לאשורו, ודיווחיו לאוגדה אינם משקפים

את חומרת המצב, אלא להיפך. ב-1442 הוא מדווח (מוצג 421):

* לפי הקונסטסט צריך להיות: "ולא להיכנס פנימה יותר מדי", ואולי נשמט ה"לא" בפיענוח.

** חסיבה 217

*** מג"ד 113

"הטפנו טילים, אנחנו היינו בערך כק"מ וחצי מעמדות הסנקים, אין כרגע זרימה, יש טילים רציניים, ארסילריה רצינית, הדלקנו עשרות של סנקים,...כרגע בפני הקרקע הראשונים שנותנים איזושהי הגנה, ומחארגנים, ...אח 10 אני לא מצליח להשיג עדיין ולא אח 11, אני מקווה שרק יש להם בעיות קשר..."

אח האירועים לאחר שנהלץ מתאר אל"ם ניר בעדותו (עמ' 8):

"יצאנו מהאזור אחורה כ-2/2 ק"מ. הסנק שלי ועוד 3 סנקים של מ"פ ג' סדן בריק (וראה עדותו של בריק להלן, עמ' 673 - 674). בריק בא אלי בדמעות, עמדנו סנק ליד סנק, וכיקש ממני לנסות לחלץ את מה שניתן לחלץ - הכוונה לצוותי הסנקים. אמרתי לו שאין כל סיכוי וכי זאת תהיה פעולת התאבדות, אבל הוא המשיך להפציר בי. אמרתי לו שאני אחפה עליו עם הסנק שלי, והוא עם שלושת הסנקים יעשה נסיון עו כ-1000 מטר מערכה לנסות לחלץ. כשהתחלנו לבצע את פעולת החילוץ האש היתה נוראית ומכוונת הישב, הרגשתי שאני הולך לאכזר גם אח שלושת הסנקים האלה. הוריתי לו לחזור בחיטוי שלי חזרה לשטח הגבעי."

קצין האב"ט החטיבתי, רס"ן שריד, מתאר בעדותו את הדברים באור

שונה במקצת (עדותו בפני אל"ם חסדאי, עמ' 35-38):

"נסענו איזה חצי קילומטר אחורנית... ונעמדנו. ושם ראינו שהרכב לא מספיקים לסגח, אני משער שאז היינו שניים וחצי - שני ק"מ מהתעלה... אפילו קצת פחות. ... ואני יודע שאם היה לפנינו 500 - 600 מטר.

ש. יכול להיות שבשלב הראשון היתה לנתק'ה המונה שהתקפה הולכת כמו שצריך?

ת. בהחלט.

ש. והוא גם דיווח את זה אחורנית?

ת. כן. ... מכחינת ההרגשה שלי ומה שנאמר, אני לא זוכר אם הוא דיווח שהוא משמיד סנקים* - אבל ההתרשמות היתה שזה הולך. שיורים עלינו ומפגיזים אותנו ואנחנו רצים קדימה ואנחנו עשויים להגיע ולחפוס אח הגשרים. ... החל מאותו שלב אני כבר לא זוכר אם דאיתי את הגדוד היצוק מסלע שהיה צריך לסייע לנו... על כל פנים, כמה דקות אחרי זה הוא כבר לא היה שם. אנחנו, אחרי שאנחנו רואים שאף סנק יוחזר לא נע, אנחנו ממשיכים לנוע לאחור."

רס"ן שריד ממש"ך ומסביר (שם), כי מכיוון שטנק המח"ט נכנס לתוך השטח המוכה באש, היו שלבים בהם נלחם המח"ט אישית כמפקד טנק, וכתוצאה מכך לא שלט באותם פרקי זמן בצורה מסודרת בתסיבה, דבר שהתבטא בהעדר פקודות למג"דים.

כאן לפנינו מקרה בו פועל המפקד באוסף לכ ותוך פיקוד "פניט אל פניט" אולם מתוך שהוא נקלע קדימה לתוך הקרב מפש ונאלץ להילחם את מלחמתו האישית אין הוא יכול בו זמנית לשלוט ביחידות המשנה שלו ולתאם ביניהן.

ב-1459 (מוצג 421) מדווח המח"ט למפקד האוגדה על כלים שהצליחו

להיחלף:

"יתרם לא כל כך טוב. 3 כלים מתחילים להביע אחורה אתו....".

ב-1509 (מוצג 421) מודיע קצין האג"מ האוגדתי למח"ט שהוא שולח

לו טנקים שלו שפיגרו מאחורי הכוח התוקף ואיבדו אתו את הקשר (וראה להלן הציטטה מעדות רס"ן בריק, עמ' 674).

ב-1520 (שם) מדווח המח"ט דיווח ראשוני לסיכום ההתקפה:

"ל-2 שלי [גודד 142] שנמצא באזור חזיונית 31 יש 7 כלים. אחד חוסל כליל, שנים ללא... ל-3 [גודד 113] שהשתחף כאן בענין הזה כנראה שחסרים הרבה כלים....".

ב-1537 (שם) מבקש מפקד האוגדה דו"ח מצב מהמח"ט וקורא לו

אליו לצומת חזיונית-חביבה:

"ניר: לא השתנה. מתחילים לארגן-כאן את מה שחסר לנו. עדיין אין לי דיווח מפורט כמה נפגעו.

אדן: ברר את מצבך ותן קפיצה מהירה לצומת אביבית [צ"ל חזיונית]-חביבה."

בעבור דקה (שם) מודיע מפקד האוגדה שהמיפגש יתקיים בצומת

חזיונית-ספונטני, ולא כפי שהודיע לפני כן.

אח מהלך ההתקפה של גדודו מחאר בעדותו (עמ' 6863 - 6864) סא"ל

אסף יגורלי:

"ואז נתתי פקודה של התקפה מודרנית: פלוגה חוקפת, מיצרת אש, פלוגה שניה מתקדמת. וכך במדורג עברנו שטח של כמעט ששה ק"מ. בתוך המערך... הזה והכלים הקדמיים שהוכילו זה הכלי שלי, הכלי של הסמג"ד ושל אחד המ"פיים, הובילו את ההתקפה. הגענו די קרוב לאיזור התעלה ואז התברר מתוך דיווחי הקשר שכלי אחרי כלי, סנק אחרי סנק, מפקד אחרי מפקד, למעשה יצאו מכלל פעולה. הראשון נהרג מ"פ פלוגה, אחר כך מ"פ שני וכך הלאה והעסק התפתח הלאה, והבנתי שאין לנו עם מה הלאה לפתח את הלחימה והבנתי גם שכל הערכה המצב שאנחנו בסך הכל באים בעקבות כוח שנקרא... אין לה אחיזה, ואנחנו למעשה תקפנו את ראש הגשר העיקרי של הארמיה השנייה, בגדוד אחד ללא ארטילריה, ללא חיפוי חיל האוויר, בלי גדוד 142, בלי גדוד של בית ספר לשריון, והגענו לאיזה שהיא נקודה שתיקה סופית.

ש. כמה סנקים היו לך?

ת. נכנסתי להתקפה עם 22 סנקים. למעשה הייתי עם 21, אחר היה של נתק'ה, שנשאר מאחורי ולא נכנס [הסנס] להתקפה. למעשה היו 20 שלי ואחד שקבלתי מ-126*.

בקשר נתתי פקודה לדילוגים תוך חנועה ואש לאחור. אני בעצמי לא יכולתי אז בדיוק להעריך את המשמעות למי אני בדיוק מוכר, כי לפי הדיווחים כבר לא היה לי בערך אל מי לדבר. ניסיתי לקרוא להם בקשר, אך פרט למ"פ אחד לא ענה לי אף אחד. למעשה, בפקודה הזאת הצלתי את ארבעה הסנקים והם היחידים שיצאו מהשטח, מכל גדוד 113 שנכנס לשטח יצאו ארבעה סנקים של פלוגה של בריק, פלוגה מ' שהוא יצא מהשטח.

דיברתי ברשת הקשר שלנו. הוא יצא מהשטח ויותר לא שמעתי. חספתי פגיעה בסנק שלי, פרשתי זחל ימני, מיד פגיעה שניה העיפה את כל רשת האנטנה, את כל מערכות האנטנה. רשת הפנים עוד עבדה, נתתי לצוות פקודת נטישת סנק, וידאתי שהצוות כולו נחלץ. לנהג היו קצח בעיות, עזרתי לו לצאת. היינו בטנק הזה חמישה אנשים, משום שלקחתי אתי את קצין הקשר של הגדוד... כל חמישה אנשי הצוות יצאו בריאים ושלמים מהטנק בשלב הזה, ונתתי להם הוראה כלליה על ציר הכביש לנסות להשתחל החוצה אל עבר כוחותינו חוץ כדי ריצה... זה היה בארבע אחרי הצהריים, אור יום מלא, בתוך מערך שורץ חיילי קומנדו, כל הזמן חתח אש צפופה, גם של ארטילריה וגם אש מנשק קל. ראשון נפגע קצין הקשר, אחריו נפגע התותחן; הנהג, הסען-קשר ואני הגענו לאיזה שותה קטנה שחיל האוויר עשה כשטח ע"י פצצה, מין גומה קטנה... כמו שאנחנו השתחלנו פנימה השתחל לתוך אותה שותה איש צוות מטנק אחר שהיה יחד אחרו והצליח להחלץ מהטנק שלו. היינו בתוך השותה הזאת ארבעה אנשים... למעשה היינו ביין הכוחות וחטפנו אש משני הצדדים. חוץ זמן קצר ביותר התחילה לרדת עלינו התקפה של נגמ"שים מצריים, ישר אל עבר השותה שלנו, כשהם כל הזמן יורים אש ומחזמים לעברנו. הם נעמדו בטווח של כ-מטר מאתנו, ירו לחוץ השותה, חלק מהאנשים נפגע, ואז התפרץ פנימה... קצין...

* על מספר הסנקים שתקפו, ראה גם להלן, עמ' 674.

הדף את היורים, ... ולמעשה הוא הציל את החיים שלנו...
 והעלו אותנו על הנגמ"שים המצריים. כך שלא היה אקט של
 בניעה ולא של התארגנות ולא של שום דבר. הכל הלך ברצף
 של נטישה סנק - שוחה - התקפת נגד ואתה החת אש מוטל בתוך
 נגמ"ש מצרי."

רס"ן יצחק בריק, מ"פ בגדוד 113, שנחלץ מההתקפה, מתאר בעדותו

(עמ' 5-8) אח מהלכה:

"ואז אנחנו יוצאים להתקפה, כאשר הפקודה היא לפרוס אח
 הכוחות בשטח. ... בשלב הראשון של ההתקפה המצרים התחילו
 לירות ירי זליל של מרגמות, ובכל שנכנסים יותר, הירי נעשה
 סמיך יותר. כשנכנסנו לעומק של 3-4-5 ק"מ, התחילה להיות
 מסש תופת, כאשר המצרים יורים בארטילריה, טילים, וירי
 סנקים. בשלב הזה אני אישית כבר לא יכולתי לזהות יותר שום דבר,
 גם לא היה לי קשר עם הפלוגה. ... ואז נשמעה הפקודה של
 אסף* לסגת לאחור."

ש. בשלב הזה, כששמעת את הפקודה של אסף לסגת לאחור, אתה ראתה
 חיילים מצריים על יד הסנק שלך?

ח. לא ראיתי מצרים על יד הסנק שלי בשלב זה.

ש. היה לך קשר עם הסנקים האחרים של הפלוגה שלך?

ח. ניסיתי להקשר ולהעביר אליהם את ההודעה, אבל לא נעניתי.
 יש לי הערכה שבשלב הזה רובם של הסנקים כבר נפגעו.

.....

ש. מה אתה עושה אז?

ח. אני נוחן פקודה לנהג להכניס רורס ונוסע אחורה 3 ק"מ ואז
 מסובב את הסנק ונוסע יותר מהר... ורואה שיחד אתי הצליחו
 לצאת מהגדוד עוד 3-4 סנקים. ... ואז אני ממשיך לנוע**
 כאשר בדרך..... אני פוגש את המח"ט מנסה להתקשר ל-10***
 בקשר.

..... בשלב הזה הוא עומד עם הפנים לעבר הגשר. ואז
 נעמדתי עם הסנק ליד הסנק שלו... ואמרתי לו שמהגדוד
 הצלחנו לצאת סנקים ספורים בלבד.

ש. האם המח"ט לא ידע את זה?

ח. כבר עכשיו בעצם הוא הביץ מה קורה, אבל כנראה הוא לא
 ידע בדיוק מה מספר הסנקים שנחלצו לאחור.

.....
 ואז אמרתי למח"ט שרוב הגדוד נפגע וביקשתי ממנו אישור להיכנס
 ולהלץ את האנשים. החשובה, ומכך אני למד שהוא הביץ והוא ידע

* יגורי
 ** מזרחה
 *** המג"ד

בעצם מה קרה לגדוד, שהוא אמר שזאת התאבדות... התשובה שלו הייתה שאני אעשה את זה בזהירות, וכך באמת עשיתי. נכנסתי לסנק ונחתי פקודה ל-3-4 סנקים שיצאו איתי, להצטרף אלי. האנשים אמנם עלו לסנקים, אבל לא התקדמו יחד איתי."

בהמשך נכנס רס"ן בריק בחזרה לשטח מרחק מטוייס, כאשר התחדשה ההפגזה המצרית, הוא הביץ, לדבריו, כי זיהו אותו ולא יוכל להתקרב יותר. הוא עצר בשטח והמתין לפליטים שיגיעו אליו. תוך כדי כך צפה במשקפת והחרשם שיתכן והמצרים אוטופים שכויים מביץ אנשי הגדוד שנוותרו בשטח.

את דברי המח"ט כקשר לנסיון חילוץ זה הבאנו לעיל (עמ' 670). קצין האג"מ החסיבתי מספר על פרשה זו (עדות רס"ן שריד בפני אל"מ חסדאי, עמ' 40):

"נחק'ה נחן לו אישור להיכנס, אני לא זוכר אם נכנס אתו מישהו בכלל, הוא נכנס אישית - זה בטוח, הוא נכנס ונחק'ה... נסע למפקד האוגדה עם הג'יפ, ואני נשארתי עם הסנק... (עמ' 41): מאוחר יותר בא בריק בחזרה, הוא אומר שהוא לא יכול היה אפילו להתקרב לאיזור בו הוא ידע שהסנקים שלנו נפגעו, הוא מרחוק צפה וראה נגמ"שים מצויים מתרוצצים בין הסנקים שלנו."

על סיכום הקרב במספרים אומר רס"ן בריק (עמ' 12):

"אני מניח שאמורים להכנס כ-20 סנקים ונכנסים כ-17 סנקים. עכשיו, מתוך ה-17 סנקים נעצרים מסיבות כלתי ברורות עוד 2 וחופסים עמדות קצת יותר רחוקות מהחעלה ולא ממשיכים ממש לתוך החופת. כך שממש פנימה בתוך החופת אנחנו נמצאים... כ-15 סנקים.

ש. וכמה יוצאים החוצה מתוך הסנקים האלה?

ת. מתוכם יוצאים חמישה... כלומר, נאמר אחרת: חשעה נשארים בשטח ממש."

לגדוד היו בהתקפה זו 36 הרוגים ושבוריים (4 אנשים חזרו מהשבי).

סמח"ט 460, אל"מ שילה שסוץ, שהיה עד ראיה להתקפה, מתאר אותה

(עמ' 14-16):

"אני עזבתי אח גבי, חזרתי לסנק שלי והצטרפתי לגדוד של אסף יגורי פשוט מתוך סקרנות לראות מה יקרה. לא נסעתי עם הגדוד, נסעתי מאחוריו כ-2-3 ק"מ. ואז הגדוד הגיע להברגה... פנה מערבה לאורך חכיבה, נסע בזהרה, בפריסה יפה מאד לביוון חז'ון... כשהגדוד הגיע קילומטר בערך ממזרח ללכסיקון, חטף מכת אש כפי שחטף הגדוד של עדיני, ומכת האש היחה הרבה יותר חזקה הפעם... ובבת אחת שם נפגעו כמה סנקים.

- ש. הגדוד של אסף יגורי תקף מאותו כיוון שתקף עדיני?
- ת. מאותו כיוון שתקף עדיני, אולי קצת יותר מצפון. כאן הגדוד שוב פעם איבד את השליטה, מפ"ים נפגעו, המג"ד נפגע, ומי שיכול לאסוף פצועים אסף פצועים, ומי שעוד היה בכושר תנועה לקח את עצמו והתקפל לכיוון מזרח... אני נשארתי לצפות מה קורה עם האנשים שנשארו בשטח, ואז... ראינו בכירור אין שהמצרים אוספים את השבויים, מעמידים אותם בין הסנקים.
- ש. אתה דירוחת את זה למח"ט?
- ת. כשלב הזה לא דירוחתי... מרכזים אותם בשלושה B.T.R. תוך כדי ירי, לא ירו על האנשים, לא ראיתי שאנשים נפגעים מזה... כנראה הם ירו כאויד בשביל לרבוז את האנשים... אני וכל הצוות השתולנו לזכור כמה אנשים היו שם, בין 35 ל-40 איש.
- לדעתו היה זה איטוף שבויים, שהחבצע כ-800 מ' ממזרח לציר לכסיקון. אין הוא חושב שניתן היה להסתער ולתלץ אותם, אולם ניתן היה אולי לחפוח עליהם כדי שיוכלו להתלץ מהשטח בכוחות עצמם לו גדוד 430 היה מקצר טווח ועושה זאת, אלא שהוא לא דירוח על כך למח"ט ולא ביקש להפעיל את הגדוד למשימה זו:
- ת. ...אני לא זוכר שדירוחתי, לכך אני לא חושב שגבי ראה את החמונה של השבויים... לי זה גם היה מוזר לראות את האנשים, אם זה שבויים, לא שבויים, אוספים אותם, כשריכזו אותם יותר מאוחר כחושך ראינו שהם (המצרים) ופוזיביים אותם ב-3 נגמ"שים... ושומרים עליהם - לנו היה ברור שזה שבויים.
- ש. את כל זה אתה ראיית?
- ת. כן.
- ש. וזה נשאר ככה עד השיכח?
- ת. עד השיכח.
- ש. באיזה טווח אתה עמדת משם?
- ת. אני עמדתי בטווח של 3 ק"מ בערך מהאיזור הזה של השבויים. זה המקום שמרכזו נתפס הגדוד. לא הייתי פחות מ-3 ק"מ.

בהמשך עדותו (עמ' 19-20) הוא מספר על היבט אחר של ההתקפה:

"בשתי נקודות היו חילוקי דעות בין נתק"ה לביני. בנקודה אחת, נתק"ה טען שהסנקים שלו הגיעו עד קו המים והוא אישיה היה על ציר לכסיקון. אני טענתי מתוך ראייה שאף [סנק] שוט אחר לא החקר לכביש, לצור לכסיקון, והכלי שחקרוב חכי הרבה ללכסיקון הגיע לכ-800 מ' מלכסיקון.

בנוסף לכך אומר אל"ם ששון (שם) כי מח"ס 217 דיווח למפקד האוגדה על 25 סנקים מצריים שהושמדו (וראה מוצג 421, 081442 - "הדלקנו עשרות של סנקים") וכי הוא נכנס לרשת האוגדתית ואמר כי אלה 25 סנקים שלנו, וכחוצאה מכך נזף מפקד האוגדה במח"ס. לא מצאנו את דבריו בהקלטות הרשת האוגדתית, אולם ההקלטות לקויות בפרק הזמן שבין 1446 ל-1459.

(3) גדוד 430

לפי דברי מח"ס 460 בעדותו (עדות חא"ל עזיר, עמ' 6772 - 6773) היה חפקידו לסייע באש להחקפה של חטיבה 217, ולאבטח את האגף הדרומי, בעוד חטיבה 217 חוזרת על הפעולה של חטיבה 460 לפנה"צ בהחקפה על הפירדן (שם, עמ' 6775). לדבריו (שם), הוא נמצא עם גדוד 430 על זנגביל, ומנהל משם אש בזמן ההחקפה.

לעומת זאת אומר מח"ס 217 בעדותו (עדות אל"ם ניר בפני מר יוסף צ'חנובר, עמ' 7-8), שחטיבה 460 היתה צריכה לחקוף במקביל לו ומדרום לו (וראה לעיל עמ' 643), וכאשר ראה שאין הם חוקפים - "הודעתי על כך למפקד האוגדה כזו הלשון: גבי אינו חוקף יחד אתי. מדוע אין הוא עושה זאת? אני רוצה שיצטרף מיד להחקפה. גבי התערב ברשת ואמר שזה לא נכון. וכי הוא חוקף. אמרתי לברן שאין זה נכון וכי הוא נמצא מאחורי כ-4 ק"מ." (וראה לעיל, עמ' 667-669).

מח"ס 217, אל"ם גיורא חייקה, אומר בעדותו (עמ' 7057 - 7058) כי המח"ס שלו ביקש "ממח"ס 460 בקשר האוגדתי להכניס את שמשי להסתערות, ושאל אותו: איפה אתה." לדבריו התשובה לא היתה ברורה ורק ציינה שהוא מחפה.

סא"ל שמשי עצמו מספר בעדותו על פעילות גרודו בשלב זה (כפני אל"ם חסדאי, עמ' 12-15): הוא עמד בחלק המערבי של זנגביל, ואולי אף מערכה יותר, וניהל חילופי אש. תוך כדי כך ראה את ההסתערות של גדוד 113:

"הינתי אמרם ולא הבנתי בדיוק מה קורה... ואפנס התמונה שראיתי תוך כמה דקות היחה מזעזעת. הסנקים של הגדוד המסתער התחילו להידלק ולהיפגע, הצוותים קפצו מטנק לטנק, ומספר סנקים בודדים פתחו סיד כנסיעה לאחור. את זה ראיתי מטש במשקפת.

ש. את מה שאחה רואה, אחה פרווא למח"ט?

ת. כן. ... אמרתי למח"ט שלי שאני מזהה את הכוח שתוקף, ואני מזהה שיש שם הרכה מאד פגיעות של סנקים שלנו. שהמצב לא טוב, שסנקים חוזרים, וידחר מאוחר ראיתי עוד איזה 3 חבר'ה שלנו ודיווחתי לו... שיתן שם הוראה להיזהר כלליה ולא לירות על חיילים שהוזרים ברבל כי כמעט בטוח הם שלנו.

ש. מה אמר לך המח"ט?

ת. לא זוכר.

מאוחר יותר הגיעו אל הסנקים של גדוד 430 שלושה פליטים פגדוד 113. בשלב

הזה נסוג גדוד 430 אחרנית:

"ש. אני רוצה להבין באופן ברור: אחה רואה את הגדוד שליגורי נדפק ואחה עומד מדרום כק"מ וחצי. אחרי שהגדוד שליגורי נדפק אחה רואה שהמצרים מתחילים להתקדם?

ת. ואז דיווחתי את התמונה למח"ט.

ש. דווח למח"ט, האם המצרים הגיעו ממש עד אליך?

ת. ממש, לא.

ש. במשך הקרב הזה, עד הערב, כמה נפגעים היו לך?

ת. לא היו לי כמעט נפגעים. ... ברגע שהחחילו להתקדם דיווחתי תמונה שחתחילו להתקדם, ואז, עד כמה שאני זוכר, ... בני נדמה לי אסר לי שמצפון המצב עוד יותר חסוד ושאני אתחיל לשפר עמדות לאחור. ... ואז בצעתי את השיפור לאחור.

.....

ש. האם קיבלת פקודה לעזוב את המקום שבו היית?

ת. כן. קיבלתי פקודה לשפר עמדות.

ש. באיזה שעה זה היה?

ת. אני לא זוכר.

ש. בערך כמה זמן אחרי שראית את הגדוד של אסף יגורי נדפק?

ת. ממש קשה לי להגיד, לא יודע.

.....

ש. אתה עומד במצב שנכנסת לקרב ויש לך 2 פצועים בגדוד, נכון?
ת. כן.

ש. ובמצב הזה אתה מקבל פקודה לסגת.

ת. לשפר עמדות לאחור, לסגת, בסדר.

.....

ש. אתה קיבלת פקודה לסגת, אתה ביצעת את הפקודה. ... האם הייתה לזה לפי דעתך הצדקה בשטח?

ח. מבחינת הגדוד שלי אני חושב שהייתי יכול להמשיך שם לעמוד ולהוסיף [להעסיק] מטרות. המצב בגדוד לא היה חמור."

ב-1414 (מוצג 421) מודיע מח"ט 217 לראשונה שחטיבת 460 אינה מתקדמת (וראה לעיל, עמ' 667). כ-1419 (עמ'), בעקבות ההודעה של מח"ט 217, שואל מפקד האוגדה אח מח"ט 460:

"אדן: האם נפגעים לך בפי כן כלים?"

עמיר: רות, אני כרגע עוז לא יודע בכטחון. אני רק רוצה להוציא אותם מהשטח הפתוח שיהיו בעמדות.

אדן: חיובי, תחזיק אותם בעמדות טובות. האם אתה מדליק להם?

עמיר: רות, כן. אבל יש פה הרבה עשן. זה קצת רחוק, באמת. אני לא יודע בדיוק להגדיר.

על שיחה זו מסתמך כנראה הא"ל עמיר אחר כך (מוצג 421, 1440) כאשר הוא סוען שמפקד האוגדה אישר לו לסגת.

ב-1425 (עמ'), אומר מח"ט 460 שחטיבה 217 נסוגה יותר מדי אחורה ועלולה למשוך אחריה בנסיגתה את האויב (וראה לעיל, עמ' 669). מח"ט 217 אומר למפקד האוגדה, שמברר אחר את פשר העניין, כי הוא נמצא 4-5 ק"מ לפני [מערכית] חטיבה 460 (מוצג 421, 081432 וראה לעיל, עמ' 669).

ב-1440 (עמ'), לאחר שמה"ט 217 נחלץ לאחור עם סנקים ספורים וגדוד 113 כבר הוכה, מתנהלת השיחה הבאה בין מפקד האוגדה למח"ט 460:

"ארן: 2 [חטיבה 500] מתאונן שיש עליו לחץ מצפון לדרום. האם אתה זזה אתרנית ושיחררת את הלחץ על אלה שעומדים בלכסיקון?

עמיר: שלילי, אצלנו הם נעים מדרום לצפון. כנראה שהם נעים על שני גשרים שהם דרכו [ס] חוקפים את לכסיקון.

ארן: האם לדעתך הם עוד זורמים דרך הגשרים?

עמיר: כך זה נראה. אני לא יודע איך להביע דעה. הם נוסעים עם מאות כלי רכב בצפיפות גדולה מאד והרבה אבק, וטנקים עומדים לפנייהם ורופקים, ולא מספיק להתקדם.

ארן: האם הטנקים מדליקים משהו?

עמיר: אצלי כרגע לא, אצל 1 קודם ראיחי שנדלקו ועכשיו הוא פתח טווח בטחון.

ארן: לא, האם אתם מדליקים אותם?

עמיר: טווח גדול מדי, לפעמים פוגעים.

ארן: איזה טווח אתם?

עמיר: אנחנו עכשיו בטווח בין 3 ל-4, הרוב יותר כ-4.

ארן: אני חושב שאחם צריכים לקצר טווח.

עמיר: רוח, מיד, חוטפים. קודם עשינו את זה והחיישנו עם 1 ומיר חטפנו וחזרנו באישור שלך (וראה לעיל, עמ' 678).

ארן: האם חטפתם טילים?

עמיר: שלילי. היינו בתוך כרג' (לא ברור), אבל אני כרגע לא יודע. יכול להיות שמישהו קיבל. עוד לא מדווחים פה.

משיחה זו מסתבר שגודל 430 נמצא עתה בטווח רחוק מהאויב, אינו

פוגע בו ואינו נפגע על ידו. המח"ט סוען שהגודל תקף בקו אחד עם חטיבה

217 ונסוג לאחור כאישור מפקד האוגדה, ומסחבר שהמח"ט עצמו אינו רואה את

הנעשה בשטח אלא ניזון מדיווחים.

ב-1501 (מוצג 421) מודיע מח"ט 460 שהוא נמצא בטווח 3500 - 4000

מ' מציר לכסיקון וכי הוא מופגז על ידי ארטילריה. ב-1513 (שם) הוא

מודיע על נסיגה מצריח: "אני חושב בבירור שהם מחפים על הסתלקות. אנחנו

רואים כלים נכנסים לתוך חריץ בסוללה ונעלמים ועוזרים."

ב-1522 (שם) מבקש מפקד האוגדה דו"ח מצב מהמח"ט:

עמיר: כמו קודם. 3000 - 4500, 3500 - 4000 מהעמדות.

אדן: מה רואה לפניך?

.....

עמיר: אני רואה את החנועה של לובטקין אבל נדמה לי שהחנועה הולכת ופוחתת, אם כי אני רואה את הכלים שלהם בחיפוי עדיין עומדים."

מפקד האוגדה ממשיך ושואל:

"אדן: מה מצבך? מה אצלך תקין, מה לא תקין?"

עמיר: 2 שקבלתי* - כל מה שקבלתי עדיין יש אולי רק אחד** אצל 3 שלי***, חרוב****, הם עומדים כולם על 7-8. חימשו כבר אח אחד, אבל לא תידלקו אף אחד.

אדן: האם אחת מתדלק?

עמיר: מחכה שיגיע.

.....

אדן: יש בסביבה. האם שלחת להביא או יש לך ידיעות שאחת מקבל?

עמיר: יש ידיעות שנכניס אח 21 ^{*****} שיטפל בזה, יסדר את זה. רבר נוסף אנחנו שוב פעם חוטפים ארטילריה."

ב-1538 מדווח שוב מח"ט 460 למפקד האוגדה. "אני נמצא עם 2*

כמגע, ללא שינוי מאשר קודם." דקה אחר כך הוא נקרא לצומת ספמטני-חזיזית למפגש עם מפקד האוגדה.

סיכום אבידות גרוד 430 באותו יום (עדות טא"ל שמשי בפני אל"ם

חסדאי, עם' 17) היה, שהוא נכנס לקרב עם 22 טנקים ויצא עם אותו מספר,

ונגרמו לו 2 פצועים קל.

* גרוד 430

** כנראה חסרה המילה "נפגע"

*** גרוד 198

**** גרוד 19

***** הסמח"ט, אל"ם שילה שרון, אשר אותו זמן היה בשטח בו התנהל הקרב. (ראה לעיל, עם' 674 - 676.)

רס"ן בריק בעדותו (עמ' 15) אומר על הסנקים של גדוד 430:

"אחרי שאני חוזר מהתקפה בפעם הראשונה, כלומר על ה-4 סנקים שאנחנו יוצאים משם... אני מזהה את הסנקים [של 430] כשהם עומדים בעמדות. הם היו, אני מעריך ב-3 ק"מ לפחות אחרי הקו הראשון שלנו."

(4) סיכום

מכל ההתקפה הדו-חטיבתית, כפי שנתכוון לה, לדבריו, מפקד האוגדה (וראה לעיל עמ' 642-643), החבצה למעשה התקפה על ידי גדוד 113 בלבד. גם בכל הנוגע למענה של מח"ס 460 כי תפקיד חטיבתו (למעשה גדוד 430) היה רק לסייע, אין העניינים כרוכים כל צרכם מבחינה חורחית (וראה בנושא זה עדותו של מפקד אוגדה 162, שהוא גם מפקד גייסות השריון, לעיל, עמ' 643).

בכל מקרה, אם אכן חנין המח"ס שתפקידו לסייע, מתעורר השאלה האם הנחית למעשה אש יעילה על מקורות הירי של האויב שחפסיקו את גדוד 113; הוא הדין ביחס לאפקטיביות חסיוע של גדוד 142 בחטיבה 217 (וראה לעיל עמ' 664-665).

כל הבעיות הללו, מן הראוי שחקרנה על ידי צה"ל, מן הבחינות שפרטנו לעיל בעמ' 584-585.

(5) תמונת הקרב באוגדה ובפיקוד

לטרות שהתקפה אחת על הפירדן נועדה לדברי מפקד האוגדה, להיות התקפה אוגדתית, היתה למפקדת האוגדה תמונה חלקית כלכד על המתרחש, ואף זו נוצרה בשעה מאוחרת יחסית, למעשה, לאחר שהקרב כבר הסתיים. מפקד האוגדה בעדותו (עמ' 7175) סחא את ההתקפה בקיצור:

"ואז, החטיבות ממשיכות להתקדם והגדוד המוביל של חטיבה 217, גודד 113, סמוך לציר לכסיקון, כסח סאות מסרים משם, נפתחה עליו אש, גם של סנקים גם של טילים מאזור החעלה, וחי"ר, הוא מצא את עצמו כין שוחות של חי"ר כשיורים עליו בנשק אוטומטי ו-ר. פי. ג'י. ותוך שניות נדלקו לו 18 סנקים. פקדתי עליו להחלץ אחורנית, על המח"ס, ולמעשה ההתקפה השניה נכשלה."

קצין האג"ם האוגדתי, אל"מ גלעד אבירט, מחאר בערותו (עמ' 14-16)

אח החמונה שהצטיירה בחפ"ק האוגדתי ביתר פירוט, אם כי זכרוננו בענין

לוח הזמנים מטעה אותו:

"מצטייר לנו שבכי ונחקה מתחילים לתקוף לפי הפקודה שנתן ברן, וזה היה לאחר שלב של המתנה לסיוע אויר, ואני זוכר שזה היה בין 1600 ל-1630*... והתקפה יצאה כסביבות השעה 1600 - 1630. המקום שעמדנו בו לא מוצלח, ואנחנו [החפ"ק] עדיין על זרקור.

ש. קודם עוד היה הגיון במיקום שלכם בזרקור במרכז הכוחות. הפעם אתם כבר לא במרכז הכוחות, זה באגף לחלוטין, למה?

ח. מקום לא מוצלח. שגיאה!

ש. האם כשמחחילה ההתקפה, לכם ידוע שבצמם מכל הכוחות שאמורים לתקוף תוקף רק גדוד אחד?

ח. לא! אנחנו ראינו את הגדוד של נתן פירעם מחקדם** קיבלנו את הדיווח של גדוד 113 שמתקדם. האזנו לרשתות. מהזויה שלנו נראה שכל החטיבה של נחקה מחקדמת, ואנחנו מקבלים את הדיווח של גבי, שהיה רק עם הגדוד של שמשי.

ש. אתם יודעים שהוא רק עם הגדוד של שמשי?

ח. כן, בהחלט. גדוד 198 נשלח למטה לחגבר את קרן***, וגדוד 19 היה בהתארגנות, יצא לצופת, אז הוא נשאר עם הגדוד של שמשי. יצאו למיתקפה, אבל התמונה, שרק הגדוד של אסף יבורי הוא זה שמגיע ראשון, מצב דירוג כזה לא ראינו וגם לא קיבלנו...

ש. מתי מתברר לכם שההתקפה נכשלה?

ח. זה לקראת דמדומים, בסביבות 1730. אז אנחנו מקבלים את הדיווחים שבגדוד 113 נדפק, שיש לו הדבה נפגעים, ואז ברן נתן פקודה ליצור קו על הכרעה-זרקור.

לסגן מפקד האוגדה יש דעה שונה מלקצין האג"ם על מיקומו של החפ"ק

בזרקור (עמ' 7519):

ש. האם זכור לך שהחפ"ק של מפקד האוגדה התמקם בשכיל לפקד על מאמץ דו-חטיבתי?

ח. הוא התמקם באופן טבעי, בנקודתהחצפית הכי טובה כגזרה, במקום שנקרא זרקור

ש. והוא יכול היה לראות משם את הקרב על חזירן, על ערוב?

* לאור לוח הזמנים של ההקלטות במוצג 421, אין ספק שיש כאן טעות בעיתוי.

** וראה לעיל, עמ' 665-666.

*** גדוד 198 נשלח לעזות חטיבה 500 כשלב מאוחר יותר וראה להלן, עמ'

ח. זה המקום הטוב ביותר כשסח לראות את הקרב ולראות את הגזלה".

מכיוון שפרט לאיזור של גדוד 142, לא שלט החט"ק האוגדתי בחצפית על השטח, נוצרה תמונה המצב בו מדיווחי המח"טים, ואלה היו רחוקים מלהיות מדוייקים הן במה שנוגע לפעולות כוחותיהם והן במה שנוגע למהלכי האויב (וראה לעיל עם' 670-669 ו-678-680).

מח"ט 217 אומר בעדותו (ערוח אל"מ ניר בפני סר יוסף צ'חנובר, עם' 9):
"לא קיבלתי שום פקודות מיוחדות מהאוגדה במהלך ההתקפה".

בחילת ההתקפה נראה היה לאוגדה שהיא מצליחה עד כרי כך שבשעה 1341 אומר מפקד האוגדה למח"ט 500 (מוצג 421): "קצר את הטורחים ובעיקר חשוב שבגזרת פורקן חתקדם יותר מהר. גבי לוחץ שם. גבי זנחקה לוחצים שם ואני לא בסוף שהם הולכים דרומה בצד הזה ולא בצד השני"; רק אחר כך מעדכן אותו מח"ט 460 (שם) שהמדובר הוא "בצד שלנו" (וראה להלן עם' 710-711).

למעשה התבררה לאוגדה תמונת מה שאירע (פחות או יותר), רק כאשר נפגש מפקד האוגדה בשעה 1600 עם מח"ט 217 ומח"ט 460 בצומת ספונסני-חזיזית מאחורי הכרמה. את הרקע לפגישה מתאר בעדותו (עם' 7176) האלוף ארן.

"בשעה 1600, אחרי שאני בזרקור ראיתי שהכוחות, אחרי המכה, לא מאורגנים הכי טוב, החלטתי לקרוא אלי את המח"טים, לעשות הערכת מצב ולדון, לקבל בדיוק אינפורמציה מה נפגע ומה לא נפגע, ממקור ראשון, ולדון במצב הכוחות ולראות מה אני יכול לעשות. זוהי פגישה לצומת חזיזית, ע"י הכרמה, ספונסני, פורקן וקראתי לשם את המח"טים".

מח"ט 217 מעיד (עם' 9) על פגישה זו:

"כשברן אסף אותנו בהום ההתקפה - את המח"טים - דיווחתי לו על כך שיצאתי אני ועוד שלושה סנקים... וכל היתר נפגעו ונשארו בשטח. דיווחתי לברן על כך שניסיתי לבצע פעולה חילוץ אך לא הצלחנו".

מכיוון שבאוגדה לא נוצרה עד אז תמונה על המרחש, לא התקבלה תמונה כזאת גם בפיקוד, על ידי דיווח ישיר. ב-1450 (מוצג 343) מודיע קצין האג"מ הפיקודי לאוגדה 252 ש"כרן הגיע - המאפץ העיקרי שלו מול חזיון. ברן חוקף. החזרנו את אריק". לקראת 1500 מחקשר מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד, והבעיה המעסיקה אותו היא הארטיילריה של האוגדה שתקועה בדרכים וטרם הגיעה (מוצג 345, 081457).

לאחר 1500 מתקבלים בפיקוד כמה דינז'ים ופניוח מהאוגדה, אך אלה קשורים בעיקר בקרב של חשיבה 500 בחמוטל (ראה להלן, עם' 720) ואינם מספרים על המתרחש בגזרת הפירודן. הרמז הראשון מגיע ב-1510 (מוצג 343) בדרישה דחופה לקבל מסוק לפינוי. ב-1520 (שם) קולט הפיקוד ברשת האוגדתית ידיעה של מח"ט 500 לפיה "חמוטל מלאה מסרות" (ראה להלן, עם' 720).

ב-1535 (מוצג 343א') מתנהלת השיחה הבאה בין אלוף הפיקוד ומפקד

האוגדה:

"גונן: דרוח מצב.

ברן: המצב עדיין לא ברור, תקפו את חמוטל, מנסה לתקוף נגד.

גונן: האם תקפו עם טנקים?

ברן: חיובי. טנקים וח"ר.

גונן: מהיכן באו?

ברן: מכיוון מיסוריי. ביחר הקו המצב בערך אותו דבר. אני גם חוסם את ציר חזל"ח נגד התקדמותו לחמוטל על יד חלוץ. נגד התקדמותו מכיוון חמוטל לזרקור. ... עכשיו בגזרה שקט. אני הזמנתי את המפקדים ואבדוק המצב. בדרך כלל הם די מאורגנים, עוסקים גם במילוי.

גונן: האם יש לך יכולת לרכז כוח?

ברן: אז אני צריך לרכז את כולו.

גונן: אתקשר אחך יותר מאוחר, סוף".

(השיחה אינה רשומה כמוצג 421 והתנהלה לכך כנראה ברשת המבצעים הפיקודית ולא האוגדתית).

השיחה התרחשה לאחר כשלוש התקפה על הפירודן אולם לפני המפגש

של מפקד האוגדה עם המח"טים. יחד עם זאת, יש לציין שלא נזכר כאן הקרב על הפירודן אפילו ברמז.

חוסרת המצב באוגדה 162 אינה מורגשת בפיקוד, וב-1545 לטרך

(מוצג 343א') משתמע מדבריו של אלוף הפיקוד לחא"ל מגן, שהוא יודע

כי "ברן מתעסק עם צליחות קטנות", בעוד "שאריות הולך לעשות החקפה

אוגדתית על החווה הסינית, ואחר כך נוריד אותו דרומה לאלכרט".

רק ב-1705 (מוצג 345) מודיע האלוף לרמטכ"ל "שלברן יש בעיות בתקיפה, שנחקרה לא יכול לעמוד מול זה והוא זקוק למטוסים". ובעדותו (עמ' 7859) הוא מסביר: "היום אני יודע שזה היה אחרי (ההתקפה). אני אז לא ידעתי".

מכל האמור לעיל ברור, שלא הפיקוד ולא האוגדה, איחרו בשלב זה

אח מאמצי האויב, ואף החמונה על מצב כוחותינו לא היתה ברורה להם. במצב זה יוכן, שמיד לאחר השלב הנידון היו המפקדים נכונים לקבל, ללא בדיקה יסודית, את הידיעות על החקפת-נגד רכתי של הכוחות המצרים כגדלה רחבה, כפי שיתואר להלן.

.5 שלב ד': מ-081600 עד חשיבה

לפי עדויות אלוף הפיקוד, מפקד האוגדה ומח"ט 460, התנהלה בשעות אלו החקפת נגד מצרית כבדה שנהדפה אך בקושי על-ידי כוחותינו. מכיוון שהתמונה שנוצרה על החקפת נגד מצרית זו הביאה לכמה החלטות משמעותיות ביותר (כגון הוראת נסיגה לכוחות אוגדה 162 ושינוי משימה לאוגדה 143 מחקיפת אזור "התווה-הסינית" לסיוע לאוגדה 162, - שתי החלטות שנוו מחדש תוך זמן קצר), תיסקרנה כאן העדויות של המפקדים בשטח על החקפה זו והרישומים עליה ביומני המבצעים במפורט.

א. התקפת הנגד המצרית בעיני מפקדת האוגדה

מפקד האוגדה אומר בעדותו (עמ' 7176-7177) שהדיווחים הראשונים על כך שהמצרים חוקפים החקפת נגד הגיעו אליו בשעה שקיים, בסביבות השעה 1600, פגישה עם מח"ט 460 ומח"ט 217 באזור צומח חזיזית-150000:

"בעוד אני מתדיינים, הגיעו קריאות מהתפקים שלהם, מהסגנים, ששניהם היו משני צדי ציר חביבה, שנערכת מולם החקפת נגד רבתי בגזרה רחבה של כ-4 קילומטר. עשרות סנקים ונגמ"שים מסתערים עליהם קדימה. מיד שחררתי אותם לחזור אל החטיבות. כעבור 10 דקות הם היו בחטיבות, עלו על הקשר, וכל אחד לחוד בזה אחר זה הודיעו לי שהמצב קשה מאד, תיארו את המצב של עשרות סנקים מסתערים, מצב קשה, ואני אמרתי להם לשפר, או הרשיתי להם לשפר אתורנית לעבר ציר חזיזית. אבל באותו זמן, בערך כ-16.00, שמעתי באוזן שאלוף פיקוד הדרום מודיע לאריק שעל ברן יש החקפה כבדה, האם הוא יכול לעזור ולתקוף נגד מדרם לצפון. אריק אמר שיהן תשובה חוך 5 דקות. בלי להמתין לחשובה אני עליתי על הרשת ושאלתי את המח"טים האם יוכלו להחזיק מעמד. שאלו אותי כמה זמן. אמרתי להם, שהשכן יתקוף מיד נגד מדרום לצפון, האם יוכלו להחזיק מעמד. תוך כמה זמן? לא ידעתי איפה הוא, לא ידעתי מה אתו, לא ידעתי איזו תשובה הוא יתן. אמרתי דבע שעה. אמרו: נחזיק.

בערך כעבור חמש דקות שמעתי שהוא מודיע שהוא לא יוכל לתקוף מדרום לצפון, הוא לא ממליץ לעשות את זה. אחרי זה שוב החקשרתי עם המח"שים ושמעתי מהם שההתקפה נבלמה. התיאור של עשרות טנקים כנעריים, והיתר נסוגים אחורנית. זה היה בערך ב-16.30. בינתיים ב-16.30 התחדש הקשר עם קרן, וקרן סיפר לי שדן ספיר, מג"ד שהיה על המוטל, נהרג, ורן ספיר עצמו נהרג, והאויב כבש את המוטל. אבל חמש דקות * אחרי שהאויב כבש את המוטל, הגיע עמיר יפה, תקף נגד, לקח את המוטל חזרה, והיא שוב בידנו. זה היה בערך כ-16.30. ב-16.45 מודיעים לי שמתחדשת התקפת נגד שניה מכיוון התעלה, מכיוון חזיון על נתקה ועל גבי. הפעם הרכה נגמ"שים, הם מוליקים את הנגמ"שים, חיל דגלי קופץ מהנגמ"שים ועם ר.פי.ג'י. וטילים ומחטיל לרוץ קדימה, וכערך בזמן הזה יורדת חשיכה ואנחנו יורים הרבה נשק אוטומטי. המצב בלתי ברור, הרבה מדורות בשטח. מה שטוב שתיל הרגלים של האויב התקדם והתקרב אלינו, ולאט לאט שדה הקרב גרוע."

קצין האג"מ האוגדתי מספר על השתלשלות המאורעות בזמן התקפת הנגד

המצרית (עדות אל"מ גלעד אכירם, עמ' 16-18):

"... כצומת הברגה... התחלנו לקבל דיווח ראשוני, התקבלו קריאות מיחידות המשנה, מהחטיבות; שיש התקפת נגד מצרית מכיוון מערב.

ש. אחת זוכר ממי באו היריעות האלה?

ת. לא... בוא נאמר כך: כשהיו שני המח"שים לידנו זה התקבל ממישהו שהיה בשטח, כלומר בקו הראשון ראו... מפני שאז ברן נתן פקודה קדימה, רוצו כל אחד ליחידה שלו, כל אחד רץ ליחידה שלו ועמד במקומו, ואז באמת הדיווחים, גם של גבי וגם של נתקה היו דיווחים של הרבה מאוד טנקים מתקדמים מכיוון מערב לכיוון מזרח, לכיוון העמדות שלנו.

...

ש. ... ואז אחס שואלים אם קיימת אפשרות שאוגדה 143 התקוף מדרום כדי לסייע לכם?

ת. כן.

ש. האם המצב היה כל כך חמור?

ת. זה לא עניין של חמור או לא חמור. אנחנו ראינו מנקודת המבט שלנו, שעמדה כאן אוגדה אחת, או מה שנשאר מאוגדה אחת, ששתי החטיבות, שעמדה כאן אוגדה אחת [143] ולפי הנחונים שהיו לנו לא היו כאן קרבות רציניים... אמרנו, נדפוק את המצרים באזור הזה, ונשיג הצלחה כאן, אבל האפשרות היחידה לרפוק את המצרים וליצור עליהם עדיפות היתה שכוח יבוא וירפוק מדרום לצפון, ואז גם היינו [אנחנו] מכניסים חטיבה, אגב רצינו להכניס את חטיבה 500... ונשמיד כל מי שנכנס לכאן. ובקשנו, אני דברתי עם אהרון של, קצין האג"מ 143, ודברתי גם עם הפיקוד, דיברתי עם גורודיש, אישית, ואמרתי תכניסו אותה מדרום...

ש. ... האם המח"טים בקשו אישור מכרזן לסגת או שכרזן נתן להם אישור לסגת?

ת. ... לפי הדיווחים שקבלנו גם גבאי וגם מנתקה, היה לחץ, כלומר, היחה התקדמות... כפי שאני זוכר, או שזה היה נחקה או גבי - מישהו בקש אישור לסגת אתרנית, לאור הדיווחים האלה החליט ברזן לתת אישור. אבל כמה דקות לאחר מכן... אני לקחתי אח המיקרופון ואמרתי: תשארז במקומכם. אריק חוקף מדרום. ולאחר 5 דקות החחלנו לקבל דיווחים מעודדים."

אלוף הפיקוד אומר בעדותו (עמ' 7859) שלמד על קיומה של התקפת

הנגד המצרית בסביבות השעה 1730 באופן מקרי, כתוצאה מכך שהאזין לשיחותיהם של שני קציני האג"מ האוגדתיים, ואז ניסה לברר אבל רמ"ט אוגדה 162, אל"מ עמי רדיאן, שישב במפקדה העיקרית של הזוגדה, מה המצב. (לפרטי השיחה ביניהם דאה להלן, עמ' 704 - 705).

ב. ההתקפה המצרית כפי שנראתה בטטח

אל"מ שילה ששון, סמח"ט 460, שעמד בטטח כ-3 ק"מ מזרחה מגדוד 113, מצפון לציר חביבה, מתאר בעדותו (עמ' 17) מה החבלה לו בחצפית על מה שתואר כהתקפת נגד המצרית:

"במקביל למה שקורה עכשיו. שאסף יגורי מחקפל ואוספים שבויים, פה הולכת התקפה מצרית גדולה.

ש. כוא נבחיזן כיז מושגים. יש התקפה ויש התקדמות... מה בדיוק אתה רואה פה?

ת. מה שבדיוק ראיתי זה שהטנקים, הכלים, שהיו פרוסים מדרום לחביבה, ככמויות גדולות מאר... נעים מזרחה ויורים תוך כדי תנועה... אני לא יודע אם זאת התקפה או התקדמות, בכל אופן הם לא התקרבו יותר מדי. היה מצב שאני, וגם כלים אחרים שהיו כשטח, ירו עליהם, אפילו מטוחים גדולים, וברגע שכלי ראשון שלהם בער, נפגע, הם נעצרו, הם הסתובבו, הם עשו חמונים ימינה ושמאלה והם לא התקרבו. הגוף העיקרי לא התקרב שחורט מ-3-4 ק"מ מהגוף שלנו. היו כלים שבאזור הזה נדמה לי התקרמו מאוד, שני כלים, נגמ"ש אחד, אבל אני לא מדבר על דברים כאלה.

ש. בגזרה שמצפון לחביבה אתה הטנק היחיד של כוחותינו?

ת. נכון. בגזרה הזו באמת לא היה טנק.

ש. וליך לא התקרבו טנקים של האויב יותר ממה ש-3 ק"מ?

ת. לא. אני רוצה לומר שכשלב הזה הטנקים היו מדרום לחביבה, זהם התקרבו לכיוון זנגביל. לא התקרבו אלי... אני הייתי מול השבויים וצפיתי על השבויים, וכאן עם חושך, הצטרפתי לשמשי... מצפון לחביבה לא הייתה אפילו התקדמות. מדרום לחביבה הייתה כן. אני לא יודע איך להגדיר אותה."

ובעמ' 21 של עדותו הוא מוסיף: "כיום שני לא היתה שום התקפה

שדרשה נסיגה ודברים כאלה מסובכים, יכול להיות שהיתה סיף התקפה

מקומית קטנה."

מדרום לציר חביבה, כאזור זנגביל, עמד מג"ד 430, פא"ל שמשי.

חלק מתיאור ההתקדמות המצרית, כפי שראה אותה, כבר הבאנו (ראה לעיל עמ' 677 - 678) בהמשך עדותו (עמ' 15-16) הוא נשאל על כך שוב:

ש. אתה אומר שעמדח בערך כ-2 - 2,5 ק"מ מהתעלה בשעה שהמצרים היו בערך ק"מ אחד מהתעלה מזרחה. עכשיו, אתה אומר שהם התחילו להתקדם גם בכיוון אליך. כמה זמן נמשך כל הענין הזה של התקדמות של ק"מ אחד?

ת. ההתקדמות היתה לא כל כך מהירה. ...

ש. ואתה יורה על (מקורות) אש שיורים עליך?

ת. אני כל הזמן יורה. אנחנו פרוסים וכל הזמן יורים. ... זה המצבן פלוגה אחת נשארה, ואני מפנה פלוגה אחת לאחור וממשיכים לירות.

ש. ... אתה כדרך נסוגות לאחור עד אזור זנגביל. עד מתי נשארה שם?

ת. שם נשארת עד חשיכה.

. . .

ש. האם המצרים לא התקדמו ועברו אותך, נגיד, ואתה לא ראית?

ת. לא, לא היה מצב שהם עברו אותי."

רס"ג יצחק כריק, מ"פ בגדוד 113, שנחלץ מההתקפה על הפירדון

וחזר אח"כ לשטח בנסיון לחלץ נפגעים מהגדוד, מספר בעדותו (עמ' 8-

10) שהוא היה זה שדיווח על התקפה מצרית, ומספר מה היתה התמונה

שראה בשטח:

"... ואז, ברבע מסויים ראיתי שהכלים שלהם מתחילים לזוז. אז לא ראיתי ברור איזה כלים, אלא ראיתי ענן אבק.

ש. כשלב מסויים, כשאתה עומד וחונה שם, אתה רואה ענן אבק שמתחיל לזוז לכיוון שלך?

ת. כן.

- ש. באיזה טורח?
- ת. הסווח הוא 2-3 ק"מ.
- ש. האם זהית בתוך ענן האבק הזה כברור כוחות מצריים?
- ת. בשלב זה עוד לא ראיתי כברור מה בדיוק זו שם.
- ש. מה עשית?
- ת. נעתי במהירות בחזרה, ואז נוכחתי לדעת שעל ה"פלאסור", לרגלי גבעות הכרמה, לא ישב שמה כוח ישראלי, עליתי על הגבעות ומצאתי את הסנקים של הגדוד שנשאר מאחורי... ופגשתי שם בקצין האג"מ... החסיכתי ואמרתי לו: תשמע, החקפה של המצרים הולכת עלינו. איפה המח"ט? ואז התברר שהמח"ט בקבוצה פקודות אצל כרן, לפי דברי קצין האג"מ.
- ש. קצין האג"מ דיווח על החקפה למח"ט?
- ת. אני לא יודע... ואז סיכמנו שאני אוסף את הסנקים שיש לי, מנסה לעצור את החקפה המצרית, והוא בינתיים מנסה להשיג סנקים נוספים לעזרה. כך באמת עשיתי. עמדנו 6 סנקים על גבעות הכרמה. אחרי מספר דקות הבנתי שעל מנח לעצור את הכוח החוקף רצוי שנרד במהירות לקראתם ונקצר סווח לסווח יעיל של לפחות 2000 מטר... רצנו קדימה איזה 2 ק"מ... מערבה. נעמדנו מול הכוח שלהם, ואז כבר זהיתי כברור סנקים ונגמ"שים בסווח... 3 ק"מ.
- ש. בירי הזה הצלחנו להשיג פגיעות טובות ולשרוך להם מספר כלים, וכרגע שהשבנו את הפגיעות החקפה שלהם נעצרה.
- ש. כשלב הראשון שזהית את החקפה הזאת ראית רק ענן אבק? כעם, איזו עצמה של אויב ראית מולך?
- ת. מולי ממש זהיתי כ-20... סנקים ונגמ"שים... יותר מאוחר הסתבר שהם היו פרוסים למרחב יותר גדול והיו שם הרבה יותר מאשר 20.
- ש. ואתה מדגיש שברגע שפתח עליהם באש אז הם נעצרו?
- ת. נכון. ההתקדמות שלהם נעצרה. כאוחו שלב קצין אג"מ מצליח להשיג עוד מספר פטוניים, כ-7 אני מעריך, שעמדו למעשה על הגבעות שאותן עזבנו... זירו מעל הראש ממש ועל כוחות נוספים. החברר לי יותר מאוחר שכנראה היו עוד פה ושם כמה סנקים... אולי כצד השני של ציר חביבה, שיכול להיות שגם השתתפו.*
- קצין האג"מ של חסיבה 217 מספר בעדותו (עדות דס"נ שריד בפני אל"ם חסדאי, עמ' 42-48) כיצד קיבל את הידיעה על התקדמות המצרים ומה פעל בעקבותיה:

* כוונתו כאן לסנקים של גדוד 430.

"בריק דיווח לי שנשאר לו מספר פגזים מועט. הוא לא התיחס לפציעה שלו בכלל אבל הוא דיווח שיש לו מספר פגזים מועט. בצומת התחילו להגיע כל מיני טנקים נוספים של אסף... איזה טנק אחד או שניים... חייקה שלת מה שיכול לשלוח קדימה לכיוון הצומת... ואסרתי לבריק, שיקת מה שהוא יכול... ויזוז קדימה לאזור של הסגן אלוף הזה*, ... וינסה לבלום, אם יש באמת התקפה, אני אנסה להביא לשם עור טנקים. בינתיים על מנת לדווח מה שקורה ל מפקדת האוגדה - כי לא ידעתי מי זה הסגן אלוף הזה - נסעתי עם הג'יפ קדימה... זיהיתי מימין טנק, פניתי אליו, זה היה שילה, דיברנו איזה דקה או שתיים... ושילה הראה לי שיש כאן החקדמות של מצריים, כלפינו. בטוח רחוק מאד.

ש. מה זה רחוק מאוד?

ת. ארבעה וחצי חמישה קילומטר. הוא ראה בין ענני האובך של הארטילריה את הכלים שלהם.

ש. ארבעה וחצי - חמישה קילומטר?

ת. אני משער שכן... בריק לקח איזה טנק או שניים, ונעמד באיזה שהוא מקום באיזור של שילה, על שילה יותר לא שמעתי... אני ירדתי אחורנית, נעתי על הכביש, תוך כדי תנועה דיווחתי לאוגדה, ענה לי דוביק.**

ש. מה בדיוק דיווחת לאוגדה?

ת. אמרתי לו שיש החקדמות של טנקים מצריים מאיזור טוּן, לכיוון מזרח, אני מעריך בין ארבעים לחמישים, אני לא זוכר אם אמרתי לו ששילה נמצא בטטח, אמרתי לו שיש כאן רק טנקים בודדים, וכמות מעטה מאד של פגזים, אני מבקש שישלח את כל מה שהוא יכול לשלוח לכאן ואני אארגן את הכלים כאן. חייקה שמע את זה ברשת. דוביק צעק לי בחזרה שאני לא אהיה היסטרי, שהכל בסדר. אני מבטיח שלא הייתי היסטרי.

ש. מה אתה מבטיח?

ת. מבטיח שאני לא הייתי היסטרי. הטון הכי שקט שלי זה היה, אחרי כמה דקות, חזרתי והודעתי את זה, ושאלתי אם עושים משהו. עוד פעם חזרו ואמרו לי שהכל יהיה בסדר ושאני לא אהיה היסטרי.

ש. באוגדה?

ת. כן. דוביק. בפירוש, בפעמיים האלה - דוביק ענה לי.

ש. היה לך קשר עם נחקה?

* אל"מ שילה ששון, סמח"ס 460, וראה לעיל עמ' 688.

** תא"ל דב חמרי, סגן מפקד האוגדה

ת. לא. נתקה - נתקה לא. אני ניסיתי להחקטר עם נתקה בקריאה הראשונה, כי אני לא רציתי לדווח ישירות לאוגדה. אני לא זוכר אפילו למה. אולי מסורת של חרגילים, שהמח"ט יזכר עם האוגדה ולא אני, אבל נתקה כנראה באותו רגע ישב עם ברן, אז פניתי לחייקה, כרשת החטיבה, ושאלתי אותו אם יש סנקים על ידו, שהוא יכול לשלוח לי, אז חייקה אמר - או. קיי, אני שולח לך כל מה שאני יכול לשלוח, אין טעם שאני בעצמי אבוא לפקד על זה כיון שאתה כבר מכיר את השטח. בסוף הוא הגיע גם כן לשם. ... נסעתי אחורנית לגבעה הזאת שסנקים עמדו בה, עשינו החלפת צוותים מהירה. זה היה ממש בצעקות, תוך דקות. אני הלכתי רגליים לגבעה והג'יפ סיור התרוצץ. ... התאג"ד של גדוד 113 היה פרוס באיזור חביבה וחזיזית. היו שם נדמה לי, עוד איזה ארבעה או שלושה זחל"מים, ... היתה פלוגת הנדסה כלשהי והמון אנשים. ... מתרוצצים עם כלי רכב ותאג"ד כפול פרוס, עם דופא חצי היסטורי, שעד לאוחר שלב ביומיים האלה כבר טיפל בהמון נפגעים, ... אמרתי לג'יפ לנהג ולקשר שיתרוצצו ביניהם ויתנו לאנשים לעלות עליהם ולהסתלק לכיוון הברגה. היה לי חשש, הייתי משוכנע שהקצרים יפתחו עליהם באש, כי לא היו שם כוחות, היה שם שילה והיה שם איציק בריק עם שניים שלושה סנקים, כמות קטנה מאד של פגזים, אני חשבת שמה שחייקה יכול לשלוח לי זה עוד שניים שלושה סנקים, ואולי אני אצליח לבנות מהצוותים ההרוסים האלה עוד סנק. לא ידעתי אם יש כוחות מאחורי, ... אמרתי לאנשים שיסתלקו. החתילו לעלות על הזחל"מים.

ש. אמרת לאנשים שיסתלקו, ז"א לאוחר ויכוז מסביב לתאג"די

ח. כן שיסתלקו לחזיזית צפונה. ... אבל מיידית. ... כי חששתי שסנקים מצריים פשוט מגיעים עוד כמה דקות ולא יצליחו לבלום אותם וישחטו את כל מי שנמצא מאחור. הם החתילו להתארבן. באותו רגע הגיע לשם ... זחל"מ מכצעים עם זחל"מ מודיעין, והקמ"נ עזב את הזחל"מ והחתיל רגליים להתרוצץ ולהתארגן על כל הנושא הזה של לסלק משם את כל הרכב הרך. הוא בעצמו נשאר שם. הוא לא רצה להסתלק. הוא סרב פקודה. בינתיים ארגנתי אני חושב שני סנקים מתוך הנפגעים, היו שלושה ארבעה נפגעים, חייקה שלח לי עוד שלושה על הכביש. ... ונסעתי עם הג'יפ, הובלתי אותם אחרי, לאיזור שמרחוק דאיחי, שלושה ארבעה סנקים, שילה ועוד איזה שניים שלושה עומדים ויורים משם. התחלנו לזהות סנקים התחלנו לירות עליהם בטווחים די רחוקים, עדיין ארבעה, שלושה וחצי. ... אני לא שותף לדעה הזאת שהלקנו שם את כל מי שנסע בשטח, לא שותף בהחלט. באותו שלב שהסנקים האלה כבר עמדו או דקה או שתיים אחרי זה, נתקה הגיע עם הג'יפ. אני עזבתי את הג'יפ סיור, עליתי על הג'יפ שלו ונסעתי אתו, ואז מסתבר לי שגם גבי הגיע מהצד השני באיזור שמדרום לזנגביל ואחר הגיעו שלושה או ארבעה פטונים.

לא ראינו יכולת להוריד סנקים מצומת הברגה. נתקה ביקש מהאוגדה סיוע אם יש. ... הוא דיווח שהוא בולט כבר, והוא מדליק המון מדורות והוא ביקש עוד סיוע.

כי עוד כמה דקות השמש תלך והשקע ואז תהיה ההזדמנות של 20 הדקות האחרונות שאפשר לירות טוב. שיש דאות טובה... ואז מאיזה שהוא מקום עליה, צצו מהגבעות איזה ששה שבעה פטונים, ופיקד עליהם בוורצ'יק בשם זעירא. נדמה לי שזה האדם שירש את עדיני. הוא עמד צפונה... בין הגבעות. עוד פעם, אני יודע מהקשר של האוגרה שאמרו לי שהוא נמצא כאן. אני לא יודע אם הוא הגיע לכאן כתוצאה מהבקשה שלנו או שניצב לפני זה עוד כאן, היחה עליו ארטילריה. אני נגטחי אליו עם הג'יפ סיור והוריתי לו לאן לירות. תיאמתי אתו... והראיתי לו הנה כאן אנחנו נמצאים... במשך הדקות האחרונות של אור יום. במשך הדקות האלה אני זוכר שהיו דיווחים על בלימה מוחלטת שלהם מצד שני המח"טים, ועל הרבה מדרות בשטח. . .

ש. אני רציתי לשאול. קודם כל האם באמת ההתקפה המצרית כללה, לפי מה ששמענו בערות של שילה והיא די לא מגזימה בהתקפה המצרית, ז"א לפי תיאורו המצרים התקרבו לטוות של ארבעה ק"מ, וכשהוא פתח באש הם נעצרו. הוא דווקא לא מסכר על הרבה מדרות שהוא הוליק, אלא הוא אומר שכרגע שהראשון נדלק הם נעצרו. עכשיו מהתיאור שלך אני גם כן מבין שאתה לא ראית סנקים מצריים נכנסים להתקפה בטוח של קילומטר.

ת. לא. לא. הסווח הכי קרוב שזהיתי אוחם נדמה לי שזה טווח של שלושה ק"מ אולי שניים וחצי, ... אני משוכנע בזה.

ש. האם התמונה שאתה ציירת באיזה שהוא שלב בדיווחים שלך הייתה תמונה שהמצב חמור, שאנחנו מוכרחים לסגת?

ת. לא. לא. אני ציינתי עובדה פשוטה. אני זוכר שאמרתי לדוביק: מתקדמים קבוצה של ארבעים או חמישים סנקים, ז"א תוצאה של מה שראיתי כולל מה שדיברתי עם שילה, 40 או 50 סנקים מתקדמים. יש כאן כך וכך סנקים עם כך וכך תחמושת לעצור אותם, תשלחו עוד כוחות.

ש. עכשיו אני שואל אותך, אתה קצין אג"מ חטיבתי, אתה יודע שארבעה קילומטר מצפון לך עומד גדוד שלם, בשביל מה אתה מחפש שניים שלושה סנקים?

ת. שניים שלושה סנקים מיירית. תוך כמה דקות.

ש. תוך כמה דקות. תגיד להם לבוא דרומה...

ת. נתן* צריך לעלות לאבנלה, להתוך מחזיקים ולברוא אלי כך. כי אם הוא חותך ישר, הוא נוסע לרוחב החזית קרוב מאד למצרים. ז"א היו צריכים לזני - כשני ק"מ בערך.

ש. בסדר, אבל לנתן לא נותנים שום פקודה.

ת. לא.

- ש. אז נגיד שהוא לא יכול להגיע מיד וצריך שלושה סנקים מיד, אבל שיגיע בעוד חצי שעה?
- ת. כן. אתה צודק. ז"א במבט לאחור אתה צודק בהחלט.
- ש. ככל אופן לא ניתנו שום פקודות לנתן, גם לא על ידי המח"ס בשלב הזה?
- ת. אני משוכנע שלא.
- ש. הגענו לשלב שבו אתם מדווחים שהמצרים נעצרו.
- ת. והמון מדורות בשטח. המון מדורות - אני רוצה להגיד הצהרה כסוגריים שאני חושב שחלק מהמדורות זה סנקים שלנו שהדלקנו אותם עוד פעם. סנקים שלנו פגועים בשטח.
- ש. שאתם יריתם עליהם?
- ת. כן שאנחנו ירינו עליהם. אתה רואה גוש של סנק ושהתחתן יורה עליו...
- ש. המצרים נעצרו. מה קורה?
- ת. המצרים נעצרים. לנו כבר אין תחמושת. קצרים בדלק. אנחנו מקבלים הוראה לנוע לאחור ולהתארגן לחניונים..."

ג. תיאור ההתקפה על-ידי המח"טים

מח"ט 460, תא"ל עמיר, מתאר את מתלך ההתקפה המצרית בערוותו

(עמ' 6776-6778):

"בין 4 1/2 ל-5, מפקד האוגדה קורא לנו לפגישה, בצומח ספונטני-חזיזית, זה מאחורי המעוז הברגה... [אני] משאיר את המג"ד, בודק אינפורמציה מה המצב אצל הסמח"ט עם שני הגדודים בהתארגנות* ונוסע למפקד האוגדה, מפקד האוגדה מתחיל לרכר אתנו ולקבל אינפורמציה מה המצב וכאמצע שאנו משוחחים מדווחים ברשתות שהאויב מתקדם, האויב מתקדם והוא מתחיל לתקוף אותנו. לפני שהספקנו לעשות [משהו], חוץ מלמסור פרטים למפקד האוגדה, הוא הורה לנו מיד לחזור ליחידות, ואני נסעתי מיד 3, 4 ק"מ, נסעתי מיד לגדוד, הגעתי לגדוד, הסתכלתי, ראיתי כבר רטות של 3, 4 ק"מ ערוכים טנקים ונגמשיים ומחקדמים קדימה, עוצרים, יורים, וביניהם כמות אדירה של חיילים רגלים הולכים איתם, אני מעריך את זה היוס בחטיבת תי"ר, בקו, כולט, כמוכך בפיוזור טבעי של כיתות, מחלקות, אבל בחטיבה כקו, אבל כל זה צוער בכיוון אלינו. קדימה. כרגע הראשון זה היה די מפתיע לראות מתזה כזה הסווח היה 2000-2500 מטר מאחורנו.

ש. מהגדוד או מהחטיבה?

ח. מאחורנו, אנו היינו פה, כאמצע ככר על קו הרכס. זה ירד והתחיל להתקדם בכיוון כללי אלינו, וזה צעד קדימה, הטנקים התחילו לירות, בשלב ראשון האש לא הייתה יעילה, כי זה היה טווח רחוק, אחר כך הם התחילו להיות יותר יעילים באש, אבל זה לא נעצר, מה שקרה שידיווחים שהועברו למפקד האוגדה היו דיווחים די עצבניים ומרגשים, היו, זה היה מתזה שאף אחד לא ראה דבר כזה קודם, ומפקד האוגדה שאל: נו, איך זה אפשר להשיג [להפסיק?] התחלנו לבקש סיוע אווירי, התחילו לבקש חגבורות וכמובן שמכל הבדיקות שנעשו מסכיב ברשתות הסתבר שעוד שום חגבורת לא הגיעה במשך זמן כזה, זמן בריחה, ואז קבלנו אישור, אני משתמש בעדינות במילים, ניסוח עדין, כי יש בינינו חילוקי דעות מאוד קשים איך זה היה - קיבלנו אישור להקפל אחורה, אם יהיה צורך, למבואות הציר, פה השטח מחרומט והוא יוצר כעין מיצר, מיצר בחוף החולות.

ש. מה זה ויכוחים? אני לא מבין מה זה ויכוחים.

ח. הויכוחים הם לאחר מעשה, מפקד האוגדה אומר שאנחנו ביקשנו ממנו ללכת אחורה כי לא נוכל לעצור. אנו מכחישים. בדיעבד, לא הלכנו אחורה ועצרנו את ההתקפה.

ש. קיבלתם אישור?

ח. קיבלנו אישור.

ש. ולא נסוגותם?

ח. לא נסוגנו. עכשיו כחוף ניתול הקרב בחטיבה, כשניהלנו את זה, אנחנו הפעלנו אש והתזראות היו לחוצות, בינתיים הסמח"ט עלה כאן, על הברגה*. אני הייתי פה, הסמח"ט שלי

עלה על הברגה מאחור, הסתכל קדימה ואמר לי: שמע, יש לי כפה סנקים מוכנים, ואני רואה מפה עמדות מצויינות, אני רואה אותם יפה, אח האויב, ואני מפה יכול לעלות קדימה, הוא לקח והעלה 5 סנקים. הם עלו כאן על הרכס, פטונים, גדוד 19, והם עמדו במשך כמה דקות וירו כמו במיטות תותחים, תוך דקות קרב רצוף. סנקים של האויב נערו והתקפה נבלמה.

ש. ומה עשה 217?

ת. 217 המשיך לירות בגזרה שלו. ההתקפה היחה נשתי הגזרות.

ש. אני רואה שפה הגזרות התערבבו בשלב זה קצת.

ת. ודאי. הגזרה שלו היחה הברגה ועל הברגה עלו סנקים שלי וירו.

ש. ביחד?

ת. הבאנו אותם במתכוון ונחקה ראה אותם.

ש. למצרים, מלבד החי"ר היו סנקים גם?

ת. ודאי... ההתקפה נעצרה כיוון שסנקים שלהם נערו, הסנקים שלהם נדלקו תוך דקות, בכמות, ואז ההתקפה שלהם נעצרה.

מח"ס 217 מתאר אף הוא (עדותו בפני מר יוסף צ'חנובר, עמ' 10-11)

כיצד התקבל הדיווח על ההתקפה בזמן פגישת המח"סים עם מפקד האוגדה ומה

היו פעולותיו לאחר מכן:

"על התקפת הנגד המצרית קיבלנו דיווח במעמד זה מקצין האג"ם שלי, רס"ן שריד, ומקצין האג"ם של גבי. קצין האג"ם שלי ריוח לי שלרוחב כל הגזרה כוחות אויב מצריים כחיקף גדול התחילו לתקוף מזרחה והוא מזהה מאות סנקים ונגמ"שים הנמצאים באזור סגול 250-267-268. כן הונחתה אש ארטילרית חזקה מאוד על אזור הסנקים שלנו ועלינו - במקום הסבישה. בין הסנקים זיחה קצין האג"ם גם נגמ"שים וחי"ר רב.

ברך פיזר את הפגישת ואת הזרתי מיד לחטיבה ונמצאתי באזור אבנית 30 ויחד עם קצין האג"ם התחלנו לרחוף כל סנק שראינו כשטח לחוף עמדות אש, בעיקר הסנקים של גבי שחזרו בשלב זה מהידלוק. דיווחתי למפקד האוגדה את הקורה בשטח כדלקמן: מאות סנקים ונגמ"שים תוקפים מכיוון מערב למזרח. בין הסנקים נגמ"שים עם חי"ר, אש ארטילרית חזקה ומכסה את כוחותי. האויב נמצא כ-2500 מ' ממערב לי. השמש בעיניי וקשה מאוד לזהות פגיעות שלנו.

..... אני נמצאתי בציר חטיבה בנקודה 29 כאשר החטיבה שלי פרושה מימיני ומשמאלי נמצא גבי - לא רחוק ממני - כאשר החטיבה שלו פזורה על הגבעות ממערב לציר חזית. האויב המשיך בהתקדמותו והגיע עד הסנקים שלנו כ-400 מ' - חי"ר האויב ירד מהנגמ"שים והתחיל להסתער יחד עם הסנקים, מספר פעמים תוך כדי כך דיווחתי למפקד האוגדה על המתרחש בשטח. השמש התחילה לשקוע וזה נתן לנו הזדמנות של ראות טובה. במשך 20 דקות שביך

השעה 1700 ו-1720 גרמנו לאויב לאבירות כבודות, כך לדוגמא - מספר סנקים שלנו בשטח השמידו 20-25 סנקי אויב כ"א, אינני זוכר אם קיבלתי פקודה לסגת, אך ברור לי ב-100% שבשעה 17.15 דיווחתי למפקד האוגדה שכלמנו את החקפה, הסכנו לאויב אבירות כבודות זחאויב מתחיל להתקפל מהשטח, בשום אופן לא ביקשתי אישור נסיגה, לא הייתי אופטימי אך גם לא הייתי מודאג יתר על המידה, דיבורים על הנסיגה שמעתי רק ימים לאחר המלחמה כשעסקנו בלקחים, החל לחשיך ואז החילוננו ללקק פצעים וקיבלתי פקודה לקראת הלילה להתקפל לאזור ציר מאדים לנקודה 45 אדום".

אל"ם גיורא חיוקה מעיד אף הוא על התקפת הנגד המצרית (עמ' 7058):

"תוך זמן קצר התפתחה התקפת נגד של סנקים ונגמ"שים וחי"ר ביניהם. היה מה די קרוב לנתינת פקודה - על כל פנים עשו הכנות - שאנו ניסוג אחורה מהבר'גה, כי באמת כבר לא היה שם שום דבר, חוץ מסנקים בודדים שהזעקנו אותם מאחור להכניס אותם פנימה לקראת התקפה הזאת, התקפת הנגד שלהם, כיוון שהם החקדמו ואנחנו עמדנו, ועם מעט מאוד סנקים של שמשי, של 460, ומה שנשאר לנו שהורגנו עוד כמה סנקים וזה לא משמעותי, והם נעצרו."

ד. הדיווחים על ההתקפה המצרית ביומני המבצעים

בשעה 1610, בעוד מפקד האוגדה נמש עם המח"מים בצומת ספונטני-
חזיזית, נרשם ביומן המבצעים האוגדתי (מוצג 342) דיווח, ללא ציון
מי דיווח ואל מי, בנוסח הבא:

"התקפה נגד על חביבה. סדר גודל של כגדוד."

עוד נרשם שקצין האג"פ האוגדתי (42 כרשח הקשר) קיבל את הידיעה,

כחקלטוח רשח הקשר האוגדתי (מוצג 421) נקלטה במקוסע התשדורת

הבאה ב-1607: (לא ברור מי מדבר אל מי)

"... לבצע ... התקפה נגד [על ציר] חביבה עד סדר גודל
של גדוד."

ב-1613 נקלטה השיחה הבאה:

"קמב"ץ האוגדה: קלטתי הודעה על התקפה מטוסים בחביבה

ק' אג"מ אוגדתי: מטוסים שלנו.

קמב"ץ: מטוסים שלנו. יש שמח התקפת נגד של האויב.

ק' אג"מ אוגדתי: רוח. ידוע לי."

ב-1622 מדווח מח"ט 460 למפקד האוגדה:

"2* שקיבלתי נמצא בזונביל, לא מזהה שום דבר לפניו.
מצבו - קצר בנוזלים. חרוב** שלי נמצא מעבר לצומח
מאחור, מתארבן."

ב-1634 (מוצג 342) שואל מפקד האוגדה את מח"ט 460 מה מתבצע

אצלו, ונענה:

"אח"כ - 7-8 כלים של חברון*** מתארבנים, אצלי יש
אה 2 קצר, מקומות מצרים לחביבה. כפניני סינוי -
עדיין לא יודע."

קשה להכין משחו מדיווח זה כפי שנרשם.

* - גרוד 430
** - גרוד 19. וחשווה לפיל, עדות המח"ט עם' 695-696.
*** - כנראה צ"ל חרוב

בשעה 1703 (מוצג 342) מדורח מה"ט 217 על התקפת הנגד (המצריח).

באותה שעה (שם) מדורח מה"ט 460:

"הם יורדים ברוח עצום, בכמות אדירה, בחזית אחת לכל הרוחב, רוצים צפורים, אין מספיק."

לפי מוצג 421 נקלטו בשעה זו התשדורות הבאות:

"עמיר: הם יורדים כציר חכיבה, הם יורדים בכיוון אלינו, ? (אולי ניר) איזה גורל של... הם עושים התקפה רצינית מאוד."

? : התקפת הנגד היא של 100 משה*. התקפה של 100 משה לפחות,

? (כנראה עמיר): ... אני לא יודע מה עם 2** . אני לא רואה אוחו מכאן ואין לי אחו קשר.

אדן: לנו יש קשר עם 2 מיד, את 1 נפעיל לעזרתך. עצור אוחם בינתיים. המתן, עבור.

אדן: האם שמעה את 1?

עמיר: רות שמעתי. הם יורדים ברוח עצום גם עליו וגם עלינו בכמות אדירה. הם נוסעים ישר לכל הרוחב... לנו צפורים כי אין לנו מספיק כוח.

אדן: הקשר שלנו לא טוב. אני לא... תגיד לארסילריה... ובינתיים... כאש... כשחם כאים עליך, התרחקו קצת... רות, בסדר. אבל צריך אש מה. לא יהיה פה שום דבר.

ניר: הם עולים בהמוניהם, כאן 1. עולים בהמוניהם, צריך מיד צפורים לתת לענין הזה. אין לנו מספיק כוח."

בעקבות דיווחים אלה מורה מפקח האוגדה על נסיגה; על כך יש

בידינו הרישומים הבאים:

ב-1704 (מוצג 421) מיד בעקבות הדיווחים, שואל מפקד האוגדה את

המה"טיטן "האם אחם יכולים לסגת בציר חזיונית?..." ומה"ט 460 עונה

לו: "זו שאלה איך כל הענין הזה ייפתר."

בשעה 1705 (מוצג 421) מורה קצין האג"ם האוגדתי למח"ט 217:

"אתה יוצא בציר ספונטני... 2 גם כן, אריה* בחוך השטח."

באותו זמן מודיע אלוף הפיקוד לרמטכ"ל כי

"לברן יש בעיות בתקיפה, שנתק'ת לא יכול לעמוד מול זה והוא זקוק לפסוסי"ם" (מוצג 345).

בשעה 1706 (מוצג 421 ו-342) שואל 81 (תא"ל אורי בן-ארי) את מפקד

הסיוע האוגדתי (47) אם "דרוש אוויר?" ומפקד הסיוע עונה: "דרוש

אוויר, דרוש אוויר, ... דחוף." מיד אחר כך נרשמה הוראה (לא רשום

מי נתן אותה ולמי): "להתקפל לכיוון ספונטני". בשעה 1707 (מוצג 421)

מודיע קצין האג"ם של האוגדה למח"ט 460:

"גם אתה אחורנית, בציר ספונטני או דרך השטח."

כיוון הנסיגה הוא מזרחה ומפקד האוגדה מורה למח"ט 460 (שם):

"תנוע לכיוון ספונטני או דרך חלון בציר מקביל לספונטני ככיוון חגיית."

בשעה 1709 (מוצג 421) מודיע קצין האג"ם של האוגדה לחט' 500:

"להתפנות מהר. יש התקפה של 100 משה מחביבה בכל רוחב הגזרה. נהנו הוראה ל-2,1 [צ"ל: פחם] להתפנות ספונטני. אחס גם כן אחורנית."

מההודעות האלה שבין 1705 ל-1709 מתקבלת חמונה שכרבעים אלה הורה

החפ"ק האוגדתי על נסיגת החטימות-מזרחה בציר ספונטני או במקביל לו

בחוך השטח (ראה לעיל הציטוט מעדותו של תא"ל עמיר ומערוח אלוף אדן,

עמ' 686 ו-695) בשעה 1710 (מוצג 342) מודיע מפקד האוגדה למח"ט 500 על

"התקפה בסדר גודל חסיכתי מאיזור הפירדן".

(לפי מוצג 421 מודיע זאת קצין האג"ם האוגדתי).

בשעה 1710 (שם) נוצר קשר בין קצין האג"ם של אוגדה 162 לקצין

האג"ם של אוגדה 143. קצין האג"ם של 162 מודיע:

"אין לי כוחות במכשיר. יש לי בחמוסל. בציונה יש אויב."

ושואל את 143:

"בלעד אבירם (ק' אג"ס 162): האם אחם מסוגלים להמשיך
לכיוון צפון ואני אערך לבלימה במקומי?
אהרון של (ק' אג"ס 143): הכוונה שלנו לפנוח כלפי מערב
מכיוון מיסורי ואמיר.
אבירם: האם יכולים להמשיך צפונה להדוף את האויב יחד
איתנו?
סל: המתן, סוף."

בעקבות שיחה זו עם אוגדה 143 מודיע קצין האג"ס של אוגדה 162
לכל תחנות האוגדה (מוצג 342):

"כוח גדול שלנו בא מדרום, האם כולם יכולים להישאר
עדיין להדוף יחד?"

המשך השיחה נקלט במוצג 421:

"אבירם: ... לפתוח באם בטוחים רחוקים לסייע בהתקפה
ולהדוף את האויב.

ניר: יכולים, יכולים. חוך כמה זמן יגיע הכוח?
אבירם: הם כבר נכנסים לגזרה שלנו.

ניר: רות. יכולים להישאר עדיין ולהדוף, כי אנחנו
שליקים מהם הרבה טנקים.

אבירם: אני אוהב אותך.

עמיר: אנחנו מרליקים להם הרבה. עוד מעט אוכל להגיד
לך אם הם עוזרים גם."

בשעה 1716 (מוצג 421 ומוצג 342) מודיע מפקד האוגדה לאלוף

הסיקור:

"יש לחץ כבד. מתגונן כעקשנות ורוצה צפורים."

וקצין האג"ס מפרט:

"רוצה צפורים בכל הגזרה בין פורקן לבין מצבר."

בשעה 1720 (שם) מודיע מח"ט 217 למפקד האוגדה:

"ניר: כנראה שההתקפה נבלמה. חדלקנו הרבה טנקים,
כנראה שהיו פה הרבה מאור כוחות. כרגע חלק דולקים
וחלק עצוב. אבל מה שקורה כאן שהחברה שלנו יותר מדי
מתקסלים אחורה, ומספיק שאחד עושה את זה, עושים את
זה עוד.

ארן: חלק החקמלו והחחילו לחזור, ואנחנו נחזיר גם
אחרים."

בשעה 1721 (שם) מדבר קצין האג"ם של האוגדה עם אלוף הפיקוד הנמצא

בדבילה (וראה לעיל הציטוט מעדותו, עמ' 687) ואומר לו.

"חשוב שאריק שבא מדרום ינוע לכיוון דרום [צ"ל: צפון] ויחד איחננו יהדוף. אנחנו פרוסים על כל... אגפים מספונטני ועד טליסמן. פרוסים בכל הגזרה מהפירדן ועד איספעיליה. להחזיק כל מי שאפשר."

בשעה 1725 (שם) מתחדשת השיחה, וקצין האג"ם ממשיך:

"פרוסים מנוזל ועד חזיזית 32... אח אריק תעלו ממערב לנו לכיוון צפון להכות את האויב במקביל לכלום (?) בכיוון מיסורי, לכיוון דרום מערב, העיקר לתקוף."

במוצג 421 נרשמה השיחה כדלקמן:

"אכירם: אנחנו פרוסים על כל הרכסים מספונטני ועד טליסמן... קבל מ-40: אנחנו פרוסים בכל רוחב הגזרה מהפירדן ועד איספעיליה.

גונן: אמור שנית. איפה כוחותיך?

אדן: ... הלתימה עיקשת. אם אהה יכול לדחות, עשה זאת. אנחנו נמצאים בקו חזיזית. בקו חזיזית נלחמים קשה, סוף.

אדן: יותר טוב... צפונה לכיוון מצמד... (נקסע)

גונן: מקום כוחותיך?

אכירם: ... אנחנו פרוסים מנוזל ועד לציר חזיזית 32... אנחנו מציעים שאת 2, אח אריק, תעלו ממערב לנו לכיוון צפון להכות את האויב. במקביל לבלום... מכיוון מיסורי ככיוון דרום מערב, אבל העיקר לתקוף צפונה, צפונה מערבה לנו."

בשעה 1726 מתנהלת השיחה הבאה בין קציני האג"ם של שתי האוגדות

(נוסח לפי מוצג 343א', עיתוי לפי מוצג 342):

"ק' אג"ם 143: אנחנו מציעים....

ק' אג"ם 162: תעלו ממערב לנו לכיוון צפון להכות את האויב. במקביל לכלום בכיוון מיסורי, בכיוון דרום מערב. אבל העיקר לכרוק צפונה מערבה לנו.

ק' אג"ם 143: האם בוצר כיריך? [טעות בפיענוח, צ"ל: נוזל. וכך גם נרשם במוצג 421, מכאן גם הטעות ברישום מוצג 343א', שמקליף את אוגדה 162 באוג' 252].

ק' אג"ם 162: שלילי. אני נמצא 2 ק"מ ספן. [לפי 421: נוזל לא שלי. אני נמצא 2 ק"מ, אחד ק"מ סזרחו].

ק' אג"ם 143: האם הנבתי נכוון? כוחותיך נמצאים בין חמוטל לבין הברגה?

ק' אג"מ 162: היוכי, אנחנו כולמים, הצלחנו לבלום אותם, אם תצליחו לעלות צפונה אנחנו נכה בהם מול העלת המים.

[פ"י 421: אנחנו נכה אותם, נהדוף אותם עד המים].

ק' אג"מ 143: הבעיה היא שבמיסורי יש כוחות, קבענו [התכוננו] לחקוף מערבה, בשלב זה אני מעדכן את ה-40 שלי במצב, [נוסח מוצג 421].

ק' אג"מ 162: אם יש לך מספיק עוצמה לחקוף ולסייע לנו זה יהיה מצויין. (וראה גם להלן, עמ' 818-819).

מיד אחר כך, (מוצג א'343, 421) מתקשר אלוף הפיקור עם מפקד

האוגדה ופבקש ממנו להסביר לו מה קורה, מפקד האוגדה מרווח:

"יש עלינו לחץ כבד ביותר, מלחמת מגע עם כוחות עויפים וכולמים אותם"
[במוצג א'343 מיוחסת השיחה בטעות לקלמן סגן במקום לאלוף אד"ן].

אלוף הפיקור שואל:

"עד איפה אחם כולמים אותם? איפה קצה צפוני ואיפה קצה דרומי של היחידות שלכם?"

מפקד האוגדה עונה (מוצג 342):

"פרוסים באזור של חזיזית".

(מוצג א'343 ו-421):

"אנחנו נלחמים נגד כוחות גדולים, הצלחנו לבלום עד כה. אנחנו היינו מסליצים, על מנת להכות סופית את האויב, להיבנס עם אריק סדרום לצפון בכל המרחב בינינו לבין התעלה.

גונן: מה גודל הכוח של האויב שעומד מולך?

ברן: גדול ועדיף מאתנו."

ב-1731 פבקש מפקד האוגדה דו"ח מצב ממת"ט 460 (מוצג 421):

"עמיר: רות, אני במגע אש, עוד לא זוחי, הכנסתי גם אח חרוב* שלי ופה יש פגיעות, אני מודאג קצת מאגף שמאל, מה הולך שמה? האם יכולים להופיע לי משמאל?"

אדן: אגף שמאל בסדר, אריק מתקדם, אנחנו לוחצים עליהם שם, כבשנו את ציונה ואת חמוסל.

עמיר: רות, אבל האם נוזל וצידני מוחזקים עדיין?

אדן: המתן. מחזקים על ירנו*.

עמיר: רות, זה בסדר. משם אני מנדאג. ככה הכל בסדר. אנחנו מחזקים, סוף".

ב 1733 מחנהלת שיחה בומפת בין קציני האג"ס של שתי האוגדות:

"טל (143): מה אתם עושים כרגע? האם בולמים... הוראות?

אבירם (162): לא מחכים להוראות, אנחנו בולמים, אנחנו רק רוצים להשמיד אותם, לא נוכל לבד, אנחנו רק בעזרתכם נוכל לבצע.

טל: רות, אני שמעתי...

אבירם: חיובי, מה אתם עושים? מה אתם מחליטים?

טל: אני... עם הקדקוד שלי, דעתי קצת שונה. ככל אופן, כנראה שהוא מתייעץ עם 103** אני כרגע לא שומע אותו.

אבירם: רות, חלחץ שיעבור צפונה.

.....

טל: רות, העברתי בקשתך ל-40 שלי, הוא בודק את... סוף".

באותו זמן אומר האלוף שרון לאלוף הפיקוד (מוצג א'343),

•(081735)

"הכוחות של ברן מחזקים בקו שבין חמומל להברגה, אז זה נכון שקצת נסוגו, למרות שהדליקו, הם סוענים, כ-100 סנקים מצויים. אך הם סוענים שהנסיגה לא הייתה הכרחית, והקו הוא קו סיוצב בין חמומל להברגה... עכשיו, אני שומע את הבקשות של ברן לתקוף בגזרה שלהם, זה לא נראה לי, כי ברוב דוה אנחנו נחשוף את הצד שלנו". (וראה לעיל עמ' 440).

האלוף גונן אינו מודה לו לתקוף, אלא מודיע לו להמתין, כי בינתיים בודקים בפיקוד את המצב וחוטבים על המהלכים הבאים. (וראה לעיל,

שם).

ב-1753 (מוצג א'343) מחקשר האלוף גונן לרמ"ט אוגדה 162,

אל"מ עמי רדיאן, ולאחר שהוא מברר אתו את פריסתם ומצבם של כוחות האוגדה,

* אין זה מדויק, וראה להלן, עמ' 717 ו 719.

** האלוף שרון מתייעץ עם אלוף הפיקוד.

הוא מודיע לו על החלטתו ביחס להכנסת אוגדה 143 להקיפה מדרום לצפון

בגיזרה שסטול אוגדה 162:

"אני לא מתכוון לעשות אח זה, לא איכפת לי אם הוא * ילך קצת אחורה אם הוא [לא?] יכול לעמוד, ואני לא רוצה להכניס את אריק מדרום".

ביומן המפקדה העיקרית (מוצג 377'ד) נרשמו הדברים הבאים משיחה

זו בין 1745 ל 1755:

רמ"ט האוגדה לרמ"ט הפיקוד: "חוליות הי"ר, ר.פ.ג'י מתקדמות לעבר כוחותינו. לחץ. הפגזות בעיקר בציר חביבה. שולטים ומבקשים את אריק מדרום". כאן כנראה יש לשבץ את דבריו של אלוף הפיקוד דלעיל, ובעקבותיהם מודיע הרמ"ט למפקד האוגדה: "הודעה מ-103. רוצה לדעת אם יכולים להרגיע (?) בגיזרת 1 פתם ו-2. אם קשה להרגיע, מרשה לשפר ולזוז קצת אחורה. לא יגיע כוח של אריק מדרום".

כאוחו זמן מודיע מח"ט 217 (מוצג 421, 081736).

"אני אישיח יחד עם 2 וכל מה שיש כאן בודקים אותם, מדליקים, אני כהרגשה שעצרנו אותם. הם אפילו מסתלקים. זה לא לגמרי בטוח, אבל אני הייתי לוקח את זה 99.9%. יש לי הרגשה, אם היה לנו איזשהו כוח עכשיו טרי, אפילו של יחידה אחת, מתוך שלוש שיש לי, אפשר היה לעשות להם אותו הדבר שהם עשו לנו ולשרוף את ...

אכירם: הכוח הטרי הוא זה שבא מהדרום, של אריק.

ניר: רות. אז הוא יכול לקטוף הרבה מאוד פירות. תוך כמה זמן הוא נכנס?

אכירם: אני תקווה שמהר...

ניר: הבעיה היא שהחשיכה יורדת ויש לנו עוד כרבע שעה, 20 דקות.

...

אדן: חמשיך להדליק. הוא לא יגיע ברבע שעה. אבל...

ניר: 2 [צ"ל: פתם] עושה את זה יפה מאוד וגם אני, מה שיש לי כאן, סוף".

ומח"ט 460 סדווח:

"עמיר: אנחנו רואים עכשיו שיש הרבה מג"ר... שורר עם טילים קלים ומתקדמים אלינו.

אדן: ... מה המרחק שלהם מאחכם?

עמיר: הם תיכף יגיעו אלינו. הם בטוח שעצרנו אותם והם רצים הנה. אני מניח שזה התקפה של ד.פ.ג'י.

אדן: האם גם טנקים מתקדמים אתריהם?

עמיר: כבר לא רואים כמעט... אבל ננסה לדפוק אותם עוד מעט, אבל מה שאני מציע באם חתיה פה הפגזה ארטילרית עם מטוסים זה נהדר".

ב 1758 משוחח האלוף גונן שנית עם האלוף שרון (מוצג 343א')

ושוב הם מסכמים שאוגדה 143 לא תעלה לסיוע לאוגדה 162 (וראה כפרוט להלן עם' 821 - 822).

"שרון: אתה חושב שברך עומד לזוז אחורה?

גונן: יש לו מגע עם אנשי חי"ר עם ד.פ.ג'י. ועם כל מיני דברים כאלה.

שרון: טוב, בסדר, אבל בכל מקרה אני לא מציב את החטיבה עכשיו לעזרתו, כי אנחנו לא דיברנו עם החטיבה.

גונן: לא. שלילי. בשום אופן. מה שאני צריך פה דחוף זה את הארטילריה.

שרון: סיוע ארטילרי הוא יקבל מיד... אני מתקשר אתו במיטריין".

ב 1757 אומר מח"ט 217 למח"ט 460: אני חושב שאין לנו כבר מה

לעשות כאן, פרט להוציא את הכלים ולהשאיר השהיות". מיד אחר כך מודיע

קצין האג"מ האוגדתי לכל חמנות האוגדה: "אנחנו ניסע בהתאם לחכנית

שקבענו יחד עם 40. הדבר שקבענו יהיה תוך מה שהציע כרגע 1".

פרטי הקביעה עם 40 אינם רשומים, ואולי מחייחסיס הדברים למה

שהספיקו לסכם בפגישת מפקד האוגדה והמח"טים שעתיים קודם לכן. על מה

שנאמר שם בענין זה מעיד מח"ט 217 (עדות אל"מ ניר בפני מר יוסף צ'חנובר,

עמ' 8):

"ברוך התייעץ אהנו לגבי המשך, - האם להמשיך
בהתקפה או לדחות את ההתקפה ללילה. הבעתי את דעתי
ואמרתי לו שלא יטיל ספק באומץ לבי כי אני מוכן לקחת
מחלקת טנקים ולצאת להתקפת התאבדות. לכן אני חושב
שאינן מה לחשוב על התקפה מחודשת, אלא להתארגן ולעשות
חושבים מחדש".

על דברי קצין האג"מ האוגדתי הניכו המח"טים (מוצג 421,

:1800-1757)

"עמיר: ... האם אפשר להחחיל מיד לבצע?

אבירם: חיובי, להזהר על הצירים.

...

ניר: קלסחי ומבצע אח זה עכשיו. הרגשה הרבה
יותר טובה.

אדן: תעשו את זה תוך סדר למקומות שקבעתי קודם.

.....

אבירם: אני מזכיר שעלינו לקחת את כל החקועים".

תוך כדי כך, נכנס לרשת קצין האג"מ של אוגדה 143 ושואל: "מה הכניחכם"

ואל"מ אבירם עונה לו: "אנחנו מצליחים להשאר בגזרה".

למרות שלכוחות ניחנו כבר בשלב זה הוראות לנוע אחורנית, אין

האוגדה מדווחת על כך לפיקוד, וכשאלוף הפיקוד מברר את המצב אצל

קצין האג"מ האוגדתי, עונה לו זה: "לא רוצים [את הסיוע הארטילרי

של אוגדה 143]. מחזיקים מעמד, הודפים אויב".

"גונן: עד איפה הדפוי?

ק.אג"מ: נהדפו, מאחר שיש חושך, רואים הרבה כלים
לאחר הדכה פגיעות. רצו חזרה. עד להיכן
ברחו לא ידוע" (מוצג 342, 081804).

במוצג 421 נקלטו הקטעים הבאים משיחה זו:

"גונן: האם יכול להחזיק כמצב החדש?

...

אבירם: אנחנו... מחזיקים מעמד, עוצדים את האויב.

גונן: עד איפה הם הדפוי?

אבירם: חי"ר שניסה להסתער נהדף לאחר הרבה פגיעות.
חספו, רצו חזרה. היכן הם נעצרו לא ברור לנו".

ה. סיכום:

מניחה הרישומים ביומנים והשוואתם לעדויות מתבררת פרשת התקפת

הנגד המצרית, בשיש בה שלושה שלבים עיקריים:

(1) בסביבות 1600, כאשר מחקיים המפגש של מפקד האוגדה עם שני המח"טים (217 ו 460) עומד רס"ן בריק בשטח מצפון מערב לזנגביל ומנסה לאחר פליטים מהתקפת אחר-הצהרים על הפירדן, כאשר הוא רואה ענן אבק ומניח שהמצרים מחילים להתקדם. הוא נסוג אחורנית להכרבה, פוגש שם אח קצין האב"מ החטיבתי ומדווח לו שהמצרים מתקדמים. הדיווח מועבר הלאה לאוגדה, וכאן, כבל הנראה, שורשו של הרישום במוצג 342 כשעה 1610 על התקפת נגד מצרית בציר חביבה. בעקבות דיווח זה שולח מפקד האוגדה את המח"טים חזרה לחטיבותיהם.

(2) בסביבות 1700 נצפית ההתקדמות המצרית, עליה מספרים בעדויותיהם אל"ם שילה ששון וסא"ל אלישיב שמשי (ראה לעיל). כאן שורשם של דיווחי המח"טים בשעה 1703. לקטע זה מחייהם הויכוח, עליו מספרים בעדויותיהם האלוף ארן (עמ' 7176) ותא"ל עמיר (עמ' 6778) כשאלח הנסיגה. נוסח הדיווח של מח"ט 460, כפי שנרשם ביומן האוגדה, אינו מצביע על בקשת אישור לנסיגה, אלא על בקשת סיוע אוירי, אולם סגנונו חמור ביותר. לעומת זאת, הוראות האוגדה הניתנות בין 1704 ל 1709 הן לנסיגה, וכוללות לא רק את שתי החטיבות שבגזרת הפירדן, ממנה מגיעים הדיווחים על ההתקדמות המצרית, אלא גם את חטיבה 500 הנמצאת ירחר מדרום, באזור ציר איסמעיליה. בדקוח אלה פונה מפקדת אוגדה 162 בקריאת עזרה לאוגדה 143, ובמקביל מפצירה בכוחותיה להתזקק מעמד עוד קצת נוכח הסיכוי לקבל סיוע מ 143. בפיקוד לא נתפסת החמונה כהתקפה מצרית, אלא כבעיות בהתקפה שלנו (לעיל עמ' 700, דיווח אלוף הפיקוד למטכ"ל ב 1705). עדותו של מפקד האוגדה בפנין זה (עמ' 7176) אינה מדויקת בכל הנוגע לחישובי לוח הזמנים שלה, ומייחסת את ענין הנסיגה והתערבות אוגדה 143 לסביבות השעה 1600 - דבר שאינו עולה בקנה אחד עם הרישומים ביומנים.

(3) ב 1720 מודיע מח"ט 217 שההתקפה נבלמה. האוגדה ממשיכה לבקש הן מהפיקוד, והן ישירות מאוגדה 143, ש 143 תתקוף מדרום לצפון.

יש להפריד בין הפנייה הראשונה ב 1712 לפניות הבאות, מ 1720 ואילך.
 הפנייה הראשונה היא פנייה לסייע ל-162 שאינה יכולה לעמוד בלחץ המופעל עליה. הפניות הבאות הן שונות כרוחן ובכוונתן, והן באו במטרה להפעיל אח אוגדה 143 לניצול-משותף של הצלחת הכלימה של 162, כדי להביא להשמדת תאויב בגזרה, האלוף שרון, מפקד אוגדה 143, מסתייג מהרעיון של 162 ומעלה את הסתייגותיו בפני אלוף הפיקוד הנמצא כאמור בדבילה.
 אלוף הפיקוד מקבל את עמדתו של האלוף שרון, ומודיע ל-162 (בגלל קלות בקשר כמה וכמה פעמים ולגורמים שונים באוגדה: רמ"ט ק. אג"מ) שאין ככוונתו להפנות את אוגדתו של האלוף שרון לחקיפה צפונה. באותו הזמן מדווח סח"ט 460 על התקפת חי"ר מצרית. דיווחיו, המקבילים בזמן, של סח"ט 217, ועדויותיהם של קצינים שפעלו בזמן ההתקפה, אינם מזכירים חי"ר. (וראה לעיל הציטוטים מעדויות רס"ן שריד עמ' 691-694, רס"ן בריק, עמ' 690, סא"ל שמשי, עמ' 689 ואל"מ טילה שרון, עמ' 683).

בסיכום ניתן לומר, כי התמונה על התקפת נגד רכחי של האויב, התקבלה, כפי שכבר ציינו, בגלל אי ידיעה מדוייקת על מצב כוחותינו והאויב, ואי בדיקה קפדנית של הדיווחים ומקומותיהם של המדווחים. למרות שלאתר 1720, מדווחים כוחותינו שהצליחו לבלום את התקדמות האויב, נעים כוחות אוגדה 162 משעה 1800 מאזור הברגה-זנגביל אחורנית לצירי ספונסני ומאדים. הגורם לתנועה זו - שקיבלה את אישור אלוף הפיקוד (וראה להלן עמ' 722-723) - שהיתה לשם התארגנות, היא ככל הנראה, כעדות אלוף אדן, התוצאות של כלל הלחימה הקשה של האוגדה באותו היום (וראה להלן עמ' 722).

6. פעולות חטיבה 500, נהקרב על 'חמוטל'

בעוד המאמץ העיקרי של האוגדה מרוכז בגזרת הפירודן, פעלה חס' 500 בציר איסמעיליה, כשהקרב העיקרי בגזרה זו מתחולל באזור חמוטל, בצומת הצירים סליסמן ופוטון. ציינו לעיל (עמ' 619) שלפני הצהריים לא נכנסה למעשה החטיבה ללחימה, ונעה בציר הרוחב דרומה, כשמדי פעם משנים לה אח יעדי התנועה, מפורקן למצמד וחזרה לפורקן. בשעות הצהריים חגיע הגדוד המוביל של החטיבה, גדוד 433, לאזור ציונה - חמוטל, והמשיך משם מערבה לעבר נוזל. באזור ציונה פגשו הסנקים של חטיבה 500 סנקי פטון מאוגדה 143 בירידתם מזרחה ודרומה (עדות טא"ל נחום זקן בפני חסדאי, עמ' 14). מכאן שלאזור זה הם הגיעו לאחר שעה 1100.

א. גדוד 433 ב'נוזל'

גדוד 433 נלחם קצת בצומת חמוטל, אולם, כפי שמעיד המג"ד, (שם, עמ' 15) "עברתי לא בקשיים, מגע די קל, עברתי בצומת של חזיונית-סליסמן, ולמעשה המגע היה... מאזור נוזל." המגע שנוצר מנוזל היה כסדומים מכסימליים של 3-4 ק"מ (שם), והגדוד ירה על מסרות באזור צידני, צומת איסמעיליה ודרומה משם.

ב-1215 (מוצג 421) הודיע מח"ט 500 לקצין האג"מ האוגדתי כי הוא נמצא בנוזל ויש להודיע על כך לחטיבה 460 הנמצאת צפונה משם. בסביבות 1230 (שם) קרא אליו מח"ט 500 את גדוד 430 שלו, שהמתיך עד אז ממזרח להברגה, (ראה לעיל עמ' 617-618), כעבור דקות מעטות הועבר גדוד זה אל חתת פיקוד חטיבה 460 (לעיל עמ' 638 ואילך). על מצבו הודיע המח"ט למפקד האוגדה ב-1230 (מוצג 421): "בגזרת סליסמן 21 - נוזל. מנהל קרב אש עם סנקים. הושמדו כ-4 או 5 סנקים." וכיקש סיוע אוירי על אזור מצח-פורקן.

כמקביל להכנות להתקפה האוגדתית בגזרת הפירודן הורה מפקד האוגדה למח"ט 500 להתקדם לעבר פורקן. כזכור הורה הפיקוד (ראה לעיל עמ' 526) לאוגדה לחצות את התעלה בשלושה מקומות, מהם שניים בגזרת חזיון ואחר בגזרת פורקן. כך, בשעה 1341 מבקש מפקד האוגדה דו"ח מצב ממח"ט 500 ומתנהלת ביניהם השיחה הבאה (מוצג 421):

"קרן: 2 שלי [גדוד 430] נמצא יחד עם פחם והחמונה מוכרח. 3 שלי [גדוד 433] לוחץ באזור נוזל... לכיוון מערב משני צדי הציר של טליסמן.

אדן: מתי אתה לוקח את פורקן?

.....

אדן: כמה אתה השמדת?

קרן: אני מעריך 10.

אדן: האם קרב האש יעיל פעיל עכשיו?

קרן: בגזרת נוזל - חיובי. בגזרת פוטון [חמוסל] בטורחים ארוכים.

אדן: קצר את הטורחים, וכעיקר חשוב שבגזרת פורקן התקדם יותר מהר. גבי לוחץ שם. גבי ונת'קה לוחצים שם ואני לא בטוח שהם הולכים דרומה כצד הזה ולא כצד השני.

ב-1410 (מוצג 421) מדווח מה"ט 500 לראשונה על אויב שמתקדם אליו

מכיוון דרום. בינו לבין מפקד האוגדה נשמעים חילופי הדברים הבאים:

"אדן: ...ושמעתי את כל העניין עם מיסורי, אני חושב שחזיקו עד כמה שאני מכיר את הדבר הזה. מה בדיוק נשמע בפורקן?

קרן: אפשר לעזוב הכל, לרוץ ולהסתער על פורקן, אבל יש בלכסיקון מצפון לדרום חנוכה רבה של טנקים שעוסקים כהטרדה.

אדן: זה בסדר. תמשיכו להשמיד וחכו לאויר. אבל אם תוכלו בשלב של האויר להגדיל הפאמץ ולנצל הצלחה, אם המצב נשטח יאפשר את זה, היה מאד רצוי לגמור עם זה בכדי אחר כך להתרכז יותר נגד מיסורי.

קרן: אם אני אכנס לפורקן אפשר בקלות בלכסיקון להכות באגף מצפון לדרום כצורה חזקה והשטח הוא "פלטה".

אדן: לא. אנחנו גזהרים כי מסוללות מפעילים הרבה טילים.

ב-1445 (שט) מדווח מה"ט 500 על הפגזה ארסילרית רצינית ונפגעים

כגזרת נוזל ועל כך שהוא ממשיך לנהל שם קרב אש, ומבקש סיוע אוירי.

ב-1436 מדווח מה"ט 500 על התקפת אויב רצינית נגד נוזל:

"קרן: הכוח שלי שעומד מול פורקן חוקפים אותו מצפון לדרום ואש ארסילרית רצינית. חוקפים אותו בעשרות רבות של כלים. האם אפשר להפעיל מישהו לשם, או מלמעלה רצוי, וכעצמה גדולה.

אדן: את מי תוקפים?

קרן: את 3 שלי שעומד מול פורקן.

אדן: רות, יש סיכויים שיעוד מעט תוכל לקחת את הכוח שלך ממכשיר לפורקן. מה תוקף אותו?

קרן: הוא מזהה סנקים. לא מעט סי-55, כלים אחרים, הרכה אבק ובגזרחו גם כן יש קרובים אליו, מספר כלים.

אדן: מאיזה ציר?

קרן: מלכסיקון.

אדן: האם הכוונה לכיוון מיסוריי?

קרן: המתן. מכיוון חזיון לכיוון פורקן.

.....

אדן: בעוד כחצי שעה, מכיוון טליסמן, מכיוון יוקון, ישפלו השכנים שלנו במיסוריי. הם כבר גם ימשיכו לגבי מצמד. אתה אז תוכל לשחור את 3 שלך או 2 שלך, אני לא יודע פי זה, לכיוון נול, והמשימה שלך תהיה אז רק פורקן. ... תשחרר את זה בהתאמה כשיתחיל הלחץ של השכנים שלנו."

מפקד האוגדה יודע על ההתקפה המתוכננת של אוגדה 143 לעבר "החווה

הסיניח" ומתכנן לבן לרכז את תטיבה 500, שהלקה (גדוד 429) מועסק

בדמוטל (ראה להלן) כדי לפרוץ לעבריפורקן, במקביל לפריצה לעבר

חזיון.

ב. תפיסת 'חמוטל' והנסיגה ממנה

גדוד 429 של סא"ל דן ספיר הגיע בשעות הצהריים לססח, ועצר להדלק.

בשלב זה קיבל המג"ד פקודה לתפוס במהירות את חמוטל. באותו זמן היו

לו 4 סנקים בלבד מוכנים לתנועה, ואתם הוא יצא לחמוטל (עדות סרן רוני

רוזנבלט בפני אל"מ חסדאי, עמ' 8-9). 4 סנקים נוספים בפיקוד מ"פ

הצטרפו למג"ד כעבור זמן, כך שבסיכום נתפסה חמוטל על ידי 8 סנקים בפיקוד

מג"ד (שם, עמ' 12). תפיסת חמוטל נעשתה ללא אש, אולם לאחר שהגדוד כבר

נמצא שם החלו לזהות אויב בטווחים של 2500-3000 מטר. על קסע זה מעיד

המח"ט, אל"מ אריה קרן (עמ' 6810-6812):

"אני מעריך שכסביבות 2 אמה' התחילה החקפה על דן ספיר, שהיה עם בערך 7 סנקים על חמוטל. ... הוא אמר שמסחערים עלי דגלית והוא רואה אותם בטווחים של 3000-4000. ... לא הייתי אז מוטרד. ... עניתי לו, שחי"ר ברבל, בטווחים כאלה דחוקים, שיירה במקלעים וחותהים, כי זה ממש לחם לסנקים, ירה, אבל הם החקדמו. ... גם סנקים, גם נגמ"שים, וגם ברבל. ... אני מעריך שב-3 אמה' האויב מקש עלה על חמוטל פיזית ועלה על סנקים. אני ראיית את זה מאיזור נול. דן ספיר ניקש ממני לולג מבמה לאחור, אישרתי לו והוא דילג לצומת טליסמן-חזיון. בשלב הזה חשתי שינתקו אותנו לחלוטין מציר ססה

ובקשתי מהאוגדה שיחזירו לי את הגדוד של שמי, נאמר לי שהוא במגע ואי אפשר לשלוח אותו. בעבור 10 דקות נאמר לי שתוך כ-20 דקות אקבל גדוד אחר של גבי עמיר, את הגדוד של עמיר יפה. לא ידעתי מי הגדוד. אמרו לי את השם בדש... בקשתי דבר נוסף, על מנת שלא ינתקו אותנו מאחור - לצאת עם הגדוד של נחום זקן מנוזל על מנת שלא יחסמו ולא יחצו אותנו בציר טסה-פורקן. קבלתי אישור לכך. " (אולם השווה להלן עמ' 714, השיחה בין מפקד האוגדה ומח"ט בשעה 1530).

סרן מנחם לוי, מ"פ בגדוד 429, שהשתתף בקרב, מספר על השלב הזה (בפני אל"מ חסראי, עמ' 1-4) כי המג"ד עלה לראשונה על חמוטל עם 5 סנקים, והוא הצטרף אליו מאוחר יותר עם 3 סנקים נוספים. כאשר הוא עלה על היעד, לא ראה כוחות אויב, ואז התקדם הכוח כ-800 מטרים נוספים, אז התגלו חנועות אויב בסווחים רחוקים של 4-5 ק"מ. האויב המשיך להתקדם וקיצר שווה. המג"ד ביקש סיוע אוירי, אולם "מאותו רגע ועד סיום הקרב לא היה סיוע מכל סוג שהוא פרט לסנקים שהצטרפו אלינו לקראת ההסתערות האחרונה." את מה שקרה בשלב זה הוא מתאר:

"האויב המשיך להתקדם לקראתנו והגיע בערך לטווח 1500 מטר, ואז ראיתי את הסנקים שלך* שעמדו ממזרח לי נוסעים לאחור. המג"ד צעק עלי: מה פתאום אתה עוזב את השטח? לא קבלת אישור לסגת! והתשובה שלו [של המ"פ במקום] היתה. 'המצרים עולים עלי ממש פיזית והמס"קים שלי לא שאלו אותי וכיוצא בזה לאחור והתחילו לסגת. אני לא נשאר פה לבד.' וראיתי את כל הסנקים שלו נוסעים לאחור, בערך לכיוון מזרח.

ש. זה היה כשהמצרים היו בטוחים? ...

ת. 1500 מטר בערך ממני... ייתכן... שהכוחות שכאו מולו היו הרבה יותר קרובים אליו... ואז המג"ד נחן פקודה לסגת. פנינו לאחור... לאותה מגמה שעמדנו בה קודם לכן."

לאחר הנסיגה של גדוד 429 מחמוטל ביקש המח"ט, לדבריו, ממפקד האוגדה להחזיר לו את גדוד 430, שנלקח ממנו בצהריים והועבר ח"פ חטיבה 460 (ראה לעיל, עמ' 538-642). במקום גדוד 430 שהיה פרוס אז בזנגביל (והזמן מקביל בערך לזמן כשלון ההתקפה של חטיבה 217 על הפירדן) הוא קבל את גדוד 460/198 שמאז הצהריים עסק בהתארגנות בציר טפונטני (עדות אל"מ עמיר יפה, עמ' 20). נוסף לכך ביקש המח"ט, לדבריו, אישור לסגת מנוזל (ואכן כך נאמר בהקלטה, להלן עמ' 714, השיחה כ-1526), משום שחשש כי האויב שמגיע לחמוטל מדרום ינתק את ציר טליסמן (עדות אל"מ קרן, עמ' 6812). בדשת הקשר האוגדתי (מוצג 421) דיווח מח"ט 500 בשעה 1500 שהוא נמצא על חמוטל מדרום לציר טליסמן, שהמצרים חוקפים בכמות גדולה; עדיין אין לו נפגעים והוא מפעיל ארטילריה כנגד החוקפים. בעבור רבע שעה מרווח (כ-1514, שם) המח"ט שוב:

* של מ"פ אחר, בשם ליאור.

"באזור ציונה-חמוטל יש פרט לסנקים מסתערים... חי"ר שהם כבר נמצאים בקרב ומתפורסים על ציר טליסמן 29. אהרת הייתי יושב למעלה אבל הם... ואין לי יותר כוחות לבלום אותם מדרום.

אדן: מי הודיע את זה?

קרן: גם היחידה שיושבת אצלי למעלה וגם 30 שלי..."

ב-1526 מודיע אל"מ קרן למפקד האוגדה:

"תוקפים אותנו חזק מאד בחמוטל. אני מציע לעזוב. כרגע מאד מאורגן, הם עולים על ציר... אני רוצה לקחת את 3 שלי שנמצא בנוזל להכות אותם באגף".
מפקד האוגדה מאשר (שם) את הצעת המח"ט. מח"ט 460, שחושש לאגפו השמאלי במקרה של פינוי נוזל מציע לשלום את גדוד 198 לעזרת חטיבה 500 (שם, 1529)
מח"ט 500 אומר ש-7 הסנקים של גדוד 198 לא יספיקו לו ומודיע שחמוטל נכבשה בהסתערות של האויב בעוד הוא נשאר בנוזל (שם, 1530). מפקד האוגדה מסכם: "חשאר בנוזל, תתארבן חזק. גבי ימשיך בכל אופן בחזית עד 27... בכל מקרה תהיה חסימה על ציר הזיזית בכיוון חלוץ שגבי מוציא. אתה תמשיך בתכניה שלך ואנחנו גם מורידים ארטילריה על חמוטל."

ג. ההתקפה על 'חמוטל'

לאחר שקיבל את גדוד 198 החליט המח"ט לתקוף את חמוטל. בעדותו (עמ' 6813)

הוא מספר:

"החלטתי לגרות בהתקפת-נגד לקחת חזרה את חמוטל עם שני גדודים בהסתערות, כשגדוד אחד, של נחום זקן, באזור חגית... באיפוי, והיתה לנו סוללת ארטילריה אחת. חצי שעה לפני חושך התחלנו בהסתערות... עמיר [יפה] הודיע לי שנפגעו לו 5 סנקים וזה היה 50% מהכוח... דן ספיר נפגע ונהרג והתחלנו להכנס לדמדומים ללא חרמ"ש, על חמוטל הערכתי באותו שלב שראיתי במבט עין אחד 1500 חיילי חי"ר על הקרקע... וסנקים ודברים אחרים. כערך באוחו שלב... חטיבה 421 של חיים ארז נכנסה לציר ססה וממש נדבקה אלי... הם נכנסו והתחילו לירות לכל הכיוונים ובעיקר לאיזור חמוטל... נסיתי להפסיק את האש שלו, החטיבה שלי ההסתערות, את האש של חיים... זה לקח 20 דקות בערך ונכנסנו לחושך. כמצב הזה קבלנו פקודה לדלג לאחור להתארגנות לאזור טליסמן 39 ולהתארגן לחניון לילה."

אל"מ עמיר יפה מספר בעדותו (בפני אל"מ חסדאי, עמ' 20) שבסביבות

שעה 1500 קבל פקודה להפסיק את ההתארגנות, להתחיל לנוע ולהצטרף לחטיבה

500. לקראת דמדומים הוא הגיע אל מצפון לחמוטל ומצא את עצמו עומד בשטח

בין שני כוחות ויורה לעבר מה שנחשב אז כחמוטל ולמעשה זוהה אחר כך כמכשיר.

לדבריו (עמ' 22), לא נפגש עם מח"ט 500 ואף לא ראה אוחו, אלא קבל ממנו

בקשר חיבור של השטח, ומאוחר יותר פקודה לחקוף את חמוטל. לגבי פקודה
ההתקפה הוא אומר:

"ש. לפני שהחלטתם לנוע היתה פקודה חטיבתית שאמרה לאן ההתקפה?

ת. לכבוש את היעד. אז הוא נקרא חמוטל, היום אני יודע שזה לא
חמוטל... בדיוק, איך כל אחד ינוע, לא היתה תכנית מדוקדקת
של חנועת הכוחות לכבוש את היעד, אני ראיח את היעד, הגדתי לי
את השטח החיוני שאותו אני כובש. לא זכור לי, אני אומר את
זה בוודאות עכשיו, שניתנה שם איזושהי פקודה מפורטת.

ש. האם אתה זוכר שהפקודה היתה ששלוש הגדודים יתקפו, או שאיזה
גדוד יתפה ואתם חקפו?

ת. לא זכור לי שנאמר שאיזשהו כוח יתפה. אני לפחות עד הרגע
הזה זוכר שכל החטיבה היתה צריכה לחקוף ולכבוש את היעד."

בהמשך עדותו (עמ' 23-27) הוא מתאר את פרטי הלחימה של הגדוד בהתקפה,

אותה הוא מגדיר: "סה"כ זה היה ממש התקפת התאבדות". לדבריו, (עמ' 28)

היה גדודו הגדוד היחיד שהסתער בהתקפה זו שנועדה להיזח התקפה חטיבתית, הוא
לא ידע, לדבריו, דבר על מקומו המדויק ("אני יודע שהוא היה משמאלי")
ופעולותיו של גדוד 433 (וראה לחלוץ עמ' 716-717, על עדותו של סא"ל זקן).

לפי עדויות סרן רוני רוזנבלט (עמ' 17) גרם מנחם לוי (עמ' 5-6)

חקף גדוד 429 את חמוטל עם 4 טנקים כאשר נראתה פלוגת פטונים מצטרפת
אליו. אין הם יודעים מי היו פטונים אלה, והגדוד לא יצר אתם קשר.
ככל הנראה, מדובר על פלוגת הפטונים של גדוד 198, שהורכבה מטנקים ששרדו
מגדוד 9 ואף מגדוד 19. מכל מקום, גדוד 198 חקף לכיוון מכשיר, וגדוד
429 (4 טנקים) - לעבר חמוטל. לאחר שמג"ד 429 נהרג, ירדו שאר שלושת
הטנקים מהיעד (עדות סרן מנחם לוי, עמ' 6).

כשם שגדוד 198 לא ידע אם גדוד 429 מסתער יחד אחר או לא, כך גם

אנשי גדוד 429 לא ידעו שיש כוח נוסף שמחפה עליהם. אומר בעדותו (עמ' 7,
שם) סרן מנחם לוי:

"ש. האם ידעתם שיש איזשהו כוח שמחפה עליכם, שמטייע לכם בהתקפה
הזאת, איזה גדוד אחר שאמור לחפות עליכם?

ת. לא, אני גם מאמין שעד שלב ההסתערות שלנו לא היה חיפוי כזה,
כי ראיח ירי רק מהכיוון שלנו, לא ראיח ירי מכיוונים אחרים."

מג"ד 433, שלפי עדות המח"ט צריך היה לחפות על ההתקפה, ולפי עדות

אל"מ עמיר יפה, עד כמה שזכור לו, היה צריך להשתתף יחד אחר בהסתערות, הוא

ט"ל נחום זקן. משעות הצהריים הוא עמד, כאמור (לעיל, עמ' 710-712) בנוזל

והיה במגע עם בטוחים רחוקים. לפי עדותו (עמ' 20-22), קיבל ב-1530-1600

הוראה מהמח"ט באלחוט לנהק מנע ולסוה על מנת לסייע לגדוד 429 בחמוטי

שומצא במצב קשה (והדברים תואמים את דברי אל"מ קרן בעדותו, עמ' 6812).

על פקודת הנסיגה הוא אומה:

"אני הייתי במצב שיכולתי להתזיק מעמד והייתי שם (בנוזל) ויריתי וכמגע הדוק מאד. ירעתי שאני נשלח לא... בגלל מצבי... אלא פשוט כדי לעזור לגדוד השני של החטיבה שנלחם על חמוטל והיה במצב לא סימפטי. כך אני הבנתי זאת. אני מה שעשיתי פשוט - זה אחורה פנה ועם פריסה קטנה מלפנים, ודחתי כי הבנתי שפה הבעיה היא זמן, ירדתי עד לצומת חזיזית-טליסמן באזור טליסמן 23, משם כבר למעשה הייתי צפונית לחלק המערבי של חמוטל... מצפון, עם הפנים דרומה והייתי מוכן לתקוף, וכך גם תוכנן העסק שאהיה מוכן מיד להיערך ולקוף... כך אני נסיתי ליצור קשר עם דן ספיר וההנחיה מל המח"ט הייתה להכנס לרשת שלושהיא באזור של פה; הבנתי שהמח"ט באזור של דן ספיר, ז"א באזור חמוטל, שאני אכנס לרשת של דן ספיר ואני אקבל ממנו יו"ח פרטים וננסה לתאם את ההתקפה של שנינו. נכנסתי לרשת אני, הוא שמע אותי, ניסה לשרר לי משהו אבל, נדמה לי משפט שניים והוא נקטע. אחר כך החברר לי שהוא למעשה נהרג, ומאז אחת הבעיות הקשות שלי הייתה לזהות את כוחותינו. בערכתי כמו שאמרתי להקפה, ואחרי זה כנראה שהמח"ט בקש גדוד נוסף... והוא קבל גדוד של עמיר יפה, שהיה די מוקטן ודי מצומצם, ת"פ הוא בציר חזיזית נע דרומה והצטרף להקפה... אז הוא [המח"ט] אומר לפנות את הצומת כדי לאפשר לעמיר יפה להכנס - אני כבר הייתי פרוט... עמיר יפה הגיע ונכנס, אני שוב פעם במגע ויריתי בעיקר לחלק המרכזי של חמוטל.

.....

ש. וזה הפקודה שקבלה, אתה מחפה והוא [יפה] חוקף - זה שינוי בתכנית?

ת. כן.

.....

ש. אז מי הסביר לעמיר את מה לתקוף ואיך לחקוף?

ת. הוא היה ברשת החטיבה - המח"ט ריוח לי שהוא מקבל יחידה ת"פ, עמיר נכנס לרשת החטיבתית שלנו עוד לפני שהוחל במגע עם האויב, והמח"ט, עד כמה שזכור לי, אמר לו מה המצב ואיפה כוחותינו פרוסים ומה עליו לעשות והוא נכנס בחיאום... אני אישית לא נפגשתי עם עמיר. ברור שראיתי את הכלים שלו, לא אותו אישית.

.....

ש. אבל אם אתה מחפה והוא חוקף, איך התנהל התאום?

ת. על ידי החטיבה. הוא זיהה את הכלים שלי, אני זיהתי את הכלים שלו, הבנתי את קו ההתקפה שלו ואני בעמדות... מי שמתאם זה המח"ט, הוא אומר, דוגמא: אני חוקף את האוביקט הזה... כל מלח שהמח"ט מדבר ברשת החטיבתית למג"דים שומעים כולם."

לאחר שמתאר הוא את החקפת גדוד 198, שהיחה קשה, בגלל עוצמתו הקטנה

של הגדוד, הוא ממשיך:

"מה שקורה בגלל המצב הזה אני מקבל תוראת גוסספח להיות מוכן לחקוף, בגלל שני, עכשיו לא כגל שני, אולי זו לא הגדרה נכונה, אלא פשוט מהכיוון שלי, כמו שתחתני לגלוש קדימה... השארתי כות קטן בפיקוד חסמב"ד [לחיפוי] כשאני עם שאר הכוח חקפתי. ברגע שגלשתי למעשה למטה, חוץ כדי הסתערות הרגשתי שאני מלא מבל הכיוונים... [כלומר: יורים עלי מכל הכיוונים] אני חוסף אש מההתחלה מהחזית. אני מותקף מהאנפים ואני כשכבר התחלתי להסתער אני מרגיש שיורים עלי מאחור ופה למעשה האש כבר היחה מכל הכיוונים. על העסק הזה אני מדווח למח"ט, חשבתי שאולי הגיע תגבור נוסף, כי צסה"ע להזכירך, כבר הגדוד של דן ספיר לא תיפעל כגדוד, כבר לא היה. הגדוד שלי היה אחרי יום לחימה קשה מאד. עמיר יפה, הגדוד שלי נגמר... בינתיים הוא [המח"ט] אמר לעמיר, בדק איתו משהו לגבי הקרקע ולי הוא אמר: תעצוק בקו הגדוד שלך, ולעמיר, אחרי מספר דקות... להיות מוכן להתקפל עם מה שיש... וכשעמיר התקפל, למעשה אני לא מקבל את הפקודה להמשיך את ההסתערות. נאמר לי - תהיה מוכן, אחרי שעמיר התקפל, גם אתה - לדלג למגמה אחרת ולהיערך בקו עמדות ראשון."

הגדוד לא סכל אבידות בנפש בצוותי הסנקים בקרב על חמוטל, אם כי היו

לו אבידות בנפש לפני כן בצוותי החרמ"ש:

"בקרב על חמוטל, אני לא זוכר את מספר הפגיעות, אבל אף כלי לא יצא מכלל שימוש כתוצאה מהקרב. כלי חוסף, חודר ויוצא מצד שני..."

ש. אנחנו עומדים כשלב שההחקפה על חמוטל נעצרה... קבלת פקודה לדלג אלורניה אחרי שעמיר יצא? ז"א לעמיר יפה ניתנת פקודה לצאת, אחרי לך ניתנת פקודה לצאת. ולאן אתה מקבל פקודה לנוע?

ת. למעשה לעבור לעמדות החלתיות שם באזור הכביש, ושם חוזרים, מחארונים וכבר עולה החושך, או עומד להחשיך, בטח דמדומים, וסקבלים פקודה להארגן לתנועה מזרחה להכנס לחניון לילה... כשאני ייצא מהעמדות, המח"ט שם בסכיבה והם עומדים והכל בסדר."

הקלטות רשת הקשר האוגדתית (מוצג 421) מלמדות כי היו תקלות בחבירת

גדוד 198 לחטיבה 500 (שם, 1603, ושוב ב-1622 דיווח של מח"ט 460 למפקד האוגדה).

קשה ללמוד מההקלטות מתי פינה גדוד 433 אח נרזל כי לא נקלט דיווח על

כך לאוגדה. ב-1625 (שם) מודיע המח"ט שהגדוד נמצא בחגיית, וזאת כמסגרת

דיווח כולל על פריסחו:

"1 [גדוד 429] עומד עם 4-5 כלים נמצא באזור חמוטל... באזור חגיית נמצא 3 שלי, מנהל אש ופוגע ביער, ועוד 2 כלים שעזבנו נמצאים בציר סליטמן כאשר 21 [הסמח"ט] שנמצא שם מארגן אותם. חלקם מירה אש על היער... ציונה... היתר צפונה בין סגול 302 לביץ 782."

באוגדה לא ידוע על פינוי נרזל וב-1731 (מוצג 421), כאשר מח"ט 460

שואל את מפקד האוגדה "האם נרזל וצידוני מוחזקים על ידינו?" עונה לו

מפקד האוגדה בחיוב. (וראה גם הציטוט מעדות אל"מ גלעד אבירם, להלן עמ' 719)

לק. אג"מ אוגדה 143 אומר אל"מ אבירם ב-1726 (מוצג 421) כי איך הוא

מחזיק בנרזל, אך הוא נמצא קילומטר אחד או שניים מזרחית לשם.

במהלך ההתקפה על חמוסל לא נקלטו ברשת הקשר האוגדתית דיווחים של מח"ט 500 פרט לבעיות התיאום עם חטיבה 421 (ראה להלן עמ' 720). ורק ב- 1808 (מוצג 421) הוא מדווח כי הוא מתארבן בטליסמן 39.

החמונה המצטיירת על התקפה זו, מעדויות המפקדים שנטלו בה חלק, היא תמונה של התקפה חטיבתית שלא הונחתה במרוכז, ולקחה בחוסר תיאום בין היחידות התוקפות. נדמה, לכאורה, שלא בוצע כל נוהל-קרב לקראת ההתקפה. מפקדי כוחות המשנה לא ידעו במדויק על קיומם ומהלביהם של הכוחות השכנים להם, שלא לדבר על איזה שהם נתונים על האויב, פרט למה שראו בתצפית אישית ישירה. כן יש ספק ביחס לזיהוי הנכון של היעדים בשטח.

רבות כאן הבעיות החייכות להיחקר מבחינה מקצועית, כדי לקבוע באם וכיצד יושמו נוהלי-הקרב, תורות הלחימה, שיטות התכנון וניהול הלחימה של צה"ל, בכל הרמות. מן הראוי לבדוק אף באם נשמרו ע"י כל הדרגים ערכי לחימה חשובים כגון דבקות כמסרה, פינוי נפגעים, ודיווחים מדויקים.

על סמך כל האמור, אנו ממליצים לכן, שקרב זה ייחקר ע"י צה"ל מקצועית - והכל מן הבחינות הנ"ל ואלה שפורטו לעיל בעמוד 584 - 585.

ד. החמונה באוגדה

באוגדה הצטיירה חמונה מקוטעת בלבד מהמתרחש בגזרחה של חטיבה 500. קצין האג"מ האוגדתי תולה את הקולר בקשיי הקשר עם מח"ט 500 בין השעות 14.00 - 17.00 (עדות אל"מ גלעד אבירם, עמ' 19). לעצם הדיווחים שהגיעו

הוא אומר:

"הדיווחים שהיו לנו, שהוא הצליח להגיע עם גדוד 433... לצירני [כ- 2½ ק"מ ממערב לנוזל] כאשר גדוד אחד שלו... היה על החלק הצפוני של חמוטל... זה היה... בסביבות 14.30".

מפקד האוגדה מספר על קרב חמוטל בעדותו (עמ' 7175-7176):

"ב-15.05 מודיע קרן, מח"ט 500, שמתארגנת החקפת נגד מדרום לחמוטל ושהוא רואה שם הרבה שנקים ואלפי חיל רגלים... ואז הוא מדרוח שהם נערכים והוא כבר רואה רגלים על חמוטל והקשר אתו נפסק. הוריתי למח"ט 460 להפסיק את המילוי, אז הוא גמר בדיוק את המילוי, הגדוד של עמיר יפה, כי גדוד אחד של קרן נחתי לגבי... ואת הגדוד שהתמלא מחדש, נחתי לו פקודה להעביר ת"פ קרן והוריתי לו לנוע על ציר חזיזית לעבר חמוטל... בינתיים ב-16.30 החחדש הקשר עם קרן, וקרן מספר לי שדן ספיר, מב"ד שהיה על חמוטל, נהדף ודן ספיר עצמו נהרג והאויב כבש את חמוטל. אבל 5 דקות אחרי שהאויב כבש את חמוטל הגיע עמיר יפה, חקף גגד, לקח את חמוטל בחזרה והיא שוב ביריני".

קצין האג"מ האוגדתי ממשיך ומספר על שלב זה (עמ' 20-21):

"... לאחר שהיה כל העסק, באן באיזור הפירדן, אנחנו רצינו להכניס את קרן מדרום לצפון ורצינו שהוא יכנס דרך חלוץ... קרן אמר שדרך חלוץ הוא לא יכול להכנס, הוא אמר שיש כאן אויב, ושיש באן בעיה להתקדם. בקיצור, בפועל הגדוד של נחום זקן הגיע... כ-2 ק"מ מדרום לזנבכיל, כשהוא [מח"ט 500] התחיל להיות מסובך במקביל בחמוטל. זה היה המצב לגבי חטיבה 500, וכל זאת עד לאחר השלב של... מתקפת הנגד המצרית.

ש. באיזה שלב רציחם להזיז את קרן להשתתף בהתקפה שלכם?

ת. אנחנו רצינו אותו לאחר שהיחה החקפת הנגד המצרית, אז להכניס את קרן מדרום, וקרן אמר - לא יכול".

על נסיגת חטיבה 500 מנוזל ופינוי חמוטל אומר אל"מ אבירם

שהדברים לא היו ידועים בחפ"ק האוגדתי (בפני אל"מ חסדאי, עמ' 20-21):

"ש... קרן מספר בעדותו שלו* שהוא ביקש רשות לסגת מנוזל כי הוא פחד שינתקו אותו בחמוטל. אתה זוכר דבר כזה? אתם ידעתם שקרן מפנה את נוזל ?

ת. אני לא זוכר דבר כזה.

* וכך ראה לעיל בהקלטות רשת האוגדה.

- ש. בשכיל מה שלחתם אליו את הגדוד של עמיר יפה?
- ת. ... אני לא זוכר כרגע את השיקולים.
- ש. ... אתם ידעתם שדן ספיר נהדף מחמוטל?
- ח. לא. מה זה נהדף? אנחנו ידענו שהוא עומד על אזור חמוטל, ושיש נפגעים. אבל בין זה לבין נהדף - לא. כלומר, בשעות הראשונות. יותר מאוחר התבררה לנו החסונה מהדיווחים של קרן.
- ש. אתם ידעתם שלקראת חשיכה בעצם האוייב מחזיק בחמוטל?
- ח. כן. ... אבל זה רק כלילה... לאחר שכל העסק הזה פה... כלומר על הברגה וזרקור, נגמר. זה כבר היה בחושך."

ב- 15.35 (מוצג 343א) הודיע מפקד האוגדה לאלוף הפיקוד כי "המצב עדיין לא ברור. תקפו את חמוטל. מנסה לחקוף נגד". כנראה בחשובה לשאלה על פרטים, הוא אמר שאין לו קשר עם המח"ט ואיננו יודע בדיוק. כעבור כמה דקות (שם) נקלטה בפיקוד בקשת מח"ט 500 לסיוע אוירי: "חמוטל מלאה מטרות וצריך לשלוח דרדרים" (מטוסים). מכאן מסיק אלוף הפיקוד (שם) שחמוטל חפוסה ע"י האויב. כאשר ב-17.30 נקלטה ברשת (שם) הקריאה של מח"ט 500 (כאשר החקובה חטיבה 421) לא לירות על חמוטל מסיקים מכך שחמוטל נכבשה בחזרה ע"י כוחותינו.

ב-17.21 (מוצג 421) מכקש מח"ט 500 לא לירות על חמוטל וציונה וזהו כנראה הזמן בו נכנסת חטיבה 421 לאיזור וקיים חשש לירי כוחות שלנו. ב-17.26 (שם) כבר יודעת האוגדה שנוזל אינו מוחזק, והיא מודיעה על כך לאוגדה 143. ב-17.30 (שם) מודיע קצין האג"מ לכל הכוחות שחטיבה 500 הצליחה להתגבר על ציונה.

"20 הצליח להתגבר על ציונה. ציונה בידינו. לא לירות לכיוון החוץ. 1 האם ברור?"

ברור שקצין האג"מ לא חבין שהבקשה לא לירות על ציונה מופנית לאוגדה 143 והוא מפנה אותה לחטיבה 217 ו-460 הנמצאות מרחק רב צפונה ועסוקות בגזרת הפירדן. הוא מודיע שוב ל-1 ולפחם:

"ציונה וחמוטל בידינו. לא לירות לשם" (מוצג 421, 17.30, העדויות אינן מורות שהתנהל קרב איזשהו בציונה).

ב-17.38 (מוצג 342) מודיע מפקד האוגדה (לא מצויין למי) כי הוא חושב שיש [חט' 500] לקח את חמוטל".

דקות ספורות לאחר שעה 18.00 (מוצג 342) מכרר קצינ האג"מ האוגדתי אח מצבה של חטיבה 500 ונענה שהם השמידו לאויב 30-50 כלים וחיילי חי"ר רבים, ועתה החטיבה מתארגנת נטליטמן 39 (כ-6 ק"מ ממזרח לחמוטל), כאשר טרם הגיעו כל הכוחות והם אוספים אח כל מי שניתן לאסוף. ובמוצג 343 א', ב-18.26 מוסר מח"ט 500, בתשובה לבירור של אלוף הפיקוד, שאצלו הכל בסדר והוא מתארגן.

ה. סיכום:

לפרות הדיווחים שדווחו בזמנו על כיבוש חמוטל וציונה, ברור מהעדויות כי חמוטל לא נכבשה באותו קרב והכוחות נהדפו ממנה תוך אבידות וחור השארת נפגעים עליה (ורא להלן עמ' 822 ואילך על התקפת חטיבה 421 על חמוטל מיד לאחר ההתקפה של חטיבה 500).

על אשר אירע לאחר הקרב מעיד אל"מ קרן (עמ' 6813):

"נשארו לנו אנשים על חמוטל וגם כלים פגועים, ... אני זוכר שעמיר [יפה] ביקש ממני לנסות ולעלות בלילה פעם נוספת על חמוטל כי נשארו לו שם שני אנשים בכרזר שהוא ידע שהם פצועים, לא אישרתי לו. לפי הערכתי אי-אפשר היה לעלות וזה היה מחיר עצום, אני זוכר שאמרתי לו שאם הם פצועים קל הם ינסו לרדת לבד ונאסוף אותם לאורך הכניש ובשטה. כך גם קרה במקרה זה ששני הבחורים נאספו על ידינו בתצות הלילה במורדה חמוטל".

בירסתו של אל"מ עמיר יפה בעניין זה היא (עמ' 27-28):

"כשהגעתי אליו [למח"ט] ... תבעתי ממנו לחזור ולחפש את האנשים שלא ידעתי עליהם שום דבר. הוא אמר לי שגם לו מספר נעדרים, דן ספיר ועוד כמה חבר'ה שאינם, והוא שולח את פלוגת הסיוור לשם שתהיה שם כל הלילה ותחפש נעדרים. ... אני יודע שהיא יצאה לשם, אני יודע שהיא הסתובבה בשטח. יתר על כן, מס"ק שלי שיצר אתי קשר... אמר שיש לו נפגעים הוא לוקח אותם על אלונקה. הוא פינה שם מספר אנשים וירד למטה, בסביבות 12 כלילה הוא הגיע אלי לחניון ודיווח לי שהכל בסדר."

על סמך העדויות של המח"ט וקצינ האג"מ האוגדתי (על ההבדלים כיניהן ראה להלן עמ' 722), וכך על סמך עדותו של מג"ד 198, מסתבר שאף בות של

חטיבה 500 לא עלה בלילה על המוטל וסכיבתה. לפי עדות סא"ל שמעון בן-שושן, מג"ד בחטיבה 421, שהיה פרוס בלילה באזור ציונה - עם כוחות קדמיים ששלטו על צומת המוטל - היו אלה כוחותיו הקדמיים שאספו את הפליטים מגודו של סא"ל עמיר יפה סמוך לחצות הלילה (עמ' 30-31 בעדותו, בפני אל"מ חסראי).

7. היערכות האוגדה בחום יום הלחימה של ה-8 באוקטובר

על סיומו של היום מעיד (עמ' 7177) האלוף אדן:

"אני עשיתי הערכת מצב לקראת הלילה והחלטתי להוציא את החטיבות לאחור להתארגנות. קידמתי קדימה גדוד סיור... הקציחי לו טנקים ופרסתי אותו. קידמתי אותו על ציר החת"ם צומת מאדים וצומת טלסול מול ציר ספונטני עם ציר החת"ם. כאן היו הנגמ"שים וטנקים אשר היוו את קו המגע עם האויב, ואילו את החטיבות הזזה אחורנית, כדרך לאמצע הציר בין ציר הרוחב לציר החת"ם, כאשר כאן התארגנה חטיבה 217, כאן התארגנה 460 על ספונטני, ואילו קרן יצא אחורנית והתארגן כאן על ציר טליסמן... אם לסכם את ה-8 בחודש, זה היה יום שהאוגדה נפגעה בו קשות, היו לנו הרבה אבדות בכוח אדם ובצל"ם, היו לנו הרבה נפגעים... נפגעו מפקדים רבים, מג"ד אחד נהרג, מג"ד אחד נפל בשבי, מג"ד אחד נפצע, כ-40 טנקים הושמדו. זה 8 בחודש."

קצין האג"ם של האוגדה, אל"ם גלעד אבירם אומר בעדותו (עמ' 22)

שגדוד הסיור של האוגדה נפרס לקראת הלילה על הברגה וזרקור, בעוד שחטיבה 500 השאירה חלק מהכוח באזור המוטל. לעומת זאת אומר מח"ס 500 בעדותו (עמ' 6813):

"נאמר לי שאלמנטים מגדוד הסיור, שלא ידעתי בדיוק מי הוא, יתפוס לפנים."

אלוף הפיקוד חושב עדיין בשלב זה, שבו כבר נעים כוחות האוגדה אחורנית להתארגנות, שהחקפה המצרית נמשכה. בעדותו הוא מסביר (עמ' 7875):

"ברגע שעל ברן יש החקפה, ואני עוד לא יודע איך חיגמר, והדיווחים הם מאד לא נעימים... אני אז לא רוצה להכניס את ברן*. יש לי שתי ברירות: או שכרן יסוג, או שאריק יתקוף. אני מעדיף שכרן יסוג. כי אם אני מכניס את אריק, ברן יכול להיות מאד חחח לחץ, אריק נכנס ומרותק. למצרים יש עוד 3 דיביזיות, הם יכנסו במקום שליבחרו, ויסעו. ואז אני יכול אולי להרוויח קרב, אבל להפסיד את המלחמה."

והוא ממשיך בתאור הסיטואציה (עמ' 7876):

"עם ברן איך לי קשר, אכל אני כן אומר לעמי [רדיאן, רמ"ט 162], שאני לא מתכוון להכניס את אריק מדרוס, ושיגיד את זה לבדן. ואם בלן חושב שכגלל זה הוא צריך לסגח, יש לו אישור, ואני מחכה לחשובה."

כעבור כמה דקות השתנתה המונח המצב בעיני האלוף (עדווח, שם):

"מיד אחרי כמה דקות, הוא [און] התייצב. אחרי שהתייצב, אני דורש ממנו ליצור מגע עם כוחות קטנים, לא לנתק מגע עם האויב. היחה לי פעם חיזה שאסור לאכד מגי. אני דורש ממנו שלא יאכד מגע עם כוחות קטנים."

ככדי להבין את המונח המצב בשטח ומה ירע על כך הפיקוד, יש צורך בניתוח רשומי היומנים. הזכרנו כבר בסוף הפרק על התקפת הנגד המצרית (לעיל, עמ' 706-707) שב-18.00 הורתה האוגדה להוציא את הכוחות שנשארו באזור הברגה מחסיכות 460 ו-217 אחרנית, להתארגנות. יחד עם זאת נאמר לאוגדה 143 כי "ממשיכים להשאר בגזרה" (ראה לעיל עמ' 707).

לפיקוד לא דרוח על נסיגה או שינוי היערכות זה, נמסר לו שהמצרים הם שזזים אחרנית. ב-18.04 (מוצג 342) מתנהל השיחה הבאה בין אלוף הפיקוד לבין קצין האג"מ של האוגדה:

"קצין האג"מ: מחזיקים מעמד. הורפים אויב.

אלוף הפיקוד: עד איפה הדפוי?

קצין האג"מ: נהדפו. מאחר שיש חושך, רואים הרבה בליים לאחור הרבה פגיעות, רצו חזרה. עד היכן ברוח לא ידוע." (וראה לעיל עמ' 707).

כמה דקות אחר-כך (שם) מנסה אלוף הפיקוד לברר דרך קצין האג"מ האוגדתי את מצבה של חטיבה 500. קצין האג"מ מתקשר עם מח"ט 500. זה אומר לו שהוא מתארגן בטליסמן 39 (כ-7 ק"מ ממזרח לחמוטל) ושעדיין לא אסף לשם את כל הכוחות. השיחה בין האוגדה לפיקוד מתנהלת באלחוט בתיווך מימסר. בין 18.10 ל-18.20 (מוצג 421) מוחלפים הדברים הבאים:

"גונן: האם הכוחות יצרו מגע עם חלקים קטנים קדימה?

אבירם: כמגע עם כוחות קטנים קדימה.

גונן: באיזה מקום נמצאים כרגע הכוחות?

אבירס: באותו קו שאמרתי לפני כן.

גונן: שיצור קל הזמן מנע עם כוחות קטנים קדימה.

גונן: לא מתכוונן להכניס אח 2 [אוגדה 143] מדרום לצפון.

אבירס: רוח.

גונן: מה מצב אכידות האויב?

אבירס: כרגע אין נתונים מדוייקים. כשיהיו, נדווח.

ב-18.22 (מוצג 421) מתעניין אלוף הפיקוד מה מדווחים 1 ו-2 של

אוגדה 162 וקצין האג"מ מעביר לקשר המתווך תשובה נרגזת:

"הם אוספים את הדו"חות, מבצעים התארגנות. היה יום לחימה והם ודאי יודעים מה צריך לעשות."

ב-18.26 (מוצג 342 ו-421) מודיע שוב האלוף, בתיווך מימסר

"ש-1 ו-2 יצרו מנע עם חלקים קטנים קדימה"

והקשר המעביר את ההודעה מקבל שוב תשובה נרגזת מקצין האג"מ:

"אני מבקש - חן לנו לעבוד. אנתנו יודעים מה צריך לעשות. שמענו את הפקודה ומבצעים אותה."

מפקד האוגדה וקצין האג"מ שלה אומרים בעדותם שבמקביל להתזרת החטיבות אחרנית, קודם גודר הסיור לתפוס את המקומות שעזכו. הפקודות שנרשמו כיום המבצעים לגדוד הסיור בפרק זמן זה הן:

ב-17.48 (מוצג 342) מורה קצין האג"מ לגדוד הסיור:

"האם בולך פרוס? עולה למעלה על הרכסים, בין הסנקים, ושוטף אש מקלעים תופת. ... הכוח המתקדם הוא חי"ר בלבד. מה שצריך לעשות זה לעלות בין הסנקים."

מג"ד הסיור עונה לו:

"מיד בתנועה."

בעקבות זאת מודיע מפקד האוגדה (לא רשום למי, אך כנראה למח"סיס בשטח):

"שולחים אליכם זלדוח [נגמ"שים] כדי ליצור אש."

אולם ב-17.55 (שם) מודיע קצין האג"מ לגדוד הסיור:

"עצור במקום. נוע חזרה אלינו."

ונקבה:

"חבל. חזרה סוף."

מיד אחר כך באות (שם) הפקודות לכוחות לנוע לאחור להתארגנות.
ב-18.25 (מוצג 421) מודיע קצין האג"מ לסגן מפקד האוגדה שהוא שולח לו
כוחות סיור להובלת שיירות האספקה. ב-18.21 ו-18.25 (שם) מודיעים
המח"טים לקצין האג"מ של האוגדה שהם נעים; חסיבה 217 צפונה לציר
מאדים, וחסיבה 460 מזרחה לספונטני 36, כדי לבצע שם את ההתארגנות.
החפ"ק האוגדתי מדלג לצומת ציר הרוחב עם ציר ספונטני (מוצג 342, 081857),
וקצין האג"מ מודיע לסגן מפקד האוגדה (מוצג 421, 19.06)

"אנחנו... התחלנו כבר לזוז. נגיע עוד מעט אליכם.

המרי: אח מי השאר הם לפקר בשטח?

...

אבירם: אנחנו כאן ממשיכים לפקר."

ב-19.11 (מוצג 421) מודיע סמג"ד הסיור כי הכלים שלו המיועדים לחסיבה
500 נמצאים בבניסה לציר ספונטני ושואל כיצד עליהם להגיע לצי. סליסטן
ולהצטרף לחסיבה. לאחר שמטבירים לו את הדרך הוא אומר שהם יגיעו מאוחר
מאד. ב-19.49 (מוצג 342) מדווח מ"ד הסיור שהוא נמצא בצומת ציר הרוחב
(בנראה אישית ולא עם הגדוד), ומבקש הוראות. נאמר לו להשאיר קבוצה
"לטפל בספונטני". וב-20.20 מודיעים ממפקדת האוגדה ש"5 (סיור) נמצא אצלנו".
ב-21.07 (שם) מודיע קצין האג"מ למג"ד הסיור שהוא רוצה להיפגש אתו בצומת
ברטיסן (ציר הרוחב) - ספונטני קצין האג"מ של חסיבה 217 מעיד
(עדות רס"ן שריד בפני אל"מ הסדאי, עמ' 48-49) על שלב יציאת החסיבה מאזור
הברגה:

"המצרים נעצרים. לנו אין כבר תחמושת, קצרים בדלק.
אנחנו מקבלים הוראה לנוע לאחור ולהתארגן בתנורים.

...

ש. האם המח"ט מבקש רשות לנוע חזרה?

ח. לא, זה נאמר לו בפקודה. עם חסיבה... לעזוב.
כאופן אוטומטי. ואז הוא נוחן הוראה לגדודים.

... ונותן הוראה לחייק'ה לארגן הכל מאחור לקראת תדלוק. בצומת הברגה ... אנחנו מוראים שאין סנקים מאחורנית. נתק'ה מתחיל לרדת עם שרידי הגדוד של אסף, עם הכוח שבלם - מתחיל לרדת מהגבעות לאזור ... חביבה 27 בערך. מארגן כאן. אני נוסע אתו לצומת ספונסני, אני אומר לו שיש עוד חברה עם כלים תקועים כאן עם אנשים וצריכים לקחת אותם אתנו. נוסע אליו אחורנית ואוסף כמה אנשי צוות ... מורא שזה הכל ושלא נשאר עוד שום דבר ... כמה דקות אחרי זה, נתק'ה עם כוח סנקים - ... מתחיל לזוז על חזיזית לכיוון מאדים צפונה כשהנהיג שלו זה לירות על כל עצם חשוד בדרך וכו' וכו'. הוראות חנועה בשטח אויב כלילה.

- ש. ... כשאתם מקבלים פקודה לעזוב ... מישהו נכנס במקומכם? כאזור חזיזית מערבה. באזור של הברגה, מישהו תופס?
- ת. ברור לי. למיטב זכרוני לא. יכול להיות שהכוח של זעירא. כח הפטונים, נשאר שם, לא בטוח.
- ש. לא ראית כוח שנכנס בכל אופן?
- ת. לא.
- ש. וגם לא קיבלת פקודה שנכנס איזה כח שהוא?
- ת. לא. בימים אחרים קיבלנו פקודות כאלה.
- ש. אחת יודע מה הולך עם גדוד סיור של האוגדה שמסתובב בשטח, מה הוא עושה שם?
- ת. גדוד סיור של האוגדה? של איזו אוגדה?
- ש. 162.
- ת. יסלחו לי כל האנשים, הגדוד הזה הלא פורק. פלוגה אחת היתה אצלנו.
- ש. יפה, מה עשתה הפלוגה הזאת שהיחה אצלכם?
- ת. עוזרת לחייק'ה. כפלוגת סיור על נגמ"שים.
- ש. וכשאתם מסתלקים לכיוון ציר מאדים, היא באה אחכם?
- ת. ודאי".

כל הידיעות הללו מצביעות על כך, כי לפני ירידת הכוחות היתה כוונה (ואף ניתנה הוראה לגדוד הסיור) לעלות על קו הרכסים (הברגה - זרקור) אולם מיד אחר כך עצרו את גדוד הסיור והחזירוהו, ובשעות הערב הוא נמצא בציר ספונסני.